

L. W. kr. 73.066.

Aleg 1

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności swoich urzędowych.

Wysoki Sejmie!

W myśl postanowień §: 26. statutu krajowego przedkłada Wydział krajowy sprawozdanie z czynności swoich za czas od 15. listopada 1895 do 15. listopada 1896.

Lwów, dnia 15. listopada 1896.

Marszałek krajowy:

Stanisław Badeni w. r.

Członek Wydziału kraj.:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Sprawozdawca.

Biuro Prezydyalne.

Adresy kondolencyjne Domu panującego.

Z powodu bolesnych strat w gronie rodziny Domu panującego, a mianowicie z powodu śmierci Arcyksięcia Albrechta Salvatora w dniu 27. lutego 1896 i Arcyksięcia Karola Ludwika w dniu 20. maja 1896 złożył Wydział krajowy imieniem Reprezentacji kraju wyrazy współczucia.

W uroczystości pogrzebowej Jego ces. i król. Wysokości Najdostojniejszego Arcyksięcia Karola Ludwika wziął Wydział krajowy czynny udział przez Deputację, złożoną z J. E. Marszałka krajowego i 2 członków Wydziału krajowego Dra Wereszczyńskiego i Dra Sawczaka.

U zwłok złożył Wydział krajowy wieniec imieniem Reprezentacji kraju.

Zmiany w składzie Członków Wysokiego Sejmu.

W składzie Członków Wysokiego Sejmu, zasiadających na mocy §. 3 lit. a i b statutu krajowego zaszły następujące zmiany.

1. W dniu 22. kwietnia 1896 r. zmarł Ks. Julian Pełesz, Biskup Przemyski, Członek Sejmu krajowego.

Wydział krajowy wystosował do gr. kat. kapituły Przemyskiej pismo kondolencyjne po polsku i rusku, wydelegował Deputację, w skład której weszli J. E. Marszałek krajowy i Członkowie Wydziału krajowego Dr. Horszard i Dr. Sawczak, wreszcie przesłał wieniec z napisem na szarfach po polsku i po rusku „Wydział krajowy Biskupowi Pełeszowi“.

2. Rektorem Uniwersytetu Lwowskiego na rok szkolny 1896/7 wybrany został Ks. Dr. Józef Komarnicki, zaś Rektorem Uniwersytetu Krakowskiego Dr. Szczęsny Kreutz.

Zmiany w składzie Wysokiego Sejmu od dnia 15. listopada 1895.

1. W dniu 20. lutego 1896 r. zmarł Szczęsny Pohorecki, Poseł na Sejm krajowy z okręgu wyborczego miasta Tarnopola.

Wydział krajowy przesłał Reprezentacji miejskiej na ręce Zastępcy burmistrza, Dr. Łuczakowskiego, telegram kondolencyjny.

W miejscu zmarłego wybrany został posłem Dr. Edward Rittner.

2. W dniu 8. maja 1896 r. zmarł Bronisław Horodyski, Poseł na Sejm krajowy z większych posiadłości okręgu wyborczego Czortków.

W uznaniu zasług zmarłego wystosował Wydział krajowy do pozostałej wdowy pismo kondolencyjne.

W miejsce zmarłego wybrany posłem Kazimierz Horodyski.

3. W dniu 26. czerwca 1896 r. zmarł Duklan Słonecki, Poseł z okręgu wyborczego gmin wiejskich powiatu Sanockiego; na ręce Ojca zmarłego przesłał Wydział krajowy pismo kondolencyjne.

Dnia 30/10 1896 wybrany został w miejsce zmarłego posłem Grzegorz Milan.

4. Dnia 26. października 1896 zmarł Zygmunt Dembowski, Poseł na Sejm krajowy z okręgu wyborczego większych posiadłości powiatu Przemyskiego.

W uznaniu zasług śp. zmarłego uchwalił Wydział krajowy wywieścić na Gmachu Sejmowym czarną chorągiew, złożyć wieniec u zwłok z napisem „Wydział krajowy Zygmuntowi Dembowskiemu“ i wysłać pismo kondolencyjne na ręce pozostałej wdowy.

Rezultat wyboru uzupełniającego w chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie był jeszcze wiadomym.

5. Na podstawie ustawy krajowej z dnia 23. maja 1896 nr. 33. Dz. u. kr. zmieniającej §. 3 sejmowej ordynacji wyborczej o pomnożeniu liczby posłów z miast Lwowa (2) i Krakowa (1) wybrano w dniu 30/10 1896 posłami z miasta Lwowa Dr. Godzimira Małachowskiego i Józefa Soleskiego, zaś z miasta Krakowa Dr. Fryderyka Zolla.

Urlopy Członków Wydziału krajowego i urzędowanie Zastępców Członków Wydziału krajowego.

Z dłuższych urlopów korzystali następujący Członkowie Wydziału krajowego: P. p. Dr. Franciszek Horszard, Edward Jędrzejowicz, Tadeusz Romanowicz i Dr. Damian Sawczak.

W czasie nieobecności, spowodowanej bądź chorobą bądź urlopami, urzędowali w Wydziale krajowym Zastępcy Członków Wydziału krajowego

P. p. Stanisław Brykezyński, Dr. Leon Jakliński, Mieczysław Onyszkiewicz i Jan Rotter.

Rozdział czynności w Departamentach.

Uchwałą z dnia 27. lutego 1896. L. 27/pr. przeprowadził Marszałek krajowy na podstawie §. 21. Instrukcyi dla Wydziału krajowego — nowy rozdział czynności w Departamentach Wydziału krajowego, który wszedł w życie z dniem 6. marca br.

Zmiany, wywołane powyższym rozdziałem, przedstawia wykaz dołączony do niniejszego sprawozdania. (Rozdział czynności Wydziału krajowego:

Zmiany w składzie Urzędników i Sług Wydziału krajowego.

Od ostatniego sprawozdania zaszły następujące zmiany w składzie urzędników i sług Wydziału krajowego:

a) W oddziale conceptowym:

1. W dniu 9. września 1896 zmarł emerytowany Radca Wydziału krajowego, Józef Marek.

2. Z dniem 30. września 1896 został Dr. Józef Szydłowski, Aplikant conceptowy, uwolniony ze służby krajowej na własne żądanie.

b) W oddziale rachunkowym:

1. Dnia 5. kwietnia 1896 zmarł Adjunkt rachunkowy, Karol Jelonek. Pozostałej po nim wdowie asygnował Wydział krajowy pensję wdowią w kwocie 600 złr, a to na podstawie §. 18. ustęp 3. statutu emerytalnego.

2. Dnia 24. czerwca 1896 zmarł Praktykant rachunkowy, Marcin Sternal. Pozostałej po nim wdowie, nie mającej prawa do pensyi emerytalnej, asygnował Wydział krajowy w myśl §. 20. statutu emerytalnego jednorazową odprawę w kwocie 300 złr.

3. Wreszcie w dniu 3. września 1896 r. zmarł Aplikant rachunkowy Wincenty Misiński.

c) w oddziale kasowym.

1. Z dniem 27. września 1896 uwolnił Wydział krajowy p. Juliana Horoszkiewicza, Dyrektora Kasy krajowej, ze służby krajowej na Jego własne żądanie i przeniósł go w stały stan spoczynku, a to wskutek nadwątlonego zdrowia i podeszłego wieku, wymierzając mu pensję emerytalną w rocznej kwocie 2080 złr. w myśl § 4 ustępu 2 statutu emerytalnego.

W sprawie przyznania p. Horoszkiewiczowi wyższej płacy emerytalnej wnosi Wydział krajowy równocześnie osobne sprawozdanie do Wysockiego Sejmu.

Opróżnione posady obsadził Wydział krajowy w następujący sposób:

a) W oddziale conceptowym:

1. Dekretami z dnia 17. marca 1896 L. 18.559 zamianował Wydział krajowy bezpłatnych Aplikantów conceptowych: Wincentego Kirschnera i Dr. Kazimierza Federowicza, Aplikantami conceptowymi z niższymi, systemizowanymi adjutantami w rocznej kwocie po 500 złr. a. w.

2. Uchwałą z dnia 7. sierpnia 1896 L. 49.698 przyjął Wydział krajowy na bezpłatną praktykę conceptową, Władysława Marcina dw. im. Vrabec'a, mającego ukończone studia prawnicze.

3. Dekretem z dnia 22. września 1896. L. 59.741 zamianował Wydział krajowy Aplikanta conceptowego, Bronisława Schaeffera, stałym Aplikantem conceptowym o wyższem adjutum w rocznej kwocie 600 złr.

b) W oddziale rachunkowym:

1. Uchwałą z dnia 17. marca 1896. L. 19.917 przydzielił Wydział krajowy Praktykanta rachunkowego, Józefa Popowicza, do Dyrekcyi szkoły rolniczej w Dublanach, a odwołał Asystenta rachunkowego, Maryana Krasuskiego.

2. Dekretami z dnia 10. kwietnia 1896 r. L. 23.125 zamianował Wydział krajowy Oficynał rachunkowego, Mieczysława Wronowskiego, Adjunktem rachunkowym, Asystenta rachunkowego, Władysława Januszkiewicza, Oficynałem rachunkowym; Praktykantów rachunkowych: Edmunda Uderskiego, Antoniego Bilińskiego i Włodzimierza Drwęskiego, Asystentami rachunkowymi; Aplikanta rachunkowego, Franciszka Józefa Domiszewskiego, Praktykantem rachunkowym, wreszcie Aplikanta rachunkowego, Antoniego Gorgoscha, Aplikantem rachunkowym o wyższem adjutum w rocznej kwocie 500 złr.

3. Dekretami z dnia 10. lipca 1896. L. 43.445 zamianował Wydział krajowy Aplikanta rachunkowego, Antoniego Gorgoscha, Praktykantem rachunkowym; Dyetaryusza rachunkowego, Emeryka Polaka, etatowym Aplikantem rachunkowym o wyższym adjutum w rocznej kwocie 500 złr. w końcu pomocnika kasowego przy zarządzie sprzedaży soli, Andrzeja Dzieduszyckiego, etatowym Aplikantem rachunkowym z systemizowanym niższym adjutum w rocznej kwocie 360 złr. i dodatkiem osobistym w rocznej kwocie 440 złr. na tak długo i o tyle, jak długo i o ile niedobór ten przez nominację na posadę Urzędnika lub przez wysłużenie dodatków pięcioletnich na posadzie urzędnika nie zostanie wyrównany.

4. Dekretem z dnia 2. października 1896 L. 61.781 zamianował Wydział krajowy Dyetaryusza rachunkowego, Adama Żurowskiego, Aplikantem rachunkowym z systemizowanym niższym adjutum w rocznej kwocie 360 złr. i dodatkiem osobistym w rocznej kwocie 5 złr. na tak długo i o tyle, na jak długo i o ile niedobór ten przez nominację na posadę Urzędnika nie zostanie usunięty.

e) W oddziale kasowym:

1. Dekretami z dnia 30. września 1896 L. 61.488 zamianował Wydział krajowy Wice-Dyrektora Kasy krajowej, Władysława Siikiewicza, Dyrektorem tejże kasy. Kontrolora, Franciszka Kotiersa, Wice-Dyrektorem Kasy krajowej; Kasyera, Włodzimierza Buynowskiego Kontrolorem; Oficynała, Stanisława Sobolewskiego, Adjunktem extra statum; Asystenta, Achileasa Kubalę, Oficynałem; Praktykanta Jana Zycha, Asystentem i wreszcie Dyetaryusza kasowego, Bolesława Wittemberskiego, Praktykantem Kasy krajowej.

Rozdział czynności Wydziału krajowego.

P r e z y d y u m.

- Sprawy dotyczące się Sejmu, dyety i koszta podróży pp. posłów, urządzenie i utrzymywanie lokalności sejmowych, kancelaryi sejmowej, biblioteki sejmowej, zakontraktowanie stenografów dla Sejmu, drukarnie i druki sejmowe, rachunki sejmowe i t. p.*
- Sprawy dotyczące się Wydziału krajowego (Marszałek krajowy, Członkowie i ich zastępcy, Sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego i t. d.).*
- Przepisy służbowe i systemalia.*
- Instrukcje.*
- Sprawy osobiste urzędników oddziału koncepcyjnego, rachunkowego, kasowego i manipulacyjnego.*
- Sprawy służby stałej Wydziału krajowego, jakoteż służby przynajętej.*
- Sprawy emerytów, sprawy wdów i sierot po urzędnikach i sługach Wydziału krajowego.*
- Podania o zasiłki i zapomogi, o ile nie pochodzą od instytucyi, korporacyi i stowarzyszeń (podobne podania osób zbiorowych należą do poszczególnych Departamentów w miarę ich zakresu działania).*
- Prenumerata dzienników politycznych codziennych i peryodycznych dla Wydziału krajowego i czytelnicy poselskiej w czasie Sejmu (prenumerata pism fachowych w miarę potrzeby poszczególnych Departamentów należy do tychże według ich zakresu działania).*

Departament I.

- Sprawy gmin i powiatów.*
- Policja ogniowa, straż ochotnicze pożarne.*
- Kasy zaliczkowe gminne i powiatowe.*
- Sprawy wykupna ciężarów gruntowych i serwitutów.*
- Administracja funduszu koszarowego, pożyczki koszarowe, budowa koszar.*
- Sprawy religijne, a mianowicie patronatu, konkurencyi i t. p.*
- Fundacje stypendyjne z wyjątkiem fundacyj w miarę specjalnego przeznaczenia przydzielonych do innych Departamentów i poniżej we właściwym miejscu wymienionych.*
- Inne fundacje, fundusze i legata na cele publiczne z wyjątkiem specjalnie innym Departamentom przekazanych i poniżej we właściwym miejscu wymienionych.*
- Sprawdzanie wyborów poselskich.*
- Syndyk Wydziału krajowego.*
- Towarzystwa dobroczynności, zakłady sierot, ochronki, subwencyonowanie tychże.*

Departament II

- Organizacja buchalteryi i kasy krajowej i fachowy zwierzchni nadzór nad temi oddziałami.*
- Budżet krajowy, dodatki na fundusz krajowy, fundusz indemnizacyjny, wszystkie fundusze pożyczek krajowych, w ogóle sprawy dotyczące kredytu krajowego.*
- Banki obce.*
- Galicyjskie Towarzystwo kredytowe ziemskie, Kasy oszczędności i wszystkie prywatne Towarzystwa kredytowe, wyjąwszy Kasy zaliczkowe i Kasy oszczędności gminne i powiatowe.*

Statystyka — biuro statystyczne.

Sprawy dotyczące się handlu i przemysłu, komisji przemysłowej, szkolnictwa przemysłowego i fachowo handlowego, stypendyów handlowych i przemysłowych z funduszu krajowego.

Sprawy dotyczące się ceł.

Sprawy dotyczące się jarmarków i targów, wag i miar, cementowania, prawa wekslowego, handlowego i lichwiarstwa.

Sprawy górnicze, inżynier górnik, szkoły górnicze i wiertnicze, stypendya i zasiłki z funduszu krajowego dla uczniów tychże szkół.

Sprawy publicznego oświecenia w ogóle.

Fundusz szkolny krajowy.

Taksy na fundusz szkolny krajowy.

Język w szkołach i urzędach.

Rada szkolna krajowa.

Szkoły ludowe, średnie, Szkoła politechniczna, Uniwersytety, Akademia umiejętności.

Biblioteki i zakłady naukowe, zbiory, muzea, z wyjątkiem rolniczych.

Bursy i internaty.

Stypendya pedagogiczne.

Teatralne sprawy.

Emerytura aktorów sceny polskiej we Lwowie.

Fundacya Stanisława hr. Skarbka.

Zakład narodowy im. Ossolińskich, ordynacya Przeworska i inne ordynacye.

Sprawy pomników historycznych i archiwów aktów grodzkich i ziemskich.

Towarzystwa i szkoły muzyczne.

Szkoły Sztuk pięknych, zasiłki z funduszu krajowego dla artystów.

Szkoły gimnastyczne i Towarzystwo gimnastyczne Sokół.

Szkółki Fröblowskie.

Sprawy wystawy krajowej z r. 1894 i wydawnictwa pamiątkowego tejże.

Stowarzyszenia rękodzielników Gwiazda, Skała, Zoria, oraz inne Stowarzyszenia z zawodów rękodzielniczych, przemysłowych i handlowych — subwencyonowanie tychże.

Fundusz szkół ludowych z r. 1872.

Fundacya Łozia Ponńskiego dla rzemieślników.

Fundacya ś. p. Felicyi Czarkowskiej.

Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła.

Fundacya Franciszka Kochmana dla literatów.

Fundacya Dr. Józefa Kazimierza 2 im. Malinowskiego imienia Najjaśniejszego Pana.

Fundacya Malwiny z Łukowskich Wirth.

Sprawa sprzedaży soli.

Departament III.

Sprawy dotyczące się gospodarstwa krajowego, a mianowicie: rolnictwa, przemysłu rolniczego i chowu bydła i w ogóle dobytku gospodarskiego, leśnictwa i łowiectwa, rybołówstwa, policyi polowej i łusowej, towarzystw mających na celu gospodarstwo krajowe — Kółka rolnicze.

Sprawy komisji rolniczej.

Sprawy regulacji i melioracji, biuro melioracyjne i jego ekspozytury, komasacya gruntów.

Dublany, szkoły rolnicze, wyższa i niższa szkoła, gorzelnicza, stacye doświadczalne, gorzelnia, folwark.

Czernichów szkoła i folwark.

Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Niższe szkoły rolnicze w Kobiernicy, Horodence i Jagielnicy — zakładanie i organizacya nowych szkół rolniczych.

Szkoła ogrodnictwa w Tarnowie.

Szkoła uprawy lnu i konopi w Gródku.

Nauczyciele wędrowni.

Mleczarstwo, kursa mleczarskie, instruktor mleczarski.

Weterynarya, kursa weterynarskie i szkoła kucia koni.

Gorzelnictwo.

Splaw drzewa.

Subwencje dla zakładów i instytucji z działu gospodarstwa rolnego i leśnego.

Stypendya i zasiłki z funduszu krajowego dla młodzieży oddającej się studjom zawodowym w dziale gospodarstwa rolnego, leśnego, w dziale melioracyjnym i t. p.

Fundusz kultury krajowej, grzywny do tego funduszu wpływające.

Zbiory ziemiopłodów, daty statystyczne z tego działu.

Pożyczki i zapomogi dla dotkniętych nieurodzajam.

Zaraza bydła.

Ochrona zwierząt pożytecznych.

Ustawa łowiecka.

Szkody zrażdzone przez dzikie zwierzęta.

Bank krajowy

Magazyny zbożowe we Lwowie i Krakowie.

Prenumerata czasopism zawodowych z działu kultury.

Sprawy fundacyi dla uczniów krajowych szkół rolniczych :

I. W Czernichowie :

- a) *Bodziocha ;*
- b) *Jeleńskiego Napoleona.*

II. W Dublanach :

- a) *Brześcińskiej Kunegundy ;*
- b) *Bohdanowicza Dominika ;*
- c) *Krzeczunowicza Ignacego ;*
- d) *Krzeczunowicza Waleryana ;*
- e) *Kucharskiego Jana ks.*

Departament IV.

Sprawy dotyczące się komunikacji lądowej i wodnej, a mianowicie dróg wszelkiego rodzaju i kolei żelaznych.

Sprawy mytnicze.

Poczty i telegrafy.

Sprawy szlachectwa, wpis do metryk szlacheckich.

Miejsca funduszowe w Akademii Maryi Teresy we Wiedniu.

Departament V.

Sprawy sanitarne w ogóle, organizacya służby zdrowia w granicach ustawy z r. 1891. Szpitale, zakłady położnicze, domy chorych na umyśle, zakłady i fundacye dla pod-rzutek.

Koszta leczenia (korespondencya o nie z Władzami krajowemi i poza krajowemi) Kasy chorych.

Sprawy budowy klinik dla fakultetu medycznego we Lwowie, ich administracya na podstawie umowy z c. k. Rządem zawartej.

Choroby epidemiczne.

Szczepienie ospy.

Wykonywanie nadzoru nad uzdrowiskami krajowemi i nominacye delegatów do Komisji zdrowotnych, układanie statutów w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

Lecznica lwowska. — Kolonie lecznicze. — Subwencje dla szpitali utrzymywanych przez zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia.

Zakłady dla ciemnych, dla głuchoniemych.

Szkoła dozorczyń przy szpitalu lwowskim.

Fundacya Józefa Kosvitzkiego dla ciemnych w Krakowie.

Fundacya Teresy hr. Weissenwolfowej.

Fundacya Żmigrodzkiego dla rekonwalescentów szpitala lwowskiego.

Fundacya Warschauera dla rekonwalescentów szpitalu krakowskiego.
 Fundacya Wenzla " " " "
 Fundacya K. Bieleckiego " " " "
 Stypendyum dla ucznia Wydziału lekarskiego w Krakowie, poświęcającego się chirurgii.
 Stypendya dla akuszerok.

Departament VI.

Statut krajowy, ordynacya wyboreza, regulamin sejmowy.
 Granica kraju, ich obrona.
 Sprawy wychodźstwa i emigracyi.
 Konskrypcya.
 Rekrutacya i kwatery w ogóle sprawy z wojskowością w związku będące (z wyjątkiem administracyi funduszu koszarowego, pożyczek koszarowych, budowy koszar).
 Sprawy uwolnienia od pospolitego ruszenia.
 Podwozy dla wojska.
Fundusze dla invalidów wojskowych z ces. i kr. armii.
Fundacya Jubileuszowa Ces. Fr. Józefa I. z r. 1888 ku wyposażeniu miejsc bezpłatnych dla gal. młodzieży polskiej i ruskiej w ces. i kr. wyższych zakładach wojskowych.
Miejsca funduszowe w ces. i kr. zakładach wojskowych na podstawie dawniejszych aktów fundacyjnych.
 Sprawy żandarmeryi krajowej.
 Szupaśnictwo.
 Sprawy będące w związku z ustawodawstwem w przedmiocie prawa cywilnego, karnego i postępowania sądowego.
Księgi hipoteczne, wnioski ustawodawcze w tym przedmiocie, opinia co do zezwolenia na wydzielanie z dóbr tabularnych, zmianę wpisu do ksiąg publicznych.
 Sprawy sądowe w ogóle.
 Terrytoryalny podział kraju ze względu na okręgi sądowe, wydawanie opinii co do ustanawiania nowych sądów.
 Terrytoryalny podział kraju ze względu na granice reprezentacyi powiatowych.
 Fundusz policyi krajowej.
 Domy poprawy i domy pracy przymusowej.
 Sprawy izraelitów, wyjąwszy szpitali i szkół.
Fundacya ś. p. Józefa Kosvitzkiego dla poprawionych skazańców.
 Sprawy propinacyjne, zarząd miejskimi funduszami propinacyjnymi.
 Opłaty konsumcyjne, ich pobór i wydzierżawiania.
Sprawy katastru gruntowego.
 Sprawy podatkowe.
 Taksy i należitości rządowe.
 Wymiar taks od dekretów nominacyjnych urzędników i służby krajowej.
Zwierzchni nadzór nad oddziałem manipulacyjnym w Wydziale krajowym, nadzór nad gmachem Wydziału krajowego, ewentualnie najem lokalności dla rozmieszczenia biur Wydziału krajowego, konserwacya gmachu, zabezpieczenie potrzeb gospodarczych i kancelaryjnych Wydziału krajowego.
 Zapomogi i pożyczki z powodu klęski pożaru.
 Fundusz zapomogi dla włościan b. obwodu Tarnowskiego.
 Asekuracya przymusowa budynków.

L. W. 75.341/96.

SPRAWOZDANIE

z czynności

Departamentu I. Wydziału krajowego

za czas od 1. listopada 1895 do 31. października 1896.

31 alegatów.

Departament I.

Szef departamentu Dr. Józef Wereszczyński, członek Wydziału krajowego.

Departament I. przydzielone ma do załatwienia następujące sprawy:

1. Sprawy powiatowe i gminne wraz z policją ogniową;
2. Sprawy budowy koszar dla wojska;
3. Sprawy fundacyjne i stypendyjne, o ile one nie są przydzielone do odrębnych Departamentów fachowych, wreszcie sprawy religijne i sprawdzanie wyborów poselskich.

Sprawy budowy koszar dla wojska, objęte są osobnym sprawozdaniem.

Sprawy powiatowe i gminne.

A) Ustawy i uchwały podlegające Najwyższej Sankeyi.

a) Ustawy i uchwały sankcyonowane.

Zezwolenie 1895 projekt ustawy o zezwoleniu Reprezentacyom powiatowym w Kocyi powiatu łomy i Horodence na pokrywanie niedoborów kolei lokalnej z Delatyna przez Kołomyję i Horodenkę do Stefanówki, uzyskał sankcye najwyższem postanowieniem z 21. stycznia 1896 — o czem zawiadomiono Wydział powiatowe rozporządzeniem z 18. lutego 1896, l. 8.077.

na pokrywanie niedoborów lokalnej kolei żelaznej z Delatyna na Kołomyję i Horodenkę do Stefanówki.

Wyłączenie 1895 projekt ustawy o wyłączeniu osady Zieleńcze ze związku gminy administracyjnej Semenów i przyłączenia jej do gminy Podgórzany w powiecie trembowelskim, o czem powiadomiono Wydział powiatowy w Trembowli tutejszym reskryptem z dnia 17. grudnia 1895, l. 78.520.

Najwyższem postanowieniem z dnia 17. listopada 1895 uzyskał sankcye uchwalony przez Wysoki Sejm z dnia 6. lutego 1895 projekt ustawy o wyłączeniu osady Zieleńcze ze związku gminy administracyjnej Semenów i przyłączenia jej do gminy Podgórzany w powiecie trembowelskim.

Utworzenie z posiadłości powstałych z rozparcelowań dóbr tabularnych Golce nowej gminy administracyjnej pod nazwą „Majdan“ w powiecie Niskim, o czym powiadomiono Wydział powiatowy w Nisku, reskryptem tut. z 18. lutego 1896, l. 6.534.

Najwyższem postanowieniem z 15. grudnia 1895 uzyskał sankcję uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 5. lutego 1895, projekt ustawy o utworzeniu z posiadłości powstałych z rozparcelowań dóbr tabularnych Golce nowej gminy administracyjnej pod nazwą „Majdan“ w powiecie Niskim.

Ustawa gminna dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24 i innych znaczniejszych gmin w kraju.

Najwyższem postanowieniem z dnia 3. lipca 1896 uzyskał sankcję uchwalony przez Wysoki Sejm projekt ustawy gminnej dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24 i innych znaczniejszych gmin w kraju.

Wydział krajowy dołączonym w. okólnikiem z dnia 10. września 1896 l. 56.704 zawiadomił o tem wszystkie Wydziały powiatowe i uważał za wskazane dla ułatwienia Wydziałom powiatowym obznajomienia się z nową ustawą, przedewszystkiem poszczególnie w okólniku wszystkie zmiany w ustawie tej wprowadzone.

Zarazem jednak zwrócił Wydział krajowy uwagę Wydziałów powiatowych na obowiązek czuwania nad wykonaniem nowej ustawy już przy wprowadzeniu jej w życie i w tym celu polecił Wydziałom powiatowym:

- 1) przekonać się przedewszystkiem, które miejscowości powiatu podlegają nowej ustawie;
 - 2) wydać pouczenie Zwierzchnościom gminnym i Radom gminnym o ich prawach i obowiązkach;
 - 3) przeprowadzić z chwilą wejścia w życie nowej ustawy ściśle szkoncektrum kasowe i sporządzić akt szkoncektra w dwóch egzemplarzach, z których jeden służyć ma Wydziałowi powiatowemu do dalszej kontroli;
 - 4) zarządzić sporządzenie nowego inwentarza majątku i zakładów gminy, oraz dopilnować, ażeby wszelkie prawa gminy co do nieruchomości do ksiąg hipotecznych wpisane były i ażeby nieruchoma własność gminy była należycie odgraniczoną — wreszcie przedłożyć jeden egzemplarz inwentarza Wydziałowi krajowemu;
 - 5) zarządzić — jak tego nowa ustawa wymaga — wybór komisji kontrolującej oraz komisji szkoncektrującej kasę i sprawdzającej rachunki;
 - 6) zająć się uregulowaniem sposobu użytkowania dobra gminnego.
- Do złożenia sprawozdania o wykonaniu tych poleceń wyznaczył Wydział krajowy termin jednego miesiąca, licząc od dnia wejścia w życie nowej ustawy.

Gdy zaś według nowej ustawy obowiązany jest Wydział krajowy

- 1) wyznaczyć minimum wynagrodzenia naczelnika gminy;
- 2) wydać regulamin czynności dla Rad gminnych i instrukcję dla czynności Zwierzchności gminnych;
- 3) wydać instrukcję dla kas gminnych — wreszcie
- 4) unormować kwalifikację urzędników gminnych, przeto równocześnie zażądał Wydział krajowy od Wydziałów powiatowych przedłożenia potrzebnych dat i wykazów.

Zmiana niektórych postanowień statutu król. stoł. m. Lwowa, 1896 l. 25.954.

Najwyższem postanowieniem z dnia 11. kwietnia 1896 uzyskał sankcję uchwalony przez Wysoki Sejm z dnia 20. stycznia 1896 projekt ustawy zmieniającej niektóre postanowienia statutu król. stoł. m. Lwowa, o czym uwiadomiono Magistrat m. Lwowa reskryptem tut. z 24. kwietnia 1896 l. 25.954.

Lwowa.

Oplata Uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 23. stycznia 1896 projekt gminna od ustawy o zezwoleniu gminie miasta Sambora na pobór opłaty od czynszów czynszów najmu, uzyskał Najwyższą sankcyę z d. 22. kwietnia 1896, o czym uwiadomiono Magistrat m. Sambora tutejszem rozporządzeniem z dnia 12. w gminie m. maja 1896, l. 29.382. Sambora.

Ustawa Najwyższem postanowieniem z dnia 26. sierpnia 1896 uzyskał w przedmio sankcyę uchwalony przez Wysoki Sejm z dnia 7. lutego 1896 projekt cie zezwo- ustawy w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatu Nowy Targ do lenia Re- pokrywania niedoborów lokalnej kolei Chabówka-Zakopane. zentacyi po- wiatu Nowy Targ do po- krywania niedoborów lokalnej ko- lei Chabów- ka - Zako- pane.

Wylączenie osad Pawłowa, Krzywem i Capłapy ze Związku gminy Majdan w powiecie Jarosławskim i utworzenia z nich samostnej gminy.

b) Ustawy i uchwały jeszcze nie sankcyonowane.

Uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 28. stycznia 1896 projekt ustawy o wylączeniu osady Pawłowa z Krzywem i Capłapami ze związku gminy Majdan w powiecie Jarosławskim nie uzyskał do- tąd Najwyższej Sankcyi.

Według odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z d. 3. listopada 1896 r. L. 11.351/pr. przedłożony został rzeczony projekt ustawy c. k. Mi- nisterstwu spraw wewnętrznych z wnioskiem przychylnym.

B. Uchwały niepodlegające sankcyi.

Sprawa wy- Na posiedzeniu z 8. lutego 1896 powziął Wysoki Sejm następu- jednania dla jącą uchwałę:

gmin wyna- „Poleca się Wydziałowi krajowemu:
grodzienia za 1. aby wyjednał u c. k. Rządu wynagrodzenie dla gmin za spra-
spełnianie wowanie poruczonego zakresu działania;
funkcyi po- 2. aby niezależnie od tego we właściwej drodze podjął starania
ruczonego w tym kierunku, żeby łącznie ze zmianą obecnych niejasnych i wadli-
zakresu wych postanowień ustawy gminnej, określającej granice własnego i poru-
działania i czonego zakresu działania gminy, państwo otworzyło związkom komunal-
otwarcia no- nym inne źródła dochodów na pokrycie kosztów połączonych ze sprawo-
wych źródeł zdaniem zadań administracyi publicznej“.

dochodu dla W sprawie powyższej powołuje się Wydział krajowy na uchwa-
związków lone dnia 7. lutego 1896 przez Wysoki Sejm rezolucye do c. k. Rządu,
komunal- zamieszczone w osobnym dziale niniejszego sprawozdania, a pozostające
nych. z powyższą uchwałą Wysokiego Sejmu z d. 8. lutego 1896 w punkcie 1. i w punkcie 2. w ścisłym związku.

Wydział krajowy powołuje się również na otrzymaną a podaną Wysokiemu Sejmowi do wiadomości w niniejszem sprawozdaniu odpowiedź c. k. Rządu na wspomniane rezolucye Sejmowe z 7. lutego 1896.

Wobec tej łączności uchwał Wysokiego Sejmu z 7. i 8. lutego 1896 i wobec odpowiedzi c. k. Rządu, oraz wobec okoliczności, że żądanie objęte uchwałą z 8. lutego 1896 punkt 2. co do otwarcia ze strony c. k. Rządu innych źródeł dochodów dla powiatów i dla kraju załatwione być może tylko w drodze osobnej ustawy państwowej, uważał Wydział krajowy, że podejmowanie jakichkolwiek kroków w tej sprawie w chwili, gdy c. k. Rząd oświadczył, że stosując się do uchwał Wyso-

kiego Sejmu bierze inicjatywę w sprawie reformy gminnej, byłoby niewłaściwym i nieprzyniosłoby w żadnym razie dodatnich rezultatów.

Natomiast Wydział krajowy w chwili, gdy zostanie przez c. k. Rząd wezwany do współdziałania w sprawie reformy gminnej, nie omieszka przede wszystkim nacisku położyć na żądanie zawarte w rezolucji Wysockiego Sejmu z dnia 8. lutego 1896 i w tym kierunku stosowne działania rozwinie.

Uchwały co do sprawo- Uchwałą z 30. stycznia 1896 przyjął Wysoki Sejm do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Dep. I. za rok 1894/5 oraz zdania Wy- polecił Wydziałowi krajowemu przedłożyć projekt ordynacji wyborczej dla działu kraj. 30 miast podlegających ustawie z dnia 13. marca 1889. z czynności Dep. I. za r. 1894/5 i projektu ordynacji wyborczej dla 30 miast podlegających usta- wie z 13. marca 1889. W wykonaniu polecenia tego przedkłada Wydział krajowy osob- nem sprawozdaniem projekt rzeczonyj ustawy.

Sprawa Uchwałą z dnia 24. stycznia 1896 polecił Wysoki Sejm Wydzia- zmiany po- łowi krajowemu, ażeby zbadał, jakie zmiany poczynićby należało w po- stanowień stanowiących krajowego ustawodawstwa gminnego, co do sposobu zawi- ustawodaw- dywania specjalnymi sprawami ludności chrześcijańskiej i ludności izra- stwa gmin- elickiej i aby porozumiewszy się w tym przedmiocie z c. k. Rządem, na nego co do następnej sesji sejmowej wnioski swoje Sejmowi przedłożył. sposobu za- Z uwagi jednak, że zmiana postanowień powyższych powinna by wiaływania i musiałaby odnosić się przede wszystkim do 131 gmin, objętych ustawą specjalnymi gminną z d. 3. lipca 1896 Nr. 51 Dz. u. kr., która wejść ma w życie sprawami dopiero z d. 15. marca 1897, która zatem już z tego powodu zmie- ludności nioną być nie może, oraz z uwagi, że pod względem merytorycznym nie- chrześcijań- byłoby usprawiedliwionem, ażeby zalecona zmiana miała być wprowadzoną skiej i ży- tylko w części gmin kraju, przeto Wydział krajowy zaznaczając, że pro- dowskiej. jekt odnośnej zmiany wypracowany już został przez Dep. I., sądzi, że przedłożenie rzeczonyj projektu Wysokiemu Sejmowi nastąpić winno do- piero na jednej z najbliższych sesji sejmowych.

Ustawa W sprawie projektu ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych budownicza miast i miasteczek, otrzymał Wydział krajowy od c. k. Prezydium Na- dla wsi i po- miestnictwa odezwą z d. 19. września 1896 L. 5.974/pr. odpowiedź c. k. mniejszych Rządu na przedstawienie Wydziału krajowego z 2. lipca 1895 L. 29.891 miast i mia porzeciwko żądaniu wprowadzenia do powyższego projektu takich zmian, steczek. które z rozmaitych względów albo uniemożliwiłyby przyjęcie projektu przez Wysoki Sejm, albo też okazałyby się wprost niewykonalne.

Od wielu wymaganych zmian odstąpił c. k. Rząd, pomimo to jednak Wydział kraj. nie chcąc narażać projektu na ewentualną odmowę Sankcyi, zniewolony jest przystąpić do przerobienia znacznej części rzeczonyj projektu, poczem przedłoży go Wysokiemu Sejmowi osobnem sprawozdaniem.

Projekt W sprawie projektu ustawy dla gminy m. Białej o obowiązku ustawy dla właścicieli domów pobudowania kanałów domowych, połączenia ich z ka- gminy m. nałami miejskimi i uiszczenie na cele gminne taksy za to połączenie, Białej o obo- przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie. wiązku wła- ścicieli do- mów pobu- dowania kanałów do- mowych.

Sprawa uregulowania użytkowania dobra gminnego. Na posiedzeniu z dnia 5. lutego 1895 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesji sejmowej przedłożył projekt ustawy (ewentualnie noweli do ustawy gminnej), regulującej użytkowanie dobra gminnego“.

Po zbadaniu aktów tej sprawy okazało się jednak, że w myśl uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 14. stycznia 1887 r. i z dnia 28. stycznia 1895 r. opracowaniem projektu ustawy krajowej o komasacji i dzieleniu gruntów wspólnych i uregulowaniu odnoszących się do nich praw użytkowania wspólnego i zarządu, zatem także o uregulowaniu dobra gminnego, zajmuje się c. k. Rząd, który rozpatruje zebrane w tym celu materyały.

Z tego powodu uchwała Wysokiego Sejmu z 5. lutego 1895 zostanie wykonana, skoro c. k. Rząd odnośny projekt ustawy przedłoży.

Działalność Reprezentacji powiatowych w zakresie spraw ekonomicznych powiatów. Na posiedzeniu z dnia 17. stycznia 1896 r. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby czynnie i jak najgorliwiej wspierał działalność Reprezentacji powiatowych w zakresie spraw ekonomicznych ich powiatów“.

W wykonaniu powyższego polecenia wydał Wydział krajowy do wszystkich Wydziałów powiatowych dołączony okólnik z 17. marca 1896 L. 4.626, którym zwracając uwagę Reprezentacji powiatowych na konieczną potrzebę rozwinięcia ekonomicznej działalności, polecił Wydziałom powiatowym skonstatować przede wszystkim, czyli o ile w tym kierunku Reprezentacje powiatowe czynność swą rozwinęły, a następnie ułożyć program dalszej działalności, ewentualnie przedłożyć Radzie powiatowej odpowiednie wnioski

Na powyższy okólnik przedkładają obecnie Wydziały powiatowe swe relacje, a skoro nadesłane zostaną od wszystkich Wydziałów powiatowych, złoży Wydział kraj. Wysokiemu Sejmowi stosowne sprawozdanie.

Petycja Wydziału powiatowego w Rud-ku. W dalszym ciągu zeszłorocznego sprawozdania oznajmiamy Wyso-kiemu Sejmowi, że c. k. Namiestnictwo w załatwieniu tutejszej odezwy z 19. listopada 1895 L. 66.771 udzieliło nam odezwą z 17. stycznia 1896 go w Rud-ku L. 98.945 dołączony w odpisie 1/ okólnik, wydany do wszystkich kach w spra- c. k. Starostw.

Okólnikiem tym poleciło c. k. Namiestnictwo c. k. Starostom, ażeby w przyszłości do ściągania nałożonych przez Wydziały powiatowe grzywien na naczelników gmin, używano z reguły osobnych egzekutorów prywatnych na koszt egzekwowanych, a nie jak dotychczas egzekutorów podatkowych, którym powyższa czynność poruczoną być może tylko wtedy, jeżeli w danym wypadku z uwagi na rozkład czynności egzekucyjnych gmin. zapewnione być może rażne ściągnięcie grzywiny.

Sprawa wzorowego statutu emerytalnego dla urzędników Rad powiatowych. Uchwałą z 31. stycznia 1896 przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego nad wnioskiem Wydziału krajowego w sprawie zmiany §. 26. ustawy o Reprezentacji powiatowej i polecił Wydziałowi krajowemu, by wypracował wzorowy statut emerytalny dla urzędników Rad powiatowych, któryby Radom powiatowym do przyjęcia mógł być zalecony.

Wskutek powyższego polecenia Wydział krajowy celem zebrania materyału do ułożenia wzorowego statutu, wezwał okólnikiem z dnia 11. lutego 1896. L. 8.686 wszystkie Wydziały powiatowe do przedłożenia odpisu statutów emerytalnych dla urzędników Rad powiatowych, względnie instytucji służbowych, zawierających postanowienia co do emerytury. — Przeważna część Wydziałów powiatowych uczyniła zadość powyższemu poleceniu. Sprawa wypracowania wzorowego statutu jest w toku.

Sprawa wy- Jako w zeszłorocznym sprawozdaniu wspomnieliśmy — przesłał
dzielenia 37 Wydział krajowy w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 26. marca 1892
posiadłości akta sprawy petycyi Franciszka Barańskiego i towarzyszy o wyłączenie
z gminy ich posiadłości ze związku gminy Przedmieście Dynowskie i przyłączenie
Przed- do gminy Dynów — do zaopiniowania c. k. Namiestnictwu, które zawi-
mieście dy- domiło nas odezwą z 29. kwietnia 1895 L. 30.746, że w sprawie powyż-
nowskie szej zarządziło dochodzenie.
i wcielenia Pomimo kilkakrotnych urgensów nie otrzymaliśmy do chwili prze-
do gminy dłożenia niniejszego sprawozdania dalszej wiadomości w tej sprawie.
Dynów.

Petycyę Uchwałą z dnia 17. lutego 1894 odstąpił Wysoki Sejm Wydzia-
osady Pod- łowi krajowemu do zbadania petycyę członków osady Podrzecze polskie
rzecze pol- o wydzielenie ze związku gminy Podrzecze i utworzenie osobnej gminy
skie o utwo- administracyjnej.

zanie sa- Po otrzymaniu wszystkich aktów i wyjaśnień w sprawie powyż-
moistnej szej zawiadomił Wydział krajowy reskryptem z 14. lutego 1893 L. 4.289
gminy admi- Wydział powiatowy w Nowym Sączu, że nie może w obec Wysokiego
nistracyjnej. Sejmu popierać rzeczonyj petycyi, utworzyć się bowiem mające nowe
gminy byłyby za małe i za słabe pod względem siły podatkowej, nie
mogłyby więc skutecznie podobać ciężarom i obowiązkom, jakieby ponosić
musiała każda z nich po rozdzieleniu.

Petycyę Jako w zeszłorocznym sprawozdaniu wspomnieliśmy, przesłał Wy-
gminy Kar- dział krajowy stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z 1. lutego 1895
łów o wy- petycyę gminy Karłów o wydzielenie niektórych parcel z gminy kata-
dzielenie stralnej Uście i wcielenia ich do związku gminy katastralnej Karłów,
parcel z gmi- c. k. Namiestnictwu do dalszego urzędowania po myśli §. 4. ustawy gmin-
ny kata- nej z prośbą o zawiadomienie nas o powziętej decyzji.

stralnej Odezwą z dnia 28. grudnia 1895 L. 106.390 zawiadomiło nas c. k.
Uście a Namiestnictwo, że zarządziło w tej sprawie dochodzenie w celu ocenienia
przydziele- w myśl §. 4 ust. gm., czy zamierzona zmiana granic nie sprzeciwia się
nie do gmi- względem publicznym.

ny kata- Na urgensy tutejsze z 27. marca 1896 L. 18.972 i 10. września 1896
stralnej Kar- L. 56.329 — nie otrzymaliśmy dotychczas odpowiedzi.
łów.

Sprawa wy- Uchwałą z 28. stycznia 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi
dzielenia krajowemu petycyę przysiółka Ksawerówki o wyłączenie z gminy Tartar-
przysiółka kowa i utworzenie samoistnej gminy — do zbadania i postawienia wniosku
„Ksawe- na najbliższej sesyi.
rówka“ Petycyę tę przesłał Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 18.
z gminy lutego 1896 L. 7.623 Wydziałowi powiatowemu w Sokalu do wszechstron-
Tartaków nego i wyczerpującego zbadania i zdania sprawy.

w powiecie Ponieważ przedłożone przez Wydział powiatowy relacją z 29.
sokalskim. maja 1896 L. 1.053 akta wykazały, że przysiółek Ksawerówka pod wzglę-
dem siły podatkowej nie daje najmniejszej gwarancyi, iż podoba obo-
wiązkom spadającym na samoistną gminę tak z własnego jak i z poru-
czonego zakresu działania, przeto poleciliśmy rozporządzeniem z 26.
czerwca 1896 L. 35.232 Wydziałowi powiatowemu zawiadomić mieszkań-
ców przysiółka Ksawerówki, że Wydział krajowy nie będzie popierał
u Wysokiego Sejmu ich petyoyi.

Zarazem zwrócił Wydział krajowy uwagę, że jeśli rzeczywiście
Zwierzchność gminna w Tartakowie z powodu znacznej odległości od
przysiółka Ksawerówki nie jest w stanie spełniać należycie czynności poli-
cyci miejscowej w tym przysiółku, mogą proszący po myśli §. 53. ust.
gm. domagać się ustanowienia w tym celu osobnego delegata.

Sprawa wy- Uchwałą z 1. lutego 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi kra-
łączenia jowemu do zbadania i zdania sprawy petycyę mieszkańców przysiółka
przysiółka Sajków o wydzielenie ze związku gminy Werbiża i przyłączenie do
Sajków związku gminy Horożany małej.

z gminy Werbiża i tego 1896 L. 8.685 Wydziałowi powiatowemu w Rudkach do wszech- przyłączenia stronnego zbadania. Rozporządzeniem zaś z 17. czerwca 1896 L. 22.952 do gminy zwrócił Wydział krajowy rzeszoną sprawę, celem dodatkowego wyjaśnienia Horozany i uzupełnienia w kierunku temże rozporządzeniem wskazanym. małej.

Dotąd nie mamy jednak odpowiedzi w tej sprawie.

Petycyą gminy Pererów o zarządzanie, ażeby dodatki na potrzeby gminy Pererów nakładane być mogły także do podatków przypisanych od gruntów w ob- w sprawie szarze 240 morgów położonych w obrębie gminy Trościanki a należących pobierania do pojedynczych członków gminy Pererowa, Wydziałowi krajowemu do dodatków załatwienia w ten sposób, iżby Wydziałowi powiatowemu poruczyć prze- gminnych prowadzenie ugody między obydwoma gminami o polubowne załatwienie od gruntów sprawy.

W wykonaniu tego polecenia wezwał Wydział krajowy reskrytem położonych w gminie z 3. marca 1896 L. 10.879 Wydział powiatowy w Kołomyi, ażeby starał Trościanka się o przeprowadzenie ugody między rzeszonymi gminami w powyż- a należą- szym kierunku.

Relacją z 10. czerwca 1896 L. 1.963 doniósł jednak Wydział po- jedynczych wiatowy, że interwencya jego pozostała bez skutku, gdyż obydwie gminy członków trwają w uporze, i jedna na rzecz drugiej żadnego nie chce uczynić gminy Pe- ustępstwa. Zarazem doniósł Wydział powiatowy, że gmina Pererów rze- rerowa. czonych dodatków nie potrzebuje, czego dowodem budżet roku 1896, który wykazuje wysokość potrzebnych dodatków na 11%, wobec czego niezgodne z prawdą okazuje się twierdzenie petycyi, że gmina Pererów obciążoną jest nadmierną wysokością dodatków.

Zdaniem Wydziału krajowego petycyą powyższa żadną miarą uwzględnioną być nie może, żądanie bowiem, ażeby gmina Pererów mogła dodatki swoje nakładać na podatki od gruntów położonych w obec- gminie — jak obecnie w gminie Trościanka, jakkolwiek grunta te byłyby własnością członków gminy Pererów, sprzeczne jest z postanowieniami §. 78. ust. gm.

Petycyą Wydziału powiatowego w Tłumaczu w sprawie rewizyi stempłowych doko- powiato- nanych przez c. k. Straż skarbową w księgach uchwał Rad gminnych wego w Tłum- wiejskich, oznaczające płace naczelników gmin, ich zastępców, dalej ase- maczu sorów pisarzy i t. p., powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 8. lu- w przedmio- tego 1896 następującą uchwałę:

Petycyę Wydziału powiatowego w Tłumaczu odstępuje się Wy- stempło- działowi krajowemu z wezwaniem, ażeby w drodze właściwej poczynił wych starania o odpowiednie zwolnienie w opłatach skarbowych, z tytułu no- w księgach minacyi funkcyonaryuszów gminy.

W wykonaniu powyższego polecenia przesłał Wydział krajowy uchwał Rad gminnych odezwą z 17. marca 1896 L. 10.878 rzeszoną petycyę Prezydum c. k. oznaczają- krajowej Dyrekcyi Skarbu z prośbą o możliwe uwzględnienie. C. k. kra- cych płace jowa Dyrekcyi Skarbu odezwą z 14. lipca 1896 L. 62.479 zawiadomiła funkcyona- nas, że sprawę tę przedłożyła c. k. Ministerstwu Skarbu, dotąd jednak naryuszom odpowiedzi jeszcze niema. gminnym.

Koszta Uchwałą z 6. lutego 1896 przyjął Wysoki Sejm na fundusz kra- utrzymania. jowy koszta utrzymania:

1. Maryanny Zabłockiej w Dębniakach za gminę Lencze górne w kwocie 150 zł.
2. Anny Bojdakowej we Lwowie i w Ostrawie morawskiej za gminę Brzezinki w kwocie 59 zł.
3. Zofii Podlaskiej w Tarnowie za gminę Zbylitowską górę w kwocie 72 zł.
4. Katarzyny Korwinowej w Wiedniu za gminę Kudryńce w kwocie 157 zł.

5. Zuzanny Zuziakowej w Peszcie za gminę Lipowa w kwocie 166 zł.

6. Fewronii Pańków we Lwowie za gminę Bortiatyn w kwocie 154 zł.

7. Katarzyny i Reginy Farganusów w Peszcie za gminę Limanowa w kwocie 342 zł.

Powyższe koszty zostały dotyczącym gminom względnie zakładom wypłacone, a o zapadłych uchwałach gminy właściwie powiadomione.

Odstąpiona uchwałą Wysokiego Sejmu z 28. stycznia 1896 Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycja gminy Nagoszyna o utrzymanie kosztem funduszu krajowego dziecka zmarłej Józefy Łanucha, Maryanny, do powyższej gminy przynależnej, została przez Wydział krajowy odmownie załatwiona.

Petycja gminy Kobylec o zapomogę na utrzymanie sierót. Uchwałą z 6. lutego 1896 przeszedł Wys Sejm do porządku dziennego nad petycją gminy Kobylec o zapomogę na utrzymanie sierót. O powyższej uchwale zawiadomił Wydział krajowy gminę za pomocą na średnictwem Wydziału powiat. w Bochni reskrytem 10. marca 1896 L. 13.056.

Petycja członków gminy Zielonki przeciw byłemu naczelnikowi gminy Zielonki i Radzie gminnej. Uchwałą z 1. lutego 1896 udzielił Wysoki Sejm skargę wniesioną przeciw byłemu naczelnikowi gminy Zielonki Janowi Orzechowskiemu i Radzie gminnej Wydziałowi krajowemu do zbadania i odpowiedniego załatwienia.

pod Krajowem w sprawie rzekomych nadużyć popełnionych przez byłego naczelnika gminy i Radę gminną. Wskutek tego polecił Wydział krajowy reskrytem z 11. lutego 1896 l. 8684 Wydziałowi powiatowemu w Krakowie, ażeby przeprowadził ścisły obrachunek kasy i lustrację gospodarki gminy oraz zbadał protokolarnie podniesione w skardze zarzuty.

Relacją z 11. kwietnia 1896 l. 1078 doniósł Wydział powiatowy, że rzeczona bezimienna skarga zawiera wszystkie te zarzuty, które były już przedmiotem dochodzenia w r. 1890 i okazały się bezpodstawnymi, co też Wydział krajowy przyjął do wiadomości.

Petycja członków gminy Lipsko o nadużyciach członków Zwierzchności tejże gminy. Jak to już w zeszłorocznem sprawozdaniu Wydział krajowy nadmienił, nie mogła być sprawa nadużyć członków zwierzchności gminnej w Lipsku w toku instancyi administracyjnej załatwioną, ponieważ wszystkie dotyczące akta znajdowały się w sądzie z powodu wytoczenia pozwu ze strony pomienionych członków zwierzchności gminnej przeciw tym członkom gminy, którzy dochodzenie administracyjne wywołali.

Gdy spór ten dotąd jeszcze nie został ukończony, przeto z braku aktów nie mógł też Wydział krajowy jeszcze wydać stosownego orzeczenia.

Petycja gminy Bukowsko o spowodowanie Dyrekcji Banku krajowego do udzielenia gminie pożyczki komunalnej w kwocie 4.000 zł. Uchwałą z dnia 27. stycznia 1896 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby petycję gminy Bukowsko o spowodowanie 4.000 zł. zbadał i jeżeli nabierze przekonania, że należy przyjąć w pomoc a gmina Bukowsko daje dostateczną gwarancję, zalecił petycję Dyrekcji Banku krajowego do przychylnego załatwienia.

Ponieważ według zasiągniętych w Dyrekcji Banku krajowego formacji, odmowa udzielona gminie rzeczonej pożyczki nastąpiła z powodu, do udzielenia że gmina Bukowsko nie posiada żadnego majątku nieruchomego, któryby gminie mógł służyć na zabezpieczenie proszonej pożyczki, a bieżące swe wydatki pożyczki może gmina zaledwie pokryć aż 50% dodatkiem gminnym, przeto rozporządzeniem z 10. kwietnia 1896 l. 7.940 zwrócił Wydział krajowy rzeczoną petycję gminie bez skutku. 4.000 zł.

Petycja A. L. Gugiga z Peczniżyna o zarządzanie oddania mu domu sprzedanego przez c. k. Dyрекcyę galic. funduszu propinacyjnego za dług Saniego Heifermana.

Uchwałą z 23. stycznia 1896 przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego nad petycją Abrahama Leiby 2 im. Gugiga o zarządzanie oddania domu Saniego Heifermana, w drodze egzekucyi przez c. k. Dyрекcyę galic. funduszu propinacyjnego sprzedanego.

O tej uchwale poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Kołomyi reskryptem z 18. lutego 1896 l. 6525 zawiadomić petenta.

Petycja gminy Ottynia o zezwolenie na pobór opłaty gminnej od napojów spirytusowych.

Uchwałą z dnia 17. stycznia 1896 przydzielił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu jako komisji petycję gminy Ottynii o zezwolenie na pobór opłaty gminnej od napojów spirytusowych.

Reskryptem z 23. stycznia 1896 l. 4.623 zażądaliśmy od Zwierzchności gminnej w Ottynii przedłożenia potrzebnych do tej sprawy aktów, po otrzymaniu których odniósł się Wydział krajowy odezwą z 31. stycznia 1896 l. 6975 do c. k. Dyрекcyi gal. funduszu propinacyjnego o objawienie opinii.

Odezwą z 7. lutego 1896 l. 1054 oświadczyła się c. k. Dyрекcyja gal. funduszu propinacyjnego przeciw udzieleniu rzezonego zezwolenia z powodu niedokładnego umotywowania prośby. Zwróciliśmy przeto sprawę reskryptem z 21. lutego 1896 l. 9538 Wydziałowi powiatowemu w Tłumaczu do uzupełnienia, a obecnie wysłaną została do Ottynii komisji lustracyjna Wydziału krajowego, na podstawie wyniku, której sprawa odpowiednio załatwiona zostanie.

Petycja gminy Starego miasta o zezwolenie na podwyższenie opłaty gminnej od napojów spirytusowych i piwa.

Odstąpiona przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 28. stycznia 1896 Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycja gminy Starego miasta o zezwolenie na podwyższenie opłaty gminnej od napojów spirytusowych i od piwa została przez Wydział krajowy odmownie załatwiona rozp. z 18. lutego 1896 L. 8837.

Petycja gminy Dobczyce o zaprowadzenie opłaty gminnej od napojów spirytusowych i piwa.

Na posiedzeniu z dnia 25. stycznia 1896 przydzielił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu jako komisji, petycję gminy Dobczyce o zezwolenie na pobór opłaty gminnej od napojów spirytusowych i od piwa.

Petycję tę przesłał Wydział krajowy reskryptem z dnia 7. lutego 1896 l. 6603 Wydziałowi powiatowemu w Wieliczce do uzupełnienia w kierunku rozporządzeniem powyższem wskazanym; sprawy dotychczas jednak nie przedłożono.

Petycja gminy Sieniawa o zezwolenie na pobór opłaty od napojów spirytusowych, przesłał Wydział krajowy rzeczony petycję Wydziałowi powiatowemu w Jarosławiu celem uzupełnienia i wyjaśnienia sprawy w kierunku przez Wydział krajowy pobór opłaty wskazanym. Sprawozdania dotychczas nie przedłożono.

Petycja gminy Sieniawa o zezwolenie na pobór opłaty od napojów spirytusowych.

Petycja gminy Próchnik o zezwolenie na pobór 20% dodatku konsumcyjnego od mięsa i wina oraz na zwołenie na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych, piwa i miodu. Petycję tę przesłał Wydział krajowy reskrytem z 8. lutego 1896 l. 8.562 Wydziałowi powiatowemu w Jarosławiu do uzupełnienia w kiecyjnego od runku reskrytem tym wskazanym, skąd jednak sprawa dotąd nie wróciła. Zarazem oznajmił Wydział krajowy, że do nałożenia dodatków konsumcyjnych w wysokości 20%, nie potrzeba wyższego zezwolenia.

Petycja gminy Próchnik o zezwolenie na pobór 20% dodatku konsumcyjnego od mięsa i wina oraz na zwołenie na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych, piwa i miodu.

C. Rezolucye do c. k. Rządu i sprawy temuż do załatwienia odstąpione.

Reforma ustawodawstwa gminnego dla gmin wiejskich. Na posiedzeniu z dnia 7. lutego 1896 uchwalili Wysoki Sejm następujące rezolucye:

I. Wzywa się Rząd, aby w porozumieniu z Wydziałem krajowym wygotował i Sejmowi w jak najbliższym czasie przedłożył wnioski do zmiany ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 w tym kierunku

1) aby utworzoną została dla tych zadań tak poruczonego jakoteż własnego zakresu działania, których pojedyncze gminy i obszary dworskie należycie wypełniać nie mogą, zbiorowa organizacya autonomiczna, złożona z dzisiejszych gmin i obszarów dworskich, zostająca w związku z samorządną organizacyą powiatową a nienaruszająca odrębności dzisiejszych gmin i obszarów dworskich pod względem zarządu własnym majątkiem korzystania z dobra gminnego i innych spraw do zakresu owej wspólnej organizacyi nie należących;

2) aby koszta nowej organizacyi ponoszone były równomiernie przez gminy i obszary dworskie w nią wciągnięte;

3) aby wytworzenie ciała uchwalającego w zarządzie zamierzonej organizacyi zbiorowej odbywało się bez tworzenia osobnych w tym celu powołanych ciał wyborczych tak, iżby się te ciała uchwalające składały wprost z przełożonych dzisiejszych gmin, tudzież z przełożonych obszarów dworskich lub ich zastępców ewentualnie przy większych gminach ze wzmocnieniem ich reprezentacyi;

4) aby projektowana organizacya zbiorowa nie pomnażała liczby instancyi w sprawach administracyi publicznej o nowy stopień;

5) aby określony został stanowczy wpływ i nadzór wyższych władz samorządnych wobec projektowanej organizacyi, szczególnie co do urzędu naczelnika.

II. Wzywa się Rząd, aby w porozumieniu z Wydziałem krajowym zbadał i zdał sprawę, jakie będą koszta zarządu połączone z projektowaną reformą przy dążeniu do najdalej idącej oszczędności, a zarazem o ile by nastąpiło zmniejszenie wydatku na zarząd w gminach.

III. Wzywa się Rząd, aby zapewnił ciałom autonomicznym wynagrodzenie kosztów połączonych ze sprawowaniem przekazanego zakresu działania.

IV. Przekazuje się Wydziałowi krajowemu wniosek posła Fruchtmanna z dnia 9. stycznia 1896 w sprawie pisarzy gminnych do zbadania i ewentualnego uwzględnienia przy układach z Rządem w sprawie ułożenia wniosków do zmiany ustaw gminnych.

Odezwą z 21. maja 1896 l. 4.997 zażądało c. k. Prezydium Namiestnictwa udzielenia aktów Wydziału krajowego i materiałów odnoszących się do rzeczonyj sprawy. Akta te zostały przesłane odezwą tujejszą z 26. maja 1896 l. 33.101.

W odpowiedzi na wymienioną na wstępie rezolucyę Wysokiego Sejmu, otrzymał Wydział krajowy od Prezydium c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 23. października 1896 l. 9.489/pr. następującą odpowiedź:

Zakomunikowane mi szacownem piśmie z dnia 7. lutego b. r. l. s. 1.448 uchwały Wys. Sejmu z dnia 7. lutego 1896 zawierające wezwanie do Rządu o wniesienie przedłożenia w sprawie reformy ustawy gminnej, przedłożyłem Jego Ekscelencyi Panu Prezydentowi Ministrów jako Ministrowi spraw wewnętrznych.

Reskryptem z dnia 21. sierpnia 1896 l. 3.575/M. J. oznajmił Pan Prezydent Ministrów, że c. k. Rząd z wszelką gotowością skłonny jest stosownie do życzenia Wys. Sejmu podjąć inicjatywę w tej sprawie i będzie jego staraniem wedle możności akcyę swoją przyspieszyć.

Pan Prezydent Ministrów zaznaczył jednak, że reforma galic. ustawy gminnej w kierunku wskazanym uchwałami Wys. Sejmu, wymaga jeszcze bardzo gruntowego rozważenia, dla którego to celu przedewszystkiem potrzeba mieć pewną na dokładnie zbadanych danych opierającą się podstawę

Takiej podstawy nie daje materiał zawarty w aktach Świątynego Wydziału krajowego, udzielonych mi szacownem piśmie z dnia 26. maja b. r., l. 33.101.

To też c. k. Rząd na razie nie może stanowczo oznaczyć stanowiska, jakie wypadnie mu zająć w traktowaniu tej sprawy; Pan Prezydent Ministrów jednak wskazał już obecnie momenta, które dla sprawy mają decydujące znaczenie.

Objawiające się od wielu lat dążenia do reformy ustroju gmin w Galicyi mają przyczynę w przeświadczeniu, że gminy po większej części nie są w stanie spełniać należycie poruczonych sobie zadań administracyi publicznej.

Zarządzenie temu złemu musi też Rząd uważać za główny cel zamierzonej reformy i dla tego mógłby się zgodzić tylko na taką zmianę ustawy gminnej a tem więcej mógłby wziąć inicjatywę tylko do takiej zmiany tej ustawy, która mogłaby zapewnić skuteczną działalność organów autonomicznych najniższej instancyi, a to tak pod względem agend poruczonego zakresu działania, jako też agend, które gminy w interesie publicznym niejako w zastępstwie administracyi państwowej mają sprawować, a które tylko formalnie w naszej ustawie gminnej zaliczone zostały do agend własnego zakresu działania.

Wzmiankowany cel reformy dałby się osiągnąć w rozmaity sposób; w ogóle następują się dwie drogi: albo wyłączenie rzeczonych agend z ustroju autonomicznego i przekazanie ich administracyi państwowej, albo też poprawienie autonomicznego ustroju przez odpowiednią organizacyę.

Jeżeli zaś opinia publiczna, jak dowodzą ponawiane w Sejmie rozprawy i uchwały Reprezentacyi kraju, skłania się do drugiej alternatywy i pragnie reformy bez naruszenia autonomicznej podstawy ustroju gmin, c. k. Rząd nie ma powodu w zasadzie tej intencyi się sprzeciwić a o ile reforma o ustroju gmin miałaby być dokonaną na tle i z zachowaniem istniejących urzędzeń autonomicznych, to mogłaby ona nastąpić tylko w ten sposób, iżby z istniejących obecnie jako jednostki administracyjne gmin i obszarów dworskich utworzono dla pewnych celów administracyi osobne zbiorowe ciała administracyjne.

Dlatego też c. k. Rząd może zgodzić się z głównym kierunkiem reformy, wskazanym w uchwałach Wys. Sejmu z 7. lutego 1896.

Skuteczność jednak reformy względnie osiągnięcie zamierzonego nią celu, zawisły od sposobu ukształcenia tych zbiorowych ciał administracyjnych we wszystkich szczegółach, a w tej mierze wymagają gruntownej rozwagi kwestye, które mogą mieć wpływ decydujący pod względem skuteczności nowej organizacyi, jako to rozmiary związków gminnych, które mają być utworzone, kwalifikacya organów zarządu, które dla tych związków gminnych mają być ustanowione, sposób ich ustanowienia, zakres działania tych organów, podporządkowanie ich pod władze nadzorcze, stosunek ich do naczelników gmin poszczególnych, wchodzących w skład związku gminnego i t. p.

Decydującą jest nadto kwestya kosztów, która wymaga gruntownej rozwagi. Potrzebną więc jest wedle możności dokładna wiadomość, jakich kosztów wymagałaby zamierzona reforma, jaki wpływ wywarłaby na wysokość ciężarów, które obecnie gminy ponoszą i jak rozdzieliłyby się te ciężary.

Aby w każdym ze wskazanych kierunków wyrobić sobie sąd, potrzeba mieć dokładny obraz przyszłych związków gminnych wedle ich wielkości i terytoryalnych granic.

Jasną jest rzeczą, że układ i ugrupowanie tych związków (okręgów) gminnych, nie mogłyby nastąpić podług jednej pewnej modły; ze względu na cel tych związków decydującymi są różnorodne okoliczności, które przy tworzeniu każdego poszczególnego okręgu gminnego powinny być wzięte pod rozwagę, jako to konfiguracya okręgu, stosunki komunikacyjne, gęstość ludności, istniejące administracyjne urządzenia i t. d.

Podział powiatu na okręgi gminne winien więc odpowiadać rzeczywistym stosunkom, a dla zorientowania się pod tym względem uznał Pan Prezydent Ministrów za potrzebne zestawienie dat, odnoszących się do każdego politycznego powiatu a mających wykazać:

1) ilość gmin politycznych i obszarów dworskich

2) ilość gmin z ludnością

a) do 500 mieszkańców

b) od 501 do 1000 „

c) od 1001 do 2000 „

d) nad 2000 „

3) które z gmin posiadają dostateczne środki do należytego pełnienia nałożonych ustawą gminną obowiązków w poruczonym zakresie działania i w zakresie policyi miejscowej (§. 27 b — k. ust. gm.).?

Do kategorii takich gmin należałyby miasta, podlegające specjalnej ustawie z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 27, tudzież miasta i miasteczka, dla których wydaną została ustawa z dnia 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51.

4) W jaki sposób należałoby inne gminy i obszary dworskie w powiecie dla zamierzonego celu połączyć w okręgi?

W tej mierze należy mieć na uwadze, że

a) poszczególne gminy i obszary dworskie, wchodzące w skład okręgu gminnego, mają zatrzymać dotychczasową samodzielność w sprawach, które im nie będą odjęte,

b) utworzyć się mające okręgi miałyby obejmować ludność około 4.000 do 5.000 mieszkańców, że jednak

c) pod tym względem decydującymi jeszcze są inne wyżej wzmiankowane okoliczności i momenta, a w ogóle ma być przewodnią myślą cel, aby połączone w okręg gminy i obszary dworskie mogły sprostać w pełnej mierze obowiązkom, które mają im być przekazane.

Zresztą winno być nadto wykazane:

5. jakie finansowe skutki nowe urządzenie gmin wedle prawdopodobieństwa za sobą pociągnie, względnie jakie koszta spowoduje koncentracya wzmiankowanych agend, a o ile z drugiej strony zmniejszą się terażniejsze ciężary poszczególnych gmin i obszarów dworskich wskutek uszczuplenia im terażniejszych agend.

Zbadanie i zestawienie wyżej poszczególnionych dat, polecam c. k. Starostwom powiatowym, a zebrany materiał przedłożę Panu Ministrowi

spraw wewnętrznych celem postanowienia względem dalszego traktowania sprawy

Mam zaszczyt o tym stanie sprawy zawiadomić Waszą Ekszellen-
cyę i w myśl uwagi Pana Prezydenta Ministrów nadmieniam, że c. k.
Rząd nie omieszką zaprosić świętego Wydziału krajowego do kooperacyi
w tej sprawie, skoro akcyja przedwstępna dojrzeje do tego stadyum, iż
możliwym będzie przystąpić do merytorycznego traktowania sprawy.

Sprawa uwolnienia urzędowych korespondencyi władz autonomicznych od opłaty pocztowej.
Dołączoną w odpisie odezwą z 10. lutego 1896 l. 418/pr. oznaj-
miło nam c. k. Prezydium Namiestnictwa we Lwowie, że c. k. Minister-
stwo handlu przyjęło do wiadomości rezolucyę Wysokiego Sejmu z dnia
9. lutego 1895 wzywającą Rząd, ażeby spowodował i uzyskał w drodze
konstytucyjnej, zmianę ustawy z dnia 2. października 1865 Nr. 108,
dz. p, p. w tym kierunku, iżby wszelkie korespondencye i przesyłki urzę-
dowe władz autonomicznych w równej mierze z władzami rządowymi
wolne były od opłaty pocztowej.

Zarazem jednak oznajmiło c. k. Ministerstwo, „że w myśl tej re-
zolucyi niestety nie zarządzić nie może, gdyż przy nowem unormowaniu
przepisów dotyczących uwolnień od opłaty pocztowej, konieczną się oka-
zuje reforma w kierunku przeciwnym a mianowicie w kierunku możliwie
nawiększego ograniczenia istniejących a bardzo daleko idących uwolnień
od opłaty pocztowej“.

Powyższą odpowiedź udzielił Wydział krajowy wszystkim Wydzia-
łom powiatowym do wiadomości.

Petycyja obywateli m. Brzostka w sprawie wyborów do Rady gminnej.
Uchwałą z 1. lutego 1896 odstąpił Wysoki Sejm c. k. Rządowi
do załatwienia petycyę obywateli m. Brzostka, w sprawie wyborów do
Rady gminnej, o czem zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Pilźnie
z poleceniem powiadomienia proszących.

D. Inne sprawy ważniejsze.

Wykonywanie nadzoru nad zakładowym majątkiem gmin i zakła-
dów gminnych, tudzież nad działalnością Magistratów i Zwierzchności
gminnych należy niewątpliwie do najważniejszych czynności Dep. I.
i Wydział krajowy zwraca na ten ważny dział administracyi całą swą
uwagę, wydając Wydziałom powiatowym pouczenia, wskazówki i rozpo-
rządzenia, nad których wykonaniem czuwa. Wyliczanie w tem miejscu
tych bardzo licznych zarządzeń, które się prawie same do specjalnych
gminnych, wypadków odnoszą, nie jest wskazane.

Prócz tego Wydział krajowy stosowując postanowienie ustawy,
zarządzał zbadania stanu rzeczy na miejscu przez komisję ze swego ra-
mienia delegowaną, a działało się to na podstawie wiarygodnych skarg
i doniesień, na podstawie własnych spostrzeżeń Wydziału krajowego opar-
nych, tu- tych na aktach, budżetach i zamknięciach, z których wnioskować było
można, że gospodarstwo gminy jest nieodpowiednie, a wreszcie na pod-
stawie licznych próśb Wydziałów powiatowych, które sił fachowych dla
Reprezentacyi gospodarstw wiejskich nie posiadają.

W skutek zarządzonej lustracyi Wydział w następujących wypad-
kach zarządził środki zaradcze w gminach.

Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń, które nietylko rażące
nieporządki, ale nawet braki wykazywały, został Naczelnik gminy Chy-
towa z urzędu złożony. Braki pokryto.

Z powodu sprawdzonych nieporządków i nieprawidłowości w urzę-
dowaniu został naczelnik gminy Maryampola i tegoż zastępca z urzędu
złożony, a nadto otrzymał Wydział powiatowy w Stanisławowie polecenie
poczynienia zarządzeń, ażeby pretensye gminy do winnych zrealizo-
wane zostały.

Na podstawie przeprowadzonego ścisłego dochodzenia został na czele gminy Kolbuszowy i tegoż zastępcą z urzędu złożony. Nadto wydał Wydział krajowy orzeczenia co do odpowiedzialności naczelnika gminy za szkody gminie wyrządzone.

Ponieważ w gospodarce gminy Delatyna sprawdzone zostały liczne nieporządki i w ogólności niedbały zarząd majątku ze szkodą gminy, przeto została Rada gminna rozwiązana i komisarz rządowy ustanowiony w osobie c. k. sekretarza Starostwa w Nadwórny z dodaniem mu mianowanej Rady przybocznej.

Ponieważ nowo wybrana Rada gminna w Przeworsku z powodu zatargów w jej łonie przez przeszło rok ukonstytuować się nie mogła, i ponieważ te spory najniekorzystniej na gospodarce gminną oddziaływały i spodziewać się nie można było w tym stanie rzeczy usunięcia sprawdzonych wadliwości, przeto została rozwiązana i tymczasowy Zarząd ustanowiony.

Z powodu sprawdzonych większych nieprawidłowości został na czele gminy Czarnego Dunajca z urzędu złożony.

Lustracja konkretalnej gminy Borysławia wykazała pomniejsze nieporządki i zaniedbania, za co dotyczący funkcyjaryusz nagane otrzymał. Natomiast sprawdzono, że zarząd chrześcijańskiej gminy Borysławia, posiadającej znaczniejszy zakładowy majątek, prowadzony był ze szkodą gminy i że istniały liczne zakorzenione nadużycia. W skutek tego została chrześcijańska Rada gminna rozwiązana i tymczasowy Zarząd gminy powierzono osobistości, zasługującej na zaufanie. Akta odeszły do c. k. Prokuratury państwa.

Z powodu sprawdzonych nieprawidłowości w zarządzie zamożnej gminy Nowego Targu, której dzierżawy, dostawy i roboty znajdowały się najprzeważnie w ręku pewnego grona radnych i z powodu nieprawidłowej gospodarki lasowej, szczególnie przy sprzedaży i rozdziale drzewa, została Rada gminna rozwiązana i c. k. komisarz rządowy z mianowaną tymczasową Radą ustanowiony.

Z powodu niedbałej i ze szkodą gminy prowadzonej administracji, została Rada gminna w Budzanowie rozwiązana i tymczasowy Zarząd ustanowiony.

Sprawdzono dochodzeniem upadek gospodarstwa gminnego w Jaryczowie w skutek tego odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa z wnioskiem na rozwiązanie Rady gminnej.

Z powodu nadużyć w gospodarce gminy Baligrodu została Rada gminna rozwiązana i Zarząd ustanowiony. Przeciw pisarzowi gminnemu wdrożył c. k. Sąd dochodzenie karne, uwięziwszy go.

Z powodu sprawdzonych nieporządków w gospodarce gminy Magierowa został naczelnik gminy z urzędu złożony, a nadto zarządził Wydział krajowy usunięcie pisarza gminnego.

Lustracja dokonana w gminie Żydaczowa sprawdziła znaczniejsze braki kasowe, akta przeto odstąpiono c. k. Prokuratury państwa. Nadto złożony został z urzędu naczelnik tejże gminy.

W zarządzie gmin Kopyczyniec, Czubarówki i Wasylkowiec, których lustrację Wydział krajowy na prośbę i na koszt Wydziału powiatowego w Husiatynie zarządził, sprawdzono liczne nieporządki, a nawet nadużycia.

W razie rozwiązania Rad gminnych przedstawił Wydział krajowy z wyjątkiem Nowego Targu, — gdzie zarząd poruczono c. k. urzędnikowi — wniosek, by komisarzem rządowym ustanowiony został jeden z obywateli gminy zasługujących na zaufanie i dający gwarancję, że administrację gminy sprawować będzie bezstronnie i zgodnie z interesem gminy i dobrem jej mieszkańców. C. k. Namiestnictwo samo uwzględniło wnioski Wydziału krajowego. Zastosowanie surowszych środków zaradczych w toku.

Z powodu poważnego rozwoju kopalni naftowych w Sehadnicy, które starannej opieki policyjnej wymagają jak niemniej w skutek zupełnego braku policji miejscowej interweniował Wydział krajowy celem spo-

wodowania gminy i obszaru dworskiego do ustanowienia wspólnym kosztem wspólnego organu dla wykonywania policyi miejscowej.

Organ ten ustanowi c. k. Rząd na co się Reprezentacya gminy i obszar dworski zgodziły.

Celem uchronienia gminy Mikuliczyna od możliwego wyzysku badano na miejscu sprawę nabycia przez gminę połoniny Leśniow i równoczesnej sprzedaży drzewostanu w lasach gminnych, a na podstawie wyniku komisji transakcyja ta jako szkodliwa dla interesów gminy, została zabronioną.

Następnie przeprowadzono lustracyę w Magistratach w Samborze i Kołomyi, w Urzędach gminnych w Janowie (p. Trembowla) w Bóbrce i Lisku, a nadto na prośbę Wydziału powiatowego w Stanisławowie w gminach Pobereże, Błudniki, Św. Stanisława i poczyniono na tej podstawie wyczerpujące zarządzenia, nad których wykonaniem Wydział krajowy czuwa.

Nadto przychyłając się do prośby Magistratów w Gorlicach i Żółkwi udzielono na koszt gminy pomocy rachunkowej tymże Magistratom.

Zastosowując postanowienia ustawy krajowej z dnia 7. kwietnia 1886 przeprowadził Wydział krajowy lustracyę następnych Wydziałów powiatowych w Pilźnie, Zaleszykach, Brzeżanach, Grybowie, Lisku, Dobromilu, Tarnowie i Bóbrce.

W skutek nieustannych zatargów w łonie Reprezentacyi powiatowej w Pilźnie, wobec których prawidłowe urzędowanie było prawie niemożliwe, i nie można się było spodziewać uchylecia liczych wadliwości, sprawdzonych lustracyą, została Rada powiatowa w Pilźnie rozwiązana i tymczasowo Zarząd ustanowiony.

Lustracya Wydziału powiatowego w Zaleszczykach sprawdziła braki kasowe, które wszelako pokryte zostały. Winny funkcyonaryusz został wydalony.

Lustracya Wydziału powiatowego w Tarnowie sprawdziła znaczniejsze braki, spowodowane sprzeniewierzeniami dwóch funkcyonaryuszów z których każdy na swoją rękę działał. Dochodzenie karne nie mogło być przeciw winnym przeprowadzone albowiem jeden z nich odebrał sobie życie, a drugi uciekł za granicę.

Rada powiatowa rozpatrzywszy sprawę, orzekła odpowiedzialność kasyera powiatowego za braki kasowe i odpowiedzialność ta będzie w drodze sądowej zrealizowaną, inne braki musiały być odpisane, ponieważ Rada powiatowa nie znalazła podstawy do uznania odpowiedzialności Wydziału powiatowego (z 35 Ust. o Repr. pow.). Fundusze gminne będące w zarządzie Wydziału powiatowego nie poniosą żadnej straty.

Na podstawie wyników przeprowadzonych lustracyi wydał Wydział krajowy szczegółowe zarządzenia i czuwa nad tem, ażeby wadliwości uchylone zostały.

Prócz tego udzielił Wydział krajowy pomocy rachunkowej Wydziałom powiatowym w Tarnowie, Cieszanowie, Trembowli, Brzesku i Gorlicach.

Orzeczenia c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych i interpretacyjnego
 Orzeczeniem z dnia 3. września 1895 L. 53.396 postanowił Wydział krajowy z mocy §. 98. ust. gm. przeprowadzić przez swego delegata licytacyę ofertową na dzierżawę lasu gminnego w Schodnicy pod eksploatacyę ropy, poruczając tę delegacyę Prezesowi Rady powiatowej. Wbrew temu orzeczeniu uchwalił Wydział powiatowy w Drohobyczu przeprowadzić rzeczoną lustracyę przez własnego delegata, a delegatowi Wydziału krajowego pozostawić tylko współudział w tej czynności. Uchwalała ta z daty 17. września 1895 L. 2.251 została przez c. k. Stawo-rostwo w Drohobyczu rozporządzeniem z dnia 16. października 1895 L. 101/pr. zasystowaną, a c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym orzekło, że wykonywaną być nie może, przekracza bowiem zakres działania Reprezentacyi powiatowej, skoro dowolnie zmienia prawomocne postanowienie Wydziału krajowego.

W skutek wniesionego przez Wydział powiatowy rekursu wydało c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 2. października 1896 L. 14.752 zasadnicze orzeczenie zakomunikowane Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Prezydium Namiestnictwa z 9. października 1896 L. 10.514/pr. (LW. 64.168/96), na podstawie którego rekurs Wydziału powiatowego został odrzucony, albowiem „przez postanowienie §. 98. ustawy gminnej powołujące Reprezentacye powiatowe do czuwania nad tem, aby zakładowy majątek i zakładowe dobro gmin nie były uszczuplane, wcale nie stworzono dla Reprezentacyi powiatowych wyłącznej kompetencyi w powyższej mierze, lecz raczej urządzono instytucyę pośrednią, ułatwiającą tylko urzędowanie Wydziału krajowego, która wszelako nie może naruszać praw Wydziału krajowego jako najwyższej instancyi w sprawach tyczących się utrzymywania zakładowego majątku i zakładowego dobra gmin“.

Zażalenia W czasie od 1. grudnia 1895 do 1. listopada 1896 wpłynęło bez rekursy pośrednio do Wydziału krajowego ze 135 gmin 172 zażaleń na administrację w sprawie stracę majątkiem gmin i ich zakładów.

zarządu ma- W tym samym czasie wpłynęło do Wydziału krajowego 278 rekursów w przedmiocie administracyi dobrem i majątkiem gmin i ich zakładów, tudzież w przedmiocie wykonywania obowiązków ze strony naczelników gmin.

dów. Z tych rekursów uwzględniono częściowo lub w całości 63, nieuwzględniono 157, zwrócono zaś do uzupełnienia 36 rekursów, reszta w toku załatwienia.

Rekursy W czasie od 1. grudnia 1895 do 1. listopada 1896 wpłynęło do w sprawach Wydziału krajowego 256 rekursów budowniczo-policyjnych, nie licząc re-budowniczo-kursów tego rodzaju odnoszących się do budowli przy drogach publicznych, policyjnych, załatwianych przez Departament IV. Wydziału krajowego.

Z powyższych 256 rekursów uwzględniono w całości lub części 77, nieuwzględniono 162, zwrócono zaś do uzupełnienia 17 rekursów.

Złożenie W czasie od 1. grudnia 1895 do końca października 1896 udzielił urzędu liło nam c. k. Namiestnictwo do zaopiniowania 47 spraw dyscyplinarnych, naczelników w których rozchodziło się o złożenie z urzędu naczelników gmin względnie ich zastępców.

Wydział krajowy we wszystkich powyższych wypadkach zgodził się na złożenie z urzędu odnośnych naczelników gmin.

Orzeczenia C. k. Trybunał administracyjny odrzucił następujące zażalenia:
c. k. Trybunału administracyjnego. 1. Jana Hołubowicza przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 17. lipca 1894 L. 32.780 w sprawie odmowy przez Reprezentacyę gminną w Stryju wliczenia żalącemu się jako b. kierownikowi szkoły ludowej dodatku osobistego 100 zł. do emerytury. (Orzec. Tryb. adm. z 25. października 1895 L. 5.009).

2. Michała i Franciszki Burdowiczów właścicieli realności w Samborze od orzeczenia Wydziału krajowego z 26. czerwca 1894 L. 23.519 w sprawie budowniczej. (Orzec. Tryb. adm. z 17. lutego 1896 L. 852).

3. Gminy Łupków od orzeczenia Wydziału krajowego z 21. kwietnia 1896 L. 24.047 w sprawie zezwolenia Izr. Morgenbesserowi na budowę domu. (Orz. Tryb. adm. z 21. września 1896 L. 4.334).

4. M. Mokłowskiego przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 13. września 1895 L. 54.331 w sprawie usunięcia go z urzędu pisarza gminnego w Knihininie. (Orzec. Tryb. adm. z 7. stycznia 1896 L. 6.287).

5. Józefa Herza przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 9. lutego 1896 L. 8.062 w sprawie dzierżawy dochodów gminy Nowy Targ.

6. Józefa Jägermanna przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 2. kwietnia 1895 L. 17.376 w sprawie budowniczej. (Orzec. Tryb. adm. z 16. września 1896 L. 5.001).

7. Jana Czula przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 31. lipca 1896 L. 45.594 w sprawie nabycia przez gminę Jeleśnia realności pod lk. 345 tamże (Orzec. Tryb. adm. z 28. września 1896 L. 4.865).

8. Magistratu m. Lwów przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 26. maja 1896 L. 28.316 w sprawie budowlanej Mojżesza Jakóba Dragona. (Orz. Tryb. adm. z 12. października 1896 L. 4.579).

9. Juliusza Przeworskiego właściciela realności w Krakowie przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 5. lipca 1895 L. 37.654 w sprawie budowlanej. (Orzec. Tryb. adm. z 2. października 1896 L. 5.262).

C. k. Trybunał administracyjny natomiast zniósł:

1. Orzeczenie Wydziału krajowego z 28. maja 1894 L. 25.489 w sprawie unieważnienia wydanego Szulimowi Deutscherowi przez Zwierzchność gminną w Głuchowie konsensu na budowę domu. Wydział krajowy zatwierdził orzeczenie Wydziału powiatowego w Sokalu z 28. maja 1894 L. 25.489, którym uchylono wyż wymieniony konsens jako wydany z pominięciem wszelkich ustawą wymaganych formalności, a zatem nieważny. Trybunał uchylił jednak to orzeczenie ze względów formalnych, które Wydział krajowy z uwagi na widoczną nieważność konsensu uważał za mało znaczące. (Orzec. Tryb. adm. z 16. listopada 1895 L. 5.340).

2. Orzeczenie Wydziału krajowego z 17. listopada 1894 L. 49.904 w sprawie wstawienia przez Wydział powiatowy w Sanoku do budżetu gminy Mymoń na rok 1894 dochodu w kwocie 127 zł. z dzierżawy części pastwiska gminnego, albowiem zdaniem Trybunału powód, dla którego Wydział krajowy rekursu nieuwzględnił, to jest że Zwierzchność gminna nie miała upoważnienia ze strony Rady gminnej do wnoszenia rekursu, odpadł, skoro Rada gminna w toku instancyj nie zgodziła się z orzeczeniem poprzednim Wydziału powiatowego.

3. Orzeczenie Wydziału krajowego z 21. sierpnia 1894 L. 39.495, którem uznając obowiązek Przełożenia izraelskiej gminy wyznaniowej w Tarnowie do zwrotu kosztów burzenia realności l. 16 i 18, orzekliśmy równocześnie, że wysokość tych kosztów w razie sporu jedynie w drodze prawa ustaloną być może.

C. k. Trybunał administracyjny orzeczeniem z 27. lutego 1896 L. 1.215, uchylając to nasze orzeczenie, orzekł zarazem, że o wysokości tych kosztów decyduje władza przeprowadzająca demolację. Trybunał oparł się na przepisie §. 5. rozp. min. z 20 kwietnia 1854 Nr. 96. dz. ust. państw, który stanowi, że jeśli „ustawa zarządzenie władzy politycznej lub uchwała gminy przez właściwą władzę zatwierdzona orzekła o zobowiązaniu do świadczenia robocizny lub datku w naturze“ (mowa o świadczeniach na rzecz państwa, kraju lub gminy) a zobowiązany świadczenia nie wykonał, „wówczas świadczenie zaległe ściągnięte będzie na koszt i niebezpieczeństwo zobowiązanych, a wydatki w tej mierze poczynione, zwrócone będą przez ociągających się w drodze egzekucyi politycznej“.

Wydział krajowy w uchylonem przez Trybunał orzeczeniu nie zastosowywał powyższego przepisu. nie sądził bowiem aby obowiązek wykonania zwyczajnego nakazu policyjnego uważać można było za obowiązek świadczenia robocizny lub datku w naturze na rzecz gminy.

4. Orzeczenie Wydziału krajowego z 17. listopada 1894 L. 56.267 w sprawie udzielenia Jakóbowi Ladenowi konsensu na budowę domu w Chodorowie, albowiem zdaniem Trybunału okoliczność, że do komisijnego badania planów budowy nie został wezwany imieniem majątku kościelnego jako sąsiad, komitet parafialny, jak tego przepisy wymagają, ale tylko sam paroch, nie może być uważaną za widoczny błąd w postępowaniu (orzec. Tryb. adm. z 8. kwietnia 1896 L. 2.141).

5. Orzeczenie Wydziału krajowego z d. 30. lipca 1894 L. 3.616, którym zwróciliśmy bez skutku dla braku legitymacyi -- rekurs Berka Levyego i Salomona Seifmanna od rozporządzenia Wydziału powiatowego w Chrzanowie, którem wydano Zwierzchności gminnej w Chrzanowie pewne wskazówki co do zarządu majątkiem gminy Trybunał administracyjny bowiem wyrokiem z 16. kwietnia 1896 L. 2.256 orzekł, że wszelkie tego rodzaju rozporządzenia Wydziału powiatowego, o ile zwrócone są przeciw osobom trzecim, przez te osoby trzecie w drodze rekursu zaczepione być mogą.

Wydział krajowy w swoim orzeczeniu wychodził z założenia, że wszelkie rozporządzenia Wydziału powiatowego w sprawach zarządu majątkiem gminnym, jako wydane przez władzę nadzorczą, obowiązują jedynie tylko Reprezentację gminną, do której skierowane zostały, bez względu na to czyli zawierają jakie wskazówki, jak ta Reprezentacja z pewnemi poszczególnymi osobami ma postąpić, lub nie; dalej, że w sprawach tych Reprezentacja gminna pozostaje nadal I. instancją i że dopiero rozporządzeniem tej pierwszej instancji chociażby na podstawie wskazówek Wydziału powiatowego wygotowane, obowiązywać zaczyna osoby trzecie i tylko od rozporządzeń I. instancji dopuszczalny jest rekurs do wyższej instancji, a nie bezpośrednio od rozporządzeń władz nadzorczych.

6. Orzeczenie z d. 17. października 1894 L. 49.510 w sprawie wydzierżawienia części pastwiska gminnego przez gminę Halicz (powiat Stanisławów) z powodu nie stwierdzenia przez rzeczoznawców, czyli pozostała po wydzierżawieniu reszta pastwiska gminnego wystarcza na zaspokojenie potrzeb uprawnionych (orzecz. Tryb. adm. z 15. kwietnia 1896 L. 2.254).

7. Orzeczenie Wydziału krajowego z d. 3. maja 1894 L. 17.457 o ile niem uznając ze względów policyjnych obowiązek Sch. Krauthamera do zamknięcia w realności pod L. 79 i 80½, w Kołomyi sieni dla przechodu publicznego, orzekliśmy, iż zamknięcie to w razie nieposłuszeństwa uskutecznione być winno przez Magistrat na koszt i niebezpieczeństwo właściciela. Zdaniem Trybunału w obowiązujących ustawach nie ma przepisu, aby zamknięcie takie miało być uskutecznione przez osoby prywatne lub na ich koszt przez Magistrat, orzeczenie nasze zatem jako dalej idące niż uprawnienie władzy odnośnej uchylonem być musiało.

Wydział krajowy wychodził z założenia, że usunięcie ze względów policyjnych pewnego przedmiotu z pod dalszego używania, uskuteczniomem być winno przede wszystkim przez właściciela tego przedmiotu. Właściciel ten bowiem może to łatwiej i taniej uskutecznić, aniżeli władza, a dopiero gdyby strona w ściśle określonym terminie tego nie uczyniła, powinna wkroczyć władza, rozumie się we wszystkich tych wypadkach, gdzie nie rozchodzi się o nagłość lub o zagrożenie publicznego bezpieczeństwa.

8. Orzeczenie Wydziału krajowego z d. 1. grudnia 1894 L. 44.413, którem znieśliśmy uchwałę Rady powiatowej z 15. grudnia 1893 w Dobromilu zatwierdzającą uchwałę byłej Rady gminnej z 16. września 1886 a przyznającą dzierżawcom propinacyi i opłat gminnych opustu z czynszu dzierżawy w kwocie 3 000 zł. — z powodu, że w sprawie tej Wydział krajowy rzekomo nie był uprawniony do wydawania orzeczenia po myśli § 98. ust. gm., ale tylko jako instancja, gdy zaś rekurs wniesiono tylko od uchwały Rady powiatowej, rekurs zaś poprzedni uchwały od Rady gminnej wszedł po terminie, przeto Wydział kraj. nie był uprawniony do merytorycznego załatwiania tej sprawy.

Wydział krajowy jest zupełnie odmiennego zdania, a postanowienia §. 98. ust. gm. rozumie w ten sposób, że obowiązkiem jego jest nie tylko czuwać nad całością majątku zakładowego gminy, ale także nie dopuszczać do przedsięwzięcia przez gminę takich czynności, któreby za sobą w konsekwencji sprowadzić mogły uszczerbek w tym majątku, zatem działać także prewencyjnie.

W ryczałtowym opuszcie z czynszu dzierżawnego w Dobromilu w kwocie 3.000 zł. Wydział krajowy upatrywał niebezpieczeństwo dla zakładowego majątku gminy — dlatego, ponieważ czynsz w całości wstawiony był do budżetu gminy na pokrycie budżetem przewidzianych wydatków. Wskutek opustu 3.000 zł. pozostały wydatki te albo na razie zaniechane, albo powstała zaległość bierna do pokrycia z innych dochodów przeznaczonych na inne cele, a między nimi i inwestycyjne, jak spłata pożyczek, budowa szkoły, rzeźni i t. d., na które to cele gmina musi już szukać innego sposobu pokrycia, a ewentualnie i pożyczki zaciągnąć.

Opust powyższy był również i w kontrakcie dzierżawy zupełnie nieuzasadniony, kontrakt bowiem wykluczał jakikolwiek opust z czynszu.

Nadto wychodził i wychodzi Wydział krajowy z zapatrywania, że wobec przepisu §. 99. l. e. ust. gm. uchwała Rady gminnej, którą przyznano dzierżawcom opust z czynszu jest jeszcze niewystarczającą do powstania jakichkolwiek dla tych dzierżawców prawa, ustawa bowiem obowiązuje nie jednostronnie, ale obie strony. Rekurs służy przeciwko uchwałom, które po upływie terminu do wniesienia rekursu stają się prawomocne a ten wypadek nie zachodził, albowiem uchwała Rady gminnej choćby całym szeregiem lat nie była przez Radę powiatową zatwierdzona, co i w obecnym wypadku zachodziło, nie może wobec nikogo stać się prawomocną, dopokąd przez Radę powiatową nie zostanie zatwierdzoną i dopokąd to zatwierdzenie nie stanie się prawomocnem.

Chociażby zatem przeciwko uchwale Rady gminnej nikt nie wniósł rekursu, a wniósł go przeciw uchwale Rady powiatowej, jako uzupełniającej warunek od którego ustawa czyni zawisłem przyznanie opustu, rekurs ten zdaniem Wydziału krajowego musi być merytorycznie załatwiony.

9. Orzeczenie Wydziału krajowego z 19. lutego 1895 L. 72.139 w sprawie nakazu bezpłatnego odstąpienia przez J. i A. Pendiuków na rozszerzenie ulicy murarskiej kawałka gruntu z realności powstałej nowo przez wydzielenie części gruntów z realności lk. 113 i 114^{1/4}.

Zdaniem Trybunału obowiązek do odstąpienia gruntu pod rozszerzenie ulicy ciąży nie tylko na właścicielu pierwotnego gruntu, który na parcele budowlane ma być podzielonym, ale także na właścicielu realności, z gruntu tego już hipotecznie wydzielonej i jedną realność stanowiącej, jeżeli realność ta utworzoną została nie na podstawie uprzednio przez Magistrat zatwierdzonego planu parcelacyi całego gruntu (orzecz. Tryb. adm. z 16. września 1896 L. 5.030). Wydział krajowy zaś wychodził z zapatrywania, że nabywca nowej hipotecznie wydzielonej już realności nie może odpowiadać za to, iż właściciel pierwotnego gruntu głównego nie uzyskał poprzedniego zatwierdzenia działu tego gruntu ze strony Rady miejskiej na parcele budowlane i że, gdy jak w obecnym wypadku nie rozchodzi się o nową drogę przez główny grunt, ale o rozszerzenie istniejącej już drogi, a tylko przylegającej do rzeczzonego gruntu, właściciel tegoż nie jest obowiązany bezpatnie odstąpić gminie potrzebnej na to rozszerzenie części gruntu.

Rozdział Po myśli §. 10. ust. o repr. pow. Wydział krajowy udzielił c. k. liczby człon- Namiestnictwu swej opinii co do rozdziału liczby członków, którzy przy ków z powo- tegorocznych wyborach Reprezentacyi powiatowych przez poszczególne du wyboru grupy już zostali lub mają być wybrani.

w r. 1896 Z ogólnej liczby 1352 członków na 52 powiaty (c. k. Namiestni- Reprezentac- ctwo nadesłało nam dotąd akta tylko z 52 powiatów) przypadło w myśl cyi powia- §. 8 powyższej ustawy:

towych.	A) Na grupę większych posiadłości	409
	B) najwyższej opodatkowanych z kategorii handlu i przemysłu	37
	C) z gmin miejskich	291
	D) z gmin wiejskich	615.

Pożyczka W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1895 Wydziesięcio- dział kraj. składa w sprawie dziesięciomilionowej pożyczki miasta Lwowa milionowa następujące sprawozdanie:

gminy Na podstawie szczegółowo przez Wydział krajowy zbadanych m. Lwowa uchwał Reprezentacyi miejskiej, powziętych z zachowaniem wymaganych przez kraj formalności, przyzwolił Wydział krajowy w okresie do 15. listopada 1896 poręczona. na zasadzie ustawy krajowej z 7. lutego 1895 r. Nr. 16. dz. u. kr. gminie miasta Lwowa na poczynienie następujących wydatków z funduszu dziesięciomilionowej przez kraj poręczonej pożyczki komunalnej:

a)	Z kredytu 1,500.000 zł. przeznaczanego na urządzenie wodociągów (poz 1 art. II. ustawy) — na studia przygotowawcze (LW. 46.350/96)	15.000 zł.
b)	Z kredytu 500.000 zł. przeznaczanego na kanały i zasklepienie koryta Pełtwi i Pasieki (poz. 2.):	
	1. na rekonstrukcję istniejących i budowę nowych kanałów (LW. 48.540/95)	40.000 zł.
	2. na dalsze przesklepienie koryta Pasieki (LW. 41.565/96)	29.000 „
		69.000 „
c)	Z kredytu 600.000 zł. na bruki i regulację dróg i ulic (poz. 3):	
	1. na rekonstrukcję istniejących i budowę nowych bruków chodników i dróg (LW. 48.540/95)	160.000 zł.
	2. na regulację ulic (LW. 5.998/96)	31 887 „
	3. na przedłużenie ul. Cłowej (LW. 7.079/96)	17.000 „
	4. na rozszerzenie i uregulowanie ulicy św. Piotra i Pawła (LW. 28.983/96)	3.000 „
	5. na zregulowanie ulicy Pijarów (LW. 38.293/96)	4.800 „
	6. na uregulowanie i rozszerzenie ul. Puławskiego (LW. 43.195/96)	2.100 „
	7. na uregulowanie ulicy Chodorowskiego (LW. 48.094/96)	300 „
		219.087 „
d)	Z kredytu 32.000 zł. (poz. 6.) na budowę przytuliska dla kobiet (LW. 10.045/96)	30.000 „
e)	Z kredytu 600 000 zł. przeznaczanego na budowę koszar (poz. 8.):	
	1. na budowę koszar normalnych dla dwóch batalionów piechoty (LW. 48.540/95)	260.000 zł.
	2. na budowę koszar normalnych dla kadru 4 pułku ułanów i stajni dla kadru górskich juków (LW. 70.104/95)	56 900 „
	3. na budowę baraków koszarowych dla obrony krajowej (LW. 5.998/96)	37.439 „
	4. na zakupno realności 959 ¹ / ₄ na koszary dla obrony krajowej (LW. 5 998/96)	22 715 „
		377.054 „
f)	Na wykupno kolei elektrycznej (LW. 67.480/96. Cały kredyt z poz. 11.)	700.000 „
g)	Z kredytu 250.000 zł., przeznaczanego na rozszerzenie i polepszenie oświetlenia (poz. 12.), na zakupno gruntów w celu rozszerzenia gazowni miejskiej po objęciu tego zakładu na własność gminy (LW. 33.036/96)	33.045 „
h)	Na kowersyę i spłatę długów miejskich (LW. 5.998/96. Cały kredyt z poz. 16.)	2,922.685 „
i)	Na specjalny fundusz rezerwowy dla oprocentowania pożyczki a względnie obligów komunalnych (LW. 5.998/96. Cały kredyt z poz. 17)	200.000 „
	Suma powyższa pozostać ma w obligacjach komunalnych jako depozyt przeznaczony wyłącznie na pokrywanie pożyczek lombardowych jedynie w wypadku ewentualnych chwilowych niedoborów kasy miejskiej w terminach zapadłości kuponów od obligacji komunalnych, przyczem zawsze najdalej do 4 miesięcy po zaciągnięciu pożyczki lombardowej zapłata jej ma nastąpić z miejskich dochodów zwy- czajnych.	
k)	Z kredytu 635.315 zł., przeznaczanego na pokrycie dalszych, z przeprowadzeniem inwestycji i zrealizo-	

waniem pożyczki połączonych wkładów i wydatków (LW. 5.998/96)	317.500 zł.
Zarazem zezwolił Wydział krajowy gminie miasta Lwowa na częściową emisję 4% obligacyj komunalnych, a to: rozporządzeniem z dnia 5. maja 1896 r. LW. 5.998	
w sumie	4,079.100 „
rozporządzeniem z dnia 3. listopada 1896 r. L. 67.480	
w sumie	700.000 „
łącznie zatem w sumie	4,779.100 zł.
wartości imiennej.	

Losowanie obligacyj komunalnych miasta Lwowa odbyło się ściśle podług planu umorzenia, zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo skarbu w dniach 1. lutego i 1. sierpnia 1896 r. w obecności delegata Wydziału krajowego.

W dalszym ciągu zeszłorocznego sprawozdania podaje Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że prócz 50.000 zł., na które podjęcie Wydział kraj. Magistratowi m. Krakowa na cele asanacyjne zezwolił, Magistrat nieodnosił się dotąd o zezwolenie użycia na ten cel dalszego kredytu, tak że pozostaje jeszcze do dyspozycji na cel powyższy kraj poręczona kwota 250.000 zł.

Nadmieniamy przytem, że szósta i siódma rata amortyzacyjna od 1½ milionowej pożyczki została podług odnośnych relacji Magistratu czeskiej kasie oszczędności zapłaconą dnia 28. grudnia 1895 i 27. czerwca 1896.

W dalszym ciągu zeszłorocznego sprawozdania zawiadamiamy Wys. Sejm, że Bank krajowy przyznał i wypłacił gminie Nowy Sącz dwie pożyczki hipoteczne w kwotach 40.000 zł. i 50.000 zł. oraz pożyczkę komunalną w kwocie 110.000 zł. czyli razem 200.000 zł.

Stosownie więc do uchwały Wys. Sejmu z 31. stycznia 1895 zaasygnował Wydział krajowy w kasie krajowej gminie powyższej na ręce Banku krajowego 4% odsetki od każdej pożyczki z osobna w ratach półrocznych z góry, a mianowicie:

- 1) od 40 000 zł. za czas od dnia 1. stycznia 1896 do końca 1914 r.,
- 2) od 50.000 zł. za czas od dnia 1. lipca 1896 do końca czerwca 1915 roku,
- 3) od 110.000 zł. za czas od dnia 1. października 1896 do końca września 1915 roku.

miasta,

Zestawione przez Oddział rachunkowy Wydziału krajowego budżety i rachunki powiatowe i gminne przedkłada Wydział krajowy Wys. Sejmowi, a mianowicie:

i gminne
oraz zakła-
dów powia-
towych i
gminnych.

Al. A.—IV.	1) Zamknięcie rachunków powiatowych za r. 1894 dochody i wydatki pod A. i B.
A. B.	
C. D.	2) Zamknięcie rachunków 30 miast za rok 1894 pod C. i D.
E. F.	3) „ „ gmin małopolskich i wiejskich za rok 1894 pod E. i F.
G. H.	4) Budżety powiatowe na r. 1895 (dochody i wydatki) pod G. i H.
I, J.	5) „ 30 miast „ „ „ pod I. i J.
K. L.	6) „ gmin małopolskich i wiejskich na r. 1895 pod K. i L.
M. K.	7) Zamknięcie rachunków powiatowych za r. 1895 pod M. i N.
R. S.	8) „ „ 30 miast za r. 1895 pod R. i S.
O. P.	9) Budżety powiatowe na r. 1895 pod O. i P.
T. U.	10) „ 30 miast na r. 1896 pod T. i U.

I.	11) Stan gminnych kas pożyczkowych za r. 1894 pod I.
II.	12) " powiatowych " " " " II.
III.	13) " powiatowych kas oszczędności " " " III.
IV.	14) " miejskich " " " " IV.

Przedkłada- C. k. krajowa Dyrekcya Skarbu we Lwowie odniosła się do Wy-
nie budże- działu krajowego z prośbą o zarządzenie, ażeby reprezentacye powiatowe
tów i ra- jak najwcześniej a ile możności już z początkiem każdego roku budżeto-
chunków wego udzielały c. k. Starostwom wykazów zatwierdzonych przez Rady
powiato- powiatowe dodatków na potrzeby gminne, zdarzyło się bowiem, że nawet
wychigmiu- w drugim półroczu roku budżetowego niektóre Reprezentacye powiatowe
nych wykazów tych jeszcze były niedostarczyły, wskutek czego i czynność przy-
Aleg. V. pisania i ściągania podatków uledez musiała szkodliwej zwloce.

Z tego powodu wezwał Wydział krajowy dołączonym w odpisie okólnikiem z 30. września 1896 L. 60 667 wszystkie Wydziały powiatowe, ażeby zarówno wysokość dodatków powiatowych jak i gminnych wykazywały c. k. Starostwom najpóźniej do 15. lutego każdego roku przedmiotowego, rachunki zaś powiatowe i gminne przedkładały Wydziałowi krajowemu ściśle w terminach odnośnemi instrukcyami określonych.

Kasy po- Przy badaniu zeszłorocznego sprawozdania z czynności Dep. I.
życzkowe zwróciła Komisyja gminna uwagę na okoliczność, że z różnych stron kraju
gminne. dają się słyseć skargi, że rozpożyczone w gminnych kasach pożyczko-
Aleg. 6. wych kapitały przez długie lata pozostają w rękach tych samych dłużni-
ków, którzy tylko procenta bieżące opłacają albo którym procenta te tylko dopisywane bywają do sumy dłużnej.

Z tego powodu wyraziła wspomniana komisya życzenie, ażeby Wydział krajowy sprawę dokładnie zbadał i ewentualnie obmyślił stosowne środki zaradcze a o wyniku zdał sprawę Wysokiemu Sejmowi.

Czyniąc zadość powyższemu życzeniu komisyi, zażądał Wydział krajowy dołączonym w odpisie okólnikiem z 10. kwietnia 1896 L. 11.080 bliźszego wyjaśnienia stanu rzeczy a w szczególności:

1. W jaki sposób zorganizowane są nadzór i kontrola Wydziału powiatowego nad całością zakładowego majątku gmin a tem samem i zakładów gminnych.

2. W jaki sposób nadzór ten i kontrola bywa dotąd sprawowana a w szczególności co do gminnych kas pożyczkowych, wreszcie

3. Jaki skutek uzyskany został z dotychczasowego nadzoru i dotychczasowej kontroli gminnych kas pożyczkowych, oraz czyli i z jakich przyczyn kapitały tych kas w rzeczywistości zwracane niebywają a natomiast tylko odsetki płacone albo nawet do sumy dłużnej dopisywane bywają.

W sprawie gminnych kas pożyczkowych Wydział krajowy przede wszystkim z obowiązku swego zaznacza, że kasy te chociażby wszystkie bez wyjątku należycie były administrowane, nigdy nie mogą ani tak szybkim tempem, ani na taką skalę rozwinąć się, jak n. p. za wzór brane i tylko pozornie pokrewne im towarzystwa zaliczkowe.

Towarzystwa zaliczkowe bowiem oparte są na wzajemnej odpowiedzialności członków, którzy zatem sami we własnym interesie wykonują kontrolę przez wybrane z pośród siebie organa nadzorcze sądownie odpowiedzialne i oparte są na udziałach mających członkom przyznać dywidendę, zatem znowu leży w interesie członków samych, ażeby kontrola zwłaszcza w kierunku niedopuszczania do zaległości a sprowadzenia jaknajwiększego obrotu, była ściśle wykonywana.

Dla uzyskania zaś jaknajwiększego obrotu posilkują się towarzystwa zaliczkowe głównie wekslowym interesem, udzielając pożyczek na krótkoterminowe weksle, które z upływem terminu muszą być wykupione, jeśli niema nastąpić bezwzględne zaskarzenie a czem ściślej przestrzegane są termina i czem ściślej dopełniane są wzajemne obowiązki, tem większe wytwarza sobie towarzystwo zaufanie i kredyt potrzebny do nowych operacji pożyczkowych, kredyt, na który składa się wzrost

udziałów, wkładek na rachunek bieżący (oszczędności) i pożyczek zaciągniętych imieniem towarzystwa.

Towarzystwa te wreszcie mają obowiązek wytwarzać ze zysków rocznych — fundusz rezerwowy, przeznaczony na pokrycie strat o ile na to nie wystarczą bieżące dochody a fundusz ten wzrasta, czem większy jest obrót funduszy towarzystwa.

Już powyższy szkic organizacyi towarzystw zaliczkowych wskazuje na różnicę między nimi i gminnymi kasami pożyczkowymi.

Członkowie kas gminnych, którzy zresztą przestają być nimi z chwilą wyrównania długu, nieodpowiadają za straty w kasie i niespodziewają się żadnej dywidendy, nie im wreszcie nie zależy na tem czy w kasie jest większy lub mniejszy obrót a w ogóle nie mają żadnego innego interesu osobistego, jak tylko by w razie potrzeby, dostali pożyczkę.

Zarząd tych kas nie jest sędownie odpowiedzialny za sprawowanie swych czynności, jeśli tylko nie dopuszcza się czynów podpadających pod zwykły kodeks karny, a źródła funduszy kas są ściśle ograniczone do szczupłych kapitałów gminnych, serwitutowych i grzywien.

Niema w nich również żadnego funduszu rezerwowego.

Wreszcie w gminnych kasach pożyczkowych zabronione i wprost wykluczone są pożyczki wekslowe a pożyczki udzielane bywają tylko na skrypta dłużne dopuszczające długotrwałą spłatę i niewymagające natychmiastowego zaskarżenia.

Różnica między kasami pożyczkowymi gminnymi i towarzystwami zaliczkowymi polega i w tem jeszcze, że te ostatnie mogą być zakładane i mogą się rozwijać tylko po większych miejscowościach, podczas gdy gminne kasy pożyczkowe mogą istnieć w każdej gminie, są zatem dogodnie zarówno ze względu na warunki spłaty pożyczek jak i z powodu istnienia swego na miejscu.

Z tych też powodów są one dla rolniczej ludności niezbędne.

Jak to wyżej nadmieniliśmy, źródłem kasy pożyczkowej gminnej są fundusze będące własnością gminy. Naturalną więc konsekwencją tego jest, że i zarząd temi kasami spoczywać musi w rękach gminy. Że zaś zarząd ten nie odpowiada swemu zadaniu, nieulega żadnej wątpliwości a przyczyny tego złego zarządu są od dawna tak powszechnie znane, iż niema potrzeby je tu powtarzać.

Wadliwości zarządu odnoszą się wszakże i do całej administracyi gminnej i dlatego starało się ustawodawstwo krajowe nadać władzom nadzorczym środki, któreby zdolne były wadliwości rzezone powściągnąć i usunąć i w tym celu wydana została do §. 98. ust. gm. nowela z dnia 15. lutego 1883 Nr. 59. dz. u. kr., do Nr. 99. tejże ustawy nowela z 17. czerwca 1874 Nr. 50. dz. u. kr. a do §. 102. nowela z 17. czerwca 1874 Nr. 49 dz. u. kr. zmieniona następnie nowelą z 6. grudnia 1883 Nr. 76. dz. u. kr. — obok postanowień §. 64. ust. gm., dalej nowela do §. 48. ustawy o Reprezentacyi powiatowej z dnia 7 kwietnia 1886 Nr. 48. dz. u. kr. a wreszcie specjalnie co do gminnych kas pożyczkowych, ustawa z 19. czerwca 1887 Nr. 44. dz. u. kr. i wydana przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, instrukcyja z 26. września 1887 Nr. 32. dz. u. kr. z roku 1888.

Przeszło ówierówiekowe wszakże śledzenie biegu spraw i doświadczenie Wydziału krajowego poucza, że chociażby wydany został jeszcze dalszy szereg nowel do ustawodawstwa gminnego, cel zamierzony albo nie tak rychło albo wcale osiągnięty nie zostanie, jeśli Reprezentacye powiatowe poprzestawałyby jedynie tylko na suchem zastosowywaniu ustaw.

Notorycznie bowiem znaną jest rzeczą, że częstsze i trwałe stykanie się ze zarządem gminy a tem samem częstsza i trwała kontrola żywa i porada słowem wyrzecć zdolne są i wyrzecć muszą bez porównania donioślejszy wpływ zbawienny na całą administracyę miejscową, aniżeli choćby jak idealna ustawa.

Taka właśnie opieka jest zwłaszcza co do kas pożyczkowych gminnych tem niezbędniejszą ile że ma się do zwalczenia głęboko i od dawna zakorzeniony niemal przesąd u naszego ludu, iż kapitały tych kas

są jego własnością pochodzącą bądź z dawniejszych donacyi, bądź ze składek, bądź z wykupna służebności.

Opieka taka jeśli ma być prawdziwą i ma dopiąć do celu, niepowinna i niemce zrażać się trudnościami i przykrościami, które istnieć muszą, nie może też raz rozpoczęta, być zaniechaną, albowiem skutki tego zaniechania muszą z natury rzeczy być gorsze, aniżeli skutki zupełnego niewykonywania tej opieki i kontroli.

W tym celu jednak muszą Reprezentacye powiatowe mieć zupełnie odrębne i niczem innem niezajęte organa, któreby nieustannie kontrolowały na miejscu — nieograniczającą się tylko na doroczną rewizyę i na doroczne sprawdzanie ksiąg i rachunków, wykonywały prawdziwą i życzliwą opiekę, bezustannie udzielały rad i wskazówek, zjeżdżały na terminy płatności rat i wogóle to wszystko przedsiębrały, co jakkolwiek powoli ale stale i konsekwentnie do pożądanego celu doprowadzić może i musi.

Rozumie się że organa te winny być również kontrolowane a niepozostawione same sobie, powinny być pobudzane i zachęcane do gorliwego i życzliwego zajęcia się sprawą.

Z nadesłanych Wydziałowi krajowemu odpowiedzi na okólnik na wstępie powołany przekonał się Wydział krajowy ponownie, że w powyższy sposób pojęła swe obowiązki poważna ilość Reprezentacyi powiatowych niezrażona nawet okolicznością że w ich powiatach znajdują się kasy pożyczkowe gminne prawie w każdej gminie.

Z pomiędzy tych Reprezentacyi przytaczamy powiaty: Mielec, Tarnów, Przemyśl, Rzeszów, Sambor, Skałat, Nowy Sącz, Sanok, Bóbrka, Kolbuszowa, Kamionka strumiłowa, Brzozów, Buczacz, Dąbrowa, Jaworów, Grybów, Czortków, Żydaczów i wiele innych.

W powiatach tych wszakże latami pracowano z całą skrzętnością nad usunięciem wad i nadużyć w zarządzie gminnych kas pożyczkowych i powiaty te mogą słusznie szczycić się doprowadzeniem zarządu tych kas do ładu i spełniania właściwych obowiązków.

Są jednakże powiaty, które nawet z kilkoma lub kilkunastoma kasami gminnymi pożyczkowymi nie mogą sobie dać rady.

Trudno jednak przypuścić, by przyczyną tego stanu rzeczy mogło być co innego, jak tylko brak częstszej i życzliwej kontroli i opieki, albo też nieodpowiedni organ kontrolujący Reprezentacyi powiatowej albo wreszcie brak kontroli nad samym tym organem.

Są wszakże niestety jeszcze i powiaty, w których mimo ciężącego na Reprezentacyi powiatowej od przeszło ćwierć wieku, obowiązku wykonywania nadzoru i kontroli nad administracją gminną, dotąd niema jeszcze lustratorów powiatowych.

Trudno więc dziwić się, że w zarządach gminnych mimo rozmaitych nowel ustawowych, dzieją się nadużycia, skoro Reprezentacya powiatowa ogranicza się jedynie tylko do biurowego załatwiania spraw a w najlepszym i ostatecznym razie wyszła na komisję osobistości, które może mieć wprawdzie najlepsze chęci, ale niema kwalifikacyi do spełnienia swego zadania i z tego powodu nietylko złego nie naprawi, ale wprost pogorszyć musi.

W podobnych jaskrawych wypadkach, Wydział krajowy wydał stosowne zarządzenie do Wydziałów powiatowych i ma nadzieję, że nie pozostanie ono bez skutku, w przeciwnym bowiem razie byłby zniewolony, z mocy §. 48 ustawy o Repr. powiat. z urzędu nałożyć stosowne dodatki powiatowe na kreowanie osobnej posady lustratora, jak to już w dwóch wypadkach uczynił.

Również wydał Wydział krajowy stosowne zarządzenie w wypadkach nienależytego wykonywania nadzoru i opieki nad gminnymi kasami pożyczkowymi mimo istnienia lustratora powiatowego.

Skoro bowiem w innych powiatach, w których stosunki miejscowe i majątkowe członków gminy są nawet gorsze, a ilość kas gminnych pożyczkowych jest nawet bardzo poważną, kasy te mogły być doprowadzone do należytego stanu i funkcyonowania, niemożna znaleźć usprawiedli-

wienia tam, gdzie Reprezentacya powiatowa stwierdza złą administracyę mimo że ilość kas jest mniejszą a ludność nawet nietak ubogą

W końcu zaznacza Wydział krajowy, że termin do nadesłania odpowiedzi na okólnik na wstępie powołany, oznaczony był na trzy miesiące.

Do chwili jednak zamknięcia niniejszego sprawozdania, to jest do 31. października 1896, zatem mimo upływu sześciu miesięcy, nieotrzymał Wydział krajowy odpowiedzi od Wydziałów powiatowych:

1. Biała, 2. Bochnia, 3. Bohorodczany, 4. Borszczów, 5. Brzesko, 6. Brzeżany, 7. Chrzanów, 8. Cieszanów, 9. Dobromil, 10. Drohobycz, 11. Husiatyn, 12. Jarosław, 13. Kałusz, 14. Kossów, 15. Limanowa, 16. Lwów, 17. Mościska, 18. Myślenice, 19. Nadwórna, 20. Nisko, 21. Podhajce, 22. Rawa ruska, 23. Sokal, 24. Staremiasto, 25. Stryj, 26. Tarnobrzeg, 27. Tłumacz, 28. Trembowla, 29. Turka, 30. Wadowice, 31. Wieliczka, 32. Złoczów i 33. Żółkiew.

Brak powyższych odpowiedzi niemoże jednak w niczem zmienić wyrażonych wyżej zapatrywań i przekonań Wydziału krajowego a załatwienie brakujących tych odpowiedzi nastąpi z chwilą ich nadesłania lub osobnym okólnikiem.

W ciągu listopada rb. nadesłały odpowiedzi powiaty: 1. Borszczów, 2. Chrzanów, 3. Drohobycz, 4. Kałusz, 5. Mościska, 6. Podhajce i 7. Wadowice.

Instrukcyja rachunkowo-kasowa dla Wydziałów powiatowych została już przez Oddział rachunkowy Wydziału krajowego wypracowaną a po wydrukowaniu jej będzie rozesłaną wszystkim Wydziałom powiatowym dla Wydziałów powiatowych.

Dodatki do podatków względnie z mocy §. 86. ustawy z 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr. ze- bezpośre- dnych na wyższych dodatków gminnych do podatków bezpośrednich na rok 1896 potrzeby następującym gminom:

Powiat Biała:

Biała	60%
Bór wilkowski	74 "
Bór łodygowski	71 "
Buczkowice	66 "
Bystra	83 "
Hałenów	80 "
Janowice	75 "
Meszna	60 "
Straconka	72 "

Powiat Brzeżany:

Baranówka	80 "
Raj	65 "
Wulka	56 "
Plichów	56 "
Potoczany	60 "

Powiat Dobromil:

Dobrzanka	59 "
Boguszówka	61 "
Kreców	68 "
Nowa wieś	57 "
Kropiwnik	58 $\frac{1}{2}$ "
Obersdorf	83 "
Prinzenthal	54 "

Powiat Dolina :

Dubszary	63 ⁰ / ₀
Kalna	58 ⁿ
Lipa	52 ⁿ
Ludwikówka	72 ⁿ
Mizuń nowy	100 ⁿ
Olechówka	74 ⁿ
Pöchersdorf	58 ⁿ
Rypne	58 ⁿ
Seneszów	72 ⁿ
Tersówka	54 ⁿ

Powiat Grybów :

Bobowa	62 ¹ / ₂ ⁿ
Dąbrówka	56 ⁿ
Falejówka	68 ⁿ
Strużna	92 ⁿ

Powiat Podhajce :

Beckersdorf	89 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
-----------------------	--

Powiat Sambor :

Nadyby	63 ⁿ
------------------	-----------------

Powiat Sanok :

Mików	73 ⁿ
Raczkowa	66 ⁿ
Tyrawa wołoska	65 ⁿ
Liszna	100 ⁿ
Stróże wielkie	58 ⁿ

Powiat Stryj :

Chromohorb	55 ⁿ
Grabowiec skolski	57 ⁿ
Dołhe	64 ⁿ
Łotatniki	61 ⁿ
Rożanka niżna	60 ⁿ
Rożanka wyżna	65 ⁿ
Felizienthal i Smorze górne	80 ⁿ
Karlsdorf	67 ⁿ
Łany sokołowskie	62 ⁿ

Powiat Tarnów :

Kielanowice	54 ⁿ
-----------------------	-----------------

Powiat Tłumacz :

Babianka	72 ⁿ
Czarnołożce	55 ⁿ
Miłowanie	53 ⁿ
Delawa	54 ⁿ
Dolina	58 ⁿ

Powiat Wadowice :

Targanica	56 ⁿ
---------------------	-----------------

Powiat Złoczów :

Olesko	84 ⁿ
------------------	-----------------

Dodatki gminne do podatku konsumcyjnego od mięsa i wina: Z mocy ustawy krajowej z 18. marca 1888, Nr. 36 dz. u. kr., względnie §. 86 ustawy z 13. marca 1889 Nr. 24 dz. u. kr., zezwolił Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem następującym gminom na pobór wyższych dodatków do podatku konsumcyjnego od mięsa i wina:

Brody, 73 $\frac{1}{2}$ % od mięsa, 100% od wina na r. 1896;
 Gorlice, 100% od wina na lat 5, od r. 1896;
 Knihinin wieś, 100% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1896;
 Kopyczyńce, 100% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1896;
 Krystynopol, 75% od mięsa na r. 1896;
 Lisko, 80% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1897;
 Monasterzyska, 100% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1897;
 Wadowice, 100% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1897.

Sposób poboru gminnych dodatków konsumcyjnych: Z powodu zapytania jednego z miast, czy gminom przysługuje prawo samoistnego poboru względnie wydzierżawiania dodatków konsumcyjnych, wydał Wydział krajowy do wszystkich Wydziałów powiatów wyciągnięty dołączony okólnik z 10. października 1896 l. 63.712, którym wyjaśnił, że było intencją tak Wydziału krajowego jak i Wysokiego Sejmu

Aleg. 7. przyznać gminom to prawo; że jednak c. k. Ministerstwo skarbu mając na względzie administrację podatku konsumcyjnego z tem się nie zgodziło, wskutek czego pozostaje dotychczasowy stan rzeczy niezmieniony.

Oplaty gminne od napojów spirytusowych, piwa, miodu i t. d. r. 1901: Z mocy ustawy krajowej z 18. marca 1888 Nr. 36 dz. u. kr., względnie §. 87. ust. z 13. marca 1889, Nr. 24 Dz. u. kr., zezwolił Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, na dalszy pobór opłat gminom;

Bochni, od napojów spirytusowych i miodu od r. 1896 do końca r. 1901;
 Mościska, od napojów spirytusowych od r. 1896 do końca 1901;
 Sądowa Wisznia, od napojów spirytusowych od r. 1896 do końca r. 1901.

Oplaty psów. Wskutek pisma c. i k. Komendy 11. korpusu we Lwowie z 10. sierpnia 1895 l. 1.750 odniosło się c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 28. sierpnia 1895 l. 68.883 do Wydziału krajowego z prośbą o wydanie zarządzenia do położonych w obrębie c. i k. Komendy 11. korpusu miast objętych ustawą krajową z 19. stycznia 1891 Dz. u. kr. Nr. 9 i innych gmin, którym osobnemi ustawami na pobór opłaty od psów zezwolono, aby psy do celów wojennych przez wojskowość utrzymywane, uwalniane były od opłat, dla zgłoszonych psów wydawano bezpłatne marki, oraz by użyczano takim psom wszelakiej ochrony.

Wydział krajowy przeto rozporządzeniem z dnia 7. listopada 1895 l. 57.303 odniósł się do odnosnych Wydziałów powiatowych i do Magistratu m. Lwowa o wydanie stosownego zarządzenia.

Z mocy ustawy krajowej z 19. stycznia 1891 Nr. 9 dz. u. kr. zezwolił Wydział krajowy na pobór opłaty gminnej od psów w gminie:

Rzeszów, od r. 1897 na przeciąg lat pięciu;
 Sokal, od r. 1896 na przeciąg lat piętnastu;
 Tarnopol, od r. 1896 na przeciąg lat dziesięciu;
 Jasło, od r. 1897 na przeciąg lat piętnastu.

Nadto zezwolił Wydział krajowy gminie m. Krakowa na podwyższenie istniejącej opłaty od psów w kwocie 4 zł. na kwotę 5 zł rocznie.

Fundacya śp. Edwarda Lewińskiego dla zuboższych włościan. W roku 1896 rozdzielił Wydział krajowy w myśl §. 5. aktu fundacyjnego ś. p. Edwarda Lewińskiego odsetki z majątku zakładowego tej fundacyi w kwocie 1.378 zł. między 27 włościan powiatu przemyskiego.

Policya ogniowa.

Uchwaloną przez Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 6. lutego 1896 subwencyę 3.000 zł. dla kraj. Związku ochotniczych straży pożarnych we Lwowie, wyasygnował Wydział krajowy na ręce Rady zawiadowczej tegoż Związku w dwóch półrocznych ratach rozporządzeniami z 28. lutego 1896 l. 13.101 i 26. czerwca 1896 l. 39.621.

Uchwałą z 6. lutego 1896 przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego nad petycjami Towarzystwa ochotniczej straży pożarnej w Sokołowie i Towarzystwa ochotniczej straży pożarnej „Sokoł” w Janowicach o udzielenie subwencji — o czem powyższe Towarzystwa zawiadomione zostały.

Dzięki uznania godnej inicjatywie kraj. Związku ochotniczych straży pożarnych wydał Wydział krajowy szereg zarządzeń, odnoszących się do obrony pożarnej w kraju, mianowicie:

1. Okólnikiem z 26. maja 1896 l. 17.761 polecono Wydziałom powiatowym wezwać Zwierzchności gminne i Magistraty, ażeby do udziału przy dochodzeniu przeprowadzonym przez komisję gminną przy budowach na cele przemysłowe, w których do wykonania właściwych prac używane są osobne ogniska, a które to dochodzenie w myśl przepisów budowniczych odbywać się winno o ile możliwości równocześnie z komisją przemysłowo policyjną, powoływani byli także naczelnicy straży pożarnych, jako fachowi rzeczoznawcy pod względem policji ogniowej;

2. Wskutek objawionego przez kraj. Związek ochotniczych straży pożarnych zamiaru prowadzenia statystyki wszystkich pożarów w kraju, Wydział krajowy uznając prowadzenie rzeczzonej statystyki za rzecz nader potrzebną i doniosłego znaczenia, polecił okólnikiem z dnia 21. sierpnia 1896 l. 51.501 Wydziałom powiatowym, ażeby zażądały od wszystkich Zwierzchności gminnych i Magistratów przedkładania najdalej do trzech dni sprawozdań o każdym wypadku pożaru, według wzoru ułożonego przez kraj. Związek ochotniczych straży pożarnych — i ażeby sprawozdania te udzielały następnie temuż Związkowi;

3. Okólnikiem z 5. czerwca 1896 l. 20.933 przesłał Wydział krajowy Wydziałom powiatowym ułożony przez siebie wzór roty przyrzeczenia, które w myśl §. 22. ust. ogn. z 10. lutego 1891 Dz. u. kr. Nr. 18, składane być ma przez naczelnika straży pożarnej przyjmującej w myśl §. 21 powyższej ustawy, obowiązki straży pożarnej gminnej, z poleceniem zakomunikowania rzeczzonej roty przyrzeczenia i wydania odnośnym gminom miejskim i małomiejским odpowiedniego polecenia;

4. Z udzielonego przez kraj. Związek ochotniczych straży pożarnych we Lwowie pismem z 22. kwietnia 1896 wykazu, przekonał się Wydział krajowy, że pomimo upływu kilku lat od wprowadzenia w życie ustawy ogniowej dla miast i miasteczek, w bardzo wielu miasteczkach jeszcze dotychczas nie istnieją ochotnicze straże pożarne.

Rozporządzeniem przeto z 31. maja 1896 l. 26.703 zwrócił Wydział krajowy uwagę odnośnych Wydziałów powiatowych na powyższą niesprawiedliwość i polecił bezzwłocznie spowodować zorganizowanie ochotniczych straży pożarnych we wszystkich miasteczkach, w których one dotychczas nie istnieją.

Staraniem kraj. Związku ochotniczych straży pożarnych utworzony został we Lwowie w dniach od 19. lipca do 2. sierpnia 1896 czteronastodniowy fachowy kurs nauki pożarnictwa dla instruktorów tych ochotniczych straży pożarnych, które pełnią obowiązki straży pożarnej gminnej.

Na kurs ten zgłosiło się 37 uczestników z różnych stron kraju. Umieszczeni kosztem Związku w salach szkoły im. Mickiewicza wykonywali przez czas powyższy ćwiczenia z przyrządami pożarnymi i słuchali wykładów z teorii pożarniczej, tudzież z nauki o udzieleniu pierwszej pomocy w nagłych przypadkach.

W dniach 1. i 2. sierpnia 1896 odbył się w obecności delegata Wydziału krajowego egzamin, przy którym uznano:

- a) 25 uczestników za uzdolnionych bądź zupełnie bądź dostatecznie do pełnienia obowiązków instruktorów przy strażach pożarnych w miastach.
 b) 9 uczestników za uzdolnionych do pełnienia obowiązków instruktorów przy strażach pożarnych wiejskich, wreszcie
 c) 24 uczestników uznano za uzdolnionych do udzielenia pierwszej pomocy w przypadkach nagłych.

W końcu nadmieniamy, że kraj. Związek ochotniczych straży pożarnych przedstawił Wydziałowi krajowemu wnioski co do zorganizowania obrony pożarnej we wszystkich gminach wiejskich naszego kraju, która to sprawa znajduje się w toku załatwienia.

E. Petycje przez Wysoki Sejm niezalutwione.

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1896 przekazane zostały Wydziałowi krajowemu do załatwienia niezalutwione petycje:

1. mieszkańców przysiółka Biały las ad Turynka o wydzielenie z gminy Turynka i utworzenie samoistnej gminy;
2. Zwierzchności gminnej Kopyczyńce w sprawie zaliczenia tej miejscowości do rzędu miasteczek, w których ma obowiązywać nowa ustawa gminna, przez Wysoki Sejm d. 24. Stycznia 1896 uchwalona;
3. gminy wsi Rożnów o nadanie jej nazwy miasteczka;
4. gminy Rozalin o wydzielenie tejże gminy ze związku gminy katastralnej Dęby i utworzenie odrębnej gminy katastralnej;
5. gminy Gdów o nadanie jej nazwy miasteczka;
6. Zwierzchności gminnej w Jasienicy o uchylenie nakazu Wydziału powiatowego złożenia kwoty 300 zł. na zakupno sikawki pożarnej tudzież o uwolnienie od obowiązku płacenia akuszerki okręgowej;
7. Zwierzchności gminnej w Padwi o oddanie przynależnego tam kaleki na koszt kraju do zakładu nieuleczalnych;
8. Zwierzchności gminnej w Golcowej o uwolnienie od sprawienia sikawki;
9. mieszkańców gminy Stróże niżne o udzielenie pożyczki w kwocie 4.000 zł. na kupno dwóch budynków i 8 morgów gruntu;
10. gminy Stare miasto na przemianę nazwy na Stary Sambor;
11. gminy Rohatyn o zezwolenie na pobór w r. 1895 dodatków gminnych do podatków bezpośrednich w wysokości 65⁰/₁₀;
12. gminy Dunajów o zaliczenie do rzędu miejscowości podlegających uchwalonej przez Wysoki Sejm 24. stycznia 1896 nowej ustawie gminnej;
13. mieszkańców gminy Chorostkowa w sprawie jak wyżej.

O niezalutwieniu powyższych petycji przez Wysoki Sejm zawiadomione zostały strony za pośrednictwem odnośnych Wydziałów powiatowych.

Petycja Wydziału kraj. Wydział powiatowy w Horodence, że Wysoki Sejm niezalutwił petycji tegoż Wydziału o zezwolenie w myśl uchwały Rady powiatowej z 17. stycznia 1896 na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 15.000 zł. na budowę drogi powiatowej Niezwiska-Obertyn-Kamionki.

Zarazem oznajmił Wydział krajowy, że gotów jest wprawdzie zaciągnięcie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi na następnej sesji odpowiedni w tym względzie projekt ustawy, może to jednak uczynić pod tym warunkiem, jeżeli w przeciągu najbliższych lat kilku nie zaszłaby znowu potrzeba wyjednania osobnej ustawy na nową pożyczkę. W przeciwnym razie należy sprawę już obecnie dokładnie zbadać, względnie ułożyć cały program wykończenia, jak nie mniej czas, kiedy inwestycje te miałyby być wykonane.

Tak ułożony program winna następnie Rada powiatowa uchwalić i uchwała ta winna być Wydziałowi krajowemu przedłożoną najdalej do sześciu miesięcy wraz z wykazem przypisanych w powiecie podatków, ostatniem zamknięciem rachunków i inwentarzem powiatu.

Na powyższy reskrypt nie przedłożył Wydział powiatowy dotychczas odpowiedzi.

Sprawa po- Niezałatwioną przez Wysoki Sejm petycję kontrybuentów opłaca-
bierania do- jących podatek zarobkowy w gminie Borysław o zniesienie nakładanych
datków do przez c. k. Starostwo dodatków do podatków na utrzymanie Inspekcyi ko-
podatku za- palń w Borysławiu, udzielił Wydział krajowy rozporządzeniem z 8. maja
robkowego 1896 L. 14.064 Wydziałowi powiatowemu w Drohobyczu do zbadania i za-
na utrzyma- łatwienia w porozumieniu z tamtejszem c. k. Starostwem.
nie Inspek-
cyi kopalń
w Borysła-
wiu.

Petycja Niezałatwioną przez Wysoki Sejm petycję Zwierzchności gminnej
Zwierzch- w Milnie w sprawie przeszkód ze strony straży granicznej państwa rosyj-
ności gmin- skiego w użytkowaniu pastwiska gminnego, udzielił Wydział krajowy ode-
nej w Milnie zwą z 10. marca 1896 L. 14.052 c. k. Namiestnictwu we Lwowie do sto-
w sprawie sownego zarządzenia.
przeszkód
ze strony
straży gra-
nicznej pań-
stwa rosyj-
skiego w u-
żytkowaniu
pastwiska
gminnego.

Petycja Niezałatwioną przez Wysoki Sejm petycję Zwierzchności gminnej
Zwierzch- w Stawczanach o usunięcie przeszkód do założenia gminnej kasy po-
ności gminy życzkowej, stawianych przez Reprezentację powiatową w Gródku,
Stawczany przekazaliśmy tejże Reprezentacji do wyjaśnienia. Po zbadaniu stanu rze-
o usunięcie czy, z którego okazało się, że niezezwolenie na założenie powyższej kasy
przeszkód uzasadnione jest nieracjonalną gospodarką gminną, wezwał Wydział kra-
do założenia jowy Wydział powiatowy w Gródku, ażeby po zmianie Reprezentacji
gminnej ka- gminnej zezwolenia swego w powyższym kierunku udzielił, następnie zaś
sy pożycz- systematyczną kontrolą czuwał nad bezpieczeństwem pożyczek i należytą
kowej. spłatą rat kapitału i odsetek.

Petycja Niezałatwioną przez Wysoki Sejm petycję dworu i przysiółka Nie-
dworu cew w powiecie grybowskim o wyłączenie tego przysiółka ze związku
i przysiółka gminnego i obszaru dworskiego w Lipnicy wielkiej a przyłączenie do
Niecew o gminy i obszaru dworskiego w Korzennej, tudzież o wyłączenie z okręgu
wyłączenie c. k. Sądu powiatowego w Grybowie, udzielił Wydział krajowy rozporzą-
ze związku dzeniem z dnia 8. marca 1896 L. 14.053 Wydziałowi powiatowemu w Gry-
gminnego bowie celem wszechstronnego zbadania sprawy. Rozporządzeniem z d. 5.
i obszaru lipca 1896 L. 34.948 zwrócił Wydział krajowy rzeczoną sprawę celem do-
dworskiego datkowego wyjaśnienia i uzupełnienia w kierunku temże rozporządzeniem
w Lipnicy wskazanym.
wielkiej, Dotąd nie ma jednak odpowiedzi w tej sprawie.
a przyłącze-
nie do gmi-
ny i obszaru
dworskiego
w Korzen-
nej.

Petycja Niezałatwioną przez Wysoki Sejm petycję gmin Kaltwasser z Ła-
gminy Kalt- pajówką i Zimnawódki, załatwił Wydział krajowy wyjątkowo przychylnie,
wasser asygnując w drodze łaski kwotę 298 zł. 97 ct, tytułem zwrotu potrą-
i Zimna- conych przez c. k. komendę wojskową z opłat kwaterunkowych, wydatków
wódka na urządzenie stajen i mieszkań dla wojska w gminach powyższych dla

w sprawie tego zakwaterowanego, że koszary na Wulce nie zostały były jeszcze należytości wykończone.

zatrzymanej
za kwateru-
nek wojska.

Petycja W dalszym ciągu zeszłorocznego sprawozdania naszego, podajemy gminy Ba- do wiadomości Wysokiego Sejmu odpowiedź c. k. krajowej Dyrekcji skarbu hńce i Tro- z 4. lutego 1896 r. L. 9.625, podług których wyłączenie parcel 2.162 do fanówka o 2.858 $\frac{1}{2}$ z gminy katastralnej Kułaczkowce i wcielenie do gminy Trofa- wyłączenie nówki jest ze względów technicznych niemożliwe. Natomiast nie miałyby z gminy ka- c. k. kraj. Dyrekcja skarbu nie przeciw wydzieleniu w mowie będącego tastralnej kompleksu z gruntów gminy katastralnej Kułaczkowce i utworzeniu z niego Kułaczkow- osobnej gminy katastralnej.

O powyższej decyzji zawiadomiliśmy proszących, a to reskryptem rch parcel z 28. marca 1896 L. 10.055 przez Wydział pow. w Kołomyi. gruntowych i przydziele- nie do gminy Trofanówki.

Petycja W dalszym ciągu zeszłorocznego sprawozdania zawiadamia Wy- mieszkają- dział krajowy Wysoki Sejm, że gdy i w roku bieżącym nie otrzymał Wy- ców przy- dział krajowy odpowiedzi od Wydziału powiatowego w Żółkwi w sprawie siółka Ka- wydzielenia przysiółka Kazumin ze związku gminy Butyny a przydzielenia zumin o wy- do gminy Lubela, i gdy przysiółek ten również ze swej strony sprawy dzelenie ze nie wznowił, przeto należy ją uważać za zaniechaną.

związku
gminy Bu-
tyny pow.
Żółkiew, a
przydziele-
nie do gminy
Lubela.

Sprawy fundacyjne, stypendyjne i religijne.

Ustawy i uchwały, podlegające Najwyższej Sankeyi.

Nowela do Jego Ces. i król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowie- ustawy o niem z dnia 16. kwietnia 1896 najmiłościwiej udzielić Najwyższej Sankeyi konkurencji uchwalonemu przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 28. stycznia 1896 kościelnej. projektowi ustawy, którą zmienia się niektóre postanowienia ustawy kra- jowej z dnia 15. sierpnia 1866 Dz. u. kr. Nr. 28, o pokrywaniu kosztów stawiania i utrzymywania budynków kościelnych i plebańskich w para- fiach wyznania katolickiego, tudzież dostarczania przyrządów i sprzętów kościelnych.

Rezolucya Na posiedzeniu z d. 3. lutego 1896 powziął Wysoki Sejm między Wys. Sejmu innemi następującą uchwałę:
w sprawie „Wzywa się c. k. Rząd, ażeby uchylił rozporządzenie ministeryalne miesięcznej z dnia 7. sierpnia 1850 Nr. 6.382 i wydał zarządzenia, któreby umożeb- wypłaty niły wypłatę stypendyów w ratach miesięcznych, przy zachowaniu należy- stypendyów. tych środków kontroli nad stypendystami“.

Wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 31. października 1896 L. 91.132 została sprawa zmiany dotychczasowego sposobu wypłaty sty- pendyów przedłożona c. k. Ministerstwu wyznań i oświecenia do decyzji, o której Wydział kraj. w właściwym czasie zawiadomiony zostanie.

Petycja Petycję tę odstąpił Wysoki Sejm uchwałą z dnia 14. stycznia Urzędu pa- 1896 roku c. k. Namiestnictwu do zbadania i do możliwie przychylnego rañalnego załatwienia.

ob. Iać. Dotychczas nie otrzymał Wydział krajowy zawiadomienia, w jaki
w Wojnił-sposób petycyę ta została załatwioną.
wie o wyje-
dnanie utwo-
rzenia i udo-
towanie
z fund. relig.
osobnej sta-
cyi paraf.
o. l. w Dołhej
Wojniłow-
skiej.

Petycyę tę odstąpił Wysoki Sejm uchwałą z d. 20. stycznia 1896
gminy Tro-c. k. Rządowi do możliwego uwzględnienia.

ściańca wiel-
kiego w pow. sposób petycyę ta została załatwioną.

Brodzkim
o uwolnienie
od konkuren-
cyi na utrzy-
manie rz. k.
expozyta.

Petycyę Wszystkie petycyę, wniesione do Wysokiego Sejmu podczas ostat-
przekazane niej sesyi, niezadowolone przez Wysoki Sejm i przekazane Wydziałowi kra-
Wydziałowi jowemu do załatwienia, zostały przez Wydział kraj. załatwione

krajowemu
do załatwie-
nia.

Masa spad- Zmarły we Lwowie dnia 3. grudnia 1894 śp. Wiktor hr. Baworo-
kowa ś. p. wski, właściciel dóbr Baworów z Zastawiem, Łuka wielką, Myszkowice
Wiktor hr. i Skomorochy, Łoszniów z Józefówką, Krowinka, realności we Lwowie
Baworow- i znacznych kapitałów (efekta im. wartości 1,220.500 zł.) zamianował te-
skiego. stamentem z daty Lwów 17. maja 1881 uniwersalnym spadkobiercą swego
majątku kraj. Galicyę i Lodomerę wraz z Wielkiem Księstwem Krakow-
skiem, postanawiając że dochody z tego majątku mają być aż do chwili,
gdy tenże dziesięciu milionów nie osiągnie w całości, odtąd zaś, aż do
chwili, gdy majątek sumy dwudziestu milionów a względnie roczne do-
chody sumy miliona zł. nie osiągną przynajmniej w połowie kapitalizo-
wane. Dochody z tego majątku 10 milionów zł. a później 20 milionów
zł. wynosić mającego przeznaczył śp. testator na cele oświaty i sztuki, a
mianowicie postanowił, że założone być mają następujące zakłady: mu-
zeum sztuk pięknych we Lwowie, zakład naukowy w Tarnopolu nad Se-
retem, który na wzór lwowskiego zakładu imienia Ossolińskich ma być
urządzony, szkoła rolnicza i lasowa średnia z zastosowaniem do praktyki
w majątku Łoszniów z przyległościami Józefówka i Krowinka; nadto mają
z dochodów w pewnej części korzystać istniejące już dawniej instytucye
t. j. Akademia umiejętności w Krakowie, szkoła malarska w Krakowie
i w Monachium, w ogóle oświata i sztuka polska, pewna zaś część, nie
więcej jednak jak 12.000 zł. rocznie ma być obracaną na cele humani-
tarne i dobroczynne. Cała ta ustanowa ma nosić nazwę „Zakłady Bawo-
rowskiego“. Kuratorem tej instytucyi ma być po wieczne czasy jeden
z członków rodziny testatora, wedle porządku ustanowionego w dawniej-
szym testamencie z sierpnia 1859, w pierwszym zatem rządzie brat testa-
tora Wacław hr. Baworowski i jego synowie wedle starszeństwa. Jak
długo majątek nie dojdzie do dwudziestu milionów, a względnie dochody
do jednego miliona zł. ma Wydział krajowy wyznaczać kuratorowi stoso-
wnie do jego zajęcia, pozycyi i rocznego dochodu stale oznaczyć się mające
wynagrodzenie, a to już od zgonu testatora. Kurator obowiązany będzie
zawidować w porozumieniu i pod kontrolą Wydziału krajowego całym
majątkiem i powstać mającymi stąd zakładami ostateczna jednakże de-
cyzya co do sposobu użycia majątku na wskazane cele należeć będzie do
Wydziału krajowego.

Gdyby instytucja ta nie była w życie wprowadzona lub została zniesioną przejść ma cały majątek na brytyjskie muzeum w Londynie i instytut francuski w Paryżu z tem samem przeznaczeniem.

W testamencie tym wyraził oraz testator życzenie, aby po dojściu majątku do dwudziestu milionów z wymienionych powyżej dóbr jego utworzono ordynację imienia Baworowskich, któraby każdoczesny kurator w używanie swe obejmował i połowę dochodów zatrzymywał jako swoje wynagrodzenie; druga połowa dochodów ma być użyta na cele powyżej wskazane. Wykonanie tego życzenia pozostawił testator Wydziałowi krajowemu.

Na podstawie tego testamentu wniósł Wydział krajowy oświadczenie do spadku śp. Wiktora hr. Baworowskiego imieniem kraju. Brat fundatora Włodzimierz hr. Baworowski wniósł jednak sprzeczne z tym testamentem oświadczenie do spadku na podstawie prawnego porządku dziedziczenia. W załatwieniu tych sprzecznych oświadczeń odesłał c. k. Sąd krajowy lwowski uchwałą z dnia 3. października 1896 L. 61.386 Włodzimierza hr. Baworowskiego z roszczeniami jego na drogę prawa wyznaczając mu termi dziewięćdziesięciodniowy do wytoczenia skargi o unieważnienie testamentu.

Wskutek tego stanu rzeczy nie mogło jeszcze nastąpić przyznanie spadku.

Zarząd dóbr fundacyjnych objął Wydział krajowy zaraz po śmierci testatora i sprawował go początkowo przez swego syndyka Dra Stanisława Bielińskiego jako sądownie ustanowionego administratora, od dnia 30. czerwca 1896, zaś po przyjściu (dnia 16. czerwca 1896) do skutku porozumienia się z kuratorem Wacławem hr. Baworowskim co do zasad administracji przez tegoż kuratora. Wedle tych zasad sprawuje kurator pod własną odpowiedzialnością zarząd całego nieruchomości, tak terażniejszego jak i przyszłego majątku masy, wedle budżetu przez Wydział krajowy po wysłuchaniu jego wniosku ustanowionego. Dobra mają być wydzierżawiane w drodze licytacji ofertowej, której rezultat kurator wraz z swym wnioskiem przedkładać ma Wydziałowi krajowemu do decyzji względem wyboru dzierżawcy, lasy zaś pozostawać będą we własnej administracji, prowadzonej przez kuratora wedle planów, po wysłuchaniu jego wniosku przez Wydział krajowy ułożonych. Etat funkcyjaryuszów i sług, tudzież ich płace i emolumenta oznacza Wydział krajowy po wysłuchaniu wniosku kuratora, przyjmowanie ich i oddalanie należy do kuratora. Wszystkie papiery wartościowe przechowywać ma w przyszłości Wydział krajowy i zajmować się ich lokacją i fruktyfikacją, zasięgając jednak przed zarządzeniem większych operacji finansowych opinii kuratora. (Obecnie poczyniono dopiero kroki o wydanie efektów spadkowych pozostających w depozycie sądowym Wydziałowi krajowemu).

Uprawieni kuratora w sprawie administracji majątku nieruchomości obejmuje tylko czynności zwykłego zarządu, postanowienia i zarządzenia wychodzące poza ten zakres np. budowy, i inwestycje sprawy opustu z czynszów dzierżawnych i tp. przedkładać ma kurator Wydziałowi krajowemu do ostatecznej decyzji.

Sposób przechowania, uporządkowania i oddania do użytku publiczności znajdujących się w spadku zbiorów oznaczy tymczasowo Wydział krajowy po wysłuchaniu wniosków kuratora. Nad wszystkimi czynnościami kuratora i nad stanem pozostającego w jego administracji majątku wykonywać będzie Wydział krajowy, któremu kurator składać ma rachunki kontrolę według swego swobodnego uznania, w sposób jaki za najodpowiedniejszy uważać będzie, z prawem użycia w razie potrzeby odpowiednich środków zaradczych i zarządzenia co uzna za stosowne.

Wynagrodzenie kuratora wynosić ma do końca r. 1900 8.000 zł. rocznie, potem zaś, jeżeliby tymczasem stosunków instytucji definitywnie nie uregulowano, 10.000 zł. rocznie.

Zasady te, które w razie objęcia kuratorji przez syna terażniejszego kuratora Michała hr. Baworowskiego, jeszcze przed definitywnem uregulowaniem stosunków instytucji także tegoż obowiązywać mają, przyjął Wydział krajowy uchwałą z dnia 16. czerwca 1896 l. 38.099.

W myśl tych zasad ustanowił Wydział krajowy na wniosek kuratora uchwałami z d. 9. września 1896 l. 54.655, z d. 27. października 1896 l. 66.611 i z dnia 17. listopada 1896 l. 71.861 etat osób i płac zarządu dóbr i lasów masy tudzież realności we Lwowie, nadto zaś pismem z dnia 9. września 1896 l. 54.655 oświadczył kuratorowi, że gdy zdaniem Wydziału krajowego bibliotekarzem może być tylko człowiek z naukowem odpowiedniem wykształceniem, którego zadaniem byłoby przedewszystkiem uporządkowanie i ułożenie biblioteki, wypracowanie katalogu i uczynienie jej dostępną dla publiczności, przeto pod tym względem oczekuje Wydział krajowy w najbliższej przyszłości szczegółowych wniosków, przed których postawieniem zechce kurator zapewne zasięgnąć rady ludzi mających w tej rzeczy doświadczenie.

Zamykając na tem sprawozdanie z czynności około unormowania zarządu spadku Wydział krajowy nadmienia, że równocześnie z nią prowadził przy pomocy swego syndyka a następnie kuratora akcyę w celu uporządkowania całej masy spadkowej. Szczegółowe sprawozdanie z wszystkich w tym celu przedsięwziętych kroków i wydanych zarządzeń musiałoby jednak wypaść bardzo obszernie dlategoż nie przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi takich szczegółów do wiadomości i poprzestaje na doniesieniu, że wszystkie dobra i młyny spadkowe są już wydzierżawione i że w dobrach spadkowych przeprowadzono już rozmaite budowy i restauracye, dalsze zaś zapewne w najbliższej przyszłości zostaną zarządzane, że sprawdzenie i umorzenie pretensyi zgłaszanych do masy jest w toku i że niebawem przyjdzie do skutku ustanowienie planu gospodarstwa lasowego i cennika produktów lasowych, w którym to względzie kurator przedłożył już swe wnioski.

Wreszcie nadmienia Wydział krajowy, że syndyk Wydziału krajowego złożył mu już rachunki z całego czasu swej administracyi masy śp. Wiktora hr. Baworowskiego i otrzymał z nich absolutoryum na mocy uchwały Wydziału krajowego z dnia 17. listopada 1896 l. 32.193.

Fundacye stypendyjne i dobroczynne.

Fundacye aktywowa-
ne w ciągu
roku szkol-
nego 1895/6
i z począt-
kiem roku
szkolnego
1896/7.

W ciągu roku szkolnego 1895/6 wprowadziliśmy w życie dwie fundacye, utworzone przez Wną Anielę Kielanowską a noszące imię śp. Tytusa Kilanowskiego, męża fundatorki. Fundacye te są przeznaczone na utrzymywanie SS. Służebniczek w Kędzierzawcach i Żuratinie, które mają obowiązek utrzymywania tamże ochronek dla dzieci miejscowej ludności wyznania katolickiego, tudzież doglądania chorych mieszkańców rzeszonych gmin. Każda z tych fundacyi, posiada odpowiednią realność i 10.000 zł. w efektach.

Z początkiem roku szkolnego 1896/7 wprowadziliśmy w życie sześć fundacyi a mianowicie:

1. fundacyę śp. ks. Jana Dołżańskiego, w której istnieje jedno stypendyum o rocznych 190 zł. w. a. przeznaczone dla ubogich uczniów wydziału lekarskiego, narodowości ruskiej, którzy zobowiążą się leczyć nie tylko allopatycznie ale także homeopatycznie.

2. fundacyę śp. Józefa Grossa de Rosenberg, w której istnieją dwa stypendya po 150 zł. w. a. przeznaczone dla ubogiej młodzieży galicyjskiej uczęszczającej po ukończeniu szkoły ludowej na naukę do którejkolwiek średniej szkoły lub wyższych zakładów naukowych, albo też do jakiejkolwiek szkoły zawodowej w kraju. Bez względu na pierwszeństwo służy potomkom Karola Grossa de Rosenberg, brata fundatora.

3. fundacyę śp. ks. Ireneusza Mokrzyckiego pod nazwą „stypendyum ks. Ireneusza Mokrzyckiego i tegoż matki Maryi Mokrzyckiej“. W fundacyi tej istnieje jedno stypendyum o rocznych 240 zł. w. a. o które mogą się ubiegać ubodzy uczniowie dobrego prowadzenia się i dobrych postępów w naukach, ślubnego pochodzenia, wyznania katolickiego obrządku łacińskiego, począwszy od pierwszej klasy gimnazyalnej aż do

ukończenia dwóch lat fakultetu prawniczego lub dwóch lat nauk filozoficznych lub trzech lat fakultetu lekarskiego. Pierwszeństwo służy sierotom zupełnym, po tych zaś sierotom po ojeu.

4. fundacją śp. Ludwika z hr. Borkowskich Niezabitowskiej dla tanich kuchni ludowych w Lwowie. Dochody tej fundacji, której majątek wynosi na teraz 10.469 zł. 71 ct. w efektach są przeznaczone na wypłatę jednorazowych zasiłków dla tanich kuchni ludowych tak chrześcijańskich jak i izraeliickich lub bez cechy wyznaniowej w danym czasie we Lwowie istniejących.

5. fundację imienia Bolesława Paszyca, w której istnieją dwa stypendya po 300 zł. w. a. rocznie, przeznaczone dla ubogiej uczącej się młodzieży płci męskiej, religii rymsko-katolickiej, pochodzącej z rodzin ubogiej szlachty polskiej bez różnicy wieku, rodzaju lub stopnia szkół.

6. fundację pod nazwą „Stypendya Strisowerowskie“ utworzoną przez zm. Adolfa Juliusa Strisowera. W fundacji tej istnieją dwa stypendya po 80 zł. wa. rocznie, przeznaczone w pierwszym rzędzie dla uczniów jakichkolwiek szkół publicznych, pochodzących w prostej linii od fundatora i wyznających religię mojżeszową, a wykazujących ubóstwo. W braku takich kandydatów otrzymać mogą stypendya przez substytucję, zawsze tylko na przeciąg jednego roku, uczniowie galicyjskich szkół realnych lub gimnazyalnych, wyznający religię mojżeszową, urodzeni w Jarosławiu, a wykazujący dobry postęp w naukach i dobre obyczaje.

Prawo rozdawnictwa służy w fundacyach pod 1 do 5 wymienionych Wydziałowi krajowemu. W fundacji pod 6. wymienionej służy ono najbliższemu krewnym fundatora łącznie z przełożeniem zboru izraeliickiego w Jarosławiu.

Fundacje
ukonstytuowa-
wane w
ciągu roku
szkolnego
1895/6.

W ciągu roku szkolnego 1895/6 ukonstytuowano ośm fundacji a a mianowicie fundację śp. ks. Jana Dołżańskiego, dwie fundacje imienia Tytusa Kielanowskiego (dla gminy Żuratin i dla gminy Kędzierzawce), fundację śp. ks. Ireneusza Mokrzyckiego, fundację śp. Ludwika z hr. Borkowskich Niezabitowskiej dla tanich kuchni ludowych we Lwowie, fundację imienia Bolesława Paszyca, fundację śp. Franciszka Stachiewicza, fundację zm. Adolfa Juliusa Strisowera p. n. „Stypendya Strisowerowskie“. Wszystkie te fundacje z wyjątkiem fundacji ś. p. Franciszka Stachiewicza zostały już wprowadzone w życie, a to dwie w ciągu r. 1895/6, reszta zaś z początkiem r. 1896/7.

Sprawozda-
nie o da-
wniejszych
fundacjach
dotąd nie-
aktywowa-
nych.

Nawiązując do dawniejszych naszych sprawozdań złożonych za czas od 1. lipca 1890 do 15. listopada 1895 podajemy w dalszym ich ciągu co następuje:

Fundacja
śp. Grzego-
rza Aywa-
sa.

Ukonstytuowanie tej fundacji nastąpi prawdopodobnie w ciągu r. 1896/7, gdyż dochody jej urosły już do rocznej kwoty 603 zł. 50 ct. a zatem po wcieleniu zapasu z r. 1896 do majątku zakładowego fundacja będzie już posiadała dostateczny fundusz na wypłatę dwóch stypendyów po 300 zł. w. a. rocznie.

Fundacja
śp. Dyoni-
zego Berto-
lego.

Dotąd nie udało się Wydziałowi krajowemu sprzedać skrzypiec zapisanych na tę fundację gdyż zgłaszający się z chęcią nabycia nie ofiarowali odpowiedniej ceny.

Fundacja
ś. p. Eze-
chiela Ber-
zewiczego.

Krewny fundatora Rykolf Berzewiczy wniósł dnia 3. sierpnia 1895 pozew o unieważnienie testamentu fundatora. Z uwagi, że termin wyznaczony do wniesienia tego pozwu upłynął był już dnia 2 sierpnia 1895, a więc jeden dzień przed wniesieniem pozwu, zakończył c. k. sąd powiatowy w Bursztynie postępowanie spadkowe po fundatorze i wydał dnia 27 maja 1896 do l. 179 dekret przyznania spadku z pominięciem roszczeń

Rykolfa Berzewiczego. Oczywiście jednak nie może być mowy o zrealizowaniu fundacji, jak długo spór wytoczony przez Rykolfa Berzewiczego stanowczo przez władze sądowe rozstrzygniętym nie będzie.

Fundacya Mimo kilkakrotnych zapytań nie otrzymał Wydział krajowy dotąd
 śp. Józefa od c. k. Prokuratoryi skarbu zawiadomienia o ile postąpiła sprawa zreali-
 Blicharskie-zowania niniejszej fundacji. Natomiast z odezwy c. k. Rady szkolnej kra-
 go na utrzy-jowej z d. 21. października 1896 l. 20.469 powziął Wydział krajowy wia-
 manie nau-domość, że na rzecz tej fundacji znajduje się już w depozycie politycznym
 czyciela przeszło 7.000 zł. w gotówce i rozmaitych efektach, który to depozyt pr-
 przy szko-wdopodobnie już w najbliższej przyszłości wydany zostanie Wydziałowi
 le w Jam-krajowemu. Zorganizowanie szkoły ludowej w Jamnicy jest już w toku.
 nicy.

Fundacya Wedle ostatniej wiadomości, otrzymanej d. 26. marca 1896 nie
 śp. Edwar-uległ stan rzeczy do tego czasu żadnej zmianie, a mianowicie inwentarz
 da Chrza-spadku nie był jeszcze wówczas ustalony i rozliczenie co do popłaconych
 nowskiego. długów między dziedzicem a fundacją jako legataryuszką nie mogło je-
 szcze nastąpić.

Fundacya Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.
 śp. Kazi-
 mierza
 Czerniako-
 wskiego.

Fundacya Odezwą z dnia 6. grudnia 1895 l. 98.809 oznajmiło c. k. Namiest-
 śp. Izabeli nictwo, że spadkobiercy fundatorki nie chcą uiszczyć zgodnym sposobem
 Duszyń- wyznaczonych przez nią legatów, że zatem c. k. Prokuratorya skarbu wy-
 skiej. stąpi przeciw nim w drodze sądowej. Wytoczenie odpowiedniego pozwu
 było wówczas w toku. O dalszym postępie sprawy nie otrzymał Wydział
 krajowy żadnej wiadomości.

Fundacya Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.
 śp. Micha-
 ła Gątkie-
 wicza.

Fundacya Majątek tej fundacji został zrealizowany i wydany Wydziałowi
 Maryi krajowemu. Ukonstytuowanie jej nastąpi prawdopodobnie już w ciągu
 Gewürtzo- roku 1896/7.
 wej.

Fundacya- Na podstawie otrzymanej za pośrednictwem WP. Józefa Męciń-
 Dra Stani-skiego informacji, że fundacya niniejsza przeznaczoną jest na stypendya
 sława dla uczniów polskiego gimnazjum w Cieszynie, narodowości polskiej, uro-
 Hassewicza. dzonych na Szląsku, i że jej zarząd i rozdawnictwo, jak niemniej oznacza-
 nie liczby i kwoty stypendyów, należeć mają do Wydziału krajowego,
 wygotował Wydział krajowy, przyjąwszy te prawa i obowiązki, projekt
 aktu fundacyjnego i przesłał go WP. Józefowi Męcińskiemu pismem z d.
 19. maja 1896 l. 68.954 z prośbą o udzielenie go fundatorowi. Dotąd nie
 otrzymał Wydział krajowy zawiadomienia, czy fundator na projekt ten
 się zgadza.

Fundacya Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.
 śp. Ro-
 berta He-
 ferna.

Fundacya Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.
 śp. Dra
 Kornela
 Hofmana.

- Fundacya
śp. Ludwi-
ka Jankow-
skiego. Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.
- Fundacya
Teofila i
Hersylii
Januszew-
skich. Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.
- Fundacya
śp. Stani-
sława Ka-
rzykiewicza. W ciągu roku 1896 nie otrzymał Wydział krajowy zawiadomienie o postępie sprawy zrealizowania tej fundacyi, prawdopodobnie zatem nie zaszło w tym względzie nic ważnego. O informację co do stanu sprawy odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa
- Fundacya
śp. Fran-
ciszka
Kochmana dla dziewcząt służą-
cych. Aktywowanie tej fundacyi nastąpi w myśl art. 21. aktu fundacyjnego dopiero wtedy, gdy z jej dochodów można będzie — po odtrąceniu 10% na pomnożenie majątku zakładowego — wypłacać corocznie trzy po-
sagi w kwotach 500 zł., 400 zł. i 300 zł. Aż do tej chwili będą dochody dla fundacyi kapitalizowane. Na teraz wynoszą one 660 zł. w. a.
- Fundacya
Kopca Unii
lubelskiej. Aktywowanie tej fundacyi nastąpi w myśl art. III. aktu fundacyjnego dopiero wtedy, gdy dochody wystarczą na wypłatę jednego stypendyum o rocznych 120 zł. Obecnie wynoszą dochody 63 zł. rocznie.
- Fundacya
śp. Wojcie-
cha Ku-
charskiego. Wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 4. lutego 1896 l. 6.291 nastąpiły dalsze spłaty na rzecz wierzytelności fundacyjnych, a celem dokładnego obliczenia tych wierzytelności zażądała była c. k. Prokuratora Skarbu wyciągu depozytowego masy spadkowej. Po zestawieniu stanu czynnego i biernego masy miała c. k. Prokuratora Skarbu przedstawić c. k. Namiestnictwu odpowiednie wnioski. Dotąd jednak nie otrzymał Wydział krajowy zawiadomienia o ostatecznem zrealizowaniu fundacyi, widocznie zatem czynność ta jest jeszcze w toku.
- Fundacya
śp. Leona
Jana Kan-
tego dw.
im. Ku-
czyńskiego. Uchwałą z d. 28. grudnia 1895 l. 73.249 wydał c. k. Sąd krajowy lwowski dekret przyznania spadku i uznał postępowanie spadkowe za ukończone. Tą samą uchwałą wezwał sąd egzekutora testamentu, aby przeto dw. dłożył wykaz wykonania rozporządzenia ostatniej woli fundatora, a w szczególności kwity na zapłacone legaty i przedstawił wnioski co do użycia funduszków w depozycie sądowym przechowanych, a pochodzących ze sprzedaży dóbr spadkowych. W obec tego należy się spodziewać, że zrealizowanie majątku fundacyi, nad którym czuwa c. k. Prokuratora Skarbu, nastąpi już w najbliższej przyszłości.
- Fundacya
ś. p. Róży
z Rosnow-
skich hr.
Lanckoroń-
skiej. Na zapytanie c. k. Namiestnictwa oświadczył Wydział krajowy pismem z d. 9. października 1896 L. 57.165, że gotów jest objąć w swój zarząd realność pod L. 11 ul. Trzeciego maja we Lwowie, stanowiącą majątek niniejszej fundacyi.
- Fundacya
Karola i Re-
giny Lipiń-
skich. Dotychczas nie wpłynęła na ręce Wydziału krajowego żadna oferta na kupno tej realności. Przyczyną tego była prawdopodobnie ta okoliczność, iż fundatorka wymieniła w swem rozporządzeniu ofiarowaną jej za tę realność cenę, której wysokość widocznie zraża chęć nabycia mających. Ukonstytuowanie i aktywowanie fundacyi nastąpi po sprzedaży realności.
- Fundacya
Karola i Re-
giny Lipiń-
skich. Projekt układu o rozdział fizyczny Urłowa nie uzyskał aprobaty c. k. Namiestnictwa, wypadnie zatem prowadzić dalsze rokowania względem rozdziału współwłasności w celu uzyskania innych warunków.
- Wobec wątpliwego rezultatu i prawdopodobnego długiego trwania tych rokowań, nie zamierza Wydział kraj. z niem łączyć sprawy aktywowania fundacyi i wprowadzi fundację w życie, skoro tylko nastąpi ostateczne rozliczenie się między fundacją a nieletnimi współwłaścicielami Urłowa co do wza-

jemnych pretensyi. Rozliczenie to, którebyłoby w zupełności odpadło w razie przyjęcia proponowanego przez Wydział kraj. zgodnie z opieką nieletnich układu o rozdział współwłasności, przedstawiać będzie pewne trudności ze względu na poczynione inwestycje, które częściowo już nie istnieją. Wydział krajowy spodziewa się jednak, że w ciągu roku 1896/7 czynność ta będzie w zupełności przeprowadzona, poczem — jeżeli rezultat obliczenia nie będzie temu stał na przeszkodzie — można będzie wprowadzić fundacyę w życie z początkiem roku 1897/8.

Ewentualna Fundacya Dotąd nie otrzymał Wydział krajowy wiadomości o dalszym postępie sprawy zabezpieczenia niniejszej fundacyi, a w szczególności nie ś. p. Józefa otrzymał zawiadomienia, czyli kurator nieletnich spadkobierców wytoczył Lityńskiego już spór o część obowiązkową i jak ten spór wypadł.

Fundacya Z powodu dodatkowych terminów, przyzwolonych kompetentom ś. p. Ignacego Mary w ciągu roku 1896/7. Ukonstytuowanie niniejszej fundacyi nastąpi po zakupieniu na jej rzecz dóbr ziemskich, których wyszukaniem zająć się ma administrator.

Fundacya Wedle ostatniej wiadomości, którą Wydział krajowy w odezwie Zygmunta c. k. Namiestnictwa z d. 21. sierpnia 1896 L: 70.241 co do fundacyi ni- i Fryderyki niejszej otrzymał, wniosła c. k. Prokuratora skarbu jeszcze w lipcu 1895 Michałewi- prośbę o wydanie efektów dla fundacyi tej przeznaczonych z depozytu są- czów. dowego do c. k. głównej kasy krajowej we Lwowie. Prośba ta nie była jeszcze wówczas merytorycznie załatwiona, w każdym jednak razie jest rzeczą prawdopodobną, że zrealizowanie fundacyi w najbliższej przyszłości nastąpi.

Fundacya Korespondencya w sprawie projektu aktu niniejszej fundacyi jest ś. p. ks. Woj- jeszcze w toku, gdyż c. k. Namiestnictwo zażądało zmian w wypracowa- ciecha Mi- nym przez Wydział kraj. pierwotnym projekcie. chny ku po- pieraniu przemysłu domowego w Krościen- ku wyżnem.

Fundacya Stan rzeczy nie uległ zmianie, gdyż wdowa po fundatorze, której ś. p. Auto- służy prawo dożywotniego używania majątku fundacyjnego pozostaje je- niego Mon- szcze przy życiu. sona.

Fundacya W myśl §. 5. aktu fundacyjnego nastąpi reaktywowanie niniejszej familijna fundacyi, gdy jej dochody wystarczą na wypłatę jednego stypendyum ś. p. Dra o rocznych 105 zł. Obecnie wynoszą dochody 74 zł. i będą kapitalizowane tak długo, dokąd wymaganej wysokości nie osiągną. Adama Moraw- skiego.

Fundacya Stan rzeczy nie uległ zmianie. ś. p. Adama Jelity Nero- nowicza.

Fundacya Stan rzeczy nie uległ zmianie, gdyż dożywotni użytkownicy majątku ś. p. Ignace- fundacyjnego pozostają przy życiu. go Ohano- wicza.

Fundacya Stan rzeczy nie uległ zmianie, gdyż osoby, którym służy doży- ś. p. Magda- wotnie użytkowanie majątku fundacyjnego pozostają przy życiu. leny Pasie- czańskiej.

Fundacya Uchwałą z d. 9. lutego 1896 r. L. 81.785/95 zamianował Wydział krajowy kuratorem fundacyi niniejszej Wgo Stanisława Gniewosza, właściciela dóbr, dyrektora gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego, a na da Pieściorowski. tegoż propozycyę uchwałą z d. 12. maja 1896 L. 28.760 administratorem fundacyi P. Jana Rudowskiego.

Na propozycyę c. k. Namiestnictwa oświadczył Wydział krajowy gotowość objęcia zarządu dóbr Kuźmina górna i dolna przed ukonstytuowaniem fundacyi i objął ten zarząd faktycznie przez kuratora jako delegata w dniu 11. kwietnia 1896.

Obecnie jest w toku ostateczne uporządkowanie spadku i zaspokojenie legatów. Po ukończeniu tej czynności przystąpi Wydział krajowy do ukonstytuowania fundacyi.

Fundacya Aktywowanie tej fundacyi, ukonstytuowanej jeszcze w r. 1892/3, nastąpi w myśl art. IV. aktu fundacyjnego z początkiem roku szkolnego 1906/7, jako jedenastego roku szkolnego od roku, z którego dochodów należytość rządowa ostatecznie umorzona została. Aż do tego czasu będą dochody kapitalizowane.

Fundacya Spór wytoczony ś. p. fundatorce o unieważnienie testamentu imienia Pieśtruskich. ś. p. Konstantego Petruskiego został ostatecznie rozstrzygnięty na korzyść fundatorki, a tem samym na korzyść ustanowionej przez nią fundacyi. Wskutek tego odniosła się c. k. Prokuratora skarbu do c. k. Sądu obwodowego w Samborze o zarządzenie oddania Wydziałowi krajowemu dóbr zapisanych na fundacyę i kapitałów powstałych z dotychczasowych dochodów tych dóbr, tudzież o zarządzenie zainstalowania fundacyi za właścicielkę tych dóbr. Podanie to nie zostało jeszcze merytorycznie zatwierdzone.

Nadto jest obecnie w toku sprawdzenie rachunków z dotychczasowej administracyi, w którym także Wydział kraj. bierze udział.

Fundacya Fundacya ta nie może być jeszcze ukonstytuowaną z powodu, że jej majątek nie jest jeszcze w całości zrealizowany i że bliższe określenie Pietruskiej przeznaczenia ze strony dawców jeszcze nie nastąpiło.

Trzy fundacye utworzone przez w imieniu tych fundacyi wystąpić mają w drodze sporu sądowego przed sądem związkowym w Lozannie przeciw fiskusowi kantonu fryburskiego o uchylenie lub stosowne zmodyfikowanie wymiaru należytości spadkowej i ewentualne wydanie spadku ś. p. Leopolda Rolanda.

O dalszym przebiegu tej sprawy nie otrzymał jeszcze Wydział krajowy żadnej wiadomości.

Ewentualna fundacya Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

Zygmunta br. Romaszka.

Fundacya Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

bursy im. Leona Sapięhy.

Fundacya Uporządkowanie masy spadkowej nie nastąpiło dotąd, a w szczególności nie jest jeszcze rozstrzygnięty wytoczony masie przez Tadeusza Aleksandra Wnorowskiego spór o 6.000 zł., a z ceny kupna dóbr Turze jest do wyeliminowania kwota 830 zł.

Kwestya oddania niniejszej fundacyi w zarząd Wydziału kraj. nie została również rozstrzygnięta.

Fundacya Kapitał fundacyjny w kwocie 3.000 zł., zabezpieczony jeszcze w r. 1888 przez adnotacyę prawa zastawu na złożonych w depozycie sądowym funduszach masy spadkowej fundatorki ś. p. Karoliny Sobolewskiej płatny

Eligiusza jest wedle postanowienia tejże fundatorki dopiero po zupełnem zrealizowaniu Karoliny waniu majątku spadkowego, która to czynność jest jeszcze w toku. małż. Sobolewskich.

Trzy fundacye s. p. Karola Soboty. Fundacye te, ukonstytuowane jeszcze w ciągu roku 1893/4 nie mogą wejść w życie, gdyż dochody pierwszych dwóch fundacyi wynoszą po 370 zł., trzeciej zaś 92 zł., a według woli fundatora należy wypłacać w pierwszych dwóch fundacyach po dwa stypendya w kwocie 200 zł. rocznie, w trzeciej zaś jedno stypendyum o rocznych 100 zł. Dochody muszą być zatem kapitalizowane, dokąd do wymaganej wysokości nie dojdą.

Fundacya s. p. Franciszka Stachiewiczza. Fundacya ta, o której ukonstytuowaniu donieśliśmy już powyżej, nie może jeszcze wejść w życie, gdyż według woli fundatora stypendyum wynosić ma 300 zł. rocznie, a fundacya ma obecnie tylko 208 zł. rocznego dochodu.

Fundacya im. Edwarda Adama hr. Stadnickiego. Legat fundacyjny w sumie 10.000 zł. został zainstabulowany w stanie biernym dóbr Nawojowa z przyległościami. Spłata tego legatu ma nastąpić wedle woli fundatora po większej sprzedaży lasu w dobrach spadkowych. Sprzedaż taka przyjdzie, wedle informacji otrzymanej przez c. k. Namiestnictwo, w r. 1894, za lat kilka do skutku.

Fundacya imienia i Bonifacego Stillerów. O postępie sprawy realizowania niniejszej fundacyi nie otrzymał Wydział krajowy od początku roku 1890 do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania żadnej wiadomości.

Fundacya Stupnickich i Jankowskich, utworzona przez p. Marcelego Stupnickiego. Fundacya ta jest już od II. półrocza a 1894/5 prowizorycznie aktywowaną. Ukonstytuowanie jej nie nastąpiło jeszcze, ponieważ nie wszystkie osoby, które z woli fundatora są powołane do udziału w tej czynności, przedstawiły już swą opinię względem wypracowanego przez Wydział krajowy projektu aktu tej fundacyi.

Ewentualna fundacya Leopolda Szmoniewskiego. Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

Fundacye s. p. Juliusza Webera. O stanie sprawy zrealizowania tych fundacyi nie otrzymał Wydział kraj. aż do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania żadnej wiadomości.

Fundacya im. Konrada Wilczyńskiego. Fundacya ta jest już ukonstytuowaną. Aktywowanie jej nastąpi, skoro jej dochody, wynoszące na teraz 150 zł. rocznie, wzrosną przez kapitalizację do takiej wysokości, iż wystarczą na wypłatę stypendyum w oznaczonej art. IV. aktu fundacyjnego kwocie 180 zł. rocznie.

Fundacya i Maryi Zemków. Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymał Wydział kraj. wiadomości o postępie sprawy zabezpieczenia niniejszej fundacyi.

Fundacya imienia Teofila Lenartowicza. Komitet, który zajmował się pogrzebem Lenartowicza uchwalił nowo powstałe szkoły rolniczych w kraju z oświadczeniem, że fundacya ta ma pozostać w rękach Wydziału kraj., a stypendyum z procentów od kapitału fundacyjnego ma wyznaczać Wydział krajowy w porozumieniu z Towarzystwem Szkoły ludowej. Tytułem kapitału fundacyjnego i narosłych od niego odsetek, złożył komitet w Wydziale krajowym kwotę 2.080 zł., która została

ulokowaną na razie na książeczkę Banku krajowego, a następnie w 4% listach zastawnych tegoż Banku.

Uchwałą z d. 3. sierpnia 1894 l. 30.203 przyjął Wydział krajowy wszystkie ofiarowane mu co do tej fundacyi prawa i obowiązki i postanowił, że stypendyum ma wynosić 100 zł. w. a. rocznie, a tem samem rozdawnictwo ma być wstrzymane, dokąd dochody do potrzebnej wysokości nie urosną.

Aby jednak po nadejściu tej chwili i zapłaceniu należności rządowej fundacya bezzwłocznie w życie wejść mogła, przystąpił Wydział krajowy już w ciągu roku 1895/6 do jej ukonstytuowania i ułożywszy projekt aktu fundacyjnego przesłał go pismem z d. 27. maja 1896 l. 27.390 przewodniczącemu b. komitetu, który się zajmował pogrzebem Lenartowicza w celu uzyskania oświadczenia jego i innych członków komitetu, którzy podpisali pismo w sprawie złożenia kapitału, iż zgadzają się z osnową tego projektu.

Po nadejściu takiego oświadczenia znieś się Wydział krajowy z towarzystwem szkoły ludowej powołanem do współdziałania w rozdawnictwie, względem przyjęcia tego prawa a następnie przedłoży sprawę ukonstytuowania niniejszej fundacyi c. k. Namiestnictwu.

Fundacya
śp. Waclawa
Tyzenhanza.

Zmarły dnia 6. grudnia 1893 w St. Veit an der Glan w Karyntyi śp. Waclaw Tyzenhanz zapisał testamentem z daty Kraków 24. marca 1879 dziesiątą część kapitału czystego, jaka ponim po zapłaceniu kosztów pogrzebu, należności rządowych i t. p. pozostanie, tudzież dziesiątą część wierzytelności swych, które zrealizowane zostaną, Wydziałowi krajowemu jako legat do użycia na cele publiczne.

Legat ten został zrealizowany w sumie 3.275 zł. 90 ct., a raczej (po straceniu należności rządowej) w sumie 2.943 zł. 43 ct. w. a, którą to kwotę wydano Wydziałowi krajowemu.

Wydział krajowy, któremu ś. p. testator pozostawił oznaczenie celu, na który legat ten ma służyć, postanowił uchwałą z dnia 8. maja 1896 l. 19.556 przeznaczyć ten legat na fundacyę dobroczynną imienia ś. p. Waclawa Tyzenhanza, pod zarządem i rozdawnictwem Wydziału krajowego, której celem byłoby wypłacanie na razie jednego dożywotniego wsparcia dla takich wychowanków lwowskiego zakładu ciemnych, bez różnicy płci: którzy opuszczają zakład po skończeniu wykształceniu, a nie mają żadnego, a względnie dostatecznego utrzymania przy rodzinie ani też nie posiadają majątku, wystarczającego na utrzymanie. Wygotowany w tym duchu projekt aktu fundacyjnego uzyskał już aprobatę c. k. Namiestnictwa, a zatem ukonstytuowanie tej fundacyi i wprowadzenie jej w życie nastąpi już w najbliższej przyszłości.

Fundacya
Leonarda
i Ludwiki
Wężyków
dla szkoły
rolniczej
w Czerni-
chowie.

Zmarły w Paszkowce, dnia 5. stycznia 1876 ś. p. Leonard Wężyk właściciel dóbr, Paszkówka z przyległościami i Łękawica z przyległościami zapisał kodycyłem z daty Paszkówka 18. stycznia 1875 dla szkoły rolniczej w Czernichowie sumę 2000 zł. na dotowanie katedry nauki leśnictwa w szkole rolniczej czernichowskiej a następnie i innych katedr w tej rolniczej szkole i na uiszczanie zapłaty za mszę żałobną za duszę fundatora i jego żony, a to wten sposób, że połowa każdorazowych dochodów ma być kapitalizowaną, z drugiej zaś połowy służyć ma dziewiętnaście dwudziestych na dotacyę katedry, jedna dziesiąta zaś na zapłatę za mszę żałobną.

Zapis ten został zrealizowany jeszcze w r. 1887, obecnie wynosi on wskutek kapitalizacyi dotychczasowych dochodów 2.852 zł. 34 ct. w. a. w efektach.

Pierwotnie nie był on uznany za fundacyę i wskutek tego nie można było przystąpić do wygotowania aktu fundacyjnego. Dopiero wskutek ponownego przedstawienia Wydziału krajowego z d. 2. czerwca 1896 l. 26.052 zezwoliło c. k. Namiestnictwo odezwą z d. 28. sierpnia 1896 l. 71.165 na ukonstytuowanie tego zapisu jako odrębnej fundacyi. Czynność ta jest w toku.

Fundacya Na mocy aktu fundacyjnego z d. 14. września 1886 sprawował
 ubyla Wydział krajowy zarząd fundacyi imienia Abrahama Oranza dla ubogich
 w ciągu izraelitów w Krakowcu. Ponieważ fundacya ta ma charakter czysto lokalny,
 r. 1895/6. odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa odezwą z d. 4. listo-
 pada 1895 l. 69.524 o uwolnienie go od sprawowania zarządu tej fundacyi.
 Życzeniu temu uczyniło c. k. Namiestnictwo odezwą z d. 11. lipca
 1896 l. 50.981 zadość i przekazało zarząd tej fundacyi c. k. Starostwu
 w Jaworowie. Wskutek tego odesłał Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu
 stosownie do otrzymanej od niego wskazówki akt tej fundacyi i cały jej
 majątek.

Stan majątku zarodowego funduszków stypendyjnych, naukowych, dobroczynnych i pomników z dniem 1. listopada 1896.

I. Fundusze stypendyjne.

A) W efektach.

1. Zapas z dniem 1. stycznia 1896 r. z wyłączeniem fundacyi.			
a) Brześciańskiej Kunegundy			
b) Bodziocha Tomasza			
c) Bohdanowicza Dominika			
d) Jeleńskiego Napoleona dla szkoły rolniczej w Czernichowie			
e) Jeleńskiego Napoleona " " " w Łuczycach			
f) Krzczunowicza Ignacego			
g) Krzczunowicza Waleryana i			
h) ks. Kucharskiego Jana, które należą do Dep. III. tudzież			
i) Cesarza Franc. Józ. I. jubil. należąca do Dep. VI. i			
k) Wystawy krajowej z r. 1877			
l) Stowarzyszenia urzędników i sług kolei Karola Ludwika, które należą do Dep. II. — wynosił:			
a) w walucie austriackiej .	1,061.316 zł. 65 ct.		
b) w walucie koronowej 5,565.400 koron a po zredukowaniu na walutę au- stryacką	2,782.700 " — "	3,844.016 zł. 65 ct.	
2. Zakupiono do dnia 1. listo- pada 1896:			
a) w walucie austriackiej .	4.156 zł. 49 ct.		
b) w walucie koronowej 536.600 koron a po zredukowaniu na walutę au- stryacką	268.300 " — "	272.456 " 49 "	
3. Przybyło do dnia 1. listo- pada 1896 na rzecz już istniejących fundacyi:			
a) w walucie austriackiej .	96 " 63 "		
b) w walucie koronowej 11.600 koron a po zredukowaniu na walutę au- stryacką	5.800 " — "	5.896 " 63 "	
4. Wpłynęło do dnia 1. listo- pada 1896 na rzecz nowo przybyłych fundacyi:			
a) w walucie austriackiej .	15.498 " 39 "		
b) w walucie koronowej 12.800 koron a po zredukowaniu na walutę au- stryacką	6.400 " — "	21.898 " 39 "	
Razem	4,144.268 zł. 16 ct.		

Spieniężono do dnia 1. listopada 1896:

a) w walucie austriackiej .	230.400 zł. 24	ct.	
b) w walucie koronowej 500 koron a po zredukowaniu na walutę austr.	250	" — "	230.650 zł. 24 ct.
		pozostaje .	3,913.617 zł. 92 ct.

Osobno prowadzone fundacje:

a) Schiffnera: a) w walucie austriackiej	69	" 81 "	
b) w walucie kor. 3.600 a po zredukowaniu na wal. austr.	1.800	" — "	
b) Kochmana I. a) w walucie austriackiej	822	" 03 "	
b) w walucie koronowej 53.600 koron a po zredukowaniu na wal. austr.	26.800	" — "	
c) Kochmana II. a) w walucie austriackiej	1.679	" 92 "	
b) w walucie koronowej 29.800 koron a po zredukowaniu na wal. austr.	14.900	" — "	
	Razem		46.071 " 76 "
	Ogółem w efektach		3,959.689 zł. 68 ct.

B) W realnościach i dobrach.

Winniki z przyległościami .	67.875 zł. 03	ct.	
Godowa	39.972	" — "	
Realność w Strzyżowie	3.527	" — "	
Realność w Rzeszowie	37.773	" 80 "	
	Razem		149.147 " 83 "

C) W należnościach czynnych.

Fundacya Lipińskich	4.179 zł. 27	ct.	
" Łosia	6.363	" 64 ¹ / ₂ "	
" Olszewskiego	4.200	" — "	
" Głowińskiego od fund. obłąkanych	28.161	" 19 ¹ / ₂ "	
" Głowińskiego od fund. położnic	7.040	" 30 "	
	Razem		49.944 " 41 "

Ogółem wynosi stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych 4,158.781 zł. 92 ct.

Z końcem października 1895 wynosił stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych 4,203.882 " 64¹/₂ "

W porównaniu z rokiem ubiegłym zmniejszył się stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych w tym okresie czasu o 45.100 zł. 72¹/₁ "

II. Fundusze naukowe, dobroczynne i pomnikowe.

A) W efektach

Fundusz "Macierzy" polskiej	38.087 zł. 55	ct.
" Beliny Brzozowskiego dla bursy stani-sławowskiej	3.158	" 21 "
" Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych zebrać się wstydzających	4.733	" 78 "

Fundusz Ludwika Niezabitowskiej dla zboru św. Klaudyi	9.183	zł. 50	ct.
" pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	47.944	" 13	"
" Aleksandra hr. Stadnickiego	23.874	" 54	"
" pomnika Kościuszki w Krakowie	15.616	" 52	"
" Komarnickich	1.765	" 67	"
" Jędrzejowiczowej	8.041	" 25	"
" Russanowskiej	63.619	" —	"
" Stanowy sierociński	44.483	" 03	"
" Ludwika i Anny Helclów	952.713	" 15	"
" Siemianowskich III (dla wdów po nauczycielach szkół ludowych)	22.623	" 09	"
" Siemianowskich IV (posagowa dla ubogich dziewcząt)	21.694	" 87	"
" Bursy im. ks. Leona Sapiehy „dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych“	16.825	" 24	"
" Skrzyńskiego (dla panien szlacheckich)	19.819	" 28	"
" „ (dla dziewcząt wiejskich)	3.184	" 13	"
" Kosvitzky'ego Józefa II dla wychowanków zakładu sierót pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie	3.312	" 79	"
" Niezabitowskiej Ludwika dla „domu pracy“ i dla „tanich kuchni ludowych“ we Lwowie	10.762	" 98	"
" Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włóścian gmin Holhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolice i Zastawce	25.369	" 42	"
" Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włóścian w Galicyi	33 794	" 69	"
" z legatu Jozefa Ciemierzyńskiego	574	" 16	"
" Leonarda Wężyka dla szkoły rolniczej w Czernichowie	2.852	" 34	"
" z legatu Stanisława Piotrowskiego dla „domu ubogich“ w Strzeliskach nowych	12.869	" 06	"
" Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale	2.426	" 97	"
" Tytusa Kielanowskiego dla gminy Kędzierzawce	10.000	" —	"
" Tytusa Kielanowskiego dla gminy Żuratyń	10.000	" —	"
" Wacława Tyzenhauza	2.972	" 84	"
" Marcina Gewürtz „dla ubogich izraelitów miasta Dębicy“	1.225	" 40	"
" Karoliny z ks. Ponińskich Lubomirskiej „na utrzymanie i wychowanie dwunastu sierót w zakładzie św. Heleny“ we Lwowie	18.224	" 55	"
Razem w efektach	1,431 752	zł 14	ct.

B) W należnościach czynnych

Fundusz Skrzyńskiego (dla panien szlacheckich kapitał zhipotekowany na dobrach Łużna z przyległościami	7 954	zł. 55	ct.
Fundusz Skrzyńskiego (dla dziewcząt wiejskich) kapitał zhipotekowany na dobrach Łużna z przyległościami	1.590	" 91	"

Fundusz Ludwika Niezabitowskiej dla „domu pracy pod godłem opatrności“, pożyczka udzielona na budowę domu własnego 12.300 „ — „

Razem w należyciach czynnych 21.845 zł. 46 ct.

C) W realnościach.

Fundusz Ludwika i Anny Helclów, kapitały włożone na budowę i urządzenie „domu ubogich“ w Krakowie 735.667 „ 55 „

Ogółem wynosi majątek zarodowy z końcem października 1896 funduszów naukowych dobroczynnych i pomnikowych w efektach, należyciach czynnych i realnościach 2,189.265 zł. 15 ct.

Z końcem października 1895 wynosił majątek zarodowy tych funduszów w efektach, należyciach czynnych i realnościach 2,292.907 zł. 98 ct.

Z porównania tedy z rokiem poprzednim okazuje się zmniejszenie tych funduszów o 103.642 zł. 83 ct.

Do wyżej wykazanego stanu funduszów dobroczynnych i pomnikowych 2,189.265 „ 15 „

Doliczywszy stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych 4,158.781 „ 92 „

Okazuje się, że kapitały, efekta, wartości dóbr fundacyi, departamentowi I. przydzielone, wynoszą ogółem 6,348.047 zł. 07 ct.

a gdy w r. 1895 z końcem października ogół tych majątków wynosił 6,496.790 „ 62½ „

przeło w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszył się o 148.743 zł. 55 ½ „

Doliczywszy do wykazanego wyżej stanu majątków zarodowych funduszów przydzielonych departamentowi I. w sumie 6,348.047 „ 07 „

stan majątków zarodowych z końcem października 1896 dwudziestu dziewięciu funduszów dobroczynnych i stypendyjnych, przydzielonych innym departamentom *) a pozostających w zarządzie Wydziału krajowego w łącznej sumie 655.080 „ 36 „

Okazuje się ogólny stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych, dobroczynnych i pomnikowych w sumie 7,003.127 zł. 43 ct.

*) Depart. II. fund. dobr.	Malinowskiego dział I. do VI.	111.991 zł. 08 ct.
„ „ „ „	Feliksi Czarkowskiej	275.428 „ 80 „
„ „ „ „	Łódzia Ponińskiego	60.443 „ 51 „
„ „ „ „	Łukowskich	8.432 „ 10 „
„ „ „ „	Steczковского z Jasła ,	3.001 „ 82 „
„ „ „ „	„ na zakupno książek do czytania dla uczniów szkół przemysłowych	1.247 „ 88 „
„ „ „ styp.	Wystawy kraj. z r. 1877	20.764 „ 53 „
„ „ „ „	stowarzyszenia urzędników i sług kolei Karola Ludwika	1.489 „ 43 „
	do przeniesienia	482.799 zł. 10 ct.

Fundacya „Macierzy polskiej“.

Stosownie do przepisu art. 26. statutu fundacyi „Macierz polska“ przedkłada Wydział krajowy z zarządu majątku zakładowego tej fundacyi następujące sprawozdanie:

Rok 1895.

A) Dochody:

	Gotówka.	Efekta.
1. Subwencye i datki dobrowolne:		
a) subwencya z funduszu krajowego za rok 1895	5.000 zł. — ct.	— zł. — ct.
b) subwencya od gminy miasta Lwowa za r. 1895	200 „ — „	„ — „
2. Dochody ze sprzedaży wydawnictw własnych	2.230 „ 47 „	— „ — „
3. Odsetki od efektów	1.553 „ — „	— „ — „
Razem ,	8.983 zł. 47 ct.	— zł. — „
4. Do tego: zapas z początkiem r 1895	1.086 „ 76 „	38.073 „ 75 „
Suma dochodów .	10.070 zł. 23 ct.	38.073 zł. 75 ct.

B) Wydatki:

1. Koszta wydawnictw własnych	7.411 zł. 61 ct.	— „ — „
2. Zasiłki naukowe dla dzieci niezamożnych rodziców	350 „ — „	— „ — „
3. Koszta administracyi	975 „ — „	— „ — „
4. Wynagrodzenie sekretarza „Macierzy“	120 „ — „	— „ — „
5. Wynagrodzenie sług za nadzór nad biurem „Macierzy“	5 „ — „	— „ — „
razem .	8.861 zł. 61 ct.	— zł. — „
6. Do tego: zapas z końcem r. 1895	1.208 „ 62 „	38.073 zł. 75 ct.
Suma wydatków .	10.070 zł. 23 ct.	38.073 zł. 75 ct.

Wykazany wyżej pod poz. 6. wydatków zapas z końcem r. 1895 w gotówce 1.208 zł. 62 ct. jest zapasem majątku obrotowego; zaś w efektach 38.073 zł. 75 ct w. a. jest zapasem majątku zarodowego fundacyi.

		z przeniesienia	482.799 zł. 10 ct.
Depart. III. fund. styp.		Brześciańskiej Kunegundy	5.064 „ 50 „
„ „ „ „		Bodziocha Tomasz ,	16.687 „ 26 „
„ „ „ „		Bohdanowicza Dominika	11.402 „ 91 „
„ „ „ „		Jeleńskiego Napoleona dla szkoły rolniczej w Czernichowie	12.331 „ 75 „
„ „ „ „		Jeleńskiego Napoleona, dla szkoły rolniczej w Łuczycach	13.979 zł. 67 ct.
„ „ „ „		Krzeczunowicza Ignacego	15.532 „ 88 „
„ „ „ „		„ Waleryana	8.459 „ 60 „
„ „ „ „		ks. Krechowskiego Jana	7.455 „ 08 „
„ V. „		dobroc. Weissenwölfowej dla obłąkanych uzdrowieńców	2.205 „ 92 „
„ „ „ „		Weissenwölfowej na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą	6.301 „ 73 „
„ „ „ „		Kosvitzky'ego dla ciemnych w Krakowie ,	1.599 „ 28 „
„ VI. „		galic. inwalidów wojskowych	41.317 „ 55 „
„ „ „ „		niżankowicki inwalidów wojsk.	2.981 „ 62 „
„ „ „ „		Krupacza dla c. k. inwalidów wojsk.	274 „ 64 „
„ „ „ „		Kosvitzky'ego dla złoczyńców	1.598 „ 95 „
„ „ „ „		styp. Jubil. Cesarza Franciszka I.	25.087 „ 97 „
		Razem jak wyżej .	655.080 zł. 36 ct.

L. 56704/96.

Okólnik

do wszystkich Wydziałów powiatowych.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadomiło Wydział krajowy odezwą z dnia 7. sierpnia 1896, l. 8304pr, że Jego Cesarska i Królewska Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 3. lipca b. r. użyć Najwyższej sankcyi uchwalonemu przez Wysoki Sejm projektowi ustawy gminnej dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 (Nr. 24 dż. u. kr.) i innych znaczniejszych gmin kraju. Ustawa będzie w najkrótszym czasie w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych ogłoszoną.

Zawiadamiając o tem Wydział powiatowy, zwracamy zarazem uwagę, że powyższy fakt ma dla naszego samorządu doniosłe znaczenie i jest dalszym znacznym postępem na polu reorganizacji stosunków gminnych.

Ponieważ jest konieczną potrzebą, ażeby Wydziały powiatowe obznajomiły się dokładnie z nową ustawą obejmującą 109 paragrafów, przeto Wydział krajowy dla ułatwienia Wydziałom powiatowym poglądu na całość ustawy — uważa za odpowiednie, wyłuszczyć przedewszystkiem Wydziałowi powiatowemu główne zmiany w nowej ustawie wprowadzone. Nowa ustawa gminna dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 i innych znaczniejszych gmin kraju w ustawie wymienionych, oparta jest na tych samych zasadach, jak ustawa gminna dotychczasowa, która dalej obowiązuje dla reszty gmin. Następstwem tego jest, że ustawa wstępna do nowej ustawy z dnia 3. lipca nie zarządza rozwiązania rad gminnych w miejscowościach wyliczonych w artykule I. ustawy wstępnej, albowiem organizacja pozostała ta sama, zmienił się tylko i to dość znacznie zakres działania poszczególnych organów administracji gminnej. Zauważyć musimy tutaj nawiasowo, że zmiany w dotychczasowych urządzeniach gminnych dokonane zostały na tle obowiązującej ustawy dla trzydziestu miast z dnia 13. marca 1889, z możliwem zatrzymaniem porządku paragrafów i stylizacji.

Najważniejsze zmiany są następujące:

I. Przedewszystkiem chodziło Wydziałowi krajowemu o możliwie dokładne rozgraniczenie zakresu działania rady gminnej i zwierzchności gminnej, ażeby organ uchwalający i nadzorujący nie wkroczał w sferę działania organu wykonawczego i odwrotnie. Cel ten osiągnięty został przez dokładne wyliczenie atrybucyi rady gminnej w §. 25 lit. a) do n) ustawy, jak niemniej przez wyliczenie atrybucyi naczelnika gminy w paragrafie 47 i następnych. Nadto rozdziela ustawa komisye wybierane przez radę gminną na dwie kategorie. Jedne z nich, a mianowicie komisye kontrolujące wybrane w myśl §. 28 ustawy, są organem rady gminnej dla wykonania uadzoru nad urzędowaniem zwierzchności gminnej. Komisye te mają prawo wglądania w akty, protokoła i t. d., a naczelnik gminy obowiązany jest zawiadamiać je zawczasu o każdym nastąpić mającym odbiorze i kolaudacyi (§. 57), komisye te, a względnie jedna komisya mają obowiązek zawiadamiać radę gminną o każdej dostrzeżonej nieprawidłowości. Natomiast nie przysługuje im — co z naciskiem podnosimy — żadna władza wykonawcza, a zatem ani nie zarządzić ani zwierzchności gminnej żadnych poleceń wydawać nie mogą (7. alinea §. 28). Druga kategoria komisyi są to komisye, które rada gminna „na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy“ dla poszczególnych czynności z urzędu wybiera (§. 58). Komisye te stojące pod przewodnictwem członka zwierzchności gminnej są organami naczelnika gminy podlegają mu w zupełności i obowiązane są jego polecenia wykonywać. W ten sposób usunięta zostaje ta tak często powtarzająca się nieprawidłowość, że komisye rady gminnej gospodarowały a zwierzchność gminna zostawała bierną.

II. Drugą wybitną dążnością ustawy jest wzmocnienie stanowiska naczelnika gminy obok zwiększenia jego odpowiedzialności. Ustawa podnosi wyraźnie, że asesorowie dodani są naczelnikowi do pomocy w urzędowaniu i winni wykonywać jego rozporządzenia (§. 65), co wszelkie scysye w przyszłości usuwa. Naczelnik gminy wybrany na lat sześć, nie podlega

wylosowaniu przy uzupełniających wyborach (§. 13), ma przeto zapewnioną sześcioletnią działalność, jego „stała“ płaca jest zabezpieczona przez oznaczenie minimum wynagrodzenia przez Wydział krajowy (§. 15), nie potrzebuje się obawiać złośliwego obniżenia płacy — jak to się nieraz praktykowało — wykonuje władzę karną samodzielnie bez asesorów, jak dotychczasowa ustawa wymagała (§. 51) i t. d.

III. Nieporządki kasowe w tej kategorii gmin, które nowej ustawie podlegać będą dawały się nieraz uczuć dotkliwie. Ażeby temu skutecznie zaradzić — postanawia ustawa, że naczelnik gminy obowiązany jest pod odpowiedzialnością przynajmniej raz na miesiąc kasę gminną oczywiście we wszystkich funduszach skontrolować (§. 60); nadto obowiązana jest komisya rady gminnej przeprowadzać ściśle rewizję kasy przynajmniej cztery razy do roku i złożyć o tem sprawozdanie do ośmiu dni Wydziałowi powiatowemu. Jeżeliby komisya skontrolująca temu obowiązкови zadość nie uczyniła, może Wydział powiatowy przeprowadzić skontrolo kasy na koszt gminy (§. 29). Nadto winien Wydział powiatowy od czasu do czasu kasę gminną niespodziewanie skontrolować (§. 24). Jeżeli przeto powyżej przytoczone postanowienia ustawy będą wykonane, nie mogą istnieć nieporządki kasowe, a gdyby się powtórzyły, będą ci jako współwinni uważani, którzy obowiązków przez ustawę wyraźnie na nich włożonych nie spełniali.

IV. Z równą troskliwością stara się ustawa zabezpieczyć porządek w rachunkach, §. 71 ustanawia tak dla naczelnika gminy jak dla rady gminnej prekluzywne terminy co do przedłożenia i załatwienia budżetów i rocznych zamknięć. O przedłożeniu budżetu i zamknięć rachunkowych radzie gminnej winien naczelnik gminy Wydział powiatowy zawiadomić, jak niemniej przez radę gminną załatwiony budżet i zamknięcia Wydziałowi powiatowemu w dwóch egzemplarzach przedłożyć (§. 72). W ten sposób będzie miał Wydział powiatowy dokładną ewidencję co do rachunków gminy. Ustawa zapobiega nawet temu, ażeby roczne rachunki gminy w komisji rady gminnej nie zalegały i wyznacza sześciotygodniowy termin do sprawdzenia rachunków (§. 73). Jeżeliby komisya rachunków w oznaczonym terminie nie załatwiła i zwłoki należycie nie usprawiedliwiła, obowiązany jest Wydział powiatowy zarządzić wybór innej komisji i wyznaczyć nowy termin do sprawdzenia, a gdyby i to nie poskutkowało, lub gdyby Wydział powiatowy nabrał przekonania, że rachunki są tylko pobieżnie sprawdzone, ażeby li tylko zadość uczynić literze prawa i terminu dotrzymać, może z ramienia swego zarządzić sprawdzenie rachunków na koszt gminy (§. 73. al. 3).

Z powyższego zestawienia wynika, że ustawa nadaje Wydziałowi powiatowemu zupełnie wystarczające środki, ażeby porządek w rachunkach gminy utrzymać.

V. Jak to Wydziałowi powiatowemu dobrze wiadomo, jest ściąganie zaległości czynnych najslabszą stroną gospodarki gminnej. Naczelnicy gmin nie chcąc wywoływać przeciw sobie niechęci, ociągali się dość często ze ściąganiem należności gminy, lub zarządzali środki, o których bezużyteczności byli z góry przekonani. W ten sposób traciły gminy rocznie tysiące wskutek przedawnienia, śmierci dłużnika lub niemożności ściągnięcia, albowiem największa część pretensji staje się z czasem niemożliwą do ściągnięcia. Ustawa zapobiega temu, postanawiając w §. 56, że Wydział powiatowy w razie ociągania się zwierzchności i rady gminnej ma prawo zarządzić środki zaradcze, jakie za stosowne uzna, a nawet ustanowić zastępcę prawnego na koszt gminy. Tak samo może egzekwować Wydział powiatowy pretensje gminy do członków zwierzchności gminy, którzy wskutek zaniedbania lub nawet złej woli gminie szkodę wyrządzili (§. 56, alinea 4).

Nadto postanawia ustawa w §. 98, że opuszczanie i odpisywanie wierzytelności i pretensyj gminnych podlega zatwierdzeniu rady powiatowej (§. 98, lit. c) Środki są przeto zupełnie wystarczające.

VI. Szczególniejszą uwagę zwraca nowa ustawa na zabezpieczenie wykonywania policyi miejscowej w gminach. W tym celu zawiera ustawa następujące postanowienia:

Wykonanie policyi miejscowej oddane jest w ręce naczelnika gminy lub tegoż urzędującego zastępcy (§. 49) tenże wykonuje władzę karną samoistnie bez asesorów — jak dotychczas było (§. 51), rada gminna uchyloną jest jako instancja (§. 35).

Szczególniejszą uwagę zwracamy Wydziałowi powiatowemu na postanowienia §. 108 ustawy, do których Wydział krajowy wielką wagę przywiązuje. Jak to Wydziałowi powiatowemu najlepiej wiadomo, były stosunki policyi miejscowej w wielu pomniejszych miastach i miasteczkach wręcz niemożliwe i nieraz potrzeba było uciekać się do ostatniego środka zaradczego, to jest do rozwiązania rady gminnej, ażeby porządek przywrócić. Obecnie powinno być inaczej; §. 108 bowiem postanawia, że jeżeli wykonywanie policyi miejscowej w jakiegokolwiek miejscowości podlegającej niniejszej ustawie jest nieodpowiednie, a upomnienia nie poskutkują, może być wykonanie policyi oddane na koszt gminy pełnomocnemu komisarzowi na pewien — z góry oznaczony czas celem zrobienia porządku, a środek ten może być

powtarzany tak długo, póki porządek się nie utrwali. Wydział krajowy jest przekonany, że przy roztropeńm zastosowaniu postanowień tego paragrafu, będzie można osiągnąć zadowalniające rezultaty bez uciekania się do ostatecznego środka, to jest rozwiązania rad gminnych, a już sama możność zastosowywania tego środka o ustawie zabezpieczenia — na co uwagę zwierzchności gmin zwrócić należy, wpłynie dodatnio na stosunki policyi miejscowej.

VII. Nowa ustawa zwraca również uwagę na urzędników gminnych. §. 27 ustawy, wkłada na radę gminną obowiązek przydania naczelnikowi gminy odpowiednich sił urzędowych, gdyż w przeciwnym razie wyda Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem orzeczenie, jakiej kategorii urzędników i w jakiej liczbie gmina ustanowić i opłacać ma. — §. 54 postanawia, że każdy urzędnik gminy ma posiadać przepisaną kwalifikację, którą Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem ureguluje w drodze rozporządzenia, które w niedługim czasie w dzienniku ustaw i rozporządzeń ogłoszonym będzie.

Postanowienie to jest bardzo ważne tak ze względu na potrzebę podniesienia stanu urzędników gminnych, jak niemniej celem umożliwienia gminom pozbycia się nieudolnych i szkodliwych urzędników.

VIII. W końcu wyliczamy w krótkości dalsze zmiany w postanowieniach obecnie obowiązującej ustawy, jakoto:

uzupełniająca wybory co lat trzy (§. 13);

uchylenie radnych stojących w stosunkach prawnych z gminą, jako przedsiębiorcy, dostawcy lub dzierżawcy — od urzędowania, dopóki ten stosunek trwa (§. 19);

redukcyja instancyi w sprawach gminnych przez uchylenie rady gminnej jako instancyi (§. 35);

zapobiegania dekompletowania posiedzeń rady gminnej przez postanowienie, że radny niejawiający się na posiedzeniu trzykrotnie raz po raz, może być nawet do końca peryodu od posiedzeń wykluczony (§. 38, al. 6);

wykluczenia członków zwierzchności gminnej od głosowania przy sprawdzaniu rachunków i udzielania absolutoryum (§. 40);

naczelnikowi gminy służy prawo przyjmowania i oddalania sług gminnych (§. 54);

ważne prawo gmin do nakładania dodatków do podatków podług rozmaitej stopy procentowej za przyzwoleniem Wydziału krajowego (§. 86);

przymusowe przyłączenie przylegających gmin wiejskich lub małomiejskich (§. 96);

uregulowanie sposobu użytkowania dobra gminnego przez radę gminną i powiatową (§. 69), które to postanowienia mają wielką ekonomiczną doniosłość.

Oto są w krótkości wyliczone zmiany w obecnie obowiązującej ustawie gminnej. Nowa ustawa nakładająca znaczne obowiązki tak na Wydziały powiatowe jak i na Wydział krajowy przyniesie dopiero wówczas dobre skutki, jeżeli Wydziały powiatowe czuwać będą nad jej wykonaniem i otoczą gminy opieką już przy wprowadzeniu w życie nowej ustawy.

a) W tym celu zechce Wydział powiatowy przekonać się przedewszystkiem według artykułu I. ustawy, które miasta lub miasteczka powiatu podlegają niniejszej ustawie. Jeżeliby które miasto lub miasteczko powiatu czuło się tem pokrzywdzone, że nie jest objęte ustawą, może mu Wydział powiatowy oznajmić, że przysługuje mu prawo wniesienia petycji do Wysokiego Sejmu o zaliczenie go w poczet miejscowości podlegających niniejszej ustawie, jeżeli będzie mogło sprostać obowiązkom, które nowa ustawa na nie nakłada. Powtóre, wyda Wydział powiatowy pouczenie zwierzchnościom i radom gminnym o ich prawach i obowiązkach w myśl wywodów niniejszego okólnika, do których Wydział powiatowy i swe uwagi — oparte na znajomości stosunków miejscowych — dodać może. Pouczenie może być również i ustne. Po trzecie, z chwilą wejścia w wykonanie ustawy przeprowadzi Wydział powiatowy szczegółowe i ściśle skontrum kasowe we wszystkich funduszach w obecności większego grona radnych, ażeby gmina miała trwałą podstawę do nowej gospodarki. Jeden egzemplarz aktu szkona pozostanie zaprotokołowany w gminie, drugi egzemplarz służyć będzie Wydziałowi powiatowemu dla dalszej kontroli.

Po czwarte: ponieważ nowa ustawa zarządza spisanie nowych inwentarzy całego majątku gminy i jej zakładów, przeto zarządzi Wydział powiatowy co potrzeba, ażeby przystąpiono do spisania nowego inwentarza, (§. 66). Szczególniej czuwać będzie Wydział powiatowy, ażeby wszelkie prawa gminy co do nieruchomości do ksiąg hipotecznych wpisane były i ażeby nieruchoma własność gminy była należycie odgraniczona. Jeden egzemplarz inwentarza ma być Wydziałowi krajowemu przedłożony, jak tego ustawa wymaga.

Po piąte: gdy tylko ustawa w życie wejdzie, ustaje tem samem działalność dotychczasowych komisyj fungujących na podstawie dawnej ustawy. Wydział powiatowy zarządzi przeto bezzwłocznie wybór komisji kontrolującej (najlepiej jednej). Dalej zarządzi Wydział powiatowy wybór komisji skontrolującej kasę i sprawdzającej rachunki. Nadto winien być

Wydział powiatowy pomocnym radzie gminnej przy ułożeniu instrukcyi dla komisji kontrolującej. O wzór takiej instrukcyi łatwo, albowiem posiada je każde miasto podlegające ustawie z dnia 13. marca 1889.

Instrukcyje dla szkcontrujących kasy rozesłał Wydział krajowy wszystkim Wydziałom powiatowym i jeden egzemplarz tej instrukcyi należy komisji szkcontrującej udzielić. Inne komisye, które mają być organami pomocniczymi naczelnika gminy, mogą być obrane, jeżeli zwierzchność gminna tego zażąda.

W końcu zajmie się Wydział powiatowy uregulowaniem sposobu użytkowania dobra gminy. O wykonaniu niniejszych poleceń złoży nam Wydział powiatowy sprawozdanie w miesiąc po wejściu w wykonanie ustawy.

Przystępujemy z porządku do czynności, jakie na Wydział krajowy spadają:

1. Ponieważ Wydział krajowy ma wyznaczyć „minimum“ wynagrodzenia naczelnika gminy a szczegóły odnoszące się do zwierzchności tej kategorii gmin są Wydziałowi krajowemu mniej dokładnie znane, przeto polecamy Wydziałowi powiatowemu, ażeby przedłożył nam w terminie do 1. grudnia 1896 wykaz zwierzchności tych gmin, które niniejszej ustawie podlegać będą. Wykaz ten obejmować ma:

- a) imię i nazwisko członka zwierzchności gminnej;
- b) wiek, (rok urodzenia);
- c) wyznanie;
- d) zawód, któremu się oddaje;
- e) jak długo jest członkiem zwierzchności gminnej;
- f) płaca i inne emolumenta.

W rubryce „uwaga“ raczy P. T. Prezes Rady powiatowej poufną kwalifikację, względnie swe spostrzeżenia zamieścić

Nadto zarządza Wydział krajowy raz na zawsze, ażeby nas Wydział powiatowy o każdej zmianie w składzie zwierzchności gminnej z podaniem wyliczonych szczegółów zawiadamiał.

2. Ponieważ Wydział krajowy wydać ma regulamin czynności dla rad gminnych i instrukcyje dla czynności zwierzchności gminnych, przeto doniesie nam Wydział powiatowy w terminie do 15. października b. r., czyli zwierzchności i rady gmin objętych niniejszą ustawą, nie posiadają takich instrukcyj o jakich jest mowa w §. 36 ustawy i dołączy wierzytelny odpis instrukcyi.

3. Ponieważ Wydział krajowy wydać ma instrukcyę dla kas gminnych, do której szczególniejszą wagę przywiązywać należy, przeto złoży nam Wydział powiatowy sprawozdanie w terminie do 1. listopada b. r., skreślające szczegółowo stosunki kasowe tych gmin, w szczególności w jaki sposób kasowość jest wykonywana, kto prowadzi kasę? kto prowadzi kontrolę? jakie wynagrodzenie pobiera za to? czy dla poszczególnych funduszów niema osobnych kasyerów i kontrolorów i jakie wynagrodzenie pobierają? czy istnieją księgi kontowe (likwidacyjne)? czy istnieje instrukcyja kasowa? W razie, gdyby istniała, należy odpis takowej dołączyć.

4. Ponieważ Wydział krajowy unormować ma kwalifikację urzędników, przeto są mu szczegółowe daty konieczne. Wydział powiatowy przedłoży nam przeto szczegółowy wykaz wszystkich urzędników, którzy w służbie poszczególnych gmin podlegających tej ustawie — pozostają, oparty na dokumentach, które zwierzchności gmin Wydziałowi powiatowemu przedłożą. Wykaz ten obejmować ma:

1. imię i nazwisko urzędnika i urząd, który piastuje;
2. rok urodzenia;
3. wyznanie;
4. odbyte nauki (udokumentowane świadectwami);
5. złożone egzamina;
6. dokładne „curriculum vitae“;
7. jak długo w służbie gminy pozostaje;
8. płaca, dodatki i inne emolumenta.

Oryginały dokumentów należy po sprawdzeniu zwierzchności gminnej zwrócić.

W końcu zarządza Wydział krajowy, ażeby niniejszy reskrypt był w całości na posiedzeniu odczytany.

Lwów, dnia 10. września 1896.

Marszałek krajowy:
St. Badeni w. r.

Członek Wydziału krajowego:
Hoszard w. r.

L. 4626/96.

Okólnik

do wszystkich Wydziałów powiatowych.

Komisyja gminna Wysokiego Sejmu przedłożyła Wys. Sejmowi w przedmiocie działalności ekonomicznej Rad powiatowych sprawozdanie następującej treści:

„Działanie Rad powiatowych ograniczało się dotychczas głównie do czynności, połączonych z wykonywaniem nadzoru nad urzędowaniem Zwierzchności gminnych i nad gospodarką pieniężną gmin, tudzież ich sprawami majątkowymi, a wreszcie do spraw drogowych. Są to istotnie najważniejsze działy czynności Reprezentacyj powiatowych. Działanie ich w tym zakresie z każdym rokiem staje się dokładniejszym, coraz więcej jednolitem i systematycznym — co w znacznej części przypisać znów należy wpływowi informacyjnej i kontrolującej działalności Wydziału krajowego.

Lecz po za sprawami, odnoszącymi się do gospodarstwa gminnego i kontroli nad urzędowaniem Zwierzchności gminnych, tudzież po za sprawami drogowymi, stoi jeszcze otworem przed Reprezentacjami powiatowymi bardzo rozległe pole pożytecznej działalności, wskazane w §. 21. ust. o repr. pow., który orzeka, iż do „Rady powiatowej należy Zarząd ekonomiczny powiatu“.

Niejedna też z Reprezentacyj powiatowych wyświadczyła swojej okolicy w tym zakresie cenne usługi. Wszakże to od Wydziałów powiatowych wychodzi zawsze inicjatywa w niesieniu pomocy ludności, dotkniętej niedostatkiem z powodu nieurodzajów albo klęsk elementarnych, one pośredniczyły w tem, ażeby ułatwiać włościąństwu spłatę wysoko oprocentowanych długów, chroniły ludność od wyzysku w handlu z solą, wiele Towarzystw zalickowych im zawdzięcza powstanie, inne znów Wydziały pow. zakładają kasy oszczędności lub powiatowe kasy pożyczkowe, przeznaczone głównie na usługi ludności włościąńskiej, popierają sprawę obwałowywania i regulacji szkodliwych wód, melioracye gruntowe, nosiły pomoc rolnikom przy katastralnem szacowaniu dochodu z gruntów do podatku gruntowego, opiekują się przemysłem domowym, organizacją ochrony pożarnej i t. d.

Są to czynności, które przynoszą szerokim warstwom ludności bezpośredni i widoczny pożytek i dlatego wielce przyczyniają się do podniesienia powagi Rad powiatowych, jak niemniej także do pogłębiania ich wpływu.

Lecz jak dotąd, każda z reprezentacyj powiatowych, które podobnemi sprawami zajmowały się, powodowała się wyłącznie względami miejscowymi i dorywczo, t. j. pod wrażeniem świeżej klęski, za wpływem jakiejś osobistości energiczniejszej lub z innych podobnych przypadkowych przyczyn. Nie było w ich działaniu porozumienia, nie było metody, ani systemu stałego a z tego powodu i wpływ reprezentacyj powiatowych na ekonomiczne podniesienie kraju nie rozwija się równo i statecznie. Jest to pole, na którym bujają tu i ówdzie starannie uprawiane zasiewy, gdzieniegdzie widać już nawet dojrzewające plony, ale tuż obok wydobywają się dopiero z ziemi nieśmiałe pędy, albo nawet leżą znaczne obszary w zupełnem zaniechaniu odłogiem.

Uznając potrzebę ekonomicznego odrodzenia kraju po stuletniej niszczącej gospodarce nieprzychylniej mu biurokracyi obcej, Wysoki Sejm nie szczędził ofiar na popieranie wszelkich ku temu celowi zdążających usiłowań. Ale postęp ekonomiczny kraju posuwałby się bardzo powoli naprzód, jeżeli prace w tym kierunku ograniczałyby się tylko do tego, co zdziałać mogą Wydział krajowy, c. k. Rząd, tudzież szczupła liczba instytucyj obywatelskich, podobnym celom poświęconych. Tu musi współdziałać całe społeczeństwo, w całej masie ludności trzeba rozbudzić ochotę i energię do walki z przygnębiającą kraj nędzą materyalną, za którą wlecze się jako nieuchronne jej następstwo rozgorylenie głodnych mas, zaraza zawiści społecznych, popęd do porzucania ziemi rodzinnej w gonitwie za lepszym bytem i inne choroby społeczne.

I jeżeli się ogłędniemy za tym, kto mógłby z najlepszym stosunkowo skutkiem pośredniczyć pomiędzy władzami centralnemi a masą ludności w usiłowaniach ku ekonomicznemu

podźwignieniu kraju, przekonamy się, iż w Radach powiatowych i w Wydziałach powiatowych posiada kraj nasz gotowy już i bardzo ku temu sposobny organ.

Reprezentacje powiatowe jednoczą bowiem zastęp około 1500 posiadających zaufanie i wpływ w swoich kołach przedstawicieli wszystkich warstw ludności, wszystkich stronnictw, wszystkich interesów. Już teraz rozporządzają one znacznymi budżetami i posiadają wpływ i władzę ku temu, ażeby to, co dla dobra i pożytku swoich powiatów postanowią, przeprowadzić także w czyn.

Nie idzie o to, ażeby Rady powiatowe lub Wydziały powiatowe bezpośrednio zajmowały się przedsiębiorstwami. Doświadczenie przekonuje bowiem, że inicjatywa z ich strony, moralne lub skromne materyalne poparcie z ich strony, zupełnie wystarczają, ażeby wywołać w powiecie różne pożyteczne usiłowania, i zapewnić im pomyślny rozwój.

Projektowana przez byłego ministra hr. Falkenhayna organizacja rolniczej ludności, w przymusowe stowarzyszenia, miała na celu właśnie wytworzenie organów, które mogłyby zajmować się systemacnie pielegnowaniem materyalnych interesów ludności rolniczej — a więc popierać postęp w gospodarce, zakładać spółki, stowarzyszenia pożyteczne, opiekować się kredytem rolniczym i t. d. Lecz u nas opinia publiczna nie powitała tego pomysłu zbyt przychylnie tylko dlatego, że chciał on narzucić ludności rolniczej krępującą ją swobodą ruchów, biurokratyczną organizację, według jednego szablonu dla wszystkich krajów koronnych przykrojoną i w kancelaryi c. k. Ministerstwa rolnictwa we Wiedniu zcentralizowaną.

Prywatne instytucje i stowarzyszenia, nie mają znów ani tej powagi, ani środków ku temu, ażeby mogły objąć liczne masy ludności. A zresztą działanie ich zawsze musi mieć tę słabą stronę, że nosi cechę pewnego dyletantyzmu zależnego od dobrej woli jednostek.

Tymczasem w Reprezentacjach powiatowych posiadamy organ najzupełniej swojski i niezawisły, a wyposażony w środki i władzę, wystarczającą ku temu, ażeby tu doprowadzić rzeczywiście do wykonania, co dla dobra powiatu jest potrzebnem.

Rada powiatowa powinna być w istotnem i w najrozleglejszem znaczeniu tego wyrazu gospodarzem w swoim powiecie — gospodarzem rozumnym i przezornym, ale też i stanowczym w działaniu!

Taka rola nie da się jednak narzucić Radom powiatowym. Musi ona być wypływem ich własnego przekonania, ich własnej gorliwości obywatelskiej, zrozumienia i przejęcia się poczuciem potrzeby pracy w tym kierunku.

Pragnąc dokładniej określić coby rozumieć wypadało pod ogólnem wyrażeniem: „sprawy ekonomiczne powiatów“ Komisya gminna wymienia tu szereg najważniejszych spraw tego rodzaju, któremi Rady powiatowe stosownie do miejscowych warunków i potrzeb jak niemniej także rozporządzalnych środków opiekować się mogą:

I. Opieka nad interesami ludności rolniczej w obrębie powiatu:

Wspieranie ruchu asocjacyjnego pomiędzy rolnikami przez świadome celów poparcie miejscowego oddziału Towarzystwa gospodarskiego, Kółek rolniczych, handlowych spółek rolnych, zakładania spółek mających na celu podniesienie kultury gruntów przez osuszanie bagien, drenowanie mokradeł, nawadniania zbyt suchych gruntów, zalesiania nagich stoków i piasków lotnych, dla budowli ochronnych wodnych i t. d.

Popieranie tych działów produkcji gospodarczej, które w powiecie są najbardziej upowszechnione na mocy zakorzenionego z dawnych czasów zwyczaju, albo z powodu szczególnie sprzyjających warunków miejscowych jak n. p. wypasów wołów lub owiec na halach (połoninach górskich), wypasów na równinach nadrzecznych, hodowli i handlu trzodą chlewną uprawy roślin przemysłowych: lnu, konopi, chmielu, tytoniu, anyżu i t. d.

Systematyczna opieka nad rozwojem bydła rogatego w duchu ustawy hodowlanej z dnia 20. lipca 1892.

Gdzie warunki miejscowe sprzyjają temu — staranie o rozwój hodowli ryb w wodach płynących i stawach.

Racjonalna opieka nad ruchem własności gruntów, czuwanie nad parcelacją i komasacją własności ziemskiej w powiecie.

Czuwanie nad szerzeniem wiedzy zawodowej pośród rolników: zakładania szkół rolniczych, czuwanie nad tokiem nauki w szkołach ludowych o kierunku rolniczym, nad działaniem wędrownych nauczycieli rolnictwa i t. d.

II. Opieka nad rozwojem przemysłu w powiecie:

Życzliwe wspieranie powstających w powiecie wielkich i małych przedsiębiorstw przemysłowych, cechowych stowarzyszeń rękodzielniczych, spółek przemysłowych, szkół prze-

mysłowych zawodowych, jakoteż wieczornych szkół przemysłowych uzupełniających dla terminatorów po miastach; ochrona utrzymującego się tradycyjnie w różnych miejscowościach powiatu przemysłu domowego

III. Czuwanie nad stosunkami handlowymi powiatu:

Badanie dróg odbytu i organizacji handlu płodami powiatu, popieranie spółek handlowych, sklepów wiejskich, szkolnictwa handlowego, udzielanie stypendyów młodzieży, pragnącej kształcić się do zawodów handlowych i t. p.

IV. Sprawy finansowe i kredytowe:

Gminne kasy pożyczkowe; powiatowe kasy oszczędności i kasy pożyczkowe; Towarzystwa zaliczkowe, spółki Reiffeisena; kredyt hipoteczny; opieka nad finansowaniem rozmaitych przedsiębiorstw pożyczecznych dla powiatu.

V. Komunikacje:

Budowa dróg, popieranie projektów kolei lokalnych; otwierania dróg wodnych; mnożenia w powiecie stacyj kolejowych, pocztowych, telegraficznych.

VI. Asekuracja ogniova i ochrona od pożarów:

Pośredniczenie w tworzeniu związków asekuracyjnych w powiecie w celu szerzenia pomiędzy mniej oświeconą ludnością asekuracji ogniovej: popieranie straży pożarnych, zakupna sikawek i przyborów pożarnych.

VII. Propaganda ubezpieczeń na życie w masach ludności.

VIII. Badania i próby, które mogłyby w rezultacie przynieść jakąś korzyść ludności powiatu całego, albo pewnym jego okolicom.

Zachodzi teraz pytanie, jaki wpływ mógłby wywierać Wydział krajowy na ożywienie działalności ekonomicznej Reprezentacyj powiatowych?

I pod tym względem nie brak już doświadczeń i wzorów. Wszakże czynności krajowego biura melioracyjnego, biura kolejowego, Komisyj krajowych dla spraw przemysłowych i dla spraw rolniczych i t. d. pochodzą zazwyczaj z inicjatywy miejscowej, gdy Wydział krajowy zasila ją tylko fachową poradą, czuwaniem nad tem, ażeby rozpoczęte usiłowania przybrały kierunek właściwy, a wreszcie i pomocą materyalną, gdzie to jest niezbędnem.

W sprawach organizacji kredytu włościańskiego, miejscowe współdziałanie Reprezentacyj powiatowych jest niemal niezbędnem — co znów bez pomocy Wydziału krajowego przeprowadzić się nie da.

Wreszcie chodzi o to, ażeby za pośrednictwem Wydziału krajowego odjąć działaniu Wydziałów powiatowych w zakresie spraw ekonomicznych dotychczasową sporadyczność i brak systemu, ażeby nadać mu kierunki stałe, ująć w pewne normy — jednym słowem, nadać mu jak najbardziej skuteczną organizację.

W załatwieniu powyższego sprawozdania komisji gminnej powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z 17. stycznia 1896 następującą uchwałę:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby czynnie i jak najgorliwiej wspierał działalność Reprezentacyj powiatowych w zakresie spraw ekonomicznych i ich powiatów.

Wydział krajowy podając do wiadomości Wydziałów powiatowych powyższe sprawozdanie komisji i uchwałę Wys. Sejmu, pragnie zwrócić uwagę Reprezentacyj powiatowych na konieczną potrzebę rozwinięcia ekonomicznej działalności, do której Wysoki Sejm tak wielką przywiązuje wagę, a zarazem zachęcić do wytrwałości tam, gdzie we wskazanym przez Wys. Sejm kierunku Reprezentacje powiatowe w zakresie działania z §. 21. ust. o Rep. pow. niejedną już powiatowi wyświadczyły usługę

Niniejszy reskrypt powinien być przedmiotem kolegialnych obrad Wydziału powiatowego.

Należy przedewszystkiem skonstatować, czy i o ile w tym kierunku zdziałano ściśle według faktycznego stanu rzeczy, następnie ułożyć choćby na razie skromny program dalszej działalności ewentualnie przedłożyć Radzie powiatowej odpowiednie wnioski.

O wykonaniu niniejszego reskryptu oczekuje Wydział krajowy sprawozdania najdalej do trzech miesięcy z dołączeniem odpisu protokołu posiedzenia.

Lwów, dnia 17. marca 1896.

Marszałek krajowy:

St. Badeni w. r.

Członek Wydziału krajowego:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

O d p i s

okólnika c. k. Namiestnictwa z dnia 17. stycznia br. L. 98.945 do wszystkich PP. Starostów.

Jeden z wydziałów powiatowych wniósł w ubiegłej sesji sejmowej petycję do W. Sejmu o zapewnienie szybszej egzekucyi celem ściągania kar nakładanych przez Wydziały powiatowe na naczelników gmin.

Na uzasadnienie tej petycji podniesiono, że grzywny nakładane przez Wydziały powiatowe na naczelników gmin nie bywają obecnie przez c. k. władze polityczne dosyć szybko ściągane głównie z powodu, iż ściąganie ich odbywa się przy sposobności egzekucyi podatkowych, a takie opóźnienie w ściąganiu tych grzywien, osłabia ich skuteczność.

Tenże Wydział powiatowy prosił przeto Wysoki Sejm o wyjednanie u c. k. Rządu zarządzenia, aby grzywny te ściągane były przez c. k. Starostwa w terminie 30-tu dni, a więc nie przy sposobności ściągania należności skarbowych, lecz odrębnie i samoistnie.

Petycję tę przekazał Wysoki Sejm do załatwienia Wydziałowi krajowemu, który zażądał w tej kwestyi opinii innych Wydziałów powiatowych, a gdy przeważna ich część poparła rzeczoną petycję odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 21. listopada 1895. L. 66.771 do c. k. Namiestnictwa o wydanie w tym względzie stosownych zarządzeń.

Nie ulega wątpliwości, że skuteczność kary zawisłą jest głównie od szybkiego jej wykonania, że zatem dążyć należy do tego, aby ten warunek skuteczności grzywien, na naczelników gmin przez Wydziały powiatowe nakładanych, ile możności był przestrzegany.

To też używanie egzekutorów podatkowych do ściągania tych grzywien, które należą do rzędu należności wymienionych w §. 3. ces. rozporządzenia z dnia 20. kwietnia 1854 Dz. u. p. L. 96 nie jest środkiem prowadzącym do powyższego celu. Egzekutorowie podatkowi bowiem według rozporządzenia Ministerstwa skarbu z dnia 15. Listopada 1881 L. 4.335 i okólnika krajowej Dyrekcyi skarbu z dnia 2. stycznia 1886 L. 71.413. (Dodatek do dziennika rozp. Ministerstwa skarbu Nr. 1, z r. 1886) mają być używani w pierwszym rzędzie do ściągania podatków stałych i należności, zostających w zarządzie Ministerstwa skarbu. Inne, nienależące do etatu Ministerstwa Skarbu należności mają być wprawdzie również ściągane przez egzekutorów podatkowych, jednak tylko o tyle, aby służba egzekucyjna co do podatków stałych i należności skarbowych niedoznawała z tego powodu żadnego uszczerbku. Na te przepisy zwracano kilkakrotnie uwagę Pana c. k. Starosty ostatnim razem okólnikiem krajowej Dyrekcyi skarbu z dnia 31. maja 1892. L. 23.381.

Stosownie do tych przepisów mogą zatem egzekutorowi podatkowi przystępować do ściągania należności objętych §. 3. ces. rozp. z d. 20. kwietnia 1854. Nr. 96. Dz. u. p. dopiero wtedy, gdy według ułożonego z góry programu ich czynności przyjdzie kolej na miejscowości, w których zalegają przekazane im do ściągania należności nie skarbowe i o ile zaległości skarbowe wprawdzie ściągnięte być mogły. Wobec tego ściągania należności nieskarbowych, a więc igrzywien nakładanych na naczelników gmin za przekroczenia względnie zaniedbania obowiązków służbowych, musi z reguły doznawać zwłoki.

C. k. Namiestnictwo poleca przeto Panu c. k. Staroście, aby ściąganie grzywien, o których mowa, poruczał w przyszłości egzekutorom podatkowym tylko wtedy, jeżeli w danym wypadku z uwagi na rozkład czynności egzekucyjnych zapewnione być może rażne ściągnięcie grzywny. W każdym innym wypadku należy używać do egzekucyi celem ściągania tych grzywien własnych organów, w szczególności osobnych egzekutorów prywatnych na koszt egzekwowanych, jak to zarządzone tu okólnikiem z dnia 23. grudnia 1894. L. 94.708. w celu szybkiego egzekwowania zaległych opłat na rzecz zakładu ubezpieczeń od wypadków i powiatowych kas chorych, tudzież tu okólnikiem z d. 20. października 1894 L. 84.586. celem egzekwowania datków konkurencyjnych, drogowych, parafialnych i szkolnych. — Pan c. k. Starosta winien jednak baczyć starannie na to, aby strony egzekwowane z tego powodu nie były obciążane znacznymi kosztami, zatem starać się o to, aby ściąganie pomienionych grzywien łączyć ze ściąganiem innych należności nieskarbowych lub z innymi zdarzającymi się czynnościami komisijnymi. D. j. w.

Na powyższem — L. 98.945. — Odezwa. Udziela się uprzejmie Świątnemu Wydziałowi krajowemu we Lwowie do wiadomości zwracając załączniki cennej odezwy z dnia 21. listopada 1895 L. 66.771. D. j. w.

L. 7.419. Wydziałowi powiatowemu (do wszystkich) udzielamy do wiadomości w ślad reskryptu naszego z dnia 5. marca 1895. L. 8.684.

We Lwowie dnia 18. lutego 1896.

Marszałek krajowy:

Stanisław Badeni w. r.

Członek Wydziału kraj.:

Chamiec w. r.

Alegat IV. do sprawozdania z czynności Departamentu I.

O d p i s

odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie z dnia 10. lutego 1896.
L. 418/pr. wystosowanej do Wydziału krajowego.

Jego Ekscelecyja Pan Minister handlu reskryptem z dnia 9. b. m. L. 5. H. M. oznajmił, że wysokie c. k. Ministerstwo handlu przyjęło do wiadomości rezolucyę Sejmu krajowego z dnia 9. lutego 1895 wzywającą Rząd, aby spowodował i uzyskał w drodze konstytucyjnej zmianę ustawy z dnia 2. października 1865. Nr. 108, dz. p. p. w tym kierunku, iżby wszelkie korespondencye i przesyłki urzędowe władz autonomicznych w równej mierze z władzami rządowymi wolne były od opłaty pocztowej.

Zarazem oznajmił jednak J.E. Pan Minister, że w myśl tej rezolucyi niestety nie zarządzić nie może, gdyż przy nowem unormowaniu przepisów dotyczących uwolnień od opłaty pocztowej konieczną się okazuje reforma w kierunku przeciwnym a mianowicie w kierunku możliwie największego ograniczenia istniejących a bardzo daleko idących uwolnień od opłaty pocztowej.

Wskutek powołanego wyżej reskryptu J.E. Pana Ministra handlu mam zaszczyt zawiadomić o tem Świątny Wydział krajowy odwołując się do cennych odezw z dnia 9. lutego 1895. Ls. 1 340 i z dnia 12. grudnia 1895. L. 80.730.

We Lwowie dnia 10. lutego 1896.

Sanguszko w r.

LW. 10.047.

Wydziałowi powiatowemu w

Wydział krajowy udziela do wiadomości w załatwieniu petycyi Wydziału powiatowego wniesionej do Wysokiego Sejmu w roku 1894/5 z powodu wydania przez c. k. Dyrekcyę poczt i telegrafów okólnika z 18. kwietnia 1894 L. 16.669 i odnośnie do tutejszego okólnika z 15. czerwca 1894 L. 23.440.

Lwów dnia 27. marca 1896.

Marszałek krajowy:

St. Badeni w. r.

Członek Wydziału kraj.:

Wereszczyński w. r.

LW. 60.667.

Okólnik

do wszystkich Wydziałów powiatowych.

Racyjalna gospodarka powiatu zawisłą jest w pierwszym rzędzie od należytego budżetowania a w szczególności od wygotowania dokładnego projektu preliminarza dochodów i wydatków powiatowych, oraz wygotowania go w terminie właściwym, określonym §. 1., tutejszej instrukcyi z dnia 23. grudnia 1882., LW. 63.782, t. j. na 6 tygodni przed rozpoczęciem każdego roku.

Gdy nie wszystkie Wydziały powiatowe postępowania tego przestrzegają i powodują tem samem zwłokę w uchwaleniu budżetu przez Radę powiatową, a nadto w licznych wypadkach użalają się c. k. Urzędy podatkowe przed Wydziałem krajowym, iż niektóre Wydziały powiatowe nie zawiadamiają ich wcześniej o mających się pobierać dodatkach do podatków na pokrycie niedoboru budżetu powiatowego, przeto wobec zbliżającego się roku 1897 przypominamy Wydziałowi powiatowemu obowiązek wydania już teraz stosownych zarządzeń, aby projekt preliminarza powiatowego na rok 1897 dokładnie i wcześniej sporządzony i Radzie powiatowej w należytem czasie, a w każdym razie w ciągu bieżącego roku do rozpoznania i zatwierdzenia przedłożony został. Wysokość zaś dodatków powiatowych, które mają być ściągane na pokrycie niedoboru budżetu powiatowego, winna być c. k. Starostwu wykazaną po myśli tutejszego okólnika z dnia 28. czerwca 1896. L. 40.048, najpóźniej do 15. lutego roku przedmiotowego.

Jeżeli rozchodzić się będzie o zezwolenie na ściąganie dodatków powiatowych wyżej 20%, winna być sprawa przedłożoną Wydziałowi krajowemu już w ciągu miesiąca stycznia roku przedmiotowego.

Co do budżetów gminnych należy już obecnie rozesłać odnośne wezwania do gmin i pilnować, aby budżety rzezzone po myśli postanowień §. 2. tutejszej instrukcyi z dnia 17. sierpnia 1875 l. 14.358 do dnia 1. grudnia 1896, Wydziałowi powiatowemu nadesłane zostały, przedłożenia zaś wskazane w §. 12. tej instrukcyi należy nadesłać Wydziałowi krajowemu najpóźniej do dnia 1. lutego 1897.

Co do dodatków gminnych na rok 1897 — należy pilnie czuwać, aby wykazy odnośne również niezawodnie najpóźniej do 15. lutego 1897 c. k. Starostwu dostarczone zostały.

Równocześnie udajemy się do c. k. Rady szkolnej krajowej o wydanie właściwych zarządzeń, aby Rady szkolne okręgowe po myśli §. 16. instrukcyi, w sprawie zarządu miejscowymi funduszami szkolnymi z dnia 14. lipca 1894, nr. 63 dz. ust. i rozp. kr. Wydziały powiatowe o wysokości ryczałtu na potrzeby szkół w poszczególnych gminach powiatu, najpóźniej w ciągu miesiąca listopada każdego roku zawiadamiały.

Z obowiązku wykonywania naczelnego nadzoru nad majątkami gmin i powiatów niemniej z obowiązku dopilnowania organów autonomicznych w prawidłowem ich funkcyonowaniu, musi stanowczo Wydział krajowy na to nastawać, aby wyżej wskazane terminy ściśle dotrzymane były; wyraża też nadzieję, iż wszystkie Wydziały powiatowe przez wczesne wydanie skutecznych zarządzeń w tej mierze Wydziałowi krajowemu zechcą ułatwić spełnienie obowiązku.

We Lwowie, dnia 30. września 1896.

Marszałek krajowy:
St. Badeni w. r.

Członek Wydziału kraj.:
Wereszczyński w. r.

LW. 11.080/96.

Okólnik

do Wydziałów powiatowych.

Na tegorocznej sesji sejmowej zwróciła Komisya gminna uwagę Wysokiego Sejmu na okoliczność, że według wykazów przez Wydział krajowy przedłożonych Wysokiemu Sejmowi o stanie kas pożyczkowych gminnych, niestety niezupełnych z powodu braku dat ze strony kilku Wydziałów powiatowych, istnieje w kraju około 3.335 kas pożyczkowych gminnych, posiadających około pięć i pół miliona złotych majątku, że majątek ten wzrasta co roku odsetkami o kilkakroć sto tysięcy złotych, że zatem uboższa ludność rolnicza kraju, dla której kredyt hipoteczny byłby za drogi lub niedostępny, powinna w rzeczonych kasach pożyczkowych znaleźć tani i łatwy kredyt, że jednakże kasy te narażone są na zastój i na utratę kapitału, albowiem z różnych stron kraju dają się słyszeć skargi, że rozpożyczone kapitały przez długie lata pozostają w rękach tych samych dłużników, którzy tylko procenta bieżące opłacają, albo którym procenta te tylko dopisywane bywają do sumy dłużnej.

Z tego powodu domaga się Komisya gmina, ażeby Wydział krajowy sprawę dokładnie zbadał i ewentualnie obmyślił stosowne środki zaradcze a o wyniku zdał sprawę Wysokiemu Sejmowi.

W sprawie niniejszej okazuje się na podstawie aktów Wydziału kraj. i licznych relacyj Wydziałów powiatowych, że przeważna ilość kas pożyczkowych gminnych spełnia swe zadanie należycie tam, gdzie one zostają pod nieustanną i systematycznie zorganizowaną kontrolą Wydziałów powiatowych

Kontrola ta polega w ogóle na przydzieleniu urzędnikowi Wydziału powiatowego obowiązku rewidowania co najmniej raz do roku przy sposobności lustracyj kasy gminnej i rachunków gminnych, także kasy, ksiąg, rachunków i skryptów dłużnych kasy pożyczkowej gminnej, bacząc szczególnie na sposób spłaty kapitału i odsetek.

Skoro więc kasy rzeczone w przeważnej swej części, dzięki rzeczywistej a nie kosztownej opiece Reprezentacyj powiatowych — odpowiadają swemu zadaniu, nie może ulegać wątpliwości, że inne kasy mogą być doprowadzone do takiego stanu, aby zadanie swe spełniały należycie.

Rozchodzi się więc o to, ażeby Reprezentacye powiatowe, w których powiecie istnieją źle funkcjonujące kasy pożyczkowe gminne, zechciały szczerze i życzliwie zainteresować się i zaopiekować wspomnianemi kasami, ażeby Reprezentacya powiatowa traktowała w ogóle rozwój instytucji gm. kas pożyczkowych w swoim powiecie, jako jeden z najważniejszych działów, należących do zadań powiatu, należących bezwątpienia w myśl §. 21. ust. o Repr. pow. do ekonomicznego zarządu powiatu, ażeby zorganizowała na tej właśnie podstawie systematyczną kontrolę i nie zrażała się trudnościami wynikającymi z zakorzenionego od lat złego zarządu miejscowego.

Wszakże do zwalczania tego z celem kasy nieodpowiedniego Zarządu rozporządza Wydział powiatowy dostatecznymi środkami w §§. 64 i 102. ust. gm. i ustawie z 19. czerwca 1887 Nr. 44. Dz. u. kr. o obejmowaniu kas pożyczkowych gminnych w tymczasowy Zarząd powiatu i szczegółowej do tej ustawy instrukcyi Wydziału krajowego wydanej w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem z 26. września 1887. Nr. 32. Dz. u. kr. z r. 1888.

Systematyczną kontrolą, która jest nie tylko prawem, ale i obowiązkiem Reprezentacyi powiatowej z §. 98. ust. gm. zapobiegnie się — wprowadzie z początku powoli jednak stale i bezwarunkowo — zarówno tworzeniu się zaległości w ratach kapitału i odsetkach jak z czasem i niewłaściwemu przyznaniu pożyczek.

Objęcie zaś kasy pożyczkowej gminnej w tymczasowy Zarząd powiatu, na który przechodzi w danym razie nie tylko obowiązek ściągnięcia zaległości, ale i prawo przyznania pożyczek w nadzwyczajnych wypadkach, nie ma na celu zwinienia kasy.

W myśl bowiem art. III. powyższej ustawy z r. 1887 i §§. 10 i 15. powołanej wyżej instrukcyi, objęcie to ma tylko na celu uporządkowanie kasy, poczem ma ona być napowrót oddaną gminie w zarząd.

Tak uporządkowana kasa przy następnej stałej kontroli, powinna odpowiadać i odpowiadać swemu celowi, jak to liczne przykłady stwierdzają.

Dla uzyskania poglądu na obecny stan administracji gminnych kas pożyczkowych i skutki kontroli Rad powiatowych nad temi kasami, wzywamy niniejszem Wydział powiatowy, ażeby przedłożył Wydziałowi krajowemu do trzech miesięcy szczegółowe odpowiedzi:

1. W jaki sposób zorganizowane są nadzór i kontrola Wydziału powiatowego nad całością zakładowego majątku gmin a tem samem i zakładów gminnych a jeśli takiej organizacji niema, wyjaśnić należy przyczynę tego braku i oświadczyć, kiedy Reprezentacya powiatowa do wprowadzenia rzeczywistej kontroli przystąpi.

2. W jaki sposób wspomniany wyżej nadzór i kontrola dotąd są wykonywane t. j. czyli wysyłaniem peryodycznych (ile razy do roku) stałych lub tylko dorywczych komisyj do każdej gminy na miejsce, czyli też Wydział powiatowy żąda od gmin przedkładania ksiąg i rachunków celem ich zbadania i wykonania tym sposobem stałej kontroli nad administracją gminną, w szczególności zaś czyli i w jaki sposób kontrolowane są istniejące w powiecie kasy pożyczkowe gminne.

3. Jaki skutek odniosła dotychczasowa kontrola Wydziału powiatowego nad rzeczonymi kasami pożyczkowemi.

W tym celu przedstawić należy daty ile możności z roku ostatniego, odnoszące się do stanu kas wogóle dalej stanu rzeczywiście ściągniętych w tym roku kapitałów i osobno odsetek stanu zaległości w kapitale i odsetkach, wreszcie stanu udzielonych pożyczek, oraz dla porównania, o ile to możliwe, takie same daty z czasów dawniejszych przed wprowadzeniem kontroli Wydziału powiatowego, a gdyby kontrola ta i dziś nie istniała z roku n. p. 1890.

Wreszcie zbadać należy szczegółowo i Wydziałowi kraj. w powyższym terminie przedstawić, czyli i o ile zgodny z rzeczywistym stanem rzeczy jest zarzut podniesiony przez Sejmową komisję gminną, że rozpożyczone z gminnej kasy pożyczkowej kapitały przez długie lata pozostają w rękach tych samych dłużników, którzy tylko procenta bieżące opłacają albo którym procenta te tylko dopisywane bywają do sumy dłużnej i jakich środków użył Wydział powiatowy dotąd do usunięcia rzeczzonego nadużycia.

Treść otrzymanych sprawozdań poda Wydział krajowy do wiadomości Wys. Sejmowi wymieniając te Rady powiatowe, od których sprawozdania w oznaczonym terminie nie otrzyma-

We Lwowie dnia 10. kwietnia 1896.

Marszałek krajowy:

St. Badeni w. r.

Członek Wydziału:

Wereszczyński w. r.

Alegat VII. do sprawozd. z czynności Departamentu I.

LW. 63712.

Okólnik

do wszystkich Wydziałów powiatowych.

Z powodu zapytania jednego z miast, czy gminom przysługuje prawo samoistnego wydzierżawiania dodatków konsumcyjnych, względnie samoistnego poboru tychże — oznajmiamy Wydziałowi powiatowemu, że było intencją tak Wydziału krajowego jak i wysokiego Sejmu przyznania gminom tegoż prawa, jednak c. k. Ministerstwo skarbu — mając na względzie administrację podatku konsumcyjnego, interpretuje ustawę w ten sposób, że gminom to prawo nie przysługuje.

Wskutek tego pozostaje dotychczasowy stan rzeczy nie zmieniony.

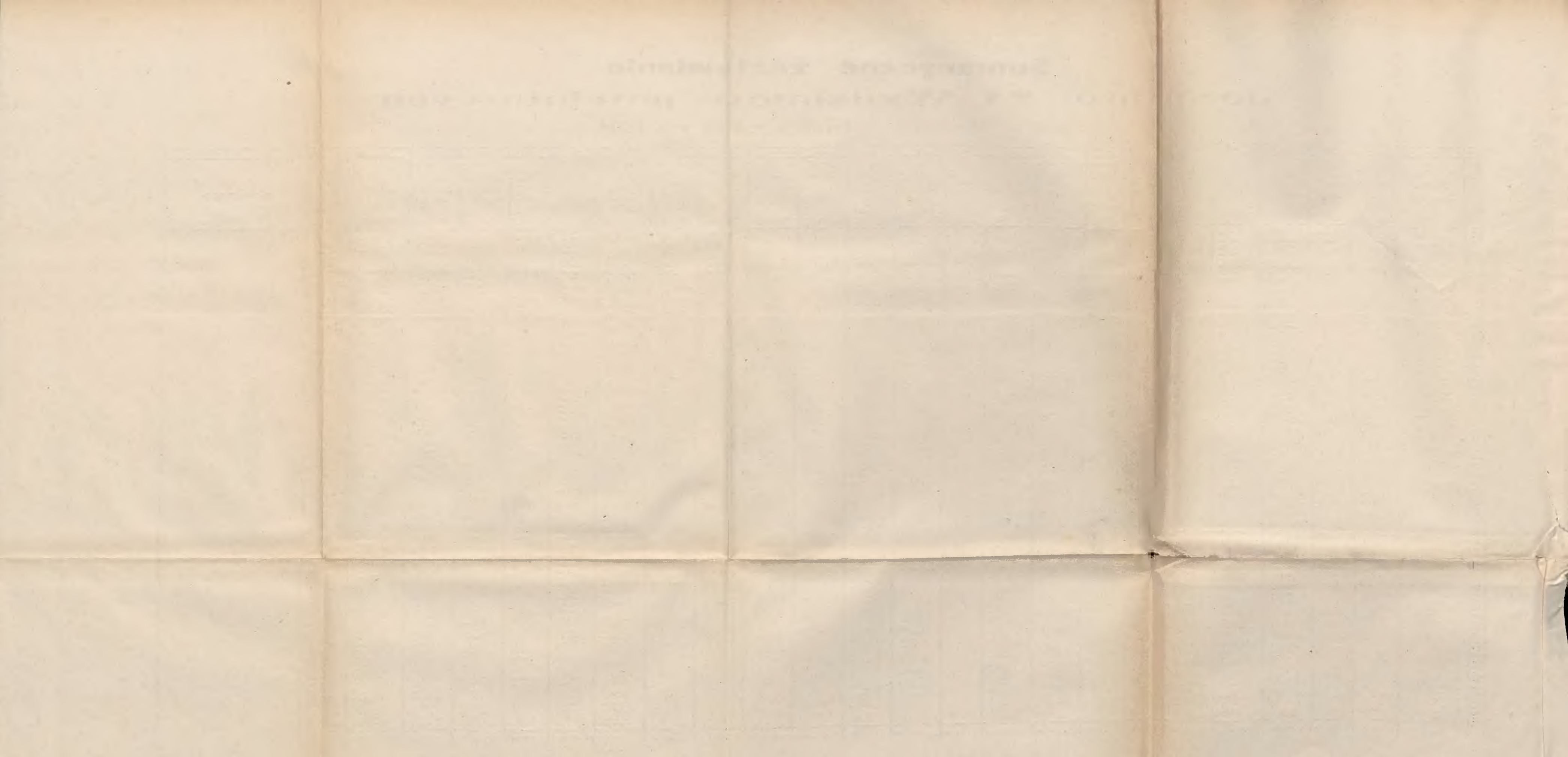
Lwów, dnia 10. października 1896.

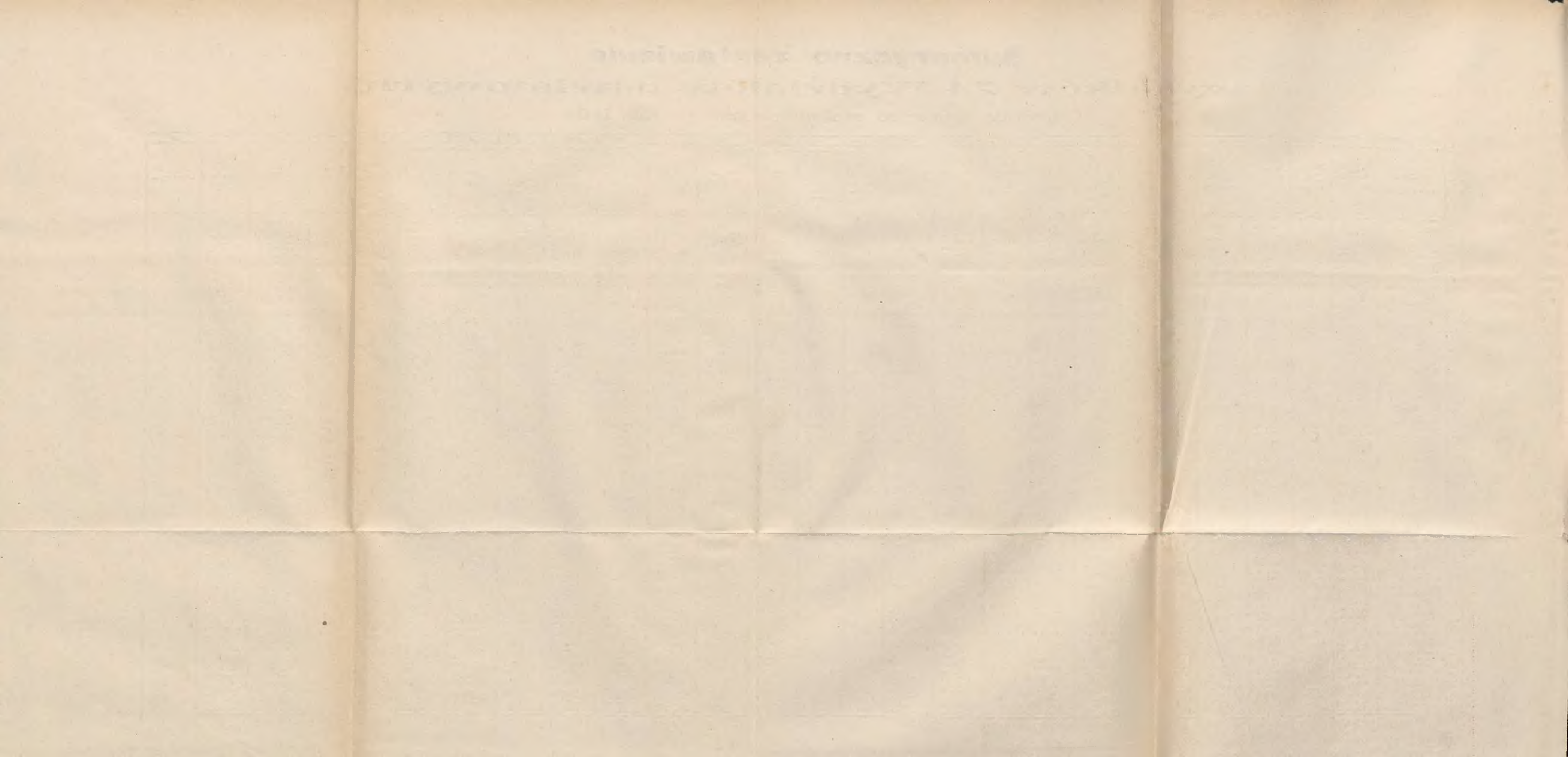
Marszałek krajowy:

St. Badeni w. r.

Członek Wydziału:

Wereszczyński w. r.

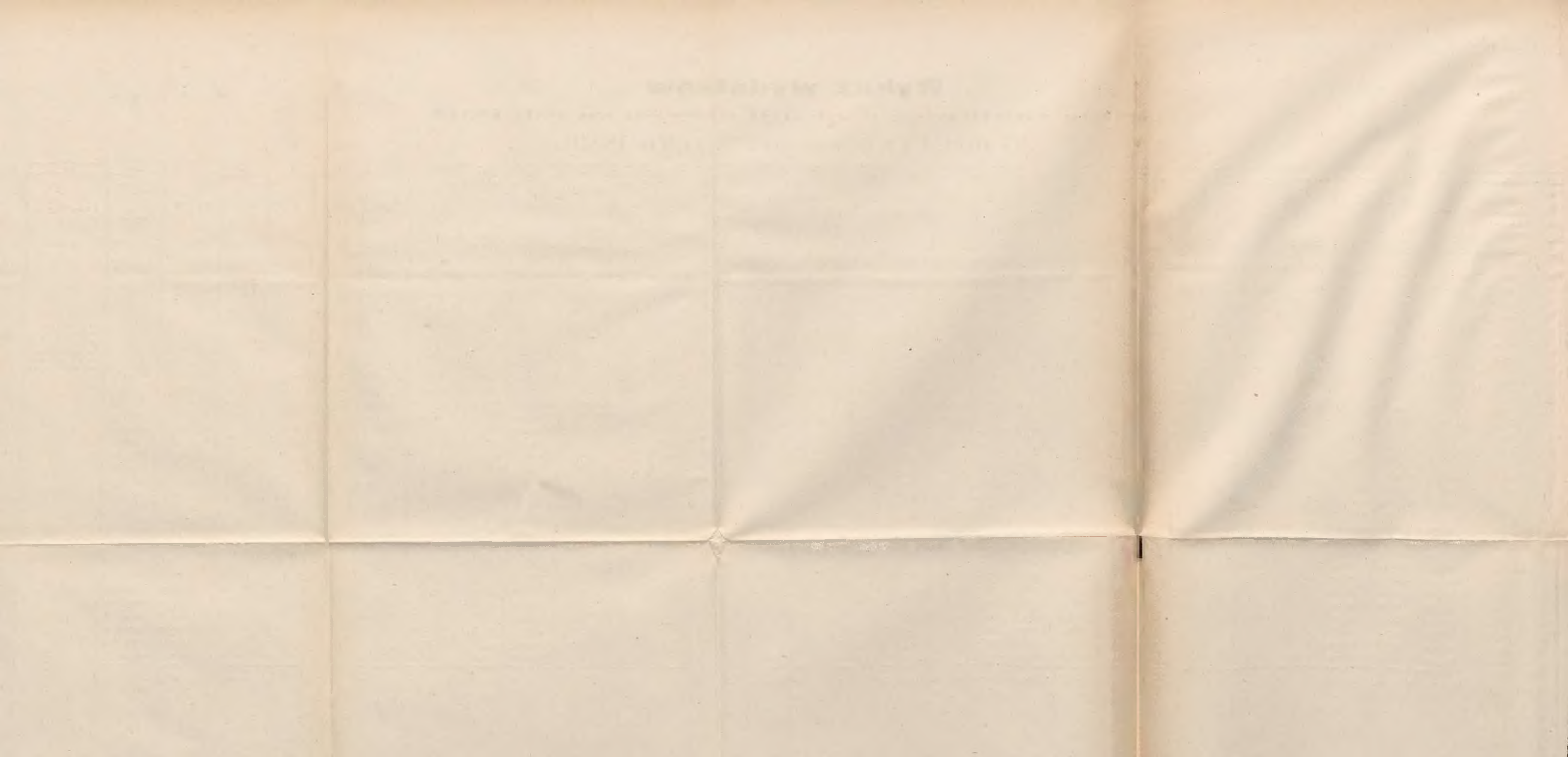

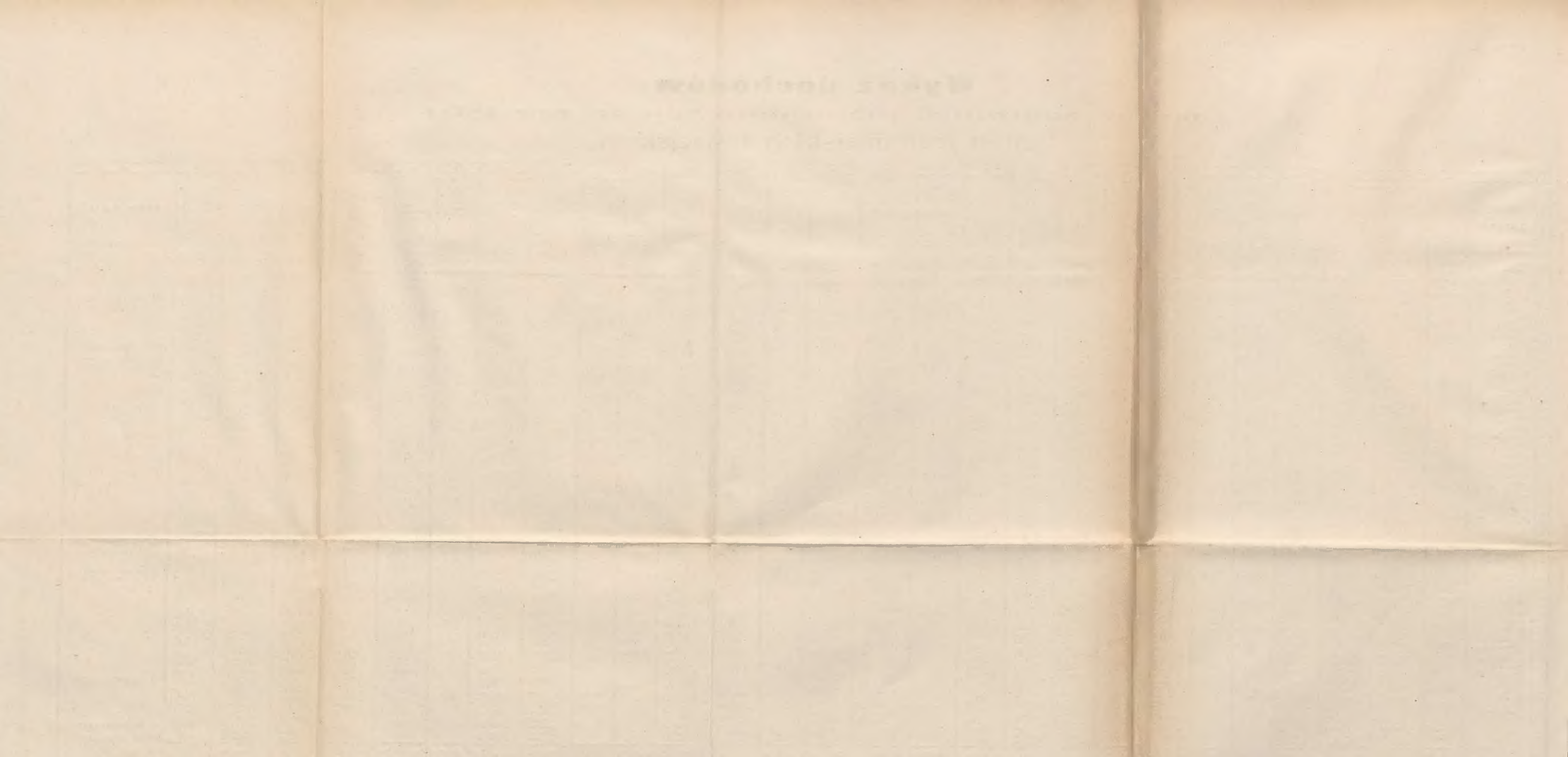

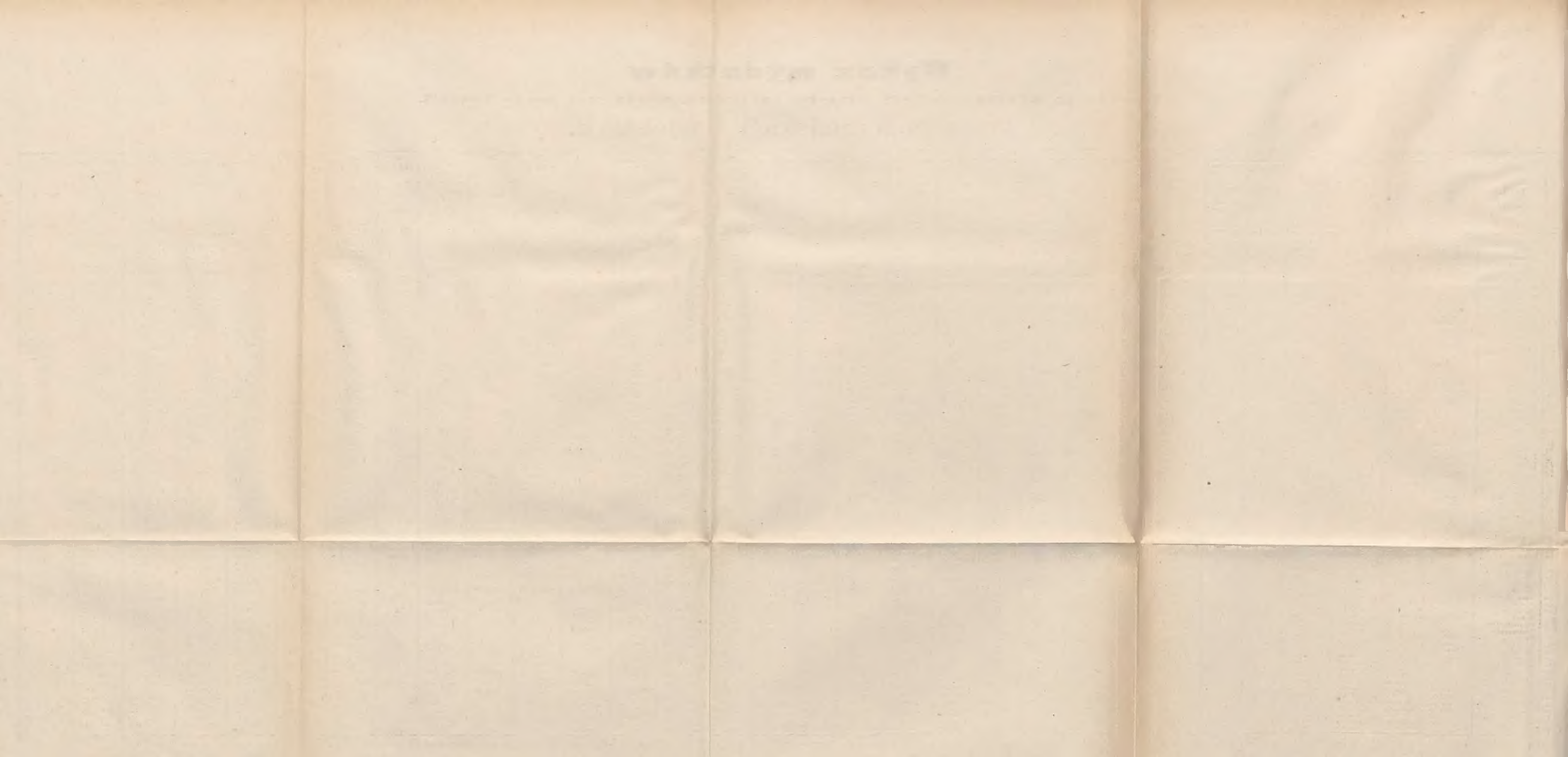
WYKAZ DZIAŁALNOŚCI
W LATACH 1881-1882
(30 dni w ciągu lat 1881-1882)

Large table with multiple columns and rows, containing faint text and numbers, likely a ledger or record book. The text is mostly illegible due to fading.

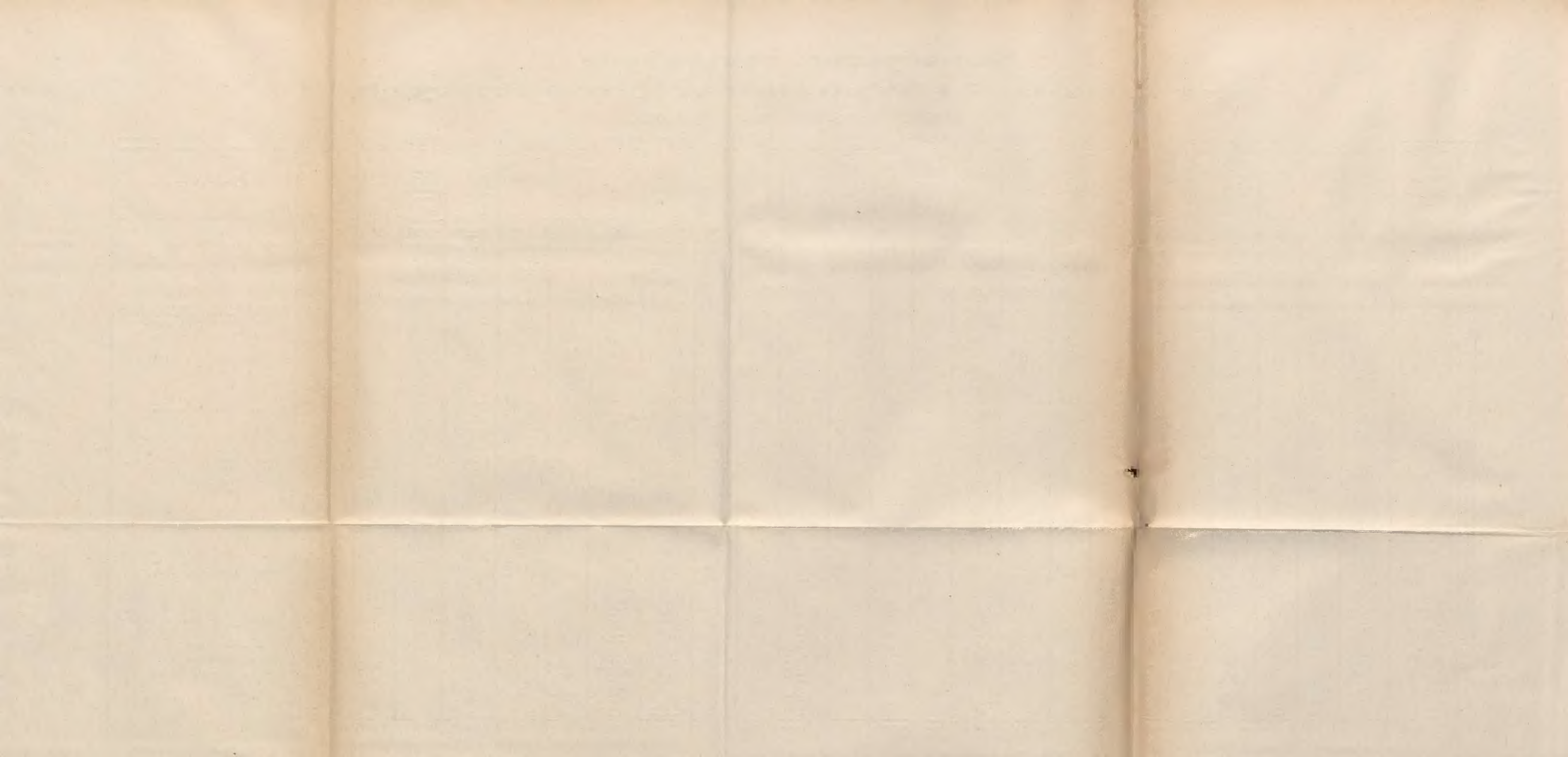
Continuation of the table from the previous section, also containing faint text and numbers.

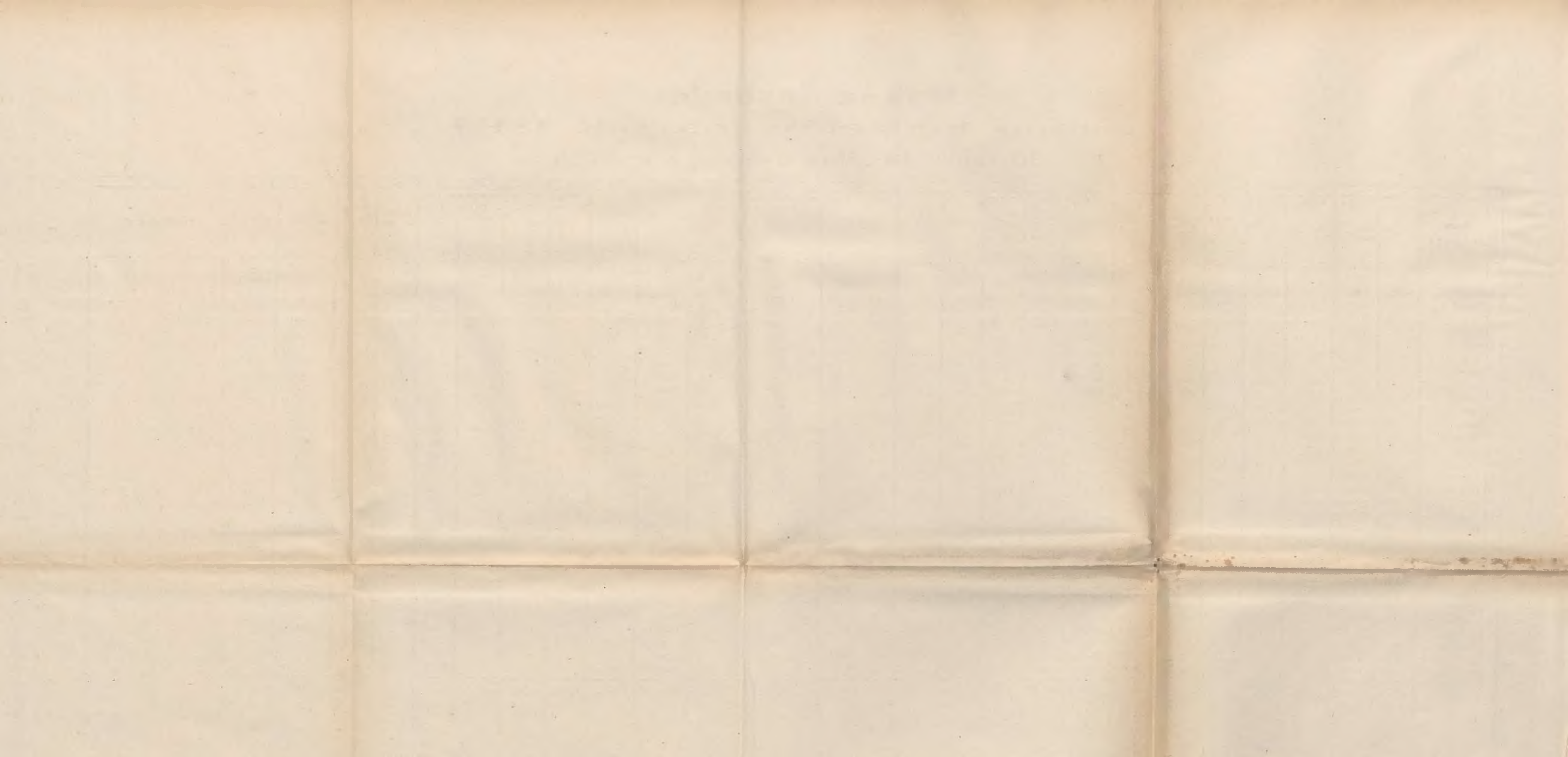

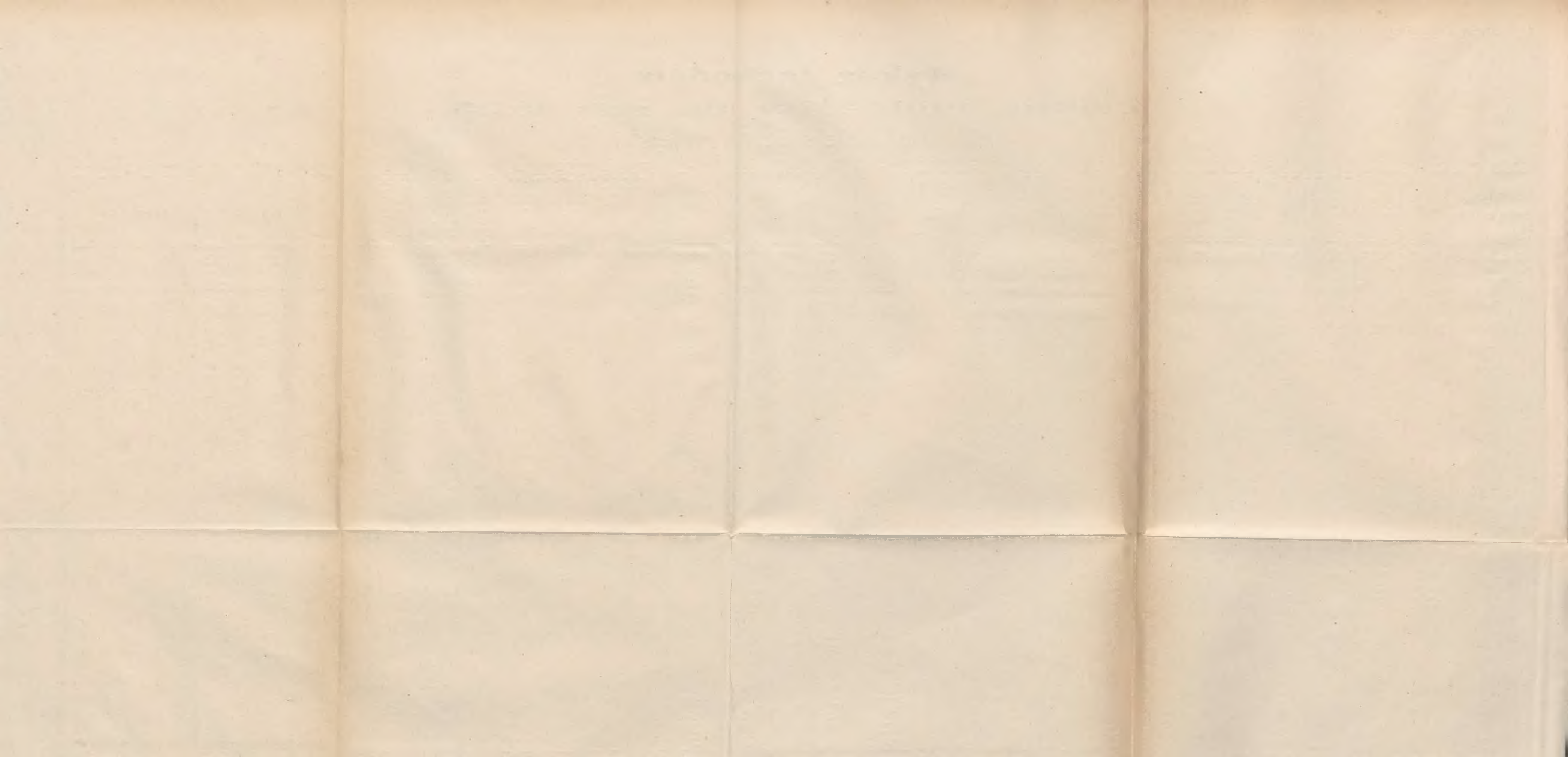

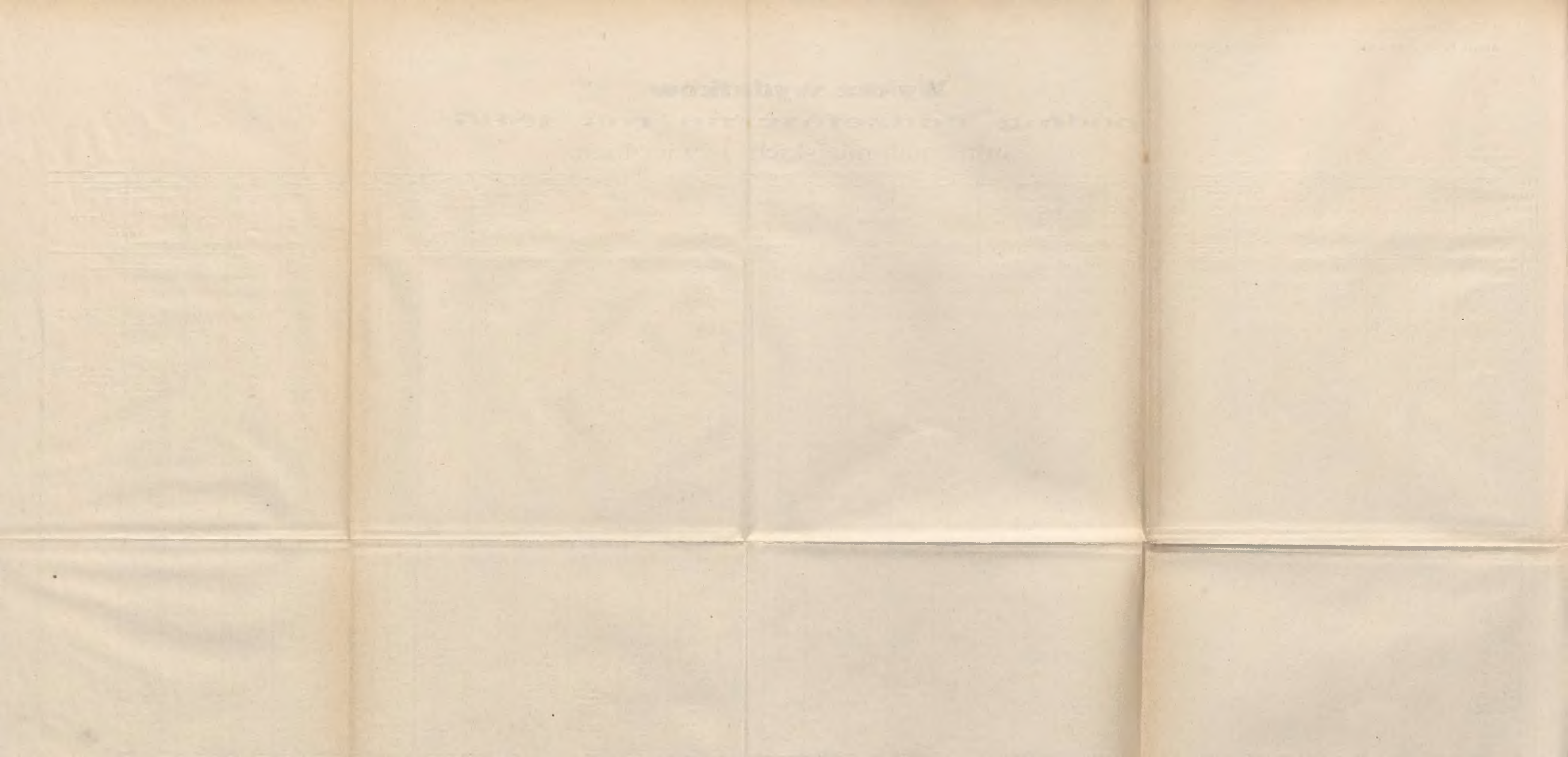

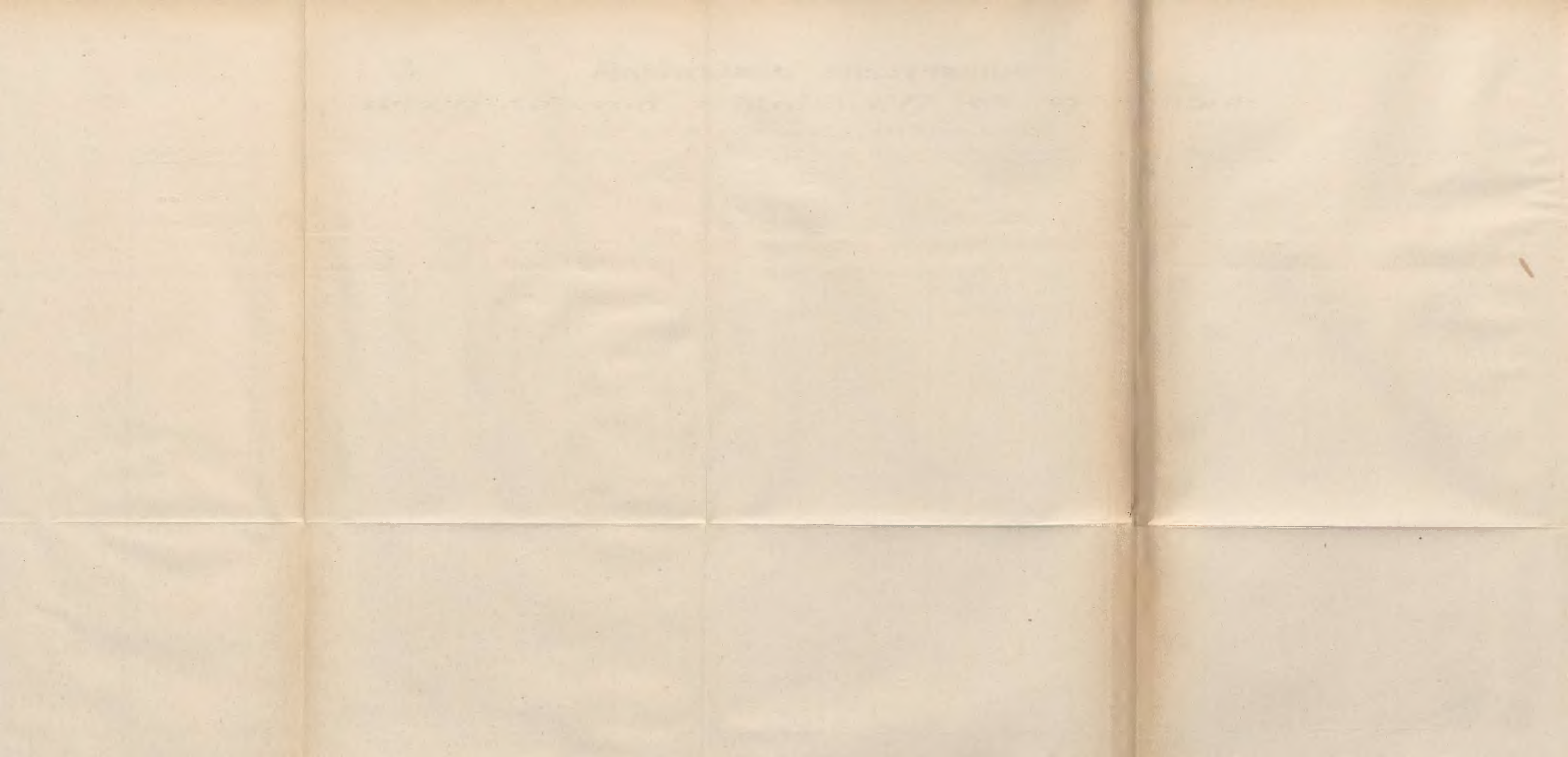

Wykaz wydatków
podług budżetów na rok 1895
gmin małopiemskich i wiejskich.

Table with 32 columns: 1-2 (Liczba parafialowa), 3-4 (Nazwa miasta), 5-30 (various budget categories like Pobory funkcyjnarystów, Emerytury, Koszta kancelaryjne, etc.), 31 (Razem), 32 (Uwaga). Rows list various municipalities from Biała to Żywiec.

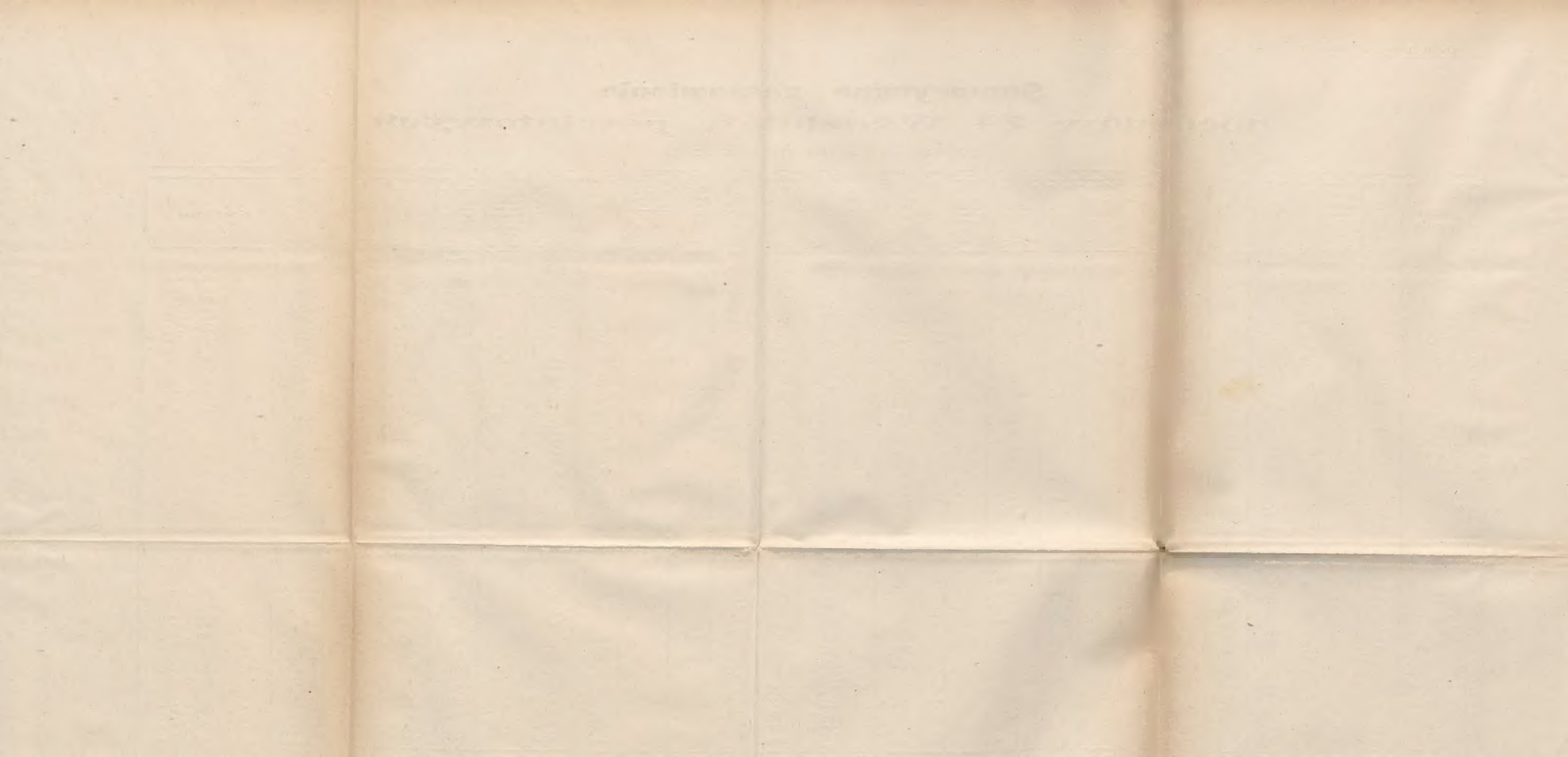
Sumner's and ...

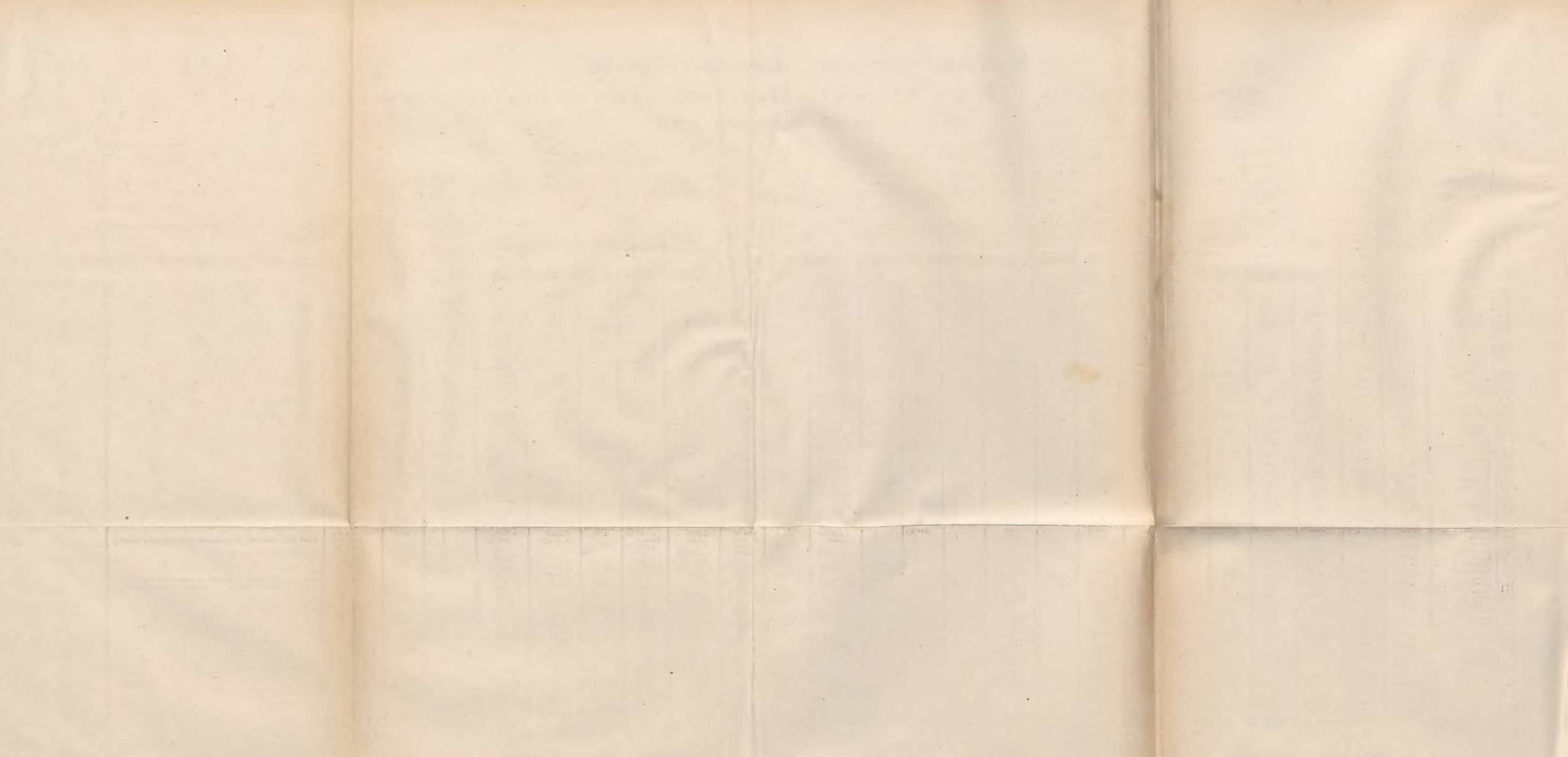
...

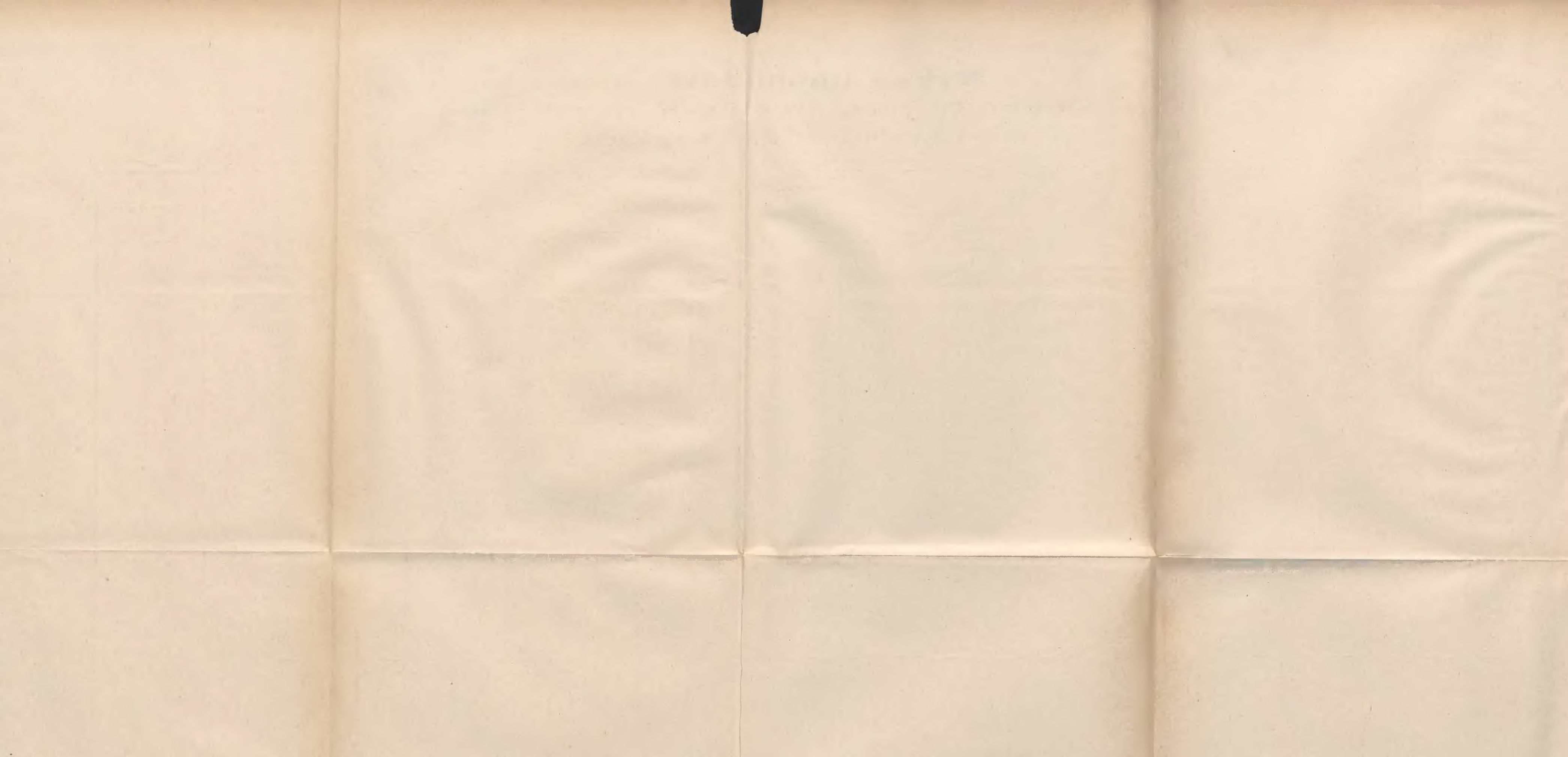
...

<p>...</p>	<p>...</p>	<p>...</p>	<p>...</p>	<p>...</p>
------------	------------	------------	------------	------------

<p>...</p>	<p>...</p>	<p>...</p>	<p>...</p>	<p>...</p>
------------	------------	------------	------------	------------

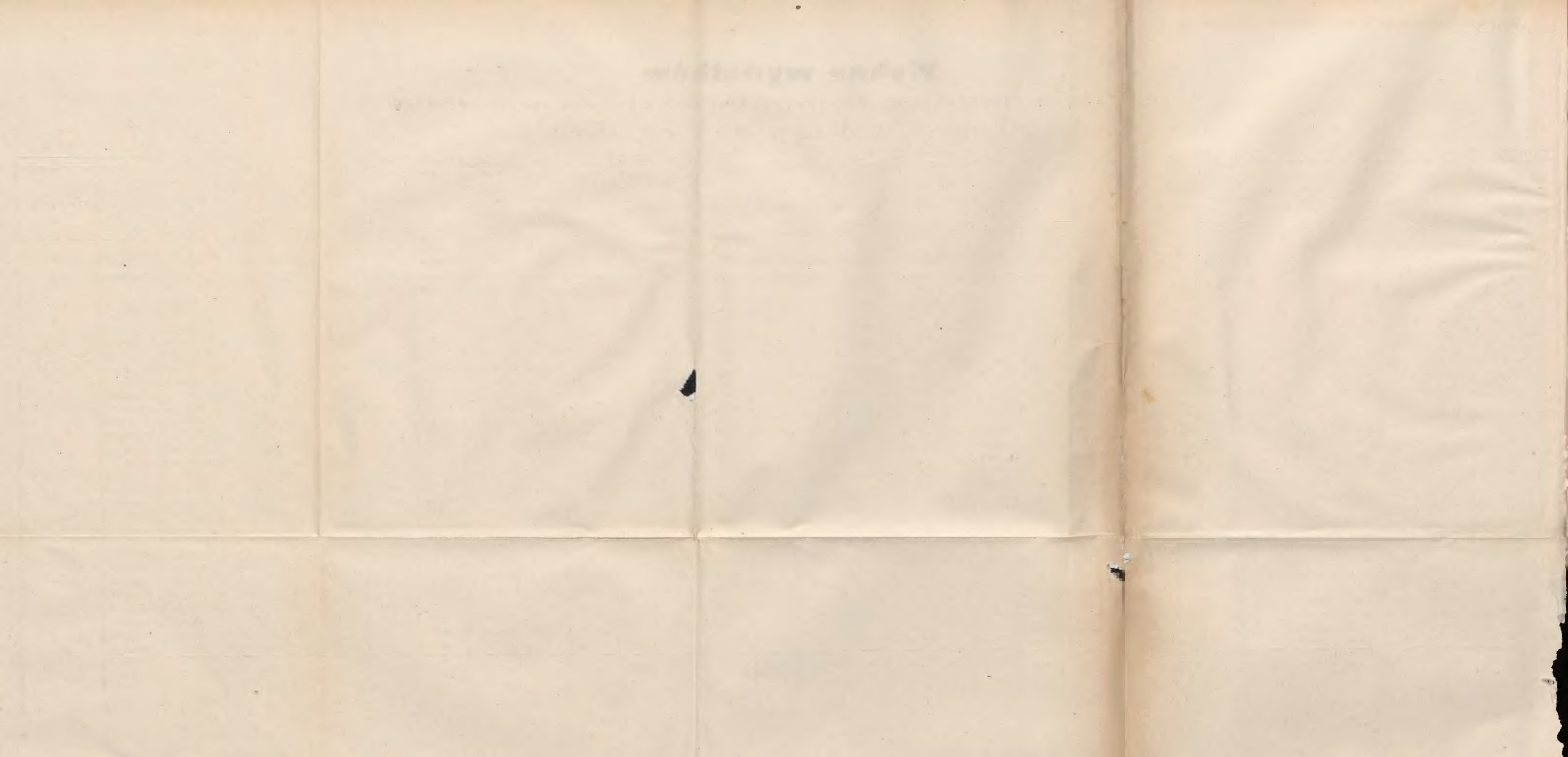

Wykaz wydatków

podług zamknięć rachunkowych za rok 1895

30 miast (według ustawy z r. 1889).

Liczba porządkowa	Nazwa miasta	3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18		19		20			21			22			23			24			25			26			27			28			29			30			31			32		
		Pobory funkcyjnarusów		Emerytury i zapatrzania		Koszta kancelaryjne		Administracya dóbr, utrzymanie budynków, realności itp.		Dziysze za dzierzawę		Podatki, ekwiwal., opłaty skarbowe		Cele dobroczynne, obogaczenia		Policya miejscowa		Aresztanci i szuflarnicy		Straż pożarna itp.		Straż polowa i lasowa		Wydatki na cele sanitarne		Oświetlenie miasta		Przedsiębiorstwa gminne		Dyety i koszta podróży		Rekrutacja, kwatunek i inne cele wojskowe		Wydatki na cele			Wydatki nadzwyczajne			Wszystkie długie i inne należności bierno pozostałe z końcem roku			Uwaga																															
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.									
1	Biała	12.883	15	3.102	56	2.776	98	2.318	.	.	.	2.909	11	2.801	84	5.611	61	289	70	657	60	1.852	14	5.215	81	4.280	92	8.601	58	.	.	98	59	21.808	62	42	.	48.108	62	41.756	55	.	.	6.867	23	32.468	99	2.498	53	3.268	95	.	.	209.623	58	37.550	33													
2	Bochnia	18.738	87	2.019	11	983	44	3.660	25	3.346	.	11.100	45	1.863	80	1.420	21	.	.	243	.	.	.	1.769	21	604	92	2.806	57	689	19	4.970	68	11.614	11	48	92	3.198	35	1.871	79	.	.	15.775	34	11.081	01	1.503	05	2.002	21	98.255	43	264.152	88															
3	Brody	8.187	92	3.091	44	2.044	98	1.986	79	.	.	3.957	47	1.523	24	7.829	92	771	79	2.053	61	.	.	4.262	31	3.835	77	1.108	71	483	68	10.553	20	10.658	95	36.001	30	2.469	70	3.311	66	1.051	32	2.051	25	107.238	02	476.666	36																	
4	Brzeżany	5.721	38	353	25	886	35	1.060	20	28.646	15	6.508	25	1.617	43	6.181	83	29	49	1.920	24	.	.	1.978	37	1.706	62	3.333	25	80	.	2.211	86	5.369	04	.	.	2.612	47	2.019	91	.	.	11.035	30	3.291	64	1.493	70	8.078	81	395	81	98.678	11	3.669	95													
5	Buczacz	3.554	72	332	28	1.161	34	560	.	.	.	394	97	3.185	01	17	09	398	96	2.380	92	1.833	31	116	62	.	.	9.107	28	.	.	528	70	.	.	7.899	11	.	.	958	03	35	83	32.809	17	80.451	91																			
6	Drohobycz	18.022	55	1.932	49	1.054	68	1.400	09	.	.	10.688	88	3.038	52	6.802	85	57	94	3.037	50	1.655	74	991	85	1.573	77	2.498	34	378	84	166	52	34.918	47	333	36	.	.	81.337	47	8.385	88	.	.	4.200	61	1.423	58	12.060	05	4.439	97	195.886	95	14.118	07													
7	Gorlice	8.092	60	842	44	531	40	2.189	23	15.750	.	6.200	.	2.332	51	372	94	304	64	70	.	300	.	3.605	96	994	18	.	.	100	.	45	.	5.837	18	66	37	.	.	5.527	.	.	.	27.850	61	849	60	6.559	09	16.247	99	104.668	75	98.972	38															
8	Gródek	10.676	70	1.866	83	1.193	23	2.691	68	2.300	.	3.090	86	1.846	10	2.960	66	123	97	111	75	846	78	846	.	748	84	.	.	289	50	4.409	21	9.523	52	662	02	1.291	19	78.612	05	59.153	13	5.974	18	1.004	50	3.427	14	1.325	21	1.834	69	198.355	80	166.542	26	Niedobór 3.076 zł. 54 ct. nieusprawiedliwiony.	.	.	.													
9	Jarosław	17.453	64	1.020	92	1.747	01	3.919	77	1.500	.	13.933	74	250	.	13.361	11	124	74	7.604	61	.	.	2.184	12	1.344	93	3.749	01	310	.	11	80	7.063	69	17	78	14.798	60	10.409	46	18.500	09	27.448	79	4.799	31	11.486	45	25	47	173.718	51	323.167	92															
10	Jasło	4.836	98	128	97	1.348	84	1.458	94	.	.	3.812	58	28	94	3.036	62	61	28	508	85	.	.	7.648	42	1.944	93	3.749	01	310	.	11	80	7.063	69	.	.	638	90	17.114	76	3.000	.	6.143	51	2.276	87	1.601	23	1.450	88	67.576	01	103.519	60															
11	Jaworów	4.938	.	741	60	520	68	2.017	54	1.922	50	1.385	96	3.961	98	2.056	41	83	36	374	65	598	68	833	27	294	18	529	97	72	31	3	50	1.837	18	110	15	427	27	12.827	47	5.222	09	4.724	24	1.355	12	628	35	82	42	822	72	59.989	60	50.479	79													
12	Kołomyja	25.674	07	1.327	54	2.989	03	14.732	83	.	.	18.731	84	8.311	25	14.908	40	711	11	4.540	64	.	.	6.305	71	1.606	76	333	20	6.553	97	24.055	10	.	.	9.000	.	43.666	59	54.884	63	30.696	62	15.611	54	16.951	41	238	28	473	.	292.305	53	623.295	64															
13	Krosno	4.049	28	.	.	498	.	2.722	52	2.658	19	.	.	4.138	90	60	.	1.276	41	1.944	72	743	15	15.959	91	175	50	56	62	3.688	20	.	.	118	79	.	.	3.776	08	707	68	6.647	03	12.226	25	63.838	24	54.808	16																	
14	Podgórze	15.433	20	1.080	78	846	85	9.262	05	.	.	12.454	63	2.834	15	5.225	34	27	48	1.838	29	198	.	1.800	.	3.592	94	7.562	75	1.250	44	604	99	7.036	14	30	.	14.365	91	.	.	20.724	08	.	.	9.353	47	10	90	115.147	39	193.763	85																	
15	Przemysł	34.153	74	3.248	05	3.614	76	13.367	58	22.000	.	15.863	78	2.581	18	10.790	04	1.536	37	13.426	67	644	16	16.334	95	6.191	21	.	.	39.039	53	17.282	84	125	.	49.306	67	11.860	07	1.916	31	30.505	92	1.472	.	13.986	20	379	25	310.430	29	383.199	23																	
16	Rzeszów	12.375	55	1.290	33	1.533	08	9.348	88	.	.	12.755	94	3.984	63	8.407	14	157	16	4.054	51	.	.	2.339	59	3.024	92	5.969	00	175	13	17.921	12	5.814	21	1.641	68	.	.	82.898	70	.	.	96.338	44	5.888	20	932	75	4.035	84	261.287	39	280.241	79															
17	Sambor	9.888	63	1.357	56	917	96	8.447	84	9.200	.	5.671	95	1.172	60	4.426	82	70	70	4.987	65	.	.	2.173	91	1.408	22	.	.	870	72	9.621	42	11.891	64	.	.	2.582	78	11.581	67	.	.	1.545	14	1.392	59	276	12	537	19	89.523	11	351.133	68															
18	Sanok	5.170	.	837	40	918	17	7.623	65	2.000	.	3.627	87	.	.	8.577	74	104	59	1.078	58	213	.	1.592	88	782	89	.	.	3.051	53	6.571	20	1.423	56	.	.	22.091	09	.	.	14.901	97	4.611	08	7.533	14	20	31	87.736	65	239.311	82																	
19	Sącz Nowy	6.667	17	6.560	62	1.904	15	4.906	68	.	.	4.901	34	.	.	11.162	22	132	77	4.379	89	1.900	38	6.936	34	3.758	64	.	.	3.750	18	8.736	44	.	.	10	.	78.835	06	.	.	3.758	80	3.629	91	49	530	27	1.325	45	2.911	14	205.747	30	115.005	80														
20	Śniatyn	5.623	40	1.896	36	1.686	05	3.755	40	.	.	4.954	03	313	32	7.555	95	1.578	84	779	65	1.525	.	534	37	1.992	81	4.252	44	328	.	2.189	02	29.240	89	4.948	96	4.045	84	2.005	09	4.093	56	126	97	83.232	06	70.035	17															
21	Sokal	7.128	30	1.338	19	1.372	45	6.976	21	.	.	5.836	40	693	72	1.163	21	254	17	207	16	229	98	1.815	24	642	46	2.370	47	156	44	111	71	8.105	36	189	.	174	.	26.373	92	.	.	11.674	04	205	45	808	72	71	33	78.902	93	98.326	21															
22	Stanisławów	23.554	31	4.510	45	4.210	50	3.216	14	21.666	68	.	.	7.150	21	12.337	30	336	66	12.275	32	.	.	3.326	53	9.932	78	89.241	79	317	10	12.935	06	27.757	47	936	58	.	.	84.133	67	33.941	20	39.237	30	15.926	30	11.056	44	5.813	80	424.974	09	1.288.329	55															
23	Stryj	9.988	.	2.803	53	1.516	76	11.922	24	14.129	88	.	.	1.507	73	2.321	60	6.886	34	524	04	5.769	70	.	.	4.630	29	2.333	25	.	.	3.134	81	37.854	03	67	42	9	60	118.197	72	4.785	50	21.397	67	21.577	16	7.955	58	166	54	230.009	45	499.094	68															
24	Tarnopol	22.601	15	2.378	36	2.795	70	19.124	40	.	.	2.741	35	8.487	23	9.703	25	455	89	5.647	27	490	75	4.403	58	2.938	02	.	.	269	64	1.662	88	17.569	03	551	38	.	.	12.444	13	.	.	29.334	.	5.320	53	27.498	50	14.408	57	3.272	41	194.096	95	529.842	82													
25	Tarnów	15.982	25	5.023	41	1.																																																																				

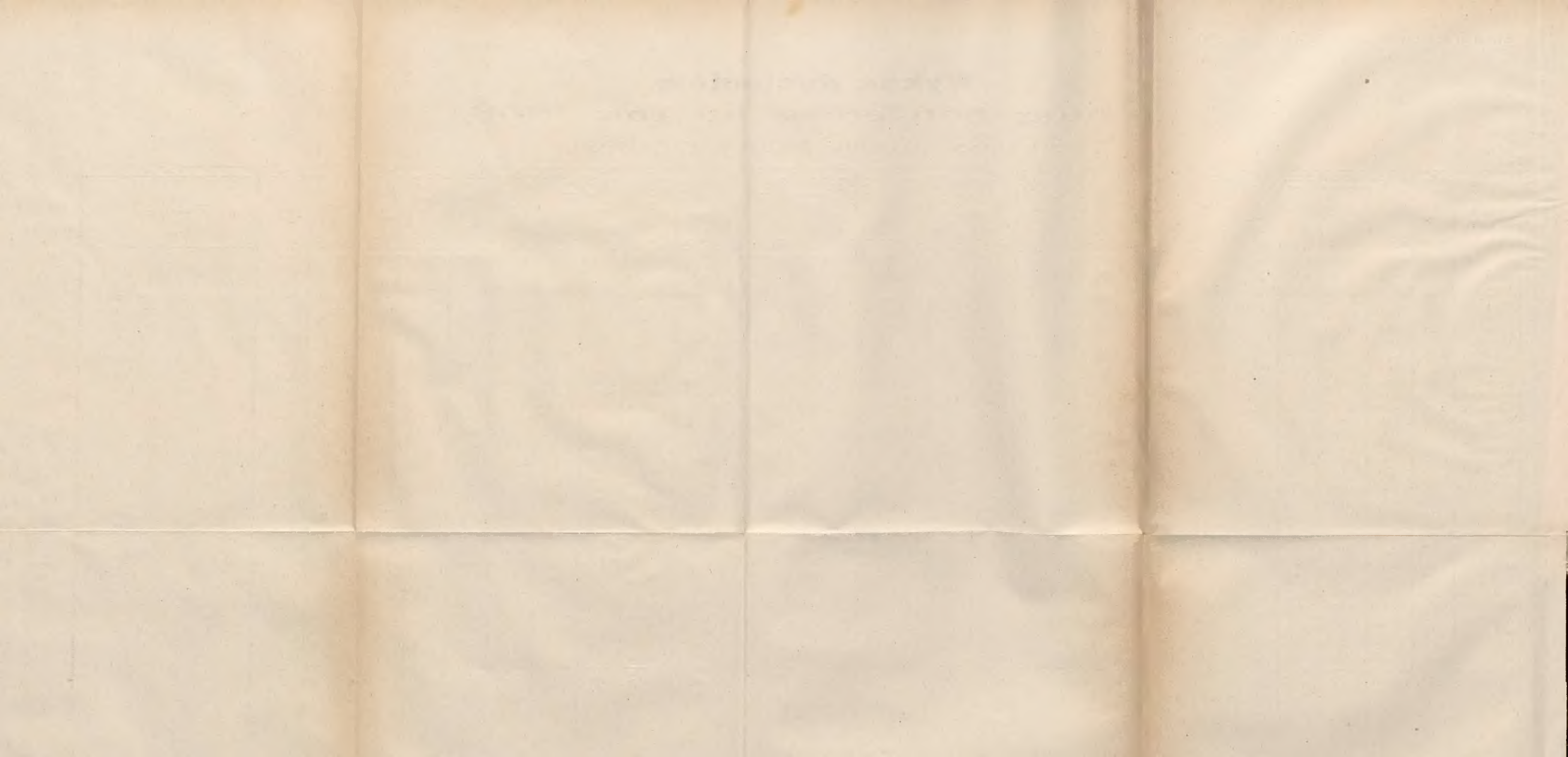

Wykaz dochodów

Podług budżetów na rok 1896

30 miast (według ustawy z r. 1889).

Liczba porządkowa	Nazwa miasta	Czynsze i opłaty										Odeatki od papierów wartościowych, pożyczek itp.	Z dzierżawy praw i przywilejów			Dodatki na cele ściśle gminne						Dochody rozmaite	Zapasy kasowy z roku poprzedniego	Wpływy nadzwyczajne						Na cele szkolne dodatki i inne	Razem	Wysokość opłacanych w gminie podatków	Uwaga														
		z dóbr		z domów, rzeźni, budek itp.		z gruntów, kamieniołomów itp.		z lasów, wiklin itp.		z fabryk, cegielni, wapienników itp.			z koszar i kwaterunku wojska		propinacya i opłaty komunalne	placowe, targowe, straganowe sprzedaż śmiecia	miary i wagi, polowanie i rybołówstwo	Taksy	od podatków bezpośrednich		konsumcyjne			Zapasy kasowy z roku poprzedniego	z pożyczek zaciągniętych	zaliczki otrzymane i zwrócone	Wpływy drogowe																				
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.		zł.	ct.					zł.	ct.	zł.							ct.	zł.					ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.							
																																									od mięsa	od wina	gruntów i nieruchomości	papierów wartościowych			
1	Biała			6.174			5.872					8.470	2.000	200	3.180	1.830	64	40.562			450										68.538	55.528	40														
2	Bochnia			6.258		4.619	90	15	1.500		3.990	120	43.040	5.960	220	31	20	4.248	6.201	560	2.750			750				750	79.652	71	21.240		Nadwyżka w kwocie 91 zł. 26 ct.														
3	Brody			2.798							24 245	88 1/2	100	2.775	25			8.000	78 1/2	8.800	100	1.201	20			2.000	1.217				89.654	38 1/2	22.857	14	" " 35 " 82 1/2 "												
4	Brzeżany			11.500							5.911	250	44.610	300	7	10		8.000		4.400		1.200						1.320	4.604	100	88.767	56	27.641	70	" " 330 " 11 "												
5	Buczacz			1.000							390		4.520							70	11.900		7.025		50		50	7.150		82.460		17.000		" " 162 " 50 "													
6	Drochobycz			4.422	13	167	50					8.427	77	48.100	1.732	46	9 93				26	18.069	80	50	7.217		1.284		60.000	2.124	51			150.010	10	50.229	38	" " 79 " 30 "									
7	Gorlice			9.124	42	31	61					4.359	33	22.785	60	1.600	45	75	12.700									4.140	77		50	03	58.500	27	19.211	78											
8	Gródek			6.495		4.850		3.100			6.793		4.284	28.618	36	252	850											500		256	56.284		11.877	04													
9	Jarosław			28 816		977	47 1/2				4.271	60	532	76	80.600	2.940	120	4.060	11.600	14	7.484	46		4.715		26 87	500	15.000		5.430	5.976	36			172.550	52 1/2	53.460	40	" " 309 " 78 1/2 "								
10	Jasło			6.772		63			4.500			141	90	21.800	3.561	74	6 05	1.200		50	2.200	100	300	5.450	1.450	88	1.500		7.014	86				55.960	43	18.647	63										
11	Jaworów	13		4.028	92		2.500	100				7.890	67	17.000	1.264		1.060	3.722	50				3.175	645	20 1/2								41.899	29 1/2	12.867	70											
12	Kołomyja			2.895		2.351	10				16.343	98	500	34.425	77	4.913	26 20	440				32.000		2.080	12.797	66	238	28		200.780		7.000	4.662	380.962	39	70.000											
13	Krosno	2.404		3.206		1.394						280	28.995	2.810	10	115			50	2.421			384	2.300			6.250	516	600	1.755		53.440		13.872	32												
14	Podgórze			7.721		18.630			1.350			1.882	26.857	814	35	5.710	19.483							11.220	628			100.000	6.800	1.800		202.930		27.834	32	" " 2.400 " — "											
15	Przemysl	343		29.107		525	771			31.442		762	165.063	4.933	27	1.860	22.000							32.295				1.900			291.033		161.513	11													
16	Rzeszów	1.052		8.777				11.305	25.490			1.537	50.600			1.762						5.780		800	3.040	93.440			80.000			233.533		63.665	34												
17	Sambor			19.137	94	2.144	50					399	37	40.200	2.302		1.250	15.500	25	13.850			170	220						861	03	96.084	34	55.400													
18	Sanok	1.605	24	4.316	88	670	50	1.046			10.210	93	2.507	23.556	72	1.810	52	656	4.416	36	23	4.309	19		300			320	845		56.821	32	17.793														
19	Sącz Nowy	1.192	59	6.964	40	1.312	25 1/2	2.301			12.345	54	2.165	12	38.656	2.522	20	36 20	250					23.606	78 1/2	290	50		1.180		11	50	92.534	04	42.000												
20	Śniatyn			1.748		5.230			1.559	75	1.290	67	100	23.949	72	2.350		1.520		50	11.644	88		2.800					2.153	77	3.346	48	58.400	47	25.378	36 1/2											
21	Sokal			4.390		270							21.800	801	15	625			35	9.102	100	3.100	100	100	1.600		5		2.000		45.408		17.297	10													
22	Stanisławów	3.503		23.437		728		41.153		50.811		1.658	136.183	52	500	14.643			13	23.900	100	30.200	100	2.100	3.760	1.000		81.527	4.143		450	419.753		109.009		" " 486 " — "											
23	Stryj	4.917	80	16.674		3.262	41	2.185		6.960	74	1.229	90	60.282	2.439	35	395	6.000	20	13.151	20								1.145		118.727	05	65.756	27													
24	Tarnopol			27.210	92							98	70	78.875	3.250	677	77	1.350	1.500	12	12.046	68		10.900		930	17	4.080	02	1.000	450	160		143.429	26	100.339	22 1/2	" " 2 " 39 1/2 "									
25	Tarnów	2.539	55	14.934	50	1.833	36			17.512	69	1.010	105.301	1.850	93	140	2.230	10.000	35	37.850	05		15.000		1.205	3.525			8.132		223.114	08	108.143	97	" " 2.332 " 90 "												
26	Trembowla			3.037	75	14.224	60	18.435		18.726		129	51	12.636	1.059	60	20	280				1.880			520	46	10.034	33		30.910	96	5.536	50	117.570	36	13.035	71	" " 375 " 63 "									
27	Wadowice			1.813		405	42	750		7.932	42	2.316	30	27.000	3.446		120			30	4.800		2.924			2.572	270	91		76.000		11.692	55		46	20	142.538	30	17.735	90							
28	Wieliczka			3.732		8.570		50			3.500		21.163	1.620	25					10	1.554	20		4.500			4.030	500		6.815		56.064	20	15.542		" " 184 " 20 "											
29	Złoczów			5.155		79		4.926		3.354		20	20.000	2.157		960	20.000	10	2.071	13		10.471		2.100	1.200				1.440		73.933	13	20.711	30 1/2	" " 465 " 13 "												
30	Żółkiew	20.355	60	2.032	95	4.273	13		3.400		32.653	33	226	73	5.000	280	6	70	14.162					6.331	44	540	4.672	63	404	95	780		100	220	01	9.786	54										
	Razem	37.925	78	272.323	76	76.162	71	40.800	74.793	75	286.175	33 1/2	55.393	06	1.327.183	31	58.633	53	5.486	86	57.433	134.921	36	223.733	59	171.740	44	14.273	37	125.453	08 1/2	113.323	66 1/2	17.935	113.320	96	480.476	77	76.503	70	29.935	36	6.325	73	3.800.325	17 1/2	

Very faint, illegible text located at the top of the middle page. It appears to be a header or title, but the characters are too faded to read.

W Y K A Z

kas pożyczkowych gminnych za rok 1894.

L. porz.	Nazwa powiatu	I l o ś ć		Stan kasy z końcem roku 1894		U w a g a
		gmin	kas pożyczkowych			
				zł.	ct.	
1	Biała	69	.			Nie ma żadnych kas.
2	Bóbrka	90	53	102.925	51	
3	Bochnia	141	95	46.972	10 ¹ / ₂	
4	Bohorodczany	37	17	44.394	38	
5	Borszczów	74	55	73.244	43	
6	Brody	103	61	76.497	38	
7	Brzesko	111	3	881	06	Nie przedłożono mimo 7-miu urgensów.
8	Brzeżany	75	.			
9	Brzozów	56	37	79.358	36	
10	Buczacz	86	68	110.969	05	
11	Chrzanów	84	4	5.242	91	Nie przedł. mimo 7 urgensów.
12	Cieszanów	69	.			
13	Czortków	44	45	108.226	94	{ Stan kasy pożycz. 92.687.21 ¹ / ₂ 4 Banki włościańskie 7.920.86
14	Dąbrowa	105	96	100.608	07 ¹ / ₂	
15	Dobromil	96	1	5.493	54	{ Nie przedłożono mimo 7-miu urgensów, podaje się stan z r. 1893.
16	Dolina	87	50	55.939	13	
17	Drohobycz	79	41	69.981	23	
18	Gorlice	89	78	72.889	33	
19	Gródek	70	2	4.400	24 ¹ / ₂	
20	Grybów	72	63	60.243	37	
21	Horodenka	50	47	148.725	86	
22	Husiatyn	51	50	148.885	53	
23	Jarosław	108	83	134.195	32	
24	Jasło	155	147	115.160	60	
25	Jaworów	67	21	12.940	05	
26	Kałuż	69	62	118.705	72 ¹ / ₂	
27	Kamionka	92	73	122.558	55	
28	Kolbuszowa	62	57	114.399	21	
29	Kołomyja	75	57	88.655	57 ¹ / ₂	
30	Kossów	45	12	68.948	89	
31	Kraków	107	.			Nie ma żadnych kas.
32	Krosno	84	81	113.159	12 ¹ / ₂	
33	Limanowa	90	88	93.946	08	
34	Lisko	154	4	3.621	65	
35	Lwów	130	77	145.562	78 ¹ / ₂	
36	Łańcut	108	81	200.853	90	
37	Mielec	96	91	115.984	78	
	Do przeniesienia	3.180				

L. porz.	Nazwa powiatu	I l o ś ć		Stan kasy z końcem roku 1894		U w a g a
		gmin	kas poży- czkowych	zł.	ct.	
	Z przeniesienia . . .	3.180				
38	Mościska	78	12	44.041	70	
39	Myślenice	67	7	10.919	86 ¹ / ₂	
40	Nadwórna	38	6	16.329	30	
41	Nisko	60	34	61.027	35	
42	Nowy targ	75	39	50.658	44	
43	Pilzno	61	42	55.921	34	
44	Podhajce	65	56	110.750	42 ¹ / ₂	
45	Przemysł	123	78	81 350	.	
46	Przemysłany	69	10	22.829	84	
47	Rawa	72	17	66.994	66	
48	Rohatyn	100	65	99.178	23	
49	Ropczyce	79	48	32.878	58 ¹ / ₂	
50	Rudki	73	8	38.525	79	
51	Rzeszów	116	106	131.812	75	
52	Sambor	86	17	19.665	36	
53	Sanok	130	45	51.878	00 ¹ / ₂	
54	Sącz nowy	167	55	73.798	82	
55	Skalat	62	61	240.541	86	
56	Śniatyn	41	12	32.774	33	
57	Sokal	99	71	109.617	63	
58	Stanisławów	75	13	38.869	09	
59	Stare miasto	56	20	22.345	20	
60	Stryj	102	23	63.032	02 ¹ / ₂	
61	Tarnobrzeg	70	57	128.581	09	
62	Tarnopol	81	81	250.277	98 ¹ / ₂	
63	Tarnów	85	82	106.762	51	
64	Tłumacz	59	35	59.502	22	
65	Trembowła	43	26	102.604	53	
66	Turka	74	2	5.790	61	
67	Wadowice	111	2	5.334	92	
68	Wieliczka	156	50	42.126	95	
69	Zaleszczyki	57	32	61.644	17	
70	Zbaraż	62	49	107.862	59 ¹ / ₂	
71	Złoczów	141	93	165.653	37	
72	Żółkiew	74	14	35.149	53	
73	Żydaczów	73	55	169.579	83	
74	Żywiec	70	.	.	.	
	Razem	6.230				Nie ma żadnych kas.

W Y K A Z

powiatowych kas pożyczkowych za rok 1894.

L. porz.	P o w i a t	Stan kasy z końcem roku 1894		U w a g a
		zł.	ct.	
1	Brzesko	13 226	76	
2	Borszczów	W likwidacyi.
3	Dobromil	32.877	76	
4	Drohobycz	64.161	19	Nie przedłożono mimo 7-miu urgensów, podaje się stan z roku 1893.
5	Horodenka	21.937	70	
6	Jaworów	21.629	48	
7	Kossów	45.074	51	
8	Nadwórna	9.620	22	
9	Pilzno	21.917	55 ¹ / ₂	
10	Sambor	150.214	77	
11	Turka	58.717	82 ¹ / ₂	
12	Wieliczka	125.255	53 ¹ / ₂	
13	Złoczów	7.307	88	
14	Żydaczów	21.177	24 ¹ / ₂	
	Razem .	593.118	43	

W Y K A Z

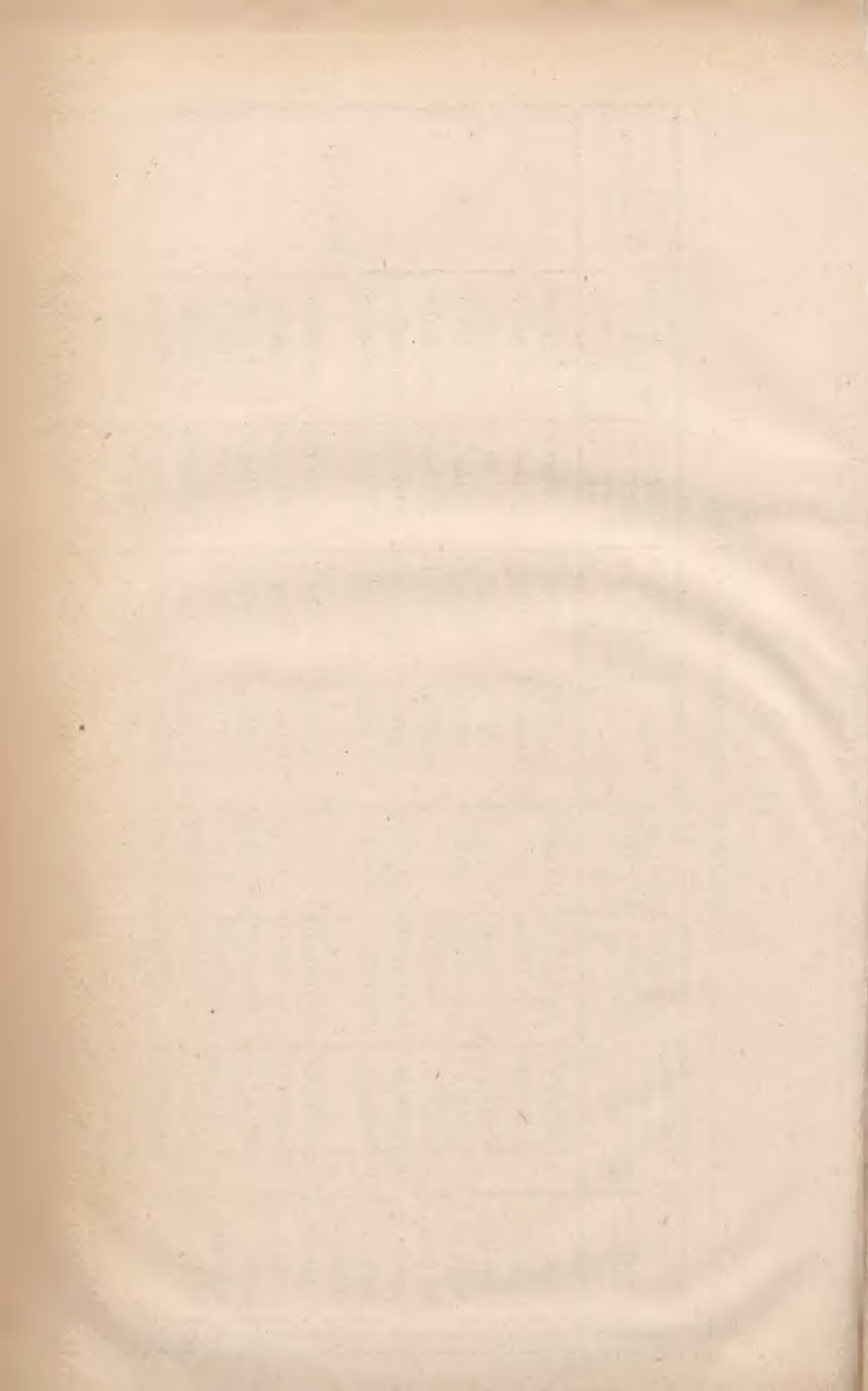
po wiatowych kas oszczędności za rok 1894.

L. porz.	Powiat	Wysokość wkładów oszczędności		Pożyczki hipoteczne		Pożyczki komunalne		Weksele		Zastaw papierów wartości.		Fundusz rezerwowy		Stan z końcem roku 1894		U w a g a
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	Bochnia . . .	556,667	62	303,379	25	29,185	.	114,862	.	275	.	18,161	31 1/2	570,297	16 1/2	
2	Brodny . . .	73,233	22	39,480	95	1,316	64	22,830	72	8,776	75	968	77	77,476	84	
3	Dolina . . .	236,285	76	97,610	95	83,889	96	53,346	.	195	.	9,454	91	242,279	06	
4	Kalusz . . .	266,645	34	117,512	98	7,910	.	124,816	.	2,406	.	2,781	60	310,137	58	
5	Kraków . . .	3,741,786	85	2,156,853	62	27,691	40	412,287	47	8,326	.	103,391	90	3,902,447	39	
6	Mysłenice . .	302,662	92	162,205	15	12,697	96	39,002	.	150	.	11,040	97	322,897	49	
7	Ropczyce . . .	241,067	68	191,014	70	3,431	29	93,333	29	1,215	.	10,834	73	300,321	23	
8	Sanbor . . .	148,644	48	4,468	57	827	92	139,636	55	.	.	3,317	45	157,177	55	
9	Trembowła . .	135,164	69 1/2	53,121	11	.	.	140,671	79	2,616	.	13,796	11	255,437	81	
10	Wieliczka . . .	898,213	64	541,021	89	.	.	207,961	.	1,044	.	38,274	95 1/2	914,176	43	
11	Wadowice . . .	437,831	16	60,825	.	.	.	1,701,944	05	13,154	12	42,869	95	1,131,099	24	
	Razem . . .													8,183,747	78 1/2	

W Y K A Z

miejskich kas oszczędności za rok 1894.

Lp. porz.	Miejscowość	Wysokość wkładów oszczędnościow.		Pożyczki hipoteczne		Pożyczki komunalne		Weksle		Zastaw papierów wartościow.		Fundusz rezerwow		Stan z końcem roku 1894		U w a g a
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	Biała . . .	3,640.785	98 ¹ / ₂	2,597.482	28	173.889	03	5.759	71	16.150	.	54.365	43	3,698.986	39 ¹ / ₂	
2	Bochnia . .	820.590	38	536.066	76	.	.	248.632	80	10.096	.	66.200	.	910.942	08	
3	Drohobycz .	375.523	12	96.063	68	2.250	.	145.873	40	11.839	.	45.981	56	412.998	15	
4	Jasło . . .	729.584	53	477.972	28	96.377	32	82.289	47	23.095	.	69.591	03	759.613	51	
5	Kołomyja . .	1,822.959	03	904.944	30	.	.	243.740	46	13.449	15	138.844	39	1,960.733	08	
6	Kraków . . .	12,155.128	73	7,231.921	94	134.499	94	628.243	.	2,860.552	45	1,213.638	62	13,767.617	.	
7	Lwów . . .	27,300.539	25	16,527.354	67	633.417	51	2,547.236	69	18.444	.	2,733.282	12	27,856.095	96	
8	Przemysł.	Niema kasy.
9	Ropczyce . .	241.067	68	191.014	70	.	.	93.333	29	1.215	.	10.834	73	300.321	23	
10	Rzeszów . .	896.495	58 ¹ / ₂	344.143	41	49.669	36	385.065	.	98.508	.	151.145	64	1,108.299	88	
11	Sambor . . .	1,823.346	78	942.536	62	231.545	34	432.822	.	37.133	43	116.893	28	1,871.776	30	
12	Sącz nowy . .	1,370.212	58 ¹ / ₂	963.295	99	24.194	23	3.371	64	161.187	50	110.470	69	1,524.333	37	
13	Stanisławów .	2,129.137	05	1,488.323	08	93.297	70	457.850	09	10.637	.	221.629	35	2,580.485	63	
14	Stryj . . .	274.962	80	103.909	65	23.380	77	43.515	69	60.486	25	664	69	308.735	.	
15	Tarnopol . .	1,854.896	89	943.859	85	9.144	68	370.186	49	23.725	.	237.382	77	1,909.522	87	
16	Tarnów . . .	3,285.878	19 ¹ / ₂	2,435.730	38	85.313	65	368.988	86	239.235	.	229.217	25	3,334.663	25	
17	Żywiec . . .	260.673	16 ¹ / ₂	151.762	50	.	.	56.634	96	11.020	.	.	.	269.444	74	
	Razem . . .													62,574.568	44 ¹ / ₂	

Sprawozdanie

z czynności

Departamentu II. Wydziału krajowego

za czas od 1. grudnia 1895 do 30. listopada 1896.

Departament II.

Szef Departamentu: Tadeusz Romanowicz, Członek Wydziału krajowego.

Sprawy finansowe, przemysłowe, górnicze. — Sprawy szkolne, teatru, archiwa krajowe i pomniki historyczne, fundacye przemysłowe i dobroczynne. — Szkoły przemysłowe i górnicze. — Biura statystyczne — Biuro sprzedaży soli.

I. Ustawy i uchwały, podlegające Najwyższej Sankeyi.

Uchwała w przedmiocie prowizoryum budżetowego na I. kwartał 1896.

W załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 20. grudnia 1895 l. 82.367 powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 30. grudnia 1895 na wniosek komisji budżetowej w przedmiocie prowizoryum budżetowego na I. kwartał 1896 r. następującą uchwałę:

1. Sejm upoważnia Wydział krajowy do czynienia wydatków zwyczajnych z funduszu krajowego na rachunek roku budżetowego 1896 na podstawie budżetu, na r. 1895 uchwalonego

2. Sejm upoważnia c. k. Rząd do pobierania na rzecz funduszu krajowego dodatków do podatków bezpośrednich w wysokości 61 ct. od każdego 1 zł. należności państwowej.

W mieście Krakowie tudzież w powiatach krakowskim i chrzanowskim dodatek ten tylko w wysokości 47 ct. ma być pobieranym.

3. Upoważnienia powyższe obowiązują po dzień 31. marca 1896.

Uchwała ta uzyskała Najwyższą Sankeyę postanowieniem z dnia 3. lutego 1896 — i została wykonaną.

Uchwała finansowa o poborze dodatku krajowego w r. 1896.

W załatwieniu sprawozdania komisji budżetowej uchwalili Wysoki Sejm w dniach 5., 6. i 7. lutego r. 1896 budżet funduszu krajowego i powziął następującą uchwałę skarbową:

1. Na pokrycie niedoboru funduszu krajowego w r. 1896 pobierany będzie dodatek do podatków bezpośrednich państwowych w wysokości 61 ct. od każdego złotego a. w. całej należności tych podatków.

2. Opodatkowani w mieście Krakowie i w powiatach krakowskim i chrzanowskim opłacać będą dodatek w wysokości 47 ct. od każdego złotego a. w. całej należności państwowych bezpośrednich podatków.

Uchwały powyższe uzyskały Najwyższą Sankeyę postanowieniem z dnia 12. kwietnia 1896.

Podwyższenie płac nauczycieli szkół ludowych.

Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 5. maja 1896 użyzyć Najwyższej Sankeyi uchwalonemu przez Wysoki Sejm na posiedzeniu w dniu 31. stycznia 1896 projektowi ustawy, zmieniającej postanowienia art. 11. i 16. ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16) w brzmieniu ustawy z dnia 15. czerwea 1892 (Dz. u. kr. Nr. 40). O stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Ustawa o poborze opłat od spadków na rzecz funduszu szkolnego krajowego.

Uchwalona przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6 lutego 1894 ustawa o poborze opłat od spadków na rzecz funduszu szkolnego krajowego otrzymała Najwyższą Sankeyę Najwyższem postanowieniem z d. 6. grudnia 1894. Wejście w życie tej ustawy opóźniło się z powodu, że rozporządzenie wykonawcze Ministerstw Wyznań i Oświaty, Skarbu i Sprawiedliwości wydane zostało dopiero 4. grudnia 1895. W myśl tego rozporządzenia wykonawczego Wydział krajowy zarządził w porozumieniu z c. k

krajową Dyrekcją Skarbu sporządzenie druków dla c. k. urzędów podatkowych i sądów, wskutek czego ustawa, na wstępie powołana, ogłoszona została w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych z d. 25. kwietnia 1896 Nr. 19 Cz. V. i po myśli §. 11 weszła w życie z dniem 25. maja 1896.

II. Sprawy szkolne.

Wniosek
posła
Fruchtmana
w przedmio-
cie zmiany
ustępu 3.
art. 16.
ustawy z 24.
kwietnia
1894 (Dz. u.
kr. Nr. 49.)
o zakła-
daniu i utrzy-
mywaniu
publicznych
szkół ludo-
wych.

Uchwałą z dnia 7. lutego 1896 polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu, żeby zbadał wniosek posła Fruchtmana w przedmiocie zmiany lub uzupełnienia alinei 3. Art. 16. ustawy z 24. kwietnia 1894 Nr. 49. Dz. u. kr. i zdał o nim sprawę na najbliższej sessji sejmowej, — a jeżeli to uzna za właściwe, aby wniósł projekt zmiany przytoczonej ustawy z uwzględnieniem słusznego rozkładu ciężarów pomiędzy poszczególne gminy miejskie oraz pomiędzy miasta a fundusz szkolny krajowy.

Wskutek tej uchwały Wydział krajowy zajął się przedewszystkiem zebraniem materyałów, potrzebnych do należytego rozpatrzenia się w stosunkach obecnie istniejących i do ocenienia, czyli i jaką reformę zaprowadzićby w nich należało a oraz jaki byłby efekt finansowy ewentualnej zmiany ustawy. Według wzoru, w sprawozdaniu komisji szkolnej podanego, i nowymi szczegółami uzupełnionego, sporządzono mianowicie tabelaryczne zestawienie wszystkich miast i miasteczek, posiadających majątek zakładowy, na które orzeczeniami organizacyjnymi Rady szkolnej krajowej, wydanymi na podstawie ustawy z dnia 24. kwietnia 1894 Nr. 49. Dz. u. kr., nałożono prestacje na płace nauczycieli z dochodów tegoż majątku zakładowego, — a następnie tabelaryczne to zestawienie zakomunikowano reprezentantom kilku znaczniejszych miast w kraju, których zaproszono na konferencyę celem wysłuchania ich uwag i wniosków. Rezultat tej konferencyi, spisany w formie protokołu, złożony jest w aktach Wydziału krajowego.

Ze względu jednak, że w najbliższych już latach spodziewaną jest reforma podatków państwowych, która pociągnie za sobą zupełną zmianę dzisiejszej podstawy podatkowej, wobec czego obecnie wprost niemożliwem byłoby ocenić efekt finansowy jakiegokolwiek zmiany Art. 19. obowiązującej ustawy, postanowił Wydział krajowy wstrzymać się aż do tego czasu z przedstawieniem Wys. Sejmowi swych wniosków w niniejszej sprawie.

Reorgani-
zacja szkół
wydziało-
wych.

Na podstawie ustawy z 23. maja 1895 Nr. 57 Dz. u. kr. przystąpiła c. k. Rada szkolna do zorganizowania z dniem 1. września 1896 nowych szkół wydziałowych w kilku większych miastach kraju, gdzie znalazły się po temu warunki, w ustawie przewidziane, a względnie do reorganizacji istniejących szkół wydziałowych (żeńskich) wedle przepisów nowej ustawy. Ponieważ według Art. 7. tej ustawy koszta założenia i utrzymania szkół wydziałowych pokrywane być mają w sposób, określony ustawą z dnia 24. kwietnia 1894 Nr. 49 Dz. u. kr., przeto Rada szkolna krajowa przed wydaniem orzeczeń organizacyjnych odnosiła się w myśl Art. 16. alinea 3. wspomnianej ustawy do Wydziału krajowego o objawienie zdania, czyli i jaki zasiłek gminom miast, posiadających dochód z majątku zakładowego, ma być udzielony z funduszu szkolnego krajowego na pokrycie zwiększonych wydatków na płace nauczycieli. Opinii takich udzielał Wydział krajowy po ponownem dokładnem zbadaniu majątku i stosunków finansowych miast.

I tak oświadczył się Wydział krajowy:

Co do m. Przemysła, gdzie zorganizowano 3-klasową szkołę wydziałową męską w połączeniu z 4-klasową pospolitą w miejsce dotychczasowej 6-klasowej pospolitej — za odmówieniem gminie wszelkiego zasiłku; zwiększony wydatek wynosi 2.807 zł. rocznie;

co do Nowego Sącza — gdzie zorganizowano 3-kl. szkołę wydziałową, połączoną z 4-kl. szkołą pospolitą, w miejsce zwiniętej 6-klasowej

pospolitej — za przyjęciem na fund. szk kraj. całego zwiększonego wydatku w kwocie 4.804 zł;

co do Wieliczki — gdzie w miejsce dwóch 6-kl. szkół pospolitych, męskiej i żeńskiej, zorganizowano dwie 3-klasowe szkoły wydziałowe, męską i żeńską, z których każda połączona jest z 4-klasową pospolitą — za przyjęciem na fund. szkolny krajowy połowy zwiększonego wydatku w kwocie 2.180 zł. — podczas gdy drugą połowę w takiej samej kwocie ponosić ma gmina z dochodów majątku zakładowego;

co do Sambora — gdzie w miejsce 7-klasowej szkoły pospolitej żeńskiej zorganizowano 3-klasową szkołę wydziałową, połączoną z 4-klasową szkołą pospolitą żeńską — za przyjęciem na fundusz szkolny krajowy całej nadwyżki wydatków w kwocie rocznej 1.366 zł.; wreszcie

co do Rzeszowa — gdzie zorganizowano 3-klasową szkołę wydziałową męską, połączoną z 4-klasową pospolitą, w miejsce zwiniętej równocześnie 6-klasowej szkoły pospolitej męskiej — oświadczył się Wydział krajowy za nałożeniem na gminę całego zwiększonego wydatku w kwocie 2.488 zł., a natomiast za uwolnieniem gminy od dobrowolnej prestacyi 500 zł. rocznie, jeżeli koszt utrzymania IV. i V. klasy utworzyć się mającej szkoły wydziałowej żeńskiej w całości przyjmie na siebie.

Orzeczenia Rady szkolnej krajowej zgodne są z powyższymi opiniami Wydziału krajowego.

Przy rozprawach nad budżetem kraj. funduszu szkolnego na r. 1896 powziął Wys. Sejm dnia 6. lutego 1896 następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową zbadał i zdał sprawę na najbliższej sesji sejmowej, czy i o ile stała subwencya krajowa, przyznana uchwałą sejmową z roku 1872 wydziałowej szkole żeńskiej w Krakowie, wskutek ustawy z r. 1894 o kosztach utrzymania szkół nie ma być uchyloną“.

Wydział krajowy odniósł się odezwą z dnia 26. marca 1896 LW. 14.297 do Rady szkolnej krajowej z prośbą, aby kwestyę w rezolucyi powyższej poruszoną, wzięła pod rozwagę przy reorganizacji szkół wydziałowych w Krakowie i objawiła swe zdanie Wydziałowi krajowemu wtedy, gdy sprawa rozkładu prestacyj na utrzymanie szkół wydziałowych w Krakowie przyjdzie pod decyzję.

Wydział kraj. zawiadomił dalej Radę szkol. kraj., że uchwałą z dnia 15. lipca 1896 L. 42.769 zarządził wykreślenie powyższej subwencji z rubr. XII. poz. 27 preliminarza funduszu szk. kraj. na r. 1897. Jakkolwiek bowiem sprawa ta zostaje w związku z kwestyą reorganizacji szkół wydziałowych na podstawie ustawy z d. 23. maja 1895 L. 57 Dz. u. kr., to jednak subwencya powyższa w dotychczasowej formie i w rubr. XII. poz. 27. preliminarza fund. szk kraj. nadal preliminowana być nie może, a ewentualnie mogłaby znaleźć miejsce w rubr. I. poz. 1. tegoż preliminarza.

Rada szk. kraj. odezwą z d. 5. października 1896 L. 23.011 (LW. 63.973) zawiadomiła Wydział krajowy, że sprawa reorganizacji szkoły wydziałowej żeńskiej w Krakowie po myśli ustawy z d. 23. maja 1895 (L. 57 Dz. u. kr.) i sprawa rozkładu kosztów utrzymania tej szkoły dotychczas nie weszła na porządek dzienny, ponieważ gmina m. Krakowa nie objawiła dotąd żadnych życzeń w tym kierunku.

W załatwieniu sprawozdania komisji szkolnej o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich w r. 1894/5, na podstawie sprawozdania Rady szkolnej krajowej powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z d. 8. lutego 1896 między innymi następującą uchwałę:

„Sejm wzywa Wydział krajowy, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zwrócił uwagę na niedogodności, powstające dla Rad szkolnych miejscowych z powodu zalegania w uiszczaniu dodatków szkolnych, i na najbliższej sesji przedstawił odpowiednie wnioski.“

Wydział krajowy odezwą z dnia 28. marca 1896 LW. 11734 odniósł się do Rady szkolnej krajowej z prośbą o objawienie zdania w tym względzie, przyczem zaznaczył, co następuje:

Uchwała sejmowa w sprawie subwencji krajowej dla szkoły wydziałowej żeńskiej w Krakowie.

Uchwały, powzięte przy załatwieniu sprawozdania komisji szkolnej o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich w r. 1894/5.

„Uchwałą tą poruszył Sejm ponownie sprawę, która była już przedmiotem uchwały sejmowej z d. 30. marca 1892, ale nie doczekała się załatwienia.“

„Wówczas Sejm, idąc za wnioskiem posła Bobczyńskiego, domagał się zmiany instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych i okręgowych oraz instrukcyi dla urzędów podatkowych w tym kierunku, aby rozkładanie i ściąganie dodatków do podatków na potrzeby szkolne przekazane zostało c. k. urzędowi podatkowemu, któreby miały obowiązek fundusze, przeznaczone na rzeczowe potrzeby szkolne, wypłacać wprost do rąk przewodniczących Rad szkolnych miejscowych.“

„Gdy życzenie to okazało się trudnem do urzeczywistnienia, a zmieniła tymczasem ustawa o kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych i o funduszach szkolnych z 24. kwietnia 1894 (Dz. u. kr. Nr. 49), tudzież wydana na jej podstawie instrukcyja z 14. lipca 1894 (Dz. u. kr. Nr. 63) nie wprowadziła pod tym względem takiej zmiany, któraby zarażdziła istniejącym niedogodnościom, Sejm w powyższej swej uchwałie, nie wskazując już sposobu załatwienia sprawy, domaga się przedstawienia sobie wniosku, jaki Wydział krajowy po zasięgnięciu opinii Świątnej Rady szkolnej krajowej za najodpowiedniejszy ku temu celowi uzna.“

Na odezwę powyższą oraz kilkakrotne urgensa nie otrzymał Wydział krajowy żadnej odpowiedzi.

Prócz powyżej wymienionej rezolucyi uchwalił Wys. Sejm w załatwieniu sprawozdania komisji szkolnej o stanie szkół ludowych i seminaryjów nauczycielskich na podstawie sprawozdania Rady szkolnej kraj.:

a) wezwanie do Rządu, aby w najbliższym czasie zajął się ustanowieniem większej liczby inspektorów szkolnych okręgowych, zrównał ich liczbę z ilością okręgów szkolnych oraz dostarczył Radom szkolnym okręgowym odpowiednich sił kancelaryjnych;

b) wezwanie do Rady szkolnej krajowej, aby zaprowadziła naukę podzielną w czasie od 15. kwietnia do końca czerwca i od 1. września do 30. października.

Rada szkolna krajowa nie udzieliła Wydziałowi krajowemu żadnych wskazówek, czy i w jaki sposób stało się zadość żądaniom, wyrażonym w powyższych rezolucyach.

Uchwały, powzięte przy załatwieniu sprawozdania komisji szkolnej o sprawozdaniu c. k. Rady szkol. kraj. o stanie szkół średnich galicyjskich w r. szkol. 1894/5.

W załatwieniu sprawozdania komisji szkol. o sprawozdaniu c. k. Rady szk. kraj. o stanie szkół średnich galicyjskich w r. szkol. 1894/5 powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 23. stycznia 1896 następujące uchwały:

a) Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w najbliższym czasie przystąpił do założenia VI. gimnazjum we Lwowie, tudzież szkół realnych w Tarnowie, Jarosławiu i Stryju.

b) Wzywa się c. k. Rząd, ażeby, w szkołach średnich uczynił naukę historii kraju rodzinnego przedmiotem obowiązkowym.

c) Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przy zamierzonej ogólnej regulacji plac urzędników państwowych podniósł odpowiednio dodatek funkcyjny dyrektorów, płace nauczycieli i remuneracye zastępców nauczycieli, tudzież dodał dyrektorom pomocników do czynności kancelaryjnych; następnie, ażeby liczbę posad nauczycieli w VIII. randze podniósł do wysokości co najmniej jednej trzeciej części ogólnej liczby stałych nauczycieli; wreszcie, ażeby rozważył, czyby nie należało w niektórych gimnazjach przyznać dyrektorom i nauczycielom wyższej, aniżeli w innych tego rodzaju zakładach płacy.

d) Wzywa się c. k. Rząd, ażeby, rozszerzając instytucję praktycznego kształcenia kandydatów stanu nauczycielskiego, pomnożył liczbę stypendyów dla nich przeznaczonych.

e) Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przystąpił do załatwienia reformy egzaminów nauczycielskich na podstawie przedstawionych mu w r. 1893 wniosków.

Uchwały powyższe zakomunikowano c. k. Radzie szkolnej krajowej pismem Marszałka krajowego z d. 23. stycznia 1896 Ls. 949.

Na zapytanie Wydziału krajowego, jakie postanowienie powziął Rząd wskutek uchwalonych przez Wys. Sejm rezolucyj, odpowiedział

Rada szkolna krajowa odezwą z dnia 25. lipca 1896 L. 15586, że rezolucyje te zostały przedłożone c. k. Ministerstwu Wyznań i Oświecenia.
Decyzya Ministerstwa w tej mierze dotąd nie nadeszła.

Założenie
niższego
gimnazyum
w Tarnobrzegu.

W załatwieniu sprawozdaniu Komisji szkolnej o petycyi Rady powiatowej tarnobrzesckiej w sprawie założenia niższego gimnazyum w Tarnobrzegu powziął Wys. Sejm następującą uchwałę:

„Petycyę Rady powiatowej tarnobrzesckiej odstępuje się Wydziałowi krajowemu w porozumieniu z Radą szkolną krajową do zbadania i ewentualnego sprawozdania.“

Wydział krajowy wszedł w porozumienie z Radą szkolną krajową i na podstawie jej opinii nabrał przekonania, że petycyi Rady powiatowej tarnobrzesckiej poprzeć na razie nie można.

Wniosek po-
sła Barwiń-
skiego (o ob-
wiązkowej
nauce obu
języków kra-
jowych
w szkołach
średnich.

W załatwieniu sprawozdania komisji szkolnej o wniosku posła Barwińskiego w przedmiocie obowiązkowej nauki obu języków krajowych w szkołach średnich, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1896 następującą uchwałę:

Wniosek posła Barwińskiego o obowiązkowej nauce obu języków krajowych w szkołach średnich przekazuje się c. k. Rządowi, względnie c. k. Radzie szkolnej krajowej do zbadania.

Na uchwałę powyższą, zakomunikowaną JE. c. k. Namiestnikowi pismem Marszałka krajowego z dnia 8. lutego 1896 Ls. 1644 Wydział krajowy nie otrzymał dotychczas żadnej odpowiedzi.

Uchwała sejmowa
w sprawie
wydania
ustawy pań-
stwowej
określającej
zasady or-
ganizacyi
gimnazjów.

W załatwieniu sprawozdania komisji szkolnej o wniosku posła Rottera powziął Wys. Sejm następującą uchwałę:

„Uznaje się konieczną potrzebę wydania w myśl §. 11 lit. i) ustawy z 21. grudnia 1867, Dz. p. p. L. 141, ustawy państwowej, określającej zasady organizacyi gimnazjów“.

Wydział krajowy zakomunikował odezwą z d. 27. marca 1896 L. 10.221 powyższą uchwałę c. k. Radzie szkolnej krajowej z prośbą o przedłożenie tejże z poparciem swem c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty.

Prezydium c. k. Rady szkolnej krajowej zawiadomiło Wydział krajowy odezwą z dnia 8. sierpnia 1896 L. 276, że powyższa rezolucya sejmowa przedłożoną została JE. Ministrowi wyznań i oświecenia.

Decyzya Ministerstwa w tej mierze dotychczas nie nadeszła.

Szkoły,
utrzymy-
wane przez
zgrupowanie
ni
klasztorne.

Uchwałą z dnia 6. lutego 1896 odstąpił Wys. Sejm petycye: Ls. 490 Konwentu PP. Bazylianek w Jaworowie o subwencję na rozszerzenie budynku szkolnego, Ls. 1085 Janiny Dydyńskiej, przełożonej zakładu naukowo-wychowawczego we Lwowie, o subwencję na restaurację budynku zakładowego, Ls. 496 SS. Felicjanek w Uhnowie o subwencję na dokończenie budowy szkoły, Ls. 230 Zarządu instytutu dla dziewcząt pod kierunkiem SS. Bazylianek we Lwowie o subwencję, Ls. 331 Zgromadzenia SS. Miłosierdzia w Przeworsku o subwencję na adaptację budynku szkolnego, Wydziałowi krajowemu do zbadania w porozumieniu z Radą szkolną krajową i do ewentualnego uwzględnienia przy układaniu preliminarza na r. 1897.

W wykonaniu tej uchwały przesłał Wydział krajowy powyższe petycye c. k. Radzie szkolnej krajowej celem objawienia zdania.

a) Szkoła
PP. Bazyli-
nek w Jawo-
rowie.

Z badań, przeprowadzonych przez Radę szkolną okręgową w Jaworowie, okazuje się, że szkoła PP. Bazylianek w Jaworowie jest jedynym wyższym zakładem naukowo-wychowawczym żeńskim w Galicyi z językiem wykładowym ruskim. W r. szk. 1895/6 pobierało tamże naukę 94 uczenie — wychowanki są przeważnie dziećmi ruskich księży, nauczycieli ludowych lub pryw. oficyalistów i płacą za całe utrzymanie i naukę 10—14 zł. miesięcznie; nadto konwent utrzymuje 15 sierot zupełnie bezpłatnie. Zakład wspomniany posiada prawo publiczności, a nauczycielki tej szkoły mają pełną kwalifikacyę do szkół publicznych, a nawet i do szkół wydziałowych. Klasztor PP. Bazylianek nie posiada żadnego majątku — a pragnie rozszerzyć budynek szkolny i zakupić przybory naukowe i przyrządy potrzebne do wykładu nauk przyrodniczych. Nadto

wskutek śmierci jednej nauczycielki-zakonnicy musi ponieść nowy wydatek na pozyskanie jednej siły nauczycielskiej. — Rada szk. kraj. popiera przychylnie petycję PP. Bazylianek w Jaworowie.

Wydział krajowy zgodnie z opinią c. k. Rady szk. kraj. wstawił do preliminarza funduszu szkolnego kraj. na r. 1897 prócz kwoty 500 zł., uchwalonej w budżecie funduszu szk. kraj. r. 1896. w rubr. XII. poz. 27 d), jeszcze 1.000 zł., a zatem 1.500 zł. tytułem jednorazowej subwencji na rozszerzenie budynku szkolnego PP Bazylianek w Jaworowie.

b) Instytut naukowo-wychowawczy św. Heleny pod zarządem SS. Felicjanek we Lwowie

Instytut naukowo-wychowawczy św. Heleny pod zarządem SS. Felicjanek we Lwowie jest w części zakładem naukowo-wychowawczym dla dziewcząt, które nie ukończyły jeszcze IV. klasy szkoły ludowej, w części zaś zakładem tylko wychowawczym dla dziewcząt, które ukończyły już IV. klasę ludową i uczęszczają do szkół publicznych — tych ostatnich jest 19, a pierwszych 32. Pensyonarki mają umieszczenie przeważnie bezpłatne, nieznaczna tylko liczba ich składa opłatę 4 zł. miesięcznie lub wyżej. Zakład posiada bardzo szczupłe środki utrzymania. Rada szk. okręgowa miejska we Lwowie i Rada szk. kraj. popierają petycję przełożonej zakładu wspomnianego o subwencyę na restauracyę budynku zakładowego.

Wydział krajowy zgodnie z opinią Rady szkolnej krajowej wstawił do preliminarza funduszu szk. kraj. na r. 1897 kwotę 300 zł. jako jednorazową subwencyę na restauracyę budynku.

c) Szkoła SS. Felicjanek w Uhnowie.

Przedłożone Wydziałowi krajowemu za pośrednictwem Rady szkolnej krajowej sprawozdanie Rady szk. okręg. w Rawie wykazuje, że zgromadzenie SS. Felicjanek w Uhnowie wybudowało kosztem 20.000 zł. budynek szkolny bez obciążenia stron konkurencyjnych i funduszu szk. kraj. Fundusz na ten cel uzyskano ofiarnością publiczną. Gdy jednak dobrowolne datki okazały się niewystarczającymi, zgromadzenie przeznaczyło na ten cel własny fundusz, a nadto zaciągnęło pożyczkę zwrotną 3.000 zł. z funduszu szk. kraj. Budynek szkolny oddano już do użytku szkolnego, odbywa się w nim nauka, ale nie jest jeszcze zewnętrznie wykończony i nie posiada wszystkich sprzętów szkolnych. Prócz tego SS. Felicjanek mają jeszcze dług 4.000 zł. za dostawę materiałów i robocizną, który spłacać muszą ze swych płac nauczycielskich.

Rada szkolna krajowa stwierdziła, że zgromadzenie SS. Felicjanek udziela nauki wedle programu, obowiązującego dla szkół ludowych, spełnia swe zadanie dobrze i przez swą szkołę działa korzystnie w zakresie nauki i wychowaniu dziatwy szkolnej. Rada szk. kraj. oświadcza się za wydatnem uwzględnieniem petycyi SS. Felicjanek.

Wydział krajowy zgodnie z opinią Rady szk. kraj. wstawił do preliminarza funduszu szk. kraj. na r. 1897 kwotę 1.000 zł. jako jednorazową subwencyę na dokończenie budowy szkoły żeńskiej SS. Felicjanek w Uhnowie.

d) Instytut żeński pod zarządem SS. Bazylianek we Lwowie.

Instytut żeński pod zarządem SS. Bazylianek we Lwowie jest internatem; w r. szk. 1895/6 znajdowało tam pomieszczenie 36 dziewcząt, z tych 5 bezpłatnie, reszta zaś za opłatą 24, 16 i 8 zł. miesięcznie. Przychody zwyczajne w r. 1895/6 w kwocie 3.700 zł. nie wystarczały na opędzenie wydatków zakładu, wynoszących 3.898 zł.

Zakład SS. Bazylianek daje pensyonarkom prócz pomieszczenia i wiktu przeważnie tylko kierunek wychowawczy, pensyonarki uczęszczają do zakładów publicznych lub prywatnych.

Rada szk. okr. miejska we Lwowie i Rada szk. kraj. oświadcza się za uwzględnieniem petycyi SS. Bazylianek o subwencyę, Rada szk. kraj. jednak zwraca uwagę, że od szeregu lat zgromadzenie to otrzymuje od Wys. Sejmu subwencyę 300 zł. na utrzymanie ochronki, która nie istnieje, bo SS. Bazylianek mają tylko internat.

Wydział krajowy na podstawie wyjaśnień Rady szk. kraj. wstawił tedy do preliminarza funduszu szk. kraj. na r. 1897 kwotę 300 zł. jako jednorazową subwencyę na internat, a skreślił kwotę 300 zł. przeznaczoną przez Wys. Sejm na nieistniejącą ochronkę SS. Bazylianek we Lwowie.

e) Szkoła SS.
Miłosierdzia
w Przeworsku.

Z polecenia c. k. Rady szk. kraj. zbadała Rada szkolna okręgowa w Łańcucie petycję SS. Miłosierdzia w Przeworsku o subwencyę na adaptacyę budynku szkolnego, zaznaczając w swem sprawozdaniu, że szkoła SS. Miłosierdzia posiada prawo publiczności, jest bardzo licznie uczęszczaną, a pod względem nauki i wychowania odpowiada wszelkim wymogom ustaw i rozporządzeń szkolnych, wreszcie używa dobrej opinii u ludności miejscowej.

Gdy zgromadzenie SS. Miłosierdzia nie posiada funduszków na dobudowanie jednej, ewentualnie dwóch sal naukowych celem rozszerzenia szkoły, przeto Rada szk. okr. w Łańcucie zaproponowała udzielenie zgromadzeniu subwencyi 500 zł. na powyższy cel. Rada szk. kraj. oświadczyła się również za poparciem prośby SS. Miłosierdzia.

Wydział krajowy, pragnąc choć częściowo uwzględnić potrzeby zgromadzenia SS. Miłosierdzia, wstawił do preliminarza funduszu szk. kraj. na r. 1897 kwotę 200 zł tytułem jednorazowej subwencyi na rozszerzenie budynku szkoły żeńskiej SS. Miłosierdzia w Przeworsku.

Szkoła izra-
elicka w Tar-
nopolu.

Uchwałą z dnia 6. lutego 1896 odstąpił Wys. Sejm petycję izraelskiej gminy wyznaniowej w Tarnopolu o podwyższenie zasiłku na tamtejszą szkołę izraelską. Wydziałowi krajowemu do zbadania w porozumieniu z Radą szkolną krajową i do ewentualnego uwzględnienia przy układaniu preliminarza na r. 1897.

Rada szkolna krajowa, której petycję tę przesłano do zaopiniowania, powołując się na swe sprawozdanie, przedłożone Wydziałowi krajowemu w roku ubiegłym, oświadczyła się przeciw uwzględnieniu petycyi, wskutek czego Wydział krajowy petycyi wzmiankowanej nie uwzględnił.

Szkoła izra-
elicka w Bro-
dach.

O stosunkach szkoły izraelskiej w Brodach w r. szk. 1895/6, przedłożył Wydziałowi krajowemu poseł Oktaw Sala, stały delegat do nadzoru tej szkoły, sprawozdanie, z którego się okazuje, że w r. szk. 1895/6 uczęszczało do tej szkoły 415 chłopców, a 582 dziewcząt — razem 997 dzieci — a zatem o 11 dzieci mniej niż w r. szk. 1894/5, co się tłumaczy znaczną w r. 1895 śmiertelnością dzieci, będących w wieku szkolnym. Co do frekwencyi zaś rok szkolny 1895/6, jako wolny od chorób nagminnych, przedstawia się znacznie korzystniej od poprzedniego. Dzięki gorliwości ciała nauczycielskiego i wzorowego kierownictwa zakładu rezultat w postępie uczniów z końcem roku szkolnego był korzystny. Stosunek godzin nauki pod względem języka wykładowego był następujący:

1. w szkole chłopców:

w 2 oddziałach	I. klasy	22	godzin	polskich,	11	godzin	niemieckich
w 2	II. "	28	"	"	14	"	"
w 2	III. "	30	"	"	20	"	"
	w IV. klasie	15	"	"	11	"	"

Razem w 7 oddziałach 95 godzin polskich, 56 godzin niemieckich

2. w szkole dziewcząt:

w 3 oddziałach	I. klasy	33	godzin	polskich,	21	godzin	niemieckich
w 2	II. "	32	"	"	20	"	"
w 2	III. "	44	"	"	14	"	"
	w IV. klasie	21	"	"	10	"	"

Razem w 8 oddziałach 130 godzin polskich, 65 godzin niemieckich

Ogółem było zatem 225 godzin polskich, a 121 niemieckich. W porównaniu z r. szk. 1894/5 było mniej 17 godzin z wykładem polskim, a 19 z wykładem niemieckim.

Ciało nauczycielskie liczy obecnie: 15 nauczycieli, 6 nauczycielek do przedmiotów szkolnych, a 2 nauczycielki do robót ręcznych.

Delegat Wydziału krajowego podnosi dalej w swem sprawozdaniu, że obecnie wiele zależy na tem, aby kierownictwo szkoły izraelskiej w Brodach odpowiadało wymaganiom czasu i znalazło się na wysokości swego zadania. Gdy bowiem zakład ten pierwotnie z charakterem czysto niemieckim przekształcił się później w utrakwistyczny, to w niedalekiej

przyszłości wskutek zmienionych stosunków będzie można zaprowadzić wyłącznie polski wykład. Nie nastąpiło to jednak dotąd z powodu, że c. k. gimnazjum w Brodach posiada dotychczas język wykładowy niemiecki — szkoła więc ludowa izraelska, przygotowując znaczną część przyszłych uczniów gimnazjalnych, musiała poniekąd zachować obok polskiego wykładu także i niemiecki. Gdy atoli obecnie reprezentacja m. Brodów zamierza podjąć starania, by gimnazjum brodzkie przekształcono na polskie, przeto odpada powód, aby szkoła ludowa izraelska była tylko na pół polska⁴.

Kończąc swe sprawozdanie, delegat Wydziału krajowego zwraca się do Wydziału z prośbą, by w danej chwili zapewnił swym wpływem pomyślnie załatwienie sprawy, zarówno doniosłej dla obu zakładów naukowych, jak i dla ludności m. Brodów i okolicy.

Uchwały sejmowe w sprawie zakładania internatów przy każdym seminarium nauczycielskim.

Na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1896 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę: „Sejm ponownie zwraca uwagę Wydziału krajowego na sprawę stopniowego zakładania internatów przy seminarjach nauczycielskich z poleceniem przedstawienia w porozumieniu z Radą szk. kraj. odpowiednich wniosków na najbliższej sesyi.“

W związku z tą rezolucją pozostaje uchwała, powzięta przez Wys. Sejm dnia 6. lutego 1896: „Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził rokowania z ciałami samorządными w celu stopniowego zakładania internatów przy każdym seminarium nauczycielskim w tej myśli, żeby w nich znaleźli pomieszczenie uczniowie trzech ostatnich lat, kształcący i wychowujący się na nauczycieli szkół ludowych“.

W celu wykonania tych uchwał zwrócił się Wydział krajowy do Rady szk. kraj. z prośbą o przedstawienie mu wniosków w sprawie zakładania nowych, względnie reorganizacji istniejących internatów przy seminarjach nauczycielskich.

Rada szkolna kraj. (w odezwie z d. 21. września 1896 L. 14.209) popiera ze swej strony jak najusilniej myśl, ażeby wszystkim uczniom seminarjów nauczycielskich, którzy nie mają opieki domowej i środków utrzymania, zapewnić tę opiekę i utrzymanie w stosownie urządzonych internatach, nie doradza jednak, aby kraj od razu przy każdym seminarium nauczycielskim zakładał internaty dla wszystkich uczniów.

Stanęłyby temu na przeszkodzie z jednej strony znaczne koszty takiego przedsięwzięcia, a powtórne nie wiadomo, czy znaleźliby się wszędzie odpowiedni kierownicy internatów.

Internaty mniejsze, zakładane przez ludzi prywatnych, mają także tę korzyść, że zapewnioną im jest bezinteresowna nieraz, gorliwa opieka czynników miejscowych i dlatego zasługują na pierwszeństwo.

Rada szkolna kraj. wyraża dalej zapatrywanie, że akcja, zmierzająca do zapewnienia uczniom seminarzyckim wychowania w internatach, powinna się dokonywać stopniowo i powoli i polegać na popieraniu czynników lokalnych, które w tym kierunku podjęły już lub podejmą usiłowania. Przedewszystkiem więc dążyć należy do tego, aby internatom, już istniejącym, zapewnić byt i normalne warunki, coby się mogło stać przez udzielenie im subwencji potrzebnych na wybudowanie własnego domu i sprawienie potrzebnych urządzeń lub przez wystawienie budynku kosztem kraju i oddanie go w użytkowanie komitetowi, zarządzającemu internatem.

Rada szkolna kraj. sądzi, że gdyby Wys. Sejm na ten cel wstawił w budżet kwotę 50.000 zł. rocznie, to w kilku latach dałoby się przeprowadzić całą akcję z internatami, już istniejącymi.

Wydział krajowy na podstawie sprawozdań internatów przyszedł do przekonania, iż istniejące obecnie internaty nie mają zabezpieczonych pewnych dochodów w takiej mierze, żeby przy pomocy stypendjów pedagogicznych mogły w zupełności pokryć swoje zwyczajne potrzeby; prawie wszystkie walcą z brakiem funduszy i wykazują co roku niedobory. Przyczyną niedoborów jest głównie okoliczność, że internaty mieszczą się w najętych lokalnościach i opłacają znaczne stosunkowo czynsze najmu.

Z istniejących dziś internatów tylko trzy posiadają własne domy, mianowicie: internat męski i żeński we Lwowie tudzież internat PP. Nazaretanek w Krakowie.

Ale nawet i internaty, posiadające własne pomieszczenie, znajdują się w położeniu finansowem, nie o wiele lepszem, bo budynki ich są obciążone długami hipotecznymi, od których opłacać muszą corocznie procenta, dorównyujące prawie wysokości czynszu najmu.

Zarządy internatów podnoszą w swych sprawozdaniach, że stypendyum o rocznych 100 zł. nie może wystarczyć na utrzymanie internisty, i domagają się podwyższenia stypendyów. Rada szkolna kraj. jednak już w r. 1893 oświadczyła się przeciw tym żądaniom dlatego, że następstwem ich uwzględnienia musiałyby być znaczne zmniejszenie liczby stypendyów, co bynajmniej pożądanem być nie może.

Internaty czerpią swe dochody obecnie w znacznej mierze z funduszu krajowego, a w wielu wypadkach także z dobroczynności prywatnej, rzadko natomiast i w bardzo szczupłej mierze korzystają z funduszy tych powiatów i miast, w których obrębie istnieją i dla których w pierwszym rzędzie są przeznaczone.

Wydział krajowy, czyniąc zadość uchwale W. Sejmu, wyżej powołanej, nawiązał rokowania z reprezentacjami powiatowemi i miejskimi celem uzyskania poparcia materyalnego dla internatów. Gdy jednak rokowania te jeszcze nie zostały ukończone i nie wiadomo, jaki rezultat odniosą, nie może jeszcze Wydział kraj. przedłożyć Wys. Sejmowi wniosku merytorycznego i przestaje na podaniu do wiadomości Wys. Sejmu obecnego stanu tej sprawy.

W budżecie krajowym na r. 1896 wyznaczył Wys. Sejm do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę 4.400 zł na subwencyę dla istniejących internatów. Przed przystąpieniem do rozdziału zasiłków zażądał Wydział krajowy opinii od Rady szkolnej krajowej, która z powodu założenia w r. szk. 1895/6 nowego internatu męskiego w Sokalu obniżyła dotychczasowe zasiłki internatów męskich we Lwowie i w Krakowie, każdego po 100 zł., a kwotę, ztąd powstałą, 200 zł. zaproponowała dla internatu męskiego w Sokalu.

Wydział krajowy, nie chcąc uszczuplać dochodów powyższych dwóch internatów, przyznał subwencyę, jak w roku zeszłym, a mianowicie:

Internatowi żeńskiemu PP. Nazaretanek w Krakowie 800 zł.; internatowi dla uczniów seminaryum naucz. męskiego w Tarnowie 800 zł.; internatowi dla uczniów seminaryum nauczycielskiego męskiego w Samborze 800 zł.; internatowi św. Józefata dla uczniów seminaryum nauczycielskiego męskiego we Lwowie 500 zł.; internatowi dla uczniów seminaryum nauczycielskiego męskiego w Krakowie 800 zł.; internatowi dla uczniów seminaryum nauczycielskiego męskiego w Stanisławowie 400 zł.; Towarzystwu opieki obywatelskiej nad internatem dla kandydatek seminaryum nauczycielskiego żeńskiego we Lwowie 300 zł.

Nadto przyznał Wydział krajowy z rubr. XVII. poz. 366 budżetu kraj. na r. 1896 kwotę 200 zł. jako subwencyę internatowi dla uczniów seminaryum nauczycielskiego męskiego w Sokalu.

Zarazem wstawił Wydział krajowy zgodnie z opinią Rady szkolnej krajowej do preliminarza funduszu kraj. na r. 1897 w rubr. VII. poz. 83 zamiast dotychczasowej kwoty 4.400 zł. kwotę 5.000 zł. jako subwencyę dla internatów, a to ze względu na okoliczność, że w r. szk. 1895/6 powstał internat męski w Sokalu, a w r. szk. 1896/7 przybywa nowy internat dla uczniów seminaryum nauczycielskiego męskiego w Krośnie.

Uchwałą z dnia 5. lutego 1896 przeznaczył Wys. Sejm dla Internatu Ks. Zmartwychwstańców we Lwowie, do rozporządzenia Wydziału krajowego subwencyę w kwocie 4.500 zł.

Wydział krajowy reskryptem z dnia 13. marca 1896 L. 11.911 wyasygnował powyższą subwencyę do wypłaty w dwóch równych ratach na ręce Przelozonego Zgromadzenia Ks. Zmartwychwstańców we Lwowie i zawezwał Zgromadzenie do nadesłania z końcem roku szkolnego wykazu uczniów, utrzymywanych w internacie, oraz sprawozdania o tej instytucyi

Zasiłki dla internatów, istniejących przy seminariach nauczycielskich.

Internat Ks. Zmartwychwstańców we Lwowie.

Przełożony Internatu przedłożył Wydziałowi krajowemu listę 15 uczniów narodowości ruskiej, którzy na funduszu, wyznaczonym przez Wys. Sejm w roku szkolnym 1895/6, w internacie byli utrzymywani. Koszta utrzymania jednego ucznia w internacie wynoszą 300 zł., a przeto subwencya w całości wyczerpana została.

Ze sprawozdania okazuje się, że zakład wychowawczy Ks. Zmarłychwstańców miał w r. szk. 1895/6 84 uczniów, z tych otrzymało tylko czterech świadectwo drugiego stopnia, czterech zdało maturę, reszta 76 przeszła do klas wyższych.

Na rok przyszły zgłosiło się 94 uczniów, a mianowicie 50 Polaków i 44 Rusinów.

Zakład rozwija się pomyślnie — celem rozszerzenia tegoż przybudowano nowe skrzydło, które już jest pod dachem.

Wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich.

W budżecie krajowym na r. 1894 i 1895 wyznaczył Wysoki Sejm po 2.000 zł. na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich do rozporządzalności Rady szkolnej krajowej a względnie komisji książek szkolnych, przez tę Radę ustanowionej. Powyższą subwencyę wyasygnował Wydział krajowy do rąk wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej.

Kwotę 4.000 zł. wraz z pozostałością z r. 1893 w kwocie 8 zł. 70 ct. zużytkowała Rada szkolna krajowa w następujący sposób:

a) na honorarya autorskie. Dyr. Józefowi Wójcikowi za wydanie „Wypisów polskich Tarnowskiego-Wójcika“ Cz. I. 315 zł. 50 ct., Dyr. Hugonowi Zathayowi za napisanie „Antologii greckiej“ 300 zł. Ks. dr. Aleksandrowi Pechnikowi za wydanie „Psychologii“ 200 zł., Dyr. dr. Leonowi Kulczyńskiemu za wydanie „Psychologii“ 300 zł., Drukarni Związkowej we Lwowie za wydanie „Wypisów polskich dla seminarjów naucz. i szkół realnych, Tarnowskiego-Bobina“ 1.000 zł. i ks. dr. Alojzemu Jouganowi za wydanie „Historji kościoła katolickiego“ 350 zł. — razem 2.465 zł. 50 ct.

b) Za rewizye i oceny podręczników szkolnych otrzymali: Prof. Dr. A. Kalina 40 zł., prof. J. Matijów 30 zł., prof. P. Parylak 40 zł., prof. J. Limbach 30 zł., prof. W. Krywult 50 zł., prof. B. Gustawicz 100 zł., prof. dr. F. Czerny 50 zł., dyr. dr. L. Kulczyński 150 zł. prof., dr. A. Witkowski 50 zł., prof. K. Brzostowicz 50 zł., prof. J. Taborski 20 zł., dyr. S. Piątkiewicz 100 zł., prof. dr. L. Malinowski 50 zł., prof. dr. A. Lewicki 100 zł., prof. dr. W. Abraham 150 zł., prof. dr. A. Skórski 50 zł., dyr. S. Piątkiewicz 50 zł., Prof. R. Zawiliński 25 zł., dyr. A. Nizioł 30 zł., dyr. dr. L. Kulczyński 30 zł., prof. B. Szomek 25 zł., insp. S. Pallan 25 zł., dyr. M. Baranowski 25 zł., prof. dr. K. Twardowski 50 zł., dr. St. Witkowski 50 zł., prof. Czaykowski 40 zł. 80 ct. — razem 1.410 zł. 80 ct.

Ogółem wydano 3.875 zł. 30 ct, pozostała zatem reszta na rok 1896 w kwocie 132 zł. 40 ct.

Wydawnictwo ruskich książek szkolnych.

W wydawnictwie ruskich książek szkolnych, subwencyonowanym z funduszu krajowego dotacją 4.200 zł. oraz dochodem, uzyskanym ze sprzedaży książek, pozostało z końcem r. 1894 książek wartości (brutto)

W ciągu r. 1895 przybyło książek za	25.682 zł. 80 ct.
razem	4.427 „ 90 „
	30.110 zł. 70 ct.

Z tego wydano na polecenie Wydziału krajowego książek za	82 „ — „
--	----------

pozostało przeto	30.028 zł. 70 ct.
------------------	-------------------

Z dniem 31. grudnia 1895 znajdowało się na składzie niesprzedanych książek za	26.570 „ 45 „
---	---------------

sprzedano przeto w ciągu r. 1895 za	3.458 zł. 25 ct.
-------------------------------------	------------------

a po strąceniu przypadającego księgarzni 22% rabatu w kwocie	760 „ 92 „
--	------------

przypadła dla funduszu krajowego kwota 2.697 zł. 33 ct., która wpłynęła do kasy krajowej.

Na r. 1895 uchwalili Wysoki Sejm na wydawnictwo ruskich książek kwotę 4.200 zł. Z dotacyi tej wydano:

Szewczenki drukarnia za druk, papier i oprawę książek „Czytanka ruska dla II. klasy“ i „Istorya wseświtna dla II. klasy“, tudzież za druk dra Torońskiego „Dohmatyka czastna“ i Lewickiego-Matijowa „Istoryja kraju rodynnoho“	3.781 zł. 01 ct.
Ks. Bazyli Ilnicki za tłumaczenie „Istoryi wseświtnej dla II. klasy“	200 „ — „
Dr. Franko Iwan — reszta honoraryum za „Czytankę ruską dla II. klasy“	100 „ — „
Gruszkiewicz Teofil — honoraryum autorskie za „Czytankę ruską dla II. klasy“	35 „ — „
Tysowski Bazyli, jak wyżej	20 „ — „
Bilecki Bazyli, jak wyżej	70 „ — „
Matijów Jan za tłumaczenie „Istoryi kraju rodynnoho“	170 „ — „
Dr. Lewicki Anatol za „Historyę kraju rodzinnego“	400 „ — „
Ks. Toroński Aleksy za „Chryst. Kat. Dohmatyka“	300 „ — „
razem	5.076 zł. 01 ct.

t j. o 876 zł. 01 ct. więcej ponad dotacyę 4.200 zł., uchwaloną przez Wysoki Sejm na r. 1895. Nadwyżkę tę pokryto zaliczkowo na rachunek dotacyi, przyznanej na r. 1896.

Zaległości czynne, odebrane od byłych funduszów szkolnych okręgowych.

Należitości czynne byłych funduszów szkolnych okręgowych przelane do funduszu szkolnego krajowego, wynoszą z końcem roku 1895 wedle odnośnego zamknięcia rachunków kwotę . 213.201 zł. 56 ct.

Zaległość ta jednak ulega i ulegać będzie ciągłym zmianom aż do zupełnego spłacenia, a to z powodu, że c. k. krajowa Rada szkolna przeprowadza ustawiczne obrachunki ze stronami konkurencyjnemi i na podstawie tych obrachunków prostuje zaległości, przez c. k. Urzędy podatkowe pierwotnie wykazane. Na podstawie takich poszczególnych obrachunków dopisano w ciągu roku 1896 do powyższej zaległości . 21.278 zł. 00 $\frac{1}{2}$ ct.

Ogółem należitości czynne z powyższego tytułu wynoszą z końcem września 1896 kwotę . 234.479 zł. 56 $\frac{1}{2}$ ct.

Na poczet tej należitości spłacono w r. 1896 po koniec września, t. j. do czasu, do którego nadesłane zostały dzienniki kas rządowych, ogółem . 28.598 zł. 52 ct.

pozostaje zatem zaległość z końcem września r. 1896 . 205.881 zł. 04 $\frac{1}{2}$ ct.

Oprócz tego ma fundusz krajowy do żądania od miejskiego funduszu szkolnego okręgowego krakowskiego tytułem zwrotu udzielonych po koniec roku 1894 zaliczek kwotę . 131.245 „ 40 „
tudzież udzieloną w roku 1895 zaliczkę . 34.756 „ — „
razem . 166.001 zł. 40 ct.

Prestacye szkolne.

Należitość za rok 1895 z tytułu wszystkich prestacyi szkolnych wynosi wedle zamknięcia rachunków za rok 1895 . 1,015.997 „ 13 $\frac{1}{2}$ „
na to zapłacono w roku 1895 . 842.990 „ 14 „
została zaległość . 173.006 zł. 99 $\frac{1}{2}$ ct.
a po strąceniu zaległości biernych w łącznej kwocie . 46.005 „ 97 „
właściwa zaległość czynna z końcem r. 1895 wynosi . 127.001 zł. 02 $\frac{1}{2}$ ct.

Należytość bieżąca prestatyj szkolnych za rok 1896 wynosi wedle budżetu kwotę łączną . 1,223.654 zł. — ct.

a po doliczeniu dodatkowej należitości za r. 1895, wykazanej w r. 1896 przez c. k. Urzędy podatkowe w kwocie 326.898 „ 33½ „ 1,550.552 „ 33½ „
ogólna należitość na rok 1896 1,677.553 zł. 35½ ct.
Na poczet tej należitości wpłynęło po koniec września 1896 690.456 „ 53½ „

Niespłacone prestacje z końcem września 1896 wynoszą 987.096 zł. 82 ct.

Celem śpiesznego i energicznego ściągania tych zaległych prestatyi, o ile one nie są płacone razem z podatkami, przesyła się co półrocza szczegółowe wykazy wszystkim c. k. Starostwom a zarazem uprasza się c. k. Prezydium Namiestnictwa o przynaglenie w tej sprawie.

Ostatnie takie zarządzenie, dotyczące stanu zaległości po koniec czerwca 1896, uskutecznione zostało do L.W. 52612 ex 1896.

Oprócz tego przeprowadzane bywają liczne specjalne korespondencye.

Zaliczki na budynki szkolne.	Stan niespłaconych zaliczek na budynki szkolne z końcem roku 1894 wynosił	51.719 zł. 80 ct.
	w roku 1895 spłacono	11.309 „ 86 „
	pozostało z końcem roku 1895 niespłaconych zaliczek	40.409 zł. 94 ct.
	w roku 1896 po koniec września wpłynęło	3.691 „ 22 „
	stan niespłaconych zaliczek z końcem września 1896	36.718 zł. 72 ct.

Od czasu utworzenia po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. września 1892 osobnego funduszu pożyczkowego na budowę szkół nie udziela się już zaliczek z funduszu szkolnego krajowego, lecz tylko ściągają się raty, dotychczas nie spłacone.

Pretensye do Skarbu królestwa Polskiego.	Sprawa rewindykacji kapitałów od rządu rosyjskiego, należących się funduszowi szkolnemu krajowemu, mimo urgensów, wniesionych do c. k. Namiestnictwa, dotychczas załatwioną nie została.
--	--

Taksy szkolne.	Należitości taks spadkowych, przypadające na rzecz krajowego funduszu szkolnego, wynosiły z początkiem roku 1895	7.454 zł. 09½ ct.
	Należitość na rok 1895	9.930 „ 99 „
	razem	17.385 zł. 08½ ct.
	z tego odpisano	198 „ 75 „
	pozostało	17.186 zł. 33½ ct.
	w roku 1895 spłacono	9.802 „ 63 „
	zaległość z końcem roku 1895 wynosi	7.383 zł. 70½ ct.
	Należitość na r. 1896 wedle budżetu wynosi	12.000 „ — „
	razem	19.383 zł. 70½ ct.
	na to wpłynęło po koniec września 1896	7.110 „ 69 „

niespłacone taksy spadkowe z końcem września 1896 wynoszą zatem 12.273 zł. 01½ ct.

Odezwą Wydziału krajowego z dnia 13. maja 1896 l. 30334 przesłano wszystkim c. k. Starostwom i Magistratowi lwowskiemu szczegółowe wykazy zaległych z końcem roku 1895 taks szkolnych z wezwaniem o bezzwłoczne ściągnięcie tychże, a równocześnie proszono Prezydium c. k. Namiestnictwa o przynaglenie Starostw do tej czynności.

Oprócz tego prowadzi się w tej sprawie z Sądami, Starostwami i Urzędami podatkowymi ciągle korespondencye, które się ustawicznie wzmagają, a zwłaszcza obecnie z powodu wejścia w życie z dniem 25.

maja 1896 nowej ustawy w sprawie taks spadkowych z dnia 6. grudnia 1894 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 19. z roku 1896.

Inne nale-
żytości fun-
duszu szkol-
nego krajo-
wego.

Inne należytości czynne wynosiły z końcem roku 1895, a to:

Odsetki od kapitałów	18.802	zł.	68	ct.
Dochody z dóbr i realności	2.646	"	09	"
Rozmaite wpływy	13.737	"	00	$\frac{1}{2}$ "
razem	35.185	zł.	77	$\frac{1}{2}$ ct.

Należytości bieżące za rok 1896 wedle budżetu wynosiły, a to:

Odsetki od kapitałów	34.166	"	—	"
Dochody z dóbr, realności i innych praw	24.285	"	—	"
Rozmaite wpływy	37.886	"	—	"
Ze sprzedaży książek szkolnych	2.835	"	—	"
ogółem	134.357	zł.	77	$\frac{1}{2}$ ct.

na to wpłynęło w r. 1896 po koniec września 1896 ogółem 61.415 " 98 "

pozostaje do pobrania z końcem września 1896 72.941 zł. 79 $\frac{1}{2}$ ct.
Zaległości te w znacznej części prawdopodobnie wpłyną po koniec r. 1896.

Fundusz
szkół ludo-
wych z roku
1872.

Majątek zarodowy tego funduszu wynosił z końcem roku 1895 w gotówce — zł. $\frac{1}{2}$ ct., w efektach w w. a. 10.609 zł. 80 ct, w efektach w wal. koron. 182.000 koron. Odsetki od efektów w roku 1896 przyniosą dochodu w kwocie około 4.065 zł, z którego rozdzielono tytułem bezwrotnych zasiłków na budowę szkół, a to:

po 100 zł. gminom: Bieździedza, Borowe, Boryń- ce Górne, Buczków, Hnilecze, Hranki i Kutry, Krasno- sielce, Lesiówka, Lublica, Lutynka, Meteniów, Mętna, Palczyńce, Przyłek, Radwanowice, Stobierna, Słoboda Niebyłowska, Szołomyja, Szpikłosa, Wojciechowice i Za- łukiew razem	2.100	zł.	—	ct.
Gminie Helenków	130	"	—	"
po 150 zł. gminom: Barwałd Górny, Byszów i Oskrześnińce razem	450	"	—	"
Gminie Parchacz	160	"	—	"
po 200 zł. gminom: Bajkowce, Łuka, Ostróžec, Pacyków, Uhnów i Wola Zgłobieńska razem	1.200	"	—	"
rozdzielono ogółem	4.010	zł.	—	ct.

Petycje na-
uczycieli,
wdów i sie-
rot po nich
o emeryturę
lub dary
z łaski.

Co do tych petycyj, które na uwzględnienie zasługują, przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Petycje
gmin o zni-
żenie pre-
stacyi szkol-
nych.

Kilku uchwałami przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania w porozumieniu z Radą szkolną krajową liczne petycje gmin, domagających się zniżenia dobrowolnych zobowiązań na pokrycie wydatku na płace nauczycieli ludowych.

W tej sprawie przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

III. Pomniki historyczne i archiwa akt grodzkich i ziemskich.

Restaura-
cja katedry
na Wawelu.

Uchwałą z dnia 1. lutego 1896 wyznaczył Wys. Sejm na restaurację katedry na Wawelu subwencyę z funduszu krajowego w sumie stu tysięcy (100.000) zł., płatną w ciągu lat 10 począwszy od r. 1896.

Wstawioną do budżetu na rok 1896 pierwszą ratę 10.000 zł. zasągnął Wydział krajowy reskryptem z dnia 13. marca 1896 L. 8.660. do wypłaty na ręce Najprzewielebniejszego ks. Jana Puzyny, księcia-biskupa krakowskiego.

Konsystorz książęco-biskupi w Krakowie pismem z dnia 27. marca 1896 L. 1327 składa gorące podziękowanie za ten hojny dar Kraju i zarazem donosi, że roboty restauracyjne są w pełnym toku, a mianowicie przy kończącej się restauracji Skarbcza przystąpiono do robót w presbyteryum katedry.

Restauracja Zamku królewskiego w Żółkwi.

W ciągu roku 1895 dokonana została częściowa restauracja tego cennego zabytku historycznego; odrestaurowany został w szczególności parter Zamku według wskazówek i pod nadzorem c. k. konserwatora prof. Juliana Zachariewicza.

Koszta tej restauracji według sprawozdania Magistratu miasta Żółkwi wynoszą przeszło 11.000 zł.; część tego wydatku pokryła gmina, reszta w kwocie 6.000 zł. znalazła pokrycie w subwencji z funduszu krajowego, przez Wysoki Sejm uchwalonego, której drugą ratę z budżetu na r. 1896 Wydział krajowy wyasygnował 31. marca 1896 do l. 20.795 do rąk prof. Zachariewicza.

Obecnie oczekuje Wydział krajowy od p. Zachariewicza sprawozdania z dokonanej pod jego nadzorem restauracji powyższej.

Restauracja krużganków w klasztorze OO. Dominikanów w Krakowie.

Uchwałą z dnia 7. lutego 1895 wyznaczył Wysoki Sejm na odrestaurowanie starożytnych krużganków przy klasztorze OO. Dominikanów w Krakowie, pożarem w r. 1850 zniszczonych, subwencję w kwocie 4.400 zł., płatną w dwóch rocznych ratach. Z asygnowanej w r. 1895 pierwszej raty subwencji przedłożyło Grono konserwatorów Galicyi zachodniej Wydziałowi krajowemu udokumentowany rachunek; asygnowano przeto drugą ratę subwencji w kwocie 2.200 zł. na r. 1896 do rąk Dra Stanisława Tomkowicza, c. k. konserwatora dla miasta Krakowa, jako zaliczkę do wyrachowania.

Restauracja krużganków w klasztorze OO. Franciszkanów w Krakowie.

Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 7. lutego 1895 odniósł się Wydział krajowy w maju 1895 roku do krakowskiego grona c. k. konserwatorów z żądaniem przedłożenia planów i kosztorysu zamierzonej restauracji a oraz wykazu funduszy, jakie na cel ten są do dyspozycji. Odpowiedź na to pismo nadeszła dopiero 31. grudnia 1895 r., a więc w czasie, gdy preliminarz funduszu krajowego na r. 1896 był już zestawiony i Wysoki Sejm już rozpoczął był swe obrady.

Wobec tego Wydział krajowy nie mógł już w ciągu ubiegłej sesji przedstawić Wysokiemu Sejmowi sprawozdania i wniosków w tej sprawie, a przeto pismem z 10. stycznia 1896 L. 84.394 oznajmił Grono c. k. konserwatorów, że gotów jest przedstawić na najbliższej sesji sejmowej swoje przychylnie dla petentów wnioski, a oraz wstawić do preliminarza na rok 1897 odpowiednią subwencję na restaurację, jednak tylko w takim razie, jeżeli konwent OO. Franciszkanów zapewni sobie w ciągu roku 1896 subwencję ze strony gminy miasta Krakowa i z c. k. Skarbu państwa i jeżeli zgłosi się do Wydziału krajowego w czasie właściwym, t. j. przed ostatecznym ułożeniem preliminarza funduszu krajowego na rok 1897. Ponieważ zgłoszenie takie do połowy listopada nie nastąpiło, nie mógł Wydział krajowy i w tym roku żądaniu petycyi uczynić zadość.

Restauracja kościoła parafialnego w Bieczu.

Uchwaloną przez Wysoki Sejm na rok 1896 pierwszą ratę z subwencji 4.000 zł. na restaurację kościoła parafialnego w Bieczu w kwocie 2.000 zł., wyasygnował Wydział krajowy 17. marca 1896 do L. 12.618 do rąk Przewodniczącego grona c. k. konserwatorów w Krakowie jako zaliczkę do wyrachowania z wezwaniem, aby w właściwym czasie przedłożył szczegółowy i udokumentowany rachunek z użycia tej kwoty.

Odezwą z 22. lipca 1896. L. 60.045 c. k. Namiestnictwo zakomunikowało Wydziałowi krajowemu reskrypt c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty z 3. lipca 1896 L. 14.659, upoważniający c. k. Namiestnictwo do zarządzenia wypłaty komitetowi parafialnemu w Bieczu kwoty 3.000 zł. tytułem subwencji, ze Skarbu państwa przyznanej, na rok 1896 na rzecz restauracji kościoła parafialnego w Bieczu. Wskutek polecenia, otrzymanego w tym reskrypcie, zapytało przytem c. k. Namiestnictwo,

czy i w jakiej kwocie Wydział krajowy przyczynić się zechce dalszym datkiem z funduszków krajowych na pokrycie kosztów wspomnianej restauracji.

W odpowiedzi na to zapytanie Wydział krajowy odezwą z d. 4. sierpnia 1896 L. 48.655 oznajmił, że z przyjemnością powziął wiadomość o wypłacie ze Skarbu państwa zasiłku 3.000 zł., wyraził jednak przytem nadzieję, że c. k. Namiestnictwo zechce wyjednać u c. k. Rządu i na przyszłe lata środki, potrzebne do ukończenia restauracji tego średnio-wiecznego zabytku architektury, zwłaszcza, że c. k. Rząd jest patronem kościoła parafialnego w Bieczu. Zarazem oświadczył Wydział krajowy, że wobec obciążenia funduszu krajowego wydatkami niezbędnymi, a przede-wszystkiem wobec faktu, że Wysoki Sejm już dotychczas przyznał na cel tej restauracji w ciągu ostatnich lat kilkunastu sumę 11.864 zł. — nie mógłby Wydział krajowy przedstawić Sejmowi wniosku uchwalenia dalszej jeszcze na ten cel subwencji.

Odwołując się do ostatniego sprawozdania, Wydział krajowy odniósł się z zapytaniem do konsystorza ksiązęco-biskupiego w Krakowie, o ile postąpiła sprawa osiedlenia się w Tyńcu kongregacji ks. Benedyktynów z Cluny.

Pismem z dnia 16. lipca 1896 L. 3.001 Konsystorz ksiązęco-biskupi w Krakowie zawiadomił Wydział krajowy, że sprawa ta jest w toku i że spodziewa się, iż w krótkim czasie usunięte zostaną przeszkody do osiedlenia się tychże zakonników w klasztorze tynieckim.

Zarazem urgował Wydział krajowy c. k. Namiestnictwo w sprawie restauracji kościoła i klasztoru w Tyńcu i wyznaczenia na ten cel subwencji z funduszu państwowego lub religijnego — dotąd jednakże nie nadeszła żadna odpowiedź.

Dla komitetu wykupna ruin kościoła i klasztoru poddominikańskiego w Oświęcimiu na konserwację tychże ruin przyznał Wysoki Sejm i wstawił do budżetu na rok 1896 jednorazowy zasiłek w kwocie 1.000 zł., a Wydział krajowy rozporządzeniem z 13. marca 1896 L. 12.614 wyasygnował tę kwotę do rąk p. Sławomira Odrzywolskiego, jako właściwego c. k. konserwatora, z wezwaniem do złożenia w swoim czasie szczegółowego i udokumentowanego rachunku z użycia tej subwencji.

Komitet zakupna ruin w Oświęcimiu, zawiadomiony o uchwale i asygnacie, wniósł 1. maja 1896 do Wydziału kraj. prośbę o pozwolenie użycia wspomnianego zasiłku na spłatę reszty ceny kupna za owe ruiny. Na uzasadnienie swej prośby przytoczył, że według kontraktu kupna-sprzedazy nie wolno kupującym przystąpić do odbudowania ani restauracji ruin, póki cena kupna w całości uiszczoną nie zostanie, dalej, że ofiary i składki na cel wykupna już teraz tylko skąpo wpływają i zachodzi uzasadniona obawa, iż komitet nie będzie w możności uiszczenia w umówionych terminach pozostałej reszty ceny kupna, skutkiem czego ruiny mogą być wystawione na licytację w drodze sądowej, a dzieło, tak dobrze poczęte, może być zniweczone.

Motywów tak ważnych nie można było lekceważyć, ale, zanim Wydział krajowy przystąpił do powzięcia decyzji nad prośbą, postanowił odnieść się jeszcze do c. k. konserwatorów o wyjaśnienie i opinię. W odpowiedzi swej z 28. lipca 1896 L. 251 Grono c. k. konserwatorów w Krakowie oświadcza: „że mury kościoła w Oświęcimiu są wprawdzie w swej górnej części zniszczone, nie grożą jednak takim rozkładem, aby odroczenie robót konserwacyjnych choćby na 2—3 lat spowodować mogło ich zupełne zniszczenie. Z uwagi natomiast, że do konserwacji ruin nie można nawet wobec brzmienia kontraktu przystąpić, dalej z uwagi, że objęcie ruin jak najrychlej w nieograniczone posiadanie będzie dla ludności okolicznej, interesującej się sprawą wykupna, niejako widomym znakiem żywotności zabiegów komitetu, a tem samem da bodziec do dalszych starań o restaurację,“ — Grono c. k. konserwatorów popiera gorąco prośbę Komitetu w Oświęcimiu o pozwolenie użycia subwencji 1.000 zł. na częściową spłatę ceny wykupna tych ruin.

Wobec tego stanu rzeczy Wydział krajowy miał do wyboru: albo, trzymając się dosłownie uchwały Wys. Sejmu, odmówić wypłaty subwencji, a odmowa byłaby nie tymczasową, ale stałą, bo według kontraktu przed zupełną wypłatą ceny kupna o konserwacji ruin mowy być nie może, — albo też wypłacić subwencję mimo, że ona nie na wykupno ale na konserwację była przeznaczona. Wydział krajowy wybrał tę drugą drogę, z tego wychodząc zapatrywania, że Wys. Sejmowi chodziło głównie o poparcie dzieła przez komitet oświęcimski podjętego, a jeżeli uchwalił subwencję na konserwację ruin, uczynił to w tem przypuszczeniu, że fundusze na wykupno są już zebrane, a przeto subwencji na tę główną akcję komitetu już nie potrzeba. Skoro się jednak okazało, że tak nie jest, i że przeciwnie właśnie dla braku funduszy na wykupno zachodzić może obawa zupełnego udaremnienia dotychczasowych zabiegów około wydobywania ruin z rąk innowierców, — to obowiązkiem wydawało się Wydziałowi krajowemu przyjąć odpowiedzialność za taką interpretację uchwały Wysokiego Sejmu, któraby intencji, tkwiącej w uchwale, odpowiadała i dopomogła do powodzenia dobrej sprawy.

Z tych powodów Wydział krajowy uchwałą z d. 4. sierpnia 1896 L. 48.738 pozwolił na wypłatę subwencji powyższej do rąk komitetu oświęcimskiego celem użycia jej na częściową spłatę ceny kupna ruin pamiątkowych.

Subwencja na restaurację rz. kat. kościoła parafialnego w Bielinach. Subwencję w kwocie 500 zł. na restaurację zabytków sztuki w kościele parafialnym rz. kat. w Bielinach wyasygnował Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 1. kwietnia 1896 L. 21.648 z budżetu kraj. na rok 1896 do rąk prof. Dra Maryana Sokołowskiego, przewodniczącego Grona c. k. konserwatorów w Krakowie, jako zaliczkę do wyrachowania i oczekuje sprawozdania z użycia tej subwencji.

Subwencja na restaurację starożytną cerkwi w Jazowie. Uchwaloną przez Wysoki Sejm w budżecie krajowym na r. 1896 subwencję w kwocie 200 zł. na restaurację starożytną cerkwi w Jazowie wyasygnował Wydział krajowy rozporządzeniem z 13. marca 1896 roku L. 12.613 do rąk prof. Juliana Zachariewicza, jako właściwego c. k. konserwatora. Z użycia tej subwencji ma być Wydziałowi krajowemu złożonym sprawozdanie.

Restauracja kościoła OO. Bernardynów w Przeworsku. W sprawie tej przedkładamy osobne sprawozdanie.

Restauracja cerkwi św. Ducha w Rohatynie. Uchwałą z dnia 22. października 1884 przeznaczył Wysoki Sejm kwotę 2.500 zł. jako jednorazowy datek na restaurację gotyckiej drewnianej cerkwi św. Ducha w Rohatynie.

Z tej sumy wypłacił Wydział krajowy dnia 7. stycznia 1885 na żądanie c. k. konserwatora, Wojciecha hr. Dzieduszyckiego, kw. 265 zł. do rąk p. Michała Kowalczuka tytułem honorarium za sporządzenie planu restauracji.

Z powodu nieprzewidzianych przeszkód otrzymało koło konserwatorów Galicyi wschodniej dopiero w r. 1895 plany restauracji, wykonane przez architekta p. M. Kowalczuka z polecenia JW. Wojciecha hr. Dzieduszyckiego, i zbadawszy takowe ze stanowiska wymagań archeologiczno-stylowych, poleciło temuż p. Kowalczukowi, jako swemu mężowi zaufania, wypracowanie kosztorysu w obrębie sumy 2.000 zł. i powierzyło mu nadzór nad restauracją i kollaudacją robót, wypłacając subwencję ratami w miarę ich postępu.

Restauracja cerkwi św. Ducha dokonana została w ciągu r. 1895 i 1896, a to kosztem 2.000 zł., wypłaconych na ręce przewodniczącego komitetu parafialnego, ks. Hipolita Dzerowicza, proboszcza gr. kat. w Rohatynie. Wydział krajowy po sprawdzeniu rachunków udzielił komitetowi absolutoryum z użycia kwoty 2.000 zł. Pozostała, jeszcze nie wydana kwota 235 zł. wpłynie w najbliższym czasie do funduszu krajowego.

Restauracja
cerkwi
parafialnej
w Haliczu

Uchwałą z dnia 6. lutego 1896 przekazał Wysoki Sejm petycję komitetu parafialnego gr. kat. w Haliczu o subwencję na restaurację cerkwi parafialnej także Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi.

Jeszcze w r. 1883 uchwalił był Wysoki Sejm wskutek petycji członków zjazdu archeologicznego, odbytego w tymże roku w Haliczu, subwencję w kwocie 4 500 zł. na restaurację cerkwi miejskiej w Haliczu. Suma ta z potrąceniem kwoty 500 zł., wypłaconej prof. Zachariewiczowi za plany restauracji, wydana została w r. 1884 do rąk c. k. konserwatora hr. Wojciecha Dzieduszyckiego, ale nie została użyta na cel zamierzony. Na zjeździe bowiem konserwatorów galicyjskich dnia 20. lipca 1890 roku oświadczył tenże sam c. k. konserwator, że, gdy nowsze badania stwierdziły, że cerkiew miejska w Haliczu nie jest starożytną cerkwią soborną, restauracja jej traci tem samym naukowe i archeologiczne znaczenie i wchodzi w zakres obowiązków patronatu i gminy, którym nie brak na to funduszków. Wskutek tego Wydział krajowy zażądał od p. hr. Wojciecha Dzieduszyckiego zwrotu wyasygnowanej do rąk jego subwencji i otrzymawszy ją w grudniu 1892 wraz z procentami, wcielił napowrót do funduszu krajowego.

Gdy obecnie komitet parafialny wniósł do Wysokiego Sejmu petycję o subwencję na restaurację tej samej cerkwi, Wydział krajowy odniósł się do Grona c. k. konserwatorów z zapytaniem, czy wobec opinii, wyrażonej na zjeździe c. k. konserwatorów we Lwowie w lipcu 1890 r., dzisiejsza cerkiew miejska w Haliczu może być wogóle uważaną za przedmiot konserwatorski, a względnie czyli i w jakich rozmiarach restauracja tej cerkwi ze względów konserwatorskich byłaby wskazana.

Grono c. k. konserwatorów oświadczyło w piśmie z 20. października 1896, „że w cerkwi parafialnej w Haliczu nie znajduje się nic, coby wymagało artystycznej i bardzo kosztownej restauracji, jak n. p. rzeźby, freski i t. p., lecz chodzi wyłącznie o pospolite roboty konserwacyjne, przeto subwencya z funduszków krajowych albo całkiem jest zbyteczną, albo w najlepszym razie, a to przez wzgląd na starożytne założenie cerkwi, zamknąć się może w sumie ryczałtowej 500—1.000 zł.“

Wobec tej opinii, dalej z uwagi na to, że mimo dwukrotnege wezwania nie przedłożono Wydziałowi krajowemu nawet w przybliżeniu ułożonego kosztorysu restauracji, wreszcie ze względu, że według oznajmienia komitetu parafialnego strony konkurencyjne zastrzegły się wyraźnie, aby restauracja cerkwi ograniczyła się do robót niezbędnych, te zaś są obowiązkiem wyłącznie konkurencyi, — postanowił Wydział krajowy nie przedstawiać Wysokiemu Sejmowi wniosku udzielenia zasiłku z funduszków kraj. na cel tej restauracji.

Restauracja
starożytnej
bożnicy
w Leszniowie.

Sprawa restauracji starożytnej i cennej jako zabytek architektoniczny z XVII. wieku bożnicy w Leszniowie utknęła na razie z następującego powodu. Wydział krajowy jeszcze w kwietniu 1894 r. zażądał od Wydziału powiatowego w Brodach przedłożenia planu i kosztorysu zamierzonej restauracji a oraz wykazu funduszków, zebranych już lub zebrać się mających na tę restaurację. Wydział krajowy zaznaczył przytem, że, gdy według opinii konserwatorskiej wydatek, na restaurację potrzebny, wynosić będzie co najmniej 3.000 zł., a subwencya sejmowa w najlepszym razie zaledwie małą część tego wydatku pokryć może, postarać się wprzód należy o zapewnienie reszty kosztów budowy u tych kół, które restauracja bożnicy w pierwszej linii interesować powinna.

W odpowiedzi na to pismo Wydział powiatowy brodzki sprawozdaniem z dnia 18. stycznia 1896 L. 4.105 przedłożył plan wraz z kosztorysem, według którego wydatek na restaurację obliczony jest nie na 3.000 ale na 6.000 zł., o tem zaś, skądby ten wydatek pokryć można było, sprawozdanie nie zawiera żadnej wzmianki. Wobec tego Wydział krajowy dnia 11. marca b. r. L. 4.293 oświadczył Wydziałowi powiatowemu, że, jeżeli poza subwencją sejmową nie widzi żadnego innego źródła pokrycia

tak znacznych kosztów restauracji, w takim razie o podjęciu tego dzieła na teraz nawet marzyć nie można.

Prywatnie wiadomo Wydziałowi krajowemu, że mają być poczynione kroki dla uzyskania subwencji z c. k. Skarbu państwa, jak niemniej z innych źródeł. Rezultatu tych zabiegów Wydział krajowy będzie wyczekiwał i w danym razie sprawę subwencji z funduszu krajowego weźmie ponownie pod rozwagę.

Krajowe archiwa akt grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie.

Na przedstawienie Akademii Umiejętności w Krakowie zamianował Wydział krajowy uchwałą z dnia 10. marca 1896 LW. 12700 Stanisława Hierzyka, ucznia wydziału filozoficznego w c. k. uniwersytecie lwowskim, uchwałą z dnia 21. października 1896 LW. 65593 Przemysława Dąbkowskiego, ucznia III. r. wydziału prawniczego, a uchwałą z dnia 10. listopada 1896 LW. 70697 Zbigniewa Pazdrę, ucznia III. r. wydziału prawniczego, i Adama Szelałowskiego, ucznia IV. r. filozofii w tymże uniwersytecie, aplikantami krajowego archiwum akt grodzkich i ziemskich we Lwowie — uchwałą zaś z dnia 3. listopada 1896 LW. 68670 Wacława Łobaczewskiego, ucznia IV. r. wydziału prawniczego w c. k. Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, aplikantem krajowego archiwum akt grodzkich i ziemskich w Krakowie.

Sprawa połączenia akt i ksiąg znajdujących się w archiwach gminnych, z archiwami akt grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie.

W ciągu roku 1896 wezwał Wydział krajowy ponownie Zwierzchności gminne w Pilźnie i Mostach Wielkich, ażeby przedłożyły bezzwłocznie inwentarze swych archiwaliów, zwierzchność gminną w Kukizowie wezwano zaś, ażeby w myśl okólnika Wydziału krajowego z r. 1887 albo przedłożyła inwentarz archiwaliów, albo też nadesłała swe archiwalia w celu złożenia ich w jednym z archiwów krajowych. Zwierzchność gminna w Mostach Wielkich zawiadomiła Wydział krajowy, że gmina tamtejsza nie posiada dokumentów ani akt, kwalifikujących się do archiwaliów.

Reorganizacja krajowych archiwów akt grodzkich i ziemskich w Krakowie i we Lwowie.

W przedmiocie reorganizacji krajowych archiwów akt grodzkich i ziemskich w Krakowie i we Lwowie przedkłada Wydział krajowy Wys. Sejmowi osobne sprawozdanie.

IV. Sprawy teatralne.

Teatr polski we Lwowie,

W okresie, do którego odnosi się niniejsze sprawozdanie, przechodził teatr polski we Lwowie ciężkie przesilenie.

Czyto skutkiem znacznego podwyższenia czynszu najmu sali teatralnej przez nowych dzierżawców gmachu skarbkowskiego, czy też z innych Wydziałowi krajowemu nieznanych powodów, poprzednie przedsiębiorstwo teatralne powzięło zamiar usunięcia się z końcem roku teatralnego, t. j. z niedzielą kwietnią 1896 roku. Następstwa tego postanowienia dały się rychło odczuć w kierownictwie teatru, na zewnątrz zaś zaznaczyły się nieregularnem z początku wyplacaniem, później zaś, pod koniec sezonu, prawie zupełnem wstrzymaniem wypłaty gaż personalowi teatralnemu. Powstało stąd naturalnie wielkie rozluźnienie karności, rozstrój, niepraktykowany nigdy, a dość powiedzieć, że była chwila, w której na seryo myślano i mówiono o zamknięciu teatru we Lwowie. Wśród takich anormalnych stosunków nie mogło oczywiście być mowy o prawidłowej działalności teatru; nawet krytyka musiała zamilknąć a jedynem dążeniem było zapobiedz ile możności katastrofie, grożącej setkom ludzi, którzy w służbie teatru szukają utrzymania dla siebie i swych rodzin.

Wydział krajowy nie wspominałby wcale o tym przykrym epizodzie, gdyby go przytoczyć nie był zmuszonym dla usprawiedliwienia wypłaty części subwencji na dramat i przeważnej części subwencji na

operę, na rok 1896 uchwalonej. Faktem bowiem jest, że głównym motywem wypłaty tej subwencji był dla komisji artystycznej i dla Wydziału kraj. wzgląd na konieczność zaspokojenia gaź zaległych, które w połowie lutego 1896 wynosiły około 7.000 zł! Zapomocą wypłaty subwencji, zarządzanej z wszelkimi ostrożnościami i z wyraźnym zastrzeżeniem zaspokojenia wszelkich zaległości gażowych, udało się Wydziałowi krajowemu zapobiedz fatalnym następstwom i doprowadzić teatr do końca sezonu, z którym skończyło się także pamiętne przesilenie teatralne.

Z nowym rokiem teatralnym, w kwietniu 1896 objęli przedsiębiorstwo teatralne pp. Dr. Juliusz Bandrowski i Ludwik Heller, a można powiedzieć, że objęli je w warunkach, bardzo dla siebie uciążliwych. Nie dość, że musieli się zgodzić na znaczne podwyższenie czynszu za najm sali teatralnej, podyktowane im przez dzierżawców gmachu, i nabyć od poprzedniego przedsiębiorstwa cały inwentarz teatralny, ale objęli personal zniechęcony i, co może najgorsze, zastali publiczność, prawie odzwyczajoną od teatru. Trzeba przyznać nowym przedsiębiorcom, że mimo tych trudności i nie zważając na pesymistyczny nastrój całego otoczenia, które z początku niemal z politowaniem patrzyło na ich wysiłki, z prawdziwie męską energią i wiarą w powodzenie zabrali się do dzieła i zdołali w krótkim stosunkowo czasie przywrócić teatr lwowski do takiego stanu, w którym już o postępie do coraz wyższego stopnia doskonałości myśleć można.

Nowa dyrekcyja teatru dopełnia dotychczas sumiennie swych zobowiązań względem personalu teatralnego, co nie jest wprawdzie zasługą ale zawsze dobrem w porównaniu z tem, co było, a pierwszym i koniecznym warunkiem ładu i karności w świecie teatralnym. Zasługą natomiast dyrekcyi jest wyporządzenie i odświeżenie sali teatralnej do tego stopnia, że pobyt w niej przestał być nieznośnym. Zasługą niewątpliwą dyrekcyi jest zaprowadzenie sobotnich popołudniowych przedstawień dla młodzieży szkolnej po cenach bardzo umiarkowanych, czem uczyniono zadość dawno objawianym w sferach nauczycielskich życzeniom, którym przed kilku laty także Wysoki Sejm dał wyraz.

Przedłożony przez Dyrekcyę we wrześniu 1896 repertuar, sięgający aż po koniec roku bieżącego, znalazł z małemi zastrzeżeniami zupełne uznanie komisji artystycznej. W swem sprawozdaniu z 4. listopada 1896 tak się wyraża komisya o tym repertuarze i wogóle o działalności Dyrekcyi: „Wogóle przyznać należy, że przedłożony repertuar ze wskazanemi powyższej zmianami (jak większe uwzględnianie nowszego repertuaru francuskiego i pominięcie niektórych sztuk, przeznaczonych do przedstawień popołudniowych) — może odpowiedzieć zadaniu, jeżeli sumiennie i dokładnie wykonany będzie. Z dotychczasowej działalności Dyrekcyi wnosićby można, że nie będzie szczędziła ani pracy ani zachodu, aby godnie spełnić przyjęty na siebie obowiązek. Już bowiem w poprzednim sprawozdaniu podnieśliśmy, że przedstawienia obecnie odznaczają się starannością reżyseryi i gustowną a nawet wytworną *mise en scène*.

„Nowości, zwłaszcza, jak „Miłostki“ Schnitzlera lub „Niewierna“ Roberta Bracco, przedstawione były w ostatnich czasach rzeczywiście wzorowo. W wyborze tych nowości kieruje się widocznie Dyrekcyja słuszną krytyką i nie pozwala sobie na eksperymenta, które zrażają publiczność.“
Jeżeli jednak komitet dla nadzoru sceny polskiej nie szczędzi uznania obecnej dyrekcyi tak co do przedłożonego przez nią repertuaru jakoteż dla jej dotychczasowej działalności, to z drugiej strony uznał za swój obowiązek stanowczo zaprotestować przeciw urządzanym w miesiącach października i listopadzie wędrownkom personalu dramatycznego lwowskiego po miastach prowincjonalnych. Komisya oświadczyła stanowczo, że wędrowki te nie mogą przekraczać pewnych ściśle określonych granic i nie mogą narażać sceny stołecznej na brak przedstawień dramatu i komedyi ani też skutkiem znużenia i rozbicia personalu utrudniać należytego wykonania repertuaru. Systematyczne bowiem, dokładne i poprawne przedstawianie dramatu i komedyi na scenie lwowskiej to główny warunek wypłaty subwencji, na ten cel przez Wys. Sejm przyznanej teatrowi hr. Skarbka we Lwowie.

Wydział krajowy udzielił tych uwag Dyrekcyi teatru z wezwaniem do ścisłego zastosowania się i nie wątpi, że wskazówka ta odniesie zamierzony skutek.

Subwencya na dramat i komedję za II. i III. kwartał została Dyrekcyi teatru na wniosek komisji artystycznej w ratach, z dołu płatnych, wyasygnowana.

„Co do opery — mówi sprawozdanie komisji — nie miała jeszcze nowa Dyrekcyja czasu wykazać, na jakiej wyżynie artystycznej postawi ją w sezonie najbliższym. Z przygotowań jednakże, dotąd poczynionych, widać można, że w prowadzeniu opery zajdą nareszcie pożądane zmiany w repertuarze, w organizacyi orkiestry i w systemie wystawiania dzieł muzycznych. Dyrekcyja obecna, urządziwszy w Krakowie letni sezon operowy, rozwinęła wiele ruchliwości; zdobyła sobie za usługę pierwszorzędną, wystawiając „Goplana“, operę Żeleńskiego, która w sezonie zimowym ukaże się we Lwowie, powiększyła też repertuar „Lohengrinem“ Wagnera. Następnie wystawiła już na lwowskiej scenie „Sprzedaną narzeczoną“ Smetany. Według zapowiedzi dyrekcyi oprócz tych trzech wymienionych nowości wejda w repertuar operowy tegoroczny „Jaś i Małgosia“ (Hänsel und Gretel) Humperdincka, „Powrót Taty“ Jareckiego i „Tannhäuser“ Wagnera. Jeżeli zapowiedź ta spełnioną zostanie istotnie, to repertuar operowy wzbogaci się o taką ilość dzieł, na jaką poprzednio lat pięciu potrzeba było.

Wobec tego sprawozdania uchwalił Wydział krajowy wypłacić Dyrekcyi resztę subwencji operowej z r. 1896 w kwocie 2.000 zł., nie wypłaconą poprzedniemu przedsiębiorstwu z powodu, że ostatni sezon operowy nie wykazał przepisanej liczby przedstawień operowych, uznanych za odpowiednie pod względem artystycznym.

Budowa nowego teatru we Lwowie.

Na konkursie, rozpisany przez Reprezentacyę m. Lwowa w celu uzyskania planów na budowę nowego teatru we Lwowie, przyznano pierwszą nagrodę w kwocie 3.000 zł. za plan, wypracowany przez p. Zygmunta Gorgolewskiego, architekta i dyrektora c. k. szkoły państwowej przemysłowej we Lwowie.

W komitecie sędziów konkursowych zasiadał także delegat Wydziału krajowego, c. k. konserwator p. Władysław Łoziński

Rada miejska postanowiła poruczyć p. Gorgolewskiemu wykonanie ostatecznego projektu, względnie planów budowy teatru i wejść z nim w dalsze rokowania co do tej budowy. Magistrat, komunikując tę uchwałę, przedłożył Wydziałowi krajowemu w czerwcu b.r. premiiowane na konkursie plany budowy wraz z dodatkowym szkicem do zatwierdzenia w myśl warunków uchwały W. Sejmu z 8. lutego 1895, a zarazem prosił o wyznaczenie delegacyi do komitetu budowy.

Ponieważ ani przedłożony projekt konkursowy ani dodatkowy szkic nie są planami, według których budowa teatru ma być rzeczywiście wykonaną, a plany takie mają być dopiero sporządzone, ponieważ dalej nie przedłożono kosztorysu budowy, mającego być podstawą obliczenia udział funduszu krajowego w kosztach budowy — nie mógł Wydział krajowy jeszcze nic stanowczego w sprawie zatwierdzenia planów budowy postanowić. W odpowiedzi na sprawozdanie Magistratu (z dnia 26. czerwca 1896 l. 39.761) oświadczył przeto tylko, że w zasadzie zgadza się, aby przedłożony projekt konkursowy a względnie szkic dodatkowy do tego projektu był wzięty za podstawę przy wypracowaniu szczegółowych planów budowy, — że jednak powzięcie ostatecznej decyzji co do zatwierdzenia planów budowy musi odroczyć aż do czasu, gdy mu szczegółowy plan budowy wraz z kosztorysem zostanie przedłożony.

Delegatami swymi do komitetu budowy zamianował Wydział krajowy pp. Tadeusza Romanowicza, członka Wydziału krajowego, i Władysława Łozińskiego, c. k. konserwatora, zwracając ich uwagę, że w myśl uchwały Wys. Sejmu z 8. lutego 1895 kraj ponosić ma $\frac{1}{2}$ część kosztów budowy z granicą maksymalną 300.000 zł., że przeto, o ile na te względy

estetyczne i techniczne, w szczególności zaś względ na należyte fundamentowanie gmachu pozwolą, dążyć należy do możliwej oszczędności w kosztach budowy a tem samem do obniżenia części tych kosztów, na fundusz krajowy przypaść mającej.

Petycja
gminy m.
Lwowa o
zwrot czę-
ściowy ko-
szków restau-
racji sali
teatralnej,

Uchwałą z dnia 5. lutego 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zdania sprawy na najbliższej sesji sejmowej petycję gminy m Lwowa o częściowy zwrot wydatków, poniesionych na restaurację sali teatralnej w gmachu hr. Skarbka we Lwowie.

Chodzi tu o kosztą restauracji sali teatralnej, przeprowadzonej w r. 1892, które gmina w swej petycji na 13.452 zł. 55 ct. oblicza. Owoż Wydział krajowy stwierdził przedewszystkiem, że połowę tej sumy w kwocie 6.726 zł. 27 ct. gmina. choć o tem w swej petycji nie wspomina, ściągnęła już w latach od 1894 do 1896 od b. Dyrekcji teatru hr. Skarbka. Stwierdziwszy ten fakt, oznajmił Wydział krajowy Reprezentacji miasta w piśmie z 24. marca 1896 L. 13.262, że nie może uznać za słuszną pretensyi gminy do zwrotu jakiegokolwiek kwoty z tytułu dokonanej restauracji sali teatralnej, a to dla tego, że obowiązek odpowiedniego umieszczenia sceny polskiej we Lwowie ciąży niewątpliwie na gminie, nie zaś na kraju. Ofiara zaś, jaką gmina dotychczas na ten cel w kwocie 6.726 zł. poniosła, jest rzeczywiście zbyt skromna, iżby jakakolwiek subwencya z funduszu krajowego dla gminy z tego powodu mogła być wskazaną, zwłaszcza wobec przyznanej już przez Wysoki Sejm subwencji na budowę nowego teatru we Lwowie.

Teatr polski
w Krakowie.

Stan teatru polskiego w Krakowie w czasie od lipca 1895 do końca czerwca 1896 przedstawiony jest z drobiazgową dokładnością w wyczerpujących, jak zawsze, sprawozdaniach krakowskiej komisji artystycznej. Komisya zarzuca brak wykniętego z góry kierunku w repertuarze i wytyka przedsiębiorstwu brak stałego, światłego reżysera, mimo to stwierdza, że „charakter literacko-artystyczny kierownictwa pozostał ten sam, z wykluczeniem zupełnem spekulacyjnego, a nawet pod tym względem za mało zwracaną jest uwaga na stronę administracyjną, nad czem tylko ubolewać należy. Dobra bowiem administracya wzmacniałaby byt i trwałość obecnej antreprzyzy, co wielce byłoby pożądanem“.

W tem ostatniem zdaniu zawartą jest opinia komisji o obecnem przedsiębiorstwie, — bardzo korzystna mimo wytkniętych braków. Są bowiem okoliczności, wielce łagodzące, a do nich należy niestety fakt materialnego niepowodzenia przedsiębiorstwa teatralnego w Krakowie. Smutno stwierdzić, że teatr ten mimo wytwornego lokalu i kierownictwa, prowadzonego prawdziwie artystycznie, nie znajduje należytego poparcia w sferach, powołanych do tego majątkiem i stanowiskiem; komisya stwierdza, że sfery te „jeszcze bardziej, niż lat poprzednich, usunęły się od narodowej sceny, więc dochód łożowy podtrzymuje nieliczny zastęp mieszczanstwa, a dochód ten maleje co roku“.

Zmniejsza się wogóle dochód z przedstawień a przedsiębiorstwo ponosi z roku na rok coraz dotkliwsze straty. Z trzechletniego doświadczenia przedstawia się stan fundusów w opłakanym stanie. I tak w pierwszym roku po wybudowaniu nowego teatru, 1893/4, przez 9 miesięcy było dochodu *brutto* 109.000 zł., a po strąceniu dziennych wydatków 67.000 zł. Gaże i administracya wynosiły 54.500 zł., więc pozostała nadwyżka, która jednak w całości i ze znacznym dodatkiem poszła w pierwszym roku za sprawienie garderoby, rekwizytów biblioteki i t. p. W drugim roku 1894/95 przez 11 miesięcy dochód *brutto* był 114.000 zł., po strąceniu dziennych wydatków zostało 54.000 zł. Gaże same wynosiły zaś 68.000 zł. więc niedobór wynosił 14.000 zł. W trzecim roku, 1895/96, stan jeszcze gorszy; za 10 miesięcy dochód *brutto* tylko 92.000 zł., a po strąceniu wydatków pozostało 39.000 zł., — niedobór urósł do kwoty 17.000 zł., a na rok bieżący horoskop wcale nie lepszy.

Wobec tej sytuacji, jeżeli sztuka dramatyczna w krakowskim teatrze ma znosić wieść żywot, wypadaloby, zdaniem komisji, już teraz zastanowić się, czy nie należałoby obmyślić oszczędności a z drugiej strony wyjednać przedsiębiorstwu pewnych ulg. Ciężary bowiem, ponoszone przez przedsiębiorstwo na podstawie kontraktu, są bardzo znaczne, sama asekuracja (6.100 zł.), czynsz za salę teatralną (1.200 zł.) i obowiązek zakupna dla inwentarza teatralnego, pozostającego własnością miasta, dekoracji i biblioteki pochłaniają całą subwencję sejmową; są to wydatki, których przedsiębiorstwa w starym teatrze nie miały a mimo to nie zbierały obfitego żniwa z przedsiębiorstwa teatralnego.

Komisja nie uważa jednak tych ulg za dostateczne i wyraża opinię, że podwyższenie subwencji krajowej z 8.000 zł. na 12.000 zł. wydaje się jej konieczną dla zapewnienia wolnego od trosk bytu teatrowi polskiemu w Krakowie.

Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem komisji wyasygnował przedsiębiorstwu całą na r. 1896 uchwaloną subwencję w dwóch ratach półrocznych. Co zaś do wniosku o podwyższeniu subwencji odpowiedział, że sprawa ta może być załatwioną tylko przez Wysoki Sejm na podstawie petycji Dyrekcyi teatru.

Teatr polski
im. Aleksandra
Fredry
w Stanisławowie

Towarzystwo dramatyczne imienia Aleksandra Fredry, dawszy w pierwszych dwóch miesiącach r. 1896 33 przedstawień w Stanisławowie, wyjechało z tego miasta i w ciągu dalszych miesięcy pierwszego półrocza 1896 urządzało przedstawienia Kołomyi (33), Czerniowcach (16), Stryju (11) i w Krynicy.

Na podstawie przedkładanego przez Dyrekcyę repertuaru, który w przeważnej części składał się ze sztuk oryginalnych (w 98 przedstawieniach dano sztuk oryginalnych 49, tłumaczonych 31), wyasygnował Wydział krajowy przedsiębiorcom tego teatru, pp. Antoniewskiemu i Jaworskiemu, przypadające za pierwsze dwa kwartały raty subwencji w kwocie 500 zł.

W lecie doszło do wiadomości Wydziału krajowego, że sala teatralna w Stanisławowie, której to towarzystwo dramatyczne od szeregu lat używało, została wynajętą innej trupie teatralnej, a gdy nadto wiadomem było, że towarzystwo pp. Antoniewskiego i Jaworskiego od kilku miesięcy w Stanisławowie przedstawień nie daje, powstała wątpliwość, czyli zgłaszającym się o wypłatę trzeciej raty kwartalnej wspomnianym przedsiębiorcom subwencya ta wogóle nadal wypłacaną być może. Dopiero, gdy pp. Antoniewski i Jaworski przedłożyli dowody, że mają zapewniony najem innej sali w Stanisławowie, w której w zezonie zimowym przedstawienia urządzać będą, że są i nadal rzeczywiście kierownikami trupy teatralnej im. Aleksandra hr. Fredry, że mają personal i repertuar, jak na trupę teatralną, wcale przyzwoity, wyasygnował im Wydział krajowy uchwałą z 7. listopada 1896 l. 69.382 zapadłą 3. ratę kwartalną subwencji sejmowej, dla teatru im. Aleksandra Fredry w Stanisławowie przeznaczonej.

Teatr ruski.

Wydział Towarzystwa „Ruska Besida“, który sprawuje bezpośrednio zarząd ruskiego teatru, złożył Wydziałowi krajowemu sprawozdania o stanie tego teatru za II. półrocze 1895 i I. półrocze 1896 roku, a ze sprawozdań tych wynika, że teatr ruski przy pomocy subwencji krajowej pomyślnie się rozwija.

Nadzór i kontrolę nad sprawami ruskiego teatru poruczono członkowi Wydziału „Ruskiej Besidy“, prof. Włodzimierzowi Szuchiewiczowi, artystyczne kierownictwo zaś Jerzemu Kasinenemu, artyście dramatycznemu, umyślnie sprowadzonemu z Ukrainy. Ten p. Kasinenko był do niedawna kierownikiem osobnej trupy teatralnej, która jednak rozwiązać się musiała, straciwszy w pożarze całe mienie. Każdego poniedziałku odbywał Wydział Besidy osobne posiedzenie, poświęcone wyłącznie sprawom teatralnym.

Ruska drużyna dramatyczna dała w ciągu II. półrocza 1895 przedstawień 103, a to w Stanisławowie, Nadwornie, Monasterzyskach, Brze-

żanach, Kołomyi i Lwowie; w I. półroczu 1896 roku zaś dawała przedstawienia w Sokalu, Złoczowie, Tarnopolu i Trębowlu, ogółem w czasie od 1. stycznia do końca czerwca 1896 dała przedstawień 101.

Personal składał się przy końcu roku 1895 z 37 osób, a to z 16 aktorów, 11 aktorek, 8 członków orkiestry i służby. W pierwszym półroczu 1896 personal zwiększono o 6 osób tak, że obecnie liczy 45.

Repertuar w II. półroczu 1895 stanowiło 23 sztuk oryginalnych i 15 tłumaczonych, między którymi znajduje się „Halka“ Moniuszki, „Cyganka Aza“, opereta Noskowskiego, „Honor“ Sudermana, „Dla świętej ziemi“ Sewera, „Cavalleria rusticana“ Mascagniego. W repertuarze z I. półroczu 1896 wykazano 24 utworów dramatycznych i 11 operetek. Z nowości oryginalnych wystawiono między innymi dramat Emiliana Ogonowskiego „Fedko Ostrogski“.

Sprawiono w tym czasie dla teatru kilka nowych dekoracyj, odnowiono garderobę, zaprowadzono ulepszone oświetlenie za scenie, zakupiono do biblioteki teatralnej książek za 60 zł. i t. d., a cały inwentarz teatralny ubezpieczono od ognia w towarzystwie asekuracyjnym „Dniestr.“

Na podstawie powyższych sprawozdań wyasygnował Wydział krajowy Towarzystwu „Ruska Besida“ całą na rok 1896 uchwaloną subwencję, a to w dwóch równych ratach, pierwszą w lutym, drugą w lipcu 1896 roku.

Konkurs na
oryginalne
utwory sceniczne
ruskie.

W lutym 1895 roku rozpiął Wydział krajowy drugi konkurs na oryginalne, czystym językiem ruskim napisane utwory sceniczne z zakresu dramatu, poważnej komedyi i sztuk ludowych ze śpiewami lub bez śpiewu, takiej objętości, iżby zapełniały cały wieczór teatralny.

Rozstrzygnięcie konkursu i przyznanie nagród zastrzeżono osobnej komisji, do której Wydział krajowy powołał pp. Aleksandra Barwińskiego, Dra Stefana Smal-Stockiego, Michała Gruszewskiego, Hilarego Ogonowskiego, Jana Matijowa, Dra Eugeniusza Oleśnickiego, Włodzimierza Kocowskiego, Jana Kópacza i Włodzimierza Szuchewicza.

W terminie konkursowym nadesłano 15 utworów. Komisja konkursowa przyznała pierwszą nagrodę w kwocie 250 zł. sztuce p. t. „Jasni Zori“, napisanej przez p. Borysa Hryńceńkę z Czernihowa; drugą nagrodę w kwocie 200 zł. sztuce p. t. „Nachmaryło“, napisanej przez tegoż samego autora; trzecią nagrodę w kwocie 150 zł. sztuce p. t. „Torhowła żeńczuchamy“, napisanej przez p. Grzegorza Ceglińskiego, dyrektora gimnazjum ruskiego w Przemyślu; czwartą nagrodę w kwocie 150 zł. p. Dr. Jakóbowi Newestiukowi, lekarzowi miejskiemu w Mostach Wielkich.

Fundusz emerytury aktorów sceny polskiej we Lwowie.

Zapas z dniem 1. stycznia 1896 r. wynosił w efektach:

a) w walucie austriackiej	168.534 zł. 79 ct.
b) w walucie koronowej 159.200 koron, a po zredukowaniu na walutę austriacką	79.600 „ — „
razem	248.134 zł. 79 ct.

Zakupiono po dzień 20. listopada 1896:

a) walutą austriacką	245 zł. 10 ct.
b) walutą koronową 32.300 kor.	
a po zredukowaniu na walutę austriacką	16.150 „ — „
razem	16.395 zł. 10 ct.

Spieniężono zaś po ten sam dzień:

w walucie austriackiej	11.121 zł. 14 ct.
Z porównania zakupna ze sprzedażą efektów okazuje się przyrost w majątku zarodowym	5.273 zł. 96 ct.
Zatem stan majątku zarodowego z dniem 20. listopada 1896 wynosił	253.408 zł. 75 ct.
Do tego funduszu należy:	
a) członków czynnych	45
b) członków emerytów	22.
4% i 5% wkładki od pobieranych gaź tudzież wypłaconych emerytur przyniosły w r. 1895	2.760 " 23 "
wypłacono zaś emerytur w r. 1895	10.953 " 32 "

W myśl §. 5. statutu emerytury aktorów przeznaczono na kosztach administracyjnych tego funduszu rocznie 550 zł. a. w.

V. Zasiłki artystyczne i naukowe i inne ważniejsze sprawy.

Zasiłki dla młodzieży, kształcącej się w naukach i sztukach.

W budżecie krajowym na rok 1896 przeznaczył Wysoki Sejm kwotę 3 000 zł. do dyspozycji Wydziału krajowego na zasiłki dla młodzieży, kształcącej się w naukach i sztukach:

Z powyższej kwoty udzielił Wydział kraj. następujących zasiłków:

a) na kształcenie się w malarstwie: Feliksowi Wygrzywałskiemu w Monachium 150 zł.; Maryi Dunikowskiej w Wiedniu 150 zł.; Alfredowi Beerowi w Wiedniu 150 zł.; Julianowi Krupskiemu we Lwowie 100 zł.; Tadeuszowi Rychterowi w Krakowie 100 zł.; Maryi Czajkowskiej w Monachium 150 zł.; Janowi Kazimierzowi Olpińskiemu w Monachium 150 zł.; Iwanowi Truszowi w Krakowie 50 zł.; Nykole Iwaszkowi w Monachium 200 zł.

b) na kształcenie się w śpiewie: Mikołajowi Lewickiemu w Medyolanie 200 zł.; Maryi Kleczyńskiej w Dreźnie 100 zł.; Karolinie Prochaskównie w Dreźnie 125 zł.; Adamowi Didurowi w Medyolanie 100 zł.; Zofii Hohenbergerównie w Dreźnie 70 zł.; Maryi Szelińskiej w Dreźnie 150 zł.; Irenie Bohussównie we Lwowie 180 zł.; Wandzie Zawistowskiej we Lwowie 50 zł.; Stanisławowi Sienkiewiczowi we Lwowie 300 zł.

c) na kształcenie się w muzyce: Paulinie Szalitównie w Wiedniu 100 zł.; Kamilli Gąsiorowskiej we Lwowie 100 zł.; Zofii Gralewskiej we Lwowie 100 zł.; Robertowi Poseltowi w Paryżu 150 zł.; Stefanowi Gołemberskiemu we Lwowie 100 zł.; Janowi Kosowinowi 25 zł.

Uchwała Wydziału krajowego co do przyszłego rozdziału tych zasiłków.

Od roku 1883 wstawia Wys. Sejm corocznie do Rubr. VII. wydatków budżetu funduszu kraj. ryczałtową kwotę na zasiłki jednorazowe dla młodzieży, kształcącej się w naukach i sztukach. Ryczałt ten wynosił w latach 1884 i 1885 po 3.500 zł., w latach 1886 i 1887 po 2.000 zł., we wszystkich innych latach aż po 1896 włącznie 3.000 zł.

Fundusz ten oddaje Wysoki Sejm do rozporządzalności Wydziału krajowego, przekazując nań petycje, jakie o zasiłki tego rodzaju do Sejmu wpływają z wyjątkiem nielicznych petycyj, nad którymi wprost przechodzi do porządku dziennego.

Dawniej dzieliła komisya budżetowa a za nią Wysoki Sejm petycje te na trzy kategorie; jedne polecano Wydziałowi krajowemu „do uwzględnienia“, inne „do możliwego uwzględnienia“, inne wreszcie odstępowano po prostu „do załatwienia“. W ostatnich latach zaniechał Wysoki Sejm tej praktyki i odstępuje wszystkie takie petycje Wydziałowi krajowemu „do załatwienia i uwzględnienia w miarę wykazanych zdolności petentów i korzyści, jakie udzielenie subwencji rokować pozwała“.

Wydział krajowy przy rozdzielaniu zasiłków z powyższego funduszu nie ograniczał się zwykle do petycyj, przez Sejm mu przekazanych, ale brał pod rozwagę i takie, które nie przez W. Sejm ale wprost do Wydziału krajowego, nieraz nawet już po zamknięciu sesji sejmowej wpływały. Stąd liczba osób, obdzielanych z funduszu powyższego, bywała zawsze

dość znaczną, a w ostatnich kilku latach przy coraz większym napływie kompetentów wzrosła do tego stopnia, że w następstwie przeciętna cyfra udzielanych zasiłków spadła znacznie poniżej 150 zł.

To skłoniło Wydział krajowy do zastanowienia się, czyli w dotychczasowym sposobie rozdzielania zasiłków nie należałoby zaprowadzić zmiany.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że zbyt wielkie rozdrabnianie funduszu zasiłkowego mogłoby udaremnić osiągnięcie celu, dla którego jest przeznaczony i któremu zawdzięcza swoje istnienie. A lubo praktyka dotychczasowa miała tę dobrą stronę, że pozwalała kredytem, przez Wys. Sejm przyzwolonym, obdzielić większą ilość uczącej się młodzieży, i choć drobną pomocą wesprzeć młode talenta w pierwszych, często najtrudniejszych początkach, — to przeoczyć nie można z drugiej strony, że wynikająca z tej praktyki względna łatwość uzyskania choćby szczupłej subwencji artystycznej mogła w społeczeństwie, tak ubogiem, jak nasze, stać się łatwo podjętą do lekkomyślnego wyboru artystycznej kariery przez młodych ludzi, którym brak było do tego najniezbędniejszych warunków. W takich wypadkach subwencya nie tylko szła na marne, ale mogła bezpośrednio działać nawet szkodliwie.

Wydział krajowy, rozważywszy rzecz dokładnie, przyszedł do przekonania, że z praktyką dotychczasową zerwać trzeba, a to nie tylko co do rozdzielania funduszu, ale także co do pewnej dorywczości przy rozdawnictwie zasiłków, i postanowił praktykę tę unormować stałym podziałem uchwalanego przez Wys. Sejm kredytu 300 zł. na kilka części, które tworzyłyby jednorazowe stypendya artystyczne i byłyby nadawane wyłącznie tylko wybranym kandydatom w myśl intencji W. Sejmu: „w miarę wykazanych zdolności i korzyści, jakie udzielenie subwencji rokować pozwoli“.

Stypendyów takich będzie ośm, a to cztery po 250 zł., przeznaczone dla kandydatów, zamierzających kształcić się w zakładach naukowych w kraju, cztery zaś po 500 zł. dla tych, którzy studia swe poza granicami kraju uzupełnić zamierzają.

Wydział krajowy mniema, że unormowany w taki sposób podział funduszu zapewni łatwiej osiągnięcie zamierzonego celu a oraz może choć w części położyć kres nieuzasadnionym roszczeniom i zapobiegnie niejednemu szkodliwemu złudzeniu.

Z ryczałtu w kwocie 1.000 zł., przeznaczonego przez Wys. Sejm w budżecie krajowym na r. 1896 do dyspozycji Wydziału krajowego dla stowarzyszeń akademickich, przyznał Wydział krajowy następujące subwencje:

Bibliotece słuchaczy prawa we Lwowie 200 zł., Bratniej pomocy wszechnicy we Lwowie 150 zł., Przytulisku polskiemu we Wiedniu 100 zł., Towarzystwu akad. rusk. „Hromada“ we Lwowie 100 zł., Towarzystwu polskiemu „Ognisko“ w Wiedniu 100 zł., Bratniej pomocy politechniki we Lwowie 100 zł., Stowarzyszeniu akademickiemu „Znicz“ na Śląsku 25 zł., Chórowi akademickiemu w Krakowie 25 zł., Przytulisku uniwersytetu wiedeńskiego (*Asyl-Verein*) 25 zł., Stowarzyszeniu dla pielęgnowania chorych uczniów w Wiedniu 25 zł., Bratniej pomocy szkoły sztuk pięknych w Krakowie 25 zł., Towarzystwu biblioteki medyków w Krakowie 75 zł., Towarzystwu wzajemnej pomocy medyków we Lwowie 50 zł.

W budżecie krajowym na r. 1896 wyznaczył Wys. Sejm tytułem subwencji: Towarzystwu gimnastycznemu „Sokół“ we Lwowie 1.000 zł.; Towarzystwu gimnastycznemu „Sokół“ w Krakowie 500 zł. Zasiłki te zostały Towarzystwom wyasygnowane.

Nadto wyznaczył Wys. Sejm do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę 800 zł na zasiłki dla Towarzystw gimnastycznych „Sokół“ na prowincyi oraz ruskiego Towarzystwa „Sokół“ we Lwowie. Z kredytu tego przyznał Wydział krajowy następujące zasiłki.

Zasiłki dla stowarzyszeń akademickich.

Zasiłki dla Towarzystw gimnastycznych „Sokół“.

Towarzystwu „Sokół“ w Drohobyczu 100 zł., w Rzeszowie 100 zł., w Jaworowie 100 zł., w Przemyśle 100 zł., w Wadowicach 100 zł., w Nowym Targu 100 zł., w Myślenicach 50 zł., w Mościskach 50 zł., Towarzystwu ruskiemu „Sokół“ we Lwowie 50 zł., Kółku gimnastyczno-spiewackiemu nauczycieli szkół ludowych lwowskich 50 zł.

Zasilki dla
Towarzystw
rzemieślni-
czych.

W budżecie krajowym na rok 1896 przeznaczył Wysoki Sejm ryczałt w kwocie 1.500 zł. do rozporządzenia Wydziału krajowego na zasilki dla stowarzyszeń rzemieślniczych we Lwowie i na prowincyi. Z ryczałtu tego udzielił Wydział krajowy następujących zasilków: Towarzystwu „Skala“ we Lwowie 250 zł., Towarzystwu „Gwiazda“ we Lwowie 250 zł., Towarzystwu „Praca“ w Krakowie 150 zł., Towarzystwu „Jad Charuzim“ we Lwowie 100 zł., Towarzystwu „Ojczyzna“ w Tarnowie 50 zł., Towarzystwu „Praca“ w Tarnowie 50 zł., Towarzystwom „Gwiazda“ w Drohobyczu 100 zł., w Zaleszczykach 100 zł., w Tarnowie 50 zł., w Stanisławowie 100 zł., w Przemyśle 100 zł., w Jarosławiu 100 zł., w Krakowie 100 zł.

Zasilki dla
burs, mie-
szczyjących
ubogą mło-
dzież polską
i ruską.

W budżecie krajowym na rok 1896 przeznaczył Wysoki Sejm kwotę 4.000 zł. na zasilki dla burs, mieszczących ubogą młodzież polską i ruską.

Zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej przyznał Wydział krajowy z powyższego ryczałtu następujące zasilki:

Bursie ruskiej im. św. Jana Chrzyciela w Drohobyczu 200 zł.; bursie polskiej im. Kopernika w Jarosławiu 100 zł.; bursie ruskiej im. św. Onufrego w Jarosławiu 100 zł.; bursie polskiej w Kołomyi 200 zł.; bursie ruskiej im. św. Michała w Kołomyi 100 zł.; bursie polskiej w Przemyśle 400 zł.; bursie ruskiej im. św. Mikołaja w Przemyśle 300 zł.; bursie gimnazjalnej im. ks. Dymnickiego w Rzeszowie 400 zł. (w r. z. 300 zł.); bursie gimnazjalnej w Samborze 300 zł.; bursie nauczycielskiej w Tarnopolu 500 zł.; bursie ruskiej w Tarnopolu 300 zł.; bursie ruskiej im. św. Mikołaja we Lwowie 300 zł.; bursie polskiej im. Kraszewskiego w Stanisławowie 200 zł.; bursie im. Stefana Batorego w Wadowicach 300 zł.; bursie św. Kazimierza w Tarnowie (nowa) 200 zł.; bursie chrześcijańskiej w Brodach (nowa) 100 zł.

Zarazem w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową włożył Wydział krajowy na Wydział bursy im. Kopernika w Jarosławiu, Wydział bursy ruskiej im. św. Onufrego w Jarosławiu i Zarząd bursy chrześcijańskiej w Brodach obowiązek ustanowienia stałego nadzoru nad młodzieżą, w tamtejszych bursach umieszczoną, i polecił im, aby o zarządzeniach, w tej mierze wydanych, z początkiem r. szk. 1896/7 uwiadomiły Wydział krajowy.

Fundacya
Skarbkow-
ska.

Przedkładamy osobne sprawozdania.

Subwencya
na budowę
Zakładu
„Rodziny
Maryi“
w Łomnej.

W sprawie tej przedkładamy osobne sprawozdanie.

Zakład
narodowy
im. Ossolin-
skich.

W myśl §. 41. i 58. ustawy fundacyjnej zakładu im. Ossolińskich kasa krajowa Wydziału krajowego przechowuje majątek Narodowy Zakładu w efektach, pobiera dochody działu bibliotecznego, z których wedle asygnacyi kuratora literackiego daje w miarę potrzeby zasilki kasie podręcznej, będącej pod zarządem kuratora literackiego.

Kontrolę rachunkową wykonuje Wydział krajowy. Obrót pieniężny w roku 1895 był następujący:

A. Stan ogólny majątku z końcem roku 1894 wynosił:

a) w papierach wartościowych		250.476 zł. 20 ct.
a postrąceniu:		
1) wydzielonego kapitału po myśli statutu na rzecz fund. rezerwowego	39.294 zł. 96 ct.	
2) kaucyi dzierżawców	3 871 „ 50 „	43.166 zł. 46 ct.
pozostaje jako majątek zakładowy		207.309 „ 74 „
b) w kapitałach hipotekowanych:		
zapisy: Chołoniewskiego	3.150 zł. — ct.	
Neronowicza	525 „ — „	
Pawlikowskiego	2.362 „ 50 „	6.037 zł. 50 ct.
c) w fund. bibliotecznych (wartość inwentarza)	517.993 „ 67 „	
d) w gotówce i należnościach czynnych	15.070 „ 33 „	
razem		746.411 zł. 24 ct.

Tenże majątek wynosił z końcem roku 1895:

a) w papierach wartościowych		265.046 zł. 64 ct.
a po strąceniu wydzielonego kapitału w myśl statutu na rzecz funduszu rezerwowego		41.973 „ 91 „
pozostaje jako majątek zakładowy		223.072 „ 73 „
b) w kapitałach hipotekowanych (jak w r. 1894)		6.037 „ 50 „
c) w funduszach bibliotecznych:		
1) dobra i realności (jak w r. 1894)	342.943 zł. 66 ¹ / ₂ ct.	
2) zbiory	147.568 „ 07 ¹ / ₂ „	
3) nakłady	24.319 „ 71 „	
4) sprzęty	5.527 „ 09 „	520.358 zł 54 ct.
d) w gotówce i należnościach czynnych	13.856 „ 89 ¹ / ₂ „	
razem		763.325 zł. 66 ¹ / ₂ ct.

Z porównania stanu majątku z końcem roku 1894 z takimże stanem z r. 1895 okazuje się ogólny przyrost majątku o 16.914 zł. 42¹/₂ ct.

Z porównania stanu pojedynczych rubryk tego funduszu z końcem lat 1894 i 1895 okazuje się przyrost lub ubytek, jak następuje:

a) Stan majątku zakładowego w efektach z końcem roku 1894 wynosił 207.309 zł. 74 ct.		
z końcem zaś roku 1895	223.072 „ 73 „	
przeło okazuje się przyrost o		15.762 zł. 99 ct.
b) Stan kapitałów zahipotekowanych bez zmiany:		
1) dobra i realności bez zmiany		
2) zbiory w r. 1894	144.603 zł. 90 ¹ / ₂ ct.	
„ „ 1895	147.568 „ 07 ¹ / ₂ „	
przyrost		2.964 zł. 17 ct.
3) nakłady w r. 1894	24.638 zł. 72 ct.	
„ „ 1895	24.319 „ 71 „	
ubytek		319 zł. 01 ct.
4) sprzęty: wartość w roku 1894	5.807 zł. 38 ct.	
sprzęty: wartość w roku 1895	5.527 zł. 09 ct.	
ubytek o		280 zł. 29 ct.
c) W gotówce i należnościach czynnych w roku 1894	15.070 zł. 33 ct.	
w roku zaś 1895	13.856 „ 89 ¹ / ₂ ct.	
ubytek		1.213 zł. 43 ¹ / ₂ ct.
razem	18.727 zł. 16 ct.	1.812 zł. 73 ¹ / ₂ ct.
ogólny tedy przyrost, jak wyżej		16.914 zł. 42 ¹ / ₂ ct.

B. Obroty netto w majątku obrotowym wynosiły w roku 1895.

A. Dochody:

a) Dochody w gotówce.

I. Rzeczywiste:

za rok 1895	Rata od Kuratora ekonomicznego	6.300	zł	—	ct.
na rachunek r. 1896	Rata od Kuratora ekonomicznego	1.771	"	—	"
	Czynsze z gmachu	1.300	"	—	"
	Dochód z dóbr Rakowca i lasu	6.354	"	45	"
	Odsetki	3.655	"	75	"
	Oplata od wydawnictwa książek szkolnych za drukarnię	10.000	"	—	"
	Za sprzedane nakłady	83	"	78 ¹ / ₂	ct.
	Lubomirski Książę Jerzy	504	"	25 ¹ / ₂	"
					29.969 zł 24 ct.

II. Przenośne:

zabytków historycznych	Subwencya sejmowa na ochronę	500	zł.	—	ct.
	Zwrot zaliczek na płacę	175	"	—	"
	" do funduszu zapasowego				
szkolnych	rata pożyczki od wydawnictwa książek	2.600	"	—	"
	Zaliczka od wydawnictwa książek szkolnych na rachunek opłaty za r. 1896	3 500	"	—	"
	Z gotówki, ulokowanej w Banku krajowym, pobrano	410	"	50	"
	Odsetki od kaucyi dzierżawcy	60	"	—	"
					7.245 zł. 50 ct.
			suma .	37.214	zł. 74 ct.
zapas kasowy z dnia 1. stycznia 1895				552	" 48 "
			razem .	37.767	" 22 "

β) Dochody w efektach.

W fund. „Dobra własne Rakowiec“ dokupiono efekta na		39	zł.	45	ct.
W fund. „Rezerwowym“ dokupiono efekta na		2.678	zł.	95	ct.
W fund. „Depozyt kuratorji ekonomicznej“ dokupiono efekta na		23	"	54	"
W fund. „Depozyt kuratorji ekonomicznej“ pobrano z depozytu sądowego		15.700	"	—	"
		suma	18.441	zł.	94 ct.
Zapas kasowy z d. 1. stycznia 1895		250.476	zł.	20	ct.
					razem 268.918 zł. 14 ct.

B. Wydatki:

a) Wydatki w gotówce.

I. Rzeczywiste:

Zakupno i oprawa dzieł i numerata czasopism		3.567	zł.	52	ct
Muzeum		319	"	21	"
Wydawnictwo (nakłady własne)		78	"	63	"
Podatki		2.900	"	70	"
Płace urzędników i służ, remuneracye, pensye i zapomogi		13.567	"	40	"
Stypendya		2.256	"	25	"
					Do przeniesienia . 22.689 zł. 71 ct.

	Z przeniesienia .	22.689	zł.	71	ct.
	Dalsze koszta odrestaurowania gmachu zakładowego .	2.466	"	92	"
	Koszta administracyjne i asekuracya gmachu .	654	"	34	"
	Kancelarya, porta itp. .	1.189	"	81	"
	Opał i światło .	1.682	"	10	"
	Koszta podróży do Rakowca i asekuracya leśniczówki .	73	"	77	"
	Ruchomości biurowe i biblioteczne	10	"	07	"
	Zasiłek naukowy (z funduszu Przeworskiego) .	400	"	—	"
	Za papier i druk „Kwartalnika“ towarzystwa historycznego .	1.354	"	20	"
	Koszta druku „dla Śląska“	189	"	07	"
				30.709	zł. 99 ct.

II. Przenośne :

	Z zaliczki sejmowej wydano	1.518	zł.	—	ct.
	Zaliczka, zwrócona wydawnictwu książek szkolnych .	5.000	"	—	"
				6.518	zł. — ct.
	suma .			37.227	zł. 99 ct.
	Zapas kasowy z końcem grudnia 1895 .			539	" 23 "
	Razem .			37.767	zł. 22 ct.

β). Wydatki w efektach.

	Spieniężono efekta z kaucyi dzierżawcy .	3.871	zł.	50	ct.
	Zapas kasowy z końcem grudnia 1895 .	265.046	"	64	"
	Razem	268.918	zł.	14	ct.

C. Zaległości czynne wynoszą :

	1. Na rachunku bieżącym Banku krajowego .	144	zł.	—	ct.
	2. 4 ¹ / ₂ % pożyczka z funduszu zapasowego na wydawnictwo książek szkolnych .	10.400	"	—	"
	3. 4 ¹ / ₂ % pożyczka, udzielona Kuratoryi ekonom. .	5.301	"	—	"
	4. Czynyse dzierżawne .	2.346	"	05	"
	5. Rozmaite .	952	"	37	"
	razem .	19.143	zł.	42	ct.
	Zaległości bierne .	5.765	"	75	"
	Nadwyżka należytości czynnych z końcem r. 1895 .	13.377	zł.	67	ct.

Fundacya
Franciszka
Kochmana
na premie
dla literatów
polskich.

Z fundacyi Franciszka Kochmana, przeznaczonej na premie dla literatów polskich za dzieła, za najlepsze uznane, przypada co dwa lata do nadania jedna premia w kwocie 1.000 zł., druga zaś w kwocie 500 zł. Ocenieniem dzieł, do konkursu zgłoszonych, i przyznawaniem nagród zajmuje się osobna komisya konkursowa, przez Wydział krajowy powołana, w której skład wchodzi najwybitniejsi przedstawiciele zawodu naukowego i literackiego, oraz dwóch kuratorów fundacyi, wyznaczonych przez Radę m. Lwowa.

W czerwcu roku 1896 przyznała komisya pierwszą nagrodę w kwocie 1.000 zł. p. Samuelowi Adalbergowi za dzieło p. t. „Księga przysłów, przypowieści i wyrażeń przysłowiowych polskich“. Drugą nagrodę w kwocie 500 zł. przyznano profesorowi Uniwersytetu lwowskiego, Dr. Antoniemu Rehmanowi za dzieło p. t. „Ziemie dawnej Polski i sąsiednich kra-

jów słowiańskich, opisane pod względem fizyczno-geograficznym. Część I. Karpaty“.

Nowy konkurs ogłoszony został z terminem prekluzywnym po dzień 31. grudnia 1897.

Wydawnictwo Biblioteki politechnicznej.

Na posiedzeniu z dnia 5. lutego 1896 uchwalił Wys. Sejm dla Kolegium Profesorów szkoły politechnicznej we Lwowie na wydawnictwo biblioteki politechnicznej jako III. ratę subwencji, rozłożonej na lat dziesięć, kwotę 500 zł.

Zasiłek ten zaasygnował Wydział krajowy, a zarazem zastrzegł, aby Kolegium Profesorów nadesłało Wydziałowi krajowemu 1 egzemplarz wydawnictwa, i zażądał przedłożenia wykazu dochodów i wydatków wydawnictwa.

Ze sprawozdania, otrzymanego z Rektoratu szkoły politechnicznej, rachunek za r. 1896 przedstawia się, jak następuje:

Dochody:

Subwencya Wys. Sejmu za r. 1896 500 zł. — ct.

Wydatki:

1. Drukarni związkowej we Lwowie za druk podręcznika technologii mechanicznej prof. Bykowskiego 401 zł. 91 ct.
2. Należyżość stemplowa za kwit na podjęcie subwencji 2 „ 50 „
3. Sprawienie książki rachunkowej 1 „ 20 „
4. Kreidlowi reszta należyżości za klisze do technologii mechanicznej 94 „ 39 „

Razem . 500 zł. — ct.

W r. 1896 ogłoszoną została drukiem praca prof. Bykowskiego p. t. „Podręcznik technologii mechanicznej. Część I.“

Petycyje Towarzystwa kolonii wakacyjnych we Lwowie o subwencyę na następnęj sesyi i zasiłek na budowę własnego domu w Mikuliczynie.

Uchwałą z dnia 6. lutego 1896 przekazał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu petycyje Wydziału Towarzystwa kolonii wakacyjnych dla dziewcząt o przyznanie zasiłku na r. 1896 i o zasiłek na budowę własnego domu w Mikuliczynie do zbadania i przedłożenia ewentualnych wniosków o subwencyę na następnęj sesyi.

Wedle kosztorysu kosztu budowy domu w Mikuliczynie obliczono na 8.500 zł., kapitał zaś, jakim Towarzystwo na razie rozporządza, wynosi zaledwie 1.000 zł. Wobec okoliczności, że Wys. Sejm mógłby przychylić się do pokrycia kosztów budowy tylko nieznaczną w stosunku do wysokości kosztorysu kwotą, Wydział krajowy wezwał Zarząd Towarzystwa kolonii wakacyjnych do przedłożenia dokładnego stanu funduszu na budowę domu, któremuto wezwaniu Towarzystwo kolonii wakacyjnych dotychczas nie uczyniło zadość. Wydział krajowy więc nie jest w możności przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosków w tej mierze.

Co się tyczy zasiłku na r. 1896, Wydział krajowy, przekonawszy się ze sprawozdania za rok 1895 o pożytecznej działalności Towarzystwa, udzielił temuż z funduszu dyspozycyjnego zasiłku w kwocie 200 zł.

Prawo polskie na uniwersytetach krajowych.

W sprawie petycyi Towarzystwa prawniczego we Lwowie o uznanie prawa polskiego przedmiotem egzaminowym przy egzaminach ścisłych na wydziale prawa i administracyi w uniwersytetach w Krakowie i we Lwowie odnosił się Wydział krajowy kilkakrotnie do Prezydium c. k. Namiestnictwa, odpowiedzi jednak żadnej nie otrzymał.

Pomnik śp. Agenora hr. Gołuchowskiego.

W sprawie pomnika dla ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego odnosił się Wydział krajowy kilkakrotnie do Magistratu miasta Lwowa z zapytaniem, jaką uchwałą powzięła reprezentacya miejska co do oznaczenia miejsca pod pomnik, na co jednak nie otrzymał dotąd żadnej odpowiedzi.

Petycja re- Uchwałą z dnia 6. lutego 1896 odstąpił Wys. Sejm petycją re-
dakcyi „Przedświ- dakcyi „Przedświtu“ i „Szkółki domowej“ o subwencyę Wydziałowi kra-
„Przedświ- jowemu do zbadania i ewentualnego przedstawienia wniosku na przyszłej
tu“ i „Szkół- ssesji sejmowej.
ki domowej“
osubwencyę. Wydział krajowy po zbadaniu sprawy nabrał przekonania, że
pisemka te nie należą do kategorii wydawnictw, któreby ze względu na
swą pożyteczność i wartość na subwencyę zasługiwały, i z tego też po-
wodu petycyę zwrócił nieuważliwie.

Petycja To- Uchwałą z dnia 6. lutego 1896 Wysoki Sejm odstąpił petycyę to-
warzystwa warzystwa ludoznawczego we Lwowie o subwencyę na czasopismo „Lud“
ludoznaw- i na muzeum etnograficzne we Lwowie Wydziałowi krajowemu do zba-
czego we dania i ewentualnego przedstawienia wniosku na przyszłej ssesji sejmowej.
Lwowie Co do badań ludoznawczych, dokonywanych przez pomienione to-
o subwencyę warzystwo, sądzi Wydział krajowy, że, jeśli one mają jakąś wartość
na czasopi- naukową, to łatwo mogą być pomieszczane w Zbiorze wiadomości do
smo „Lud“ antropologii krajowej, wydawanym od lat kilkunastu przez c. k. Akade-
i na muzeum nie Umiejętności w Krakowie.
etnograficz-
ne we Lwo-
wie. Co do muzeum etnograficznego, to zakładanie nowych zbiorów nie
jest koniecznem, gdy posiadamy w Galicyi Muzeum JE. hr. Włodz. Dzie-
duszyckiego we Lwowie, zawierające bardzo obfity dział etnograficzny,
który też jest w pewnym zakresie reprezentowany w muzeach przemy-
słowych we Lwowie i w Krakowie.

Z tych powodów Wydział krajowy załatwił petycyę Towarzystwa
ludoznawczego odmownie.

Fundusze naukowe, do- broczynne i pomni- kowe.	Stan tych funduszów wynosił dnia 31. października 1896 w efektach :			
	Fundacya Łodzi-Ponińskiego dla czeladników .	60.443	zł.	51 ct.
	„ Feliksy Maryi Czarkowskiej „dla rze- mieślników polskich“ :			
	fundusz A. (t. j. pierwotnie złożony)	110.613	zł.	70 ct.
	fundusz B. (t. j. później złożony)	155.615	„ 10 „	266.228 „ 80 „
	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła .	3.001	„ 82	„
	„ „ Kochmana „dla literatów polskich“	27.622	„ 03	„
	„ Dra Józefa Kazimierza dw. im. Mali- nowskiego „ku uczeniu i za- chowaniu pamięci odwiedzin Naj- jaśniejszego Pana we Lwowie w r. 1880“ :			
	Dział I. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdówpo adwokatach“	22.462	„ 52	„
	„ II. „ku wspieraniu artystów i li- teratów“	21.380	„ 92	„
	„ III. „ku popieraniu celów gal. Towa- rzystwa muzycznego we Lwowie“	20.758	„ 56	„
	„ IV. „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych“	21.683	„ 20	„
	„ V. „posagowa dla ubogich dziew- cząt służyjących“	11.259	„ 43	„
	„ VI. „ku wspieraniu ubogich chłop- ców, uczących się rzemiosła .	14.438	„ 90	„
	„ Teofili z Łukowskich Wirth i Mal- winy Łukowskiej „dla osieroco- nych dziewcząt“	8.432	„ 10	„
	Razem w efektach .	477.711	zł.	79 ct.

VI. Sprawy finansowe.

Uchwała
w sprawie
zamknięcia
rachunków
funduszu
krajowego,
funduszy,
dotowanych
ze skarbu
krajowego,
i funduszy
samoistnych,
budżetem
objętych, za
rok budże-
towy 1894.

Uchwałą z dnia 15. stycznia 1896 r. udzielił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego, funduszy, dotowanych ze skarbu krajowego, i funduszy, samoistnych budżetem objętych, złożonych za rok 1894, które objęło także absolutoryum dla c. k. krajowej Rady szkolnej z działu wydatków krajowego funduszu szkolnego.

Uchwałą tę Wydział krajowy podał do wiadomości interesowanych pismem z dnia 22. stycznia 1896 l. 4173.

Uchwała,
wzywająca
Rząd, aby
strzegł inte-
resów kraju
przy ukła-
dach z rzą-
dem węgier-
skim w spra-
wie odnowie-
nia traktatu
cłowo-
handlowego.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o wniosku posła Pilata w przedmiocie odnowienia traktatu cłowo-handlowego z Węgrami powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 7. lutego 1896 następujące uchwały:

I. Wzywa się c. k. Rząd, by przy układach z rządem węgierskim w sprawie odnowienia traktatu handlowo-cłowego, strzegąc najstaranniej interesów ekonomicznych tej połowy monarchii, a w jej obrębie Galicji, dążył:

1. aby stanowczo uchylone zostały niekorzyści, wynikające dla krajów austriackich, a w szczególności dla Galicji, z nierównego w obu połowach monarchii wykonywania przepisów, odnoszących się do podatków konsumcyjnych;

2. aby uchylone zostały nadzwyczajne ulgi, udzielane dotąd przez koleje węgierskie przy wywozie produktów węgierskich, a w szczególności produktów rolniczych i wyrobów mącznych do krajów austriackich.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przez odpowiednią politykę kolejową w obrębie własnego państwa, a nadto w drodze porozumienia na podstawie wznowić się mającego art. VIII. traktatu cłowo-handlowego dążył do tego, iżby uchyloną została dla krajów austriackich, w szczególności zaś dla Galicji i jej produktów rolniczych, niemożliwość konkurencji z produkcją węgierską, wynikająca z wzajemnych stosunków taryfowych.

III. Wzywa się c. k. Rząd, aby stosunki weterynaryjno-policyjne z okazji pertraktacji ugodowych co do obrotu bydłem i trzodą pomiędzy obydwoma połowami monarchii w ten sposób zostały uregulowane, aby dotychczasowe niedogodności uchylono.

Uchwały powyższe Marszałek krajowy zakomunikował pismem z dnia 7. lutego 1896 L. s. 1534 Prezydium c. k. Namiestnictwa.

Uchwała,
wzywająca
Rząd do
zniesienia
loteryi
liczbowej.

W załatwieniu sprawozdania komisji administracyjnej o wniosku posła Styły i towarzyszy, wzywającym c. k. Rząd, aby loteryę liczbową jak najrychlej zniósł, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 1. lutego 1896 następującą uchwałę:

„Sejm wzywa Rząd, by wszelkich dołożył starań celem zniesienia loteryi liczbowej“.

Uchwałą powyższą Marszałek krajowy zakomunikował Prezydium c. k. Namiestnictwa pismem z dnia 1. lutego 1896 L. s. 1.256.

Uchwała
w sprawie
zaległych
podatków
w gminach
pow. zale-
szczyckiego.

W załatwieniu sprawozdania Komisji podatkowej o petycji Wydziału Rady pow. w Zaleszczykach o odpisanie zaległych podatków w gminach tego powiatu powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6. lutego 1896 następującą uchwałę:

„Sejm, popierając usilnie petycję Wydziału Rady powiatowej w Zaleszczykach względem ulg lub odpisania zaległych podatków pewnym gminom, udziela takowej c. k. Rządowi do możliwego uwzględnienia“.

Uchwałą powyższą pismem z dnia 6. lutego 1896 L. s. 1.433 Marszałek krajowy zakomunikował Prezydium c. k. Namiestnictwa, Wydział

krajowy zaś reskryptem z dnia 28. lutego 1896 L. 11.560 podał ją do wiadomości Wydziałowi powiatowemu w Zaleszczykach.

Uchwała o petycji Celiny Borzęckiej, przelożonej Zgromadzenia SS Zmarłychwstanek w Kętach, o uwolnienie realności l. 328 od dodatków

W załatwieniu sprawozdania komisji petycyjnej o petycji Celiny Borzęckiej, przelożonej Zgromadzenia SS Zmarłychwstanek w Kętach, o uwolnienie realności L. 328 od dodatków do podatków Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 31. stycznia 1896 r. powziął następującą uchwałę: „Petycję p. Celiny Borzęckiej przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i do przedłożenia wniosku na najbliższej sesji sejmowej“.

Po nadejściu wyjaśnień, zażądanych odezwanami Wydziału krajowego z dnia 13. marca i 29. października 1896 L. 8.599 i 64.390, Wydział krajowy odezwą z dnia 20. listopada 1896 r. L. 71.956 odniósł się w sprawie powyższej do c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu z tem, że, jeżeli dom rzeczony będzie uwolniony od podatków państwowych, Wydział krajowy nie ma nic przeciw uwolnieniu od krajowych dodatków do podatków.

VII. Sprawy przemysłowe.

Z czynności w zakresie przemysłu krajowego, a w szczególności o: 1. wykonaniu uchwał Wysokiego Sejmu w sprawach przemysłowych, powziętych na ostatniej sesji; 2. wykonaniu ustawy krajowej z dnia 11. kwietnia 1893 r. o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież towarzystw akcyjnych od niepaństwowych dodatków do podatków tudzież o opodatkowaniu przemysłu domowego; 3. szkolnictwie przemysłowym; 4. stypendyach i zasiłkach przemysłowych ze skarbu krajowego, tudzież o fundacyach na cele przemysłowe; 5. funduszu przemysłowym; 6. petycyach przemysłowych, przekazanych Wydziałowi krajowemu do załatwienia; 7. stypendyach handlowych i 8. o fundacyach stypendyjnych na cele przemysłowe — Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie wraz ze sprawozdaniem komisji krajowej dla spraw przemysłowych.

Uchwała o wniosku posła Pohoreckiego w przedmiocie utworzenia Izby handlowej i przemysłowej w Tarnopolu.

W załatwieniu sprawozdania komisji administracyjnej o wniosku posła Pohoreckiego w przedmiocie utworzenia Izby handlowej i przemysłowej w Tarnopolu Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1896 powziął następującą uchwałę:

„Wniosek posła Pohoreckiego w przedmiocie utworzenia Izby handlowej i przemysłowej w Tarnopolu przekazuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem zebrania dat, potrzebnych dla ocenienia sprawy, poruszonej w tym wniosku, i przedłożenia sprawozdania w tym przedmiocie na najbliższej sesji sejmowej“.

W myśl tej uchwały Wydział krajowy przedkłada osobne sprawozdanie.

Na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 11. stycznia 1896 poseł Średniawski przedstawił wniosek następujący:

„Wzywa się Rząd, ażeby wydał odpowiednie postanowienia co do zaprowadzenia w Galicyi pocztowej giełdy pracy na wzór takiejże giełdy, zaprowadzonej w Księstwie Luksemburskiem, i ażeby jak najrychlej wprowadził ją w życie“.

W załatwieniu sprawozdania Komisji administracyjnej o tym wniosku Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 21. stycznia 1896 powziął następującą uchwałę:

„Sejm odstępuje wniosek posła Średniawskiego o zaprowadzenie giełd pracy Wydziałowi krajowemu do zbadania w kierunku, wskazanym w sprawozdaniu komisyjnym“.

Sprawozdanie to stwierdza, iż „myśl zajęcia się w kraju naszym ulepszeniem pośrednictwa między pracodawcami a poszukującymi pracy jest zdrową“, uznaje, iż reforma istniejących obecnie w tym względzie stosunków jest wskazana.

Komisya podniosła jednak w swem sprawozdaniu wątpliwość co do możności zastosowania wprost luksemburskiej pocztowej giełdy pracy w kraju naszym, tyle razy większym od państwka, w którym wszyscy mieszkańcy umieją czytać i pisać, gdzie więc każdy z giełdy pocztowej może korzystać a skoncentrowanie w urzędach pocztowych stręczenia pracy zapomocą kart korespondencyjnych nie przyczynia funkcjonaryuszom pocztowym zbyt wielkiej pracy.

Wydział krajowy, świadom odrębności stosunków krajowych od tamtejszych, mając nadto do dyspozycyi daty o podaży i popycie pracy, zbierane stale trzy razy do roku za pośrednictwem Wydziałów powiatowych (okólnik do LW. 38.899/95), w badaniach swych nie ograniczył się do projektowanych wnioskiem posła Średniawskiego pocztowych giełd pracy, lecz starał się zapoznać z innymi systemami stręczenia pracy, zastosowanymi już praktycznie na Zachodzie, zastanawiał się przeto nad sposobami wprowadzenia takiej instytucyi w życie, która byłaby najodpowiedniejszą ze względu na obszar kraju, jego stosunki ekonomiczne i właściwości mieszkańców.

W ciągu tych badań Wydziału krajowego Rząd na wezwanie Izby Posłów Rady państwa podjął także akcyę w tej sprawie. Ministerstwo handlu reskryptem z dnia 15. maja 1896 L. 17.366 zarządziło w całym państwie badanie wykonywanego stręczenia pracy, mające uregulować panujące obecnie pod tym względem stosunki tak, aby stręczenie pracy odbywało się ile możności bez kosztów i posiadało równe zaufanie tak u pracodawców, jak u poszukujących zarobku. W tym celu za pośrednictwem Starostw tudzież Izb handlowych i przemysłowych Ministerstwo zarządziło zebranie dat statystycznych co do stręczenia pracy, wykonywanego w państwie austriackiem, wydając odpowiednią ilość kwestyonaryuszy.

Pismem z dnia 1. lipca r. b. L. 5.775 Wydział krajowy odniósł się do c. k. Namiestnictwa z prośbą o informacje dokładne co do kierunku badań, przez Rząd zarządzonych, uczynił to zaś z tego względu, ażeby niepotrzebnie nie krzyżowały się i nie były równocześnie podejmowane dwie akcyje w tym samym przedmiocie. W odpowiedzi nadeszło c. k. Namiestnictwo odpis reskryptu c. k. Ministerstwa handlu wraz z 6 kwestyonaryuszami.

Kwestyonaryusze te w takiej mierze wyczerpują całą sprawę wykonywanego obecnie stręczenia pracy, że, wypełnione należycie, powinny być wystarczającym materiałem do pracy nad reformą istniejących w tym względzie stosunków.

Wydział krajowy oczekuje przeto wyniku prac statystycznych ze strony Rządu, który niewątpliwie w interesie sprawy z materiału zebranego pozwoli nam skorzystać. Dopiero na podstawie tych danych i materiału, który Wydział krajowy ma już do dyspozycyi, będzie można przystąpić do merytorycznego załatwienia sprawy.

VIII. Sprawy górnicze.

W przedmiocie spraw górniczych Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie, obejmujące także sprawozdanie o niższych szkołach górniczych, o czynnościach krajowej Rady górniczej, o postępach wydawnictwa geologicznego Atlasu kraju i o czynnościach Stacyi doświadczalnej dla przemysłu naftowego.

IX. Sprawy handlu solą warzonką, kamienną i solą bydłą.

W przedmiocie handlu solą warzonką, kamienną i solą bydłą przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

X. Krajowe biuro statystyczne.

W okresie, będącym przedmiotem niniejszego sprawozdania, krajowe biuro statystyczne ogłosiło drukiem następujące prace:

1. Licytacje realności włościańskich i małomiejskich w Galicyi w r. 1894 z poglądem na lata poprzednie, przez p. Tadeusza Zajączkowskiego.

2. Przesiedlanie się ludności z Galicyi zachodniej do Galicyi wschodniej, rzecz, opracowana przez p. Franciszka Morawskiego na podstawie rękopiśmiennych materyałów, nabytych od c. k. centralnej komisji statystycznej.

3. Korporacje przemysłowe w Galicyi, przez p. Maurycego Madurowicza.

Nadto wykończoną została praca p. t. Gęstość zaludnienia powiatu stryjskiego, praca próbna celem przedstawienia gęstości zaludnienia gminami w związku z wyniosłością nad poziom.

Oprócz prac, powyżej wymienionych, zajmowało się biuro jeszcze następującymi pracami:

1. Wykształcenie elementarne ludności Galicyi w związku z podziałem tejże ludności podług wieku, na podstawie materyałów rękopiśmiennych, nabytych od centralnej komisji statystycznej. Praca ta jest bliska ukończenia.

2. Zmiany własności tabularnej, po roku 1890 zasze.

3. Rozpoczęta jest praca nad stosunkami kredytowymi mniejszej własności.

Nadto zamierza obecnie biuro statystyczne przeprowadzić obszerniejsze badania stosunków ekonomicznych wiejskich, podobne do badania, jakie w latach 1875 i 1876 przeprowadzone zostało w drodze pisemnej ankiety, a którego wynik ogłoszonym był w VII. tomie Wiadomości statystycznych. Po upływie lat dwudziestu od poprzedniego badania badanie ponowne, obejmujące znowu całość ekonomicznych stosunków na wsi, jest bardzo pożądanem, gdyż stosunki od tego czasu w niejednym względzie znacznie się zmieniły a różne symptomata, jak skłonność wzrastająca do wychodztwa u ludności wiejskiej, jak szybkie i liczne zmiany własności i t. p., wskazują na potrzebę rozpatrzenia bliżej i głębiej stosunków ekonomicznych wiejskich.

Program tego badania będzie ułożony z uwzględnieniem licznych badań tego rodzaju, jakie dokonane zostały w różnych krajach po badaniu naszym z r. 1875—6, i będzie poddany pod obrady komisji statystycznej, złożonej pod przewodnictwem Marszałka krajowego z dwóch członków Wydziału krajowego, naczelników obu biur statystycznych i rady Dr. Ekielskiego.

Katalog realny biblioteki Wydziału krajowego jest w druku. Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania wydrukowano 4 arkusze.

Biuro statystyki przemysłu i handlu krajowego.

Biuro statystyki przemysłu i handlu krajowego, zostające pod kierownictwem Dra Tadeusza Rutowskiego, zatrudniało w r. 1896 trzech pracowników i ukończyło następujące prace:

1. „*Statystykę ruchu towarowego na kolejach galicyjskich*“ (Ciąg dalszy).

Ta część pracy, dająca dokładny przegląd ruchu towarowego Galicyi, oraz ruchu towarowego między Galicyą a innymi krajami monarchii i zagranicą, rozpada się na dwa działy:

- a) „*Wykazy sumaryczne ruchu towarowego całych linii kolejowych, oraz pochodzenia lub przeznaczenia towarów — krajami*“ i
- b) „*Wykazy szczegółowe ruchu towarowego poszczególnych stacyj, pochodzenia lub przeznaczenia towarów, oraz kierunku ruchu.*“

Obydwa działy opuściły już prasę, a cała praca, opatrzona tekstem i objaśnieniami, zostanie przedłożoną w bieżącej sesji Wysokiemu Sejmowi

2. Zapowiedziana w roku ubiegłym publikacja p. t. „*Ludność miast, miasteczek, gmin wiejskich i obszarów dworskich podług wyznania i*

narodowości," — obraz, jak się ludność Galicyi rozsiadła w mieście, miasteczku, na obszarze dworskim, w gminie wiejskiej — pod względem liczebnym, narodowości i wyznania, opracowany na podstawie ostatniego spisu ludności i porównawczo ze stanem z roku 1880, wychodzi właśnie z pod prasy i będzie mogła także w bieżącej sesji być przedłożoną.

3. W ostatnim kwartale r. 1896 przystąpiło biuro do opracowania V. tomu „Rocznika statystyki Galicyi“ za lata 1894, 1895 i 1896.

Peryodyczne to wydawnictwo, którego zadaniem jest systematyczne zebranie danych statystycznych, odnoszących się do Galicyi, zestawienie retrospektywne i porównawcze w dostępnym dla wszystkich podręczniku, nie ulegnie co do zadania swego, planu, podziału przedmiotów i metody opracowania żadnej zmianie. W miarę potrzeby chwili zostaną niektóre działy w tomie V. rozszerzone i cała publikacja obejmie około 25 arkuszy 8° cyfrowego druku.

Dotychczas oddano trzy pierwsze działy (I. Obszar, podział terytoryalny i ludność; II. Ruch ludności; III. Stosunki zdrowotne) do druku; inne działy są w opracowaniu, a całość zostanie ukończoną już w pierwszych miesiącach 1897. roku.

XI. Różne petycje.

Petycja mieszkańców wsi Wołczy Dolnej i Towarni w powiecie staromiejskim o pomoc przeciw nadużyciom Dyrekcyi Towarzystwa ochrony ziemi w Wadowicach.

Uchwałą z dnia 31. stycznia 1896 przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego nad petycjami mieszkańców wsi Wołczy Dolnej i Towarni w powiecie staromiejskim o pomoc przeciw nadużyciom Dyrekcyi Towarzystwa ochrony ziemi w Wadowicach.

O tej uchwale zawiadomił Wydział krajowy reskryptem z dnia 28. lutego 1896 l. 3.288 petentów przy zwrocie petycji.

Petycja Wydziału Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie i Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyi o udzielenie subwencji.

Na posiedzeniu z dnia 6. lutego 1896 uchwalili Wys. Sejm w rubr. XV. poz. 225 budżetu kraj. na r. 1896 wydatek w kwocie 400 zł. jako subwencyę dla Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie i załatwił tem samem petycyę tego towarzystwa.

Kwotę powyższą wyasygnował Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 28. lutego 1896 l. 13.013 w c. k. Urzędzie podatkowym w Krakowie.

Natomiast przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego uchwałą z dnia 6. lutego 1896 nad petycyą Oddziału Czarnohorskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Kołomyi.

Uchwałą tę podano Towarzystwu do wiadomości rozporządzeniem z dnia 28. lutego 1896, l. 13.028.

Petycja Ludwika Erazma Veltzego o subwencyę na wydawnictwo „Nauki buchalteryi“.

Uchwałą z dnia 6. lutego 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego przedstawienia wniosku na przyszłej sesji sejmowej petycyę Ludwika Erazma Veltzego o subwencyę na wydawnictwo „Nauki buchalteryi“.

Po zasięgnięciu zdania krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 13. maja 1896 l. 27.021 załatwił petycyę odmownie, ponieważ wspomniane dzieło ze względu na swój układ i rozmiary nie może być używane jako podręcznik przy nauce buchalteryi w krajowych szkołach przemysłowych i handlowych.

Petycja Wojciecha Zawady i towarzyszy o wydanie zarządzenia

Przekazaną Wydziałowi krajowemu wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1896 petycyę Wojciecha Zawady i towarzyszy o wydanie zarządzenia przeciw zdzierstwom biur wywiadowczych przy stręczeniu służby Wydział krajowy reskryptem z dnia 3. marca 1896

przeciw l. 14.062 zwrócił petentom z oznajmieniem, że Wysoki Sejm nie załatwił
 zdzierstwom tej petycji.
 biur wywia-
 dowczych
 przy strę-
 czeniu
 służby.

Petycyą Szczepana Uchwałą z dnia 8. lutego 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydzia-
 Wojtaszczyka z Włosienicy o rozpa- łowi krajowemu petycyę Szczepana Wojtaszczyka z Włosienicy o rozpa-
 trzenie spraw karnych, przeciw niemu przeprowadzonych.

Petycyę tę Wydział krajowy reskryptem z dnia 3. marca 1896
 l. 14.363 zwrócił proszącemu z oznajmieniem, że Wysoki Sejm jej nie
 załatwił.
 spraw kar-
 nych, prze-
 ciw niemu
 przeprowa-
 dzonych.

Petycyą gminy Jelen- W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1896, prze-
 kowate o wy- kazującej Wydziałowi krajowemu wszystkie petycyę, w Izbie nie załatwione,
 jednanie Wydział kraj. otrzymał także między innymi petycyę gminy Jelenkowate
 uwolnienia o wyjednanie uwolnienia jej od podatku dochodowego od młynów.

Petycyę tę udzielił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 24.
 kwietnia 1896 L. 14.947 Wydziałowi powiatowemu w Stryju do wszech-
 stronnego zbadania. Przedłożone przez wspomniany Wydział powiatowy
 sprawozdanie stwierdza naprowadzone w petycji okoliczności, z których
 się okazuje, że niesłusznie wymierzono gminie podatek dochodowy od mły-
 nów, młyny te bowiem są własnością gminy i służą do bezpłatnego za-
 spokajania potrzeb tylko mieszkańców tej gminy.

Ponieważ według sprawozdania Wydziału powiatowego gmina
 wniosła do c. k. Starostwa w Stryju o odpisanie podatku i są wszelkie
 widoki pomyślnego załatwienia tej prośby, przeto Wydział krajowy re-
 skryptem z dnia 29. października 1896 L. 65.760 wezwał Wydział powia-
 towy, ażeby czuwał nad dalszym przebiegiem sprawy, a na wypadek nie
 uwzględnienia prośby, ażeby dopilnował wniesienia w przepisany terminie
 rekursu do c. k. krajowej Dyrekcji skarbu.

Petycyą Zar- Uchwałą z dnia 8. lutego 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydzia-
 rządu cen- łowi krajowemu do załatwienia petycyę Zarządu centralnego Związku mły-
 tralnego narzy galicyjskich w sprawie ugody cłowo-handlowej z Węgrami. Ponie-
 Związku waż w przedmiocie odnowienia traktatu cłowo-handlowego z Węgrami
 młynarzy powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 7. lutego 1896 między innymi
 galicyjskich także uchwałę, wzywającą Rząd do uchylenia ulg, udzielanych przez koleje
 w sprawie węgierskie przy wywozie produktów węgierskich, a w szczególności pło-
 ugody cłowo- dów rolniczych i wyrobów mącznych do krajów austriackich, przeto
 handlowej z Węgrami. w myśl tej uchwały przesłał Wydział kraj. odezwą z dnia 3. marca 1896
 L. 14.077 petycyę młynarzy Prezydium c. k. Namiestnictwa.

Petycyą Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1896, prze-
 król. miasta kazującej Wydziałowi kraj. petycyę gminy król. miasta Stanisławowa
 Stanisławo- o przeniesienie Izby handlowo-przemysłowej z Brodów do Stanisławowa
 wa o prze- Wydział krajowy reskryptem z dnia 6. marca 1896 L. 14.078 zawiadomił
 niesienie Magistrat miasta Stanisławowa, że Wysoki Sejm petycji tej nie załatwił.
 Izby handlo-
 wo-przemy-
 słowej z Bro-
 dów do Sta-
 nisławowa.

SPRAWOZDANIE

z czynności

Departamentu III. Wydziału krajowego

za czas od 1. grudnia 1895 po koniec listopada 1896 r.

SPRAWOZDANIE

WYDZIAŁ WYCHOWANIA I OŚWIATY

WARSZAWA

Departament III.

Szef Departamentu: Edward Jędrzejowicz, Członek
Wydziału krajowego.

Sprawy kultury krajowej i melioracye. Szkoły rolnicze. Bank krajowy. Krajowe publiczne składy dla zboża i spirytusu.

Departament III. przedkłada osobne sprawozdania w następujących sprawach:

I. Sprawozdanie o krajowych niższych Szkołach rolniczych, o krajowej Szkole ogroduiczej w Tarnowie, o krajowej Szkole uprawy i wyprawy lnu w Gródku.

II. Sprawozdanie o krajowej średniej Szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

III. Sprawozdanie o krajowej Szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie.

IV. Sprawozdanie o krajowych Zakładach naukowych rolniczych, gorzelnii i folwarku w Dublanach.

V. Sprawozdanie o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

VI. Sprawozdanie o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.

VII. Sprawozdanie o regulacji górnego Dniestru.

VIII. Sprawozdanie o regulacji potoku Cisówki-Olszanki.

IX. Sprawozdanie z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w Galicyi.

X. Sprawozdanie w przedmiocie tępienia myszy polnych.

XI. Sprawozdanie o czynnościach wędrownych nauczycieli gospodarstwa wiejskiego i mleczarstwa.

XII. Sprawozdanie w sprawie subwencyonowania Kólek rolniczych.

XIII. Sprawozdanie o Banku krajowym.

XIV. Sprawozdanie o organizacyi kredytu dla włościan i o zmianach statutu Banku krajowego.

XV. Sprawozdanie o zarządzie krajowych wolnych składów ublicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie.

Ustawy i uchwały podlegające Najwyższej Sankcyi.

Uchwała upoważniająca Wydział krajowy do sprzedania gruntu i karczmy w Czernichowie położonych przy przewozie nad Wisłą.

Najwyższem postanowieniem z dnia 30. czerwca 1896. została sankcyonowaną uchwała powzięta przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 18. stycznia 1896 roku, upoważniająca Wydział krajowy do sprzedania karczmy i gruntu w Czernichowie nad Wisłą, u przewozu położonych. O wykonaniu tej uchwały zdaje Wydział krajowy sprawę w sprawozdaniu o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Uchwała w sprawie podwyższenia gwarancji kraju za lokowane w Banku kraj. wkładki oszczędności i wypłatę odsetek od nich.

Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 25. stycznia 1896 roku, którą Wysoki Sejm przyjął na fundusz krajowy gwarancją za zwrot i oprocentowanie wkładek oszczędności lokowanych w Banku krajowym aż do wysokości czterech milionów złr., uzyskała Sankcyę w Najwyższem postanowieniu z dnia 1. kwietnia 1896 roku. O wykonaniu tej uchwały i zatwierdzeniu w związku z nią stojących zmian statutu Banku krajowego, zdaje Wydział krajowy szczegółowo sprawę w osobnem przedłożeniu o Banku krajowym.

Ustawa łowiecka.

Uchwalona przez Wysoki Sejm w dniu 8. lutego 1896 roku ustawa łowiecka, została przedłożona do Najwyższej Sankcyi piśmem Marszałka krajowego z dnia 8. lutego 1896 roku Ls. 1087. Do chwili wygotowania niniejszego sprawozdania nie otrzymał Wydział krajowy ani zawiadomienia, iż wspomniana ustawa uzyskała Sankcyę, ani też, że jej Sankcyi odmówiono.

Uchwały niepodlegające sankcyi i inne sprawy.

Sprawy Banku krajowego i zmian jego statutu.

Powzięte przez Wysoki Sejm na posiedzeniach z dnia 4. i 15. stycznia 1896 roku uchwały w sprawach czynności Banku krajowego i zmian jego statutu są przedmiotem osobnego sprawozdania Wydziału krajowego.

Sprawa etatu fachowo-rolniczego w Wydziale krajowym.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1896 roku, którą Wysoki Sejm pomnożył etat urzędników conceptowych Wydziału krajowego o trzy posady fachowo-rolnicze a mianowicie: o jedną posadę z rangą i poborami sekretarza, jedną z rangą i poborami wicesekretarza i wreszcie jedną z rangą i poborami koncypisty, postanowił Wydział krajowy, uchwałą z dnia 1. lutego 1896 roku LW. 4653, rozpiąć na dwie pierwsze z tych posad konkurs, rezerwując posadę koncypisty dla jednego ze stypendystów Wydziału krajowego, wysłanych jeszcze w roku 1895 za granicę w tym celu, by po uzupełnieniu fachowych wiadomości na rolniczych akademiach w Niemczech i po zwiedzeniu znakomitszych zakładów agronomicznych mogli służyć krajowi w charakterze fachowych referentów rolniczych. Wskutek ogłoszenia konkursu wpłynęło do Wydziału krajowego 36 podań, przeważnie o nadanie posady sekretarza. Wydział krajowy, rozpatrzywszy się w kwalifikacjach zgłaszających się na tę posadę osobistości, nabrał przekonania, iż żadna z nich nie miała warunków, o które Wydziałowi krajowemu głównie przy obsadzeniu tej posady chodziło, to jest takiej znajomości szkolenictwa rolniczego obok wykształcenia agronomicznego, któraby pozwalała poruczyć sekretarzowi rolniczemu inspekcję krajowych niższych i średnich szkół rolniczych.

Wobec tego postanowił Wydział kraj. uchwałą z d. 15. maja 1896 roku LW. 12290 na razie nie obsadzać posad: sekretarza i wicesekretarza i o tem ubiegających się zawiadomił, zwracając im ich dokumenty. Uchwałą z dnia 9. września 1896 roku LW. 57041 zamianował Wydział krajowy konesystą w biurze dla spraw rolniczych p. Stefana Komornickiego, nkończonogo słuchacza wyższej krajowej szkoły rolniczej w Dublanach, który po kilkuniedniej praktyce w krajowym biurze statystycznym, gdzie się zajmował pracami z zakresu statystyki rolniczej, odbył w roku 1895/6 przy pomocy stypendyumu z funduszu krajowego udzielonego podróz po Niemczech dla uzupełnienia swych zawodowych wiadomości. Nadto był p. Komornicki w letnich miesiącach b. r. zajęty w biurach c. k. Ministerstwa rolnictwa, gdzie mu J.E. P. Minister na prośbę Wydziału krajowego pozwolił odbywać praktykę potrzebną dla obznajomienia się ze sprawami naszego kraju dotyczącymi a w tem ministerstwie załatwianymi. Posadę konesysty nadał Wydział krajowy p. Komornickiemu na razie prowizorycznie stósownie do postanowienia §. 14. ustawy służby krajowej z dnia 23. marca 1866 roku.

Na rok 1897 wstawia Wydział krajowy w preliminarz budżetu funduszu krajowego, w rubryce XV. pozycya 202: „Urzednicy fachowi dla spraw rolniczych“ kwotę 5.320 zł., to jest, kredyt potrzebny na wszystkie trzy posady utworzone uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1896 roku, pragnie bowiem, gdyby się powiodło znaleźć siły odpowiednie do obsadzenia 2 posad na razie nieobsadzonych, mieć możność pozyskania ich dla biura rolniczego.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o wniosku p. Wojciecha Dzieduszyckiego w sprawie powsciagnięcia szkodliwej działalności giełd zbożowych, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 7. lutego 1896 roku następującą uchwałę:

„Wzywa się c. k. Rząd, aby w jak najkrótszym czasie postarał się w drodze konstytucyjnej o powsciagnięcie szkodliwej działalności dzisiejszych giełd zbożowych i o zabezpieczenie rolników od skutków tychże“.

Rezolucyę tę zakomunikował Marszałek krajowy c. k. Rządowi pismem z dnia 7. lutego 1896 roku L. s. 1532. Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymał Wydział krajowy w sprawie tej odpowiedzi zaznaczającej stanowisko c. k. Rządu w tej sprawie.

W załatwieniu sprawozdania komisji bankowej o wniosku p. Skalkowskiego w przedmiocie odnowienia przywileju Banku austro-węgiarskiego powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 1. lutego 1896 roku następującą uchwałę:

„Wzywa się c. k. Rząd, aby przy sposobności przedłużenia przywileju Banku austro-węgiarskiego:

I. Przeprowadził zmianę statutu Banku, określającą jego właściwy cel i zadanie mianowicie utrzymanie regularnej cyrkulacyi pieniężnej i ułatwienie stosunków kredytowych;

II. zabezpieczył naszemu krajowi zastępstwo jego interesów i potrzeb kredytowych w Radzie generalnej Banku, względnie w tej władzy, która według zmienionego statutu obejmuje główne kierownictwo i kontrolę;

III. zapewnił sobie stanowczy wpływ na tok interesów bankowych, tudzież ingerencyę w zarządzie centralnym (Geschäftsleitung) zorganizowanym na zasadach władzy kolegialnej i odpowiedzialności zbiorowej;

Uchwała w sprawie szkodliwej działalności giełd zbożowych.

Uchwała w sprawie odnowienia przywileju Banku austro-węgiarskiego.

IV. zapewnił należyte uwzględnienie potrzeb kredytowych rolnictwa i przemysłu rolniczego w dziale kredytu wekslowego, tudzież przyznanie zawodowym reprezentacyjom rolników odpowiedniego wpływu na nominacje cenzorów;

V. spowodował pomnożenie filii bankowych w naszym kraju^a.

Uchwałę tę podał Marszałek krajowy pismem z dnia 1. lutego 1896 roku L. s. 1310 do wiadomości c. k. Rządu. Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie został Wydział krajowy zawiadomiony o stanowisku, jakie Rząd w sprawach poruszonych w tej rezolucyi postanowił zająć.

Skład i działalność krajowej komisji dla spraw rolniczych.

W myśl §. 3 statutu krajowej komisji dla spraw rolniczych, mandaty wszystkich członków komisji trwają przez czas kadencji sejmowej. Po rozpoczęciu nowej kadencji sejmowej następują nowe wybory. Stosując się do postanowień tego paragrafu, po rozpoczęciu nowej kadencji sejmowej, zainicjował Wydział krajowy nowe wybory na drugi okres sześcioletni, rozpo. zynający się z rokiem 1896.

Według §. 3 statutu komisji wchodzi w skład komisji:

- 1) Marszałek krajowy, jako przewodniczący.
- 2) Dwaj członkowie Wydziału krajowego, przez Wydział do tego wydelegowani.
- 3) Trzej delegaci c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego.
- 4) Trzej delegaci c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego.
- 5) Delegat Towarzystwa Kółek rolniczych.
- 6) Delegat Towarzystwa leśnego galicyjskiego.
- 7) Czterech członków powołanych przez Wydział krajowy i
- 8) czterech członków przybranych przez komisję rolniczą w jej powyższym składzie.

Na wezwanie Wydziału krajowego zamianowały wyż. wymienione Towarzystwa swych delegatów do komisji rolniczej, a gdy i Wydział krajowy powołał czterech delegatów, skład krajowej komisji dla spraw rolniczych przedstawił się następująco:

I. *Przewodniczący*: Marszałek krajowy, Stanisław hr. Bardeni.

II. *Wiceprezesa*, (zastępcy Marszałka krajowego w przewodnictwie komisji) Stanisław hr. Stadnicki i Stanisław Homolac's.

III. *Członkowie komisji*:

Delegaci Wydziału krajowego:

1) Edward Jędrzejowicz, przewodniczący sekcji stałej, szef Dep. III. Wydziału krajowego.

2) Dr. Józef Wereszczyński, członek Wydziału krajowego.

Delegaci c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego:

3) Stanisław Brykczyński.

4) Tadeusz Langie.

5) Mieczysław Onyszkiewicz.

Delegaci c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego:

6) Karol Czeez.

7) Stanisław Homolac's.

8) Władysław Struszkiewicz.

Delegat Kółek rolniczych :

9) Bolesław Augustynowicz.

Delegat Towarzystwa leśnego :

10) Piotr Hirsch.

Członkowie powołani przez Wydział krajowy :

11) Hipolit Bohdan.

12) Dr. Tadeusz Pilat.

13) Stanisław Polanowski.

14) Stanisław hr. Stadnicki.

Członkowie wybrani przez komisję rolniczą w jej powyższym składzie :

15) Jan Breuer.

16) Dr. Józef Milewski.

17) Tadeusz Romanowicz.

18) Juliusz Siegler d'Eberswald.

O obowiązki sekretarza komisji pełni urzędnik konceptowy Wydziału krajowego, którego Wydział do tej czynności przeznaczy.

Skład sekcji stałej krajowej komisji dla spraw rolniczych (§. 9 statutu) jest następujący :

Przewodniczący : Edward Jędrzejowicz.

Członkowie : Karol Czecz, Stanisław Homolac's, Tadeusz Langie, Mieczysław Onyszkiewicz, Dr. Tadeusz Pilat, Stanisław Polanowski, Stanisław hr. Stadnicki.

Po dzień zamknięcia niniejszego sprawozdania odbyła komisja pełna trzy posiedzenia pod przewodnictwem Marszałka krajowego, mianowicie w dniach 21. marca, 30. czerwca i 3 października. Sekcja zaś stała komisji dla spraw rolniczych odbyła siedem posiedzeń pod przewodnictwem członka Wydziału krajowego, Edwarda Jędrzejowicza, lub tegoż zastępcy, Stanisława Brykczyńskiego, mianowicie w dniach 31. marca, 8. maja, 10. czerwca, 29. czerwca, 7. lipca, 18. września, 26. października.

Krajowa komisja dla spraw rolniczych jako organ fachowy doradczy przy Wydziale krajowym, czynna była w roku bieżącym z równie jak roku poprzedniego wielkim pożytkiem dla kraju, udzielając Wydziałowi krajowemu we wszelkich sprawach odnoszących się do gospodarstwa rolnego i leśnego, jak niemniej w sprawach ekonomicznych w ogóle, cennych rad i opinii, z których Wydział krajowy zawsze korzystał, nie załatwiając żadnej ważniejszej sprawy, bez wysłuchania jej zdania.

Obrazem działalności krajowej komisji dla spraw rolniczych są protokoły jej obrad. Protokołów tych nie przedkładamy Wysokiemu Sejmowi w całości, zajęłyby bowiem zbyt wiele miejsca, poprzestajemy więc tylko na zaznaczenia na tem miejscu ważniejszych spraw, co do których komisja udzieliła Wydziałowi krajowemu swej opinii. Sprawy te są :

1) Ułożenie zasad organizacyi kuratorji dla krajowych szkół rolniczych, szkoły gospodarstwa lasowego i szkoły ogrodniczej w Tarnowie.

2) Sprawę działalności Towarzystwa Kółek rolniczych wraz z petycjami Zarządu głównego tegoż Towarzystwa, przekazanemi Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia wniosków na najbliższej sesji sejmowej.

- 3) Sprawę organizacyi nauki wędrowniej.
- 4) Opiniowanie pożyczek z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego.
- 5) Sprawy dotyczące podniesienia uprawy tytoniu w kraju.
- 6) Sprawy podniesienia mleczarstwa w kraju i obsadzenia posady instruktora mleczarstwa.
- 7) Sprawa utworzenia szkoły ogrodniczej w powiecie zaleszczyckim.
- 8) Sprawy podniesienia hodowli bydła i hodowli koni.
- 9) Sprawa wprowadzenia w niższych szkołach rolniczych nauki rybackstwa.
- 10) Wnioski co do udzielenia stypendyów na dalsze kształcenie się w dziedzinie rolnictwa bądź w kraju, bądź też za granicą.

Sprawa podniesienia uprawy tytoniu w kraju.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w zakresie spraw rolniczych przydzielonych Departamentowi II, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 3. lutego 1896 r. między innymi następujące uchwały:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

1. Ażeby prowadził dalej rokowania z c. k. Rządem, celem zwołania ankiety dla zbadania przepisów dotyczących się uprawy tytoniu, jak również środków do podniesienia tej uprawy.
2. Ażeby na rok 1897 i na dalsze dwa lata wstawił do budżetu kwotę 3000 zł. jako subwencję dla Komitetu Towarzystwa tytoniowego.

Na posiedzeniu zaś z dnia 6. lutego 1896 uchwalił Wysoki Sejm w Rubr. XV. budżetu krajowego na rok 1896 następujący wydatek:

Poz. 243. Dla Towarzystwa dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi trzecia i ostatnia rata w kwocie 3000 zł. w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27 stycznia 1894.

Uchwały powyższe, odnoszące się do przyznanych Towarzystwu uprawy tytoniu funduszy, zakomunikował Wydział krajowy Komitetowi tegoż Towarzystwa w Śniatynie, który stosując się do warunków, jakie Wysoki Sejm przy uchwaleniu subwencji krajowej zastrzegł sobie, przedłożył w miesiącu marcu, jak to zresztą co roku czynił, udokumentowany rachunek z użycia subwencji krajowej na rok 1895, jak również projekt zużycia subwencji krajowej i rządowej na rok 1896.

Rachunek przeto z użycia subwencji krajowej w r. 1895, do której c. k. Rząd przyczynił się kwotą 1000 zł. przedstawia się w następujący sposób:

R o z c h ó d.

1) Pensye i zaliczki 2 instruktorów	3.116 zł. 70 ct.
2) Zakupno siewników	40 " — "
3) Stacya doświadczalna w Zabłotowie	100 " — "
4) Subwencyonowanie rozsadników	75 " — "
5) Podręcznik uprawy tytoniu	50 " — "
6) Kupno nawozów do doświadczeń	7 " 32 "
7) Wydatki różne	6 " 20 "
Razem	3.395 zł. 22 ct.

P r z y c h ó d.

1) Zaliczka na subwencję krajową i rządową na rok 1895	3.000 zł. — ct.
2) Do tego reszta kasowa z d. 1. stycz. 1895	1.076 „ 03 „
Razem	4.076 zł. 03 ct.

Po odtrąceniu sumy rozchodu w kwocie 3.395 zł. 22 ct. od sumy przychodu w kwocie 4.076 zł. 03 ct. z dniem 1. stycznia 1896, pozostała reszta kasowa wynosząca 680 zł. 81 ct.

Jak już w zeszłorocznym sprawozdaniu nadmieniono, przyrzekło c. k. Ministerstwo rolnictwa dodatkową subwencję na rok 1895 i 1896 po 2000 zł. Towarzystwu tytoniowemu na ustanowienie jeszcze jednego instruktora do uprawy tytoniu. Subwencya ta na rok 1895 została z końcem roku 1895 wyasygnowaną tak, że Wydział krajowy w styczniu b. r. przesłał ją dopiero Komitetowi Towarzystwa uprawy tytoniu. W preliminarzu zatem na rok 1896 znajdują się wyjątkowo kwoty nie wydane z subwencji rządowej za rok ubiegły tj. 1895 i kwoty z subwencji krajowej i rządowej przypadające na rok 1896.

Po zasięgnięciu opinii krajowej Komisji dla spraw rolniczych zatwierdził Wydział krajowy projekt użycia subwencji krajowej i rządowej na rok 1896, w sposób następujący:

1) Dwóch instruktorów płaca i ryczałt na objazdy	3.400 zł. — ct.
2) Czterech dozorców	
a) wynagrodzenie po 360 zł.	1.440 zł. — ct.
b) przyrzeczony ryczałt na objazdy po 120,	480 „ — „
3) Koszta urządzenia dwóch kursów uprawy tytoniu dla nauczycieli ludowych w Horodence i Jagielnicy:	
a) 30 stypendyów dla nauczycieli po 40 zł.	1.200 zł.
b) honorarium prelegenta	300 „
c) demonstracye i zwiedzanie plantacyi	50 „ 1.550 zł.
4) Subwencyonowanie rozsadników tytoniu.	300 „
5) Stacya doświadczalna w Zabłotowie	100 „
6) Utrzymanie kancelaryi	200 „
7) Wydatki nieprzewidziane	100 „
Suma wydatków	7.570 zł.

Wykonując uchwałę drugą Wysokiego Sejmu, wstawił Wydział krajowy do preliminarza roku 1897 pierwszą ratę w kwocie 3000 zł. tytułem subwencji dla Towarzystwa uprawy tytoniu.

Cheąc przystąpić do wykonania uchwały Wysokiego Sejmu polecającej Wydziałowi krajowemu, ażeby prowadził dalej rokowania z c. k. Rządem, celem zwołania ankiety w sprawach odnoszących się do podniesienia uprawy tytoniu, rozpoczął Wydział krajowy przedewszystkiem czynności przygotowawcze służące do zgromadzenia materyałów, na których podstawie można by było przysposobić wnioski, służące za przedmiot obrad ankiety, następnie wybrać odpowiednie osobistości i zaprosić do wzięcia udziału, w zwołać się mającej ankiecie tytoniowej.

Przedewszystkiem powiadomionym został c. k. Rząd o uchwale Wysokiego Sejmu w sprawie dalszych rokowań co do zwołania ankiety. Następnie wezwano Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu, ażeby tenże, jako powołany w pierwszej linii

do czuwania nad podniesieniem uprawy tytoniu w kraju i mając już w części przygotowane materiały i wnioski, które mogły być przedmiotem obrad ankiety, przedstawił Wydziałowi krajowemu, jak daleko posunął czynności przygotowawcze do jej zwołania i jaki materiał i wnioski zamierza przedłożyć.

Tymczasem generalna Dyrekcya monopolu tytoniowego we Wiedniu, pismem z dnia 18. września b. r. zawiadomiła Wydział krajowy, iż wskutek polecenia c. k. Ministerstwa finansów ma w porozumieniu z Wydziałem krajowym i c. k. krajową Dyrekcją skarbu we Lwowie wypracować program obrad ankiety i oznaczyć termin, w którym ankietę ma się odbyć we Lwowie. Równocześnie zwróciła się generalna Dyrekcya monopolu z prośbą do Wydziału krajowego, ażeby zasiągnąwszy opinii c. k. Towarzystwa gospodarskiego i Towarzystwa uprawy tytoniu zechciał podać swe życzenia i zażalenia producentów tytoniu, które spowodowały starania o zwołanie ankiety i w pierwszym rzędzie mają być przedmiotem jej obrad.

Wydział krajowy otrzymawszy równobrzmiący szkic kwestyonaryusza dla zebrać się mającej ankiety tytoniowej tak ze strony Towarzystwa gospodarskiego, jakoteż i Towarzystwa uprawy tytoniu, przesłał go na ręce c. k. krajowej Dyrekcji Skarbu we Lwowie, zgodnie z życzeniem generalnej Dyrekcji monopolu tytoniowego, ażeby służył za podstawę ułożenia programu dla ankiety, której termin zwołania naznaczonym został na połowę grudnia 1896.

Szkic kwestyonaryusza obejmował następujące punkta:

1) Zmiana przepisów dla plantatorów w Galicyi i na Bukowinie.

2) Zmiana niektórych przepisów klasyfikacyjnych.

3) Kreowanie inspektoratu tytoniowego w Galicyi jako pierwszej instancyi dla uprawiaczy i urzędów wykupna liści tytoniowych.

4) Utworzenie w jak najkrótszym czasie dwóch samoistnych urzędów wykupna liści tytoniowych a mianowicie w rejonie jagielnickim, w Borszczowie: a w rejonie zabłotowskim w Horodence.

5) Ustanowienie, aby stali urzędnicy urzędów wykupna liści tytoniowych, oprócz znajomości języków krajowych posiadali również gruntowną znajomość uprawy liścia tytoniowego i zarządzenie, aby stali urzędnicy wykupna liści tytoniowych tylko uprawą tytoniu się zajmowali.

Również znajomość języka i uprawy tytoniu powinna być wymagana od urzędników technicznych klasyfikacyjnych.

6) Zabronienie produkcji nasienia (obrywanie korony kwiatowej) i bocznych pędów (Geitdblätter).

7) Robienie prób z innymi nasionami w szczególności z nasieniem tytoniu ogrodowego uprawianego na Węgrzech „Gartenblatt“ jakoteż poddanie analizie chemicznej wszystkich gatunków liści w kraju uprawianych, jako też uskutecznienie analizy ziemi.

8) Obznajomienie uprawiaczy galicyjskich ze znanymi szkodnikami tytoniowymi i praktycznymi przyrządami mogącymi znaleźć zastosowanie przy uprawie tytoniu zapomocą popularnych objaśnień i rycin.

9) Zarządzenie, aby frekwentanci c. k. szkoły przygotowania w Sygniówce, którzy uczęszczali na wykłady uprawy tytoniu, byli w rejonach tytoniowych stacyonowani.

10) Udzielanie plantatorom zaliczek do 25% dochodu średniego.

11) Powoływanie do komisji odbiorowej oprócz męża zaufania także 2 plantatorów z grona odstawańców — i zaprowadzenie na miejscu odstawy komisji rozjemczych.

12) Sprawa przestrzeni minimalnej pod uprawę tytoniu.

W myśl projektu c. k. Ministerstwa finansów w skład ankiety mają wejść:

1) dwaj delegaci zarządu monopolu tytoniowego, z których jeden będzie wysłany ze strony c. k. Ministerstwa finansów, drugi zaś ze strony Dyrekcji monopolu tytoniowego,

2) dwaj delegaci Towarzystwa uprawy tytoniu w Galicyi,

3) jeden delegat c. k. Ministerstwa rolnictwa,

4) jeden delegat c. k. Dyrekcji skarbu we Lwowie,

5) i jeden delegat Wydziału krajowego.

Delegatem woim zamianował Wydział krajowy p. Edwarda Jędrzejowicza, członka Wydziału krajowego i Szefa Departamentu Kultury krajowej.

Działalność w sprawie podniesienia uprawy tytoniu.

Postępując drogą nartą i od kilku lat wypróbowaną subwencyonował Komitet i w tym roku wspólne rozsadniki w tych miejscowościach, w których się one znajdują od szeregu lat. I tak udzielił 50 złr. Bazylemu Kamińskiemu w Wierzbowie jako wynagrodzenie za założenie i wypielęgnowanie 100□ m. rozsadników tytoniowych i rozsady, zaś ks. Emilowi Drohomiczkiemu w Kniażu 25 zł. za zasadzenie 50□ m. rozsadników i wypielęgnowanie wczesnej rozsady.

Zakładanie rozsadników wspólnych okazało się w praktyce bardzo korzystnym, to też Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu nie zaniedbuje tego środka podniesienia kultury, który przez dostarczanie wczesnej rozsady zapewnia plantatorom silną i dobrze wyrosniętą roślinę.

Stacya doświadczalna w Zabłotowie nie wykazała w ubiegłym roku pomyślnych rezultatów pomimo starań przy uprawie tak ze strony prowadzącego stacyę, jako też instruktora uprawy tytoniu. Z wyjątkiem tytoniu galicyjskiego, który był dobry, odpowiednio dojrzały i wykształcony, dwa inne gatunki a mianowicie: Moherk i południowo-tyrolski tytoń, nie udały się. Przyczyną tego były nie sprzyjające warunki klimatyczne w tym roku, gdyż z wiosną panowały zimna i śniegi, co opóźniło sianie nasienia, po wysadzeniu zaś silne wiatry i posucha utrudniły przyjmowanie się roślin — a wreszcie i szkodniki przez podgryzanie korzeni roślin silnie zaszkodziły tytoniom, z którymi próby dokonywano.

Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu rozpoczął w roku zeszłym starania u c. k. Rządu, ażeby uzyskać utworzenie inspektoratu w kraju dla spraw technicznych i załatwienia sporów pomiędzy plantatorami a urzędami wykupna. Wydział krajowy poparł podanie Komitetu do c. k. Ministerstwa skarbu w tej sprawie, a w odpowiedzi na to otrzymał odezwą c. k. Namieśtnictwa z dnia 31. lipca b. r. l. 65301 (LW. 49221) nwiadomienie, iż J. E. pau Minister skarbu, ze względu na doniosłość sprawy podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi, tak dla rolnictwa, jak i dla c. k. Zarządu tytoniowego, jest gotów zarządzić wszystko, co tylko rzeczywiście odpowiadać będzie celowi. Na razie nie uznaje jednak c. k. Ministerstwo potrzeby, utworzenia formal-

nego inspektoratu uprawy tytoniu, wychodzi bowiem z tego zapatrywania, że pożądaný cel będzie mógł być osiągniętym przez kreowanie 5 dozorców kultury, już ustanowionych na wniosek generalnej Dyrekcji zarządu tytoniowego.

Zresztą zastrzegło sobie c. k. Ministerstwo skarbu, że wyda we właściwym czasie dalsze zarządzenia w miarę poczynionych w tym względzie doświadczeń.

Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu uważał jako ważną dźwignię swej działalności informowanie się o stanie kultury tytoniu w krajach, gdzie ona stanęła na wysokim stopniu udoskonalenia. To też po zbadaniu uprawy tytoniu na Węgrzech pragnął Komitet poznać uprawę tegoż w Holandji i Palatynacie. W tym celu starał się za pośrednictwem Wydziału krajowego, ażeby c. k. Ministerstwo rolnictwa przyznało z funduszków państwowych zasiłek na wysłanie p. Jaklińskiego, c. k. oficjaly fabryki tytoniu i zarazem nauczyciela uprawy tytoniu w krajowych niższych szkołach rolniczych, do Holandji i Palatynatu, albowiem tenże będąc obeznany dokładnie z produkcją tytoniu na Węgrzech, poznawszy inne uprawy za granicą, będzie mógł niewątpliwie oddać usługi krajowej produkcji. W załatwieniu próśby Wydziału krajowego o subwencję na podróż dla p. Jaklińskiego oznajmiło c. k. Ministerstwo rolnictwa, iż c. k. Ministerstwo Skarbu, podzielając zapatrywanie co do użyteczności tego rodzaju podróży naukowej organu Zarządu tytoniowego dla poparcia racjonalnej uprawy tytoniu w Galicji, poleciło generalnej Dyrekcji tytoniowego Zarządu, ażeby jeszcze w roku 1896 wysłała w odpowiednim czasie na dłuższą podróż naukową do Holandji i Palatynatu podwładnego sobie urzędnika, któryby dokładnie znał stosunki uprawy tytoniu w Galicji.

Dyrekcya skarbu przeznaczyła p. Jaklińskiego do wyjazdu za granicę i tenż odbył podróż tę w lecie roku bieżącego. Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu nie poprzestał na tym jedynym wypadku, aby uzyskać siłę fachową obeznaną z zagraniczną uprawą tytoniu. Mając w tym roku nowo zamianowanego instruktora uprawy tytoniu p. Dzielskiego, postanowił za zgodą Wydziału krajowego wyprawić go do Węgier dla poznania tamże produkcji.

Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu wychodząc z założenia, iż obznajomienie nauczycieli szkół ludowych z zasadami racjonalnej uprawy tytoniu przyczyni się niepoślednio do podniesienia plantacyi tej rośliny między ludem wiejskim postanowił urządzić w roku bieżącym w czasie feryi letnich dwa czternastodniowe kursa uprawy tytoniu, a to w szkole rolniczej w Horodence, w czasie od 15. do 31. lipca, zaś w szkole rolniczej w Jagielnicy, w czasie od 1. do 15. sierpnia, wyznaczając z własnych funduszków Towarzystwa dla nauczycieli biorących udział w jednym z tych kursów 30 stypendjów po 40 zł., to jest, po 15 stypendjów dla uczestników tak jednego jak, drugiego kursu.

Od uczestników rzezonego kursu wymagał Komitet podania się egzaminowi.

Zgodnie z opinią krajowej Komisji dla spraw rolniczych zatwierdził Wydział krajowy projekt przedstawiony przez Towarzystwo uprawy tytoniu i upoważnił do przyjęcia na kurs nauczycieli szkół ludowych z tych powiatów, w których tytoń jest uprawiany. Wydział krajowy miał bowiem to przekonanie, że prócz zapoznania samych nauczycieli z racjonalną uprawą tytoniu, kurs taki wywrze i ten wpływ, iż nauczyciele ludowi nie tylko zachęcać będą włóścian do racjonalnej uprawy, ale także przez objaśnienia i pouczenia wpłyną na wykorzenienie zasta-

rzałych nawyknień, silnie tkwiących w umysłach naszych włościan, a tamujących rozwój uprawy tytoniu, mimo pouczeń instruktorów.

Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu porozumiał się dalej w tej sprawie z c. k. Radą szkolną krajową i z pomiędzy przedstawionych kandydatów wybrał po 15. nauczycieli na każdy kurs, udzielając im przyrzeczone stypendya. Kursy obydwu odbyły się w przepisany przez Komitet terminie i według programu nauki zatwierdzonego przez Wydział krajowy. Wynik popisu był pomyślnym. Na prelegenta powołano p. Władzimierza Siekirskiego, urzędnika monopolu tytoniowego, który z poruczonego zadania wywiązał się ku zadowoleniu Komitetu.

Instruktorowie uprawy tytoniu i dozorecy tytoniowi.

W roku 1896 czynnymi byli dwaj instruktorowie uprawy tytoniu mianowicie: pp. Ignacy Jakubowicz i Franciszek Dzielski. Pierwszy zajmuje tę posadę od roku 1891., drugi zaś dopiero od początku roku bieżącego, otrzymawszy ją po zamianowaniu p. Ancuty instruktorem średniej szkoły rolniczej w Czernichowie.

Pan Dzielski ma ukończoną średnią szkołę rolniczą w Czernichowie i to z postępem bardzo dobrym, a przed wstąpieniem do szkoły Czernichowskiej odbywał pięcioletnią praktykę w zawodzie gospodarskim. Nadto przekonał się Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu, że p. Dzielski posiada tak teoretyczną jak i praktyczną znajomość uprawy tytoniu, która to okoliczność stwierdzoną została świadectwem, które kandydat otrzymał od p. Zygmunta Jaklińskiego, nauczyciela uprawy tytoniu w szkołach rolniczych. Gdy nadto Komitet otrzymał o charakterze, pracowitości i gorliwości p. Dzielskiego dodatnie poświadczenie, zatwierdził Wydział krajowy wybór na drugiego instruktora.

Obaj instruktorowie uprawy tytoniu, zgodnie z przepisami instrukcyi, przedkładali z końcem każdego miesiąca sprawozdanie ze swych czynności Komitetowi Towarzystwa uprawy tytoniu, który następnie przesyłał je Wydziałowi krajowemu. Stosownie do opinii krajowej Komisji dla spraw rolniczych, której Wydział krajowy te sprawozdania przedkładał, zostały następnie załatwione wnioski i uwagi w sprawozdaniach tych zawarte. Sprawozdania te jako zbyt obszerne, aby je tu umieszczać, złożone są w biurze Departamentu III. do przejrzania.

Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu wobec braku odpowiednich kandydatów na posadę instruktora, uważał za wskazane, nie obsadzać trzeciej posady instruktora, którego pole działania rozciągać się miało na trzeci okręg: manasterzycki, lecz przydzielić okręg ten jednemu z dwóch dotychczas funkcjonujących instruktorów. Natomiast uważał Komitet za konieczne urzeczywistnić myśl c. k. Ministerstwa rolnictwa i wprowadzić w życie instytucję dozorców tytoniowych, którzy dodani do pomocy instruktorom uprawy tytoniu, mają poprzeć ich pracę przez praktyczne ponczanie plantatorów. Po rozpisaniu konkursu na cztery posady dozorców uprawy tytoniu obsadził Komitet posady te ukończonymi uczniami krajowych niższych szkół rolniczych w Horodence i Jagielnicy, którzy w szkołach tych obznajomili się z zasadami uprawy tytoniu. Każdemu dozorecy przyznana została pensya w kwocie 360 zł. rocznie i po 120 zł. rocznie tytułem ryczałtu na objazdy, jeżeli działalność dozorecy zadowoli Komitet.

Instruktorowi Dzielskiemu przydzieleni przeto zostali do pomocy dwaj dozorecy, Józef Ilnicki i Teofil Kawtaluk, drugim zaś instruktorowi Jakubowiczowi: Kazimierz Czajkowski i Piotr

Mężowie zaufania przy odbiorze liści tytoniowych w magazynach odbiorczych.

Dziubiński. Komitet unormował instrukcją działalność tych dozorców tytoniowych.

Wskutek urgensu ze strony Wydziału krajowego przedłożyli swe sprawozdania wszyscy trzej mężowie zaufania ustanowieni przy trzech magazynach odbioru tytoniu mianowicie: w Jagielnicy, w Monasterzyskach i Zabłotowie.

Mężowie zaufania, jako delegaci powiatowi, mają obowiązek czegóż przy odbiorze liści tytoniowych. Uwagi ich i spostrzeżenia przy tej sposobności czynione rzucają zawsze pewne światło tak na zbiory z roku ostatniego jakoteż i na stosunki, jakie panują przy wykupnie liścia tytoniowego, uważamy przeto za pożyteczne podać je tutaj w krótkim streszczeniu.

W fabryce tytoniu w Monasterzyskach odbiór tytoniu odbywał się w 18 dniach miesiąca grudnia. 61 gmin dostarczyło tam 3.30 i mtr. cetn. tytoniu. Rok ubiegły tj. 1895 był rokiem sprzyjającym dla uprawy. Średnio wilgotny koniec wiosny i początek lata dały tytoniowi, pomimo późnego wysadzenia potrzebny wzrost, a sucha jesień sprzyjała bardzo dobremu wysuszeniu. To też tytoń przywieziony był prawie wszystek dobrze wysuszony, o ładnym kolorze i nadający się w ogóle do wyższych klas, został więc przy odbiorze lepiej sklasyfikowany niż w latach poprzednich. Gorszy gatunek dostawiły tylko gminy gradem nawiedzone. Urzędnicy komisji względnie i wedle słuszności klasyfikowali tytoń, a zażaleń na niesprawiedliwy odbiór nie było żadnych.

Odbiór tytoniu w Zabłotowie odbył się ku ogólnemu zadowoleniu plantatorów. W sprawozdaniu podniesiono, że przeważnie wszyscy plantatorzy oddali tytoń dojrzały, dobrze wysuszony i starannie złożony, wskutek czego przeciętnie płacono za 100 kgr. 18 zł. 80 ct.

Za tytoń wypłacono 230.046 zł. Gmin, które tytoń uprawiały, było 85 a uprawa obejmowała 786 hektarów 4 480 □ m. przestrzeni. — Producentów na gruntach wościańskich było 7.463, zaś na większej własności 30. Tytoń uprawiany był z nasienia oryginalnego galicyjskiego.

Wynik pieniężny zakupu tegorocznego w Jagielnicy, zwłaszcza, jeżeli uwzględnimy kilkadziesiąt gmin silnie zniszczonych gradem, okazuje się mimo tej klęski dość zadowalniającym. Pośród 12 technicznych urzędników, mieliśmy większą część dobrze z klasyfikacją tytoniu obznajomionych i życzliwie na interesach naszych plantatorów patrzących.

W 155 gminach uprawiało tytoń 24.249 plantatorów. Przeciętnie płacono 18 zł. 97 ct. za cetnar metryczny. W ogóle wypłacono 674.522 zł. za dostawiony tytoń.

Plantacje tytoniu powoli, ale stale się rozwijają, bo tak ilość plantatorów jak też przestrzeń ziemi pod uprawę tytoniu zajętej zwiększyły się dość znacznie. W uprawie i pielęgnowaniu tytoniu znać w ogóle znaczny postęp, a w wielu gminach suszenie, sortowanie i papuszkowanie nie pozostawiało nic do życzenia. W końcu sprawozdania wyrażono życzenie, ażeby Towarzystwo uprawy tytoniu użyło swego wpływu na Rząd w tym kierunku, by urzędnicy do zakupu przeznaczeni byli fachowo uzdolnieni z uprawą i z wszystkim, co z nią związane, dobrze obznajomieni i przedewszystkiem, by byli krajowcami, gdyż tylko tacy w ważnym, decydującym momencie odbioru tytoniu, mogą plantatorów należycie pouczyć i wytknąć im popełnione błędy.

Petycje w sprawie uprawy tytoniu.

Na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1896, powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Wszystkie przez Sejm nie załatwione petycye przekazuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia“.

W myśl tej uchwały przesłaną została Wydziałowi krajowemu petycja gminy Myszkowce w powiecie Husiatyńskim L. s. 1.160, o wyjednanie pozwolenia na uprawę tytoniu, wraz ze sprawozdaniem komisji petycyjnej, którego Wysoki Sejm nie załatwił.

Petycja ta została w myśl uchwały Wydziału krajowego przesłaną c. k. Dyrekcji skarbu we Lwowie z poparciem do możliwego uwzględnienia.

Odezwą z dnia 23. kwietnia 1896., l. 31,308 oznajmiła nam c. k. krajowa Dyrekcja skarbu we Lwowie, że c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z dnia 24. listopada 1895. L. 48.515. wyznaczyło w myśl §. 2. przepisu dla plantatorów tytoniu w Galicyi i na Bukowinie z roku 1869 przestrzeń gruntu pod uprawę tytoniu w r. 1896 oddać się mającą, zaznaczając wyraźnie, przestrzeń ta ma być rozdzieloną, przedewszystkiem pomiędzy te zgłaszające się gminy, które od dawnych lat uprawą tytoniu się zajmowały i w roku ubiegłym tytoni uprawiały. Ponieważ wyznaczona przestrzeń ta, przez gminy wspomniane nie tylko w całości wyczerpana, lecz nadto przekroczoną została, przeto prośba gminy Myszkowce, jako gminy, która dotąd uprawą tytoniu się nie zajmowała, nie została uwzględniona.

Równobrzmiącą odpowiedź otrzymał Wydział krajowy w skutek przesłania prośb gmin: Kunisowce i Kopaczyńce powiatu Horodyńskiego, o wyjednanie przypuszczenia do uprawy tytoniu w roku 1896. które to gminy zwróciły się bezpośrednio do Wydziału krajowego o poparcie swych prośb.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o petycji Komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego (Ls. 1322). w sprawie subwencyonowania licencyonowanych ogierów, będących własnością prywatną, w celu poprawienia zawodu koni włościańskich i roboczych dworskich, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 1. lutego 1896 r. następujące uchwały:

1) Sejm wstawia na lat sześć począwszy od roku 1897 w budżet wydatków funduszu krajowego kwotę roczną po 5000 zł. na subwencyonowanie ogierów prywatnych, w celu podniesienia chowu koni włościańskich i roboczych do dyspozycji obydwóch c. k. Towarzystw gospodarskich w porozumieniu z Komitetem doradczym dla spraw chowu koni przy c. k. Namiestnictwie.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by wyjednał u c. k. Rządu subwencyę na cel powyższy w teje samej wysokości.

3) a) Sejm wzywa c. k. Rząd, by znacznie pomnożył ilość rządowych ogierów w kraju, dotychczas niewystarczającą.

b) by również ilość stacyi ogierów rządowych w kraju powiększoną została.

c) by ściśle przestrzegal wykonanie ustawy o wspólnem pasaniu ogierów z klaczami na polach i pastwiskach.

Wykonując powyższe polecenie Wysokiego Sejmu, wstawił Wydział krajowy do preliniarza wydatków na rok 1897 kwotę 5.000 zł., jako pierwszą ratę z uchwalonych przez Wysoki Sejm funduszków na podniesienie hodowli koni roboczych i włościańskich. Następnie odezwą z dnia 13. marca br. LW. 10.289., odniósł się Wydział krajowy do c. k. Rządu o wyjednanie subwencyi z funduszków państwowych na cel powyższy w takiej samej wysokości w jakiej kraj przyczyni się do podniesienia hodowli koni. C. k. Prezydium Namiestnictwa w odezwie swej z dnia 4. maja br. L. 3.543/pr. zakomunikowało nam treść reskryptu

Sprawy dotyczące podniesienia hodowli koni.

A) Uchwały w sprawie podniesienia hodowli koni.

c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 30. marca 1896, L. 6.950,
6.35,

w której co do sprawy objętej powyższymi uchwałami oznajmiono, co następuje:

„Co się tyczy uchwały sejmowej, którą Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, by wyjednał u c. k. Rządu subwencję na subwencyonowanie ogierów prywatnych celem podniesienia chowu koni włościańskich i roboczych w tej samej wysokości, jak to uchwalił Sejm, tj. w kwocie 5.000 zł. na lat sześć, począwszy od roku 1897, oświadczyło c. k. Ministerstwo rolnictwa w zasadzie gotowość przyznania subwencji w tejże wysokości i na ten sam okres czasu obydwom c. k. Towarzystwom gospodarczym do użycia w porozumieniu z Komitetem doradczym dla spraw chowu koni w Galicyi na subwencyonowanie prywatnych ogierów licencyonowanych z tem zastrzeżeniem, że dotacje, które w tym celu mają być wstawiane do odnośnego budżetu państwowego będą w drodze konstytucyjnej przyzwolone. Ponieważ jednak nieokreślono bliżej, w jakich częściowych kwotach, pod jakimi warunkami i w którym czasie oraz przez jakie organa miała być użyta, względnie wypłaconą tą subwencją państwową przeto Wysockie c. k. Ministerstwo rolnictwa, poleciło c. k. Namiestnictwu sprowadzić Komitet doradczy dla spraw chowu koni w Galicyi, aby w porozumieniu z obydwoma Towarzystwami gospodarczymi przedłożyło c. k. Ministerstwu szczegółowe wnioski, poczem dopiero c. k. Ministerstwo rolnictwa wyda ostateczną decyzję w tej sprawie. Przy tej sposobności Wysockie c. k. Ministerstwo rolnictwa zaznaczyło, że już reskryptami z dnia 4. maja i 8. lipca 1892., L. 8.110 i 11.803 (intymowanymi tutejszemi pismami z dnia 1. czerwca i 25. lipca 1892 L. 40.284 i 56.865), zarządziło rozszerzenie państwowego subwencyonowania prywatnych ogierów licencyonowanych.

Odnosnie do wniosków przez Sejm postawionych w sprawie wydatnego pomnożenia ogierów rządowych, przeznaczonych dla Galicyi, oraz pomnożenia liczby stacyi stanowienia w kraju, zauważyło Wysockie c. k. Ministerstwo rolnictwa, że już reskryptem z d. 21. listopada 1893., L. 20.926 wydanym do Zakładu ogierów w Drohowyżn, przyzwoliło na podniesienie ogólnego stanu ogierów rządowych w Galicyi do ogólnej liczby 500 sztuk, a tem samem na pomnożenie stacyi stanowienia w przyszłości, z tem jednak zastrzeżeniem, że przeprowadzenie tego rozszerzenia ze względów budżetowych będzie mogło tylko kolejno być dokonane.

Wysockie c. k. Ministerstwo rolnictwa poleciło jednak zwrócić uwagę Wydziału krajowego na okoliczność, że pomimo stałego pomnażania w ciągu ostatnich lat stacyi stanowienia i pomimo podniesienia stanu ogierów rządowych w Galicyi, chów koni względnie liczba klaczy w kraju, doprowadzanych do odstawienia przez ogiery rządowe bynajmniej się nie podniosła, co jasno już z tego wynika, że w roku 1882 przy istnieniu 91 stacyi stanowienia, odstawiono przez 417 ogierów rządowych 19.509 klaczy, a przeto przeciętnie 46. klaczy przez 1. ogiera, podczas gdy w r. 1895, przy istnieniu 115 stacyi, odstawiono przez 482 postawionych ogierów nie więcej jak 19.302 klaczy, a więc przeciętnie tylko 40 klaczy przez jednego ogiera. Fakta te nie przemawiają za potrzebą dalszego znacznego podniesienia stanu ogierów rządowych, a przeto i zarzut podnoszony często, że chów koni w Galicyi cierpi z powodu podniesienia chowu koni jest uniemożliwione, nie jest usprawiedliwiony“.

Czyniąc zadość życzeniu c. k. Ministerstwa rolnictwa w powyższym reskrypcie wyrażonemu, przedstawiły obydwie c. k.

Towarzystwa gospodarskie programy przyszłej swej działalności na polu podniesienia chowu krajowych koni roboczych i włościańskich i zużytkowania przypadających na nie kwot z przyznanej już w zasadzie na ten cel przez Wysoki Sejm subwencji krajowej w kwocie 5.000 zł. i ewentualnego zasiłku rządowego w tejże samej wysokości.

Wychodząc z zapatrywania, że istniejący dla wielu swych zalet nader cenny krajowy materiał, jaki w naszym koniu roboczym i włościańskim posiadamy, nie zmienić ale przez racjonalny chów jedynie poprawić należy, aby odpowiedział dzisiejszym w tej mierze wymaganiom, ograniczyć się ma czynność Towarzystw ku temu celowi podjęta głównie na tem, aby:

- 1) starać się o jak największą ilość odpowiednich ogierów do stanowienia klaczy roboczych i włościańskich i
- 2) sprowadzić wychów źrebiąt na racyonalne, ile możliwości, tory.

C. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 10. sierpnia 1896., L. 15.422 zatwierdziło przedstawione przez Komitet doradczy dla spraw chowu koni w Galicyi, w porozumieniu z Towarzystwami gospodarskimi, wnioski co do sposobu użycia przyrządzonej subwencji państwowej o rocznych 5.000 zł. na przeciąg lat sześciu, począwszy od roku 1897, z tą uwagą, że subwencya ta ma być rozdzieloną między c. k. Towarzystwo gospodarskie we Lwowie i c. k. Towarzystwo rolnicze w Krakowie w stosunku $\frac{2}{3}$ do $\frac{1}{3}$ a to odpowiednio do prośby wyrażonej przez każde z tych Towarzystw.

C. k. Namiestnictwo, podając powyższy reskrypt do wiadomości obydwom Komitetom c. k. Towarzystw gospodarskich, zwróciło uwagę, iż byłoby pożądanem, ażeby Komitety w razie konstytucyjnego zatwierdzenia kwoty wstawionej na ten cel do preliminarza na rok 1897 zarządziły w swoim czasie, co potrzeba, celem wykonania uchwał zawartych we wnioskach Komitetu chowu koni i celem wyasygnowania subwencji.

Po zasiągnięciu opinii krajowej Komisji dla spraw rolniczych, której przedkładano wszystkie sprawy odnoszące się do podniesienia hodowli koni do zaopiniowania, popierał Wydział krajowy także w bieżącym roku petycje Wydziałów powiatowych i Towarzystw gospodarskich o zaprowadzenie stacyi ogierów rządowych.

I tak: jedynaście gmin powiatu lwowskiego wniosło prośbę za pośrednictwem Wydziału powiatowego we Lwowie o poparcie starań w sprawie utworzenia w Tolszczowie stacyi ogierów rządowych. Wydział krajowy poparł gorąco tę prośbę gmin powiatu lwowskiego, jednak na razie sprawa ta nie doznała pomyślnego załatwienia; odezwą bowiem z dnia 9. lipca 1896., L. 57.547 zawiadomiło c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy, w myśl uchwały Komitetu doradczego dla spraw chowu koni w Galicyi, że według dochodzenia komendy zakładu ogierów rządowych w Drohobyczu ofiarowane na stację ogierów w Tolszczowie pomieszczenie nie odpowiada celowi i nawet większym kosztem nie dałoby się odpowiednio urządzić. Nadto z powodu złego stanu dróg w okolicy i w Tolszczowie samym, umieszczenie ogierów rządowych tam byłoby nieodpowiednie a zachodziłaby też trudność z wyżywieniem żołnierzy, gdyż nikt nie chciał się podjąć dostarczenia menaży.

Dalej w skutek prośby Wydziału powiatowego w Turce i Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, poparł Wydział

krajowy ich staranie o utworzenie stacyi ogierów w powiecie turczańskim i w powiecie krakowskim w Liszkach.

Sprawa tych stacyi była już w roku zeszłym poruszana, a załatwienie jej miało nastąpić w bieżącym roku. Gdy jednak utworzenie stacyi dotąd nie zostało do skutku doprowadzonym, odniósł się Wydział krajowy powtórnie w tej sprawie do c. k. Namiestnictwa. Odpowiedź w tej sprawie dotąd nie nadeszła.

C) Zabezpieczenie hodowli koni przeciw zarazom.

W dwóch ważnych wypadkach, które przedstawiły odnośnie Wydziałów powiatowe, a które odnoszą się do spraw chowu koni i mają na celu ubezpieczenie ich przeciw grożącym niebezpieczeństwom zarazy, starał się Wydział krajowy wyjednać u c. k. Namiestnictwa odpowiednie dochodzenie i zbadanie sprawy, a następnie zarządzenie środków, któreby mogły uchronić od strat hodowców i właścicieli koni. Sprawy te, przez Wydziały powiatowe: brodzki i husiatyński poruszone, wskazują potrzebę zmiany przepisów §. 29. ustawy o chorobach zaraźliwych zwierzęcych (z dnia 29. lutego 1881 r.) i przepisów dotyczących obowiązku wynagradzania szkód za wybite sztuki. Podania Wydziałów powiatowych w tych sprawach, opatrzone fachową opinią krajowego weterynarza, odstąpił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu do dalszego urzędowego załatwienia. Dotąd nie otrzymał Wydział krajowy odpowiedzi wyjaśniającej, jakie stanowisko c. k. Rząd zajmie co do tych spraw.

D) Jarmarki na konie (remonty).

Aby hodowcom koni ułatwić korzystną sprzedaż koni skarbowi wojskowemu z pominięciem pośredników, postanowiło c. k. Ministerstwo obrony krajowej z wiosną i w jesieni r. 1896 zakupić remonty, a to wyłącznie dla c. k. obrony krajowej, na jarmarkach na remonty, które odbyć się miały według z góry ułożonego programu w znaczniejszych miastach Galicyi. Wydział krajowy powiadomiony zawczasu przez c. k. Namiestnictwo o terminach jarmarków zawiadamiała za pośrednictwem Wydziałów powiatowych interesowane osoby i polecał jak najszersze opublikowanie tych ogłoszeń, aby zachęcić hodowców koni do licznego obesłania jarmarków.

E) Skład komitetu doradczego dla chowu koni.

Na przedstawione przez Wydział krajowy terno zamianowało c. k. Ministerstwo rolnictwa reskrytem z dnia 29. lipca 1893 r. Alberta hr. Cetnera z Podkamienia, członkiem Komitetu doradczego dla spraw chowu koni w Galicyi na sześcioletni okres urzędowania, poczynawszy od 29. lipca 1893.

Gdy Albert hr. Cetner pod dniem 14. sierpnia 1896 wniósł rezygnację z funkcji członka Komitetu, upraszało c. k. Namiestnictwo o przedstawienie ponownego terna dla zamianowania nowego członka wspomnianego Komitetu, w miejsce Alberta hr. Cetnera na resztę peryodu urzędowania. Wydział krajowy przedstawił jako kandydatów pp: Zygmunta Augustynowicza, Augusta Jordana Stojowskiego i Maryana Jędrzejowicza. Do czasu zamknięcia niniejszego sprawozdania nie nadeszła wiadomość o nominacyi nowego członka Komitetu.

F) Petycyje w sprawie chowu koni.

Na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1896 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Wszystkie przez Sejm nie załatwione petycyje przekazuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia“. W myśl tej uchwały przesłaną została Wydziałowi krajowemu petycyja „Towarzystwa zachęty i wzajemnej pomocy w chowie koni w Rymanowie“ o subwencyę.

Wydział krajowy zawiadomił „Towarzystwo zachęty i wzajemnej pomocy w chowie koni w Rymanowie“, że Wysoki Sejm petycyi jego o subwencyę stałą w kwocie 5.000 zł. nie załatwił.

Uchwała w sprawie wykonywania rzemiosł przez robotników wojskowych i w sprawie nauki w c. k. wojskowej szkole kucia koni we Lwowie.

W załatwieniu sprawozdania komisji przemysłowej o wniosku p. Michalskiego w sprawie wykonywania rzemiosł przez robotników wojskowych tudzież w sprawie nauki w c. k. wojskowej Szkole kucia koni we Lwowie, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 7. lutego 1896 r. następujące uchwały:

1) Wzywa się c. k. Rząd, aby czuwał nad tem, aby reskrypt c. k. Ministerstwa wojny do L. 1.250 oddziału 7 z roku 1895, publikowany okólnikiem c. k. Ministerstwa handlu z dnia 3. sierpnia 1895 r. do L. 33.820. ściśle tłumaczonym i przestrzegany był w wszystkich, nie wyjątkowych, wypadkach.

2) Zwraca się uwagę c. k. Rządu, że w interesie pożytecznej nauki kucia koni dla uczniów kowalskich na półrocznym kursie c. k. szkoły wojskowo-weterynarskiej we Lwowie, wobec terytoryalności kandydatów, weterynarz nauczyciel winien posiadać języki krajowe, uczniom kursu kucia koni przystępne.

Uchwały te zakomunikowane zostały pismem Marszałka krajowego z dnia 7. lutego 1896 Ls. 1.379 c. k. Rządowi i w odpowiedzi na nie oznajmiło Prezydium c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 26. marca 1896 r. L. 2.895/pr., iż:

1) „Wedle reskryptu c. i k. Ministerstwa wojny z dnia 16. marca 1896 L. 548, oddział 3., polecono Komendom wojskowym terytoryalnym w Krakowie, Przemyślu i Lwowie republikaować reskrypt tegoż c. k. Ministerstwa z 18. maja 1895., L. 1.250, oddział 7., którym zabroniono wojskowym czynnie służącym wykonywać w sposób zarobkowy roboty rękodzielnicze dla osób prywatnych“;

2) „Wojskowo-weterynaryjny urzędnik będący teraz nauczycielem w c. k. szkole podkuwaczy we Lwowie, włada językiem polskim w mierze dla służby dostatecznej“ i, że c. k. Ministerstwo „starać się będzie według możliwości przeznaczyć w miejsce jego innego nauczyciela władającego zupełnie językiem polskim“.

Odpowiedź tę przyjął Wydział krajowy do wiadomości uchwałą z dnia 10. kwietnia 1896 r. Ls. 21.216.

Wniosek p. Czartoryskiego w sprawie zmian obowiązujących ustaw i rozporządzeń o zaraźliwych chorobach trzody chlewnej.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o wniosku p. Czartoryskiego w sprawie zmian obowiązujących ustaw i rozporządzeń o zaraźliwych chorobach trzody chlewnej, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6. lutego 1896. następujące uchwały:

1) Sejm wzywa c. k. Rząd, by w czasie zarazy między trzodą chlewną, rejonu obejmujące zapowietrzone miejscowości ustanawiane były bez względu na granice sądowych powiatów i targi tylko w tych miastach i miasteczkach, które znajdują się w obrębie zarażonych rejonów, zamknięte zostały.

2) Sejm wzywa c. k. Rząd, by z uwagi na szerzący się pomór (zarazę) nierogaczyny i straty ztąd wynikające zarządził ściśle badanie tej zarazy pod względem istoty i szerzenia się jej, a ewentualnie drogą ustawodawstwa państwowego wyjednał ustawę normującą pod jakimi warunkami nierogaczyna w miejscowościach zarażonych, za wynagrodzeniem z funduszków państwowych, miałyby być wybijana.

Na zapytanie Wydziału krajowego, w jakim stadium znajdują się sprawy poruszone wyżej zacytowanymi uchwałami Wys. Sejmu, zawiadomiło Prezydium c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 25. sierpnia 1896 L. 8982/pr, że uchwały Sejmu krajowego

z dnia 6. lutego 1896. dotyczące zmiany przepisów weterynaryjno-policyjnych co do chorób zaraźliwych u świń przedłożone zostały Jego Ekscelencyi panu Ministrowi spraw wewnętrznych sprawozdaniem z 2. czerwca 1896. L. 1820/pr.

Krajowy nauczyciel weterynaryi.

Obowiązki krajowego nauczyciela weterynaryi pełni stale od 3 lat p. Teofil Sochaniewicz. Do zakresu jego czynności należy głównie nauka (weterynaryi i higieny zwierząt budowy i życia ciała zwierzęcego) w krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach oraz na kursie rolniczym dla nauczycieli szkół ludowych. Nauka weterynaryi obejmuje w każdej szkole kurs najmniej 6 tygodniowy. Prócz tego obowiązany jest krajowy nauczyciel weterynaryi na żądanie Wydziału krajowego udzielać objaśnień i opinii w sprawach w zakresie fachowej wiedzy wchodzących, wreszcie w wolnym od wyższych zajęć czasie urządzać w kraju popularne wykłady z zakresu weterynaryi i higieny zwierzęcej.

Krajowy nauczyciel weterynaryi w ciągu roku bieżącego uczynił zadość wyżej określonym obowiązkom i wywiązał się ku zadowoleniu Wydziału krajowego ze specjalnych poruczeń. I tak w czasie od 1. stycznia do końca czerwca b. r. udzielał na 3 kursach naukę weterynaryi i higieny a mianowicie 2 kursy w Horodence, t. j. kurs z uczniami tamtejszej szkoły rolniczej i kurs z nauczycielami na kursie rolniczym tamże, następnie 1 kurs z uczniami szkoły rolniczej w Jagielnicy.

Wydział krajowy, korzystając z fachowego uzdolnienia krajowego nauczyciela weterynaryi, porucił mu także w roku bieżącym przeprowadzenie dalszych doświadczeń ze środkami, tępiącymi myszy polne, oraz organizację i kierownictwo akcji tępienia myszy polnych w kraju na gruntach włościańskich. Czytniacz zadość temu poleceniu, zorganizował p. Sochaniewicz akcję ratunkową przeciw kłęsce mysiej w 8 powiatach, udzielając na miejscu popularnych pouczeń o zastosowaniu i użyciu środków tępiących myszy i przeprowadził szereg doświadczeń w osobnym sprawozdaniu opisanych.

Prócz tego na polecenie Wydziału krajowego opracował kraj. nauczyciel weterynaryi dwie opinie fachowe a mianowicie: 1) „O niszczeniu mięsa wągrowatego“ na podstawie petycyi przez kilka gmin powiatu Żywieckiego wniesionych w roku zeszłym do Wys. Sejmu, 2) „O dotychczasowem tłumieniu zarazy nosacizny u koni w Galicyi“ na podstawie petycyi wniesionej w tej sprawie do Wydziału krajowego przez Wydział powiatowy husiatyński.

W pierwszej opinii uzasadniał kraj. nauczyciel weterynaryi potrzebę zmiany dotychczas obowiązującego u nas rozp. e. k. Namiestnictwa z dnia 28. czerwca 1888. L. 57.594 i przedstawił projekt nowych przepisów o postępowaniu z mięsem wągrowatym; w drugiej — konieczność zmiany przepisów §. 29 ust. o chorobach zaraźliwych zwierzęcych z dnia 29 lutego 1880 — i podał projekt tejże zmiany.

Obie wyżej wspomniane opinie ogłosił drukiem we fachowym czasopiśmie „Przegląd weterynaryjny“.

Wspomnieć jeszcze należy, że p. Sochaniewicz wykonał na polecenie Wydziału krajowego, dla szkoły rolniczej w Horodence komplet tablic (21 sztuk) demonstracyjnych do nauki o pomocy przy porodach u bydła. Drugi taki komplet przeznaczony dla szkoły rolniczej w Jagielnicy jest na ukończeniu.

Obecnie po ukończeniu akcji tępienia myszy polnych ma się krajowy nauczyciel weterynaryi udać do szkoły rolniczej w Jagielnicy celem rozpoczęcia kursu nauki weterynaryi na rok szkolny 1896/7.

W sprawie ustawy przeciw
chrząszczom i innym szko-
dnikom polnym.

Jeszcze w roku 1894 Sejm na posiedzeniu z dnia 27. stycznia, w załatwieniu wniosku posła Fr. Jędrzejowicza, polecił Wydziałowi krajowemu przygotować na najbliższą Sesyę projekt ustawy o przymusowym tępieniu chrząszcza majowego, szkodnika, który zwłaszcza w drugim okresie swej metamorfozy, jako pędrak, niepoślednie szkody rolnictwu krajowemu wyrządza. Tępienie chrząszczy, łączy się ściśle ze sprawą ochrony rolnictwa przed licznymi szkodnikami ze świata zwierzęcego, a sprawa ta, nie od dziś, ale już prawie od lat 30, bo od roku 1869., kiedy to Rząd po raz pierwszy przed Wysoką Izbę wystąpił z projektem podobnej ustawy, była na porządku dziennym nie jednej sesyi sejmowej. Podjęta na nowo wnioskami posłów i popierana petycjami licznych towarzystw i rolników ze wszystkich stron kraju, sprawa ta nigdy nie została ostatecznie załatwioną. Wydział krajowy, przekazał ją do zbadania i wydania opinii stałej Komisji dla spraw rolniczych, która zrazu oświadczyła się też za wprowadzeniem podobnej ustawy przymusowej, po bliższym jednak zbadaniu trudności, jakieby stanęły na przeszkodzie wprowadzeniu jej w życie i wykonaniu uchwaliła na posiedzeniu z dnia 6. maja 1896 r., nie doradzać Wydziałowi krajowemu, aby przed Wysoki Sejm wystąpił z projektem zaprowadzenia u nas takiej ustawy. Wydział krajowy nie występuje zatem z projektem ustawy o przymusowym tępieniu chrząszcza majowego, staraniem jego jednak będzie, zastosować, w razie potrzeby, te wszystkie środki, jakimi rozporządza w celu skutecznej ochrony rolnictwa od tej klęski, po za ustawami bowiem tego rodzaju, nie brak wielu czynników, które częstokroć skuteczniej oddziałują, łatwiej dadzą się przeprowadzić i bardziej odpowiadają naszym warunkom i środkom niż niewykonalne postanowienia ustaw. Przykłady innych krajów też samą drogę wskazują.

Stypendya.

A) Stypendya dla kandydatów na nauczycieli gospodarstwa rolnego w krajowych szkołach rolniczych.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w zakresie spraw rolniczych powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 3. lutego 1896 następującą uchwałę:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby w miarę potrzeby przedłożył wnioski w sprawie pomnożenia ilości stypendyów dla kształcących się na nauczycieli dla szkół rolniczych i wstawił do preliminarza na rok 1897, odpowiednią kwotę.

Od dłuższego już czasu Wydział krajowy nie spuszcza z oka ważnej sprawy, przysposobiania świeżych sił nauczycielskich, któreby po należytem przygotowaniu, mogły objąć posady nauczycielskie przy nowo powstających kraj. niższych szkołach rolniczych a także zająć miejsca otwierające się wskutek nbytku dawnych nauczycieli. Wysoki Sejm ocenijając starania Wydziału krajowego już w roku zeszłym równobrzmiącą uchwałą przyznał znaczniejszą kwotę na stypendya dla kandydatów kształcących się na nauczycieli szkół rolniczych. Dzięki tej zwiększonej ze strony Wys. Sejmu dotacyi mógł Wydział krajowy uczynić zadość wymaganiom powstałym w roku bieżącym wskutek zmiany personalu we wszystkich niższych szkołach rolniczych i obsadzić posady nauczycieli kandydatami odpowiadającymi swemu zadaniu.

Wydział krajowy uważając, że wysokość kredytu przyznanego na stypendya w bieżącym roku wystarczy na utrzymanie kandydatów kształcących się na nauczycieli, nie czyni wniosku na podwyższenie przeszłorocznego kredytu, lecz ogranicza się do wstawienia kwoty 5000 zł., którą Wysoki Sejm na stypendya rolnicze przeznaczył.

Podobnie, jak to w zeszłorocznem sprawozdaniu podanem było, zestawimy poniżej szczegółowe wiadomości o każdym z kan-

dydatów, którzy bądź to zagranicą, bądź też w kraju kształcą się przy pomocy subwencji udzielonej z funduszu krajowego.

W bieżącym roku skończyło pięciu kandydatów studia swe za granicą i wszyscy objęli miejsca w służbie krajowej.

Henryk Rozadowski, po studiach w akademii rolniczej w Hobenheim a następnie w Wiedniu, złożwszy egzamin kwalifikacyjny w Wiedniu na nauczyciela niż. szkół rolniczych, zwiedził nad to szkoły rolnicze w Galicyi, Morawach, Czechach, niższej Austrii, Saksonii i Niemczech, i zamianowany został kierownikiem kraj. niż. szkoły w Bereźnicy.

Dr. Józef Pawłowski, po odbyciu podróży naukowej do Niemiec w celu zaznajomienia się ze szkołami rolniczymi, po całorocznym pobycie w Akademii w Jenie i złożeniu tamże doktoratu zamianowany został kierownikiem krajowej niższej szkoły w Horodence.

Stefan Komornicki, po studiach w akademii rolniczej w Jenie, następnie w Wiedniu i po odbyciu paromiesięcznej praktyki w c. k. Ministerstwie rolnictwa w Wiedniu, zamianowany został urzędnikiem conceptowym fachowo-rolniczym w Wydziale krajowym.

Ludwik Kawecki po ukończeniu z celującym postępem szkoły rolniczej w Tetschen-Liebwerd wysłany został do krajowej niż. szkoły rolniczej w Horodence, jako pomocnik nauczyciela fachowego, dla praktyki nauczycielskiej.

Na studiach pozostają jeszcze:

Tadeusz Ryłski, który z powodu choroby przerwać musiał studia za granicą i przygotowuje się do złożenia doktoratu filozoficznego, w którego skład wchodzi hodowla zwierząt domowych.

Tadeusz Kudelka obecnie na III. roku akademii rolniczej w Wiedniu. Po złożeniu drugiego państwowego egzaminu z postępowaniem bardzo dobrym otrzymał przedłużenie nadanego stypendyum rolniczego w kwocie 300 zł.

Ludwik Turakiewicz, który mając przyznane w zeszłym roku stypendyum w kwocie 500 zł. na kształcenie się na nauczyciela szkół rolniczych rozpoczął studia w drugim półroczu roku szkolnego 1895/6 w szkole rolniczej w Nowym Jiczynie na Morawach.

Prócz powyższych trzech kandydatów, którzy w bieżącym roku kontynuowali studia mając wprawdzie nadane stypendya, otrzymali nadto w bieżącym roku stypendya rolnicze:

Józef Fróń, ukończony celujący uczeń krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie. Po odbyciu praktyki rolniczej jednak przed ukończeniem tej szkoły, był pomocnikiem ogrodnika i docenta ogrodnictwa w Czernichowie, po ukończeniu zaś spełniał czasowo funkcje ekonoma folwarku, wywiązując się z poruczonego obowiązku ku zadowoleniu przełożonej władzy. Otrzymał stypendyum w kwocie 600 zł. na rok szkolny 1896/7 udał się do szkoły rolniczej w Tetschen-Liebwerd celem uzupełnienia swych wiadomości.

Adolf Poniński, stypendysta c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic., po wzorowym ukończeniu kraj. wyższ. szkoły rolniczej w Dnblanach odbył praktykę w Osieku pod Białą, w Zatorze, w Kozach, objechał z polecenia Komitetu szkoły rolniczej niższe i średnie na Morawach i w Ślązku a oprócz innych przedmiotów nauczył się praktycznie rybactwa i gospodarstwa stajowego. Otrzymał stypendyum w kwocie 500 zł. na rok szkolny 1896/7 odbywa praktykę nauczycielską w kraj. niższ. szkole

rolniczej w Jagielnicy, celem wykształcenia się na nauczyciela szkół rolniczych.

b) Stypendya dla leśników.

Z funduszu przeznaczzonego przez Wys. Sejm na stypendya celem wykształcenia nauczycieli fachowych dla kraj. szkoły gospodarstwa lasowego, pobierał w ciągu roku ubiegłego tylko jeden kandydat, Stanisław Sokołowski stypendyum w kwocie 600 zł. nadane mu w myśl uchwały z r. 1894. P. Sokołowski ukończył z lipcem b. r. trzeci rok akademii rolniczo-leśnej w Wiedniu i złożywszy egzamin dyplomowy z postępowym wynikiem powołany został do pełnienia funkcji profes. adjunkta w kraj. szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie. Ponieważ na razie nie odczuwa się braku sił nauczycielskich w kraj. szkole gospodarstwa lasowego a nadto ponieważ nie ma odpowiednich kandydatów, którychby można było w przyszłości użyć jako nauczycieli, przeto Wydział krajowy nie żąda dalszego kredytu na ten cel na rok 1897.

Na wysyłkę abiturjentów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego dla uzupełnienia ich studyów, przeznaczyło i c. k. Ministerstwo rolnictwa także w r. b. zasiłek 500 zł. z funduszu państwowych, który łącznie z kredytem przez Wysoki Sejm na ten cel przeznaczonym umożliwił utrzymanie dwóch abiturjentów na studyach za granicą. Pierwszy z nich, Franciszek Reichardt, ukończył już nauki swe w akademii w Monachium z końcem roku szkolnego 1895/6 i nie będzie nadal pobierać zasiłku, drugi Edward Roliński po ukończeniu jednego roku studyów w akademii leśnej w Eberswalde z postępowym wynikiem, otrzymał przedłużenie pobieranego zasiłku w kwocie 500 zł. jeszcze na rok jeden, dla ukończenia nauk w tej szkole. Z uczniów którzy ukończyli kraj. szkołę gospodarstwa lasowego w bieżącym roku, nie otrzymał żaden zasiłku z funduszu krajowego na dalsze kształcenie się w leśnictwie.

c) Stypendya ogrodnicze.

Stwierdziwszy doświadczeniem, że nie chcąc być narażonym na brak sił nauczycielskich, czy to w szkołach rolniczych, czy to w fachowej szkole ogrodniczej, należy zawczasu przygotowywać je, udzielając zasiłków na kształcenie za zagranicą, udzielał Wydział krajowy i w tym roku kandydatom godnym wsparcia stypendya ogrodnicze. Stypendya takie uzyskali:

Władysław Lichański, który w r. szkolnym 1895/6 ukończył pierwszy rok kursów w zakładzie ogrodniczym w Pruszkowie, otrzymał po zdaniu egzaminu z postępowym wynikiem, stypendyum ogrodnicze w kwocie 400 zł. jeszcze na rok jeden, aby mógł w Pruszkowie ukończyć dwuletnią naukę.

Zygmunt Drobner, miał już przyobiecane w roku zeszłym stypendyum na kształcenie się w instytucie pruszkowskim pod warunkiem, że z początkiem marca 1896 wstąpi do tego instytutu i zastosuje się do wskazówek Wydziału krajowego. Gdy warunków przez Wydział krajowy wskazanych dopełnił, otrzymał stypendyum ogrodnicze z początkiem kursu drugiego 1895/6 roku i obecnie pozostaje w zakładzie ogrodniczym w Pruszkowie.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycji L. s. 558 Wincentego Bielskiego o nadanie mu stypendyum na kształcenie się w ogrodnictwie, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 21. stycznia 1896 następującą uchwałę: „Petycję p. Wincentego Bielskiego przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia“.

Wydział krajowy po zbadaniu sprawy i po zasięgnięciu opinii krajowej Komisji dla spraw rolniczych, nadał Wincentemu Bielskiemu stypendyum w kwocie 300 zł. na rok szkolny

1895/6 dla umożliwienia mu pobierania nauk w szkole ogrodniczej w Wersalu, dla wykształcenia się w zawodzie ogrodniczym.

Bielski po ukończeniu krajowej szkoły lasowej we Lwowie udał się na naukę do szkoły pomologicznej i ogrodnictwa Dr. Lukasa w Reutlingen w Wirtembergii. Po odbyciu tamże dwóletniego teoretycznego kursu połączonego z praktyką udał się do szkoły ogrodniczej w Wersalu. Od stycznia roku bieżącego znajduje się w szkole ogrodniczej tamże.

Józef Hawrysz, otrzymał w roku zeszłym stypendyum w kwocie 120 zł. na kształcenie się w znakomitej szkole pomologicznej w Troi pod Pragę. Z tamąd przeniósł się do wyższej szkoły ogrodniczej w Eisgrub na Morawach i tam jako uczeń nadzwyczajny ukończył pierwszy rok nauk. Na dalsze kształcenie się otrzymał stypendyum 120 zł. zgodnie z opinią krajowej Komisji dla spraw rolniczych.

1) Stypendya mleczarskie.

Celem podniesienia mleczarstwa w kraju, postanowił Wydział krajowy wykształcić w racjonalnej technice mleczarstwa kilku młodych ludzi z gospodarstwem rolnem przynajmniej teoretycznie obznajmionych (z ukończonych uczniów krajowych szkół rolniczych), ażeby ich potem mogli użyć, bądź to jako instruktorów krajowych niższych szkół rolniczych, nauczających obok obowiązkowych przedmiotów, także racjonalnego gospodarstwa nabiałowego, bądź to jako nauczycieli wędrownych mleczarstwa lub pomocników instruktora.

W wykonaniu tego postanowienia, nadał Wydział krajowy dwa stypendya po 300 zł. dwom instruktorom krajowych niższych szkół rolniczych a mianowicie: p. Michałowi Stadnickiemu i Tadeuszowi Cholewie. Obaj mieli wyznaczoną podróż do szkoły mleczarstwa w Nortrup w prowincyi Hanowerskiej, aby odbyć tam trzymiesięczny kurs. Jednak dotąd z powodu trudności zastąpienia ich jako instruktorów w szkołach podróż ich odroczoną zastała do stosowniejszego czasu.

Eustachy Zawadowski, po ukończeniu krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie z postępnym bardzo dobrym i odbyciu jednorocznej praktyki gospodarczej otrzymał stypendyum w kwocie 300 zł., na odbycie trzymiesięcznego kursu mleczarstwa w praktycznym zakładzie mleczarskim w Nortrup. Po czteromiesięcznym pobycie w Nortrup i ukończeniu kursu mleczarskiego z dobrym postępem wysłany został na dwumiesięczną praktykę, do wielkiej spółki mleczarskiej miejskiej, aby obeznał się z urządzeniem i prowadzeniem takiej spółki.

Nadto starał się Wydział krajowy dać możność praktycznego obznajomienia się z mleczarstwem kilku uczniom krajowych niższych szkół rolniczych, którzy je dobrze ukończyli i objawili chęć dalszego kształcenia się w nauce praktycznej mleczarstwa. W tym celu postanowił wysłać ich na kilkumiesięczny pobyt do wzorowo urządzonej parowej mleczarni w Rzeszowie, opłacając za nich właścicielowi p. Wilkensowi koszta utrzymania, wynoszące po 100 zł. od jednego ucznia i udzielając każdemu po 10 zł. miesięcznie na wydatki i koszta podróży. Wojciech Półchłopek i Władysław Kaczanowski, obaj ukończeni uczniowie krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence, wysłani zostali pierwsi na tą naukę. Pierwszy ukończył należyte praktykę, drugi niekorzystał z pomocy kraju bo po jednotygodniowym pobycie opuścił zakład. Trzecim kandydatem, wysłanym na naukę mleczarstwa jest Jakób Maga, który w r. 1891. ukończył szkołę niższą rolniczą w Kobiernicach, a od tego czasu znajdował się na praktyce gospodarskiej u br.

Larisha w Bulowicach, przez dwa i pół roku. Rok jeden zawiadywał gospodarstwem włościańskim swej matki w Dankowicach, a wreszcie pełnił obowiązki ekonoma w dobrach p. Górskiego w Witanowicach do września b. r.

E) Fundreje stypendyjne dla uczniów kraj. Szkół rolniczych.

Wskutek utworzenia departamentu III. kultury krajowej w Wydziale krajowym przydzielone zostały temuż Departamentowi fundacje stypendyjne, dla uczniów krajowych szkół rolniczych, które dotąd znajdowały się w Departamencie szkolnym.

Fundacje te są następujące:

I. dla uczniów krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie:

- a) Bodziocha Tomasza
- b) Jeleńskiego Napoleona.

II. dla uczniów krajowej szkoły rolniczej w Dublanach:

- a) Brześciańskiej Kunegundy
- b) Bohdanowicza Dominika
- c) Krzeczunowicza Ignacego
- d) Krzeczunowicza Waleryana
- e) Kucharskiego Jana ks.

Konkursy na stypendya z powyższych fundacji, ogłoszone zostały w swoim czasie, a nadanie stypendyów nastąpi w miesiącu grudniu, jak to zresztą ma miejsce każdego roku.

W bieżącym roku zawakowały następujące stypendya:

- z fundacji ś. p. Bodziocha cztery po 100 zł. rocznie.
- „ Jeleńskiego jedno po 200 zł. „
- „ Bohdanowicza jedno na 100 zł. „
- „ Krzeczunowicza Ignacego dwa po 200 zł. rocznie
- „ „ „ Waleryana dwa po 140 zł. „

F) Zasiłki dla uczniów kursu kucia koni.

Do rubryki XV. preliminarza wydatków wstawia Wysoki Sejm co roku kwotę 300 zł. na cztery stypendya dla uczniów szkoły kucia koni.

Na przedstawienie Dyrekeyi c. k. Szkoły weterynaryi we Lwowie, i po zasięgnięciu opinii krajowej Komisji dla spraw rolniczych, udzielił Wydział krajowy 4 stypendya po 75 zł. następującym kowalom, przyjętym na sześciomiesięczny kurs podkuwania w: Karolowi Kosteckiemu, Augustowi Opuchlakowi, Franciszkowi Rekuickiemu i Ludwikowi Waśkiewiczowi.

Sprawa założenia szkoły gospodyń wiejskich w Iwoniczu.

Nawiązując do sprawozdania, któreśmy Wysokiemu Sejmowi złożyli w tej materji w roku ubiegłym, pozwalamy sobie obecnie tylko nadmienić, że sprawa założenia takiej szkoły w Iwoniczu i w roku bieżącym, nie postąpiła naprzód z przyczyn od Wydziału krajowego niezależnych.

Mianowicie stanęło po długich rokowaniach na tem:

1. że szkoła ta, którąby kierować miało Zgromadzenie siostr Felicjanek w Iwoniczu, będzie zakładem prywatnym, subwencyonowanym przez kraj i państwo, a prowadzonym na podstawie statutu organizacyjnego, jaki Wydział krajowy wyda;
2. że nabyty będzie z wyznaczonego przez Wysoki Sejm funduszu w kwocie 3'000 zł. dla tej szkoły sąsiedni bezpośrednio przytykający grunt celem umożliwienia dostępu do szkoły

i celem uzyskania terenu pod wystawiać się mające budynki gospodarskie;

3. że całe obejście wraz z nabyć się mającym gruntem zostanie parkanem od sąsiadów oddzielonem;

4. że budynek główwy zostanie wykończony a potrzebne do praktycznej nauki: mleczarnia, kuchnia, pralnia i t. d. stosownie urządzone; wreszcie

5. że grunt potrzebny do utrzymania inwentarza, w rozmiarach do 15 morgów, zostanie w pobliżu zakładu na własność nabyty lub wydzierżawiony.

Tymczasem właściciele sąsiednich gruntów, o których była mowa pod 2), z powodów czysto lokalnej natury nie chcą pod żadnym warunkiem sprzedać swych parcel na rzecz szkoły, a skutkiem tego nie może być mowy ani o stworzeniu dogodniejszego dostępu do zakładu samego, ani też o pobudowaniu niezbędnie potrzebnych budynków gospodarskich.

Również zachodzi trudność w wydzierżawieniu, względnie nabyciu odpowiedniego gruntu, potrzebnego do utrzymania inwentarza.

Wprawdzie hr. Żaluska okazała gotowość sprzedania łąki swej, położonej niedaleko zakładu SS. Felicyanek, za 5.200 zł, jednakowoż łąka ta przedstawia dwie niedogodności: jedną, że jest dla tej szkoły w ogóle za małą, bo ma tylko 6½ morga, a drugą, iż ze zakładu nie ma do niej bezpośredniej komunikacji.

W obec takiej sytuacji i wobec tych trudności, na których przewyciężenie potrzebowałyby bardzo znacznych, dokładnie nawet nie dających się obliczyć, funduszków bez jakiegokolwiek pewności, czy się stworzy rzecz odpowiednią zamierzonemu celowi, Wydział krajowy wstrzymał się w ogóle z dalszą akcją w tym kierunku i postanowił wyczekać z rozpoczęciem dalszych kroków do chwili, w której przynajmniej trudności lokalnej natury bądź odpadną, bądź też zmniejszą się do tego stopnia, że je będzie można usunąć mniejszym kosztem od dzisiejszego.

Sprawy c. k. Szkoły weterynaryi we Lwowie.

Odezwą z dnia 18. Maja 1896 b. r. L. 6675 zawiadomiło c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy, że uchwała Wysokiego Sejmu z d. 6. lutego 1895, — w myśl której został Wydział krajowy upoważniony do złożenia imieniem kraju deklaracji, iż realność pod l. 466¼ we Lwowie położoną, oddaną do użytku c. k. Rządowi na Szkołę weterynaryi i szkołę kucia koni, kraj oddaje Skarbowi Państwa na własność w takiej rozciągłości, w jakiej na użytek wymienionych zakładów oddaną była, pod warunkiem, że Rząd wykona przebudowanie i rozszerzenie budynków szkoły weterynaryi kosztem około 150.000 zł. — uzyskała Najwyższe zatwierdzenie. Zarazem wezwało nas c. k. Namiestnictwo powołując się na reskrypt J. E. p. Ministra Wyznań i oświecenia z d. 17. stycznia 1896 r. L. 334 do wypracowania zarysu umowy co do darowizny powyższej wymienionej realności Skarbowi państwa, wymagając wszakże poprzód usunięcia z hipoteki tej realności sumy 12.400 zł. ciężącej na niej z tytułu reszty pożyczki zaciągniętej w Banku krajowym w r. 1889 w miejsce dawniej na tej realności ciężącej wyżej oprocentowanej pożyczki galicyjskiej Kasy oszczędności. Wskutek tego odniósł się Wydział krajowy pismem z d. 23. czerwca 1896 Lw. 33790 do Dyrekcyi Banku krajowego z zapytaniem, czy nie zgodziłaby się na uwolnienie z pod hipoteki części realności, która ma być odstąpioną Rządowi, a pozostawienie pożyczki na tych częściach realności powyższej, które nadal własnością kraju zostają. Dotąd nie zostaliśmy zawiadomieni o decyzji Banku krajowego w tej sprawie, skoro jednak decyzya ta niebawem nastą-

pi, przedłożono bowiem już Bankowi potrzebne daty i szkice sytuacyjne, przystąpi Wydział krajowy do ułożenia aktu, którego się c. k. Rząd domaga.

Sprawa sprzedaży gruntów z realności pod Liczbą 466¹/₄ we Lwowie.

Sprawa sprzedaży gruntów stanowiących część realności pod l. 466¹/₄ we Lwowie położonej, (Szumanówka) dla celów i użytku c. k. Szkoły weterynaryjnej i kucia koni niepotrzebnych, do której to sprzedaży upoważnił Wysoki Sejm Wydział krajowy swą uchwałą z dnia 16. maja 1893 r., mimo zajmowania się nią ze strony Wydziału krajowego, nie została dotąd pomyślnie załatwioną, cena bowiem jaką ofiarowano Wydziałowi krajowemu za te grunta nie odpowiadała ich rzeczywistej wartości.

Wydawnictwo podręczników dla szkół rolniczych.

W bieżącym roku wyszły przy pomocy subwencji z funduszu krajowego dwa dziełka:

- a) Nauka o zachowaniu zdrowia zwierząt domowych;
- b) Botanika popularna zastosowana do potrzeb praktycznego rolnika i do użytku niższych szkół rolniczych.

Autorem pierwszej książki jest p. Stanisław Królikowski, profesor c. k. szkoły weterynaryjnej, autorem drugiej p. Dr. Józef Oleskow, profesor lwowskiego seminaryum nauczycielskiego. Oba te dziełka pisane w tonie popularnym, zastosowane ściśle do umysłowego rozwoju tych, którym mają służyć jako podręcznik przy nauce szkolnej, oddadzą niewątpliwie w krajowych szkołach rolniczych wielkie usługi.

Sprawa wydania tłumaczenia dwóch popularnych niemieckich dziełek, traktujących o koniu i bydle rogatem doznała zwłoki, z powodów niezależnych od Wydziału krajowego, w najkrótszym jednak czasie załatwioną będzie.

Subwencje na cele kultury krajowej.

Wykonując uchwały Wysokiego Sejmu, odnoszące się do udzielenia zasiłków na cele podniesienia rolnictwa, wyasygnował Wydział krajowy z funduszu uchwalonego na ten cel:

1. Towarzystwu weterynarskiemu galic., na wydawnictwo „Przeglądu weterynarskiego“ (LW. 12.640) 300 zł.

2. Redakeji czasopisma „Bartnik postępowy“ (LW. 12640) 300 zł.

3. Towarzystwu gorzelników polskich na wydawnictwo „Gorzelnika“ (LW. 12.640) 200 zł.

4. Krakowskiemu Towarzystwu rolniczemu na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego“ (LW. 14.579) 500 zł.

5. Galic. Towarzystwu leśnemu na wydawnictwo organu Towarzystwa „Sylwan“ (LW. 12.635) 200 zł.

6. Na popieranie celów zjednoczonego Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, mianowicie na naukę wędrowną ogrodnictwa i pszczelnictwa, tudzież utrzymanie szkółki ogrodniczej we Lwowie (LW. 13.282) 1000 zł.

7. Komitetowi c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyj. (LW. 16.979) 3.000 zł.

8. Komitetowi c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego (LW. 16.826) 3.000 zł.

Po zasięgnięciu opinii krajowej komisji dla spraw rolniczych udzielił nadto Wydział krajowy:

9. Towarzystwu ornitologicznemu w Jarosławiu na podniesienie chowu drobiu w kraju (LW. 22.748) 200 zł.

10. C. k. Towarzystwu gospodarskiemu galic. we Lwowie na 4 stypendya dla uczniów szkoły chmielarstwa w Starem Siole (LW. 22747) 400 zł.

11. Towarzystwu ogrodniczemu w Krakowie na poparcie celów Towarzystwa (LW. 22.749) 150 zł.

12. Towarzystwu gorzelników polskich na umorzenie wysłania dwóch gorzelników dla studyowania działu gorzelniczego na wystawie w Peszcie (LW. 47.466) 100 zł.

13. Adamowi Błażkowi, ogrodnikowi przy c. k. ogrodzie botanicznym we Lwowie jednorazowy zasiłek na podróż za granicę celem zaznajomienia się z produkcją i handlem nasion pastewnych i warzywnych (LW. 35.730) 300 zł.

14. Dr. Romanowi Wawnikiewiczowi profesorowi szkoły wyższej w Dublinach na podróż za granicę dla zbadania sposobu wyrobu spirytusu drzewnego (LW. 62.175) 200 zł.

15. Franciszkowi Kaszubie, uczniowi Szkoły weterynaryi we Lwowie jednorazową zapomogę (LW. 30.825) 40 zł.

16. Michałowi Demkowi, Grzegorzowi Duganowi, Aleksandrowi Głuchowi, czeladnikom kowalskim, przyjętym na kurs w szkole kucia koni przy c. k. szkole weterynaryi, każdemu jednorazowo po 30 zł. razem (LW. 60.261) 90 zł.

17. Antoniemu Dubielowi, Augustowi Krügerowi, Szczepanowi Przybyłkiewiczowi, Jerzemu Wesołowskiemu, Bolesławowi Świdorskiemu, celującym uczniom c. k. Szkoły weterynaryi we Lwowie na takse rygorozalną, każdemu jednorazowo po 57 zł. razem (LW. 59.535) 285 zł.

18. Julianowi Wójcikowi, rygorozantowi j. w. (LW. 68.571) 57 zł.

19. Tadeuszowi Kudelce, stypendyście Wydziału krajowego i słuchaczowi akademii rolniczej w Wiedniu, jednorazowy zasiłek na wycieczkę naukową (LW. 29.186) 50 zł.

20. Zygmunтови Drobnerowi, uczniowi w zakładzie ogrodniczym w Pruszkowie, jednorazowy zasiłek na koszt wpisania do zakładu (LW. 25.851) 40 zł.

21. Władysławowi Lichańskiemu, uczniowi w zakładzie ogrodniczym w Pruszkowie, jednorazowy zasiłek na koszt wpisania do zakładu (LW. 38.929) 40 zł.

Zalesienie wydm piaszczystych.

W myśl wniosków Wydziału krajowego a w załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 23 stycznia 1896 r. następujące uchwały, w sprawie zalesienia wydm piaszczystych w kraju:

I. Sejm uchyla uchwałę swoją z dnia 12. lutego 1894, którą wyznaczył na koszt dalszego zalesienia wydm piaszczystych w powiecie Niskim kwotę 2.480 zł. płatną w 4 rocznych ratach po 620 zł, począwszy od 1. stycznia 1894 r.

II. Sejm uchyla uchwałę swoją z dnia 29. listopada 1890 roku, którą wyznaczył na koszt zalesienia wydm piaszczystych i nieużytków dla okręgu roboczego jarosławsko-cieszanowskiego kwotę 2.800 zł. rozłożoną na lat 7. począwszy od roku 1891 po 400 zł. rocznie.

III. Sejm wyznacza na koszt dalszego zalesienia wydm piaszczystych w powiatach: Cieszanów, Jaworów, Mościska, Rawa, Sokal, Nisko i Tarnobrzeg, kwotę 25.000 zł. płatną w 10 ratach rocznych po 2.500 zł., począwszy od 1 stycznia 1896 roku.

IV. Na wypłatę wyżej wymienionej subwencji otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 2.500 zł. i kwotę tę wstawia do rubryki XV. budżetu na rok 1896.

V. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wypłacenia subwencji powyższej pod warunkiem, że:

1) właściciele wydm piaszczystych, które mają być zalesione, dostarczą bezpłatnie potrzebnej robocizny do wykonania wszelkich prac około projektowanych zalesień niemniej grunt pod szkółki i potrzebny do ogrodzenia materiały,

2) że c. k. Rząd będzie utrzymywał swoim kosztem pomocników lasowych fachowo wykształconych, którzyby pod nadzorem c. k. techników inspekcji leśnej pracami około zalesienia kierowali, a nadto Wydziałowi krajowemu zastrzega się prawo ingerencji i kontroli co do sposobu użycia subwencji z funduszu krajowego niniejszą uchwałą wyznaczonego.

Stosując się do powyższych uchwał Wysokiego Sejmu Wydział krajowy zamknął dotychczasową subwencję na koszt zalesienia wydm piaszczystych w pow. Niskim i dla okręgu roboczego Jarosław-Cieszanów. Wypadało jedynie wyrównać jeszcze rachunki i zaległości w granicach kredytu przyznanego na rok 1895, wypłacono je zatem 4 powiatom w ogólnej sumie 1.420 zł. a mianowicie: powiatowi krakowskiemu 100 zł., tarnobrzeskemu 300 zł., niskiemu 620 zł., i pow. cieszanowskiemu 400 zł.

Rozpoczęcie dalszych robót, które wyznaczone były według nowego programu przedłożonego w swoim czasie przez Inspektorat leśny przy c. k. Namiestnictwie, zawisło w pierwszym rzędzie od zamianowania fachowych pomocników lasowych mających prowadzić czynności zalesienia wydm w nowo utworzonych okręgach. C. k. Namiestnictwo pod d. 28 stycznia 1896 l. 6.908 rozpisało konkurs na powyższe posady, a odezwa z d. 31 marca b. r. l. 23.101 zawiadomiło nas o obsadzeniu 4 posad pomocników lasowych, którym na razie przydzielono następujące okręgi: p. Wiktorowi Gutwińskiemu okręg roboczy tarnobrzeksi z siedzibą w Tarnobrzegu; Konstantemu Sindierskiemu, Mościsko-Jaworowski z siedzibą w Jaworowie. Obaj pomocnicy byli już zatrudnieni w poprzednim okresie przy zalesieniu wydm w tych samych okręgach. Nowomianowani otrzymali: p. Julian Kaczanowski, leśnik prywatny z Nawsia, okręg jarosławsko-cieszanowski z siedzibą w Cieszanowie i Jan Berwid, pomocnik lasowy c. k. zarządu lasów w Dobromilu, okręg Niski z siedzibą w Nisku. Prócz tego powierzone zostały czynności przy zalesieniu wydmy w gm. Parchacz pow. Sokalskiego prywatnemu leśnikowi z Poturzycey p. Leonowi Galińskiemu, który ma je prowadzić pod kierunkiem c. k. krajowego inspektoratu lasowego.

Donosząc nam o tem zarządzeniu, zawiadomiło nas jednocześnie c. k. Namiestnictwo, że potrzebne roboty przygotowane bezzwłocznie rozpoczęte zostaną, ażeby właściwa akcyja, zalesienia mogła być podjęta, jak najprędzej. Stosując się zatem do wyrażonego życzenia w powyższej odezwie, udzieliliśmy z kredytu 2.500 zł. przyznanego przez Wysokiego Sejmu na rok 1896 następujące kwoty:

a)	Wydziałowi pow. w Tarnobrzegu	260 zł.
b)	" " " Nisku	600 "
c)	" " " Cieszanowie	400 "
d)	" " " Jaworowie!	450 "
e)	" " " Mościskach	450 "
f)	" " " Sokalu	340 "

Razem 2.500 zł.

Szczegółowego wykazu robót dokonanych w r. 1895 nie przedłożyło nam dotychczas c. k. Namiestnictwo, zawiadamiając tylko, że uczyni temu zadość po sprawdzeniu robót na miejscu, zestawienie bowiem podobnego wykazu natrafiło w niektórych okręgach na trudności, z tego powodu, że pierwotni dozorczy lasowi, pozbawieni obowiązków, odeszli, niemogąc czy nie chcąc później przyezynić się do tych czynności, które sami przeprowadzali.

Natomiast udzieliło nam c. k. Namiestnictwo odezwą z d. 17 kwietnia l. 26.221. Wykaz sadzonek i nasion leśnych, użytych do zalesienia wydm piaszczystych, i zapasu nasion pozostałego z końcem r. 1895. Dowiadujemy się ztąd, że w ubiegłym roku zużyto w pięciu powiatach do zalesienia wydm, ogółem 145.5 klg. nasienia sosny pospolitej, 60 klg., sosny czarnej i 85 klg. olszyny czarnej. Wyszczególniono przytem 2.182 tysięcy sztuk sadzonek jednoletnich sosny pospolitej 45.000 sosny czarnej, 38.000 olszy czarnej, a 25.000 trzyletnich sadzonek brzozy. Wielkie szkody w szkółkach, podobnie jak i w innych latach poczyniły owady i wpływy elementarne. Wyginęło z tego powodu w roku 1895 w szkółkach 1.390 tysięcy sadzonek sosny pospolitej, 288 tysięcy sosny czarnej a 945 tysięcy olszy czarnej. Ta ostatnia okazała najmniejszą odporność na szkodliwe wpływy. Zapasu w nasionach nie pozostało nic na rok następny, natomiast remanent w sadzonkach wynosił ogółem dla wszystkich gatunków drzew, przeszło 6 milionów sztuk.

Przy tej samej odezwie nadeszło nam c. k. Namiestnictwo projekt uprawy wydm wraz z kosztami jej wykonania na rok 1896. W myśl powyższego projektu ogólny obszar wydm przypadający do zalesienia w tym roku, wynosi w sześciu powiatach 313 morgów nowego zalesienia, prócz 7 morgów w powiecie Niskim, gdzie wypada poprawić dawniejsze roboty. Z projektowanego obszaru wypada na zalesienie wydm w pow. jaworowskim najwięcej, bo 93 morgi, dalej idą powiaty: Niski (62 m.), Tarnobrzegi (47), Sokalski (46), Cieszanowski (35), Mościcki (30). Zajęty teren pod szkółki wynosić będzie ogółem 293 arów.

Zapotrzebowanie nasion na r. b. obliczone jest w projekcie na 376 klg. sosny pospolitej, czarnej, olszy i żółtego lubinu; potrzeba zaś sadzonek wynosi ogółem 3.783 tysiące sztuk.

Nasiona do szkółek zakupione zostaną, z 2.500 zł. subwencji krajowej, która głównie na ten cel jest przeznaczona, natomiast sadzonki do zalesień potrzebne wyłącznie dostarczą szkółki własne, które jak wyżej mówiliśmy mają przeszło 6 milionów przeszłorocznych sadzonek.

Ogólne koszty projektowanych robót mają wynosić: 1.558 złotych 85 ct za materiały i 659 zł. 90 ct. za robociznę, włącznie przy szkółkach zużyta, do której gminy nie są zobowiązane. Łącznie zatem wydatek w pieniądzu wyniesie 2.218 zł. 75 ct., czyli, że około 300 zł., z krajowej subwencji powinno pozostać do przeniesienia na rok następny. Do wydatków pieniężnych doliczyć jeszcze należy robociznę, jaką interesowane gminy dostarczą bezpłatnie. Według projektu ma ona wynosić w r. 1895, 281 dni ciągłych a 9 989 pieszych. W przybliżeniu wartość tej robocizny przyjęć należy w kwocie 3.000 zł. W ten sposób obliczyć możemy, cały wkład na zalesienie projektowanych 320 morgów wydm piaszczystych w r. 1896 do wysokości 5.200 zł., czyli, że w takim razie wydatek na 1 morg wyniesie przeszło 16 zł.; nielicząc w to kosztów kierownictwa i zarządu, które ponosi Rząd.

Wreszeie wypada nam jeszcze nadmienić, że za tą główną akcją zalesienia nieużytków i wydm piaszczystych w kraju, dokonywaną się zbiorowymi siłami kraju, państwa i stron interesowanych, tu i owdzie dostrzedz się dają chwalebne usiłowania poszczególnych gmin, czy właścicieli, zabierających się do tej samej pracy o własnych siłach. Gmina Olszyny w powiecie Chrzanowskim od trzech lat prowadzi zalesienie kilkunastu morgowego nieużytku, a z prośbą o pomoc na ukończenie tych robót zwracała się w tym roku do Wydziału kraj., jednakże dla braku odpowiedniego kredytu musieliśmy jej odmówić. Również i wła-

ścieciel Kobylnicy wołoskiej w tej samej sprawie zwracał się do nas, rozpoczynając zalesienie 200 morgowej wydmy.

Sprawozdania nadsyłane przez poszczególne powiaty o ekonomicznym położeniu.

Okólnikiem z dnia 14 czerwca 1895 r., wezwał Wydział krajowy wszystkie Wydziały powiatowe do peryodycznego nadsyłania sprawozdań o ekonomicznym położeniu ludności rolniczej w kraju. Po myśli tego okólnika nadsyłają też Wydziały swoje sprawozdania wiosenne, letnie i zimowe, z trzech głównych okresów wegetacji roślinnej, donosząc o stanie zasiewów, wzroście ich i zbiorze ziemiopłodów.

Wydział krajowy wydając powyższe rozporządzenie, wychodził z tego zapatrywania, że o stanie ekonomicznym kraju powinien być każdej chwili dokładniej poinformowany, ażeby wiadomości przynajmniej o niektórych z tych klęsk elementarnych, jakie każdy kraj nawiedzają, a zwłaszcza tak rolniczy jak Galicya nie zaskoczyły go niespodziewanie, lecz by je mógł mieć we właściwym czasie, a zatem przed zebraniem Sejmu, gdy jest możliwość, zastawiwszy sumę potrzeb wynikających z tego powodu, zażądać ofiarności i pomocy ze strony kraju. Wykazy takie w latach klęsk elementarnych mogłyby nieraz oddać rzeczywistą przysługę; ażeby jednak odpowiadały swemu celowi, powinnyby być dokładniej prowadzone, aniżeli się to dotychczas dzieje.

Przedewszystkiem nadsyłane wiadomości powinny zawierać, o ile to jest możebne, jak najwięcej materiału cyfrowego, chociażby opartego na przybliżonych tylko obliczeniach, podawać, więcej konkretnych faktów, aniżeli ogólników tego rodzaju jak: „prawie, że średni,“ „nie ledwie zły...“ itd. Z ogólników takich, w żaden sposób nie można jeszcze stworzyć proporecy do pewnej kwoty pieniężnej, jakąby należało na zasadzie tych danych w stawieć do budżetu. Wreszcie i z nadsyłaniem powyższych sprawozdań Wydziały powiatowe nie powinny zwlekać, gdyż w takim razie i najlepiej przeprowadzone, ale znacznie spóźnione, chybają właściwego celu. Tak n. p. z chwilą, gdy niniejsze sprawozdanie przedkładamy Wys. Sejmowi zaledwie kilka powiatów nadesłało nam swoje wykazy z najważniejszego dla nas okresu, jakim są ostateczne wyniki zbiorów jesiennych.

Z tych powodów, nie możemy na podstawie tych aktów przedkładać szczegółowego sprawozdania; mają one zresztą za zadanie, w razie potrzeby służyć za materiał Wydziałowi krajowemu, do postawienia stosownych wniosków. W każdym razie na podstawie materiału, jaki już dotąd posiadamy, przychodzimy do przekonania, że rok bieżący nie wymaga od kraju jakiejś szerszej akcyi ratunkowej, z powodu klęsk elementarnych. Z wyjątkiem trafiających się tu i owdzie gradów i pożarów, eo najwyżej miejscowego wylewu rzek, bez których na tak obszer- nem terytoryum, żadnego roku obejść się nie może — nie przychodzi nam ponad to zanotować w r. 1896 żadnej klęski elementarnej dotykającej rolnictwa krajowego, klęski, któraby objęła znaczniejsze okolice i wymagała natychmiastowej, doraźnej pomocy ze strony kraju. Jeżeli nawet ostateczne zbiory wykażą gorsze rezultaty, niż się tego pierwotnie spodziewano, to i tak zupełnie niepomyślny wynik nie przekroczy granicy sporadycznych i lokalnych wypadków.

Z wiosną, oziminy zapowiadały się w całym kraju o wiele korzystniej; późniejsze dopiero niesprzyjające warunki atmosferyczne, jak długotrwałe zimna w kwietniu, opóźniające znacznie roboty polowe, jak niemniej i późniejsze posuchy letnie, głównie we wschodniej części kraju trwające, znacznie pogorszyły pierwotny stan ziemiopłodów. Kilka podgórszych powiatów jak: Sam-

bor, Turka, Staremiasto, uskarżały się zaraz z wiosną na gorszy stan, ozimin, inne wykazywały znacznie większe szkody zwłaszcza w koniżynach poczynione przez myszy polne w zeszłej jesieni.

Przednowek w tym roku i brak ziarna na zasiew wśród biedniejszej ludności nie okazał się nigdzie tak ciężkim, jak lat poprzednich. Taniść zboża, przedewszystkiem zaś rodzaj kartofli od r. 1895 przyszły na wiosnę z pomocą najbardziej potrzebującej warstwie ludności. Najniekorzystniejsze pod tym względem warunki panowały tylko w paru powiatach i te częściowo dotknęły gminy o gorszej glebie, jak n. p. w powiecie niskim, gródeckim, części powiatu brodzkiego, a nadto w powiecie czortkowskim.

Co do stanu zarobkowania ludności w kraju rolniczym to ten z natury rzeczy nie może z roku na rok podlegać jakimś zasadniczym zmianom. W ogóle większość powiatów wykazuje brak roboty i zarobku w pewnych i to dłuższych okresach czasu. Roboty publiczne, nie wielkie, nigdzie prawie na większą skalę nie przedsięwzięte, umniejszają wprawdzie w niektórych powiatach to zło, ale bynajmniej nie są jeszcze w stanie zaspokoić rzeczywistej potrzeby. Budowę nowych dróg, regulację rzek, stawianie koszar, w kilku wypadkach przejście nowej linii kolejowej przez taką okolicę, skwapliwie zapisują te sprawozdania w rubrykę chwilowego polepszenia się stosunków zarobkowych w powiecie. Najbardziej sprzyjające warunki dla robotników zdają się panować w zachodnich pogranicznych powiatach, jak: Biąta, Chrzanów, Myślenice, nie mówiąc już o podmiejskich okręgach w krakowskim, przemyskim i lwowskim powiecie. Okolice naftowej produkcji (Krosno, Gorlice) dają sposobność coraz większego zarobku miejscowej ludności, a nawet przyciągają obcą. Powiat łańcucki stwierdza niemniej większą łatwość zarobkowania w stosunku do lat poprzednich z powodu założenia cukrowni w Przeworsku i skutkiem tego znaczniejszych plantacji buraczanych, jakie powstały w powiecie. Ale to są wyjątkowe przykłady zmiany tych stosunków na lepsze, poza tem w całym kraju okazuje się brak zarobkowania i w następstwie tego ciągle wzmagający się ruch ludności w pogoni za zarobkiem. Ruch ten przybiera coraz to nowe cechy, objawy jego są ze wszech miar ciekawe i zbyt już widoczne, aby mogły przejść niespostrzeżone.

Nie mając dostatecznych materiałów, nie możemy się zagłębiać w szczegóły towarzyszące temu ruchowi, jakby na to może zasługiwał, dotknijemy zatem tej sprawy tylko o tyle, o ile relacje z powiatów na to pozwalają i o ile to nie przechodzi zakresu niniejszego sprawozdania.

Jeżeli nie najbardziej znany, to w każdym razie posiadający największy rozgłos w kraju, jest ruch ludności naszej za morze do Stanów Zjednoczonych, Brazylii, a w ostatnich czasach i do Kanady. Zabiera on w każdym razie warstwę ludności najmniejszej, posiadającej przynajmniej tyle majątku, ile to jest potrzebne do odbycia dalekiej podróży, często z liczną rodziną, jak to się dzieje przedewszystkiem ze wschodniej części kraju. Wychodzący ci pozbywają się tutaj częstokroć za bezcen majątku swojego; kilka wschodnich powiatów, jak Skala, Brody, Zbaraż, Trembowla, Husiatyn, nadmieniam, że okoliczność ta wpłynęła w ostatnich latach na znaczną obniżkę ceny ziemi, że nawet skutkiem tego zaczyna brakować chętnych do kupna, i to jedynie w wielu miejscowościach powstrzymuje dalszą tłumną emigrację. Na zachodzie kraju objaw jest całkiem odmienny. W znaczniejszej liczbie wypadków nie emigrują stąd całe rodziny, ale jednostki tylko, nie pozbywają się one ojcowizny, ale przeciwnie nadsyłają pozostałym w kraju zaoszczędzonym

grosz na spłatę długów i dokupno pola. Cena ziemi w tych okolicach podnosi się znacznie (Krosno, Gorlice, Mielec, Jasło itd.). Wydział powiatowy w Krośnie pisze z tego powodu: „Wzrost obdłużenia własności włościańskiej nie daje się spostrzegać, a nawet można twierdzić, że obdłużenie wskutek przyływu pieniędzy z Ameryki w niektórych wypadkach znacznie się zmniejszyło“. Morg średniej ziemi dochodzi tu do 400 i wyżej zlr. i zawsze znajduje chętnych nabywców. Relacya Wydziału powiatowego w Mielcu konstatuje, że: „gorączka emigracyjna już od paru lat w tutejszym powiecie ostygła, nie ustaje jednak całkowicie, od czasu do czasu wydała się jeszcze po kilka osób do Ameryki północnej. W ogóle ci, którzy z powiatu mieleckiego wyemigrowali, przesyłają rodzinom swoim dość znaczne kwoty zarobionych tam pieniędzy, niektórzy przyjeżdżają sami ze zarobionymi pieniędzmi i osiadają na oczyszczonych z długu gruntach“. — Podobnie brzmiących relacji z zachodnich powiatów nie brak. W ogóle jednak, według wiadomości z całego kraju, ruch emigracyjny zamorski w b. r. znacznie osłabł. Tylko z południowej części powiatu brodzkiego donoszą, że od Nowego Roku miało wyemigrować kilkaset osób. Niemniej w jasielskiem dostrzeżono znowu silniejszy ruch, „gdyż pieniądze z Ameryki nadpływają więcej jak w r. 1895“.

Natomiast wzmaga się w całym kraju coraz bardziej kontynentalny ruch ludności robotniczej. Przybiera on z roku na rok nie tylko coraz szersze rozmiary, ale i nabiera pewnych cech szczególnych. Dość powiedzieć tylko, że nasza ludność robotnicza idzie za zarobkiem z zachodniej do wschodniej Galicyi, głównie z powiatów położonych nad lewym brzegiem Sanu na Podole; spieszy ona, jak dawniej na okres żniw do Królestwa, tysiącami zasila okręgi fabryczne i kopalniane na Szląsku i to tak austriackim, jak pruskim, na Morawie: przedewszystkiem kopalnie w Ostrawie są przepełnione robotnikami z zachodnich powiatów galicyjskich od Żywca i Białej po Pilzno, Dąbrowę i Mielec. Ludność z podgórskich i środkowych powiatów aż po Stryj, Lisko, Sambor, Kolbuszowę, dąży na krótsze okresy przy zbiorach, lub dłuższe przy fabrykach, cegielniach i gorzelniach, przez góry Karpackie do Węgier. W cegielniach peszteńskich pracuje bardzo wiele robotników galicyjskich od Żywca i Białej. Ludność robocza z niektórych powiatów południowo wschodnich (Kołomyja, Śniatyn), a nawet zachodnich (Kolbuszowa, Nisko) udaje się na roboty do Bukowiny, Besarabii i Rumunii. Wreszcie w ostatnich latach dostrzeżono w grupie powiatów zachodnich, głównie z okolic Brzeska, Pilzna, Dąbrowy, a nawet z Żywca, coraz silniejszy wymarsz robotników na kampanię huraczną do prowincyi Saskiej („Saxengängerei“), a nawet, jak donoszą z powiatu dąbrowskiego, do Danii. Ruch ten rekrutuje się przeważnie z kobiet. Mają one po wsiach swoje agentki, na zimę powracają do domu z zaoszczędzonym kapitałem 250—300 zlr. Mężczyźni z tych samych powiatów idą przeważnie do kopalń i fabryk na Szląsku i Morawach. Wypada na tem miejscu dodać, że ta kontynentalna i okresowa emigracya ludności robotniczej nie wykazuje dotąd stron ujemnych, przeciwnie w powiatach, gdzie się silniej objawia, nie idzie z nią w parze wzrost obdłużenia w małej własności, ale przeciwnie raczej dostrzedz się daje, pomimo ciężkich czasów, obniżenie się na korzyść tego stanu majątkowego. Tak n. p. relacya z Dąbrowskiego powiatu twierdzi: „Od czasu, gdy ludność poczęła wyjeżdżać na zarobki do Prus, borgowania ustały, obdłużenia zmniejszają się i stan ekonomiczny poprawia się“.

Równorzędnie z tym ruchem robotniczym przeważnie ludności bezrolnej lub warstw najmniej posiadających idzie w parze

parcelacya większych majątków i przesiedlanie się ludności z tego powodu. Sprawozdania wspominają o tym fakcie tylko ogólnikowo, skądinąd wiemy jednak, że nabiera większego znaczenia. Z rzeszowskiego i sąsiednich powiatów, z tarnobrzeskiego włościanie tamtejsi zakupują i parcelują folwarki w różnych częściach kraju. Włościanie z powiatu jarosławskiego zakupili wiele gospodarstw włościańskich w powiecie skałackim po emigrantach wychodzących do Brazylii.

Ze sprawozdań powiatowych dowiadujemy się wreszcie i o stosunkach finansowych i kredytowych naszego włościaństwa. Zaznaczyć tu musimy, że wiadomości te są zbyt ogólnikowe, aby można było z nich jakiegokolwiek wnioski wyprowadzać; jeżeli jednak nzwzględniemy, że wszelkie spostrzeżenia w takich razach, jeżeli są niedokładne, to zazwyczaj grzeszą właśnie pewną przesadą na niekorzyść, niż zbyt dużym optymizmem, z tego powodu przyjmując choćby ogólny ten stan rzeczy, jaki przedstawiają sprawozdania — nabieramy przekonania, że położenie mniejszej własności pod tym względem nie zmienia się na gorsze, a w niejednym powiecie zachodnim nawet się poprawia.

Jednogodnie stwierdzają sprawozdania prawie wszystkich powiatów, że ludność nasza ziemi lekkomyślnie nie sprzedaje, z wyjątkiem tych kilku powiatów, gdzie gorączka emigracyjna część ludności opanowała. Również nie pozbywają się włościanie bydła, chyba przymuszeni do tego i to w ostatecznym razie na przednowku lub z powodu braku paszy. W wielu miejscach, zwłaszcza w powiecie kałuskim i stanisławowskim, dostrzeżono większe zainteresowanie się włościan chowem trzody chlewnej.

Co się zaś tyczy obdłużenia, to pod tym względem relacje z poszczególnych powiatów różnią się między sobą bardzo. Większość ich jest zdania, że stan panuje normalny, że nawet w stosunku do innych lat i do tego po kilku latach nieurodzajnych nadwyżka ciężarów nie jest tak znaczną, a jeżeli jest, to albo odpowiada nadwyżce wartości ziemi, lub została spowodowaną energiczniejszymi egzekucjami z powodu zaległości podatkowych z ubiegłych lat. Najniekorzystniejsze relacje pod tym względem są ze wschodnich powiatów: Żydaczów, Stryj, Rohatyn i t. d.; najlepsze zaś z zachodnich: Biała, Chrzanów, Myślenice, Mielec, Dąbrowa i t. d.

Jeżliby panowały nienormalne stosunki przy obdłużaniu ziemi, wreszcie i samemu wzrostowi ciężarów musiałaby towarzyszyć okoliczność zwiększania się ilości przymusowych wyprzedazy. Tymczasem co do tego punktu wszystkie relacje z powiatów są pocieszające. Bardzo wiele powiatów odpowiada, że wypadków przymusowej sprzedaży nie ma w powiecie, albo że są wyjątkowe. W powiecie jasielskim była jedna i to marnotrawcy, w powiecie rawskim od r. 1867 nie było pod tym względem równie pomyślnego roku. W jednym powiecie niskim mają być częste tak przymusowe, jak i nieprzymusowe, wyprzedaje.

Wreszcie dostrzeżono w wielu okolicach kraju znacznie łatwiejszy kredyt dla ludności wiejskiej, spowodowany głównie powstaniem nowych instytucji kredytowych, jak Kas powiatowych, Towarzystw zaliczkowych i „Credit-Vereinów“. Opinie powiatów niejednokrotnie zwracają uwagę na szkodliwe oddziaływanie niektórych z tych towarzystw; często z ułatwieniem kredytowym nie widzą idącego w parze ulepszenia w gospodarstwach rolnych. Lichwa pod grozą ostatnich dochodzeń karnych miała ucieknąć cokolwiek, jej miejsce jednak, jak się wyraża jedna relacya powiatowa na wschodzie, zajmować zaczynają „Credit-Vereiny“.

W ogóle na podstawie przedłożonych nam sprawozdań przez Wydziały powiatowe, możemy o ubiegłym roku powiedzieć: że klęsk elementarnych prawie nie przyniósł, w rolnictwie dał wprawdzie średnie tylko rezultaty — ale wiele już gorszych lat pozostawił za sobą.

Kredyt 1.500 złr. na zasilki bezzwrotnej pożyczki bezprocentowe dla dotkniętych klęskami elementarnymi.

Na posiedzeniu z dnia 6. lutego 1896 uchwalił Wysoki Sejm w Rubryce XVII. budżetu krajowego na rok 1896 wydatek 1.500 złr. na zasilki bezzwrotne i bezprocentowe pożyczki dla dotkniętych klęskami elementarnymi, a uchwalając kwotę tę, oddał ją do dyspozycji Wydziału krajowego, przekazując mu zarazem szereg petycji wniesionych do Wysokiego Sejmu przez dotkniętych klęskami elementarnymi, z poleceniem zbadania i stosownie do wyników uwzględnienia ich z powyższego kredytu. Były to petycje: Ls. 261, Komitetu kościelnego w Żurowie, Ls. 471, pogorzaleców gminy Karów, Ls. 700, gminy Żukotyń, Ls. 831, gminy Wola Drwińska, Ls. 956, gminy Balice podróżne, Ls. 1027, gminy Werbiż, Ls. 1028, gminy Kahujów, Ls. 1029, gminy Honiatycze, Ls. 1045, gminy Połowe, Ls. 1108, gminy Oleksińce, Ls. 1161, gminy Chlebowice wielkie, Ls. 1162, gminy Horodysławice, Ls. 1214, szesnastu gmin powiatu złoczowskiego, proszących o pomoc z powodu klęsk elementarnych nawiedzających je od szeregu lat. Nadto miał Wydział krajowy przekazane sobie w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 28. stycznia 1896 wszystkie petycje, które mogły być obciążyć budżet krajowy, a które po powzięciu tej uchwały do Wysokiego Sejmu wniesione zostały, z których zaś poniżej wymienione petycje, jako wniesione z powodu klęsk elementarnych, kwalifikowały się do zbadania przy sposobności rozdziału kwoty przyznanej uchwałą z dnia 6. lutego 1896. Były to petycje: Ls. 1276, Zwierzchności gminy Dynowa, Ls. 1299, Wojciecha Zapalskiego z Wilkowiska o zapomogę z powodu strat w inwentarzu, Ls. 1366, gminy Duliby i Ls. 1367, gminy Hrusiatycze, o zapomogi na zakup zboża do siewu z powodu gradobicia, Ls. 1369, sześciu gospodarzy z gminy Kobylnicy ruskiej o pożyczkę, Ls. 1456, Zarządu powiatowego Kółek rolniczych w Limanowej o pomoc dla dotkniętych brakiem paszy gospodarzy, Ls. 1489, gminy Korszów o zapomogę z powodu gradobicia i Ls. 1576, Wydziału powiatowego w Bochni, o zapomogę dla gminy Wola Drwińska zniszczonej gradobiciem w r. 1895, wreszcie prośba Wydziału powiatowego w Żydaczowie, wniesiona wprost do Wydziału krajowego do LW. 5558/96) o zapomogę dla gminy Uście, zagrożonej głodem wskutek elementarnych klęsk, jakie ją w r. 1895 nawiedziły.

Mając tak obfity materiał, złożony z 27 petycji gmin dotkniętych nieurodzajem lub gradobiciem, zniszczonych przez myszy lub wylewy, dalej z 4 petycji gmin dotkniętych klęską pożaru, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 24. marca 1896 powziętą do LW. 13281: 1) nie rozdzielać kwoty 1.500 złr. na pożyczki i zasilki, lecz rozdać całą tę drobnią w stosunku do potrzeby kwotę jako zapomogi bezzwrotne; 2) wykluczyć udzielenie zapomóg na cele uboczne, jak n. p. odbudowa kościoła spalonego w Żurowie (pow. Rohatyn, Ls. 261), lub budowa cerkwi w Baliczach podróżnych (pow. Żydaczów, Ls. 956). nie mające cechy akcji bezpośrednio dla złagodzenia nędzy ludności skierowanej; 3) wykluczyć udzielenie zapomóg w tych wszystkich wypadkach, gdzie klęska dotknęła części tylko mieszkańców i nie zagrażała wybuchem głodu i chorób, lub gdzie wobec lokalnego ściśle charakteru klęski można było liczyć na pomoc czynników miejscowych, ludności okolicznej w najbliższym sąsiedztwie zamieszkałej, a klęską niedotkniętej. Wskutek przy-

jęcia tych zasad nie uwzględnił Wydział krajowy: 1) petycyi Ls. 1045 pogorzalców gminy Połowe w powiecie kamioneckim; 2) petycyi Ls. 471, pogorzalców gminy Karów w powiecie rawskim; 3) petycyi Ls. 1027, gminy Werbiż, petycyi Ls. 1028, gminy Kahujów, petycyi Ls. 1029, gminy Honiatyceze, w powiecie radeckim; 4) petycyi Ls. 261, Komitetu kościelnego w Żurowie w powiecie rohatyńskim; 5) petycyi Ls. 956, gminy Balice podrozne w powiecie żydaczowskim; 6) petycyi Ls. 1276, gminy Dynowa w powiecie brzozowskim; 7) petycyi Ls. 1299, W. Zapalskiego; 8) petycyi Ls. 1369, gospodarzy z gminy Kobylnica ruska w powiecie jaworowskim; 9) petycyi Ls. 1456, powiatowego Zarządu Kółek rolniczych w Limanowej; 10) petycyi Ls. 1489, gminy Korszów w powiecie kołomyjskim. — Kwotę 1.500 złr. rozdzielił Wydział krajowy powyżej powołaną uchwałą, jak następuje:

1) Dla czternastu gmin powiatu Złoczowskiego, dotkniętych klęskami elementarnymi, asygnowano tytułem bezzwrotnej zapomogi kwotę 800 zł. (pet. l. s. 1214);

2) dla pogorzalców gmin Horodysławice i Chlebowice Wielkie, w powiecie Bobreckim, (pet. l. s. 1161 i 1162), tudzież dla zniszczonych gradem mieszkańców gmin Hrusiatyce i Duliby (pet. l. s. 1366 i 1367) w tymże powiecie, asygnowano tytułem bezzwrotnego zasiłku kwotę 300 zł.;

3) dla gminy Żukotyń, w powiecie turezańskim; (pet. l. s.; 700) asygnowano tytułem bezzwrotnego zasiłku kwotę 100 zł.;

4) dla gminy Oleksińce, w powiecie borszczowskim, (pet. l. s. 1108) asygnowano kwotę 100 zł. tytułem bezzwrotnego zasiłku;

5) dla gminy Uście, w powiecie Żydaczowskim (Lw. 5558/96.) asygnowano tytułem bezzwrotnego zasiłku kwotę 100 zł.;

6) dla gminy Wola Drwińska, w powiecie bocheńskim, (pet. l. s. 831 i 1576) asygnowano tytułem bezzwrotnego zasiłku kwotę 100 zł.

Wszystkie powyższe zasiłki asygnowano na ręce dotyczących Wydziałów powiatowych, które zajęły się ich rozdziałem i przedłożyły Wydziałowi krajowemu szczegółowo udokumentowane sprawozdania o dokonaniu tej czynności.

W ten sposób został wyczerpany już z dniem 24. marca 1896 r. kredyt przyznany przez Wys. Sejm na rok bieżący na cele akcji mającej łagodzić skutki klęsk elementarnych w kraju. Wskutek tego nie mógł Wydział krajowy przyjść z pomocą ludności tych poszczególnych gmin, które w ciągu roku 1896 nawiedzone były klęskami, a wobec podań o zasiłki lub pożyczki bezprocentowe, podań wpływających już to od jednostek, już od gmin, już od Wydziałów powiatowych, popierających prośby poszczególnych miejscowości dotkniętych nawałnicami, gradem lub miejscowemi wylewami potoków i rzek górskich, musiał Wydział krajowy ograniczyć swą akcyę do tego, iż stósownie do rozmiarów klęski, bądź to wzywał Wydziały powiatowe do zorganizowania akcji lokalnej, jeśli były warunki po temu, bądź prośby te przysyłał c. k. Prezydum Namiestnictwa, upraszając o wydanie pomocy z funduszów państwowych, przeznaczonych na wsparcia dla ludności dotkniętej klęskami. Do chwili wygotowania niniejszego sprawozdania, nie otrzymał Wydział krajowy od Prezydum c. k. Namiestnictwa zawiadomienia, czy i w jakim stopniu, uzyskały gminy przez nas poparte, pomoc ze Skarbu państwa.

Pożyczki z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego.

Utworzony uchwałą Wys. Sejmu z dnia 10. maja 1893 z funduszu domestykalnego fundusz pożyczkowy dla przemysłu rolniczego, będący w administracyi Banku krajowego, przedstawiał się wedle zamknięcia rachunkowego za r. 1895, przedłożonego osobno Wys. Sejmowi, jak następuje:

A. Dochody.

1) Stan z dniem 31. grudnia 1894.	143.663 zł. 50 ct.
2) W ciągu roku ulokowano	22 " — "
3) 3% odsetki za czas od 1. stycznia do 30. czerwea 1895.	2.115 " 63 "
4) 3% odsetki za czas od 1. lipca do 31. grudnia 1895	2.467 " 28 "
Razem .	148.268 zł. 41 ct.

B. Wydatki.

1) Pożyczki udzielone w r. 1895	11.000 zł. — ct.
2) 1% prowizyi Banku kraj.	159 " 33 "
3) Koszta kancelaryjne	— " 58 "
4) Saldo z d. 31. grudnia 1895 przeniesione na r. 1896	137.108 " 50 "
Razem .	148.268 zł. 41 ct.
Czysty stan z końcem r. 1895	148.108 " 50 "
Z porównania z takim stanem z r. 1894	143.663 " 50 "

Okazuje się przyrost , . 4.445 zł. — ct.

Z funduszu tego przyznał Wydział krajowy zgodnie z opinią krajowej Komisji dla spraw rolniczych, w r. 1895 — jak wykazano w zeszlórocznym sprawozdaniu z czynności o sprawach rolniczych przydzielonych departamentowi II. (All. 18. Sprawozd. stenogr. Sejmu kraj. I. sesji VIII. peryodu) — następujące pożyczki:

1) Dwie pożyczki, każda po 3000 zł. na założenie, względnie rozszerzenie, fabryk rurek drenarskich	6.000 zł.
2) Jedną pożyczkę na założenie mleczarni parowej	8.000 "
3) Jedną pożyczkę na założenie stawków dla sztucznej hodowli karpia	2.000 "
4) Jedną pożyczkę (folwarkowi dublańskiemu) na eksploatacyę torfowisk	10.000 "
Razem .	26.000 zł.

które w r. 1895 przyznano.

W ciągu roku 1896 przyznał Wydział krajowy, również na podstawie przychylniej opinii kraj. Komisji dla spraw rolniczych, pożyczki na następujące przedsiębiorstwa przemysłu rolniczego:

1) Ośm pożyczek na założenie względnie rozszerzenie fabryk rurek drenarskich (6 pożyczek po 3.000 zł., jedna w sumie 5.000 zł., jedna w sumie 1.500 zł.) w łącznej kwocie:	24.500 zł.
2) Dwie pożyczki na rekonstrukcyę rolniczych młynów (każda po 10.000 zł.), razem	20.000 "
3) Jedną pożyczkę na budowę gorzelnii rolniczej	10.000 "
4) Dwie pożyczki (jedna w kwocie 8.000 zł., jedna w kwocie 3.000 zł.) na mleczarnię i fabrykę masła, razem w kwocie	11.000 "

5) Pożyczkę na rozszerzenie fabryki wyrobu lasek le-
szczykowych do klarowania piwa w kwocie . . . 6.000 zł.

Razem przeto wynosi suma pożyczek przyzna-
nych w r. 1896 71.500 zł.
na 14 przedsiębiorstw przemysłu rolniczego.

Razem w r. 1895 i 1896, po dzień zamknięcia niniejszego
sprawozdania, przyznał Wydział krajowy z funduszu pożyczko-
wego dla przemysłu rolniczego 19 pożyczek w łącznej sumie
97.500 zł. Z przyznanych pożyczek nie podjęto w terminie pro-
mową ustanowioną jednej pożyczki na 2.000 zł. (na założenie
stawków dla sztucznej hodowli karpia) i jednej pożyczki w kwocie
3.000 zł. (przyznanej na założenie fabryki rurek drenarskich),
wyplacono zaś pożyczki w łącznej kwocie 79 000 zł. a pozostają
jeszcze niezrealizowane pożyczki w łącznej kwocie 13.500 zł.

Wszystkie powyższe pożyczki przyznane zostały za opłatą
3% i zeznaniem skryptów dłużnych, dających możność zahipo-
tekowania pożyczek natymczasem, gdyby dłużnik nie czynił zadość
przyjętym w skrypcie zobowiązaniom.

A) Petycyę przez W. Sejm
załatwione a nie mające
związku z wyżej omówione-
mi sprawami.

a) Petycyę gminy Kem-
blów pow. Mieleckiego w
spr. ustanowienia rewizo-
rów gminnych a zniesie-
nia rewizorów okręgowych
bydła.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajo-
wego o petycyi gminy Kemblów (powiat Mielec), l. s. 1208, w spra-
wie ustanowienia rewizorów gminnych a zniesienia rewizorów
okręgowych bydła w powiatach pogranicznych, powziął Wys. Sejm
na posiedzeniu z dnia 1. lutego 1896 następującą uchwałę:

„Wzywa się ponownie c. k. Rząd, aby nie naruszając ustawy
o księgosuszu, z dnia 29. lutego 1880 roku, w każdej gminie
w pasie pogranicznym leżącej, o ile przedstawi odpowiedniego
kandydata, ustanowił podrewizora, którego obowiązkiem byłoby
prowadzenie duplikatu księgi katastralnej dla bydła oraz wyda-
wanie paszportów.“

Na powyższą uchwałę zakomunikowaną c. k. Namiestni-
ctwu we Lwowie, nie otrzymał Wydział krajowy żadnej odpo-
wiedzi.

Natomiast na równobrzmiącą uchwałę Wys. Sejmu po-
wziętą na wniosek posła Kramarczyka w dniu 4. lutego 1895,
oznajmiło c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 4. lutego 1896
l. 7280, że na uwiadomienie o powyższej uchwale Sejmu krajo-
wego, wezwane zostały c. k. Starostwa pograniczne, aby na pod-
stawie poczynionych doświadczeń zdały sprawę, czy instytucya re-
wizorów bydła w obecnym swym ustroju, odpowiada celowi i czy ten
cel t. j. zabezpieczenie kraju przeciw zawleczeniu księgosuszu, nie
dałby się osiągnąć innym mniej uciążliwym dla ludu spo-
sobem. W szczególności żądano sprawozdania, czy uważać mo-
żna za stosowne powierzenie osobnym podrewizorom w gminie
prowadzenie duplikatów ksiąg katastralnych, na których podsta-
wie wystawialiby paszporta i czy byłoby możliwe utrzymanie
ciągłej zgodności duplikatów z oryginalnymi księgami przez re-
wizorów prowadzonymi. Przy tem zwrócono uwagę c. k. Staro-
stów na to, że dla ułatwienia w otrzymaniu paszportów bydłę-
cych, zarządzono już okólnikiem c. k. Namiestnictwa z 20.
czerwca 1885 l. 18576, aby rewizorowie wystawiali paszporta
w czasie bytności przy objazdach peryodycznych w pojedynczych
miejscowościach, że zatem nie powinaby zachodzić potrzeba,
z wyjątkiem nadzwyczajnych wypadków, udawania się po paszport
do siedziby rewizora.

W przedłożonych, na opinii c. k. weterynarzy powiatowych
opartych sprawozdaniach, uznają prawie wszyscy Starostowie po-
wiatów granicznych instytucyę rewizorów w obecnym ustroju za
odpowiadającą celowi.

Ustanowienie podrewizorów w gminach, uważają za zbyt-
czne, celowi nie odpowiednie, wreszcie niewykonalne dla braku
ukwalifikowanych do tego ludzi. Nadto podnoszą, że zaprowa-
dzenie podrewizorów spowodowałoby nieład i sprzeczności z ka-
tastrem dotąd prowadzonym i urudniłoby należyte wykonywanie
kontroli.

Natomiast proponują c. k. Starostwa, w celu ułatwienia
stromom otrzymywania paszportów bydła, pewne zmiany a to,
w kierunku pomnożenia okręgów rewizyjnych i ilości rewizorów,
zmniejszenia obszaru rewizyjnego i wprowadzenia częstszych ob-
jazdów.

C. k. Namiestnictwo zasięgnęło w tej sprawie opinii c. k.
krajowej Rady zdrowia, poczem weźmie pod rozwagę, jakie zmiany
możnaby zaprowadzić w prowadzeniu katastru bydła, w celu
ułatwienia otrzymywania paszportów.

b) Petycja gminy Kanna
pow. Dąbrowa w sprawie
nadużyć popełnionych
przez c. k. weterynarza po-
wiatowego.

W załatwieniu sprawozdania komisji petycyjnej o prośbie
wniesionej przez mieszkańców gminy Kanna pow. Dąbrowa l. s.
869, w sprawie nadużyć popełnionych przez c. k. weterynarza
powiatowego, powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 27. sty-
cznia 1896 r. następującą uchwałę:

„Prośbę gminy Kanna odstępuje się c. k. Rządowi do zba-
dania i wydania odpowiednich zarządzeń.“

W załatwieniu uchwały powyższej Wys. Sejm, udzieliło
nam Prezydium c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 15. kwietnia
1896 l. 3441/pr. w odpisie sprawozdanie c. k. weterynarza po-
wiatowego, Jana Szczerby, z dnia 26. marca 1896 i c. k. Staro-
sty w Dąbrowie, z dnia 2. kwietnia 1896 l. 30/pr., z których
okazuje się, że zarzuty podniesione przeciw temu weterynarzowi
były bezpodstawne.

c) Petycja Władysława
Wołodkiewicza o wynagro-
dzenie szkody zarządzanej
przez zarazę wąglikową.

W załatwieniu sprawozdania komisji petycyjnej o prośbie
Władysława Wołodkiewicza, dzierżawcy dóbr Wiśniowczyk pow.
Podhajce, l. s. 918, o wynagrodzenie szkody spowodowanej stratą
około 100 sztuk bydła wskutek zarazy wąglikowej, powziął Wys.
Sejm na posiedzeniu z dnia 27. stycznia 1897 następującą
uchwałę:

„Nad petycją p. Władysława Wołodkiewicza przechodzi się
do porządku dziennego.“

d) Petycja okręgowego to-
warzystwa rolniczego w
Nowym Targu o zapomogę
na zakupno bydła dla
powiatu.

Wysoki Sejm przy rozprawach nad budżetem krajowym na
rok 1896 uchwałę z dnia 6. lutego 1896, przeszedł do porządku
dziennego nad petycją okręgowego Towarzystwa rolniczego
w Nowym Targu o zapomogę. (L. s. 790).

O powyższych dwóch uchwałach Wys. Sejmu zawiadomił
Wydział krajowy odnośnych petentów.

e) Uchwała w sprawie pe-
tycji powiatow. Zarządu
kółek rolniczych w My-
ślenicach.

Przy rozprawach nad rubr. XV. wydatków budżetu kra-
jowego na r. 1896 powziął Wys. Sejm dnia 6. lutego 1896 r.
następującą uchwałę:

„Petycji „Powiatowego Zarządu Kółek rolniczych w My-
ślenicach, l. s. 483, o subwencyę, nie uwzględnił Wys. Sejm
z powodu, że udzielając już subwencyi na rzecz głównego Za-
rządu Kółek rolniczych, nie może przychodzić z pomocą Zarzą-
dom powiatowym.

Uchwałę z dnia 10 marca 1896 r. Lw. 13002 zawiadomił
Wydział krajowy Zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych
o powyższej uchwałie Wys. Sejmu i przesyłając wspomnianą pe-
tycyę, prosił o zakomunikowanie powyższej uchwały Zarządowi
powiatowemu Kółek w Myślenicach.

B) Petycyje przez Wysoki Sejm nie załatwione a Wydziałowi krajowemu do załatwienia odstąpione.

a) Petycyja grecko-katolickich ordynaryatów w sprawie komasacyi gruntów erekcyonalnych.

Pismem z dnia 8. lutego 1896 r. l. s. 1345, przesłał Marszałek Sejmu krajowego Wydziałowi krajowemu, petycyę l. s. 1345, grecko-katolickich Ordynaryatów biskupich przez Wys. Sejm nie załatwioną. W petycyi tej upraszano, w celu umożliwienia przeprowadzenia w drodze dobrowolnych ugód komasacyi gruntów erekcyonalnych, Wys. Sejm o powzięcie uchwał wzywających c. k. Rząd, by: 1) zezwolił na nżycie funduszków parafialnych, gdzie takowe istnieją, w miarę potrzeby na opędzenie kosztów dobrowolnie przeprowadzanej komasacyi; 2) udzielił na ten cel części funduszków religijnych; 3) uwolnił w drodze prawodawczej kler, ze względu na jego użyteczną pracę dla ludu i państwa, od opłaty taks i należności prawnych, jak: stempli, podatków przenośnych, kosztów intabulacyi i t. p., wynikających z aktów prawnych, działywanych w celach komasacyi.

Petycyę tę, jako dotyczącą kwestyi zarówno pod względem gospodarczym jak i społecznym dla wschodniej części kraju naszego bardzo doniosłej, przesłał Wydział krajowy odezwą z d. 31. marca 1896 Lw. 14369 c. k. Prezydium Namiestnictwa, upraszając, by postulaty w petycyi zawarte poddało rozbirowi i wyjednało decyzję c. k. Rządu umożliwiającą wdrożenie zamierzonej przez petycyonujące ordynaryaty akcyi.

Odezwą z d. 25. sierpnia 1896 r. l. 5704 oznajmiło c. k. Prezydium Namiestnictwa, że „petycyja powyższa będzie mogła być wziętą dopiero wtenczas pod bliższą rozwagę, gdy zostaną wydane przewidziane państwową ustawą komasacyjną z d. 7. czerwca 1883 r. (dz. u. p. Nr. 92) krajowe ustawy o komasacyi gruntów i dzieleniu gruntów wspólnych“.

O tej odpowiedzi zawiadomił Wydział krajowy pismem z d. 5. września Lw. 55113, wszystkie grecko-katolickie Ordynaryaty biskupie na ręce gr. kat. Ordynaryatu metropolitalnego we Lwowie.

b) Petycyja Albertyny Stachurskiej o stypendyum dla syna słuchacza I-go roku weterynaryi.

Na posiedzeniu z dnia 28. stycznia 1896 powziął Wys. Sejm następującą uchwałę:

„Wszystkie petycyje, które mogłyby obciążyc budżet krajowy mają być od dnia 28. stycznia 1896, odsyłane zamiast do komisji budżetowej, do Wydziału krajowego“.

W myśl tej uchwały przesłaną została Wydziałowi krajowemu petycyja Albertyny Stachurskiej, wdowy po nauczycielu ludowym, l. s. 1247, o stypendyum dla syna słuchacza I-go roku weterynaryi. Wydział krajowy zawiadomił petentkę, iż próby jej o udzielenie stypendyum synowi Longinowi, Wys. Sejm nie załatwił.

c) Petycyje gmin powiatu Żywieckiego w sprawie przepisów weterynaryjskich.

Niezałatwioną petycyę gmin Pietrzykowice, Zadziele, Międzybrodzie, Czernichów, Stary Żywiec, Sporysz, powiatu żywieckiego, l. s. 1556, w sprawie przepisów weterynaryjskich, przekazał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu uchwałą z d. 8. lutego 1896 r.

Wydział krajowy chcąc zwrócić uwagę c. k. Rządu na braki w przepisach weterynaryjnych, szczególnie odnoszących się do sprawy w petycyi gmin powiatu Żywieckiego poruszonej, zasięgnął fachowej opinii krajowego weterynarza i na tej podstawie przesyłając próby gmin powyższych, odniósł się do c. k. Namiestnictwa z prośbą o powiadomienie, czy wobec poruszonej przez powyższe gminy sprawy postępowania z mięsem wągrowatem, nie byłoby c. k. Namiestnictwo skłonnem wziąć pod rozwagę zmiany obecnie obowiązujących przepisów postępowania, objętych

rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa we Lwowie z d. 28. czerwca 1888 l. 57594, a to w tym mianowicie kierunku, aby ochronić ludność wiejską od niestosunkowo dotkliwych strat, powodowanych przez zastosowywanie przepisów, które, mając na celu zabezpieczenie stosunków zdrowotnych, zabraniają bezwarunkowo sprzedaży mięsa wągrowatego, nie licząc się ze stopniem niebezpieczeństwa zarażenia.

C. k. Namiestnictwo nie nadesłało nam dotąd odpowiedzi w tej sprawie.

Sprawozdanie

z czynności Departamentu IV. Wydziału krajowego

za czas od 1. grudnia 1895 do 30. listopada 1896.

z 5 alegatami.

Departament IV.

Szef Departamentu: Antoni Jaxa Chamiec, członek Wydziału krajowego i zastępca Marszałka krajowego w Wydziale krajowym.

A.

Ustawy i uchwały podlegające Najwyższej sankcyi.

Najwyższem postanowieniem z dnia 15. czerwca 1896 otrzymał Najwyższą sankcyę uchwalony przez Sejm krajowy projekt ustawy, którym zniesiono prawo do poboru dodatkowej opłaty mytniczej od osób przy moście w Szczawnicy na drodze Krościenko Szczawnica.

Najwyższemi postanowieniami z d 7. lipca 1896 r. użyzowaną została Najwyższa Sankcyą uchwalonym przez Sejm krajowy projektem ustaw, którymi przyznano prawo do poboru myta kopytkowego:

Gminie miasta Brodów na rzecz utrzymania miejscowych ulic, placów, i dróg.

Wydziałowi powiatowi buczackiemu na rzecz utrzymania dróg, ulic i placów miasta Buczacza.

Najwyższem postanowieniem z dnia 13. lipca 1896 r. otrzymały Najwyższą Sankcyę uchwały Sejmu krajowego, przyznające prawo do poboru myta:

Obszarowi dworskiemu w Nawojowej, powiatu nowosądeckiego, od mostu na rzece Kamienicy pod Nawoją w Łęgu;

Radom powiatowym w Mielcu i Tarnowie na drodze powiatowej Mielec-Radomyśl;

Radzie powiatowej w Grybowie na drodze powiatowej z Grybowa do Krzyżówki i od mostu na rzece Białej między Wojnarową a Wilczykami;

Radzie powiatowej w Łańcucie od mostu na rzece Mlecze pomiędzy Przeworskiem a Grodniskiem i Leżajskiem;

Radzie powiatowej w Mościskach na drodze powiatowej Hodyńsko-Samborskiej;

Gminie w Cikowicach powiatu bocheńskiego od przewozu przez rzekę Rabę w Cikowicach;

Radzie powiatowej w Buczaczu na drodze powiatowej Buczacz-Potok-złoty;

Radzie powiatowej w Rudkach od mostu powiatowego na jeziorze w Błóżwi dolnej;

Radzie powiatowej w Limanowej na drodze powiatowej Kamienicko-Stopnickiej;

Radzie powiatowej w Trembowli na drodze powiatowej Trembowa-Ilawcze-Skałat;

Radzie powiatowej w Nadwórnej od mostu powiatowego na rzece Prucie;

Radzie powiatowej w Chrzanowie na drogach powiatowych Chrzanowsko-Oświęcimskiej, Trzebińsko-Lgockiej, z Chrzanowa do Alwerni, z Jaworzna do Wysokiego Brzegu i na Wrocławskiej z Chrzanowa do Jaworzna;

- Radzie powiatowej w Przemyślanach na drodze powiatowej Gli-
niany-Zadwórze;
- Radzie powiatowej w Gródku na drodze powiatowej Stradcz-Mszana;
- Radzie powiatowej w Rawie na drodze powiatowej Rawa-Uhnów;
- Radzie powiatowej w Borszczowie na drodze powiatowej Uście
Biskupie-Jezierzany;
- Wydziałowi powiatowemu w Nisku na drogach gminnych Rudnik-
Tarnogóra i Nisko-Ulanów-Rudnik;
- Wydziałowi powiatowemu w Sokalu od mostu należącego do pu-
blicznego dojazdu kolejowego w Sokalu na rzece Bugu;
- Wydziałowi powiatowemu w Czortkowie na drodze gminnej Dżu-
ryn-Bazar;
- Wydziałowi powiatowemu w Skłacie na drodze gminnej Grzyma-
łów-Touste;
- Obszarowi dworskiemu w Ulwówku, powiatu sokalskiego od prze-
wozu przez rzekę Bug w Ulwówku;
- Obszarowi dworskiemu w Bobrownikach, powiatu tarnowskiego od
przewozu przez rzekę Dunajec, przy drodze z Tarnowa do Radłowa;
- Obszarowi dworskiemu w Gumniskach, powiatu tarnowskiego od
przewozu przez rzekę Dunajec pomiędzy Swierzechowem a Ostrowem;
- Obszarowi dworskiemu w Spasie. powiatu staromiejskiego od mostu
na rzece Dniestrze w Spasie;
- Wydziałowi powiatowemu Tarnowie, na drodze gminnej Tuchów-
Olszyny;
- Wydziałowi powiatowemu w Wieliczce, na drodze gminnej Wie-
licko-Świątnickiej;
- Wydziałowi powiatowemu w Rzeszowie, na drodze gminnej Przy-
byszówka-Zgłobień;
- Radzie powiatowej w Stryju, na drodze powiatowej Słobódka-
Sokołów;
- Radzie powiatowej w Drohobyczu, na drodze powiatowej Droho-
bycko-Borysławskiej;
- Radzie powiatowej w Husiatynie, na drodze powiatowej z Husia-
tyna do Probużny;
- Radzie powiatowej w Brodach, na drodze powiatowej Brody-Za-
łósce-Tarnopol;
- Obszarowi dworskiemu wspólnie z gminą w Surochowie, powiatu
jarosławskiego od mostu na rzece Szkle w Suchorowie;
- Wydziałowi powiatowemu w Sanoku od mostu na rzece Sanoczku
w Trepczy;
- Radzie powiatowej w Czortkowie, na drodze powiatowej Wierzbo-
wicz-Białobożnica;
- Wydziałowi powiatowemu w Czortkowie, od mostu na rzece Se-
recie i na drodze dojazdowej Czortków-Wygnanka.

B.

Uchwały sejmowe nie podlegające Najwyższej sankcyi.

- Uchwała o przyjęciu do wiadomości sprawozdanie komisji drogowej o czynnościach Dep. IV. Wydziału krajowego za czas od 16. grudnia 1894 do 30. listopada 1895 r.
- Uchwałę z dnia 30. stycznia 1896 r., przyjął Wysoki Sejm do wiadomości sprawozdanie komisji drogowej o czynnościach Dep. IV. Wydziału krajowego z czynności Dep. IV.
- W sprawozdaniu tem poruszone zostały między innymi następujące sprawy, wymagające bliższego wyjaśnienia:
1. życzenie, aby zebrana przez oddział techniczno-drogowy statystyka dróg krajowych, powiatowych i gminnych została ogłoszona drukiem w roku bieżącym;
 2. sprawę subwencyonowania dróg powiatowych i gminnych;
 3. sprawę obsadzenia dróg drzewami;

4. sprawę ulg taryfowych na kolejach państwowych dla transportu materiałów do budowy i utrzymania dróg autonomicznych;

5. sprawę uzupełnienia sieci dróg rządowych i wyjednania stałej dotacyi ze skarbu państwa na subwencyonowanie dróg powiatowych i gminnych;

6. sprawę uregulowania drogi Pienińskiej.

Wszystkie powyższe sprawy były przedmiotem badań, względnie zarządzeń Wydziału krajowego, a mianowicie :

Ad. 1.

Sprawa uzupełnienia i wydrukowania statystyki drogowej.

Daty do statystyki drogowej zostały zebrane i kilkanaście tablic jest zestawionych; ze względu jednak, że inżynier, któremu ta czynność poruczoną została, musiał być wysłany do budowy, a następnie do trasowania dróg — ostateczne wykończenie tej pracy i jej wydrukowanie nie mogło do tego czasu nastąpić.

Ad. 2.

Sprawa subwencyonowania dróg powiatowych i gminnych.

Od r. 1893 komisya drogowa w sprawozdaniach o czynnościach Dep. IV. przedkładanych corocznie Wys. Sejmowi wyraża stale życzenie, aby przy subwencyonowaniu budowy dróg powiatowych i gminnych było dyrektywą dla Wydziału krajowego szczególniej uwzględnić te powiaty, które wogóle należą do biedniejszych w kraju a nieposiadają komunikacyi uporządkowanych — mając na celu równomierny o ile możności rozwój komunikacyi w stosunku do powierzchni i zaludnienia.

Wydział krajowy, powołując się na swoje przedstawienia — w wyższym przedmiocie przedkładane kilkakrotnie Wys. Sejmowi, jakoteż ze względu na życzenie komisyi drogowej wyrażonej w ostatniem sprawozdaniu, w którym zaznaczono „aby Wydział krajowy poddał tę sprawę dokładnemu zbadaniu i opinię swoją umieścić w najbliższem swoim sprawozdaniu“, — przedstawia dalsze swoje wnioski w sprawie powyższej.

Wydział krajowy sądzi, że akcyja w tym kierunku — ze względu na finansowe położenie kraju — może być tylko w ściśle oznaczonych ramach rozwinięta a mianowicie w ten sposób, że Wys. Sejm jak i dotychczas przyznając wyższe ponad 50% subwencye na budowę dróg w warunkach wyjątkowych prowadzoną przez Wydział krajowy, może analogicznie rozszerzyć swoją działalność i do subwencyonowania konserwacyi niektórych z takich dróg i objęcia tychże w administracyę Wydziału krajowego a mianowicie w tych wypadkach, gdzie fundusze miejscowe niewystarczają na całkowite pokrycie utrzymania tychże i nie mogą starczyć na utrzymanie odpowiednich sił fachowych. Dotyczące reprezentacye powiatowe musiałyby się jednak zobowiązać do stałego corocznego pokrycia części kosztów utrzymania oznaczonego procentowo lub też stałym ryczałtem od kilometra w stosunku do długości drogi.

W razie powzięcia specjalnych uchwał w tym kierunku należałoby uchwalić osobną dotacyę na cel powyższy.

Nadmienia się przytem, że zabezpieczenie racjonalnej konserwacyi dróg w przytoczony wyżej sposób już obecnie zbudowanych jakoteż w budowie pozostających leży w interesie tak ochrony wyłożonych znacznych funduszy jakoteż utrzymania dobrej komunikacyi.

Do takiego rozwiązania kwestyi powyższej zdąża też przedłożony Wysokiemu Sejmowi projekt nowej ustawy drogowej.

Ad. 3.

Sprawa obsadzania dróg drzewami.

W sprawie obsadzania dróg drzewami, Komisya drogowa przyjmując do wiadomości sprawozdanie z czynności Dep. IV. za czas od 16. grudnia 1894 do dnia 30. listopada 1895 zaznaczyła, iż sprawa ta wielkiej a dotąd ogólnie zapoznanej doniosłości, powinna znaleźć racjonalne i stanowcze załatwienie w kierunku nie tylko obostrzenia ale i zasadniczej zmiany dotychczasowych postanowień.

Wydział krajowy nie spuszcza tej sprawy z oczu i zamierza przedłożyć Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy o policyi drogowej, którym objęte będą również przepisy o obsadzaniu dróg drzewami.

Zaznaczyć jednak musimy, że przygotowanie tego projektu winno poprzedzić ścisłe zbadanie skutków wydanego w r. 1892 przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem zestawienia przepisów o policyi drogowej wraz z instrukcją wykonawczą i że potrzeba jeszcze nieco czasu, ażeby o tych skutkach można dokładnie powziąć wyobrażenie, zwłaszcza, że pomienione przepisy dawniej istniejące dopiero po ich zestawieniu w 1892 r. zaczęły istotnie wchodzić w życie i że przeto obecnie reprezentacye powiatowe nie byłyby jeszcze w możności dokładnego i wszechstronnego ocenienia odnośnej reformy na podstawie własnego doświadczenia.

Ad. 4.

Sprawa ulg
taryfowych
na kolejach
państwo-
wych dla
transportu
materiałów
do budowy
i utrzyma-
nia dróg au-
tonomicz-
nych.

Wydział krajowy w r. 1896 czynił dalsze starania dla zachęcenia Wydziałów powiatowych i Magistratów większych miast do stosowania trwałszych materyałów przy budowie i utrzymaniu dróg ze względu na możność sprowadzania tychże kolejami państwowymi wobec przyznawanych ulg taryfowych.

Z nadesłanych sprawozdań okazuje się, że w r. b. zastosowanie transportów kolejami przy dostawach materyałów drogowych wzrosło w stosunku do roku zeszłego, a mianowicie ze zniżeń taryfowych korzystały :

a) Wydziały powiatowe w Bóbrec, Cieszanowie, Jarosławiu, Jaworowie, Łańcucie, Mościskach, Sokalu, Tarnobrzegu i Wieliczce;

b) Magistraty miast Lwowa, Przemyśla, Stanisławowa, Tarnowa, Rzeszowa, Stryja i Wieliczki.

Nadto przy utrzymaniu dróg krajowych w okręgach krakowskim, rzeszowskim, jarosławskim i lwowskim dostawę szutru uskuteczniano częściowo kolejami — a w okręgu krakowskim także materyał drewniany do budowy mostów sprowadzano z Gródka (dębina) i z Bogumiłowic (sośnina) za specjalnemi zniżeniami.

Powyższe transporta uskuteczniane były dotychczas na podstawie zniżeń taryfowych przyznawanych oddzielnie dla pojedynczych przestrzeni; obecnie wskutek dalszych starań Wydziału krajowego generalna Dyrekcyja przyznała ogólne zasadnicze zniżenie taryf dla transportu kamienia i szutru na wszystkich liniach kolei państwowych normując ceny zniżone według stref odległości (odezwa z dnia 19. czerwca 1896 L. 77.090), o czem Wydział krajowy powiadomił Wydziały powiatowe i Magistraty celem spowodowania dalszych badań we wskazanym kierunku (reskr. do LW. 42687/96.) Wydanie tej ogólnej normy taryfowej — jakkolwiek tylko dla transportu kamienia i szutru powinno ułatwić znacznie porównawcze badania warunków, pod jakimi zamiana materyałów byłaby najkorzystniejszą.

Obecnie Wydział krajowy zamierza czynić dalsze starania o uzyskanie podobnych ogólnych norm taryfowych i dla transportów innych materyałów drogowych.

Wogóle zastosowanie wyżej określonych transportów kolejowych wymaga w każdym poszczególnym wypadku porównawczego ocenienia na podstawie badań i doświadczeń, wobec czego użytkowanie refakcyj może być tylko stopniowo wprowadzanem; przytem się zaznacza, że niektóre powiaty chociaż uznają potrzebę sprowadzania materyałów z dalszych okolic, to jednak wobec braku linii kolejowych, względnie znacznego oddalenia od tychże korzystań na razie nie mogą z transportu kolejowego. Po wykończeniu sieci kolejowej w budowie obecnie pozostającej, spodziewać się należy, że użytkowanie refakcyj kolejowych znacznie rozszerzonym zostanie.

Ad. 5.

Sprawa
uzupełnie-
nia sieci
dróg rządo-
wych i wy-
jednania
stałej dota-
cji ze skar-
bu państwa
na subwen-
cyonowanie
dróg po-
wiatowych
i gminnych.

O przedmiocie tym zdaje Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie przy rubryce odnośnych wezwań Wysokiego Sejmu do c. k. Rządu i spraw temuż do załatwienia odstąpionych.

Ad. 6.

Sprawa
uregulowa-
nia drogi
Pienińskiej

W roku 1895 wybudowano część drogi Pienińskiej na długości 372 m. b., a mianowicie: od drogi krajowej Krościenko-Szczawnica do początku Pieniń koszt 10.832 zł.

Pozostało jeszcze do budowy do granicy węgierskiej 1.388 m. b.

Według wypracowanego projektu, koszt budowy tej części drogi wyniosł 19.420 zł. Robót na pomienionej przestrzeni nie rozpoczęto, ze względu, że nie uzyskano dotychczas potrzebnych pod budowę drogi gruntów. (Droga Pienińska nie ma charakteru drogi publicznej).

Rokowania z Węgrami dotyczące budowy drogi na terytorium węgierskim odroczone do czasu, dopóki nie będzie pewności, że grunta potrzebne do jej budowy po stronie Galicyi uzyskane będą.

Uchwała
w sprawie
reformy
ustawy
drogowej.

Uchwałą z dnia 31. stycznia 1896 r. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, by przedłożył na najbliższej sesji sejmowej wnioski do poprawy i uzupełnienia obowiązującej ustawy drogowej.

W tym przedmiocie przedkłada Wydział krajowy Wys. Sejmowi osobne sprawozdanie.

Uchwała
w sprawie
petycji asy-
stenta tech-
nicznego
Józefa Oxiń-
skiego o
przyjęcie
mu lat spe-
dzonych w
służbie kra-
jowej do e-
merytury.

Uchwałą z dnia 24. stycznia 1896 r. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

Petycyę Józefa Oxińskiego odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwie przychylnego załatwienia.

W załatwieniu powyższej uchwały Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy oznajmił petentowi, że sprawa policzenia mu lat służby krajowej spędzonej na posadzie pomocnika technicznego, wziętą będzie pod rozwagę odpowiednio do postanowień statutu emerytalnego przy ewentualnem przeniesieniu go w stan spoczynku.

Uchwała
o petycji
Stanisława
Grzegorza
Weryhy Da-
rowskiego
o reaktyw-
owanie go na
posadę kon-
duktora
dróg krajo-
wych.

W załatwieniu odstąpionej Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycji Stanisława Grzegorza Weryhy Darowskiego o reaktowowanie go na posadzie konduktora dróg krajowych, zawiadomił Wydział krajowy petenta, iż powyższej prośbie jego zadość uczynić nie może.

Uchwała
o petycji
emerytowa-
nego kondu-
ktora Sta-
nisława
Reichera o
zapomogę.

W załatwieniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1896 r. zawiadomił Wydział krajowy p. Stanisława Reichera, em. konduktora dróg krajowych, iż Wysoki Sejm nad petycyą jego o zapomogę przeszedł do porządku dziennego.

Uchwała w sprawie petycyi drożników dróg krajowych o zaopatrzenie na starość.

Uchwałą z dnia 1. lutego 1896 r. odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę drożników dróg krajowych o polepszenie bytu do zbadania i postawienia odpowiednich wniosków na następnej sesji sejmowej, W przedmiocie tym przedkładamy osobne sprawozdanie.

Uchwała w sprawie petycyi gminy i obszaru dworskiego Kreców o przełożenie drogi krajowej Przemysł-Sanok na przestrzeni od Tyrawy do Wujskiego.

Uchwałą z dnia 14. stycznia 1896 r. przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego nad petycyą gmin i obszarów dworskich Krecowa, Kuźminy i innych o przełożenie drogi krajowej Przemysł-Sanok między Tyrawą wołoską a Wujkiem. O powyższej uchwale Wysokiego Sejmu poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Dobromilu reskryptem z dnia 11. lutego 1896 l. 3.582 zawiadomić petentów.

Petycyę gminy miasta Halicza i okolicznych mieszkańców o zniesienie myta na drodze krajowej i powiatowej w Haliczu lub przeniesienie zapory mytniczej.

Uchwałą z dnia 27. stycznia 1896 r. udzielił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do urzędowania petycyę gminy miasta Halicza i okolicznych mieszkańców o zniesienie myta na drodze krajowej i powiatowej w Haliczu lub przeniesienie zapory mytniczej.

Spełniając powyższą uchwałę Wysokiego Sejmu, poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Stanisławowie, aby w porozumieniu z inżynierem okręgowym dróg krajowych zbadal okoliczności we wniesionej petycyi przytoczone i następnie przedstawił Wydziałowi krajowemu uzasadnione wnioski. Dotąd nie otrzymaliśmy od Wydziału powiatowego zażądanego sprawozdania.

Petycyę gminy Grabownica o wolny przejazd przez zaporę mytniczą na drodze krajowej Dynów-Sanok

Uchwałami z dnia 21. stycznia i 8. lutego 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę gminy Grabownica i petycyę miasteczka Dynów z pięciu sąsiednimi gminami i obszarami dworskimi o uregulowanie zapór mytniczych na drodze krajowej Dynów-Sanok, z poleceniem zbadania tej sprawy i ile możności przychylnego załatwienia.

W wykonaniu powyższego polecenia Wysokiego Sejmu przeprowadzone zostało przez c. k. starostwo brzoźowskie przy udziale delegatów Wydziału krajowego i stron interesowanych komisyjne zbadanie warunków omycenia na drodze krajowej Dynów-Sanok. Wydział krajowy, na podstawie tego dochodzenia, w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem powołał komisję, która w celu odpowiedniego uregulowania zapór mytniczych na rzeczonyj drodze krajowej.

W wykonaniu powyższego polecenia Wysokiego Sejmu przeprowadzone zostało przez c. k. starostwo brzoźowskie przy udziale delegatów Wydziału krajowego i stron interesowanych komisyjne zbadanie warunków omycenia na drodze krajowej Dynów-Sanok. Wydział krajowy, na podstawie tego dochodzenia, w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem powołał komisję, która w celu odpowiedniego uregulowania zapór mytniczych na rzeczonyj drodze krajowej.

Petycyę hr. Elżbiety Dunin-Borkowskiej

Uchwałą z dnia 27. stycznia 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu wniesioną petycyę obszarów dworskich w Dołżance i Domamoryczu od opłaty myta krajowego w Zagrobeli do możliwego uwzględnienia.

o uwolnienie obszarów dworskich w Dołżance i Domamoryczu od opłaty myta krajowego w Zagrobeli.

Wykonując powyższą uchwałę Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy postanowił przyznać wyżejwymienionym obszarom dworskim żądane uwolnienie od opłaty myta w Zagrobeli po wyjściu kontraktu o dzierżawę tego myta, a to pod warunkami, pod jakimi przyznano już uwolnienie gminom w Dołżance i Domamoryczu.

Petycja gminy Mokrastrona o przeniesienie zapory mytniczej na drodze krajowej w Przeworsku.

Uchwałą z dnia 25. stycznia 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia petycję gminy Mokrastrona o przeniesienie zapory mytniczej na drodze krajowej w Przeworsku.

Załatwiając powyższą petycję Wydział krajowy, po przeprowadzeniu w tej sprawie komisijnego dochodzenia na miejscu, zamierza w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem dokonać uregulowania myta w Przeworsku w ten sposób, że dotychczasowe myto mostowo-drogowe zostanie rozdzielone z pozostawieniem myta mostowego w 1 km drogi krajowej, a przeniesienie myta drogowego do 4 km drogi krajowej. Na tej podstawie mieszkańcy gminy Mokrastrona uwolnieni zostaną od opłaty myta drogowego.

Petycja zwierzchności gminnej miasta Sokółowa o odpisanie kwoty 800 zł. 96 ct. należnej funduszowi krajowemu.

W załatwieniu odstąpionej przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia petycji zwierzchności gm. Sokółowa w sprawie odpisania pretensyi funduszu krajowego w kwocie 800 zł. 96 ct. przypadającej z tytułu datku deklarowanego na budowę drogi krajowej Rzeszów-Nadbrzezie, Wydział krajowy uwzględniając trudność położenia finansowego pomienionej gminy postanowił wyjątkowo zwolnić ją od uiszczenia połowy całej należności w kwocie 800 zł. 96 ct., t. j. opuścić kwotę 400 zł. z warunkiem, że reszta pretensyi w kwocie 400 zł. 06 ct. zostanie funduszowi krajowemu spłaconą regularnie w czterech po sobie następujących ratach rocznych a mianowicie:

1. w roku 1897 kwota 100 zł. 96 ct.
2. " 1898 " 100 "
3. " 1899 " 100 "
4. " 1900 " 100 "

Równocześnie oznajmiono proszącej gminie, iż gdyby którakolwiek z powyższych rat nie została w terminie uiszczoną, gmina obowiązana będzie do zapłacenia całej należności w kwocie 800 zł. 96 ct.

Uchwała w sprawie petycji Wydziału pow. w Sokalu o przyznanie na budowę dróg powiatowych w tamtejszym powiecie wyższej subwencji w kwocie 12.000 zł. rocznie.

Uchwałą z dnia 24. stycznia 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycję Wydziału powiatowego w Sokalu o podwyższenie subwencji na budowę dróg powiatowych z 7.000 zł. na 12.000 zł. rocznie.

W wykonaniu powyższej uchwały i załatwieniu tej petycji oznajmił Wydział krajowy, Wydziałowi powiatowemu w Sokalu, że prośby jego nie może uwzględnić, w obec szczupłych funduszy subwencyjnych, jakimi rozporządza i w obec wyczerpania ich promesami udzielonemi innym powiatom w kraju.

Uchwała w sprawie podwyższenia subwencji na budowę drogi powiatowej Złoczów-Ożydów.

Uchwałą z dnia 20. stycznia 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia petycję Wydziału powiatowego w Złoczowie o podwyższenie subwencji krajowej z 40% na 50% kosztów budowy drogi powiatowej Złoczów-Ożydów. W myśl powyższego polecenia, podwyższył Wydział krajowy uchwałą z dnia 18. lutego 1896 l. 5.173, przyznany złoczowskiemu Wydziałowi powiatowemu zasiłek z 40% na 50% rzeczywistych kosztów budowy tej drogi, asygnując subwencyę w kwocie 5.000 zł. w. a. na niepokryte przez powiat wspomniany dotychczas wydatki na tę drogę poniesione, niemniej na wykończenie tej arteryi komunikacyjnej.

Uchwała w sprawie petycji Wydziału pow. w Koszowie o przyznanie mu większej dotacyi na budowę drogi powiatowej Koszów-wysokiej uchwały sejmowej.

Uchwałą z dnia 4. lutego 1896 podwyższył Wysoki Sejm, uwzględniając petycję powiatu kossowskiego, przyznając mu subwencję na konstrukcyę drogi powiatowej Koszów-Jasionów górny z 70% na 75% rzeczywistych kosztów budowy tej drogi.

O tej uchwale Wysokiego Sejmu zawiadomił Wydział krajowy powiat kossowski rozporządzeniem tutejszem z dnia 3. marca 1896 do L.W. 9.719, udzielając dalsze zasiłki na cel powyższy (vide wykaz subwencyi, zamieszczony w niniejszym spraw.) w myśl na początku wymienionej uchwały sejmowej.

Sprawa budowy dróg: a) gminnych w Zakopanem, b) Jaszczurówka-Łysa polana, c) Łysa polana-Morskie Oko.

I. Subwencyonowane drogi gminne w Zakopanem.

Od roku 1889 do końca roku 1896 wybudowano następujące drogi:

1. Krupówki	długości 1320 m. b.	kosztem 4.174.15 zł.
2. Zamoyskiego . . .	" 2850 " " "	13.456.75 "
3. Przecznice	" 300 " " "	682.67 "
4. Chałubińskiego . .	" 770 " " "	3.890.91 "
5. Chramcówki	" 1546 " " "	4.495.15 "
6. Bystre-Jaszczurówka	" 1900 " " "	8.458.44 "
Razem	8686 m. b.	kosztem 35.158.07 zł.

Wybudowano częściowo:

7. Drogę do Kościelisk na	długości 1650 m. b.	kosztem 4.687.25 zł
8. " " Olczy " " "	600 " " "	3.212.20 "
Razem	2250 m. b.	kosztem 7.899.45 zł.

Ogółem wybudowano 10 936 km kosztem 43.057.52 zł.

Udział funduszu krajowego wynosi . . . 28.226.02 "

To jest 65.6%

II. Droga z Jaszczurówki do Łysej Polany.

Ukończono budowę od Jaszczurówki do Brzanówki na długości 9 km.

Od Brzanówki do Łysej Polany na długości 7600 m. b. — roboty ziemne i budowlane są na ukończeniu, — rozpoczęto przytem dostawę kamienia i szutrowanie

III. Droga z Łysej Polany do Morskiego Oka.

Dokonano studya wstępne, oraz przeprowadzono na gruncie częściowe zdjęcia dla wypracowania projektu drogi między Łysą Polaną a Roztoką.

Wydział krajowy w myśl uchwały Wysokiego Sejmu polecił Wydziałom powiatowym w Nowym Sączu i Nowym Targu, aby wezwali wszystkie strony interesowane do utworzenia komitetu przy udziale delegatów Wydziałów powiatowych, celem przedłożenia Wydziałowi krajowemu szczegółowego projektu budowy drogi z Piwnicznej do Szczawnicy, oraz deklaracyi co do ofiar, jakimi strony interesowane zamierzają przyczynić się do kosztów budowy.

Polecenia powyższego Wydziału powiatowe dotychczas nie wykonały. W miesiącu sierpniu bieżącego roku odbył się w Szczawnicy zjazd stron interesowanych, ale bez udziału delegatów Wydziałów powiatowych. Na zjeździe tym nie złożono żadnych deklaracyi dotyczących datków na rzecz budowy pomienionej drogi.

Uchwałą w sprawie petycji Wydziału pow. w Nadwórnianinie o przyznanie subwencyi krajowej w wysokości 70% ogólnych

Uchwałą z dnia 14. stycznia 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia, po myśli okólnika naszego z dnia 22. grudnia 1882 i dodatkowej instrukcyi z dnia 20. lipca 1890, petycję Wydziału powiatowego w Nadwórnianinie o przyznanie 70% zasiłku na budowę dróg gminnych Nazawizów-Winograd, Delatyn-Łuczki i Nadwórnianin-Łączyn.

W załatwieniu tej petycji, oznajmił Wydział krajowy reskryptem z dnia 18. lutego 1896 l. 81.024/95 Wydziałowi powiatowemu w Nadwórnianinie, że postanowił przyznać powiatowi tamtejszemu w zasadzie zasiłek

kosztów budowy dla dróg gminnych Naważów-Winogrod Nadworna-Łanczyn i Delatyn-Łuczki. z funduszu krajowego w wysokości 50% rzeczywistych kosztów budowy, lecz na jedną z tych dróg, której budowę jako najpilniejszej uzna nadworniańska Rada powiatowa.

Dla uzasadnienia tej decyzji przytoczył Wydział krajowy, że podjęcie równoczesne budowy kilku dróg w ogólności nigdy nie jest wskazanem, a w danym wypadku dla braku potrzebnych funduszy wprost niemożliwe.

Gdy Rada powiatowa w Nadwornie upoważniła tamtejszy Wydział powiatowy do wyboru jednej z tych powyżej wspomnianych trzech dróg celem przeprowadzenia jej budowy, a tenże postanowił przystąpić do budowy drogi, wiodącej z Nadworna przez Majdan Górny do Łanczyna, wyasygnował Wydział krajowy zasiłek w kwocie 2 000 na rzecz budowy tej drogi, delegując zarazem swego inżyniera w celu sporządzenia na miejscu projektu całej powyższej subwencyonowanej drogi.

Uchwała w sprawie petycji Rady powiatowej w Rzeszowie o subwencyę na przełożenie i rekonstrukcyę drogi Tyczyn-Jawornik.

Uchwałą z dnia 17. stycznia 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę Rady powiatowej w Rzeszowie o subwencyę na rekonstrukcyę drogi Tyczyn-Jawornik do przychylnego załatwienia po myśli uchwały sejmowej z dnia 13. października 1882 i okólnika naszego z dnia 22. grudnia 1882 l. 51.432

Załatwiając pomienioną petycyę oznajmił Wydział kraj. reskryptem z dnia 24. kwietnia 1896 l. 82.577/95 Wydziałowi powiat. w Rzeszowie, że gdy budowa drogi Tyczyn-Jawornik traktowana jest przez Wydział kraj. w myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 13. października 1882, już od r. 1889 a na rzecz tej budowy przyznał już Wydział krajowy, tamtejszemu powiatowi subwencyę z funduszy krajowych, równającą się 50% rzeczywistych kosztów budowy, przeto nie mogąc przyznanej subwencyi podwyższyć, po myśli wskazówki zawartej w powyższej uchwale Wysokiego Sejmu, przyznał powiatowi nadzwyczajną subwencyę w kwocie 8.000 zł. w. a.

Subwencyę tę wyasygnowaliśmy powiatowi, delegując nadto zastępcę Dyrektora oddziału techniczno-drogowego dla poprawienia na gruncie operatu technicznego budowy tej drogi i udzielenia powiatowi pomocy technicznej.

Uchwała w sprawie petycji gminy Wrzawy i innych o budowę drogi z Gorzyc do Chwałowic wraz z petycyą mieszkańców prawego brzegu Sanu w pow. tarnobrzesckim o wybudowanie drogi z Chwałowic do Jastkowic.

Uchwałą z dnia 24. stycznia 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia w kierunku zainicyonowanym uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 31. stycznia 1895 petycyę gminy Wrzawy, Pniowa, Antoniowa, Witkowic i Chwałowic o budowę drogi z Gorzyc do Chwałowic. Jak to w zeszlórocznem sprawozdaniu z czynności nadmieniliśmy, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 31. stycznia 1895, którą odstąpiono Wydziałowi krajowemu do zbadania takąż samą petycyę gminy Wrzawy i innych powyższych, nie mniej w myśl dalszej uchwały Sejmowej z dnia 9. lutego 1895, którą przekazano Wydziałowi krajowemu niezałatwioną przez Wysoki Sejm petycyę mieszkańców prawego biegu Sanu, w powiecie tarnobrzesckim, o wybudowanie drogi z Chwałowic do Jastkowic, udzielił Wydział krajowy pomienione petycyę Wydziałowi powiatowemu w Tarnobrzegu do zbadania i zdania sprawy. Po otrzymaniu od tegoż odpowiedzi, że budowa pomienionych dróg jest nader potrzebną dla ludności okolicy odnośnej w powiecie, zapytał Wydział krajowy c. k. Rząd, czy budowa dróg z Chwałowic do Gorzyc i z Chwałowic do Jastkowic, mogłaby być popartą zasiłkiem ze skarbu państwa.

Odezwa z dnia 14. listopada 1895 odpowiedziało c. k. Prezydium Namiestnictwa, że droga z Chwałowic do Jastkowic, na prawym brzegu Sanu w powiecie tarnobrzesckim, nie należy do kategorii dróg ważnych, natomiast część drogi z Chwałowic do Gorzyc położona na lewym brzegu Sanu, a więc część z Gorzyc do Czekaia liczy się do dróg ważniejszych, przeto możliwem jest udzielenie zasiłku na tę ostatnią drogę z funduszy państwowych, do starań tych jednak potrzeba operatu technicznego, dokładnego liczbowego określenia funduszy na tę drogę, przez inne czynniki zapewnionych i wyjaśnień, co do przyszłego jej utrzymania.

Na żądanie przedłożenia operatu i wyjaśnień w wspomnianym kierunku, przysłał Wydział powiatowy w Tarnobrzegu potrzebne daty

wraz z operatem technicznym, które wraz z wyczerpującym sprawozdaniem przedłożyliśmy c. k. Prezydium Namiestnictwa odezwą z dnia 9. września 1896 l. 52.830. Dalszej odpowiedzi c. k. Rządu nie otrzymaliśmy dotychczas.

Uchwała w sprawie petycji Wydziałów powiatowych w Łańcucie i Jarosławiu o przyznanie subwencji na budowę dróg Przeworsk-Markowa, Przeworsk-Maćkówka i Maćkówka-Bystrowice, i stosownie do wyniku tych badań do udzielenia subwencji aż do wysokości 60% rzeczywistych kosztów budowy tych dróg.

Uchwałą z dnia 6. lutego 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania petycyę Wydziałów powiatowych w Łańcucie i Jarosławiu o przyznanie subwencji na budowę dróg Przeworsk-Markowa i Przeworsk-Maćkówka zasilek w wysokości 60% rzeczywistych kosztów budowy tych dróg o rocznych ratach po 4.000 zł. dla pierwszej, a 3.000 zł dla drugiej drogi, wyznaczając nadto swego inżyniera do wykończenia szczegółowego projektu drogi Przeworsk-Markowa.

Na budowę zaś drogi Przeworsk-Bystrowice udzielił Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Jarosławiu subwencyę w wysokości 60% rzeczywistych kosztów jej budowy, płatną w rocznych ratach po 3.000 zł. i wyznaczył również inżyniera do prowadzenia budowy. Wspomniane Wydziały powiatowe zeskontowały powyższe promesy subwencyjne w Banku krajowym.

Uchwała w sprawie subwencyonowania budowy drogi Synowódzko-wyżne-Schodnica i budowy mostu na rzece Stryju w Kruszelnicy. Uchwałą z dnia 1. lutego 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę Wydziału powiatowego w Stryju o subwencyę na budowę drogi Synowódzko-wyżne-Schodnica i budowy mostu na rzece Stryju w Kruszelnicy.

Uchwałą z dnia 22. grudnia 1882 l. 51.432 i dodatkowej instrukcyi z dnia 20. lipca 1890 l. 3.326 z uwzględnieniem uchwały sejmowej z dnia 22. stycznia 1895 dotyczącej bezprocentowej pożyczki w wysokości 25% kosztów na budowę mostu w Kruszelnicy.

W myśl powyższej uchwały przyznał Wydział krajowy uchwałą z dnia 10. kwietnia 1896 l. 9.720 Wydziałowi powiatowemu w Stryju zasilek z funduszu krajowego na budowę części powyższej drogi od Synowódzka do Kruszelnicy w wysokości 50% rzeczywistych kosztów budowy, w miarę rozporządzalnych funduszy i pod warunkiem, że Wydział powiatowy stryjski przy budowie tej drogi zastosuje się ściśle do przepisów zawartych w powyżej podanym okólniku naszym i dodatkowej instrukcyi.

Zarazem zawiadomiono Wydział powiatowy stryjski, że w tej subwencji mieści się już zasilek przyznany mu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 22. stycznia 1895, a wynoszący 15% kosztów rzeczywistych budowy mostu na rzece Stryju w Kruszelnicy. Decyzją co do subwencyonowania dalszej części projektowanej drogi, a mianowicie jej linii Kruszelnica-Urycz, odroczył Wydział krajowy do czasu, gdy okaże się możliwość uzyskania znaczniejszych na ten cel datków od stron interesowanych.

Uchwała w sprawie petycji dwudziestu kilku obszarów dworskich, gmin i właścicieli folwarków w powiecie kołomyjskim o subwencyę na budowę mostu na Prucie i rekonstrukcyę drogi z Pererowa do Mykietyniec, Wydziałowi krajowemu do wdrożenia, porozumienia z Wydziałem powiatowym w Kołomyi i załatwienia jej po myśli okólnika Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 i dodatkowej instrukcyi z dnia 20. lipca 1890.

Wykonując powyższe polecenie Wysokiego Sejmu, zawiadomiliśmy reskryptem z dnia 21. lutego 1896 l. 6.544 Wydział powiatowy kołomyjski o tej uchwale Wysokiego Sejmu z wezwaniem, by tenże treść uchwały sejmowej podał do wiadomości petentów, oraz przygotował budowę tej drogi, objętej programem akcji powiatu tamtejszego.

Pouczając petentów w jaki sposób mogą uzyskać żadaną na ten cel subwencyę, polecono Wydziałowi powiatowemu, sporządzić wstępny projekt budowy tej drogi i przybliżony kosztorys wydatków, wreszcie wy-

kazał fundusze dyspozycyjne na tę budowę lub spodziewane udziały stron interesowanych.

Wskazano także powiatowi kołomyjskiemu, że z uwagi, iż wspomniana droga prowadzić będzie w dalszym ciągu przez powiat kossowski; byłoby pożądanem porozumienie w tej sprawie obu powiatów. Mimo dwukrotnych wezwań, nie otrzymał Wydział krajowy do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania żadnego oświadczenia się powiatu kołomyjskiego w tej sprawie.

Uchwała
w sprawie
petycyi gmin
Łączki Wo-
jasiówka,
Prybówka
i Widacz po-
wiatu jasiel-
skiego o
zbudowanie
ławy lub
mostu na
Wisłoku.

Uchwałą z dnia 20. stycznia 1896 odstąpił Wysoki Sejm, Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę gmin Łączki, Wojasiówka, Prybówka i Widacz o zbudowanie ławy lub mostu na rzece Wisłoku, na drodze gminnej wiodącej z Łączek do Wojaszówki.

Wykonując powyższe polecenie Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy przesłał Wydziałowi powiatowemu w Jaśle, reskryptem swym z dnia 28. lutego 1896 l. 5.176, odnośny plan i kosztorys projektowanej ławy dla pieszych z nadmienieniem, że ławę tę według planu dołączonego, można łatwo zamienić na most jednotorowy, z nieznacznem powiększeniem kosztów, a most taki łącząc dwie równoległe drogi i przedzielone Wisłokiem mógłby mieć nierównie większe znaczenie dla okolicy, niż ława dla pieszych.

Zarazem oznajmił Wydział krajowy powiatowi jasielskiemu, że wobec lokalnego tylko znaczenia projektowanego mostu, mógłby udzielić z funduszu krajowego na ten cel subwencyę w wysokości 20% rzeczywistych kosztów budowy pod warunkiem, że reszta kosztów pokrytą będzie miejscowymi środkami, a powiat zastosuje się do warunków ogólnych o subwencyonowaniu.

O tej swej decyzji polecił Wydział krajowy zawiadomić petycyonujące gminy Wydziałowi powiatowemu w Jaśle, którego zwrócił zarazem uwagę, że byłoby wskazaniem, by wobec rzeczywistej potrzeby projektowanego mostu udzielił także Wydział powiatowy na ten cel subwencyi z powiatowego funduszu dróg gminnych. Dotychczas nie ma Wydział krajowy w tej sprawie żadnych dalszych oświadczeń powiatu lub stron.

Uchwała
w sprawie
petycyi gmi-
ny i obszaru
dworskiego
Rolów o
subwencyę
na budowę
drogi Rolów-
Dobrowlany.

Uchwałą z dnia 8. lutego 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę gminy i obszaru dworskiego Rolów, w powiecie drohobyckim, o subwencyę na budowę drogi z Rolowa do Dobrowlan, do możliwego uwzględnienia po myśli okólnika Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 l. 51.432, zawierającego ogólne przepisy o subwencyonowaniu przez kraj dróg gminnych i powiatowych.

Rozporządzenie Wydziału krajowego z d. 29. marca 1896 l. 11.277, będącem wykonaniem powyższego polecenia Wysokiego Sejmu, wezwano Wydział powiatowy w Drohobyczu, by przedłożył Wydziałowi krajowemu szczegółowy projekt budowy tej drogi wraz z kosztorysem, a wówczas będzie Wydział krajowy w możności powzięcia decyzji w kierunku ewentualnego subwencyonowania tej arteryi komunikacyjnej.

O treści wspomnianego naszego rozporządzenia, polecono Wydziałowi powiatowemu w Drohobyczu zawiadomić petentów.

Dotychczas, mimo dwukrotnych dalszych wezwań, nie przedłożył nam drohobycki Wydział powiatowy żadnego sprawozdania o stadium, w jakim ta sprawa się znajduje

Sprawa
budowy dro-
gi Olesko-
Sokołówka.

Gminy Kąty i Olesko wniosły petycyę do Wysokiego Sejmu o budowę drogi Olesko-Sokołówka.

Wydział powiatowy złoczowski zarządził naprawę drogi Olesko-Kąty i udzielił na ten cel zasiłek 500 zł.

Rada powiatowa złoczowska uznała drogę Ożydów Sokołówka, jako drugi publiczny dojazd kolejowy, albowiem Olesko jest już połączone dojazdem kolejowym z Ożydowem.

Po zbudowaniu drugiego dojazdu z Ożydowa do Sokołówki utworzone zostanie połączenie Oleska z Sokołówką i przeto zostanie zaspokojone w znacznej części — żądanie w petycyi wyrażone.

Uchwała w sprawie petycji gminy Sułkowice o ukończeniu budującej się tamże subwencyonowanej drogi jako części drogi gminnej Biertowice-Zembrzyce.

Uchwałą z dnia 8. lutego 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia petycję gminy Sułkowice, w powiecie myślenickim, o ukończenie budowy części drogi gminnej Biertowice-Zembrzyce, idącej przez wieś Sułkowice.

W wykonaniu powyższego polecenia Wysokiego Sejmu zawiadomił Wydział krajowy reskryptem swym z dnia 3. marca 1896 l. 6.637 Wydział powiatowy w Myślenicach, że część tej drogi Biertowicko-Zembrzyckiej, idącej od gościńca państwowego do szkoły kowalskiej w Sułkowicach, wybudowano w r. 1895, a jakkolwiek przedłużenie budowy tej drogi przez wieś jest pożądanem, to jednak pilniejszym jest przebudowanie mostu, na Paleczce w Budzowie, który to most grozi zawaleniem. Zarazem zawiadomił Wydział krajowy tenże Wydział powiatowy, że przedłożone przezeń operaty na ukończenie budowy całej drogi Biertowicko-Zembrzyckiej przesłał c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie z usilnem poparciem o wyjednanie na ten cel odpowiedniej subwencji ze skarbu Państwa i wstawienie jej do budżetu państwowego na r. 1897.

Odezwą z dnia 21. września 1896 l. 7.880/pr. oznajmiło Wydziałowi krajowemu c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że przedłożyło techniczne operaty dla dalszej budowy tej drogi c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, celem wyjednania subwencji rządowej, o czem doniósł Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Myślenicach reskryptem z dnia 28. września 1896 l. 60.097.

Uchwała w sprawie petycji gminy Podmichale w powiecie Kaluskim o przywrócenie komunikacji na drodze gminnej w tej miejscowości.

Uchwałą z dnia 8. lutego 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycję gminy Podmichale w powiecie Kaluskim o przywrócenie komunikacji na drodze gminnej w tej miejscowości.

W wykonaniu powyższego polecenia Wysokiego Sejmu zawiadomiono petycyonującą gminę za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Kałuszu, że ostateczne uregulowanie drogi gminnej w Podmichalu dla publicznego użytku, nastąpić może dopiero po systematycznym uregulowaniu Łomnicy bo zaprojektowanie tego przełożenia drogi jest ściśle związane z projektem regulacji wspomnianej rzeki.

Ponieważ jednak regulacja Łomnicy może być ze względów finansowych rozpoczęta dopiero w roku 1897, a w interesie należytej komunikacji w Podmichalu okazało się już dziś koniecznem urządzić prowizoryczny przejazd przez tamtejsze grunta dworskie, przeto delegował Wydział krajowy w tym celu na miejsce swego inżyniera i polecił Wydziałowi powiatowemu w Kałuszu, reskryptem tutejszym z dnia 6. lipca 1896 l. 36.206, wykonać odpowiednie roboty wedle wskazówek delegowanego inżyniera, któreby mogły przywrócić należyta w gminie Podmichalu komunikację.

O skutkach zarządzeń swych nie otrzymał dotychczas Wydział krajowy żadnego sprawozdania ze strony Wydziału powiatowego w Kałuszu.

Uchwała w sprawie petycji obszaru dworskiego w Melnie o zarządzenie budowy drogi z Firlejowa przez Melnę do Strzelisk nowych.

Uchwałą z dnia 6. lutego 1896 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby załatwił we własnym zakresie działaniu petycję obszaru dworskiego w Melnie o zarządzenie budowy drogi z Firlejowa przez Melnę do Strzelisk nowych.

Wykonując powyższe polecenie Wysokiego Sejmu odniósł się Wydział krajowy reskryptem z dnia 20. kwietnia 1896 l. 12.911 do interesowanych w tej sprawie w pierwszym rzędzie Wydziałów powiatowych w Bóbrce i Rohatynie z wezwaniem, aby powyższe Reprezentacye powiatowe oświadczyły swą opinię w tej kwestyi; w szczególności oznajmiły, jakimi datkami mogłyby się przyczynić do budowy wspomnianej drogi.

Odpowiedzi powiatów, które oświadczyły gotowość złożenia datków na budowę tej drogi, lecz pod warunkiem, jeżeli c. k. Rząd oświadczy się za subwencyonowaniem z funduszków państwa tej drogi, przesłał Wydział krajowy wraz z sprawozdaniem swoim c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie, naco otrzymał odpowiedź c. k. Rządu, intymowaną odezwą c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 2. października 1896 l. 8.979, że

droga z Firlejowa do Strzelisk, przez Mełnę idąca, nie należy do tych ważnych pod względem państwowym dróg, dla których mogłoby c. k. Namiestnictwo przed ukończeniem innych ważniejszych komunikacyi, starać się o zasiłek z funduszków państwowych.

O tem oświadczeniu c. k. Rządu zawiadomił Wydział krajowy Wydział powiatowy w Bóbrce i w Rohatynie reskryptem z dnia 10. października 1896 l. 62 544.

Petycja obszaru dworskiego w Mełnie o udzielenie koncesyi do poboru myta mostowego na rzece Swierz.

Uchwałą z dnia 6. lutego 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycję obszaru dworskiego w Mełnie o udzielenie koncesyi do poboru myta mostowego na rzece Swierz.

Wykonując powyższą uchwałę Wysokiego Sejmu poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Rohatynie zbadanie na miejscu warunków żądanej koncesyi. Dotychczas nie otrzymaliśmy od tegoż Wydziału powiatowego sprawozdania w tym przedmiocie.

C.

Petycje przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazane.

Uchwałą z dnia 8. lutego 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu wszystkie niezalatwione petycje.

W wykonaniu uchwały powyższej zalał Wydział krajowy wszystkie przekazane mu petycje.

D.

Wezwania do c. k. Rządu i sprawy temuż do załatwienia odstąpione.

Uchwała w sprawie wyjednania stałej dotacyi ze skarbu Państwa na subwencyonowanie budowy dróg powiatowych i gminnych w kraju w stosunku na ten cel przyczynia się fundusz krajowy, w sprawie uzupełnienia sieci dróg rządowych w kraju i uzyskania dodatkowego kredytu na subwencye dla bu-

Uchwałą z dnia 30. stycznia 1896 wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd, ażeby:

1. wyjednał stałą dotację ze skarbu Państwa na subwencyonowanie budowy dróg powiatowych i gminnych w kraju, a to w tym, co najmniej, w jakim na ten cel przyczynia się fundusz krajowy;

2. wziął co rychlej pod rozwagę sprawę uzupełnienia sieci dróg rządowych w kraju i odpowiednie wnioski przedłożył Radzie Państwa do konstytucyjnego traktowania.

Następnie dalszą uchwałą z dnia 6. lutego 1896, będącą w związku z wezwaniem pod I., wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd, ażeby w drodze konstytucyjnej przeprowadził uzyskanie dodatkowego kredytu na subwencye dla budowy dróg w powiatach, dotkniętych ruchem emigracyjnym. W załatwieniu powyższych wezwań zawiadomiło c. k. Prezydium Namiestnictwa odezwą z dnia 6. maja 1896 l. 4.040/pr. Wydział krajowy, że wspomniane uchwały Wysokiego Sejmu przedłożyło c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, a dalszą odezwą z dnia 20. maja 1896 l. 12 181/pr. znajmiło nam, że sprawa utrzymania dróg rekonstruowanych z pomocą zasiłków państwowych winna być komisyjnie zbadaną na miejscu przez organa Wydziału krajowego, przy udziale organów c. k. Rządu i to na podstawie wykazu tych dróg, na których prawidłową konserwację środki przewidziane ustawą drogową nie wystarczają, oraz na podstawie zebrać się mającego materiału i programu przeprowadzenia wyżej wspomnianych dochodzeń komisjonalnych.

dowy dróg w powiatach, dotkniętych ruchem emigracyjnym.

W wykonaniu tego ostatniego żądania przedłożył Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu, odezwą z dnia 7. sierpnia 1896 l. 17.912 żądany przezeń wykaz dróg powiatowych i gminnych, zbudowanych przez organa c. k. Rządu lub w ich zastępstwie przez organa autonomiczne przy udziale subwencji państwowych, zestawiony na podstawie sprawozdań przedłożonych nam przez odnośne Wydziały powiatowe wraz z szczegółowym zestawieniem i podziałem dróg na trzy kategorie wedle stopnia interesu, jaki mieć może w ich utrzymaniu państwo z jednej, a kraj, powiat lub gmina z drugiej strony.

W końcu zaznaczył Wydział krajowy w tej odezwie, że rozdział dróg, jak niemniej program budowy nowych dróg, zbadanie ich warunków technicznych mogłoby być rozstrzygnięte na konferencyi delegatów c. k. Rządu oraz Wydziału krajowego, dlatego upraszał Wydział krajowy o wyznaczenie delegatów i oznaczenie czasu i miejsca proponowanej konferencyi.

Dotychczas nie otrzymał Wydział krajowy odpowiedzi od c. k. Namiestnictwa w tej sprawie, jak niemniej w sprawie wyjednania dodatkowego kredytu na subwencye dla budowy dróg w powiatach, dotkniętych ruchem emigracyjnym, mimo kilkakrotnych dalszych odezw, wystosowanych do c. k. Prezydium Namiestnictwa.

Petycja Rady powiatowej w Brodach o uchylenie prawa poboru myta prywatnego przez obszar dworski w Toporowie od mostu w Toporowie na potoku Radosławka.

Uchwałą z dnia 20. stycznia 1896 odstąpił Wysoki Sejm c. k. Rządowi petycję Rady powiatowej w Brodach, o uchylenie prawa poboru myta prywatnego przez obszar dworski w Toporowie od mostu w Toporowie na potoku Radosławka do przychylnego załatwienia.

W załatwieniu wyżwspomnianej petycyi oznajmiło c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 30. października 1896 l. 81.951, że c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych załatwiając jednocześnie wniesiony poprzednio a z pomienioną petycją w związku będący rekurs brodzkiego Wydziału powiatowego przeciw orzeczeniu c. k. Namiestnictwa w tej sprawie wydanemu, decyzją z dnia 15. września 1896 l. 19.330 nie uwzględniło tego rekursu z powodu, że Wydział powiatowy wniósł rekurs po upływie czterotygodniowego terminu do wniesienia rekursu wyznaczonego.

O tej decyzyi zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Brodach.

Wydział krajowy nie przedkłada w tym przedmiocie Wysokiemu Sejmowi osobnego wniosku, albowiem jest zdania, że w ogólności sprawa uregulowania myt nadanych bez terminu na czas nieograniczony wymaga zasadniczego załatwienia drogą ustawodawstwa krajowego i dlatego Wydział krajowy objął ją przedłożonym Wysokiemu Sejmowi projektem nowej ustawy drogowej. Jeżeli proponowane przez Wydział krajowy postanowienie odnośne (7 ustęp §. 9. projektu) uzyska moc ustawową, natenczas sprawa poboru myta w Toporowie będzie mogła być załatwioną stanowczo i bez trudności.

E.

Drogi krajowe.

a) Utrzymanie dróg krajowych.

Utrzymanie dróg krajowych w r. 1896 w ogóle było normalne. Znaczniejsze szkody elementarne zrządzone zostały na drogach krajowych w nowotarskim, sądeckim i brzeżańskim okręgu, a naprawa ich wymaga wydatków w kwocie 5.200 zł.

Nadmieniamy przytem, że 40 mostów drewnianych na drogach krajowych zostały w tym roku zamienione na murowane.

b) Rekonstrukcyje.

Znaczniejsze rekonstrukcyje wykonano:

1. na drodze Zator-Sucha uregulowano ulicę w Wadowicach na długości 500 mb;

2. na drodze Dynów-Sanok podwyższono drogę dla zabezpieczenia od wylewów Sanu na długości 230 mb;

3. na drogach Lwów-Rohatyn i Lwów-Stojanów zmieniono pokład szutrowy na bruk z cegły dla zmniejszenia kosztów utrzymania na długości 560 mb;

4. na drogach Złoczów-Brzeżany i Rohatyn-Tarnopol wykonano rekonstrukcję pokładu szutrowego i regulacji robót ziemnych na długości 3.400 mb;

5. na drodze Horodenka Załucze ukończono rekonstrukcję drogi dla zmniejszenia spadków i uregulowania kierunku na długości 1.500 mb.

W ogóle przeprowadzono rekonstrukcje na długości 6.2 km.

Zmiany
w etacie
służby dróg
krajowych.

1. Uchwałą z dnia 19. maja 1896 LW. 32 154 mianował Wydział krajowy:

a) inżyniera-adjunkta oddziału techn.-drogowego Kazimierza Engla inżynierem II. klasy;

b) asystenta techn. Juliusza Orzelskiego inżynierem-adjunktem;

c) prowizorycznego asystenta techn. Władysława Ziemińskiego prow. inżynierem-adjunktem;

d) asystenta techn. *extra statum* Tadeusza Rozwadowskiego etatowym asystentem technicznym;

e) prowizorycznego asystenta techn. *extra statum* Wincentego Bortkiewicza prowizorycznym asystentem technicznym etatowym.

2. Rozporządzeniem z dnia 12. maja 1896 LW. 27.381 uwolnił Wydział krajowy elewa oddziału techniczno-drogowego II. klasy p. Jędrzeja Moraczewskiego na jego własne żądanie od pełnienia dalszych obowiązków w służbie krajowej z dniem 1. maja 1896.

3. Rozporządzeniem z dnia 1. września 1896 LW. 48.836 uwolnił Wydział krajowy elewa oddziału techniczno-drogowego I. klasy p. Tadeusza Kobylańskiego na jego własne żądanie od pełnienia dalszych obowiązków w służbie krajowej z dniem 31. lipca b. r.

4. Rozporządzeniem z dnia 1. września 1896 LW. 54.641 Wydział krajowy ze względów służbowych uwolnił prowizorycznego asystenta oddziału techniczno-drogowego p. Łucyana Wincentego 2 im. Bortkiewicza od dalszych obowiązków w służbie krajowej.

5. Rozporządzeniem z dnia 21. października 1896 LW. 63.851 mianował Wydział krajowy elewa technicznego I. klasy p. Bolesława Bronikowskiego prowizor etatowym asystentem technicznym oddziału drogowego.

6. Rozporządzeniem z dnia 28. lutego 1896 LW. 5.476 przeniósł Wydział krajowy ze względów służbowych:

a) konduktora p. Stanisława Przyjemskiego z Gorlic do Kopyczyniec, poruczając mu dozоровanie drogi kraj. Kopyczyniec-Husiatyn;

b) konduktora p. Karola Feigla z Kopyczyniec do Gorlic, poruczając mu dozоровanie drogi kraj. Gorlice-Konieczna.

7. Reskryptem z dnia 4. sierpnia 1896 LW. 35.039 przeniósł Wydział krajowy ze względów służbowych Teodora Barkowa konduktora dróg kraj. II. klasy w stały stan spoczynku, przyznając mu tytułem emerytury kwotę 481 zł. rocznie.

Równocześnie mianował Wydział krajowy rysownika oddziału techniczno-drogowego p. Edmunda Deyczakowskiego konduktorem dróg krajowych III klasy i poruczył mu dozоровanie drogi krajowej Tyśmienica-Kołomyja.

8. Reskryptem z dnia 4. sierpnia 1896 LW. 35 392 mianował Wydział krajowy prowizorycznego konduktora dróg krajowych III. klasy p. Bolesława Bergera stale etatowym konduktorem.

9. Reskryptem z dnia 4. sierpnia 1896 LW. 37.026 przeniósł Wydział krajowy ze względów służbowych konduktora dróg krajowych p. Franciszka Geringa w stały stan spoczynku, przyznając mu tytułem emerytury kwotę 598 zł. rocznie.

Równocześnie przeniósł Wydział krajowy konduktorów:

a) p. Tadeusza Dybowskiiego z Tarnowa do Bóbrki, poruczając mu dozorowanie drogi kraj. Lwów-Bóbrka-Rohatyn;

b) Hieronima Laskowskiego z Dynowa do Tarnowa, poruczając mu dozorowanie drogi kraj. Tarnów-Szczucin.

10. Reskryptem z dnia 4. sierpnia 1896 LW. 48.779 mianował Wydział krajowy p. Błażeja Barana prow. konduktorem dróg krajowych III. klasy, poruczając mu dozorowanie drogi krajowej Dynów-Sanok.

11. Reskryptem z dnia 22. września 1896 LW. 58.247 mianował Wydział krajowy konduktora dróg krajowych III. klasy p. Aleksandra Cywińskiego, dozorującego drogę krajową Czortków-Skała konduktorem II. klasy.

Nadto podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu:

1. iż wskutek zamażpójścia pani Eweliny Pohoskiej, wdowy po inżynierze Wydziału krajowego dalsza wypłata jej poborów rocznych w kwocie 200 zł. zamkniętą została z końcem czerwca 1896;

2. iż wskutek śmierci emerytowanego konduktora dróg krajowych Alojzego Hlawatego, przyznano pozostałej po nim wdowie i sierotom od 1. maja 1896 należną pensję wdową i dodatki na wychowanie.

Rezultat licytacji wydzierżawienia stacyi mytnicznych na drogach krajowych.

Z dniem 31. grudnia 1895 upłynął zwyczajny termin dzierżawy dla 46 stacyi mytnicznych na drogach krajowych. Stacye te zostały wydzierżawione, a mianowicie 4 z wolnej ręki, zaś 42 po przeprowadzeniu rozpraw licytacyjnych.

Cena wywołania dla stacyi mytnicznych w drodze licytacji wydzierżawionych wynosiła na podstawie dotychczasowego czynszu łączną kwotę 56.021 zł. Rezultat licytacji częściowych wykazał łączną kwotę 55.913 zł. 61 ct., zatem w porównaniu z ceną wywołania wypadł mniej o 107 zł. 39 ct. Niżej ceny wywołania zostały wydzierżawione stacye mytniczne Jarosław, Wulka zapałowska, Płazów, Busk, Zbaraż, Darachów, Raszków i Serafince.

Czasowo zaprowadzono pobór myta we własnym zarządzie na nowej stacyi w Zaleszanach.

Zarządzono omycenie nowo zbudowanej drogi krajowej Przeworsk-Dynów.

Rezultat ogólny administracyi myt krajowych.

Dochód z myt na drogach krajowych w r. 1894, wedle zamknięć rachunkowych z tego roku w rzeczywistości uczynił kwotę	220.989 zł. 89 ¹ / ₂ ct.
Ze zaś dochód z dzierżawy tych myt w r. 1893 przyniósł	228.427 „ 40 „
przezo zmniejszył się w r. 1894 o kwotę	7.437 „ 50 ¹ / ₂ „
Dochód mytniczny na rok 1895 preliminowano w kwocie	225.000 „ — „
zaś wedle zamknięć rachunkowych z tego roku uczynił za ten rok w rzeczywistości kwotę	224.615 „ 90 „
zatem w porównaniu z r. 1894 zwiększył się dochód o kwotę	3 626 „ — ¹ / ₂ „
Podług kontraktów dzierżawnych na rok 1896 ogólna cyfra dochodu z wydzierżawionych myt na drogach krajowych wynosi kwotę	229.345 „ 11 „

Domki mytniczne.

Kosztom funduszu krajowego przedsięwzięto budowę nowych domków mytnicznych w Birczy, Horodyszczach, Koniecznej, Kurzanach, Strusowie i Zaleszanach; nadto zarządzono naprawę domków mytnicznych w Babicach, Dobropolu, Jasionce, Obidowej, Rozwadowie, Stecowej i Wielowsi.

Zaległości w dochodach mytnicznych.

Zaległości w dochodach mytnicznych z końcem roku 1894 wynosiły	16.354 zł. 94 ¹ / ₂ ct.
z których ściągnięto kwotę	2.969 „ 19 „
pozostała zatem w rzeczywistości zaległość w kwocie	13.385 „ 75 ¹ / ₂ „

cięży na zawodnych dzierżawach myt,
a mianowicie:

w Bagienicy	1.292 zł. 32 ct.
w Błotni	455 " 30 "
w Bokutynie i Rozchadowie .	4.627 " 70 ¹ / ₂ "
w Dawidowie	775 " 28 "
w Raszkowie i Serafińcach .	2.665 " 78 "
w Kluwińcach	1.292 " 51 "
w Miechocinie	331 " 19 "
w Niedzicy	726 " 66 "
w Podliskach małych	1.218 " 81 "

Przeciwko zawodnym dzierżawcom wdrożono kroki sądowe.

F.

Drogi powiatowe i gminne.

Ogólny obraz
obecnego
ruchu około
budowy
dróg powia-
towych
i gminnych
w kraju.

Poniżej zamieszczony w porządku alfabetycznym wedle powiatów wykaz daje ogólny obraz obecnego ruchu około budowy dróg powiatowych i gminnych w kraju.

- I. *Biała*: Droga *Biała-Jawiszowice* na ukończeniu.
- II. *Bóbrku*: W budowie droga *Bryńce-Choderkowce*.
- III. *Bochnia*: W budowie *Chrostowa-Niszkowice* i *Marszowice-Podłęże*.
- IV. *Bohorodczany*: Znaczniejszych robót nie było.
- V. *Borszczów*: Budowa drogi *Jezierzany-Uście biskupie* z odnogą *Bilcze-Seret* na ukończeniu.
- VI. *Brody*: Dalsza budowa dróg *Brody-Załoście* i *Podkamień-Pieniaki*.
- VII. *Brzesko*: Rozpoczęto budowę drogi *Radłów-Miechowice*.
- VIII. *Brzeżany*: Dalsza budowa *Horodyszczce-Kozłów*.
- IX. *Brzozów*: Rozpoczęto budowę drogi *Brzozów-Nosdrzec*.
- X. *Buczacz*: Dalsza budowa drogi *Jazłowiec-Niżniów*. Na ukończeniu budowa drogi *Korościatyn-Ujście zielone*.
- XI. *Chrzanów*: Dalsza budowa drogi *Chrzanów-Zator* i rozpoczęcie budowy drogi *Piłaza-Tenczynek*.
- XII. *Cieszanów*: Ukończono budowę drogi *Dachnów-Lubaczów* (48 km — 26.047 zł., subwencya: 10.419 zł.). Dalsza budowa drogi *Lubaczów-Hruszów*.
- XIII. *Czortków*: Znaczniejszych robót nie było.
- XIV. *Dąbrowa*: Rozpoczęto rekonstrukcyę częściową drogi w Żabnie.
- XV. *Dobromil*: Dalsza budowa drogi *Hubicze-Bircza* i *Nowe miasto-Hruszatyce*. Rozpoczęto budowę drogi *Krościenko-Kuźmina*.
- XVI. *Dolina*: Znaczniejszych robót nie było.
- XVII. *Drohobycz*: Rozpoczęto budowę drogi *Chyrawka-Glinne*.
Drogę *Hubicze-Schodnica* objęto w zarząd Wydziału krajowego i zbudowano w dalszym ciągu 4 km, a zrekonstruowano 3 km
(Szczegółowe sprawozdanie co do tej drogi znajduje się na innem miejscu)
- XVIII. *Gorlice*: Ukończono budowę drogi *Ropa-Wysowa* (26 km 69.559 zł., subwencya 24.600 zł.). Dalsza budowa drogi *Zagórzany-Dominikowice*.
- XIX. *Gródek*: Dalsza budowa dróg *Czerlany-Porzecze*, *Gródek-Dobrzany*, *Gródek-Hoszany* i *Gródek-Kamienobród*. Uporządkowano drogę *Gródek-Komarno*.
- XX. *Grybów*: Dalsza budowa drogi *Wojnarowa-Konieczna*.
- XXI. *Horodenka*: Dalsza budowa drogi *Niezwiska-Obertyn*.
- XXII. *Husiatyn*: Dalsza budowa dróg *Husiatyn-Prubużna*, *Husiatyn-Postułowka* i *Chorostków-Mszaniec*.
- XXIII. *Jarosław*: Dalsza budowa dróg *Sieniawa-Majdan* i *Węgierka-Krzywca*. Rozpoczęto budowę dróg *Przeworsk-Bystrowice* i *Radymno-Oleszyce*.

- XXIV. *Jasło*: Znaczniejszych robót nie było.
- XXV. *Jaworów*: Ukończono drogę *Jaworów-Sądowa Wisznia*. (dług. 14.2 klm — 83.631 zł., subw. 35 000 zł.).
- XXVI. *Kałusz*: Dalsza budowa drogi *Kałusz-Żurawno*.
- XXVII. *Kamionka*: Dalsza budowa drogi *Jabłonówka-Chołojów*. Rozpoczęto budowę drogi *Busk-Lopuszna*. Rozpoczęto budowę drogi ze Streptowa do Lipska w Streptowie.
- XXVIII. *Kolbuszowa*: Dalsza budowa drogi *Kolbuszowa-Sokołów i Kolbuszowa-Sędziszów*.
- XXIX. *Kołomyja*: Znaczniejszych robót nie było.
- XXX. *Kosów*: Dalsza budowa drogi *Kosów-Jasionów górny*.
- XXXI. *Kraków*: Znaczniejszych robót nie było.
- XXXII. *Krosno*: Znaczniejszych robót nie było.
- XXXIII. *Limanowa*: Dalsza budowa drogi *Krasne-Tymbark* i rozpoczęcie budowy drogi *Młynne-Ujanowice*.
- XXXIV. *Lisko*: Znaczniejszych robót nie było
- XXXV. *Lwów*: Dalsza budowa drogi *Lwów-Szczerzec*.
- XXXVI. *Łańcut*: Ukończono budowę drogi *Kańczuga-Pruchnik*. Dalsza budowa dróg *Łańcut-Kańczuga* i *Przeworsk-Markowa*. Rozpoczęto budowę drogi *Przeworsk-Bystrowice*.
- XXXVII. *Mielec*: Dalsza budowa drogi *Radomyśl-Przeclaw*.
- XXXVIII. *Myślenice*: Dalsza budowa dróg *Biertowice-Zembrzyce* i *Pcim-Jordanów*. Rozpoczęto budowę drogi *Lubień-Mszana dolna*.
- XXXIX. *Mościska*: Ukończono budowę drogi *Sądowa Wisznia-Jaworów* (3.1 klm 19.500 zł., subw. pań. 11.700 zł., kraj 4.875 zł.). Uporzędkowano i częściowo zrekonstruowano drogę *Mościska-dworzec kolejowy* (4 klm). Dalsza budowa dróg *Sądowa Wisznia-Dmitrowice* i *Chodnowice-Husaków*.
- XL. *Nadwórna*: Dalsza budowa drogi *Nadwórna-Markowce*. Rozpoczęto budowę drogi *Nadwórna-Łanczyn*.
- XLI. *Nisko*: Ukończono budowę drogi *Raclawice-Zarzeczce-Ulanów* (11 klm 22.051 zł., subw. 9.700 zł.). Dalsza budowa dróg *Majdan-Rozwadów* (szczegółowe sprawozdanie co do tej drogi na innym miejscu), *Jeżów-Nart* i *Nisko-Przyszków*.
- XLII. *Nowy Targ*: Dalsza budowa drogi *Zakopane-Łysa Polana* (szczegółowe sprawozdanie na innym miejscu).
- XLIII. *Pilzno*: Rozpoczęto budowę drogi *Pilzno-Wielopole*.
- XLIV. *Podhajce*: Dalsza budowa dróg *Podhajce-Bożyków* i *Podhajce-Denysów*. Ukończono odnogę w *Nowosiółce*. (2 klm 5.926 zł., subw. 500 zł.).
- XLV. *Przemysł*: Rozpoczęto budowę drogi *Medyka-Nienowice*. Ukończono budowę drogi *Jaksmanice-Husaków* (10.1 klm — 36.729 zł., subw. 16.800 zł.).
- XLVI. *Przemysłany*: Dalsza budowa drogi *Przemysłany-Pomorzany*. Rozpoczęto budowę drogi w *Dusanowie*.
- XLVII. *Rawa*: Dalsza budowa drogi *Lubycza-Józefówka*. Rozpoczęto budowę drogi *Rawa-Niemirów*.
- XLVIII. *Rohatyn*: Znaczniejszych robót nie było.
- XLIX. *Ropczyce*: Rozpoczęto budowę drogi *Kolbuszowa-Sędziszów*.
- L. *Rudki*: Uporzędkowano drogę *Gródek-Komarno*.
- LI. *Rzeszów*: Dalsza budowa dróg *Tyczyn-Jaworów* i *Przybyszówka-Zgłobień*.
- LII. *Sambor*: Dalsza budowa dróg *Sambor-Mościska* i *Przemysł-Rudki*.
- LIII. *Sanok*: Ukończono most kratowy na rzece Tabo w *Rymanowie* (32 m światła 8090 sub. 4.000 zł.)
- LIV. *Sącz*: Na ukończeniu budowa drogi *Czechów-Jakubkowice*.
- LV. *Skalnat*: Dalsza budowa drogi *Podwołoczyska-Krasne*. Ukończono budowę drogi *Grzymałów-Trembowla* z odnogą do *Poznanki*. (długość 21 klm. Koszta 86 211 zł., subw. 43.105 zł.).
- LVI. *Śniatyn*: Ukończono budowę drogi *Zabłotów-Rożnów* (długość 14 k₇, koszt 132.738 zł., subwencya 50%).

- LVII. *Sokal*: Dalsza budowa dróg *Sokal-Krystynopol* i *Bełz-Wareż*.
 Rozpoczęto budowę drogi *Sokal-Tartaków*
- LVIII. *Stanisławów*: Dalsza budowa drogi *Tustań-Pobereże*.
- LIX. *Stare miasto*: Znaczniejszych robót nie było.
- LX. *Stryj*: Na ukończeniu budowa dróg *Stryj-Żurawno* i *Słobódka-Sokołów*. Rozpoczęto budowę dróg *Synowódzko-Kruszelnica* i *Tuchołka-Smorze*.
- LXI. *Tarnobrzeg*: Dalsza budowa dróg *Grębów-Stale* i *Zaleszany-Radomyśl*.
- LXII. *Tarnopol*: Dalsza budowa dróg *Tarnopol-Grzymalów* i *Iwaczów-Obarzaniec*.
- LXIII. *Tarnów*: Ukończono drogę *Tuchów-Olszyny* (8 k_s — 59.378 zł. subw 50%_n z mostem kratowym na Biale).
- LXIV. *Tłumacz*: Dalsza budowa drogi *Markowce-Nadwórna*.
- LXV. *Trembowla*: Dalsza budowa drogi *Janów-Kobyłowluki*.
- LXVI. *Turka*: Dalsza budowa drogi *Turka-Czarna*.
- LXVII. *Wadowice*: Budowa drogi *Wadowice-Brzeźnica* na ukończeniu.
- LXVIII. *Wieliczka*: Dalsza budowa dróg *Wieliczka-Swiątniki* i *Swiątniki-Swoszowice*.
- LXIX. *Zaleszczyki*: Dalsza budowa dróg *Koszyłowce-Bazar* i *Kasperowce-Kotodróbka*.
- LXX. *Zbaraż*: Znaczniejszych robót nie było.
- LXXI. *Złoczów*: Dalsza budowa dróg *Pluchów-Podkamień* i *Złoczów-Ożydów* (na ukończeniu).
- LXXII. *Żółkiew*: Dalsza budowa drogi *Żółkiew-Kamionka*
- LXXIII. *Żydaczów*: Dalsza budowa drogi *Stryj-Żurawno*.
- LXXIV. *Żywiec*: Znaczniejszych robót nie było.

W ogóle w 62 powiatach było w budowie 109 dróg ważniejszych. Dla braku szczegółowych sprawozdań z Wydziałów powiatowych o postępie budowy dróg, zmuszeni jesteśmy ograniczyć przedstawienie długości i kosztów budowy tylko do tych dróg, których budowa ukończoną i rachunki ostatecznie załatwione zostały.

Pomoc techniczna udzielona powiatom w r. 1896.

Projekty wstępne przez krajową służbę drogową zostały wynonane:

1. w pow. mościskim droga Pakość Husaków	12	klm
2 w pow. nadwórniańskim droga Nadwórna Łanczyn	14	"
3. w pow. nowotarskim droga z Łysej Polany do Mor- skiego Oka	10	"
4. w pow złoczowskim dojazd kolejowy w Złoczowie	2	"
Razem		38 klm

Projekty szczegółowe wykonano dla następujących dróg:

1. W pow. bobreckim dojazd kolejowy w Starem Siole	3.0	klm
2. " borszczowskim Perejmy-Szyszkowce	9.1	"
3. " brzeżańskim dojazdy kolejowe	6.9	"
4. " buczackim w Buczaczu	0.6	"
5. " chrzanowskim Płaza-Oblązki	3.5	"
6. " dobromilskim Hubicze-Bircza	0.5	"
		Krościenko-Kuźmina
7. " drohobyckim Hubicze Schodnica	3.6	"
8. " grybowskiem Florynka-Krzyżówka	7.0	"
9. " horodeńskim Niezwiska-Obertyn	3.0	"
10. " husiatyńskim dojazd w Kopyczyńcach	0.9	"
11. " jarosławskim Przeworsk-Bystrowice	4.5	"
12. " kosowskim Kosów-Jasionów	8.1	"
13. " krośnieńskim w Iwoniczu	3.8	"
14. " lwowskim dojazd w Szczercu	1.8	"
		" w Nawaryi
15. " łańcuckim Urzejowice-Krzeczowice	1.2	"
		w Rakszawie
		Przeworsk-Markowa
		3.0

	W pow. łańcuckim Przeworsk-Bystrowice	4.4	<i>klm</i>
16.	" mościskim Hordynia-Sambor	3.0	"
	Pakość-Husaków	2.3	"
	w Sądowej Wiszni	0.8	"
17.	" nadworniańskim Nadwórna-Łanczyn	1.3	"
18.	" nowotarskim w Zakopanem	0.9	"
	Łysa Polana-Morskie Oko	4.5	"
19.	" rawskim Rawa-Niemirów	9.0	"
20.	" rohatyńskim Kąkolniki Podhajce	5.0	"
21.	" tarnobrzeskim Grębów-Stale	3.0	"
	Radomyśl-Zaleszany	0.5	"
22.	" turczańskim Turka-Czarna	3.5	"
23.	" złoczowskim dojazd w Złoczowie	2.0	"
24.	" żółkiewskim Żółkiew-Kamionka	6.0	"
25.	" żywieckim Lachowice-Jelesna	2.3	"

W ogóle w 25 powiatach na 34 drogach krajowych służba drogowa wykonała szczegółowych projektów dróg 114 *klm*.

Pod kierunkiem technicznym krajowej służby drogowej wykonano następujące budowy dróg:

Powiat	Droga	Długość wykończ. dróg w <i>klm</i>	Ilość robót ziemnych w <i>m³</i>	Ilość mostów	Inne ważniejsze roboty
Borszczów	Bileze - Ujście	1.2	2 000	2	
	Perejmy - Szyszkowce	—	1.000	4	
	Borszczów-Wierzochiakowice	1.0	1.000	—	
Brzeżany	Horodyszcze - Kozłów	1.5	5.000	10	
Brzozów	Brzozów - Nozdrzec	2.0	9.000	5	
Buczacz	w Buczaczu	0.5	500	—	Zarząd techn. w Buczaczu
	Jazłowiec - Niżniów	3.0	24.000	6	
Dobromil	Hubicze - Bircza	—	3.000	1	
	w Nowem Mieście	—	8.500	—	1.500 <i>mt</i> tam
	Krościenko - Kuźmina	1.0	5.000	4	1.000 <i>m³</i> muru opor.
Drohobycz	Hubicze - Borysław	6.6	35.000	13	(skarp murów. 900 <i>mt</i> . regul. rzeki 1.000
Husiatyn	w Kopyczyńcach	0.9	700	—	
Jarosław	Przeworsk - Bystrowice	3.0	20.000	5	
Kamionka	w Kamionce	0.1	100	—	
	Busk - Chołojów	—	12.000	5	
	Busk - Toporów	—	3 000	2	
Kosów	Kosów - Jasionów	1.6	12.000	5	{ most krat. 36 <i>m</i> " sklep. 24 <i>m</i> mury opor. 1.400 <i>m³</i>
Łańcut	Przeworsk - Markowa	3.3	15 000	6	
	Przeworsk - Bystrowice	2.3	30.000	7	
Mościska	w Sądowej Wiszni	0.8	2.500	3	{ uporządkowanie
	w Mościskach	2.0	1.000	1	{ dróg 7 <i>klm</i>
Myślenice	Biertowice - Zembrzyce	0.8	1.500	4	
Nadwórna	Nadwórna - Markowa	1.0	7.000	—	mury opor. 1.800 <i>m³</i>
Nisko	Majdan - Rozwadów	13.0	40.000	14	
Nowy Targ	Jaszczurówka - Łysa Polana	5.5	27.000	16	
Rohatyn	w Lipicy dolnej	0.3	2.000	1	
Rudki	Gródek - Komarno	6.7	2.000	—	
Sącz	Czchów - Jakóbkowice	3.3	10.000	3	
Tłumacz	Nadwórna - Markowce	5.0	3.000	5	
Turka	Turka - Czarna	2.5	16.000	9	mury opor. 130 <i>m³</i>
Żółkiew	Żółkiew - Kamionka	1.7	2.300	3	

W ogóle pod technicznym kierunkiem krajowej służby drogowej w 22 powiatach prowadzono roboty na 31 drogach i wykończono 71 *klm* dróg — wykonano przeszło 300.000 *m*³ robót ziemnych, 134 mostów i 4.700 *m*³ murów oporowych.

Uzasadnienie prelimitarza dotacji na zasłki dla dróg powiatowych i gminnych. Na bezzwrotne zasłki na budowę dróg powiatowych i gminnych prelimituje Wydział krajowy na r. 1897:

a) wydatek zwyczajny w dotychczasowej wysokości 300 000 zł.

b) wydatek nadzwyczajny 80.000 „

Wydatek nadzwyczajny prelimituje się o 10.000 zł. większy, jak w r. b., a to z powodu nowych uchwał Wysokiego Sejmu, a mianowicie podwyższenia subwencji na budowę drogi Kosów Jasienów z 70 na 75%, oraz przyznania na budowę dróg Przeworsk-Markowa i Przeworsk-Bystrowice 60% subwencji.

SUBWENCYE

udzielone na budowę i rekonstrukcyę dróg powiatowych i gminnych w ciągu roku 1895.

Lp.	W powiatach	Pojedynczo		Razem	
1	Biała, na budowę drogi powiatowej Biała-Jawiszowice	—	—	7.000	—
2	Bóbrka, na budowę drogi gminnej Bryńce-Hoderkowce	—	—	3.000	—
3	Bochnia, na budowę dróg gminnych:				
	1. Marszowice-Podłęże	2.000	—		
	2. Chrostowa-Nieszkowice	3.000	—	5.000	—
4	Borszczów, na budowę drogi powiatowej Jezierzany-Uście biskupie	—	—	7.000	—
5	Brzeżany, na budowę drogi gminnej Horodyszcze-Kozłów	—	—	900	—
6	Buczacz, na budowę dróg gminnych:				
	1. Jazłowiec-Niżniów	7 000	—		
	2. Nowosiółka-Beremiany	2.000	—	9.000	—
7	Chrzanów, na budowę drogi powiatowej Chrzanów-Zator	—	—	3.000	—
8	Cieszanów, na budowę drogi powiatowej Cieszanów-Hruszów	—	—	3.000	—
9	Czortków, na budowę drogi powiatowej Jagielnica-Ułaszkwce	—	—	1.000	—
10	Dąbrowa, na budowę drogi gminnej Siedliszowice-Jadowniki	—	—	1.200	—
11	Dobromil, na budowę drogi gminnej Łodzinka-Bircza	—	—	4.055	11
12	Drohobycz, na budowę drogi powiatowej Borysław-Schodnica	—	—	3 000	—
13	Gorlice, na budowę dróg gminnych:				
	1. Zagórzany-Kobylanka	1.000	—		
	2. Ropa-Wysowa	1.500	—	2.500	—
14	Gródek, na budowę drogi gminnej Gródek-Hoszany	—	—	1.571	—
15	Grybów, na budowę drogi gminnej Korzenna-Wojnarowa	—	—	6.000	—
16	Horodenka, na budowę drogi powiatowej Niezwiska-Obertyn	—	—	281	62
17	Husiatyn, 1. na budowę dróg powiatowych Husiatyn-Probózna i Husiatyn-Postołówka	8.000	—		
	2. na budowę drogi gminnej Chorostków-Mszaniec	1.300	—	9.300	—
18	Jarosław, na budowę drogi powiatowej Jarosław-Hucisko	2.000	—		
	na budowę dróg gminnych Jarosław-Rokietnica, Próchnik-Kańczuga, Węgierka-Krzywcze z Sieniawy przez Majdan do granicy kraju	6.500	—	8.500	—
	do przeniesienia			75.307	73

Lp.	W powiatach	Pojedynczo		Razem	
	z przeniesienia	—	—	75.307	73
19	Jasło, na budowę drogi gminnej Kozłówka-Wysoka w Markuszowej	—	—	200	—
20	Jaworów, na budowę dróg gminnych Jaworów-Sądowa-Wisznia i Jaworów-Niemirów	—	—	8.481	44
21	Kałusz, na budowę drogi gminnej Kałusz-Kopanka „Żurawno“	—	—	1.600	—
22	Kamionka, na budowę drogi gminnej Chołojów-Jabłonówka	—	—	9.000	—
23	Kolbuszowa, na budowę drogi powiatowej Kolbuszowa-Sokolów	—	—	5.000	—
24	Kossów, na budowę drogi powiatowej Kossów-Jasionów górny	—	—	14.000	—
25	Limanowa, na budowę drogi gminnej Krasne-Tymbark	—	—	4.000	—
26	Lwów, na budowę dróg gminnych:				
	1. Lwów-Szczerzec-Komarno	2.000	—		
	2. Jaryczów-Podliski małe	5.000	—	7.000	—
27	Łańcut, na budowę drogi powiatowej Łańcut-Kańczuga	3.000	—		
	Na budowę dróg gminnych:				
	1. Przeworsk-Markowa	4.000	—		
	2. Urzejowice-Krzeczowice	2.000	—	9.000	—
28	Mielec, na budowę drogi gminnej Radomyśl-Przeclaw	—	—	3.000	—
29	Mościska, na budowę dróg gminnych:				
	1. Dmytrowice-Sambor	1.500	—		
	2. Sądowa Wisznia-Dmytrowice	1.500	—		
	3. Jaworów Sądowa-Wisznia	4.500	—	7.500	—
30	Myślenice, na budowę dróg gminnych:				
	1. Zembrzyce-Biertowice	3.000	—		
	2. Pcim-Jordanów	1.500	—	4.500	—
31	Nadwórna, na budowę drogi gminnej Nadwórna-Markowce	—	—	5.350	—
32	Nisko, na budowę dróg gminnych:				
	1. Majdan-Stany-Rozwadów	30.156	21		
	2. Zarzecze-Ulanów	1.000	—		
	3. Jeżów-Nart	1.000	—		
	4. Nisko-Przyszów	1.000	—	33.156	21
33	Nowy Targ, na budowę dróg gminnych:				
	1. Jaszczurówka-Łysa Polana	26.000	—		
	2. Bystre-Olcza	1.000	—		
	3. Pienińskiej	9.000	—	36.000	—
34	Podhajce, na budowę dróg gminnych Podhajce-Bożyków i Podhajce-Deńsów	—	—	6.000	—
35	Przemyśl, na budowę drogi gminnej Przemyśl-Husaków	—	—	2.800	—
36	Przemyślany, na budowę drogi gminnej Przemyślany-Pomorzany	—	—	10.000	—
	do przeniesienia			241.895	38

Lp.	W powiatach	Pojedynczo		Razem	
	z przeniesienia	—	—	241.895	38
37	Rawa, na budowę drogi powiatowej Rawa-Uhnów-Zastawie	4.500	—		
	na budowę drogi gminnej Lubycza-Józefówka	5.000	—	9.500	—
38	Rzeszów, na budowę drogi powiatowej Tyczyn-Jawornik	2.000	—		
	Na budowę dróg gminnych:				
	1. Przybyszówka-Zgłobień	7.000	—		
	2. Miłocin-Bratkowice	1.467	20	10.467	20
39	Sambor, na budowę drogi gminnej Sambor-Mościska	—	—	3.000	—
40	Sanok, na rekonstrukcję drogi gminnej Rymanów-Jaśliska	—	—	4.000	—
41	Sącz nowy, na budowę dróg gminnych:				
	1. Czchów-Witowice-Jakubowice	10.377	—		
	2. Nowy Sącz - Librantowa - Bobowa	1.500	—	11.877	—
42	Skalát, na budowę dróg gminnych:				
	1. Grzymałów - Sorocko - Trembowla	7.000	—		
	2. Podwoleczyska-Grzymałów	1.000	—	8.000	—
43	Śniatyn, na budowę drogi powiatowej Zabłotów-Rożnów	—	—	7.000	—
44	Sokal, na budowę drogi powiatowej Sokal-Krystynopol	—	—	7.000	—
45	Stryj, na budowę dróg powiatowych:				
	1. Stryj-Zurawno	3.000	—		
	2. Słobódka-Sokołów	3.000	—	6.000	—
46	Tarnobrzeg, na budowę dróg gminnych:				
	1. Zaleszany-Radomyśl	3.000	—		
	2. Grębów-Stale	1.000	—	4.000	—
47	Tłumacz, na budowę dróg gminnych:				
	1. Nadwórna-Markowce	2.000	—		
	2. w Kułyskach	500	—	2.500	—
48	Turka, na budowę drogi powiatowej Turka-Lutowiska	—	—	10.000	—
49	Wadowice, na budowę drogi powiatowej Wadowice-Brzeźnica	—	—	3.000	—
50	Wieliczka, na budowę drogi gminnej Świątniki-Swoszowice	—	—	2.000	—
51	Zaleszczyki, na budowę drogi powiatowej Koszyłowce-Bazar	—	—	3.000	—
52	Zbaraż, na budowę dróg gminnych Zbaraż-Berezowica i Zbaraż-Podwoleczyska	—	—	8.000	—
53	Złoczów, na budowę drogi powiatowej Złoczów-Ożydów	3.000	—		
	Na budowę drogi gminnej Płuchów-Podlipie-Nuszcze	500	—	3.500	—
	do przeniesienia			344.739	58

Lp.	W powiatach	Pojedynczo		Razem	
	z przeniesienia	—	—	344.739	58
54	Żółkiew, na budowę drogi powiatowej Żółkiew-Krechów-Fujna	2.000	—		
	Na budowę drogi gminnej Turynka-Kamionka strum.	5.000	—	7.000	—
55	Żydaczów, na budowę drogi powiatowej Stryj-Zurawno	—	—	1.000	—
	Razem	—	—	352.739	58
	Po potrąceniu zasiłków udzielonych z innych pozycji budżetu, mianowicie:				
	Z Rubr. X. lit. B. poz. 137 b. Wydziałowi powiatowemu w Nowym Sączu na budowę drogi gminnej Czechów-Witowice-Jakobowice do LW. 55.267/95	459	—		
	Z Rubr. X. lit. C. poz. 138.: a) Wydziałowi powiatowemu w Brzeżanach na budowę drogi gminnej Horodyszcze Kozłów do LW. 14.929/95 900 zł.; b) Wydziałowi powiatowemu w Nisku na budowę drogi gminnej Nisko Przyszów do LW. 5.836/95 1.000 zł.	1 900	—	2.359	—
	Wynoszą wydatki brutto	—	—	350.380	58
	Do tego wydatki na kontrolę i pomoc techniczną poniesione w roku 1895.	—	—	10.625	73
	Suma	—	—	361.006	31
	Według zamknięcia rachunków za r. 1895. wynoszą wydatki brutto	—	—	409.780	75
	Nadwyżkę w kwocie	—	—	48.774	44
	Stanowią:				
	1. zasiłki udzielone w r. 1894. na rachunek roku 1895.	32.774	44		
	2. pożyczki bezprocentowe udzielone zaliczkowo z funduszu przeznaczzonego na zasiłki	16.000	—		
	Razem j. w.	48.774	44		
	Po potrąceniu z wydatków brutto w kwocie j. w.:			409.780	75
	1. zwrotu od Wydziału pow. w Bóbrce reszty datku na budowę drogi Chodorów-Rohatyn	1.000	—		
	2. zwrotów od Wydziałów pow. kosztów komisyjnych inżynierów Wydziału krajowego	7.751	75		
	3. zwrotu z funduszu pożyczkowego drogowego udzielonych zaliczkowo pożyczek	16.000	—		
	4. I i II. raty subwencji z c. k. Skarbu Państwa na budowę drogi Majdan-Rozwadów	30.000	—	54.751	75
	Okazują się wydatki netto jak zamknięcie rachunków za rok 1895.			355.029	—

Zakładowy fundusz pożyczkowy na drogi gminne i powiatowe.	Zakładowy fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne wynosił od r. 1893 po koniec r. 1894	250.000 zł. - ct.
	Dotacja z funduszu krajowego na rok 1895	20.000 " - "
	Razem	270.000 zł. - ct.
	Po koniec r. 1894 udzielono Wydziałom powiatowym bezprocentowych pożyczek w kwocie	477.850 " - "
	W roku 1895 udzielono pożyczek Wydziałom powiatowym:	
	1. w Husiatynie	10.000
	2. " Kamionce strumił.	3.000
	3. " Kossowie	900
	4. " Krośnie	5.000
	5. " Łańcucie	8.000
	6. " Rzeszowie	11.000
	7. " Sokalu	11.000
	8. " Tłumaczu	3.000
	9. " Zaleszczykach	4.000
	Razem 56 Wydziałom powiatowym	55.900 " - "
	Razem 56 Wydziałom powiatowym	533.750 zł. - ct.
	Na rachunek tych pożyczek spłacono po koniec roku 1894	228 161 zł. 05 ct.
	a w roku 1895	45.916 " 66 "
	Pozostaje do zwrotu w latach następných	274.077 " 71 "
	Od ulokowanej rozporządzałnej gotówki na 3% rachunku bieżącym uzyskano odsetki po koniec roku 1894	4.540 zł. 11 ct.
	a w roku 1895	196 " 21 "
	Od Wydziałów powiatowych otrzymano z tytułu 6% odsetków zwłoki za niedotrzymanie terminów spłaty rat pożyczkowych po koniec roku 1894	593 zł. 05 ct.
	zaś w roku 1895	65 " 82 "
		888 " 87 "

Bilans z końcem roku 1895.

Należytości czynne:		
1. Od Wydziałów powiatowych		259.672 zł 29 ct.
2. Na 3% rachunku bieżącym		15.440 " 97 "
3. Zapas gotówką w kasie krajowej		511 " 93 "
	Razem	275 625 zł. 19 ct.
Należytości bierne		
		— " — "
	Czysty stan czynny	275 625 zł. 19 ct.
Po porównaniu ze stanem czynnym z końcem roku 1894		
		255.363 " 16 "
okazuje się przyrost majątku w r. 1895		
		20.262 zł. 03 ct.
a w szczególności:		
a) z dotacyi		20.000 " — "
b) z odsetków z lokacyi i za zwłokę		262 " 03 "
	Razem jak wyżej	20.262 zł. 03 ct.

Ewidencya miejscowych i powiatowych funduszów dróg gminnych. Załączony pod % wykaz dochodów i wydatków miejscowych funduszów dróg gminnych za r. 1894 obejmuje 72 powiaty, gdyż Wydziały powiatowe w Cieszanowie i Trembowli mimo przypomnień Wydziału krajowego nie przedłożyły dat odnośnych do dnia zamknięcia pomienio- nego wykazu.

A. Wykaz dochodów i wydatków miejscowych funduszy dróg gminnych za rok 1894. Na utrzymanie w 72 powiatach 43.450,545 km dróg gminnych służył w roku 1894 fundusz w łącznej kwocie 1,845.132 zł. 25¹/₂ ct. w. a., a w szczególności służyły: prestacje w robociźnie wartości 1,309.595 zł. 01 ct. w. a., prestacje w materiale drzewnym wartości 102.796 zł 73¹/₂ ct. w. a., dotacja z powiatowego funduszu dróg gminnych w kw. 389.940 zł. 02¹/₂ ct. w. a., dochody mytnicze w kwocie 19.204 zł. 79 ct. w. a., tudzież inne dochody gotówką w kwocie 23.595 zł. 69¹/₂ ct. w. a.

Alegat 1.

Z powyższej łącznej sumy dochodów w kwocie 1,845 132 zł 25¹/₂ ct. w. a. wydano w rzeczywistości na utrzymanie 43.450,545 km dróg gminnych kwotę 1,724.944 zł. 75 ct. w. a., pozostała zatem z końcem roku reszta nieodrobionych prestacyj wartości 119.497 zł. 51 ct. w. a. tudzież niedobory do pokrycia z powiatowego funduszu dróg gminnych w kwocie 689 zł. 99¹/₂ ct. w. a., czyli razem 120.187 zł. 50¹/₂ ct. w. a.

B. Zamknięcie rachunków powiatowego funduszu dróg gminnych za rok 1894.

Zamknięcie rachunków powiatowego funduszu dróg gminnych za rok 1894, jak wynika z załączonego pod /%. wykazu, nie przedłożył tylko Wydział powiatowy w Kolbuszowej. Powiatowe fundusze dróg gminnych 73 powiatów w powyższym wykazie zestawionych miały w r. 1894 ogólnego dochodu 1,403.768 zł. 74¹/₂ ct., wydatków zaś 1,321.787 zł. 64 ct., pozostało zatem z końcem roku 84.458 zł. 33¹/₂ ct. w. a.

Alegat 2.

Potrącając niedobór z pozycyi 7, 13, 50, 59 i 60 w kwocie 2,477 zł. 23 ct. w. a., wynosił stan gotówki w 73 powiatach objętych wykazem z końcem roku 1894 kwotę 81.981 zł. 10¹/₂ ct. w. a.

G.

Publiczne dojazdy kolejowe.

W czasie od 1. grudnia 1895 do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania osiągnięto następujące dalsze wyniki w urządzeniu publicznych dojazdów kolejowych, a mianowicie:

1. *W powiecie Bobreckim.* Zaprojektowany przez tamtejszy Wydział powiatowy dojazd kolejowy w Starem Siole o długi. 2 km 513 m kosztem 13.500 zł., po wypracowaniu dokładnego operatu technicznego i po przeprowadzeniu wstępnych czynności, został przedstawiony c. k. Namiestnictwu dla wydania potrzebnego orzeczenia.

2. *W powiecie Brzeżańskim.* W skutek budowy linii kolei Haliicz-Ostrów powstała potrzeba budowy 5 publicznych dojazdów kolejowych, mianowicie:

a) od stacyi w Potutorach do gościńca rządowego Brzeżany-Monasterzyska o długi. 2 km 402 m kosztem 17.000 zł.

b) od stacyi w Kozowie do drogi krajowej Rohatyn-Tarnopol o długości 1 km 156 m kosztem 12.800 zł.;

c) od stacyi w Krzywem do gościńca rządowego Brzeżany-Monasterzyska o długi. 523·5 m kosztem 3.100 zł.;

d) od stacyi w Słobodzie do drogi krajowej Rohatyn-Tarnopol o długości 2 km 239 m kosztem 14.000 zł.;

e) od stacyi w Podwysokiem do drogi krajowej Rohatyn-Tarnopol przez terytorium powiatów Brzeżańskiego i Rohatyńskiego o długości 302·5 m kosztem 7.700 zł.

W roku bieżącym uskuteczniiono wszystkie przedwstępne czynności t. j. wypracowano projekty, przeprowadzono rozprawy konkurencyjne, uzyskano potrzebne orzeczenia, a obecnie przystąpiono już do faktycznych robót.

3. *W powiecie Cieszanowskim.* W sprawie zaprojektowanego przez tamtejszy Wydział powiatowy dojazdu kolejowego od stacyi w Horyńcu do miasteczka Narola zarządzono zbadanie projektu na gruncie przez organa oddziału techniczno drogowego.

4. *W powiecie Chrzanowskim.* W roku bieżącym wznowiono akcyę, mającą na celu budowę dojazdu kolejowego od stacyi kolei w Szczakowy

do drogi powiatowej wrocławskiej w Jaworzniu o długości 6 km 316 m kosztem 25.000 zł. i spowodowano wydanie orzeczenia uznającego potrzebę budowy rzeczonoego dojazdu.

5. *W powiecie Dobromilskim.* Budowa dojazdu kolejowego w Nowem mieście została w roku bieżącym rozpoczęta.

6. *W powiecie Husiatyńskim:* a) Przedłużenie dojazdu kolejowego w Kopyczyńcach na przestrzeni 850 m, o którym w zeszłorocznym sprawozdaniu wspomnieliśmy, zostało w r. b. ukończone;

b) W sprawie zaprojektowanego przez Komisję stacyjną dojazdu kolejowego w Chorostkowie, za uznaniem którego Wydział powiatowy w Husiatynie się nie oświadczył, poleciliśmy przeprowadzić rozprawę konkurencyjną w celu wysłuchania opinii stron interesowanych. Dotychczas Wydział powiatowy w Husiatynie rozprawy tej nie przeprowadził.

7. *W powiecie Lwowskim.* Wydział powiatowy projektuje:

a) dojazd kolejowy od stacji w Barszczowicach do Jaryczowa nowego;

b) dojazd kolejowy od stacji w Szczercu do miasta w Szczercu. Dotychczas Wydział pow. nie przeprowadził rozpraw konkurencyjnych.

8. *W powiecie Łańcuckim.* Przedłożony przez tamtejszy Wydział powiatowy projekt dojazdu kolejowego od stacji w Rogóźnie przez Białobrzegi do Żołyni został zwrócony do przerobienia.

9. *W powiecie przemyskim.* Dojazd od stacji w Medyce do gościńca rządowego Przemysł-Mościska w Medyce o długości 900 m, został w r. b. ukończony.

10. *W powiecie Rzeszowskim.* Budowa dojazdu kolejowego w Trzciannie od stacji do gościńca rządowego o długości 885 m została wdrożoną.

11. *W powiecie Rohatyńskim:* a) Budowa dojazdu kolejowego w Lipicy dolnej dł. 2785 m w roku bieżącym ukończona;

b) Dojazd kolejowy w Podwysokiem przechodzący przez terytorium powiatów Brzeżańskiego i Rohatyńskiego, zostanie uskuteczniiony na części o dług. 134 m przez Wydział powiatowy w Rohatynie kosztem 2.100 zł.

Nadto komisja stacyjna zaprojektowała urządzenie na linii kolei Chodorów-Podwysokie dalszych dojazdów kolejowych, a mianowicie do stacji: 1. w Psarach, 2. w Rohatynie i 3. w Pukowie, co do których polecono przeprowadzenie rozpraw konkurencyjnych.

12. *W powiecie Skałackim.* Wskutek budowy linii kolei lokalnej Borki wielkie-Grzymałów, zawezwano Wydział powiatowy w Skałacie do wygotowaniu planów i przeprowadzenia rozpraw konkurencyjnych dla dojazdów kolejowych w Kołodziejówce, Skałacie i Grzymałowie.

13. *W powiecie Sanockim.* Dojazd kolejowy w Załużu został w roku bieżącym ukończony.

14. *W powiecie Tarnopolskim.* W skutek budowy linii kolei Halicz-Ostrów powstała potrzeba urządzenia dwóch publicznych dojazdów kolejowych, mianowicie:

a) Od stacji Ostrów-Berezowica do gościńca rządowego o dług. 928 m kosztem 11.645 zł.;

b) od stacji w Chodaczkowie wielkim do drogi krajowej Rohatyn-Tarnopol o długości 2 km 306.7 m kosztem 20.000 zł.

W roku bieżącym przeprowadzono co do tych dojazdów czynności przygotowawcze i spowodowano potrzebne orzeczenie.

15. *W powiecie Trembowelskim.* W skutek budowy linii lokalnej Tarnopol Kopyczyńce powstała potrzeba urządzenia publicznego dojazdu kolejowego w Trembowli o długości 113 m kosztem 6.100 zł.

16. *W powiecie Złoczowskim.* Sprawa dojazdu kolejowego w Jeziernie, o której wspominaliśmy w zeszłorocznym sprawozdaniu, postąpiła o tyle, iż przy rozprawie konkurencyjnej przeprowadzonej w r. b. zgodziły się wszystkie strony interesowane tak co do potrzeby budowy, jak też i co do kierunku.

17. *W powiecie Żółkiewskim:* a) Budowa dojazdu w Kulikowie-Mierzwicy została opóźniona dotychczas z powodu rekursu, wniesionego przez mieszkańców Kulikowa co do kierunku dojazdu.

b) W sprawie dojazdu kolejowego w Dobrosinie o długości 1 km 794 m kosztem 6.900 zł., zostało wydane orzeczenie, uznające potrzebę budowy tegoż.

Zaznaczamy tutaj, iż wskutek budowy nowych linii kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich i powstałej stąd równocześnie potrzeby budowy licznych dojazdów kolejowych, Wydział krajowy zmuszony jest w preliminarzu na rok 1897 podwyższyć dotychczasową pozycję „na budowę i konserwację publicznych dojazdów kolejowych“ z kwoty 20.000 na 25.000 zł.

H.

Inne ważniejsze sprawy.

Sprawa
klasyfikacji
dróg.

Wydziały powiatowe przedłożyły sprawozdanie dotyczące stanu dróg i mostów jakoteż frekwencji i wagi ładunków przewożonych na ważniejszych drogach powiatowych i gminnych, zestawienie jednak tych dat, na podstawie których możnaby dopiero przeprowadzić klasyfikację dróg — wymaga dłuższego czasu, ze względu na ilość pomienionych dróg i różnorodność warunków na częściowych przestrzeniach tychże.

Zauważyć przytem musimy, że powyższe zestawienia są również utrudnione z powodu braku ścisłości w danych przez Wydziały powiatowe podanych i niemożności rychlejszego ich sprawdzenia przez organa naszego oddziału techniczno-drogowego zajęte innymi sprawami pilniejszymi.

Sprawa
datków do-
browolnych
deklaro-
wanych na
budowę dróg
krajowych.

Według załączonego pod $\frac{1}{2}$. wykazu datków dobrowolnych na budowę dróg krajowych pozostało jeszcze do spłacenia z końcem roku 1895 13.597 zł.

Spłata tej należitości wpływać ma do funduszu krajowego ratami, a mianowicie:

Alegat 3.

1. *Na drodze krajowej Lwów-Stojanów*: a) Rada powiatowa w Kamionce strumiłowej należitość w kwocie 7.000 zł. spłaca w ratach po 1.000 zł. rocznie;

b) Gmina Kamionka strumiłowa należitość w kwocie 3.618 zł. spłaca po 250 zł. rocznie.

2. *Most pod Kurowem*. Rada powiatowa w Nowym Sączu resztę należitości w kwocie 1.000 zł. spłacić ma do końca roku 1896.

3. *Droga krajowa Rzeszów-Nadbrzezie*: a) Gmina Sokołów spłacać ma zredukowaną do połowy należitość w kwocie 400 zł. w czterech po sobie następujących ratach rocznych, począwszy od roku 1897

b) Co do ściągnięcia zaległości u księcia Hieronima Lubomirskiego w kwocie 1.078 zł. przedsięwzięto stosowne kroki sądowe.

4. *Droga krajowa Tarnów-Szczucin*. Rada powiatowa w Dąbrowie należitość w kwocie 500 zł. spłacić ma do końca 1896 roku.

Rachunki
funduszy
pro praeterito
budowy
dróg krajo-
wych i po-
wiatowych.

Podług załączonego $\frac{1}{2}$. wykazu (od poz. 1 do 17 tudzież 18 i 19) funduszy pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych po koniec roku 1895 wynikłości rachunków 16 dróg w 8 powiatach przedstawiają się, jak następuje:

Należitości czynne od stron konkurencyjnych	86.278 zł. 69 ct.
Zapasy kasowe gotówką i efektami	18.767 „ 46 „
Razem	105.046 zł. 15 ct.

Alegat 4.

Należitości bierne przypadające stronom konkurencyjnym do wypłaty za przerobne	110.763 „ 95 „
zatem po strąceniu nadwyżki	15.663 zł 69 $\frac{1}{2}$ ct.
od niedoboru	21.381 „ 49 $\frac{1}{2}$ „

okazuje się niedobór 5.717 zł. 80 ct.

który zwiększył się od niedoboru wykazanego w sprawozdaniu za rok 1894 1.048 „ 76 „

o kwotę 4.669 zł. 04 ct.

z powodu, iż należności czynne, przypadające do wypłaty od stron konkurencyjnych, zostały odpisane z tego względu, że pierwotne przepisy w księgach likwidacyjnych były niejasne i zbyt ogólnikowe.

Z tego samego powodu niedobór rzeczony [zwiększy się prawdopodobnie i w latach następnych, jeżeli odpisywanie datków konkurencyjnych z należności czynnych postępować będzie w stosunku dotychczasowym.

Wedle zatem wyżej wspomnianego wykazu odpisano z należności czynnych po koniec roku 1895 kwotę 6.943 zł. 10½ ct.

W czasie zaś od 1. października 1895 po koniec października 1896 na podstawie już przez Wydział krajowy zatwierdzonych aktów 2.468 „ 36½ „
razem 9.411 zł. 47 ct.

Rachunki budowy drogi krajowej:

1. Tyśmienica-Kołomyja.

2. Brzeżany-Tarnopol } powiatu brzeżańskiego

3. „ -Złoczów }

4. „ - „ „ złoczowskiego zostały już ukończone, a odnośne zapasy kasowe poszczególnione w powołanym wykazie pod poz. 2, 7, 8 i 9. i nadesłane do kasy Wydziału krajowego w łącznej kwocie 5.283 zł. 12½ ct.

Dolokowane zostały do dwóch książeczek Banku krajowego Nr. 8.229 i 9.556 (LW. 5728, 8.336 i 40.398/1896) na pokrycie niedoboru funduszu pro praeterito budowy drogi krajowej Jarosław-Belzec w kwocie 4.420 zł. 95 ct.

A że stan zebranych dotąd dotyczących zapasów kasowych ulokowanych na pomienione książeczki przechowane tymczasowo w depozytach funduszu krajowego wynosi łączną kwotę (LW. 40.398/96) 5.419 „ 51 „
przeto na ewentualne pokrycie niedoboru funduszu pro praeterito innych dróg krajowych pozostaje na razie kwota 998 „ 56 „

Rachunki budowy drogi krajowej:

1. Czortków-Skała, 2. Czortków-Monasterzyska powiatu czortkowskiego są już na ukończeniu (LW. 25.186/1896), gdyż należność czynna w kwocie 475 zł. 02 ct. ma być wpłaconą w czasie swoim funduszowi pro praeterito budowy drogi krajowej Czortków-Monasterzyska względnie funduszowi krajowemu przez c. k. Starostwo w Buczaczu z zapasu kasowego funduszu pro praeterito drogi krajowej Strussów-Buczacz i Czortków-Monasterzyska, zaś odnośna należność bierna w kwocie 407 zł. 71 ct. odpisaną została dlatego, że — pomimo ogłoszonego edyktu w gazecie urzędowej — wykazane w rachunkach strony konkurencyjne nie zgłosiły się po wypłatę należących im się datków.

Z tego też względu odpisaną zostanie również należność bierna w kwocie 157 zł. 18 ct. należąca się za przerobne z funduszu pro praeterito budowy drogi krajowej Brzeżany-Złoczów powiatu złoczowskiego LW. 21.853/96.

Do LW. 55.679/1895 zawiadomiono c. k. Namiestnictwo, że Wydział krajowy zgadza się na zezwolenie gminie Wiśniowczyk, aby zaległy datek konkurencyjny do funduszu pro praeterito budowy drogi krajowej Strussów-Buczacz w kwocie 721 zł. 61½ ct. spłacony został w siedmiu równych ratach rocznych począwszy od roku 1896.

C. k. Namiestnictwo zawiadomiło nas odezwą z dnia 27. marca 1896 l. 16 332 (LW. 21 274/96), że gminie Zazdrość powiatu trembowelskiego wypłacono za przerobne z funduszu pro praeterito budowy drogi krajowej Strussów-Buczacz, zamiast 1.018 zł. tylko 16% t. j. 101 zł. 80 ct., tudzież, że — w obec pasywów tego funduszu w kwocie 25.278 zł — żadna ze stron konkurencyjnych więcej niż 10% należności swej otrzymać nie może, zwłaszcza, iż ściągnięcie aktywów wskutek wniesionych rekursów stało się wątpliwem.

Ubezpieczenie robotników i drożników na drogach krajowych od wypadków i w razie choroby.

Zgodnie z ustawą z dnia 28. grudnia 1887, (Dz. p. p. z r. 1888 Nr. 1.), w r. 1895, ubezpieczono od wypadków tych robotników i drożników na drogach krajowych i niektórych subwencyonowanych, którzy użyli byli przy wykonywaniu robót drogowych, prowadzonych we własnym zarządzie. Ztąd wynikły koszta poniesione z funduszu krajowego, a mianowicie:

1. za roboty zwyczajne wykonywane przy utrzymaniu dróg krajowych w kwocie 192 zł. — ct.

2. za roboty nadzwyczajne (przy budowie mostów, w kamieniołomach, cegielniach) a to:

a) na drogach krajowych	. 147	" 49	"
b) na drogach subwencyonowanych	279	" 97	" 427 zł. 46 ct.

Razem 619 zł. 46 ct.

W porównaniu z rokiem 1894 więcej o 175 " 53 "

Przyjąwszy po myśli §§. 54 i 56. ustawy z dnia 30. marca 1888, (dz. pp. Nr. 33), zobowiązanie do ponoszenia świadczeń w razie choroby robotników i drożników, zajętych na drogach krajowych przy wykonywaniu robót prowadzonych we własnym zarządzie Wydział krajowy w roku 1896. z tego tytułu wyasygnował z funduszu krajowego kwotę 79 zł. 34 ct.

W sprawie rewizji i regulacji myt na drogach krajowych.

Rewizya i regulacya myt krajowych w roku 1896 postąpiła na-przód i w części została już dokonana w części jest w toku przeprowadzenia. W szczególności dokonano przeniesienia zapór mytniczych na drodze krajowej Kraków-Chełmek w Babicach do 37.500 klm. tejsze drogi, na drodze krajowej Gorlice-Konieczna w Koniecznej, od granicy węgierskiej bliżej Koniecznej tuż przy domku mytniczym, do 30.600 klm tejsze drogi, na drodze krajowej Dębica-Nadbrzezie w Gorzycach na granicę gmin Trześni i Zalesia gorzyckiego w 89.440 klm. tejsze drogi. Przyznane członkom gmin Zarki, Mętków i Zagórze, udających się w niedziele i święta do kościoła parafialnego w Babicach, uwolnienie od opłaty tamtejszego myta, zarazem z tytułu spowodowanego tem uwolnieniem ubytku w dochodach mytniczych przyznano dzierżawcy myta opust czynszu po 40 zł. rocznie mieszkańcom Czulówka, wiozącym dzieci swoje w porze zimowej do szkoły publicznej w Rybny, przyznano uwolnienie od opłaty myta krajowego w Przeginie duchownej za certyfikatami Zwierzchności gminnej, stwierdzającymi tytuł uwolnienia. Po myśli §. 10. ustawy z dnia 25. grudnia 1871 dz. u. kr. Nr. 18. z 1872, za zgodą c. k. Namiestnictwa w roku 1897. dokonaniem zostanie na drodze krajowej Tarnów-Szczucin przeniesienie zapory w Bagienicy do 15.167 klm. tejsze drogi. Na tej samej podstawie nastąpi w roku przyszłym na drodze krajowej Lwów-Rohatyn przełożenie względnie rozdzielenie myta na stacyi w Dawidowie z $7\frac{6}{100}$ klm. tejsze drogi do $2\frac{3}{100}$ i $11\frac{2}{100}$ klm-. z zastrzeżeniem przez Wydział krajowy przjętem, że gminy i obszary dworskie w Zubrzy, Pasiękach zubrzyckich, Sichowie i Kozielnikach, z wyjątkiem zaprzęgów wiozących materyał opałowy do cegielni i wywożących ztamąd cegły do Lwowa, będą wolne od opłaty myta, tudzież pod warunkiem, że wszelkie inne zaprzęgi jadące ze Lwowa w kierunku do Rohatyna i odwrotnie, opłacać będą na ustawić się mających zaporach mytniczych w klm. $2\frac{3}{100}$ i $11\frac{2}{100}$ wspomnianej drogi połowę dotychczas pobieranej należitości mytniczej w Dawidowie w $7\frac{6}{100}$ klm. drogi krajowej. Nadto zgodziło się c. k. Namiestnictwo na przeniesienie zapory mytniczej na drodze krajowej Zimnawoda-Hoszany w Stawczanach z 8 do 11 klm. tejsze drogi. Zmiana ta zostanie w r 1897. przeprowadzona.

Prócz wyżej wzmiankowanej regulacyi myt na drogach krajowych Przeworsk-Kańczuga i Dynów-Sanok, wdrożona i w toku załatwienia jest pertraktacya zmierzająca do uregulowania myt na drodze krajowej Kopyczyńce-Husiatyn.

W sprawie rewizji myt prywatnych opartych na dawnych koncesjach rządowych.

Po myśli zarządzeń Wydziału krajowego wdrożona przez odnośne władze pertraktacja mająca na celu prawne uregulowanie myt prywatnych opierających się na dawnych koncesjach rządowych jest w toku załatwienia a mianowicie co do myt przewozowych w powiecie tarnobrzeskim pod Brandwicą i w Wulce torebskiej i w powiecie buczackim w Koropcu, Kościelnikach, Hubinie i Kośmierzynie. Prócz tego Wydział powiatowy w Buczacu doniósł Wydziałowi krajowemu, że pobór myta przewozowego w Woziłowie został zniesiony, zaś obszar dworski w Snovidowie wniosie prośbę o wyjednanie koncesyi drogą ustawodawstwa krajowego na pobór myta od tamtejszego przewozu.

W sprawie wykonywania kontroli nad miastami pobierającymi kopytkowe.

W kontroli Wydziałów powiatowych nad dwunastu miastami pobierającymi kopytkowe, Wydział krajowy w roku 1896. systematycznie współdziałał przez swoje organa techniczne, nadto wysłał specjalne komisje administracyjne i techniczne, gdzie tego okazała się potrzeba. Ze wszystkich wyżej wspomnianych miast przedłożone preliniarze, dotyczące budowy i utrzymania dróg, ulic i placów w r. 1896 były badane na miejscu i w Wydziale krajowym. W ten sam sposób były już badane wykonane w r. 1895. roboty i rachunki z tychże robót, odnoszące się do miast Buczacza, Jarosławia, Kołomyi, Nowego Sącza, Przemyśla, Rzeszowa, Stanisławowa, Tarnopola, Tarnowa i Żółkwi. Pozostają jeszcze do zbadania wykonane w roku ubiegłym roboty drogowe odnoszące się do miast Brodów i Brzeżan, co przypomniano Magistratom i Wydziałom powiatowym.

W ogólności zaznaczyć możemy zadowolniający stan rzeczy o tyle, że w szczególności w Buczacu, na mocy odnowionej koncesyi ustawą z dnia 7. lipca 1896, tamtejszy Wydział powiatowy w zastępstwie miasta prowadzący administrację drogową przy pomocy organów technicznych Wydziału krajowego, stoi na straży interesów gminy i usilnie stara się o ulepszenie środków komunikacyjnych miasta, że większa część innych wyżej wymienionych miast wstępuje w ślady Zarządu drogowego w Przemyślu, przodującego w należytem spełnianiu zobowiązań z ustawy drogowej i ustawy koncesyjnej o poborze kopytkowego wpływających i że co do reszty miast zarządy drogowe objawiają wyraźną dążność do ulepszenia gospodarki drogowej. Zaslugują na wzmiankę jeszcze następujące szczegóły. W Stanisławowie, zgodnie z opinią delegatów Wydziału krajowego, uznano potrzebę rozszerzenia racjonalnej sieci kanałów tudzież zaopatrzenia miasta także dla celów kanalizacji w dostateczną ilość wody. Również w Kołomyi i Tarnopolu zwrócono uwagę na sprawę kanalizacji miejskiej i uznano potrzebę jej dokonania na razie w centralnych punktach. Magistratowi w Tarnowie przypomniano sprawę sporządzenia planu sytuacyjnego miasta i łączącą się z nią sprawę potrzebnej regulacji. W Rzeszowie, wskutek komisji administracyjno-technicznej z Wydziału krajowego nowy burmistrz przyrzekł uzyskać w Radzie miejskiej stałą dotację z funduszków miejskich w celu rozszerzenia programu dalszych robót zastosowanych do potrzeb miasta. W programie tym uwzględniono na podstawie sporządzić się mającego szczegółowego planu wielce dla miasta pożądaną regulację ulic. W ocenieniu ważnej dla miasta sprawy budowy kanałów uznano przede wszystkim potrzebę rychłego uregulowania i zasklepienia rzeczki Mikoszki tego naturalnego kanału miejskiego, podług projektu wypracowanego przez krajowe biuro melioracyjne. Postanowiono przytem w interesie gminy objąć drogi powiatowe przecinające miasto w zarząd gminy. W Nowym Sączu, wskutek interwencji delegatów Wydziału krajowego, uregulowano stosunek między Zarządem miasta a Reprezentacją powiatową. Wskutek czego spodziewać się należy, że dalsza gospodarka drogowa w Nowym Sączu będzie prawidłową.

Subwencje państwowe na budowę dróg i mostów nierządowych w r. 1896.

W załączeniu przedkładamy Wysokiemu Sejmowi wykaz dróg i mostów nierządowych, będących w budowie lub już ukończonych wraz z wykazem zezwolonych i asygnowanych na ten cel zasiłków ze Skarbu Państwa.

Budowa drogi Majdan-Rozwadów. Na podstawie układu zawartego z c. k. Rządem Wydział krajowy przedsięwziął budowę drogi Rozwadów-Majdan pod kierunkiem swoich organów technicznych,

Na rzecz tej budowy przyznał c. k. Rząd subwencję 100.000 zł. i ryczałt na konserwację w stosunku 180 zł. na kilometr do r. 1910.

Długość całej drogi wynosi 34 klm., preliminowany koszt budowy około 180.000 zł.

Droga ta przechodzi przez trzy powiaty: Kolbuszowski, Niski i Tarnobrzeski, łącząc trzy miasteczka Majdan Bojanów i Rozwadów i obszerną okolicę przyległą z linią kolejową w Rozwadowie.

Budowę tej drogi rozpoczęto w r. 1895 i dotychczas wykończono drogę w zupełności od Majdanu na 18.950 klm., na której przestrzeni zbudowano 20 przepustów betonowych o świetle od 0,40 m. do 3 m., — na dalszych trzech kilometrach przygotowano roboty ziemne. Koszt tych robót wynosił około 70.000 zł.

Utrzymanie drogi Chodorów-Rohatyn. Droga gminna Chodorów-Rohatyn, w roku ubiegłym tak samo jak w latach poprzednich, utrzymywana była przez Wydział krajowy na rachunek c. k. Rządu, t. j. za zwrotem kosztów utrzymania ze Skarbu Państwa, który pobiera dochody z dwóch stacyj mytniczych na tej drodze ustanowionych.

Objęcie drogi powiatowej Hubicze-Borysław-Schodnica w zarząd Wydziału krajowego. Z powodu znacznych datków, ofiarowanych przez strony interesowane do budowy drogi powiatowej Hubicze-Borysław-Schodnica pod warunkiem, że droga ta objęta zostanie w bezpośredni zarząd Wydziału krajowego tudzież z powodu powolnej budowy i niedostatecznej konserwacji tej drogi, ważnej dla transportów wosku i oleju skalnego, eksploatowanego w Borysławiu i Schodnicy, objął Wydział krajowy wspomnianą drogę we własny zarząd za zgodą Rady powiatowej w Drohobyczu i za wiedzą c. k. Namiestnictwa na lat 6, licząc od dnia 1. stycznia 1896 r.

Objęcie dróg gminnych w zarząd Wydziału powiatowego. Z powodu nieodpowiedniej administracji objął Wydział powiatowy w Brodach na podstawie §. 28. noweli do ust. drog. z r. 1885. w bezpośredni zarząd drogi gminne w Łopatynie i Szezurowicach.

Orzeczenia c. k. Trybunału administracyjnego. C. k. Trybunał administracyjny odrzucił następujące zażalenia:
1. Samuela Gelbera z Zużela, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 24. czerwca 1896 l. 35.593; w sprawie nałożenia na przedsiębiorstwo młyna parowego w Zużelu osobnego datku z powodu niezwyklego zużycia drogi gminnej w Bełzie od rampy kolejowej ku Zużelowi;

2. Maurycego Fränkla z Jabłonkowa, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 23. marca 1894 l. 13.760, którym nałożono na tę firmę obowiązek płacenia osobnego datku rocznego za niezwykle zużywanie dróg gminnych.

3. Maurycego Lazarusa i towarzyszy, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 5. maja 1896 l. 2.720, w sprawie spłaty niezżytych prestacyj drogowych w materyale drzewnym.

C. k. Trybunał administracyjny natomiast zniósł:

1. orzeczenie Wydziału krajowego z dnia 30. marca 1894 l. 5.237, którym nie uwzględniono rekursu Jossia Chajesa, właściciela realności w Kołomyi przeciw orzeczeniu Wydziału powiatowego w Kołomyi z dnia 22. października 1893, l. 2.997, wydanemu w sprawie budowlanej, a to z powodów formalnych.

2. orzeczenie Wydziału krajowego z dnia 13. września 1895 l. 38.069, którym nie uwzględniono rekursu Antoniego Bohdanowicza, przełożonego obszaru dwoskiego w Oleskowie w przedmiocie spłaty niezżytych prestacyj drogowych, z powodu odmiennej interpretacji ustawy.

C k. Trybunał administracyjny zaniechał dalszej rozprawy:

1. spowodowanej zażaleniem Reprezentacji gminy Rajtarowice powiatu samborskiego przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 9. listopada 1894, l. 50.056, którem odrzucono rekurs Zwierzchności gminnej w Rajtarowicach przeciw orzeczeniu Wydziału powiatowego w Samborze z dnia 7. lipca 1894 l. 1.540 w sprawie zaniechania dotychczasowej drogi gminnej w Rajtarowicach i poprowadzenia tejeż przez grunta obszaru dworskiego tejsamej miejscowości, nie mniej w sprawie sprzedaży części gruntów powstałych z zaniechanej drogi, a to z powodu, że gmina Rajtarowice w powyższej sprawie spornej zawarła dobrowolną ugodę z obszarem dworskim w Rajtarowicach.

Następujące zażalenia wytoczone przed c. k. Trybunał administracyjny nie są dotychczas rozstrzygnięte:

1. Zażalenie firmy I. & I. Kohn we Wiedniu przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 12. marca 1895 l. 73.553/94, którem nałożono na pomienioną firmę obowiązek opłacania osobnego datku rocznego za niezwykle zużywanie dróg gminnych w powiecie limanowskim.

2. Zażalenie firmy Adolf Löwy w Cieszynie przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 14. marca 1896, l. 9.063, którem nałożono na tę firmę obowiązek opłacania osobnego datku rocznego za niezwykle zużywanie drogi Chabówka Sieniawa i innych.

3. Zażalenie firmy „Cellulosenfabrik in Rattinau“, austriackiego stowarzyszenia dla fabrykacji celulozy, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 15. maja 1896, l. 30.199, którem nałożono na nią jednorazowy datek w kwocie 1.048 zł. za niezwykle zużywanie drogi gminnej Oświęcim Polanka.

4. Zażalenie obszaru dworskiego w Bohorodczanach przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 26. maja 1896, l. 30.087 w przedmiocie spłaty nieużytych prestacyj w materiale drzewnym za lata 1887—1894.

5. Zażalenie gminy Ostrawy baranowskie powiatu Kolbuszowskiego przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z d. 8. czerwca 1896, l. 34586, którem uznano drogę na „Walaczych łąkach“ za publiczną drogę gminną.

6. Zażalenie gmin Siary i Rychwałd, powiatu gorlickiego, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 31. marca 1895, l. 16.995 w sprawie poboru myta drogowego na drodze krajowej Gorlice-Konieczna.

7. Zażalenie Jana Komcrawskiego, właściciela dóbr Stany w powiecie niskim, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 7. stycznia 1896, l. 83.043/95, którem drogę z Przyszowa kameralnego, idącą przez gminę Przyszów szlachecki, las dworski w Stanach do Majdanu tak zwaną „królewską“ uznano za publiczną drogę gminną.

Nowo utworzone urzędy pocztowe i stacje telegraficzne.

C. k. Dyrekcya poczt i telegrafów dla Galicji zawiadomiła nas o utworzeniu nowych urzędów pocztowych i telegraficznych w następujących powiatach i miejscowościach:

	w powiecie Biała	w Lipniku koło Białej	urząd pocztowy	
„	„	w Polance wielkiej	„	„
„	„	Brody w Markopolu	„	„
„	„	w Ponikwie	„	„
„	„	Cieszanów w Krowicy	„	„
„	„	Dąbrowa w Wietrzychowicach	„	„
„	„	Dolina w Suchodole	„	„
„	„	Husiatyn w Hadyńkowcach	„	„
„	„	w Niżborgu nowym	„	na dworcu kol.
„	„	Jarosław w Adamówce	„	„
„	„	Jasło w Gogolowie	„	„
„	„	Jaworów w Przyłbicach	„	„
„	„	Kałuż w Krasnej koło Petranki	„	„
„	„	Kosów w Kosmaczu	„	„
„	„	Kraków w Krakowie na przedmieściu Rakowice	„	„
„	„	Krosno w Odrzykoniu	„	„
„	„	Limanowa w Kamienicy	„	„

w powiecie	Limanowa w Męcinie	urząd pocztowy	na dworcu kol.
"	Lisko w Hoczewiu	"	"
"	Łańcut w Markowie	"	"
"	Mielec w Borowie	"	"
"	Myślenice w Łętowni	"	"
"	" w Osielcu	"	na dworcu kol.
"	" w Rabce każdego roku	"	"
	od $\frac{1}{6}$ do $\frac{30}{9}$	"	"
"	Nowy Sącz w Podgrodziu	"	"
"	" w Tyliczu	"	"
"	Nowy Targ w Harkłowie	"	"
"	" w Zakopanem (2)	"	"
"	Podhajce w Hołhoczu	"	"
"	Rawa w Hujczu	"	"
"	" w Zielonej	"	"
"	Rzeszów w Jasionce	"	"
"	" w Ruskiej wsi	"	"
"	Skałat w Sorocku	"	"
"	Stanisławów w Ciężowie	"	na dworcu kol.
"	Stryj w Koniuchowie	"	"
"	" w Sławsku	"	"
"	Tarnobrzeg w Chwałkowicach	"	"
"	" w Sobowie	"	na dworcu kol.
"	Tarnopol w Proszowie	"	"
"	Tarnów w Janowicach koło Za- kliczyna	"	"
"	" w Szynwałdzie	"	"
"	Wieliczka w Dąbiu koło Dobczyc	"	"
"	Żółkiew w Lubelli	"	"

Sprawy ko-
lejowe. Z czynności w zakresie spraw kolejowych przedkładamy Wyso-
kiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

Sprawy
bankowe. Sprawy bankowe wchodzące dotychczas w zakres czynności Dep.
IV, przekazane zostały Dep. II. do załatwienia począwszy od dnia 6. marca
1896 r., natomiast:

Sprawy
szlacheckie. Sprawy szlacheckie wcielone zostały do zakresu spraw należących
do Dep. IV.

WYKAZ

wynikłości dochodów i wydatków miejscowych funduszy dróg gminnych za rok 1894.

Liczba porządkowa	Powiat	Długość dróg gminnych klm.	Ilość numerów domów względnie rodzin	Dochody								Wydatki		Z końcem roku pozostałość w nieodrobionych prestayach	U w a g a						
				Wartość prestayi	Należyżość w maleryale drzewnym od obszarów dworskich do 5%	Dotacya z pow. funduszu dróg gminnych		Należyżość w czynszach z myta		Inne dochody gotówką		Razem	Ryczałtowo								
						zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.		zł.			ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	Biała	491.895	12.592	27.189 83	370 06	3.533 76	—	—	2.462 43	33 556 08	33.524 12	1.430 28									
2	Bóbrka	905.711	10.230	16.364 80	198 54	2.411 24	712 16	180 —	—	19.866 74	19.201 02	665 72									
3	Bochnia	640.624	15.048	22.661 75	1.581 25	18.236 56	—	123 93	—	42.603 49	39.936 68	2.666 81									
4	Bohorodzany	453.000	9.739	15.582 40	472 69 1/2	75 90	—	14 —	—	16.144 99 1/2	14.643 04 1/2	1.363 07									
5	Borszczów	501.827	18.596	18.596 —	3.095 14	—	—	—	—	21.691 14	18.741 35	2.283 25									
6	Brody	995.269	16.763	26.820 80	2.286 12	2.228 29	—	1.584 83	—	32.920 04	31.725 31	1.550 38									
7	Brzesko	—	15.316	23.522 95	1.276 84	5.420 92 1/2	—	223 86	—	30.444 57 1/2	27.928 45	1.578 47 1/2									
8	Brzeżany	588.407	11.184	12.561 65	1.841 41	—	—	—	—	14.403 06	13.519 66	881 40									
9	Brzozów	288.690	11.155	15.041 70	947 18	2.635 46	—	—	—	18.624 34	19.496 85	76 87									
10	Buczacz	810.600	16.967	27.147 20	2.751 11	7.320 98	5.000 —	10 —	—	42.229 29	41.068 89	1.160 40									
11	Ohrzanów	439.000	10.440	19.931 90	117 76	9.823 26	—	2.686 46	—	32.559 38	29.176 23	1.751 40									
12	Cieszanów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
13	Ozortków	461.000	10.251	14.398 12	2.075 32	65 80	—	2 80	—	16.542 04	15.719 57	859 67									
14	Dąbrowa	626.867	9.578	9.626 60	1.369 12	776 34	—	245 84	—	12.017 90	11.581 46	245 70									
15	Dobromil	—	9.778	13.264 70	690 06	1.748 25 1/2	—	—	—	15.703 01 1/2	14.658 57	1.044 43									
16	Dolina	525.529	13.351	29.986 80	71 34	3 671 12	—	—	—	33.729 26	28.397 72	2.449 08									
17	Drohobycz	603.730	15.958	2.441 —	179 26	878 —	—	—	—	3 493 26	4.147 36	150 90									
18	Gorlice	376.970	12.117	20.857 90	883 82	26.004 26 1/2	2.650 74	—	—	50.396 72 1/2	49.087 15 1/2	1.309 57									
19	Gródek	829.245	8 798	10.557 60	1.521 37	16 58	1.180 —	3.449 64	—	16.725 19	22.381 19	1.869 56									
20	Grybów	386.252	7.451	10.643 30	393 24	—	—	—	—	11.036 54	13.013 50	811 —									
21	Horodenka	599.918	14.725	18.773 30	2.446 69	7.009 05	—	—	—	28 229 04	25.113 51	1.777 15									
22	Husiatyn	764.772	14.055	16.407 76	3.223 85	—	—	25 —	—	19.656 61	15.722 95	3.944 51									
23	Jarosław	964.880	16.383	26.212 80	3.084 64	2.862 02	—	236 49	—	32.395 95	30.231 68	1.442 50									
24	Jasło	683.119	16.903	29.773 60	1.496 97	12 638 58 1/2	888 —	1.002 70	—	45.799 85 1/2	44.614 89	869 15									
25	Jaworów	633.000	12.041	—	1.065 06	624 29	—	—	—	13.730 35	11.809 92	1.013 69									
26	Kalusz	576.274	12.401	22.495 —	828 04	7.066 78	200 —	—	—	30.589 82	29.127 42	1.462 40									
27	Kamionka	744.250	14.492	14.492 —	2.233 48	1.747 41	—	—	—	18.472 89	17.461 89	1.011 —									
28	Kolbuszowa	552.356	10.580	13.539 20	658 12	1.960 51	—	121 52	—	16.279 35	16.279 35	589 02									
29	Kosomyja	463.162	17.224	24.406 10	1.749 31	17.427 71	—	—	—	43.583 12	40.573 89	2.119 85									
30	Kossów	580.700	15.057	18.068 40	502 24	1.613 61 1/2	—	122 62	—	20.306 87 1/2	17.977 29 1/2	1.995 60									
31	Kraków	349.063	8.970	24.190 80	650 05	11.281 62	—	142 31	—	36.264 78	36.162 63	226 75									
32	Krosno	369.728	12.159	23.807 43	709 60	1.771 25	20 —	3.513 71	—	29.821 99	27.650 04	2.540 20									
33	Limanowa	534.467	10.598	16 938 80	517 90	2.364 24	—	—	—	19 820 94	19.477 30	324 25									
34	Lisko	716.000	11.576	23 152 —	1.102 34	1.956 79	—	—	—	26.211 63	26.131 63	80 —									
35	Lwów	1,055.590	16.586	28.132 60	2.549 33	15.245 02 1/2	—	2.412 55 1/2	—	48.339 51	41.352 68 1/2	2.880 15									
36	Łańcut	1,048.200	22.888	18.498 20	957 50	3.312 55	1.414 15	1.161 95	—	25.344 35	24.766 91 1/2	577 80									
37	Mielec	801.539	13.795	14.701 20	1.819 91	5.806 58	—	3 94	—	22.331 63	19.912 21	1.579 90									
38	Mościska	541.202	11.801	11.820 —	1.618 78	2.208 50 1/2	—	500 95 1/2	—	16.150 24	15.963 84	1.781 24 1/2									
39	Myślenice	463.100	14.152	15.720 40	489 40	1 087 93	113 65	88 64	—	17.500 02	18.609 57	268 10									
40	Nadwórna	503.543	13.264	26.455 —	452 02 1/2	2.556 15	—	50 —	—	29.513 17 1/2	27.614 17 1/2	1.899 —									
41	Nisko	512.700	10.362	12.434 40	762 97	631 45	—	—	—	13.823 32	8.660 77	5.163 05									
42	Nowy Targ	571.400	13.200	24.546 20	272 32	27.097 27	—	—	—	51.915 79	51.262 59	369 —									
43	Pilzno	272.894	7.681	8.908 85	872 34	4.272 17	—	—	—	14.053 36	12.971 34	472 15									
44	Podhajce	825.629	11.626	13 951 20	2.395 62	26.335 61	—	436 16	—	43.118 59	40.764 91	3.065 48									
45	Przemysł	—	—	24.442 —	2.649 92	—	—	—	—	27.091 92	25.156 44	1.045 50									
46	Przemysłany	739.399	10.729	12.859 20	1.434 38	4.037 03 1/2	—	—	—	18.330 61 1/2	15.284 18	3.340 98 1/2									
47	Rawa	—	15.761	12.608 80	1.678 05	—	—	—	—	14 286 85	12.675 25	1.285 60									
48	Rohatyn	785.700	13.381	17.135 90	2.085 10	4.763 38	255 —	1.679 78	—	26.919 16	24.604 01	1.263 18									
49	Ropczyce	620.093	11.234	14.355 25	1.676 86 1/2	14.307 84	—	—	—	30.339 95 1/2	29.965 21	1.072 20									
50	Rudki	630.463	10.215	10.997 48	1.646 03	3.493 60	—	—	—	16.137 11	16.401 96	1.543 35									
51	Rzeszów	853.600	21.291	21.291 —	2.079 47	5 782 24	—	—	—	29.152 71	28.031 89	1.120 82									
52	Sambor	510.134	15.028	19.726 50	1.392 31	6.618 33	—	—	—	27.737 14	24.908 19	2.823 95									
53	Sanok	500.735	14.671	23.473 60	1.356 64	6.890 45	—	244 29	—	31.964 98	29.560 92	1.972 10									
54	Sącz Nowy	895.237	15.170	20.770 40	1.168 64	17.727 30	5.051 09	73 66 1/2	—	44.791 09 1/2	41.934 16	3.301 83									
55	Skałat	581.600	11.971	14.365 20	2.266 32	1.717 97	—	—	—	18.349 49	12.179 64	4.727 42									
56	Sniatyn	369.000	11.349	18.097 35	891 68	—	—	—	—	18.989 03	17.567 85	1.944 65									
57	Sokal	800.300	13.222	13.222 —	2 597 63	8.201 66	—	—	—	24 021 29	21.521 93	1.390 —									
58	Stanisławów	426.000	11.794	19.119 30	1.073 35	—	—	—	—	20.192 65	24.350 86	1.062 —									
59	Staremiasto	260.289	8.419	10.102 80	482 97	1.485 60	—	—	—	12.071 37	12.026 14	799 50									
60	Stryj	941.000	12.562	20.249 80	1.721 82	4.698 86	—	—	—	26.670 48	24.697 42	1.330 30									
61	Tarnobrzeg	592.273	11.345	14 053 80	1.723 77	1.519 87	—	670 77	—	17.968 21	15.612 09 1/2	2.492 32 1/2									
62	Tarnopol	1,078.000	14.264	14.352 80	6.270 10	16.964 82	—	—	—	37.587 72	26.474 56	6.868 51									
63	Tarnów	673.363	10.730	15.440 04	1.454 28	1.694 94	—	—	—	18.589 26	13.090 79	3.870 42									
64	Tłumacz	527.284	14.236	20.231 40	1.507 15	12.355 69	—	—	—	34.094 24	31.099 45	2.191 25									
65	Trembowła	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
66	Turka	788.489	10.077	20.150 —	403 09	2.217 63	—	—	—	22.770 72	22.561 72	209 —									
67	Wadowice	794.368	11.780	29.663 95	1.395 93	9.936 74	—	—	—	40 996 62	39.522 55	494 60									
68	Wieliczka	647.670	9.229	24.892 85	991 05	3.841 22	—	—	—	29.725 12	26.673 62	1.853 70									
69	Zaleszczyki	877.578	12.400	14.869 —	2.339 47	—	—	—	—	17.208 47	16.471 63	1.692 96									
70	Zbaraż	713.774	10.357	10.841 —	862 67	1.436 67	—	29 85	—	13.170 19	12.726 14 1/2	470 81 1/2									
71	Złoczów	1,165.739	21 617	21.663 40	770 68	3.377 47	—	—	—	25.811 55	24.016 95	1.794 60									
72	Zółkiew	693.800	12.272	12 272 —	1.234 01	4.108 00 1/2	1.720 —	95 —	—	19 429 01 1/2	16.691 55 1/2	2.079 16									
73	Żydaczów	479.100	10.150	17.228 30	1.615 20	5 523 03	—	—	—	24 366 53	21.386 88 1/2	2.865 00 1/2									
74	Żywiec	453.445	14.699	24.454 65	1.447 54	3.515 33	—	—	—	29.418 02	30.589 22	975 87									
Razem											43,450.545	918.284	1,309.595 01	102.796 73 1/2	389.940 02 1/2	19.204 79	23.595 69 1/2	1,845.132 25 1/2	1,724.944 75	119.497 51	

Urgowano do LW. 57.422/96.

Pomimo licznych urgensów (ostatni do LW. 45.856/96) nie ma wykazów od r. 1892.

Po potrąceniu wydatków od dochodów 1,724.944 75
Wynosi pozostałość 120.187 50 1/2
która się składa:
1. z nieodrobionych prestayi 119.497 51
2. z niedoborów do pokrycia przez fundusze powiatowe 689 99 1/2
Razem jak wyżej 120.187 50 1/2

W y k a z

wynikłości zamknięć rachunkowych powiatowego funduszu dróg gminnych za r. 1894.

L. p.	Nazwa powiatu	Dochody		Wydatki		Pozostałość kasowa z końcem roku		Niedobór z końcem roku		Uwaga
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	Biała	12.039	11	6.758	39	5.280	72	—	—	
2	Bóbrka	27.112	51 1/2	22.222	56	4.889	95 1/2	—	—	
3	Bochnia	25.520	26 1/2	25.375	60 1/2	144	66	—	—	
4	Bohorodczany	2.645	93	2.559	52	86	41	—	—	
5	Borszczów	7.687	65 1/2	7.246	62	441	03 1/2	—	—	
6	Brody	34.977	62	34.635	68 1/2	341	93 1/2	—	—	
7	Brzesko	13.870	03	14.016	69	—	—	146	66	
8	Brzeżany	13.153	88 1/2	9.980	29	3.173	59 1/2	—	—	
9	Brzozów	5.337	43 1/2	4.638	33	699	10 1/2	—	—	
10	Buczacz	24.044	88	24.044	88	—	—	—	—	
11	Chrzanów	12.646	08	12.034	25	611	83	—	—	
12	Cieszanów	8.396	57 1/2	8.390	05 1/2	6	52	—	—	
13	Czortków	6.489	18	7.547	16	—	—	1.057	98	
14	Dąbrowa	20.864	91	20.605	55 1/2	259	35 1/2	—	—	
15	Dobromil	12.221	56	10.784	11 1/2	1.437	44 1/2	—	—	
16	Dolina	8.997	52	8.611	70	385	82	—	—	
17	Drohobycz	19.879	80	19.341	36	538	44	—	—	
18	Gorlice	52.612	01	52.612	01	—	—	—	—	
19	Gródek	15.394	32	14.494	32	900	—	—	—	
20	Grybów	6.385	23	6.327	17	58	06	—	—	
21	Horodenka	7.065	63 1/2	7.009	05 1/2	56	58	—	—	
22	Husiatyn	12.280	26 1/2	10.197	31	2.082	95 1/2	—	—	
23	Jarosław	16.857	30	16.857	30	—	—	—	—	
24	Jasło	18.929	28 1/2	17.615	67	1.313	61 1/2	—	—	
25	Jaworów	5.185	20 1/2	3.764	74 1/2	1.420	46	—	—	
26	Kałuż	21.964	67	21.909	85	54	82	—	—	
27	Kamionka	6.963	32	6.958	81 1/2	4	50 1/2	—	—	
28	Kolbuszowa	—	—	—	—	—	—	—	—	
29	Kołomyja	26.463	77 1/2	26.433	77 1/2	—	—	—	—	
30	Kossów	3.791	31 1/2	2.773	00 1/2	1.018	31	—	—	
31	Kraków	21.547	41 1/2	21.547	41 1/2	—	—	—	—	
32	Krosno	3.613	25	2.361	08	1.252	17	—	—	
33	Limanowa	11.565	69 1/2	11.444	23	121	46 1/2	—	—	
34	Lisko	10.121	37	3.199	79	6.921	58	—	—	
35	Lwów	51.275	20	49.975	41 1/2	1.299	78 1/2	—	—	
36	Łańcut	9.681	15	9.681	15	—	—	—	—	
37	Mielec	20.596	43 1/2	20.163	66	432	77 1/2	—	—	
38	Mościska	7.029	26 1/2	5.316	51 1/2	1.712	75	—	—	
39	Myślenice	28.897	55	24.233	64	4.663	91	—	—	
40	Nadwórna	7.322	79 1/2	7.322	79 1/2	—	—	—	—	
41	Nisko	119.429	54	112.975	02	6.454	52	—	—	
42	Nowy targ	6.206	35	5.009	30	1.197	55	—	—	
43	Pilzno	4.279	71	4.273	35	6	36	—	—	
Do przeniesienia		751.313	50 1/2	703.249	15	49.268	99 1/2	1.204	64	

Urgowano do LW. 56,824/96.

L. p.	Nazwa powiatu	Dochody		Wydatki		Pozostałość kasowa z końcem roku		Niedobór z końcem roku		Uwaga
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
	Z przeniesienia	751.313	50 ¹ / ₂	703.249	15	49.268	99 ¹ / ₂	1.204	64	
44	Podhajce	28.938	42 ¹ / ₂	28.938	42 ¹ / ₂	—	—	—	—	
45	Przemysł	24.963	14	24.872	69 ¹ / ₂	90	44 ¹ / ₂	—	—	
46	Przemysłany	20.668	98 ¹ / ₂	20.589	76	79	52 ¹ / ₂	—	—	
47	Rawa	13.136	92	13.136	92	—	—	—	—	
48	Rohatyn	7.258	71	7.258	71	—	—	—	—	
49	Ropczyce	16.483	50	16.483	50	—	—	—	—	
50	Rudki	4.728	71	4.937	82	—	—	209	11	
51	Rzeszów	28.160	88 ¹ / ₂	28.066	80	94	08 ¹ / ₂	—	—	
52	Sambor	20.830	57	20.825	95 ¹ / ₂	4	61 ¹ / ₂	—	—	
53	Sanok	69.065	67	63.904	87	5.160	80	—	—	
54	Sącz nowy	22.788	93	22.788	93	—	—	—	—	
55	Skalał	45.792	75 ¹ / ₂	45.771	18	21	57 ¹ / ₂	—	—	
56	Śniatyn	8.975	56	8.975	56	—	—	—	—	
57	Sokal	14.933	35 ¹ / ₂	14.279	56	653	79 ¹ / ₂	—	—	
58	Stanisławów	12.602	36 ¹ / ₂	11.910	52	691	84 ¹ / ₂	—	—	
59	Staremiasto	2.428	91	2.436	74	—	—	7	83	
60	Stryj	9.737	60	10.793	25	—	—	1.055	65	
61	Tarnobrzeg	19.048	48 ¹ / ₂	17.114	06	1.934	42 ¹ / ₂	—	—	
62	Tarnopol	81.206	40	66.033	11	15.173	29	—	—	
63	Tarnów	29.435	27	28.862	76	572	51	—	—	
64	Tłumacz	14.394	22 ¹ / ₂	13.975	35	418	87 ¹ / ₂	—	—	
65	Trembowla	4.498	28	4.332	51	165	77	—	—	
66	Turka	3.063	66 ¹ / ₂	2.873	31	190	35 ¹ / ₂	—	—	
67	Wadowice	15.990	28 ¹ / ₂	15.436	74	553	54 ¹ / ₂	—	—	
68	Wieliczka	27.104	51	27.079	05	25	46	—	—	
69	Zaleszczyki	8.031	25	3.911	76	4.119	49	—	—	
70	Zbaraz	34.753	18 ¹ / ₂	34.520	32	232	86 ¹ / ₂	—	—	
71	Złoczów	30.295	72 ¹ / ₂	25.958	99	4.336	73 ¹ / ₂	—	—	
72	Żółkiew	12.380	04	12.296	37 ¹ / ₂	83	66 ¹ / ₂	—	—	
73	Żydaczów	12.311	52	11.965	54	345	98	—	—	
74	Żywiec	8.447	41	8.207	42	239	99	—	—	
	Razem	1,403.768	74 ¹ / ₂	1,321.787	64	84.458	33 ¹ / ₂	2.477	23	
	Po potrąceniu niedoboru w kwocie	—	—	—	—	2.477	23	—	—	
	Stan gotówki z końcem r. 1894 w 73 powiatach	—	—	—	—	81.981	10 ¹ / ₂	—	—	

WYKAZ

datków dobrowolnych deklarowanych na budowę dróg krajowych po koniec roku 1895.

Lp. porz.	Przedmiot	Należytosć				Razem	Odpisano		Pozostaje		Uiszczenie		Pozostała zaleglosć				Uwaga	
		zaległa		bieżąca			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	z roku bieżącego			Razem
		zł.	ct.	zł.	ct.										zł.	ct.		
I. Droga Lwów-Stojanów.																		
1	Rada pow. w Kamionce str.	8.000	—	—	—	8.000	—	—	8.000	—	1.000	—	7.000	—	—	—	7.000	—
2	Gmina Kamionka strum.	3.868	—	—	—	3.868	—	—	3.868	—	250	—	3.618	—	—	—	3.618	—
II Most pod Kurowem.																		
1	Rada pow. w Nowym Sącz.	2.000	—	—	—	2.000	—	—	2.000	—	1.000	—	1.000	—	—	—	1.000	—
III. Droga Rzeszów-Nadbrzezie																		
1	Gmina Sokółów	800	96	—	—	800	96	400	400	96	—	—	400	96	—	—	400	96
2	Ks. Hieronim Lubomirski	1.078	14	—	—	1.078	14	—	1.078	14	—	—	1.078	14	—	—	1.078	14
IV. Droga Tarnów-Szczucin																		
1	Rada pow. w Dąbrowie	1.000	—	—	—	1.000	—	—	1.000	—	500	—	500	—	—	—	500	—
Czysty dochód		16.747	10	—	—	16.747	10	400	16.347	10	2.750	—	13.597	10	—	—	13.597	10

stanu funduszków pro praeterito budowy dróg krajowych

Liczba porządkowa	Fundusz pro praeterito budowy drogi	Administruje c. k. Starostwo w	Z należitości czynnych z końcem roku 1894			
			wykazyanych w kwocie		odpisano w kwocie	
			zł.	ct	zł.	ct.
1	Lwów-Rohatyn	Bóbrce	6.413	32	—	—
2	Tyśmienica-Kołomyja	Kołomyi	531	99	440	48
3	Czortków-Skała	Czortkowie	475	02	—	—
4	Czortków-Monasterzyska					
5	" "	Buczacz	2 277	53	—	—
6	Strussów-Buczacz					
7	Brzeżany-Tarnopol	Brzeżanach	1.553	68 ¹ / ₂	77	56 ¹ / ₂
8	Brzeżany-Złoczów					
9	" "	Sanoku	26	88 ¹ / ₂	—	—
10	Sanok-Rzeszów					
11	Sanok-Przemyśl	"	4.320	83 ¹ / ₂	7	89
12	powiat. Tarnawa-Radoszyce	"	7.150	42	3.031	85
13	" Tarnopol-Brody	Tarnopolu	159	64	12	56
14	krajowa Strussów-Buczacz	"	10.527	80 ¹ / ₂	—	—
15	powiatowa Grzymałów-Skałat Smykowie	"	16.811	62	1.894	86
16	Brzeżany-Podwołoczyska	Skalacie	—	—	—	—
17	Jarosław-Belzec	Tarnopolu	32.816	64	—	—
18	Drogi obwodowe byłego obwodu	Jarosławiu	16.026	85	1.477	90
19	Drogi obwodowe byłego obwodu nowosandeckiego	Nowym Sączu	—	—	—	—
		Limanowy	15	92 ¹ / ₂	—	—
		Razem	99.108	16 ¹ / ₂	6.943	10 ¹ / ₂

WYKAZ

zasłków zezwolonych i asygnowanych ze skarbu państwa na budowę dróg i mostów nierządowych.

L. p.	Przedmiot	Długość Obiektu w klm.	Zezw. olone koszty budowy	Zezw. olone kredyty		U w a g a
				do końca r. 1894	w roku 1896	
I. Budowle wykonywane przez c. k. organa rządowe.						
1	Most na Dniestrze w Żurawnie i droga Żurawno-Knihynicze	21.700	100.440	50.000	10.000	most dług. 167 m ukończony
2	Most na Dunaju Biskupice-Żabno pow. Tarnów	0.429	77.340	10.000	10.000	
	I. Razem . . .	22.129	177.780	60.000	20.000	
II. Subweneye udzielone Wydziałom Rad powiatowych.						
1	Kilka dróg w obrębie fortecy w Przemysłu	39.400	62.684	36.000	10.000	
2	Majdan-Stany-Rozwadów (powiat Tarnobrzeg, Nisko, Kolbuszowa)	30.589	100.000	30.000	10.000	
3	Rawa-Uhnów w powiecie rawskim	19.000	9.000	5.000	4.000	
4	Busk-Toporów powiat Kamionka strumiłowa	18.878	122.020	—	10.000	
5	Jaworów-Sądowa Wisznia w pow. Jaworów-Mosiska	18.927	20.200	—	10.000	
	II. Razem . . .	126.794	313.904	71.000	44.100	
	I. Razem . . .	22.129	177.780	60.000	20.000	
	Ogólna suma . . .	148.923	491.684	131.000	64.100	

SPRAWOZDANIE

Wydziału krajowego w przedmiocie spraw kolejowych

za czas od 26. listopada 1895 do 18. listopada 1896.

(Z 16 alegatami.)

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie spraw kolejowych za czas od
26. listopada 1895 do 18. listopada 1896.

Wysoki Sejmie!

Przedmiotem niniejszego sprawozdania jest obecny rozwój działalności kraju w zakresie popierania kolei lokalnych na podstawie ustawy kraj. z dnia 17. lipca 1893 i odnośnych uchwał sejmowych, jakoteż pogląd na czynności Wydziału krajowego z temi sprawami i uchwałami w związku będące.

Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1895, obejmująca program akcyi kraju w sprawie poparcia poszczególnych kolei lokalnych, a mianowicie:

1) Kolei projektowanych przez kraj względnie konsorecy prywatne:

- a) Trzebinia-Skawce,
- b) Chabówka-Zakopane,
- c) Borki wielkie-Grzymałów,
- d) Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Stefanówka,
- e) Jaworzno-Chrzanów-Piła,
- f) Łupków-Cisna,

i 2) Kolei projektowanych przez c. k. Rząd:

- g) Rozwadów-Przeworsk,
- h) Podwysokie-Chodorów,

uzyskała Najwyższe zatwierdzenie dnia 5. stycznia 1896, o ile przez tę uchwałę kraj stale będzie obciążony.

O wykonaniu postanowień powyższej uchwały, z któremi wiązą się dalsze w tym zakresie uchwały Wysokiego Sejmu, zdajemy sprawę jak następuje:

A) Uchwały Wys. Sejmu, powzięte w czasie sesyi 1895—96.

a) Uchwały z dnia 8. lutego 1896 w załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego w zakresie spraw kolejowych, a mianowicie:

1. Wzywanie do Rządu, aby w większej niż dotąd mierze uwzględnił zastosowanie wąskiego toru przy budowie kolei lokalnych, albowiem tylko w ten sposób umożliwia się budowę wielu linii odpowiadających potrzebom ekonomicznym kraju, a których urzeczywistnienie przy przyjęciu szerokiego toru byłoby z finansowych względów niemożliwem.

ru przy budowie kolei lokalnych w naszym kraju.

Z uwagi, że w programie dalszej krajowej akcji kolejowej nie ma obecnie żadnej projektowanej linii wąskotorowej, gdyż poruszone na ostatniej sesji Wysokiego Sejmu koleje lokalne Borysław-Stebnik i Przeworsk-Dynów projektowane są z góry jako normalnotorowe, zaś kwestya połączenia powiatu Turczańskiego z siecią kolei państwowych znajduje się jeszcze w takim stadyum przygotowawczem. iż nie mieliśmy dotąd podstawy nawiązania rokowań z c. k. Rządem w tym przedmiocie, przeto Wydział krajowy nie miał powodu odnosić się ponownie do c. k. Rządu w sprawie zastosowania wąskiego toru dla linii przyszłego programu akcji kolejowej. Jednakże stosując się do polecenia Wysokiego Sejmu Wydział krajowy nie przestawał czynić dalszych zabiegów w sprawie zastosowania wąskiego toru dla linii Chabówka Zakopane, o czem zdajemy sprawę w ustępie 17-ym niniejszego sprawozdania.

Z linii obecnego programu zastosowanym jest tor wąski przy kolei Łupków-Cisna.

2.

Polecenie aby Wydział krajowy zbadał możliwość połączenia powiatu Turczańskiego z siecią kolei państwowych.

„Wzywa się Wydział krajowy, ażeby zbadał możliwość połączenia powiatu Turczańskiego z siecią kolei państwowych i przeprowadzenia do skutku budowy odpowiedniej kolei lokalnej w granicach krajowej ustawy z dnia 17. lipca 1893“.

Przystępując do wykonania powyższego polecenia Wysokiego Sejmu zbadał Wydział krajowy życzenia interesowanych w sprawie przyścia do skutku linii kolejowej w powiecie Turczańskim czterech powiatów: turczańskiego, liskiego, samborskiego i staromiejskiego, wyrażone w odpowiedziach na okólnik Wydziału krajowego z dnia 16. marca 1891 r. l. 8503. Z odpowiedzi tych okazało się, że z kilku różnych projektowanych linii najbardziej odpowiadałyby potrzebom miejscowym i życzeniom reprezentacyi powiatowych dwie linie, a mianowicie:

- 1) linia Sambor-Staremiasto-Turka-Borynia;
- 2) linia Ustrzyki dolne-Lutowiska-Borynia.

Co do dalszej trasy tych linii to projektowane były dwie odmiany; większość reprezentacyi powiatowych proponowała trasę z Boryni do granicy węgierskiej w Uzsok, a to celem połączenia z kolejami węgierskimi w dolinie Ungwaru, zaś jeden powiat oświadczył się za trasą Borynia-Wysocko wyżne-Smorze celem połączenia z linią państwową Stryj-Ławoczne w Hrebenowie.

Ponieważ doszło do wiadomości Wydziału krajowego, że z końcem 1895 roku, względnie w ciągu bieżącego roku c. k. Ministerstwo handlu, względnie kolei żelaznych:

1) udzieliło pozwolenia na podjęcie technicznych robót przedwstępnych dla kolei lokalnej z Ustrzyk dolnych przez Czarną, Lipie, Michnowiec, Lutowiska, Smolnik i Wołosate do granicy węgierskiej (Dziennik rozp. dla kolei i żeglugi Nr. 18 z 15. lutego 1896).

2) rozszerzyło powyższe pozwolenie na odnogę z Michnowca przez Łomnę, ewentualnie ze Smolnika przez Żurawin do Turki (Dziennik rozp. dla kolei i żeglugi Nr. 41 z 14. kwietnia 1896).

3) udzieliło pozwolenia na podjęcie przedwstępnych robót dla normalnotorowej kolei lokalnej z Sambora przez Staremiasto, Turkę i Borynię do granicy węgierskiej pod Uzsok, przeto odniósł się Wydział krajowy do interesowanych w budowie owych linii powiatów: turczańskiego, liskiego, samborskiego i staromiejskiego z zapytaniem:

a) jakie stanowisko reprezentacya powiatu zamierza zająć w obecnych projektowanych liniach?

b) czy dla urzeczywistnienia tych projektów zawiązały się konsorcya interesentów, które zajmą się przygotowaniem materiałów wymaganych ustawą krajową z dnia 17. lipca 1893 (Dz. ust. kraj. Nr. 42) i instrukcją Wydziału

krajowego z dnia 2. marca 1894 l. 11.537, t. j. sporządzeniem projektu wstępnego, kosztorysu, rachunku rentowności i planem sfinansowania kapitału potrzebnego na budowę?

Na zapytanie to Wydział powiatowy w Starem mieście dotąd żadnej nie dał odpowiedzi. Wydział powiatowy w Lisku oświadczył się za budową linii z Ustrzyk przez Lutowiska do granicy węgierskiej i przyrzekł w odpowiednim czasie przedłożyć tę sprawę pełnej Radzie powiatowej celem powzięcia uchwały. Według sprawozdania Wydziału powiatowego w Samborze tamtejsza Rada powiatowa uznaje użyteczność linii kolejowej Sambor-Stare miasto-Turka-granica węgierska w Uzsoku, jednak nie będąc bezpośrednio interesowaną w przyjeździe do skutku tej kolei i nie mając żadnych odpowiednich funduszy nie może finansowo popierać jej budowy. Wydział powiatowy w Turce zamierza popierać przyjeździe do skutku kolei lokalnej Ustrzyki dolne-Lutowiska-Wołosate z odnogą do Turki, a Rada powiatowa uchwałą z dnia 12. czerwea 1896 przyznała 6000 zł. subwencji na częściowe pokrycie kosztów robót przedwstępnych, które podjęte zostały przez utworzone w tym celu konsoreyum.

Z powyższego okazuje się, że z linii kolejowych któreby odpowiadały celowi wyrażonemu w uchwale Wysokiego Sejmu, jedynie dla linii z Ustrzyk do Wołosatego z odnogą do Turki, rozpoczęte zostały kroki przedwstępne mogące ewentualnie służyć do dalszej akcji w tym przedmiocie. Wydział krajowy oczekuje przedłożenia projektu kosztorysu rachunku rentowności i innych materyałów odnoszących się do tej linii, poezem dopiero przystąpi do zbadania możliwości przyprowadzenia do skutku jej budowy po myśli postanowień ustawy z dnia 17. lipca 1893.

3.
Polecenie
aby Wydział
krajowy na
najbliższej
sesji sejmowej przedłożył plan stałej organizacji krajowego biura kolejowego.

W tym przedmiocie przedkładamy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

4.
Uchwała
z 8. lutego
1896 w sprawie uzupełnienia uchwały dotyczącej poparcia kolei wąskotorowej Chabówka-Zakopane.

b) Inne uchwały w sprawach kolejowych.

W załatwieniu sprawozdania w przedmiocie uzupełnienia postanowienia uchwały sejmowej z dnia 8. lutego 1895, dotyczącego poparcia kolei wąskotorowej Chabówka-Zakopane, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1896 następującą uchwałę:

„*Postanowienia ustępu b) punktu 2. uchwały I. Sejmu krajowego z dnia 8. lutego 1895 r. zatwierdzonej Najwyższem postanowieniem z dnia 5. stycznia 1896 dotyczące poparcia linii Chabówka-Zakopane zostaje uzupełnione następującem dodatkowem postanowieniem: „O ileby według uznania Wydziału krajowego zachodziła potrzeba zamiast wpłaty akcji zakładowych przez miejscowe czynniki interesowane przyjąć ich gwarancję oprocentowania i umorzenia odpowiedniej części kapitału zakładowego, upoważnia się Wydział krajowy do objęcia za nich odpowiedniej części akcji zakładowych, wpłacenia ich w pełnej imiennej wartości i pokrycia odnośnego wydatku z krajowego funduszu kolejowego, a to po zawarciu umowy z gwarantującymi interesentami zabezpieczającej fundusz rzeczonej od strat“.*

Powyższa uchwała nie uzyskała jeszcze Najwyższego zatwierdzenia, które według oznajmienia J. E. Pana Ministra kolei żelaznych, zakomunikowanego nam odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 5. października 1896, może nastąpić dopiero po porozumieniu z c. i k. Ministerstwem wojny co do szerokości toru tej kolei na przestrzeni między Chabówką a Nowym Targiem.

W przedmiocie budowy kolei lokalnej Chabówka-Zakopane zdajemy Wysokiemu Sejmowi sprawę w ustępie 17. niniejszego sprawozdania.

5.
Uchwała z 7. lutego 1896 w przedmiocie zezwolenia Re-rezentacji powiatu Nowy Targ do pokrywania niedoborów kolei wąskotorowej Chabówka-Zakopane.

Ustawa uchwalona przez Wysoki Sejm dnia 7. lutego 1896, mocą której zezwała się Re-rezentacji powiatu Nowy Targ na przyjęcie w obec funduszu krajowego obowiązku uszczelnienia corocznie przez lat 75 kwot potrzebnych na oprocentowanie po 4% tudzież planem wskazanym umorzenie sumy 50.000 zł. stanowiącej część kapitału zakładowego kolei lokalnej wąskotorowej Chabówka Zakopane, — uzyskała Najwyższą sankcyę dnia 26. sierpnia 1896.

W obec tego, że koncesya na pomienioną kolej dotychczas nie została udzieloną, nie zaszła jeszcze potrzeba zawarcia umowy między Wydziałem krajowym a Re-rezentacją powiatu Nowotarskiego co do warunków spełnienia powyższego obowiązku.

W przedmiocie budowy tej kolei zdajemy Wysokiemu Sejmowi sprawę w ustępach 4. i 17. niniejszego sprawozdania.

6.
Uchwała z 8. lutego 1896 w sprawie zmiany uchwały dotyczącej zapewnienia budowy kolei Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Stefanówka

W załatwieniu sprawozdania w przedmiocie zapewnienia budowy kolei lokalnej Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Stefanówka, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1896 następującą uchwałę, zmieniającą i uzupełniającą postanowienia uchwały sejmowej z dnia 8. lutego 1895, które dotyczyły zapewnienia budowy pomienionej kolei:

A. „Postanowienie ustępu d) punktu 2. uchwały I. Sejmu krajowego z dnia 8. lutego 1895, obejmującej program poparcia poszczególnych kolei lokalnych, zatwierdzonej Najwyższem postanowieniem z dnia 5. stycznia 1896, dotyczące wysokości kolejowej pożyczki pierwszeństwa mającej być przez kraj gwarantowaną na rzecz linii Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Stefanówka, tudzież wysokości całego kapitału imiennego i sposobu dostarczenia reszty tego kapitału ponad kolejową pożyczkę pierwszeństwa, zostaje uchylone w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać jak następuje:

„d) 2,600.000 złr. wyraźnie dwa miliony sześćset tysięcy złotych wal. austr. dla linii Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Stefanówka, z zastrzeżeniem, że kapitał imienny rzeczonyj kolei ustanowiony będzie za sumę 3,900.000 zł. wyraźnie: trzy miliony dwieście tysięcy złotych wal. austr. i że reszta kapitału imiennego ponad powyżej wymienioną w kwocie 2,600.000 zł. pożyczkę pierwszeństwa dostarczoną będzie w sposób następujący:

„a) 425.000 zł. wyraźnie: czterysta dwadzieścia pięć tysięcy złotych wal. austr. dostarczy państwo w zamian za akcye zakładowe, objęte w pełnej ich imiennej wartości, a to po myśli ustawy z dnia 19. czerwca 1895 r. Dz. u. p. Nr. 83;

„β) interesenci miejscowi zagwarantują funduszowi krajowemu „czysty dochód w kwocie 35.435 zł. wyraźnie: trzydzieści pięć tysięcy czterysta trzydzieści pięć złotych w. a. rocznie przez lat 75 „od sumy efektywnej nie niższej niż 748.000 zł. wyraźnie: siedemset „czterdzieści ośm tysięcy złotych wal. austr. Przytem upoważnia się „Wydział krajowy do objęcia w pełnej imiennej wartości za sumę „nie niższą niż 748.000 zł., akcyi zakładowych utworzyć się mają- „cego Towarzystwa akcyjnego tej kolei i do pokrycia odnośnego wy- „datku z krajowego funduszu kolejowego, względnie zaciągnięcia na „ten cel imieniem kraju po kursie nie niższym niż dziewięćdziesiąt „pięć od sta (95°/_o) czteroprocentowej (4°/_o) pożyczki z terminem „umorzenia do końca roku 1968, w sumie imiennej nie wyższej niż „787.400 zł. wyraźnie: siedemset ośmdziesiąt siedm tysięcy czterysta „złotych wal. austr. — a to po zawarciu umowy z gwarantującymi in- „teresentami, zabezpieczającej fundusz rzeczony od wszelkich strat. „Pomienionym interesentom miejscowym wolno jednak będzie za ze- „zwoleniem Wydziału krajowego, w miejsce zagwarantowania wyżej „oznaczonego rocznego dochodu w kwocie 35.435 zł. objąć w pełnej „imiennej wartości za sumę nie niższą niż 748.000 zł. w. a. akcyje „zakładowe utworzyć się mającego Towarzystwa akcyjnego kolei lokal- „nej Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Stefanówka.

„γ) Wpłatę całej reszty potrzebnego kapitału, bądź to w zamian „za akcyje zakładowe objęte w pełnej ich imiennej wartości, bądź też „a fond perdu zapewniają czynniki interesowane po myśli § 2. „ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1893, D. u. k. Nr. 42, przyczem „wolno będzie Wydziałowi krajowemu interesentów gwarantujących „czysty dochód pod literami d) β) oznaczony, zwolnić częściowo lub „w całości od dostarczenia udziałów, któreby na nich przypadły do- „datkowo dla pokrycia pomienionej reszty kapitału potrzebnego — „o ile to jednak okaże się możliwem po wypracowaniu szczegółowego „projektu kolei i po przeprowadzeniu rokowań z zarządem intereso- „wanych dóbr państwowych celem uzyskania odpowiednich ofiar do- „browolnych.

„Do akcyi zakładowych wymienionych powyżej pod literami „α) β) γ) nie będzie przywiązane prawo pobierania procentów interka- „larnych za czas budowy“.

B.

„Postanowienie punktu 4. pomienionej uchwały I. Sejmu kra- „jowego z dnia 8. lutego 1895 zostaje uchylonem w dotychczasowem „brzmieniu i ma opiewać jak następuje:

„Co do kolei wymienionej w punkcie 1, pod literą d) Dela- „tyn-Kołomyja-Horodenka-Stefanówka, upoważnia się Wydział kra- „jowy do uzyskania po myśli §. 4. (al. 2) ustawy krajowej z dnia „17. lipca 1893 (Dz. u. kr. Nr. 42) koncesyi państwowej na tę linię „w imieniu kraju — i do zapewnienia budowy tejże w sposób, jaki „ze względu na interes kraju uzna za najodpowiedniejszy“.

Nadto na tem samym posiedzeniu powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby dołożył wszelkich sta- „rań celem dokonania budowy kolei lokalnej Delatyn-Kołomyja-Horo- „denka-Stefanówka w czasie możliwie najkrótszym“.

Z wykonania powyższych uchwał zdajemy sprawę jak następuje:

Odezwą z d. 5. października 1896 oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, że uchwała *ad A)* i *B)* uzyskała Najwyższe zatwierdzenie dnia 26. sierpnia 1896, o ile przez takową kraj stale będzie obciążony.

Co się tyczy zapewnienia kapitału zakładowego tej kolei przez czyniki interesowane pod literami *α)*, *β)* i *γ)* ustępu *A)* powyższej uchwały wymienione, zauważyć należy, iż udział finansowy państwa, oznaczony w punkcie *A. α)*, został zapewniony na mocy ustawy państwowej z d. 19. czerwca 1895 tylko dla szlaku Kołomyja-Horodenka-Stefanówka, że przeto należy jeszcze uzyskać od c. k. Rządu poparcie finansowe dla szlaku Delatyn-Kołomyja, celem uzupełnienia reszty potrzebnego kapitału po myśli postanowienia *A. γ)* powyższej uchwały.

Interesenci *ad A. β)* złożyli Wydziałowi krajowemu jeszcze w roku zeszłym odnośnie deklaracje, które jednak wymagają pewnych uzupełnień natury formalnej.

Zważywszy atoli, że projekt szczegółowy linii Delatyn-Kołomyja-Stefanówka nie został jeszcze ukończony, jak to poniżej wyłuszczamy, przez co koszta przyszłej budowy nie są jeszcze ostatecznie ustanowione — i że do tej chwili nie otrzymaliśmy wiadomości urzędowej o wyjednaniu Najwyższej sankcyi dla projektu ustawy zezwalającej w myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 5. lutego 1895 głównym czynnikiem interesowanym *ad A. β)* tj. Wydziałom powiatowym w Kołomyi i Horodence na przyjęcie deklarowanych z ich strony zobowiązań finansowych, — nie mogliśmy dotychczas przystąpić do przeprowadzenia potrzebnych zmian i uzupełnień w pomienionych deklaracjach, ani też do cyfrowego oznaczenia tej reszty kapitału, jakąby miały zapewnić czynniki interesowane *ad A. γ)*.

Mimo to, na podstawie ustnego porozumienia się Szefa Dep. IV. Wydziału krajowego z JE. P. Ministrem rolnictwa w Wiedniu, przypuszczając możemy, że Ministerstwo rolnictwa skłonem jest do zapewnienia bezpłatnego dostarczenia gruntów skarbowych i materiału drzewnego z dóbr skarbowych, potrzebnego na progi dla tej kolei, a nadto do pokrycia w gotówce takiej kwoty, jaka po oszacowaniu realnej wartości pomienionych świadczeń w naturze, okazałaby się niezbędną do uzupełnienia sumy stanowiącej resztę kapitału potrzebnego w myśl postanowienia punktu *A. γ)* powyższej uchwały Wys. Sejmu.

Co się tyczy upoważnienia udzielonego nam przez Wysoki Sejm w przedmiocie uzyskania koncesyi państwowej na tę linię imieniem kraju oraz zapewnienia jej budowy w sposób najodpowiedniejszy dla interesów krajowych, z dodatkowym poleceniem dokonania takowej w czasie możliwie najkrótszym, — Wydział krajowy poczynił bezzwłocznie potrzebne w tym kierunku kroki, gdyż pismem z dnia 27. lutego 1896 (*alegat 1.*) odniósł się do c. k. Ministerstwa kolei żelaznych o zezwolenie na podjęcie robót przygotowawczych, mających na celu opracowanie projektu szczegółowego kolei Delatyn-Kołomyja-Stefanówka tak, ażeby ze względu na pożądany pospiech w załatwieniu tej sprawy, mogło być do niej zastosowane skrócone postępowanie komisyjne. Zarazem w celu uniknięcia jakichkolwiek trudności w dalszym biegu sprawy, upraszaliśmy Ministerstwo kolejowe o zasadniczą decyzję w kwestyi, czy trasa na przestrzeni między stacją Kołomyja a miejscowością Tłumaczyk, projektowana przez nasze biuro kolejowe równolegle do istniejącej odnogi kolejowej Nadwórniańskie Przedmieście-Szeparowce-Kniaźdwór, należącej do Towarzystwa kolei lokalnych kołomyjskich, naruszałaby w czemkolwiek wyłączny przywilej nadany temuż Towarzystwu koncesją z d. 15. grudnia 1885 (*alegat 2 i 3.*).

**Alegat
2 i 3.**

Odpowiedź w tym przedmiocie, zawierającą zezwolenie na podjęcie robót przygotowawczych około projektu kolei Delatyn-Kołomyja-Stefanówka według trasy proponowanej przez nasze biuro kolejowe, otrzymaliśmy dopiero d. 18. maja 1896 tj. niespełna w 3 miesiące. Ponieważ zaś w przedmiocie żądanej przez nas decyzji zasadniczej dało Ministerstwo kolejowe oświadczenie dosyć wymijające (*alegat 4.*), które nas wstrzymać musiało od bezzwłocznego przystąpienia do robót przygotowawczych i zniewoliło do pro-

Alegat 4.

Alegat 5. wadzenia z Ministerstwem dalszych w tej mierze rokowań (*alegat 5.*), — nie byliśmy w stanie oddać tych robót w przedsiębiorstwo wcześniej jak z początkiem lipca 1896.

Po przystąpieniu do opracowania projektu na terenie okazało się nadto, że — pominiawszy zmiany, któreśmy proponowali Ministerstwu kolejowemu — cała niemal trasa od Delatyna do Stefanówki, przedłożona nam swojego czasu projektem Towarzystwa kolei lokalnych kołomyjskich, uleść musi gruntowym modyfikacyom ze względów ekonomiczno-technicznych. Ta okoliczność, jak równie wymagana przez Ministerstwo kolejowe osobna komisya dla rewizyi trasy i stacyj, a osobna dla reambulacyi linii, do których to komisji sporządzić trzeba osobne operaty, — spowodowała znaczne zwiększenie robót przygotowawczych, a tem samem zwłokę w terminie ukończenia projektu.

Alegat 6. (*alegat 6.*), oznajmiło nam Ministerstwo kolejowe, iż w kwestyi przywileju Towarzystwa kolei lokalnych kołomyjskich nie może obecnie powziąć decyzji z tego powodu, że w tym kierunku nie ma do dyspozycyi potrzebnych podstaw technicznych i komercyalnych.

Pomimo wymienionych utrudnień spodziewamy się, że cały projekt wraz z kosztorysem kolei Delatyn-Kołomyja-Stefanówka będzie gotowy z początkiem roku 1897, a wówczas będzie można przystąpić do pertraktacyi z czynnikami interesowanymi w przedmiocie finansowych udziałów, dziś jeszcze cyfrowo nieoznaczonych. Budowę tej kolei można będzie rozpocząć w pierwszej połowie r. 1897 jeżeli kwestye zasadnicze, mające być uregulowane przy komisji rewizyi trasy zostaną pomyślnie załatwione.

Co się tyczy sposobu, w jaki Wydział krajowy miałby zabezpieczyć budowę kolei Delatyn-Kołomyja-Stefanówka najkorzystniej dla interesów kraju, nadmienić należy, że w wyluszczonej sprawie, nie mogąc ściśle oznaczyć wysokości kapitału potrzebnego na tę budowę, nie uważaliśmy za stosowne rokować w tej mierze z jakimkolwiek konsorcjum prywatnem.

Nie wykluczając innego sposobu rozwiązania tej kwestyi, sądzymy że w każdym razie najodpowiedniejszym byłoby urzeczywistnienie pomienionej kolei przy bezpośredniej ingerencyi Wydziału krajowego i przez oddanie robót przedsiębiorstwu za pośrednictwem i pod kontrolą krajowego biura kolejowego.

7.
Uchwała do-
tycząca po-
parcia kolei
lokalnej Ja-
worzno-Piła.

Na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1896 r. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„*Postanowienie punktu 3. ustępu I. uchwały Sejmu krajowego z dnia 8. lutego 1895, obejmującej program poparcia poszczególnych kolei lokalnych, zatwierdzonej Najwyższem postanowieniem z dnia 5. stycznia 1896 dotyczące poparcia linii Jaworzno-Chrzanów-Piła, zostaje uchylone w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać jak następuje:*

„*W razie wydania koncesyi państwowej na linię Jaworzno-Chrzanów-Piła i zapewnienie przez interesentów miejscowych na przeciąg 15. lat dostatecznej ilości frachtów na stacji Jaworzno-Kęty, upoważnia się Wydział krajowy na podstawie ustawy krajowej z dn. 17. lipca 1893 Dz. u. kr. Nr. 42 do udzielenia imieniem kraju na rzecz pomienionej linii i na czas nie dłuższy niż do końca roku 1968, gwarancyi dochodu równającego się oprocentowaniu po cztery od sta (4°/_o) wraz z umorzeniem prawidłowem od kolejowej pożyczki pierwszeństwa, zaciągnąć się mającej przez koncesyonaryusza w wysokości 464.000 zł. wyraźnie czterysta sześćdziesiąt cztery tysiące złotych po kursie nie niższym od tego, jaki Wydział krajowy ustanowi,*

„a to z zastrzeżeniem, że kapitał imienny pomienionej kolei ustanowiony będzie na sumę nie wyższą niż 696.000 zł. wyraźnie sześćset dziewięćdziesiąt sześć tysięcy złotych. Z tego kapitału imiennego suma potrzebna po nad wspomnianą pożyczkę pierwszeństwa, a to co najmniej 232.000 zł. wyraźnie dwieście trzydzieści dwa tysiące złotych dostarczoną będzie przez emisję akcji zakładowych, wpłaconych w pełnej ich imiennej wartości, z których 116.000 zł. obejmie państwo, a co najmniej 116.000 zł. interesenci miejscowi. Do pomienionych akcji zakładowych nie będzie przywiązane prawo pobierania procentów interkalarnych za czas budowy“.

Powyzsza uchwała Wysokiego Sejmu uzyskała Najwyższe zatwierdzenie, o ile w skutek tej uchwały będzie kraj stale obciążony Najwyższem postanowieniem z dnia 1. czerwca 1896 (L. W. 38.421/96).

Z wykonania niniejszej uchwały zdajemy sprawę w ustępie 21-ym niniejszego sprawozdania.

8. Na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1896 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

Uchwała polecająca Wydziałowi krajowemu, aby wniosł do Rządu przedstawienie co do rozpoczęcia budowy kolei Przeworsk-Rozwadów.

„1. Wzywa się ponownie c. k. Rząd, aby wnioski odnoszące się do budowy kolei rządowej Rozwadów-Przeworsk na bieżącej sesyi Rady państwa przedłożył.

„2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby odnośnie do powyższych uchwał sejmowych wniosł do c. k. Rządu stosowne przedstawienie, wykazujące potrzebę jak najrychlejszego rozpoczęcia budowy rzeczonej linii kolejowej“.

W myśl tego polecenia wystosował Wydział krajowy dnia 12. marca b. r. L. 11.682 odezwę do c. k. Przewidyum Namiestnictwa, w której zaznaczył potrzebę rychłego rozpoczęcia budowy kolei Przeworsk-Rozwadów i upraszał o poparcie tej sprawy u c. k. Rządu centralnego.

O dotychczasowym skutku wyżej powołanej rezolucyi Wysokiego Sejmu zdajemy sprawę w ustępie 24a niniejszego sprawozdania.

9. Na posiedzeniu z dnia 5. lutego 1896 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

Uchwała w sprawie budowy kolei Borysław-Stebnik.

„1. Petycyę Konsorcjum współwłaścicieli dóbr Truskawiec w powiecie drohobyckim pp. hr. Stanisława Żółtowskiego i Sp. de praes. 4. stycznia 1896, L. 377, o poparcie budowy kolei Borysław-Stebnik odstępuje się Wydziałowi krajowemu w celu przeprowadzenia odpowiednich badań i zdania sprawy na następnej sesyi.

„2. Poleca się Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie rokowań z c. k. Rządem, aby w znaczniejszej mierze przyczynił się do kosztów budowy tej kolei“.

W wykonaniu powyższych uchwał Wysokiego Sejmu odniósł się Wydział krajowy do wyżej wspomnianego konsorcjum z żądaniem, aby pomysł uchwały II. Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1895, dopełnili warunków oznaczonych w ustępie b) §. 2. ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1893 r. (Dz. u. kr. Nr. 42) oraz zastosowali się do przepisów instrukcyi Wydziału krajowego z dnia 2. marca 1894, L. 11.537/94 a w szczególności, aby przedłożyli deklaracyę stron interesowanych co do ich przyczynienia się do kosztów budowy pomienionej kolei.

Zarazem zarządziliśmy zbadanie operatu budowy kolej Borysław-Stebnik pod względem technicznym i komercyjnym. Wyniki badań technicznych przeprowadzonych przez biuro kolejowe spowodowały pewne zmiany w kosztorysie, które ostatecznie przeprowadzone być mogą dopiero po po-

wzięciu decyzji przez c. k. Rząd co do sposobu wykonania budowy i ustanowienia wysokości kapitału zakładowego. Wynik badań komercyjnych będzie mógł być zestawionym po dostarczeniu nam przez interesentów materiałów wymaganych instrukcją Wydziału krajowego.

Stosując się do żądania naszego przedłożyło konsorecyum akt notaryalny z dnia 18. czerwca 1896, którym współwłaściciele dóbr Truskawiec zobowiązują się na rzecz kolei Borysław-Stebnik odstąpić bezpłatnie na własność funduszu krajowego, w stanie wolnym od wszelkich ciężarów grunta swe w gminie katastralnej Truskawiec położone, o ile takowe do budowy tej kolei będą potrzebne.

Nadto oznajmiło nam konsorecyum pomienione, że projektowana linia obejmuje:

- 1) Kolej lokalną z Borysławia do Truskawca;
- 2) Kolej dowozową wychodzącą z końca kolei lokalnej w Truskawcu a prowadzącą do salin w Stebniku, że interesowane c. k. Ministerya nie tylko przyrzekły wydatne poparcie finansowe dla linii pod 1) poszczególnionej, ale nadto gotowe są rzekomo zbudować na koszt skarbu Państwa ową kolej dowozową do salin w Stebniku.

Alegat 7.

W obec tego odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 31. sierpnia b. r. L. 48.274 (alegat 7) do c. k. Ministerstwa kolei żelaznych, a przedstawiając dotychczasowy przebieg sprawy budowy kolei Borysław-Stebnik zażądał opinii c. k. Rządu w tym przedmiocie i oświadczenia się tak co do sposobu ewentualnego poparcia projektu przez c. k. Rząd, jako też co do wysokości udziału Państwa w sfinansowaniu tej budowy.

Do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania odpowiedź c. k. Rządu w tej sprawie nie nadeszła.

„I. wzywa się c. k. Rząd:

10.
Uchwała
z 8. lutego
1896 w za-
łatwieniu
sprawozda-
nia Wydzia-
łu krajowego
o nowej ta-
ryfie lokal-
nej ruchu to-
warowego na
kolejach
państwo-
wych.

„a) iżby zamknięcia rachunkowe c. k. kolei państwowych i ich statystyka nie ograniczały się jak obecnie do dat jedynie zbiorowych dla całej sieci tych kolei, lecz iżby także dla terytoryalnych grup kolei państwowych wykazane były oddzielnie i dochody z ruchu osobowego, dochody ruchu towarowego, wszelkie inne dochody, koszty ruchu i wszelkie inne, oraz wszelkie daty statystyki kolejowej, jak ruch osobowy i towarowy, przebieg kilometryczny pasażerów i towarów i t. p.;

„b) iżby statystyka kolei państwowych wykazywała ruch towarowy nie tylko, jak obecnie, według rodzaju towarów, lecz także wedle klas taryfowych i poszczególnych wyjątkowych taryf oraz przyznanych refakcyjnych zniżek, a to podobnie jak pod a), nie tylko dla całej sieci kolei państwowych, lecz również dla ich grup terytoryalnych;

„c) iżby zasada wykazywania ruchu towarowego według klas taryfowych i t. d. jak pod b) wprowadzoną była także do statystyki kolei prywatnych;

„d) iżby tak na kolejach państwowych jak i prywatnych prowadzoną została taka statystyka ruchu towarowego, któraby na wzór niemieckiej „Statistik der Güterbewegung auf den deutschen Eisenbahnen“, wykazywała ruch każdego towaru od miejsca skąd został wysłany aż do miejsca jego przeznaczenia, głównie mając na oku ruch surowców natury rolniczej;

„e) iżby do składu państwowej Rady kolejowej powołał delegata Wydziału krajowego,

„II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, iżby sprawom taryf kolejowych ze stanowiska ekonomicznych interesów kraju stale bacznie poświęcał uwagę i w tym celu dla prac zadaniem tem spowodowanych zorganizował siły potrzebne“.

Na rezolucję Wysokiego Sejmu objętą punktem I. c. k. Rząd żadne dotychczas nie dał odpowiedzi.

Odnosnie do wezwania pod lit. e) tejże rezolucyi, iżby c. k. Rząd do składu państwowej Rady kolejowej powołał delegata Wydziału krajowego, Wydział krajowy, opierając się na uchwale krajowej Rady kolejowej, z dn. 30. listopada 1895 roku zmierzającej ku temu, iżby krajowa Rada kolejowa miała swego przedstawiciela w państwowej Radzie kolejowej, zwrócił się w tej mierze osobnem pismem do c. k. Ministerstwa kolejowego, wskazując, iż delegatem Wydziału krajowego, którego c. k. Rząd mianował członkiem państwowej Rady kolejowej, byłby przedstawiciel krajowej Rady kolejowej.

Brak odpowiedzi c. k. Rządu na powołaną rezolucję Wysokiego Sejmu wyjdaje się co do tego ostatniego jej punktu spowodowanym przez to, iż w skutek nowego statutu organizacyjnego dla państwowego zarządu spraw kolejowych, którym zniesiony został poprzedni statut organizacyjny, przestała z dniem 1. sierpnia 1896 r. istnieć też dotychczasowa rada kolejowa państwowa, a ma być dopiero powołaną do życia nowa takaż rada, co się dotychczas nie stało. Nowy statut organizacyjny państwowego zarządu spraw kolejowych, wydany z mocy Najwyższego postanowienia z d. 15. stycznia 1896 r. i ogłoszony obowieszczeniem c. k. Ministra handlu i c. k. Ministra kolejowego z dnia 19. stycznia 1896 r. Dz. u. p. Nr. 16 z tem nadmienieniem, iż zaczyna w pełni obowiązywać od dnia 1. sierpnia 1896 r., kreując c. k. Ministerstwo kolejowe, znosząc c. k. generalną Dyрекcyę kolei państwowych, ustanawiając nowe Dyrekye kolei państwowych i t. p., postanowił zarazem w przedmiocie państwowej rady kolejowej co następuje:

„§. 11. Celem dawania opinii w ogólnych ekonomicznych kwestiach „z zakresu spraw kolejowych będzie przydaną Ministerstwu kolejowemu „państwowa rada kolejowa“.

„W razie zachodzącej potrzeby mogą także dyrekyom kolei państwowych przydawane być dla ich okręgu przyboczne rady celem dawania „opinii w takichże kwestiach.

„Blizsze postanowienia co do składu i działalności państwowej rady kolejowej oraz wspomnianych rad przybocznych będą określone oddzielnymi „statutami“.

Statuty te nie zostały dotychczas wydane. W obecnym zatem czasie przejściowym nowa państwowa Rada kolejowa nie została jeszcze mianowana, skutkiem czego i zwykła jesienna jej sesya nie została dotychczas zwołaną.

W przedmiocie punktu II. uchwały Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy zaznacza, iż nie był w możności wykonania danego sobie polecenia, a to z następujących powodów.

Aczkolwiek Wydział krajowy, jak świadczy samo jego sprawozdanie z 30. stycznia 1896 r. LW. 4675 (Alegat 196) i własny jego w temże sprawozdaniu wniosek w tym przedmiocie, najmocniej jest przeświadczony o ważności poświęcania stale bacznej uwagi sprawom taryf kolejowych ze stanowiska ekonomicznych interesów kraju, przekonał się atoli Wydział krajowy, iż zadaniu temu, tak wielką dziedzinę obejmującemu, w żaden sposób podjąć nie mogą te siły kompetentne jakimi rozporządza.

Organem do tego powołanym byłoby krajowe biuro kolejowe przy Wydziale krajowym, które wszakże agendami kolei lokalnych tak już jest absorbowane, iż przy siłach obecnych z wysiłkiem tylko zadość im czynić jest w możności.

Wprawdzie odnosnie do spraw taryf kolejowych Wysoki Sejm polecił zarazem Wydziałowi krajowemu, iżby „w tym celu dla prac zadaniem tem „spowodowanych zorganizował siły potrzebne“, lecz kredytu na to potrzebnego nie wstawił Wysoki Sejm w preliminarz wydatków funduszu krajowego, w obec czego, celem wykonania rzeczzonego polecenia, byłoby potrze-

bnem zażądanie obecnie przez Wydział krajowy odpowiedniego kredytu na rok 1897, po którego przyznaniu dopiero mógłby Wydział krajowy przystąpić do „zorganizowania sił potrzebnych“.

W tej kwestyi zorganizowania sił potrzebnych nasuwają się atoli uwagi następujące. Wydział krajowy nie sądzi iżby intencją Wysokiego Sejmu przy uchwale w tym przedmiocie było kreowanie biura taryfowego, coby i znaczne koszta i niemałe przedstawiało trudności. Użycie zaś do umiejętnego fachowego kierownictwa potrzebnymi badaniami kompetentnych sił krajowego biura kolejowego, za przydaniem im rutynowanych sił pomocniczych, byłoby z tego powodu niemożliwem, iż samo to kierownictwo musiałoby już w zupełności absorbować odnośne siły, pozbawiając ich pracy potrzebnej w innych kierunkach. Połowiczne użycie tych samych sił do spraw kolei lokalnych z jednej i do badań taryfowych z drugiej strony, odrywając je stale w obu kierunkach, byłoby ze szkodą obu zakresów czynności i niemożnością uczynienia im zadość. W braku innych rozporządzalnych, do kierownictwa takimi badaniami kompetentnych sił, Wydział krajowy już z tego powodu nie jest obecnie w możności przedłożenia Wysokiemu Sejmowi wniosku co do zorganizowania sił w tym celu potrzebnych, ani co do wysokości wydatków na ten cel.

Nadto zaznacza Wydział krajowy, iż badania kwestyi taryfowych wówczas dopiero, zdaniem Wydziału krajowego, mogłyby istotną przedstawiać wartość i zamierzonym celom odpowiadać, jeżeliby zostały usunięte te braki materiałów statystycznych i innych, jakie Wydział krajowy podniósł w swoim powołanem już sprawozdaniu z d. 30. stycznia 1896 r., L. W. 4.675 (*alegat 196*) a Wysoki Sejm objął pomienioną rezolucyą swoją do c. k. Rządu.

Z tych powodów sądzi Wydział krajowy, iż dopiero po usunięciu rzeczonych braków będzie w możności przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wnioski mające na celu wykonanie punktu II. powołanej uchwały.

11. Uchwałą z dnia 14. stycznia 1896 odstąpił Wysoki Sejm c. k. Rządowi do możliwego uwzględnienia petycyę Wydziału Rady powiatowej w Brodach o utworzenie przystanku kolejowego pomiędzy stacyami Zabłotce a Ożydowem.

Sprawa ta jest w związku z petycyą gminy miasta Sokołówki o utworzenie przystanku kolejowego w Kontach: o skutku tej petycyi zdajemy sprawę w ustępie 13-tym niniejszego sprawozdania.

12. Uchwałą z dnia 31. stycznia 1896 r. odstąpił Wysoki Sejm c. k. Rządowi do możliwego uwzględnienia petycyę pp. Waleryana Krzeczunowicza i Stefana Wiśniewskiego o utworzenie stacyi towarowej w miejscowości Podborce, na linii Lwów-Krasne.

Rozporządzeniem z dnia 5. sierpnia b. r. l. 121/IV. orzekło c. k. Ministerstwo kolei żelaznych, że wedle wyniku przeprowadzonych dochodzeń nie zachodzi rzeczywista potrzeba dla ogółu utworzenia stacyi towarowej w Podborcach, gdyż gminy wymienione w petycyi grawitują przeważnie do sąsiednich stacyj Lwów-Podzamecze i Barszczowice, podczas gdy od gmin najbliżej Podborzec położonych nie można się spodziewać takiego obrotu towarowego, któryby usprawiedliwiał utworzenie stacyi towarowej w Podborcach na koszt skarbu kolejowego.

C. k. Ministerstwo pozostawia jednak wolność poszczególnym interesentom poczynienia starań o utworzenie ładowni w ramach norm istniejących dla austr. kolei państwowych.

13. Uchwałą z dnia 31. stycznia 1896 odstąpił Wysoki Sejm c. k. Rządowi do przychylnego załatwienia prośbę mieszkańców miasteczka Sokółki o wyjednanie urządzenia przystanku kolejowego w miejscowości Konty na linii Krasne-Brody.

Załatwiając tę petycję c. k. Ministerstwo kolei żelaznych reskryptem z dnia 23. lipca 1896 l. 82 IV. oświadczyło nam, iż utworzenie przystanku pomienionego w Kontach nie ma widoków urzeczywistnienia, gdyż głównie interesowany w tej sprawie właściciel dóbr Konty wzbrania się przyjąć ogólne warunki od których w zasadzie czyni się zależnem utworzenie nowych przystanków na c. k. austr. kolejach państwowych, zaś nie można się spodziewać, aby wspólnie interesowane gminy przyczyniły się jakimikolwiek ofiarami pieniężnymi do utworzenia przystanku w Kontach.

O tem zawiadomiliśmy petentów za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Złoczowie. a nadto Wydział powiatowy w Brodach i Magistrat miasta Brodów, które w tymże przedmiocie wniosły były petycyę do Wysokiego Sejmu.

14. Uchwałą z dnia 8. lutego 1895 udzielił Wysoki Sejm c. k. Rządowi do możliwego uwzględnienia petycję Antoniego Romańskiego i towarzyszy o utworzenie stacyi towarowej w miejscowości Zarwanica, na linii Lwów-Podwołoczyska.

Odezwą z dnia 5. czerwca 1896 l. 44196 oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, iż c. k. Ministerstwo dla kolei żelaznych reskryptem z dnia 18. maja 1896 l. 83 IV. nie uwzględniło pomienionej petycyi, która polegać ma na mylnem zrozumieniu rezolucyi c. k. Dyrekcyi ruchu kolei we Lwowie z r. 1893 wystosowanej do Wydziału Rady powiatowej w Złoczowie.

C. k. Ministerstwo pozostaje i nadal na tem stanowisku, że stacya towarowa w Zarwanicy mogłaby w najbliższym czasie tylko w tym razie być urządzoną, gdyby strony interesowane przyjęły na siebie koszta tego urządzenia w kwocie około 6.500 zł.

B) Dalszy tok spraw przedstawionych w zeszłorocznem sprawozdaniu Wydziału kraj. do L. W. 76.700|95.

15. Ulgi i ułatwienia dla kolei lokalnych ze strony c. k. Rządu, zastrzeżone punktem 7. uchwały I. Wys. Sejmu z d. 8. lutego 1895. W punkcie 27. sprawozdania przedłożonego do L. W. 76.700|95 wykażal Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wynik rokowań swoich z Rządem w przedmiocie uzyskania ulg i ułatwień dla kolei lokalnych obecnego programu — tak co do ich budowy jak i eksploatacyi, jakie ze względu na zapewnienie tymże kolejom dostatecznej rentowności uważaliśmy za niezbędne.

Korzyści osiągnięte przez Wydział krajowy przedstawione były Wysokiemu Sejmowi szczegółowo w roku ubiegłym w załączniku 12. do wspomnianego sprawozdania.

W ciągu roku bieżącego było staraniem Wydziału krajowego, by przyznane korzyści w praktyce dla każdej poszczególnej linii były zastosowane, co też dla kolei już koncesyonowanych w pewnej mierze urzeczywistnionem zostało.

A mianowicie tak dla linii Borki wielkie-Grzymałów, jak i dla linii Łupków-Cisna zastrzeżoną została przez odnośne postanowienia protokołu koncesyjnego ingerencya Wydziału krajowego przy zestawieniu corocznych premilinarzy eksploatacyjnych; przyczem postanowiono, że w razie ewentualnych niedoborów eksploatacyjnych (Betriebsdeficit) obowiązany jest Zarząd c. k. kolei państwowych kredytować Towarzystwom krajowych kolei lokalnych należności za eksploatacyę przez przeciąg lat 5.

Niemniej uzyskano od c. k. Ministerstwa kolejowego przyznanie zniżonej taryfy na c. k. kolejach państwowych dla przewozu materyałów do budowy i eksploatacyi potrzebnych.

Dla innych zaś linii są odnośne rokowania w toku i Wydział krajowy ma nadzieję, że przy życzliwym usposobieniu Ministerstwa kolejowego dla krajowej akcyi ułatwienia te w większej mierze uzyskane zostaną.

Między innymi stara się Wydział krajowy usilnie o to, aby po myśli postanowień ustępu 3. Art. IX. ustawy państwowej z dnia 31. grudnia 1894 (Dz. u. p. Nr. 2. z r. 1895) tabor (t. j. wozy i lokomotywy) — o ile ustanowiony kapitał zakładowy na zakupno tegoż nie wystarcza — dostarczony został albo z zapasów c. k. kolei państwowych albo przez Zarząd tychże kolei zakupiony i kolei lokalnej na spłatę ratami rocznymi odstąpiony.

Prócz tego nadmieniamy, że dla linii już koncesyjonowanych przyznane zostały ulgi i ułatwienia przewidziane artykułem V. ustawy państwowej z dnia 31. grudnia 1894 (Dz. u. p. Nr. 2. z r. 1895) jako to uwolnienie od stempli i opłat dla wszelkich dokumentów, kwitów i papierów wartościowych etc., oraz uwolnienie od podatku zarobkowego i dochodowego.

16.
Sprawa budowy kolei lokalnej Trzebinia-Skawce.

Ubiegający się o koncesyę na kolej Trzebinia-Skawce p. J. Siegler d' Eberswald przedłożył Wydziałowi krajowemu szczegółowy projekt pomienionej kolei.

Projekt ten po zbadaniu i uzupełnieniu przez krajowe biuro kolejowe przesłany został c. k. Ministerstwu kolejowemu dla zarządzenia komisji reambulacyjnej.

Ministerstwo uznało projekt rzeczony za odpowiedni i na tej podstawie odbyła się komisya reambulacyjna pomienionej linii w czasie od 3-go do 24-go sierpnia b. r.

Komisya zatwierdziła powyższy projekt, tak iż obecnie nie stoi już nie na przeszkodzie rozpoczęciu budowy, skoro tylko rokowania o uzyskanie Najwyższej koncesyi pomyślnie przeprowadzone zostaną. Finalizacya rokowań koncesyjnych natrafia jednak na znaczne trudności, a najważniejszą z nich jest kwestya połączeń z koleją północną ces. Ferdynanda.

Koszta tych połączeń jakoteż koszta służby na stacyi i złączenia powinno ponosić Towarzystwo Kolei północnej a to na mocy postanowienia §. 10. koncesyi na tęż kolej z r. 1886 (Dz. ust. p. Nr. 7.).

Ponieważ jednak długotrwałe rokowania ubiegającego się o koncesyę z Zarządem kolei północnej nie doprowadziły do pomyślnego rezultatu, przeto Wydział krajowy w porozumieniu z ubiegającym się o koncesyę poruczył przeprowadzenie tej sprawy c. k. Generalnej Dyrekeyi austr. kolei państwowej, z tytułu przyszłego prowadzenia ruchu na teże linii.

Kwestya ta mimo interwencyi ze strony c. k. Generalnej Dyrekeyi a następnie i c. k. Ministerstwa kolejowego dotąd nie załatwiona i dlatego tak Wydział krajowy jak i ubiegający się o koncesyę obstają stanowczo przy swoim projekcie pierwotnym, który był przedmiotem obchodu administracyjnego — t. j. przy założeniu odrębnych stacyi kolei lokalnej w Trzebini i Wadowicach, a tem samem przy zupełnej niezależności od Towarzystwa kolei północnej. Założenie oddzielnej stacyi w Trzebini umożliwi nadto bezpośrednio połączenie się projektowanej kolei z koleją dowozową Trzebinia-Siersza, co wpłynąć może bardzo dodatnio nie tylko na rozwój przemysłu węglanego ale także na rentowność kolei Trzebinia-Skawce, w razie wcielenia do teżej linii wyżwspomnianej kolei dowozowej Trzebinia-Siersza.

W tym też duchu prowadzone są dalsze rokowania koncesyjne, a uzyskanie koncesyi nastąpi w najbliższej przyszłości, poczem nie będzie już nie stało na przeszkodzie otrzymaniu konsensu na budowę, która to budowa ewentualnie z początkiem wiosny rozpocząć się może.

17.
Sprawa budowy kolei Chabówka-Zakopane.

W dalszym ciągu tej sprawy, przedstawionej Wysokiemu Sejmowi w ustępie 3. zeszłorocznego sprawozdania do L. W. 76.700/95, tudzież w ustępach 4. i 5. niniejszego sprawozdania odnośnie do uchwał sejmowych z 8. lutego 1895, 7. lutego 1896 i 8. lutego 1896, dołożył Wydział krajowy wszelkich starań celem rozwiązania trudności, na jakie napotkał u c. i k. Ministerstwa wojny projekt budowy tej kolei według typu wąskotorowego na przestrzeni między Chabówką a Nowym Targiem. Pomimo bowiem katerycznego oświadczenia Szefa sekcji J. E. Witteka na posiedzeniu zeszłorocznej komisji kolejowej Rady państwa, iż odnośnie postanowienia ustawy państwowej z dnia 19. czerwca 1895 (Dz. u. p. Nr. 83) w ten sposób rozumieć należy, że takowe nie sprzeciwiają się zastosowaniu także trasy wąskotorowej na wyż wymienionej przestrzeni między Chabówką a Nowym Targiem, kwestya ta ustawicznie stała usiłowaniam naszym na przeszkodzie.

Wskutek tego w połowie stycznia 1896 przedłożyliśmy c. k. Ministerstwu handlu opracowany przez krajowe biuro kolejowe projekt szczegółowy wraz z kosztorysem szlaku kolejowego Chabówka-Nowy targ o torze normalnym celem dokładnego porównania na tej podstawie tras i kosztów budowy kolei na pomienionej przestrzeni przy zastosowaniu toru wąskiego i toru normalnego (*Alegat 8.*).

Projekt ten okazał, że koszta budowy na przestrzeni Chabówka-Nowy targ wyniosłyby w razie zastosowania:

- 1) toru normalnego 2,060.000 zł.;
- 2) toru wąskiego z uwzględnieniem przyszłego przeobrażenia go na trasę normalnotorową 1,500.000 zł.;
- 3) bezwzględnego zastosowania toru wąskiego 880.000 zł.,

że przeto oprócz kapitału już zabezpieczonego na budowę kolei wąskotorowej, należałoby uzyskać dalsze fundusze na zaspokojenie żądań administracji wojskowej. Gdy jednak ani kraj, ani ubiegający się o koncesyę na kolej wąskotorową Chabówka-Zakopane nie mogą ponosić tak znacznych ciężarów, upraszaliśmy ponownie Ministerstwo handlu o pomyślne załatwienie tej sprawy na rzecz wąskiego toru, zastrzegając ewentualnemu koncesyonaryuszowi kolei normalnotorowej, któraby kiedyś łączyć miała Chabówkę przez Nowy targ z Węgrami, prawo nabycia drogą kupna, szlaku wąskotorowego Chabówka-Nowy targ, a to niezależnie od szlaku Nowy targ-Zakopane.

Następnie z początkiem marca 1896 przedłożyliśmy c. k. Ministerstwu kolei żelaznych projekt szczegółowy wąskotorowej kolei Chabówka-Zakopane, opracowany pod bezpośrednią kontrolą krajowego biura kolejowego, z prośbą o zarządzenie komisji reambulacyjnej dla tej linii, której budowa zabezpieczoną została uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1895 oraz ustawą państwową z dnia 19. czerwca 1895.

Alegat 9. Pismem z dnia 10. marca 1896 (*Alegat 9.*) przyznało c. k. Ministerstwo kolejowe w istocie, że wykonanie linii wąskotorowej Chabówka-Zakopane jest ze względów ekonomicznych zupełnie uzasadnione i racjonalne,

Alegat 10. a nadto pismem z dnia 18. maja 1896 (*Alegat 10.*) zawiadomiło nas, że Ministerstwo wojny zgadza się w końcu na budowę wąskotorowego szlaku Chabówka-Nowy targ, pod warunkiem jednak, że przy budowie zastosowane będą wszelkie środki techniczne, któreby umożliwiły bezwzględne przeobrażenie tego szlaku na kolej główną normalnotorową drugiego rzędu w razie, gdyby postanowionem zostało, iż szlak pomieniony ma być połączony z Węgrami w kierunku Szépes Bela lub doliny Arvy.

Mimo to, dalsze rokowania o koncesyę na wąski tor Chabówka-Zakopane nie doprowadziły dotychczas do skutku z powodu, że c. k. Ministerstwo wojny nie przestało stawiać w tym względzie trudności, opierając się na domniemanem zabezpieczeniu budowy normalnotorowego połączenia Chabówki przez Nowy targ i Chochołów z Węgrami, w stacyi Kralovan kolei Koszycko-Bogumińskiej.

W obec tego, po zbadaniu terenu na miejscu, krajowe biuro kolejowe przedstawiło nam opinię, że jeżeli chodzi o połączenie galic. kolei transwersalnej z koleją Koszycko-Bogumińską, to najkrótszą i najtańszą linię stanowiłaby kolej, która wychodząc z Chabówki lub jednego z punktów między Chabówką a Jordanowem położonych, prowadziłaby doliną Skawy ku granicy węgierskiej, a stamtąd doliną Orawy i Orawicy na Twardoszyn (Tur-dosin) i znowu doliną Orawy do Kralovanu.

Trasa ta miałaby na terytorium Galicyi tylko około 14 km. długości, wówczas gdy popierana przez c. k. Ministerstwo wojny trasa z Chabówki na Nowytarg i Chochołów do Kralovanu wynosiłaby na terytorium Galicyi około 49 km. Cała zaś trasa proponowana przez biuro kolejowe z Chabówki do Kralovanu byłaby o 22 km. krótszą od trasy Chabówka-Nowytarg-Chochołów-Kralovan, a nadto posiadałyby korzystniejsze warunki terenu.

Według obliczeń biura kolejowego, kosztą budowy pierwszej z wymienionych tras na przestrzeni między Chabówką a Trsztena, gdzie obie trasy się łączą, wyniosłyby **2,475.000 złr.**, z czego na terytorium galicyjskie przypadłoby 915.000 zł., a na węgierskie 1,560.000 zł.; zaś kosztą budowy drugiej z wymienionych tras na przestrzeni 63 km. między Chabówką a Trsztena, wyniosłyby **4,192.000 złr.**, z czego na terytorium galicyjskie przypadłoby 3,352 500 zł. a na węgierskie 840.000 zł., tak, że w razie budowy dwóch kolei, a mianowicie linii normalnotorowej z Chabówki doliną Skawy do Węgier i linii wąskotorowej z Chabówki na Nowytarg do Zakopanego, łączne kosztą budowy obu tych linii w granicach Galicyi wyniosłyby jeszcze o milion zł. mniej, niż kosztą budowy samej linii normalnotorowej z Chabówki na Nowytarg i Chochołów do granicy węgierskiej.

Przypuszczać można, że za przyczyną powyższych okoliczności, stosunki kraju naszego znalazły w tej mierze uwzględnienie u sfer decydujących. W istocie bowiem, w projekcie ustawy wniesionym przez c. k. Rząd na posiedzeniu Izby deputowanych dnia 2. października 1896, a dotyczącym pokrycia wydatków inwestycyjnych w r. 1897, wstawiono tytułem udziału państwa na budowę kolei Chabówka-Nowytarg, kwotę 1,300.000 zł. potrzebną na pokrycie nadwyżki kosztów wynikających z zamierzonej budowy pomienionego szlaku o normalnym zamiast o wąskim torze. Ten dodatkowy udział państwa ułatwiłby rzeczywiście nowe sfinansowanie całej kolei lokalnej stosownie do wymogów normalnotorowego typu budowy.

Z tego powodu, ubiegający się od kilku lat o koncesję na kolej lokalną Chabówka-Zakopane, Władysław hr. Zamoyski, przedsięwziął obecnie opracowanie projektu szczegółowego o normalnym torze dla całej linii, w celu wdrożenia na podstawie tegoż nowych rokowań o koncesję.

Uznając, że powyższe kroki hr. Zamoyskiego są najzupełniej uzasadnione a to tak z powodu spodziewanej pomocy państwa dla wykonania budowy szlaku Chabówka-Nowytarg o normalnym torze, jak z powodu łatwiejszych warunków terenu na części Nowytarg-Zakopane, dla której tor normalny również będzie korzystniejszym w obec zmiany szerokości toru na szlaku poprzedzającym, — Wydział krajowy mniema, że w razie uchwalenia przez Radę państwa przytoczonego już udziału w kwocie 1,300.000 zł. byłoby wskazanem, aby kraj także się przyczynił do nowego sfinansowania kolei Chabówka-Zakopane, której urzeczywistnienia tak powszechnie i niecierpliwie wyczekuje ogół mieszkańców w interesie zarówno uzdrowiska tamecznego, jak całego kraju.

18.
Sprawa budowy kolei Borki wielkie-Grzymałów.

Jak to już w punkcie 4. sprawozdania przedłożonego Wysokiemu Sejmowi w roku ubiegłym do L. 76.700|96 przedstawił, cały tok czynności około urzeczywistnienia projektu Borki wielkie-Grzymałów postąpił tak znacznie, że liczyć można było na pewne, że budowa w roku bieżącym rozpoczęta zostanie, co też w rzeczywistości nastąpiło.

W pierwszej linii przystąpił Wydział krajowy w porozumieniu z konsorcjum do ukończenia rokowań z Rządem o udzielenie koncesyi.

Rokowania odnośne ukończone zostały na dniu 21. stycznia b. r. w Ministerstwie kolejowem w obecności delegata Wydziału krajowego przy współudziale ubiegających się o koncesyę; przyczem staraniem delegata naszego było uzyskać wszelkie możliwe ułatwienia administracyjne od Rządu co też w pewnej mierze zamierzony skutek odniosło. Odpis protokołu koncesyjnego, wraz z przekładem polskim dołączamy do niniejszego sprawo-

Alegat 11. zdania (*ulegat 11*).

Koncesya na budowę i eksploatacyę tej linii uzyskała na dniu 23. marca b. r. Najwyższą Sankeyę i została ogłoszoną w Nr. 66 dziennika ustaw państwowych (*alegat 12*).

Warunki techniczne na powyższą koncesyę podajemy również do **Alegat 13.** wiadomości Wysokiego Sejmu (*alegat 13*).

Komisya reambulacyjna odbyła się w czasie od 20-go do 29-go kwietnia b. r. na podstawie projektu szczegółowego, który po zbadaniu i uzupełnieniu przez krajowe biuro kolejowe, przedłożony został c. k. Ministerstwu kolejowemu.

Projekt uznany został przez komisję za zupełnie odpowiedni, a ponieważ komisya odbyła się bez żadnych zarzutów, przeto na wniosek tejez udzieliło Namiestnictwu dnia 8. czerwca 1896 konsens na budowę linii aż do Km. 30⁷⁵⁰.

Dla przestrzeni zaś od Km. 30⁷⁵⁰ do końca przedłożonym został nowy projekt przybliżający w myśl życzenia stron interesowanych, popartego przez reprezentantów władz — stacyę Grzymałów ku tejez miejscowości.

Projekt ten był przedmiotem obrad komisji na dniu 8. października i jako interesom miejscowym w zupełności odpowiadający ostatecznie zatwierdzony został.

Celem oddania budowy tej kolei rozpisano ograniczony konkurs, do którego zaproszono 14. znanych i na zaufanie zasługujących przedsiębiorców krajowych; z 14. zaproszonych oferowało tylko siedmiu i ci wnieśli łącznie cztery oferty.

Najniższą z wniesionych była oferta inż. Smoleńskiego i spółkⁱ gdyż przewyższała sumę kosztorysową robót przedsiębiorstwu przysadzonych tylko o 3·8%, podczas gdy inne przynosiły rzeczoną sumę o 36·8% do 52·4%.

Na tej podstawie przysadził Wydział krajowy w porozumieniu z koncesyonaryuszami budowę pomienionej linii na dniu 13. czerwca 1896 spółce inżynierów pp. Smoleńskiemu, Olewińskiemu i Sawickiemu za sumę ryczałtową 333.000 zł.

Wyż wykazana nieznaczna nadwyżka (3·8%) ponad preliminowaną kwotę znalazła dostateczne pokrycie w rubryce przeznaczonyj na wydatki nieprzewidziane.

Dla nadzoru budowy tej kolei ustanowionem zostało kierownictwo budowy z siedzibą urzędową w Skałacie i expozyturą w Borkach wielkich, kierownictwo to wykonuje czynności swe wedle instrukcyi przez krajowe biuro kolejowe ustanowionych i pod ścisłą kontrolą tegoż biura.

Naczelne kierownictwo całej budowy oraz nadzór i odbiór wszelkich dostaw materyałów i urządzeń poruczyło Towarzystwo akcyjne krajowemu biuro kolejowemu, a to w myśl postanowień ustawy kraj. z dnia 17. lipca 1893 (Dz. u. kr. Nr. 42); pomienione biuro zastępuje również Towarzystwo we wszelkich sprawach tak w obec władz centralnych i krajowych, jak w obec Zarządu c. k. kolei państwowych i stron prywatnych.

Wykonanie wszelkich robót i dostaw odbywa się wedle warunków i przepisów ułożonych przez kraj. biuro kolejowe a zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo dróg żelaznych.

Dostawa szyn, drobnego żelaziwa dla nawierzchni oraz konstrukcyi żelaznych dla mostów poruczoną została centralnemu biuru hut Witkowičkih, z którymi zkartelowane są wszystkie znaczniejsze austr. zakłady góńnicze i hutnicze oraz fabryki żelaza.

Dostawy te oddane zostały po następujących cenach:

Szyny (system XX. t. j. 23 kg. na metr bieżący) po 9 zł. 80 ct. zo 100 kg.

Konstrukcyje żelazne dla mostów po 25 zł. za 100 kg., lane zaś żelazo po 16 zł. za 100 kg.: wszystko franco stacya Oświęcim, skąd dalszy transport koleją państwową po cenach ustanowionych dla przesyłek administracyjnych (t. zw. Regietarif).

Oddanie dostawy progów nastąpiło w drodze licytacji; dostawę progów dębowych po cenie 89 ct. od sztuki otrzymała firma L. Pfeifer w Skałacie, która w okolicy tamtejszej zakupiła znaczniejsze lasy celem eksploatacyi i zatrudnia wyłącznie siły miejscowe.

Roboty i dostawy prowadzone są energicznie i postępują raźnie naprzód, tak, że otwarcie tej pierwszej krajowej kolei lokalnej nastąpi najpóźniej w lipcu 1897.

Termin powyższy jest o trzy miesiące późniejszy, jak termin wymagany §. 3. koncesyi z dnia 23. marca 1896; odroczenie to musiało nastąpić raz z tego powodu, że koncesya powyższa ogłoszona została w drugiej połowie maja, a więc o dwa miesiące po sankcyonowaniu tejże, co wszystkie czynności przygotowawcze do ukonstytuowania Towarzystwa i rozpoczęcia budowy znacznie opóźniło, a następnie i z tego względu, że przy wykupnie gruntów natrafiono na nieprzewidziane przeszkody i wygórowane żądania ze strony właścicieli.

Te ostatnie wywołane zostały głównie tą okolicznością, że właściciele gruntów gmin położonych w powiecie sądowym tarnopolskim zastosowali swoje wymagania do cen, jakie Zarząd kolei państw. płacił za grunta zapotrzebowane pod kolej Tarnopol-Kopyczyńce, tak, że niektóre grunta nabyte zostały dopiero z początkiem listopada i to po przeprowadzeniu sądowego oszacowania.

Budowa wykonuje się na podstawie planów i typów wypracowanych przez krajowe biuro kolejowe a zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo dróg żelaznych; przyczem zastosowano takowe o ile możności do typów obowiązujących na c. k. kolejach państwowych

Co do administracyjnej i finansowej strony tego przedsięwzięcia kolejowego, to zaznaczamy, że w przedmiocie gwarancyi kraju uchwalonej przez Wysoki Sejm dn a 8. lutego 1895, zawarty został kontrakt gwarancyjny między Wydziałem krajowym a koncesyonaryuszami dnia 20-go czerwca b. r. a umowa z Rządem w przedmiocie subwencyi państwowej dnia 28-go czerwca 1896.

Zatwierdzenie statutów przez c. k. Rząd nastąpiło dnia 18. lipca 1896, poczem ukonstytuowało się Towarzystwo akcyjne pod nazwą „Kolej lokalna Borki wielkie — Grzymałów“ na dniu 10. sierpnia 1896.

Przewodniczącym wybrany został Hrabia Szczerbny Koziobrodzki; na członków Rady zawiadowczej powołał Wydział krajowy ze swego ramienia pp. Antoniego Jaxę Chameca i Stanisława Brykczyńskiego; Rząd wstrzymał się na razie od wyznaczenia członków Rady pomienionej ze swego ramienia.

Agendy administracyjne Towarzystwa sprawuje również krajowe biuro kolejowe.

Na podstawie udzielonej przez Wydział krajowy z mocy upoważnienia Wysokiego Sejmu gwarancyi kraju, postanowiła Rada nadzorcza Banku krajowego uchwałą z dnia 6. listopada b. r. przyznać Towarzystwu akcyjnemu kolei Borki wielkie — Grzymałów pożyczkę pierwszeństwa

w imiennej wysokości 600.000 zł. po kursie 95·5%; przyczem — wskutek rozporządzenia Wydziału krajowego obniżono dodatek administracyjny z $\frac{1}{4}$ % na $\frac{1}{8}$ % rocznie.

Zawarcie umowy o używanie urządzeń stacyjnych i prowadzenie służby na stacji złączenia Borki wielkie, jakoteż zawarcie kontraktu eksploatacyjnego jest w toku i nastąpi w duchu odnośnych postanowień protokołu koncesyjnego.

19. W tym przedmiocie zdajemy Wys. Sejmowi sprawę w ustępie 6. niniejszego sprawozdania, gdyż takowy łączy się przedewszystkiem z wykonaniem uchwały sejmowej z d. 8. lutego 1896, zmieniającej i uzupełniającej postanowienia poprzedniej uchwały w przedmiocie poparcia kolei Delatyn - Kołomyja - Horodenka - Stefanówka.

20. Jeszcze podczas trwania ubiegłej sesji Wysokiego Sejmu zapowiedziało c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, iż zatwierdzenie uchwał Wysokiego Sejmu zezwalające powiatom Kołomyja i Horodenka na pokrywanie niedoborów kolei lokalnej Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Stefanówka do pokrywania niedoborów kolei lokalnej Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Stefanówka w krótkim czasie nastąpi; jednakowoż zatwierdzenie n. wstępie powołanych uchwał dotąd nie nastąpiło, a to o ile przypuszczać możemy wskutek zmiany pierwotnej uchwały Wysokiego Sejmu w przedmiocie poparcia pomienionej kolei.

21. Przedłożony przez starającego się o koncesję Dra Józefa Retingera projekt szczegółowy kolei lokalnej Jaworzno - Chrzanów - Piła po zbadaniu przez krajowe biuro kolejowe przedłożyliśmy w maju c. k. Ministerstwu kolei żelaznych celem zarządzenia odbycia rewizji trasy komisji stacyjnej i komisji reambulacyjnej wraz z postępowaniem o wywłaszczenie gruntów. C. k. Ministerstwo uznało projekt ten za odpowiedni skutkiem czego w czasie od 24go sierpnia do 1go września b. r. odbyła się wywymieniona czynność komisyjna, i to z wynikiem pomyślnym, gdyż komisya stawiała wnioski na udzielenie koncesyi na budowę linii Jaworzno-Piła (Bołęciny) starającemu się o nią.

Ze względu na konieczną zmianę warunków sfinansowania budowy, wywołaną zmianą warunków technicznych i wynikającą ztąd potrzebą powiększenia kapitału zakładowego, sprawa ta będzie przedmiotem osobnego wniosku Wydziału krajowego.

22. Przedłożony przez koncesyonaryuszów projekt szczegółowy kolei Łupków - Cisna, po zbadaniu i uzupełnieniu przez krajowe biuro kolei jowe został dnia 28go kwietnia b. r. przedłożony c. k. Ministerstwu kolei żelaznych, z prośbą o zarządzenie komisji stacyjnej, komisji reambulacyjnej łącznie z postępowaniem o wywłaszczenie gruntów.

Komisya reambulacyjna odbyła się w czasie od 30go września do 8go października b. r. z wynikiem pomyślnym, gdyż komisya stawiała wniosek na udzielenie konsensu na budowę kolei.

Rokowania koncesyjne z c. k. Rządem ukończone zostały na dniu **Alegat 14.** 27go marca b. r. (*Alegat 14*), a na podstawie tychże udzieliło c. k. Ministerstwo kolei żelaznych pp. Hermanowi Czeczowi i Stanisławowi Kluckiemu koncesyi na budowę i eksploatację kolei Łupków-Cisna w dniu 30go paździer-

Alegat 15. nika b. r. Dz. u. p. Nr. 201. (*Alegat 15*).

Budowa linii oddaną została przez koncesyonaryuszów przedsiębiorstwu Kowarski i Spółka za ryczałtową cenę 312.500 Zł. t. j. o 2% niżej ceny kosztorysowej; przysądzenie budowy zostało przez nas zatwierdzone. Budowa rozpocznie się natychmiast po udzieleniu konsensu i przeprowadzeniu wykupna gruntów i zostanie ukończoną przed jesienią przyszłego roku.

Agendy koncesyonaryuszów, aż do czasu ukonstytuowanie się Towarzystwa, które nastąpi po zatwierdzeniu statutu przez c. k. Rząd, objęło krajowe biuro kolejowe.

Zawarcie kontraktu spółkowego i ukonstytuowanie się Towarzystwa są w toku.

23.
Gospodarstwo lasowe w obrębie cieżenia kolei lokalnej Łupków-Cisna.

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby czuwał nad gospodarstwem lasowym w obrębie obszaru cieżenia kolei Łupków-Cisna, w tym celu udawał się w razie potrzeby do c. k. Rządu i o wyniku tego nadzoru zdawał sprawę Sejmowi, a koszta wynikające z nadzoru wykonywanego pokrywał z dochodów powyższej kolei.

Potrzeba wykonywania powyższego polecenia Wysokiego Sejmu przez Wydział krajowy nie zaszła dotychczas, okazało się atoli począwszy od roku przyszłego, w którym nastąpi przeprowadzenie budowy i otwarcie tej kolei. Wykonywanie tego polecenia z natury rzeczy odnosić się może jedynie do ścisłego przez interesentów przestrzegania przepisów ustawy lasowej z dnia 3go grudnia 1852 r. Dz. u. p. Nr. 250. Że zaś prawo i obowiązek kontroli w tej mierze przypada z mocy ustawy jedynie władzy politycznej, przeto w braku uprawnienia ustawowego oraz własnych ku temu organów sądzi Wydział krajowy, iż polecenie Wysokiego Sejmu będzie mógł wykonywać jedynie przez odnoszenie się do właściwych organów władzy politycznej.

24 a.
Sprawa budowy kolei rządowej Rozwądów-Przeworsk.

Sprawa budowy kolei rządowej Rozwądów-Przeworsk posunęła się o tyle naprzód, iż z dniem 1go sierpnia 1896 otwartą została w Przeworsku c. k. Ekspozytura dla trasowania tej kolei. Roboty na terenie są ukończone i opracowanie projektu szczegółowego jest w toku.

24 b.
Sprawa budowy kolei rządowej Chodorów-Podwysokie.

Komisja reambulacyjna dla kolei rządowej Chodorów-Podwysokie odbyła się w marcu b. r., a z dniem 1go maja b. r. ustanowione zostało c. k. kierownictwo budowy z siedzibą w Rohatynie, dla przeprowadzenia budowy tej linii.

Na rzecz budowy pomienionej kolei uchwalił Wysoki Sejm na dniu 8go lutego 1895 subwencję bezzwrotną z funduszu krajowego w takiej wysokości, jaka będzie potrzebną, aby subwencje miejscowych interesentów uzupełnić do sumy jednego miliona złotych w. a. Gdy mimo usilnych zabiegów powiodło się zebrać prawomocne deklaracje na datki dobrowolne stron interesowanych na łączną sumę tylko 23.500 zł, przeto fundusz krajowy będzie się musiał przyczynić na ten cel subwencją w wysokości 976.500 zł.

Budowa tej kolei rozpoczętą została w październiku bieżącego roku i wypłata pierwszej raty subwencji krajowej w wysokości 500.000 zł. będzie wkrótce uskutecznioną.

25.
Sprawa budowy kolei z Potutor do Podhajej.

Uchwałą III. z dnia 8go lutego 1895 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby celem zabezpieczenia budowy linii kolejowej z Potutor do Podhajej przeprowadził rokowania ze stronami interesowanymi i c. k. Rządem i we właściwej chwili wnioski swe przedłożył.

Jak już w sprawozdaniu z czynności za rok 1895 (str. 11 i 12) zaznaczonem zostało, odniósł się Wydział krajowy do Wydziału powiatowego w Podhajejach, jako do czynnika głównie interesowanego, z wezwaniem aby wziął pod rozwagę sprawę urzeczywistnienia projektowanej linii, przedłożył ją Radzie powiatowej do decyzji, a następnie o wyniku podjętej akcji zdał sprawę.

Z przedłożonego nam w tym przedmiocie sprawozdania Wydziału powiatowego okazuje się, że Rada powiatowa podhajecka na posiedzeniu z dnia 26. lutego 1896 uchwaliła nie przyczyniać się w ogóle choćby najmniejszą kwotą do budowy kolei Potutory-Podhajej, gdyż na to nie pozwa-

lają skromne fundusze powiatowe zaangażowane w budowie dwóch dróg gminnych i gmachu na pomieszczenie biur Rady powiatowej.

Podobnie i gmina miasta Podhajec w obec braku jakiegokolwiek majątku i w obec zaciągnięcia znacznej pożyczki na budowę szkół, nie może niczem przyczynić się do budowy pomienionej kolei. Pozostałe czynniki interesowane jak gminy i nieliczne obszary dworskie, zdaniem Wydziału powiatowego, w obec zupełnego braku fabryk, nie mogą finansowo poprzeć projektowanej budowy.

W obec takiego stanu rzeczy urzeczywistnienie budowy kolei z Potutor do Podhajec, na warunkach określonych ustawą krajową z dnia 17go lipca 1893 (Dz. u. k. Nr. 42), a w szczególności podjęcie rokowań z c. k. Rządem co do przyczynienia się do pokrycia kapitału zakładowego nie mogły dotąd nastąpić.

26. Po myśli postanowienia §. 8. statutu Towarzystwa akcyjnego kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich zezwoliła c. k. Administracya państwowa mocą rozporządzenia c. k. Ministerstwa kolejowego z dnia 29. stycznia roku 1896. l. 906. na zaciągnięcie pożyczki pierwszeństwa w sumie galicyjskich. 9,000.000 złr. w. a.

W skutek rozpisane go ograniczone go zaofertowania Towarzystwo sfinansowało 4% obligacye pierwszeństwa w powyżej wymienionej sumie przez c. k. uprzyw. Instytut kredytowy dla przedsiębiorstw komunikacyjnych i robót publicznych we Wiedniu (k. k. priv. Credit-Institut für Verkehrsunternehmungen und öffentliche Arbeiten) a mianowicie na następujących warunkach: a) kurs 98%; b) bonifikowanie Towarzystwu 4% od sum niepodniesionych ze zrealizowanych obligacyi; c) Towarzystwo zrzeka się prawa zatrzymania pewnej części obligacyi pierwszeństwa z tytułu ewentualnych oszczędności na budowie.

Dla bliższego objaśnienia nadmieniam się zarazem, że jeszcze w r. 1895. sfinansowano akcyę pierwszeństwa na sumę 1,000.000 złr. w. a. po kursie 93%, które objął Bank „Union“ we Wiedniu.

Na podstawie relacyi członka Rady zawiadowczej i komitetu wykonawczego tegoż Towarzystwa jako delegata mianowanego z ramienia Wydziału krajowego, stan funduszków przedstawia się jak następuje:

Z końcem września r. 1896. pozostała do dyspozycyi Towarzystwa suma 7,658.961 złr. 39 ct. w. a.; — użyto zaś w tym samym okresie czasu na budowę kolei sumę 2,671.839 złr. 73 ct. w. a.

Wpłaty natomiast uskutecznione przez interesentów pomienionych kolei na poczet deklarowanych 500.000 złr. w. a. wynosiły po ów czas za ledwie 241.276 złr. 19 ct. w. a.

Co do postępu budowy kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich znaczyć należy, że otwarcie ruchu i oddanie do użytku publicznego przestrzeni kolei lokalnej Tarnopol-Kopyczyńce nastąpi w dniu 24. listopada roku 1896.

Następnie nadmieniam się, że szczegółowe projekty dla budowy linii Hadyńkowce-Iwanie puste i z Teresina do Skały zostały już wypracowane i niebawem mają być przedłożone c. k. Ministerstwu kolejowemu do zatwierdzenia. Termin do ukończenia budowy powyższej przestrzeni oznaczono na jesień r. 1897.

Szczegółowe wreszcie projekty dla budowy linii ze stósownego punktu między Kalinowszczyzną a Czortkowem do Zaleszczyk dotychczas nie są sporządzone.

Cała sieć kolei wschodnio-galicyjskich ukończoną być ma najdalej do końca roku 1900.

27. W wykonaniu polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 9. lutego 1895 udzielił Wydział krajowy — jak to w ustępie 21. sprawozdania przedłożonego Wysokiemu Sejmowi w roku ubiegłym zaznaczyliśmy — na dniu 10. czerwca 1895 r. lwowskiej Izbie handlowej oraz Magistratowi miasta Winniki.

Sprawa budowy kolei Lwów-Winniki.

Lwowa sporządzony przez krajowe biuro kolejowe szkic trasy kolei ze Lwowa do Winnik, wskazując w pierwszym rzędzie na potrzebę utworzenia konsorecyum dla urzeczywistnienia tej kolei.

Odpowiedź Magistratu nadeszła na dniu 9. czerwca 1896 r., a mianowicie przedłożył Magistrat projekt nowej trasy odpowiadający rzekomo bardziej potrzebom miasta, z prośbą o objawienie opinii i ewentualne poparcie takowego przez kraj.

Wydział krajowy polecił biuru kolejowemu zbadać na gruncie techniczne warunki tego now-go projektu oraz zestawieć ogólne plany i przybliżony kosztorys, poczem udzielił elaborat powyższy Magistratowi do przedsięwzięcia dalszej akcji.

Pócz obejścia na miejscu pomienionego projektu, które odbyło się przy współudziale delegatów Rady miejskiej, Magistratu, Izby handlowej oraz Dyrektora krajowego biura kolejowego — Magistrat, o ile to Wydziałowi krajowemu wiadomo, — do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania — żadnych dalszych kroków celem urzeczywistnienia tej kolei nie poczynił.

28. Dalsze projekty kolei lokalnych. W ciągu ostatnich dwóch lat wyłoniło się kilka dalszych projektów budowy kolei lokalnych w kraju, z których trzy były już przedmiotem uchwał Wysokiego Sejmu a mianowicie:

Kolej w powiecie Turezańskim. a) projekt kolei mającej połączyć powiat Turezański z siecią kolei państwowych; w tym przedmiocie zdajemy sprawę w ustępie 2gim niniejszego sprawozdania;

Borysław-Truskawiec-Stebnik. b) projekt normalnotorowej kolei z Borysławia przez Truskawiec do Stebnika, o którym zdajemy sprawę powyżej w ustępie 9tym niniejszego sprawozdania;

Lwów-Winniki. c) projekt kolei ze Lwowa do Winnik, o którym mowa w ustępie 27ym niniejszego sprawozdania.

Do dalszych projektów należą:

Lwów-Kamionka strumiłowa. d) projekt wąskotorowej kolei lokalnej ze Lwowa przez Malechów, Remenów do Kamionki strumiłowej. Starania o uzyskanie koncesyi na budowę tej linii czyni Juliusz Siegler d'Eberswald, a mając zamiar uzyskać w przyszłości poparcie kraju dla tej linii przedłożył Wydziałowi krajowemu do ocenienia projekt umowy zawrzeć się mającej z inżynierem, któremu zamierza powierzyć sporządzenie projektu wstępnego owej linii. Dalsze kroki w tej sprawie musiały być wstrzymane z powodu żądania c. k. Ministerstwa wojny zastosowania toru normalnego dla tej linii.

Jasło-Konieczna. e) projekt kolei żelaznej z Jasła na Żmigród do granicy węgierskiej pod Konieczną. Na dokonanie robót przedwstępnych dla tej linii otrzymał był w 1892 r. zezwolenie Dr. Karol Lewakowski. Rewizya trasy odbyła się w 1894 r., a w następnym roku zostały zatwierdzone przez c. k. Ministerstwo plany i kosztorysy. Prawa swe do tej linii odstąpił Dr. Lewakowski panu Alojzemu Metzgerowi, burmistrzowi miasta Jasła, a c. k. Ministerstwo kolei żelaznych udzieliło temuż reskryptem z 26. lipca 1896 r. l. 6293/I. dalszej koncesyi na techniczne roboty przedwstępne.

P. Alojzy Metzger wniósł prośbę o zastosowanie do tej linii postanowień ustawy krajowej o popieraniu kolei lokalnych. Akcya w przedmiocie urzeczywistnienia tej kolei postąpiła znacznie naprzód, gdyż hr. Potuliccy właściciele Klucza Żmigrodzkiego złożyli deklarację na pokrycie części kosztów budowy tej linii w kwocie 479.000 złr. W obec tego zamierza Wydział krajowy przeprowadzić rokowania z c. k. Rządem celem uzyskania odpowiedniej subwencji ze skarbu Państwa na tę budowę.

Przeworsk-Bachórz (Dynów). Andrzej książe Lubomirski projektujący budowę normalnotorowej kolei lokalnej z Przeworska do Bachórz ponowił w bieżącym roku starania o objęcie tej linii programem najbliższej akcji kraju na polu popierania kolei lokalnych. W sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego za 1895. rok (str. 13) wyłuszczyliśmy powód, dla którego linii tej nie mogliśmy objąć programem pierwszej akcji krajowej. W obec tego jednakże, że projekt linii Rzeszów-Dynów-Rymanów, który stanowił alternatywę kolei Przeworsk-Dynów-Rymanów, został zaniechanym, względnie na nieokreślony czas odroczonym, zgodził się Wydział krajowy na traktowanie projektu linii

Przeworsk-Bachórz jako samoistnej kolei lokalnej, a gdy projektujący tę kolej przedłożył operat techniczny i oświadczył, że interesenci miejscowi zobowiązują się pokryć $\frac{1}{10}$ część kapitału zakładowego, oraz zapewnił, że c. k. Rząd gotów będzie subwencyonować budowę tej linii kwotą, która łącznie z datkami interesentów wyniesie $\frac{1}{3}$ część kapitału potrzebnego do budowy, postanowił Wydział krajowy nawiązać rokowania w sprawie subwencyonowania linii Przeworsk-Bachórz ze skarbu Państwa i odniósł się do c. k. Ministerstwa kolei żelaznych odezwą z dnia 1. września 1896 r. l. 53236

Alegat 16.

(Alegat 16) z zapytaniem czy i pod jakimi warunkami byłoby skłonny wyjednać na budowę pomienionej linii odpowiednią subwencyę. Wskutek tej odezwy odbyła się w Wiedniu na dniu 7. października b. r. konferencya delegatów Wydziału krajowego i reprezentantów c. k. Rządu, która jednak nie doprowadziła do pożądanego rezultatu, gdyż ci ostatni finansowe poparcie kolei Przeworsk-Bachórz uczynili zależnem od przyznania subwencyi krajowej na budowę projektowanej kolei strategicznej Stryj-Chodorów i nie oświadczyli się co do wysokości spodziewanego udziału Państwa w budowie linii Przeworsk-Bachórz.

29. Pożyczka w Banku krajowym.

Upoważnia się Wydział krajowy do zaciągnięcia imieniem kraju pożyczki z terminem umorzenia do końca roku 1968 w 4% obligacjach kolejowych w Banku krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w takiej wysokości, jaka w uwzględnieniu osiągniętego najlepszego kursu okaże się potrzebną celem a) nabycia po myśli punktu 5 akcji pierwszeństwa kolei Łupków-Cisna w sumie 465,000 Zł. w. a. po kursie 95%; b) pokrycia wpłat (subwencyi bezwrotnych) w sumach aż do 1,000.000 Zł. w. a. i 250.000 Zł. w. a. po myśli uchwały punkt 8 na rzecz kolei Chodorów-Podwysokie i Rozwadów-Przeworsk.

Z upoważnienia powyższego Wydział krajowy dotychczas nie zrobił użytku. Ponieważ atoli na kolej Łupków-Cisna wydana już została w dniu 30. października r. b. koncesya, a przy ukonstytuowaniu się Towarzystwa akcyjnego tej kolei fundusz krajowy wpłacić winien 40% na akcyę pierwszeństwa, budowa zaś kolei Chodorów-Podwysokie już rozpoczętą została, skutkiem czego wymagalną już jest połowa subwencyi krajowej, ogółem, po strąceniu zapewnionych przez interesentów miejscowych subwencyi w sumie Zł. w. a. 23.500 wynoszącej Zł. w. a. 976.500, — przeto w najbliższym już czasie Wydział krajowy uczyni częściowy użytek z powyższego upoważnienia, o ile na cel rzezonny nie zostaną użyte zasoby krajowego funduszu kolejowego, wykazane pod ustępem 30 niniejszego sprawozdania.

30. Stan zasobów finansowych krajowych rozporząd- zalnych na cele po- pierania ko- lei lokalnych.

Stan zasobów finansowych kraju rozporządzalnych na cele popierania kolei lokalnych z końcem 1896 r. podaliśmy do wiadomości Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego za 1895 r. w ustępie 29 (str. 18 i 19). (Lw. 76.700/95.) Stan ten nie uległ w ciągu bieżącego roku żadnej zmianie, ponieważ program akcyi kraju pozostał ten sam. Z tego powodu nie mógł Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi dalszych wniosków o poparcie nowych kolei lokalnych, jakkolwiek budowa niektórych z nich byłaby ze względu na ogólne interesa kraju użyteczną i potrzebną.

31. Krajowa Rada kolejowa.

W składzie krajowej Rady kolejowej zaszyły w ciągu roku bieżącego następujące zmiany:

Książe Adam Sapieha i pan Józef Glanz zrezygnowali z godności członków pomienionej Rady, a to obaj wskutek nadwątlonego stanu zdrowia.

Wydział krajowy powołał po myśli postanowień §. 1. statutu organizacyjnego galic. krajowej Rady kolejowej na wniosek komitetu Towarzystwa gospodarskiego w miejsce ks. Adama Sapiehy pana Mieczysława Onyszkiewicza, a na wniosek Wydziału galic. Towarzystwa leśnego w miejsce p. Józefa Głanca p. Kazimierza Achta na członków pomienionej Rady.

Zwyczajne sesje krajowej Rady kolejowej odbyły się w myśl postanowień §. 4go regulaminu teje Rady w miesiącach maju i listopadzie bieżącego roku i tak:

Piąta zwyczajna sesja krajowej Rady kolejowej odbyła się dnia 30go maja 1896.

Na sesji tej zawiadomił Wydział krajowy Radę kolejową o zarządzeniach jakie poczynił celem zadośćuczynienia życzeniu teje Rady, wyrażonemu na poprzedniej sesji dnia 30. listopada 1895 w przedmiocie reprezentacji krajowej Rady kolejowej w państwowej Radzie kolejowej; z kolei zakomunikował Wydział krajowy pomienionej Radzie uchwały Wysokiego Sejmu z ostatniej sesji uzupełniającej uchwałę z dnia 8go lutego 1895 w przedmiocie Igo okresu akcyi kraju na polu popierania kolei niższorzędnych.

Następnie podał Wydział krajowy do wiadomości Rady krótkie streszczenie stanu, w jakim się każda z linii obecnego programu podówczas znajdowała i zasięgnął Jej opinii co do sposobu przeprowadzenia budowy i oddania robót.

Szóstą zwyczajną sesję krajowej Rady kolejowej a zarazem ostatnią w I. trzechleciu jej istnienia naznaczył Wydział krajowy na dzień 30. listopada b. r., na której to sesji przedstawionym będzie dalszy dotychczasowy postęp akcyi kolejowej.

32.
Krajowe biu-
ro kolejowe.

W tym przedmiocie przedkładamy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie. (Porównaj punkt 3.)

33.
Używanie
dróg publi-
cznych nie-
rządowych
do budowy
ruchu kolei
żelaznych.

O zezwolenie na używanie dróg publicznych nierządowych do budowy kolei żelaznych po myśli ustawy krajowej z d. 23. stycznia 1891, nie wniesiono w tym roku nowych podań do Wydziału krajowego. Odbyła się tylko d. 4. maja 1896 komisya reambulacyjna w sprawie projektowanej przez Dra Ernesta Tilla kolei drogowej w Stanisławowie, w której to komisji ze względu na postanowienia wyżej powołanej ustawy, wzięli także udział zastępcy Wydziału krajowego.

W sprawie projektu norm ogólnych, któreby miały być przestrzegane przy stosowaniu pomienionej ustawy krajowej o używaniu dróg publicznych nierządowych do budowy kolei żelaznych, udzielonego c. k. Namiestnictwu do zaopiniowania odezwą naszą z d. 12. grudnia 1892, zakomunikowało nam Namiestnictwo odezwą z dnia 19. sierpnia 1896, odpowiedź Urzędu kolei lokalnych przy c. k. Ministerstwie dróg żelaznych, wedle której nie zdaje się wskazanem, aby ogólne warunki zezwoleń na takie używanie dróg publicznych nierządowych ustanowił Wydział krajowy osobnemi własnymi normami.

W istocie, w ten sam sposób zapatruje się na tę kwestyę Wydział krajowy od chwili, kiedy wydaną została nowa ustawa państwowa o kolejach lokalnych z dnia 31. grudnia 1894, zawierająca co do używania dróg publicznych do budowy kolei żelaznych odmienne postanowienia aniżeli te, które z mocy poprzedniej ustawy państwowej o kolejach lokalnych z dnia 17. czerwca 1887 obowiązywały wówczas, gdy pomieniony projekt norm ogólnych został c. k. Rządowi udzielony.

Mając na uwadze interesa dróg autonomicznych w ogóle, nie możemy atoli poprzestać w tej mierze na postanowieniach nowej ustawy państwowej o kolejach lokalnych, dlatego też poleciliśmy naszemu oddziałowi techniczno-drogowemu opracowanie w porozumieniu z krajowym biurem kolejowym instrukcyi do wewnętrznego użytku Wydziału krajowego, któraby zawierała wskazówki: co i jak przewidzieć należy przy udzielaniu zezwoleń na używanie dróg publicznych nierządowych do budowy i ruchu kolei żelaznych po myśli obowiązującej ustawy krajowej z d. 23. stycznia 1891 (D. u. k. Nr. 20) i odnośnych postanowień art. XIV. ustawy państwowej o kolejach lokalnych z d. 31. grudnia 1894.

Odtąd, sprawy udzielania zezwoleń na używanie dróg publicznych nierządowych do budowy i ruchu kolei żelaznych, tudzież do innych celów użyteczności powszechnej, prowadzić będzie biuro drogowe, które obecnie

ma w toku załatwienia sprawę założenia rurociągów naftowych na drogę krajowej Gorlice-Konieczna.

34.
Komisyje
urzędowe
w sprawach
nowych linii
kolejowych.

Ważniejsze komisye urzędowe w sprawie nowych linii kolejowych, które się odbyły przy udziale delegatów Wydziału krajowego, są poniżej wymienione:

- 1) Od 10go do 20go grudnia 1895 reambulacya linii Trembowla-Kopyczyńce jako części wschodnio-galicyjskich kolei lokalnych.
- 2) Dnia 14go i 15go stycznia 1896 rewizya trasy linii Nowy targ-Granica Węgier, jako części kolei Chabówka-Nowy targ-Granica Węgier, projektowanej przez inż. G. Ernsta z Wiednia.
- 3) Dnia 24go i 25go stycznia 1896 reambulacya wąskotorowej kolei lasowej Synowódzko-Kruszelnica.
- 4) Od 9go do 16go marca 1896 reambulacya linii Chodorów-Podwysokie.
- 5) Dnia 27go marca 1896 reambulacya w sprawie przebudowania stacji Lwów.
- 6) Od 20go do 28go kwietnia 1896 reambulacya kolei lokalnej Borki wielkie-Grzymałów.
- 7) Dnia 12go i 13go czerwca 1896 rewizya trasy i komisya stacyjna wąskotorowej kolei Cisna-Kalnica.
- 8) Dnia 20go i 21go lipca 1896 rewizya trasy wąskotorowej kolei lasowej Krechowice-Suchodół.
- 9) Dnia 28go lipca 1896 reambulacya części linii Łużany-Zaleszczyki w obrębie gminy Zaleszczyk.
- 10) Od 3go do 22go sierpnia 1896 reambulacya kolei lokalnej Trzebinia-Skawce.
- 11) Od 24go sierpnia do 3go września 1896 reambulacya kolei lokalnej Jaworzno-Piła.
- 12) Od 30go września do 8go października 1896 reambulacya kolei lokalnej Łupków-Cisna.
- 13) Dnia 8go października 1896 reambulacya warianty w Grzymałowie dla kolei lokalnej Borki wielkie-Grzymałów.
- 14) Dnia 23go października 1896 komisya rewizyjna trasy w sprawie ustanowienia przejścia na granicy dla kolei węgierskiej Bardyów (Bartfeld)-Konieczna ze względu na przyszłe połączenie z projektowaną linią Jasło-Żmigród-Konieczna
- 15) Dnia 28go października 1896 reambulacya części linii Hadynkówce-Iwanie puste wschodnio-galicyjskich kolei lokalnych.

C) Petycyje w sprawach kolejowych przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazane.

35.
Petycyja gmi-
niawy
powiatu No-
wotarskiego
w sprawie
budowy kolei
na tery-
toryum tej
gminy.

Uchwałą z dnia 8go lutego 1896 przekazaną została Wydziałowi krajowemu niezadowolona przez Wysoki Sejm petycyja gminy Sieniawy powiatu Nowotarskiego o zmianę trasy projektowanej kolei lokalnej Chabówka-Nowy targ-Zakopane na terytoryum tejże gminy.

Uchwałą z dnia 17go marca 1896 14470 oznajmił Wydział krajowy Zwierzchności gminy Sieniawa, że ułatwienie mieszkańcom Sieniawy komunikacji i dostępu do ich gruntów uskutecznione zostanie przez urządzenie odpowiednich ramp, zaś rozpatrzenie ewentualnych życzeń gminy w tym kierunku nastąpić będzie mogło przy komisji reambulacyjnej dla kolei Chabówka-Zakopane.

36.
Petycyja Wy-
działu po-
wiatowego
w Kosowie
o budowę
kolei Koło-
myja-Kuty.

Uchwałą z dnia 8go lutego 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu niezadowoloną petycyję Wydziału Rady powiatowej w Kosowie o budowę kolei lokalnej z Kołomyi do Kut.

Z uwagi, że kolej lokalna z Kołomyi przez Jabłonów, Pistryń, Kosów do Kut długości około 44 klm. byłaby potrzebną i użyteczną dla interesów kraju i zasługuje na ewentualne poparcie jej budowy, a znaczenie tej linii wzrosłoby znacznie, gdyby połączono ją z uchwaloną przez Sejm bukowiński

koleją lokalną Wyżnica-Niepokołowce i istniejącą już koleją Hliboka-Meżbrody, przeto w myśl uchwały IIgiej Wysokiego Sejmu z dnia 8go lutego 1895 r. wezwaliśmy Wydział powiatowy w Kosowie, aby wziął inicjatywę w sprawie utworzenia konsorcjum czynników interesowanych do przeprowadzenia tej budowy, które przedewszystkiem dopełnić winno warunków przepisanych instrukcją Wydziału krajowego do l. 11537/94 i zapewnić, ewentualnie przy udziale administracji dóbr i przedsiębiorstw państwowych oraz samego c. k. Rządu, pokrycie udziałami co najmniej $\frac{1}{3}$ części kapitału zakładowego kolei.

Do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie wiadomo Wydziałowi krajowemu nic o skutku powyższego polecenia.

37. Uchwałą z dnia 8go lutego 1896 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu niezadowoloną petycję magistratu miasta Sokala o zaprowadzenie pociągu osobowego na linii Lwów-Zółkiew-Rawa-Sokal. Petycję tę odstąpiliśmy z poparciem c. k. Prezydium Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie u c. k. Ministerstwa przychyłnej decyzji w tej sprawie.

Odezwą z dnia 30. września b. r. l. 75693 oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, iż Ministerstwo kolei żelaznych rozporządzeniem z dnia 29. lipca b. r. l. 222/IV zadecydowało, że życzenia wyrażone w petycji magistratu miasta Sokala nie mogą być uwzględnione.

Petycja miast Sokala o ustanowienie osobnego pociągu osobowego na linii Lwów-Zółkiew-Rawa ruska-Sokal.

Zaprowadzenie pociągu czysto osobowego na linii Sokal-Rawa-Lwów przychodzącego do Lwowa i odchodzącego ze Lwowa w porze dla mieszkańców Sokala dogodnej wymagałoby takiego powiększenia chyżości pociągów, które na przestrzeniach Lwów-Rawa i Rawa-Sokal jest niedopuszczalne, gdyż linie te nie są dla takiej chyżości urządzone. Nadto zaprowadzenie pociągu osobowego, spowodowałoby roczny wydatek obliczony na 50000 zł., wskutek potrzeby zaprowadzenia pociągu czysto towarowego i potrzeby przyjęcia dla każdej stacji na linii Lwów-Rawa ruska jednego urzędnika i jednego strażnika więcej — dla służby nocnej. Wydatek taki w obec szczupłych dochodów na linii Lwów-Rawa jest niedopuszczalny.

Co się tyczy zaprowadzenia wagonów osobowych nowszej konstrukcji, to skargi petentów uważa c. k. Ministerstwo za nieuzasadnione, gdyż przyrządy Hagena do ogrzewania parą znajdują się w każdym wozie na linii Sokal-Jarosław, funkcjonują dobrze, a wozy bywają czyszczone równie regularnie jak na liniach głównych. Usunięcie zaś wagonów z osobnymi przedziałami (Coupé-Wagon), które są zresztą przyzwyczajone i przydatne do użytku, i jakie kursują na liniach głównych bez skarg ze strony publiczności, może tylko stopniowo z biegiem czasu nastąpić.

Powyższą decyzję zakomunikowaliśmy magistratowi miasta Sokala.

Przedstawivszy niniejszem sprawozdaniem przebieg czynności w zakresie spraw kolejowych, Wydział krajowy uprasza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie w przedmiocie spraw kolejowych za czas od 26go listopada 1895 do 18. listopada 1896.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 20. listopada 1896.

St. Badeni m. p.

Marszałek krajowy:

Sprawozdawca:

Antoni Jaxa Chamiec m. p.

Członek Wydziału krajowego

O d p i s

pisma Wydziału krajowego z dnia 27. lutego 1896 L. 13.417
do c. k. Ministerstwa dróg żelaznych.

Wysoki Sejm galicyjski upoważnił Wydział krajowy uchwałą z dnia 8. lutego 1896, aby po myśli §. 4. al. 2. ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1893 (Dz. ust. kr. Nr. 32.) uzyskał najwyższą koncesyę na budowę i eksploatacyę normalnotorowej kolei lokalnej z Delatyna przez Kołomyję do Stefanówki jako połączenia z koleją lokalną Łużany-Zaleszczyki projektowaną przez kraj Bukowinę.

Wykonując powyższą uchwałę Wysokiego Sejmu, niżej podpisany Wydział krajowż, z powołaniem się na postanowienia rozporządzenia Wysokiego c. k. Ministerstwa dla handlu, przemysłu i robót publicznych z dnia 14. września 1854 (Dz. up. N. 238.), na postanowienie § 1. rozporządzenia ministeryalnego z dnia 25. stycznia 1879 i §§. 1. i 2. rozporządzenia ministeryalnego z dnia 29. maja 1880, ma zaszczyt upraszać Wysokie c. k. Ministerstwo o łaskawe pozwolenie na podjęcie robót wstępnych, mających na celu sporządzenie jeneralnego, względnie szczegółowego projektu pomienionej linii kolejowej, a to z tego powodu, ponieważ Wydziałowi krajowemu bardzo na tem zależy, aby wyjednał u Wysokiego c. k. Ministerstwa jak najrychlejsze podjęcie przepisanych ustawą czynności urzędowych potrzebnych do oznaczenia trasy i położenia stacyi — o ile to się już nie stało przy dokonanej rewizyi trasy i komisji stacyjnej — ewentualnie też przygotowania obchodu politycznego w drodze postępowania skróconego, przewidzianego w rozporządzeniu ministeryalnem z dnia 29. maja 1880.

To przypuszczenie, zdaniem naszym, nie napotka na żadne trudności, ponieważ jeszcze w toku podjąć się mających studyów nad projektem postaramy się o uzyskanie od stron interesowanych w tej sprawie zgodzenia się na wybór trasy i liczbę i położenie stacyj.

W tym przedmiocie uważamy za konieczne zaznaczyć, iż wydaje się potrzebną w pierwszym rzędzie zasadnicza decyzja ze strony c. k. Ministerstwa co do poprawy trasy na przestrzeni od stacyi Kołomyi do miejscowości Tłumaczyk, oddalonej o 15 km., a to z tego powodu, ponieważ ta część linii biegnie równolegle do istniejącej odnogi kolejowej „Nadwórniańskie przedmieście“-Szeparowce-Kniaźdwór, należącej do Towarzystwa kołomyjskich kolei lokalnych.

Ponieważ część kolei podług projektowanej przez nas trasy nie łączy końców istniejącej kolei „Nadwórniańskie przedmieście“ Szeparowce-Kniaźdwór, ani w absolutnem ani w relatywnem znaczeniu, również nie dotknie, z wyjątkiem terytorjum miasta Kołomyi jako stacyi połączenia, terytorjum gmin Diatkowce, Szeparowce i Kniaźdwór, przez które przechodzi pomieniona istniejąca kolej, a przeto nienarusza w czemkolwiek wyłączonego przywileju nadanego Towarzystwu kołomyjskich kolei lokalnych Najwyższą koncesyą z 15. grudnia 1885 (Dz. u. p. Nr. 11. ex 1886) zastrzeżonego w §. 9. al. 6. ustawy koncesyjnej z dnia 14. września 1854 (Dz. u. p. Nr. 238.) a polegającego na tem, że podczas trwania koncesyi, nie wolno budować żadnej innej kolei żelaznej dla użytku publiczności, któraby łączyła te same końce, nie dotykając nowych, strategicznie politycznie lub komercyalnie ważnych punktów pośrednich.

Uważamy przytem za konieczne, aby uniknąć wszelkich trudności na przyszłość, poznać w tej sprawie zapatrywanie Wysokiego c. k. Ministerstwa, i na podstawie powyższego wywodu mamy zaszczyt upraszać Wysokie c. k. Ministerstwo, aby raczyło:

1) powziąć zasadniczą decyzję w sprawach mających związek z proponowaną przez nas trasą projektowanej linii Delatyn-Kołomyja-Stefanówka ;

2) udzielić nam łaskawie zezwolenia na podjęcie robót wstępnych, które są potrzebne do sporządzenia projektu, na podstawie którego nastąpić ma wyjednanie przez nas imieniem kraju Najwyższej koncesyi na kolej lokalną Delatyn-Kołomyja-Stefanówka.

Aleg. 2. do sprawozd. Wydz. kraj. L. 72.767/96.

O d p i s

dokumentu koncesyjnego z dnia 15. grudnia 1885 (Dz. u. p. Nr. 11.)
na budowę i eksploatację kolei lokalnych kołomyjskich.

Wir Franz Joseph der Erste, von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich, Apostolischen König von Ungarn, König von Böhmen, von Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illyrien ; Erzherzog von Oesterreich ; Grossherzog von Krakau ; Herzog von Lothringen, Salzburg, Steyer, Kärnthen, Krain, Bukowina, Ober- und Nieder-Schlesien ; Grossfürst von Siebenbürgen, Markgraf von Mahren ; gefürsteter Graf von Habsburg und Tirol etc. etc. etc.

Nachdem Stanislaus Ritter von Szczepanowski die Bitte um Ertheilung der Concession zum Baue und Betriebe einer Localbahn von Kolomea nach Sloboda rungurska (Ropa) mit Abzweigungen gestellt hat, so finden Wir Uns bewogen, in Erwägung des Gemeinnützigkeit des Unternehmens, dem genannten Bittsteller die Concession auf Grund des Eisenbahnconcessionsgesetzes vom 14. September 1854 (R. G. Bl. Nr. 238.), sowie der Gesetze von 25. Mai 1880 (R. G. Bl. Nr. 56.), von 26. Dezember 1882 (R. G. Bl. Nr. 180.) und vom 28. Dezember 1884 (R. G. Bl. Nr. 203.), wie folgt zu ertheilen :

§. 1.

Wir verleihen dem Stanislaus Prus Ritter von Szczepanowski das Recht zum Baue und Betriebe einer normalspurigen theilweise als Strassenbahn auszuführenden Localbahn von der Station Kolomea der priv. Lemberg-Czernowitz-Eisenbahn über Peczenizyn nach Sloboda rungurska (Ropa) mit einer Abzweigung von der Haltstelle Nadworna'er-Vorstadt nach Kniazdwór.

Der Concessionär ist ferner berechtigt, jederzeit eine Abzweigung der concessionirten Hauptlinie von der Pruthübersetzung nach Jabłonów herzustellen. Er ist aber auch anderseits zum Baue dieser Abzweigungslinie verpflichtet, sobald die hiedurch dem Concessionär neu zuwachsende Capitalslast ihre Bedeckung findet in dem durch Frachtverträge, Beitragsleistungen der Interessenten oder auf sonstige Weise gesicherten Reinertragnisse der bereits ausgeführten Bahnstrecken, insoweit dasselbe deren Capitalslast überschreitet, wobei für Actien eine fünfprozentige Dividende nebst der planmässigen Amortisationsquote einzurechnen ist.

§. 2.

Für die den Gegenstand der gegenwärtigen Concessionsurkunde bildende Eisenbahn werden nachfolgende Begünstigungen gewährt :

a) Die Befreiung von den Stempeln und Gebühren für alle Beträge bücherliche Eintragungen, Eingaben und sonstigen Urkunden zum Zwecke der Capitalsbeschaffung und Sicherstellung der Capitalsverzinsung und des Betriebes bis zum Zeitpunkte der Betriebseröffnung, sowie für jene bezüglich der Grunderwerbung, des Baues und der Instruierung der Bahn bis zum Schlusse des ersten Betriebsjahres;

b) Die Befreiung von den Stempeln und Gebühren für die erste Ausgabe der Actien mit Einschluss der Interimsscheine, so wie von der, bei der Grundeinlösung anlaufenden Uebertragungsgebühr;

c) die Befreiung von den für die Ertheilung der Concession und für die Ausfertigung dieser Concessionsurkunde zu entrichtenden Gebühren und Taxen; ferner

d) die Befreiung von der Erwerb- und Einkommensteuer, von der Entrichtung der Couponstempelgebühren, so wie von jeder neuen Steuer, welche etwa durch künftige Gesetze eingeführt werden sollte, auf die Dauer von dreissig (30) Jahren, vom heutigen Tage an gerechnet.

§. 3.

Der Concessionär ist verpflichtet, den Bau der im §. 1. concessionirten Hauptbahn von Kolomea nach Ropa mit der Abzweigung nach Kniazdów sofort zu beginnen und längstens binnen Einem Jahre, von heutigen Tage an gerechnet, zu vollenden, die fertige Bahn dem öffentlichen Verkehre zu übergeben und während der ganzen Concessionsdauer im ununterbrochenen Betriebe zu erhalten.

Für die Einhaltung des vorstehenden Bautermines hat der Concessionär durch Erlag einer Caution von fünfundzwanzig Tausend (25.000) Gulden in zur Aulegung von Pupillengeldern geeigneten Wertheffecten Sicherheit zu leisten.

Im Falle der Nichteinhaltung der obigen Verpflichtung kann diese Caution als verfallen erklärt werden.

Für die im §. 1. angeführte Abzweigung nach Jablonów wird, sobald die Herstellung derselben sichergestellt ist, der Baubeginn und Vollendungstermin vom Handelsministerium nach Anhörung des Concessionärs festgesetzt.

§. 4.

Dem Concessionär wird zur Ausführung der concessionirten Bahn das Recht der Expropriation nach den Bestimmungen der einschlägigen gesetzlichen Vorschriften ertheilt.

Das gleiche Recht soll dem Concessionär auch bezüglich jener zu einzelnen industriellen Etablissements etwa herzustellenden Flügelbahnen zugestanden werden, deren Errichtung von der Staatsverwaltung, als im öffentlichen Interesse gelegen erkannt sollte.

§. 5.

Der Concessionär hat sich beim Baue und Betriebe der concessionirten Bahn nach dem Inhalte der gegenwärtigen Concessionsurkunde und nach den vom Handelsministerium aufzustellenden Concessionsbedingungen, sowie nach den diesfalls bestehenden Gesetzen und Verordnungen, namentlich nach dem Eisenbahnconcessionsgesetze vom 14. September 1854 (R. G. Bl. Nr. 238) und der Eisenbahnbetriebsordnung vom 16. November 1851. (R. G. Bl. Nr. 1 ex 1852), dann nach den etwa künftig zu erlassenden Gesetzen und Verordnungen zu benehmen.

In Ansehung des Betriebes wird von den in der Eisenbahnbetriebsordnung vorgeschriebenen Sicherheitsvorkehrungen insoweit Umgang genommen werden, als dies mit Rücksicht auf die ermässigte Maximalfahrsgeschwindigkeit nach dem Ermessen des Handelsministeriums für zulässig erkannt wird und werden diesfalls die vom Handelsministerium zu erlassenden besonderen Betriebsvorschriften Anwendung finden.

§. 6.

Bezüglich der concessionirten Localbahn liegt dem Concessionär die Verpflichtung ob, im Mobilisirungs- oder Kriegsfall den Bahnverkehr ohne Anspruch auf Entschädigung insoweit und für so lange einzustellen, als dies zum Zwecke von Truppenbewegungen oder sonstigen militärischen Operationen auf den von dieser Bahn benützten Strassen nach dem Ermessen der Militärbehörde nothwendig erscheinen sollte.

§. 7.

Dem Concessionär wird das Recht eingeräumt, mit besonderer Bewilligung der Staatsverwaltung und unter den von derselben festzusetzenden Bedingungen entweder eine Actiengesellschaft zu bilden oder die aus dieser Concession erwachsenden Rechte und Pflichten an eine schon bestehende Actiengesellschaft zu übertragen.

Die zu bildende Actiengesellschaft tritt in alle Rechte und Verbindlichkeiten des Concessionärs.

Die Ausgabe von Prioritätsobligationen ist ausgeschlossen.

Dagegen wird dem Concessionär das Recht eingeräumt, Prioritätsactien, welche bezüglich ihrer Verzinsung und Tilgung den Vorrang vor den Stammactien genießen, bis zum Betrage von höchstens zwei Dritteln des genannten Nominalanlagecapitales auszugeben.

Die Dividende, welche den Prioritätsactien gebührt, bevor für die Stammactien der Anspruch auf Dividendenbezug eintritt; darf nicht höher als mit fünf Prozent bemessen werden und hat hiebei eine Nachzahlung aus den Erträgen späterer Jahre nicht stattzufinden.

Die Ziffer des Anlagecapitales unterliegt der Genehmigung der Staatsverwaltung.

Sollten nach Ablauf des ersten Betriebsjahres noch weitere Neubauten ausgeführt, oder die Betriebseinrichtungen vermehrt werden, so können die diesfälligen Kosten dem Anlagecapitale zugerechnet werden, wenn die Staatsverwaltung zu den beabsichtigten Neubauten oder zur Vermehrung der Betriebseinrichtungen ihre Zustimmung erteilt hat und die Kosten gehörig nachgewiesen werden.

Das gesammte Anlagecapital ist innerhalb der Concessionsdauer nach einem von der Staatsverwaltung zu genehmigenden Tilgungsplane zu tilgen.

Die Gesellschaftsstatuten, sowie die Formularien der auszugehenden Stamm- und Prioritätsactien unterliegen der Genehmigung der Staatsverwaltung.

§. 8.

Die Militärtransporte müssen nach herabgesetzten Tarifpreisen und zwar nach den in dieser Beziehung, sowie rücksichtlich der Begünstigungen reisender Militärs bei der priv. Lemberg-Czernowitz-Jassy-Eisenbahn jeweilig in Kraft stehenden Bestimmungen besorgt werden.

Diese Bestimmungen finden auch auf die Landwehr beider Reichshälften, auf die Landesschützen Tirols und zwar nicht nur bei Reisen auf Rechnung des Aerars, sondern auch bei dienstlichen Reisen auf eigene Rechnung zu den Waffentübungen und Controlsversammlungen, ferner auf das Militärwacheorps für die Civilgerichte Wien's, auf die Gendarmerie, sowie auf die militärisch organisirte Finanz- und sicherheitswache Anwendung. Der Concessionär verpflichtet sich, dem von den österreichischen Eisenbahngesellschaften abgeschlossenen Übereinkommen über die Anschaffung und Bereithaltung von Ausrüstungsgegenständen für Militärtransporte, ferner den jeweilig in Kraft stehenden Vorschriften für das Eisenbahnwesen im Kriege, sowie dem mit 1. Juni 1871 in Wirksamkeit getretenen Nachtragsübereinkommen bezüglich des Transportes der im liegenden Zustande auf Rechnung des Militärärars zur Beförderung gelangenden Kranken und Verwundeten beizutreten.

Dieselbe Verpflichtung des Beitrittes gilt auch bezüglich des mit den Bahngesellschaften zu Stande kommenden Übereinkommens wegen gegenseitiger Aushilfe an Personal bei Durchführung grosser Militärtransporte und der Vorschrift für den Militärtransport auf Eisenbahnen.

Diese Verpflichtungen obliegen dem Concessionär nur insoweit, als deren Erfüllung nach Massgabe des secundären Charakters dieser Linie und der demzufolge gewährten Erleichterungen in Bezug auf Anlage, Ausrüstung und Betriebssystem durchführbar erscheint, worüber dem Handelsministerium die Entscheidung zusteht,

Der Concessionär verpflichtet sich, bei Besetzung von Dienstposten im Sinne des Gesetzes vom 19. April 1872 (R. G. Bl. Nr. 60) auf gediente Unterofficiere des Heeres, der Kriegsmarine und der Landwehr Bedacht zu nehmen.

§. 9.

Die Dauer der Concession mit dem im §. 9. lit. b.) des Eisenbahnconcessionsgesetzes ausgesprochenen Schutze gegen die Errichtung neuer Bahnen wird auf

neunzig (90) Jahre vom heutigen Tage an gerechnet, festgesetzt und sie erlischt nach Ablauf dieser Frist.

Die Concession kann von der Staatsverwaltung auch vor Ablauf der obigen Frist als erloschen erklärt werden, wenn die im § 3 festgesetzten Verpflichtungen bezüglich der Inangriffnahme und Vollendung des Baues, dann der Eröffnung und Aufrechterhaltung des Betriebes nicht eingehalten werden, sofern eine etwaige Terminüberschreitung nicht im Sinne des §. 11, lit. b) des Eisenbahnconcessionsgesetzes gerechtfertigt werden könnte.

§. 10.

Die Staatsverwaltung behält sich das Recht vor, die concessionirte Bahn nach deren Vollendung und Inbetriebsetzung jederzeit gegen eine an den Concessionär zu leistende Barentschädigung einzulösen.

Zur Bestimmung des Einlösungspreises werden die jährlichen Reinerträge der Unternehmung während der, der wirklichen Einlösung vorausgegangenen sieben Jahre beziffert, hievon die Reinerträge der ungünstigsten zwei Jahre abgeschlagen und der durchschnittliche Reinertrag der übrigen fünf Jahre berechnet.

Sollte sich jedoch der so ermittelte durchschnittliche Reinertrag nicht wenigstens auf die Annuität erstrecken, welche zur fünfprocentigen Verzinsung und zur Tilgung des von der Staatsverwaltung genehmigten Nominalanlagecapitals innerhalb der Concessionsdauer nothwendig ist, so wird dieser Annuitätenbetrag als das der Bemessung des Einlösungspreises zu Grunde zu legende Reinerträgniss festgesetzt.

Letzteres gilt auch für den Fall dass die Einlösung der Bahn vor Ablauf des siebenten Betriebsjahres erfolgt.

Die zu leistende Entschädigung hat in einer dem obigen Durchschnitts-, beziehungsweise Minimalerträge gleichkommenden Rente zu bestehen, welche dem Concessionär während der übrigen Concessionsdauer in halbjährigen, am 30. Juni und 31. December jedes Jahres nachhinein fälligen Raten zu erfolgen ist.

Dem Staate wird das Recht vorbehalten, wann immer anstatt der noch nicht fälligen Renten Zahlungen den zu fünf Prozent per Jahr, Zins auf Zins gerechnet, discountirten Capitalswerth derselben zu bezahlen.

Halbs der Staat sich zu dieser Capitalszahlung entschliesst, hat er die Wahl, dieselbe in Barem oder in Staatsschuldverschreibungen zu leisten. Die Staatsschuldverschreibungen dabei mit jenem Course zu berechnen, welcher sich als Durchschnitt der an der Wiener Börse während des unmittelbar vorausgegangenen Semesters amtlich notirten Geldcourses der Staatsschuldverschreibungen gleicher Gattung ergibt.

Durch die erfolgte Einlösung der Bahn und vom Tage dieser Einlösung tritt der Staat gegen Auszahlung des Einlösungspreises ohne weiteres Entgelt in das lastenfreie Eigenthum und in den Genuss der gegenwärtig concessionirten Linie mit allen dazu gehörigen beweglichen und unbeweglichen Sachen, einschliesslich der Fahrparkes und der Materialvorräthe, sowie der aus dem Anlagecapitale gebildeten Betriebs- und Reservefonde, soweit letztere nicht mit Genehmigung der Staatsverwaltung, ihrer Bestimmung entsprechend, ganz oder theilweise bereits verwendet sind.

§. 11.

Bei dem Erlöschen der Concession und mit dem Tage des Erlöschens tritt der Staat ohne Entgelt in das lastenfrei Eigenthum und in den Genuss der concessionirten Bahn und des sämmtlichen beweglichen und unbeweglichen Zugehören, einschliesslich des Fahrparks und der Materialvorräthe, sowie der aus dem Anlagecapitale gebildeten Betriebs- und Reservefonde, soweit letztere nicht mit Genehmigung der Staatsverwaltung, ihrer Bestimmung entsprechend, ganz oder theilweise bereits verwendet sind (§. 10).

So wohl beim Erlöschen dieser Concession, als auch bei der Einlösung der Bahn (§. 10.) behält der Concessionär das Eigenthum des aus dem eigenen Erträgnisse der Unternehmung gebildeten Reservefondes und der ausstehenden Activen, dann auch jener aus dem eigenen Vermögen errichteten und rücksichtlich erworbenen besonderen Anlagen und Gebäude, zu deren Erbauung oder Erwerbung derselbe von der Staatsverwaltung mit dem ausdrücklichen Beisatze ermächtigt wurde, dass sie kein Zugehör der Eisenbahn bilden.

§: 12.

Die Staatsverwaltung ist berechtigt, sich die Überzeugung zu verschaffen, dass der Bau der Bahn, sowie die Betriebseinrichtung in allen Theilen zweckmässig und solid ausgeführt werde und anzuordnen das Gebrechen in dieser Beziehung hintangehalten und rücksichtlich beseitigt werden.

Im Hinblick auf das der Staatsverwaltung nach §. 10. zustehende Einlösungsrecht ist der Concessionär verpflichtet, die Bau- und Lieferungsverträge vor ihrem Abschlusse der Staatsverwaltung zur Genehmigung vorzulegen.

Die Staatsverwaltung ist auch berechtigt, durch ein von ihr abgeordnetes Organ Einsicht in die Gebarung zu nehmen und insbesondere die projects- und vertragsmässige Bauausführung durch auf Kosten des Concessionärs zu entsendende Aufsichtorgan auf jede ihr geeignet erscheinende Weise zu überwachen.

Der von der Staatsverwaltung bestellte Commissär hat auch das Recht, den Sitzungen des Verwaltungsrates oder der sonst als .Gesellschaftsvorstand fungirenden Vertretung, sowie den Generalversammlungen, so oft er es für angemessen erachtet, beizuwohnen und alle etwa den Gesetzen oder den Gesellschaftsstatuten zuwiderlaufenden, beziehungsweise den öffentlichen Interessen nachtheiligen Beschlüsse und Verfügungen zu sistiren.

Für die hier festgesetzte Überwachung der Bahnunternehmung hat der Concessionär bis auf Weiteres eine besondere Vergütung an den Staatsschatz nicht zu leisten.

Ebenso wird der Concessionär von den zufolge des §. 89. der Eisenbahnbetriebsordnung vom 16. November 1851 (R. G. Bl. Nr. 1. ex 1852) begründeten Verbindlichkeiten in Bezug auf dem Ersatz eines etwa aus der polizeilichen und gefällsamtlichen Überwachung erwachsenden Mehraufwandes und in Bezug auf die unentgeltliche Herstellung und Erhaltung von Amtslocalitäten enthoben.

§. 13.

Der Staatsverwaltung wird ferner das Recht vorbehalten, wenn ungeachtet vorausgegangener Warnung wiederholt eine Verletzung oder Nichtbefolgung einer der in der Concessionsurkunde, in den Concessionsbedingungen oder in den Gesetzen auferlegten Verpflichtungen vorkommen sollte, die den Gesetzen entsprechenden Massregeln dagegen zu treffen und nach Umständen noch vor Ablauf der Concessionsdauer die Concession für erloschen zu erklären.

Indem Wir Jedermann ernstlich verwarnen den Bestimmungen dieser Concession entgegen zu handeln und dem Concessionär das Recht einräumen, wegen des erweislichen Schadens vor Unseren Gerichten auf Ersatz zu dringen, ertheilen Wir sämtlichen Behörden, die es betrifft, den gemässenen Befehl, über die Concession und alle darin enthaltenen Bestimmungen strenge und sorgfältig zu wachen.

Zu Urkund dessen Wir diesen Brief, besiegelt mit Unserem grossen Insignel in Unserer Reichshaupt- und Residenzstadt Wien am fünfzehnten Tage des Monates Dezember im Jahre des Heiles Eintausendachthundertachtzigundfünf, Unserer Reiche im Achtunddreissigsten.

Franz Joseph m. p. L. S.

Taaffe m. p.

Pino m. p.

Dunajewski m. p.

Od pis

reskryptu c. k. Ministerstwa handlu z dnia 10. sierpnia 1893, L. 41.531/II. w przedmiocie zezwolenia udzielonego Towarzystwu kołomyjskich kolei lokalnych na roboty przygotowawcze dla linii Delatyn-Kołomyja.

In Erledigung der Eingabe vom 30. Juli 1893, Zl. 203 finde ich auf Grund des mit den beteiligten Centralstellen gepflogenen Einvernehmens dem geehrten Verwaltungsrathe die erbetene Bewilligung zur Vornahme techn. Vorarbeiten für eine Lokalbahn von Peczenizyn oder Szeparowce nach Delatyn oder einem anderen Punkte der im Baue begriffenen Staatsbahnlinie Stanislaw-Woronienka, sowie für eine die Umgehung der Stadt Kolomea bezweckende Bahnlinie von der bestehenden Haltestelle, Vorstadt Nadworniańskie zur Station Kolomea in Sinne des Eisenbahn-Concessions Gesetzes vom 14. September 1854, R. G. Bl. Nr. 238, dann die Handelsministerialverordnungen vom 25. Jänner 1879, R. G. Bl. Nr. 19 und vom 29. Mai 1880, R. G. Bl. Nr. 57, sowie in Sinne des §. 42 des Gesetzes vom 18. Februar 1878, R. G. Bl. Nr. 30, betreffend die Enteignung zum Zwecke der Herstellung und des Betriebs von Eisenbahnen auf die Dauer von sechs Monaten zu ertheilen.

Indem gleichzeitig an die k. k. Statthalterei in Lemberg, welcher der mit der Vornahme der Vorarbeiten betraute Ingenieur, sowie der Zeitraum, innerhalb dessen dieselben vorgenommen werden sollen, anzuzeigen sein wird, die entsprechende Verständigung und der Auftrag ergeht die Localbehörden und Gemeinden von der ertheilten Bewilligung zu verständigen, mache ich darauf aufmerksam, dass die gegenwärtige Bewilligung im Sinne des Gesetzes weder ein Vorrecht auf die Concession der intendirten Eisenbahnlinie, noch ein sonstiges ausschliessliches Befugnis gewährt, sowie dass diese Bewilligung die Verpflichtung in sich schliesst, dass ausgearbeitete Projekt der Staatsverwaltung über deren Verlangen gegen angemessene Entschädigung abzutreten.

Schliesslich wird bemerkt, dass für eine normalspurige Lokalbahn von Szeparowce nach Delatyn bereits ein von einem Consortium, bestehend aus den Herren Sobiesław Graf Mieroszewski, Jakob Baron Romaszkan und Stefan Ritter von Grudziński überreichtes Project vorliegt, über welches bereits die Trassenrevision abgehalten worden ist, deren Ergebnis eben jetzt der techn. Prüfung seitens der k. k. General-Inspection der österr. Eisenbahnen unterzogen wird.

Wien, am 10. August 1896.

Für den k. k. Handelsminister:

Wittek m. p.

O d p i s

reskryptu e. k. Ministerstwa kolejowego z dnia 11. maja 1896 L. 1942/I.
do Wydziału krajowego we Lwowie,

Über das mit der geschätzten Zuschrift vom 27. Februar 1896 gestellte Ansuchen finde ich auf Grund des mit den beteiligten Centralstellen gepflogenen Einvernehmens dem löblichen Landesausschusse die erbetene Bewilligung zur Vornahme technischer Vorarbeiten für eine normalspurige Localbahn von Kolomea über Baginsberg, Mariahilf, Tłumaczyk und Łanczyn nach Delatyn einerseits und über Podhajczyk, Gwoździec und Czerniatyn nach Stefanówka anderseits im Sinne des Eisenbahn-Concessionsgesetzes vom 14. September 1854, R.-G.-Bl. Nr. 238, dann der Handelsministerialverordnungen vom 25. Jänner 1879, R.-G.-Bl. Nr. 19 und vom 29. Mai 1880, R.-G.-Bl. Nr. 57, sowie im Sinne des §. 42. des Gesetzes vom 18. Februar 1878, R.-G.-Bl. Nr. 30, betreffend die Enteignung zum Zwecke der Herstellung und des Betriebes von Eisenbahnen, auf die Dauer eines Jahres zu ertheilen.

Indem gleichzeitig an die k. k. Statthalterei in Lemberg sowie an die k. k. Landesregierung in Czernowitz, welche beiden Landesstellen der mit der Vornahme der Vorarbeiten betraute Ingenieur, sowie der Zeitraum, innerhalb dessen dieselben vorgenommen werden sollen, anzuzeigen sein wird, die entsprechende Verständigung und der Auftrag ergeht, die Localbehörden und Gemeinden von der ertheilten Bewilligung zu verständigen, mache ich darauf aufmerksam, dass die gegenwärtige Bewilligung im Sinne des Gesetzes weder ein Vorrecht auf die Concession der intendirten Eisenbahnlinie noch ein sonstiges ausschliessliches Befugnis gewährt, sowie dass diese Bewilligung die Verpflichtung in sich schliesst, das ausgearbeitete Project der Staatsverwaltung über deren Verlangen gegen angemessene Entschädigung abzutreten.

Hinsichtlich der Trassenführung der intendirten Linien wird dem löblichen Landesausschusse auf Grund des Ergebnisses der bezüglich der einschlägigen generellen Projecte am 5. Juni 1893, am 27. September 1894 und in der Zeit vom 26. Februar bis 5. März 1895, abgehaltenen commissionellen Amtshandlungen folgendes mitgetheilt:

Die vom löblichen Landesausschusse gewählte in der hieher vorgelegten Generalkarte roth eingezeichnete Trasse innerhalb der Theilstrecke von Kolomea bis Tłumaczyk weicht von jener der gleichen Theilstrecke des Projectes der Kolomea'er Localbahnen insoferne ab, als die erstere von Kolomea angefangen in einer Entfernung von im minimum 1.6 Km. von der bestehenden Localbahn Kolomea-Szeparowce, sohin ohne Berührung der im Zuge dieser Localbahn gelegenen Industriellen in Diatkowce und Szeparowce nach Tłumaczyk geführt wird, während die Trasse der Kolomea'er Localbahnen nach dem Verlassen der im Westen der Stadt Kolomea zu errichtenden Ausweiche „Nadwórna'er Vorstadt“ sich thunlichst der Reichsstrasse nähert und entlang derselben nach Tłumaczyk führt. Hiebei ist hervorzuheben, dass dem Trassenzuge der Kolomea'er Localbahnen die Absicht zugrunde liegt, eine Verbindung der neuen Bahn mit dem Betriebsnetze der Kolomea'er Localbahnen westlich der Stadt Kolomea herzustellen, wodurch die Möglichkeit geschaffen würde, die von den oberwähnten an der Strecke Kolomea-Szeparowce gelegenen Industriellen namentlich aber die aus dem Petroleumgebiete von Peczenizyn zur Station Kolomea gravitirenden Frachtgüter auf die neue Bahn zu leiten und — anstatt wie bisher durch die Stadt Kolomea — um dieselbe herum ihrem Bestimmungsorte zuzuführen.

In Würdigung der durch die letztgenannte Massnahme für die Stadt Kolomea zu gewärtigenden und von dieser Stadt seit Jahren nachdrücklichst angestrebten Vortheile und auf Grund des anstandslosen Verhandlungs-Ergebnisses vom 22/24. April 1895 erachtete die Commission die Genehmigung der Trassenführung, im Gebiete von

Kolomea'er Localbahnen unter Befürwortung der Errichtung, bezw. Verlegung der in Km. $2\frac{1}{5}$ projectirten Ausweiche „Nadwórna'er Vorstadt“ nach Km. 3.0 beantragen zu sollen. — Es erscheint demnach unzweifelhaft, dass gegen die nunmehr vom löblichen Landesaussschusse beantragte Trassenführung bei Kolomea sowohl seitens der Stadt Kolomea, als auch seitens der Kolomea'er Localbahnen Einwendungen zu gewärtigen sind.

Über die Frage, ob bei der geschilderten Sachlage durch die eventuelle Genehmigung der vom löblichen Landesaussschusse beabsichtigten Trassenführung von Kolomea bis Tłumaczyk concessionsmässig erworbene Rechte der Kolomea'er Localbahnen in Ansehung ihrer Localbahn von Kolomea nach Szeparowce tangirt würden, muss die h. o. Entscheidung jenem Zeitpunkte vorbehalten werden, in welchem das vom löblichen Landesaussschusse vorzulegende bezügliche Detailproject der commissionellen Behandlung unterzogen und der Standpunkt bekannt sein wird, welchen die Verwaltung der Kolomea'er Localbahnen gegenüber der fraglichen Trassenvariante einnimmt.

Ausser der vorerwähnten Trassenführung zwischen Kolomea und Tłumaczyk wurde bei der commissionellen Amtshandlung seitens des Vertreters des löblichen Landesaussschusses eine weitere wesentliche Änderung der Trasse behufs Vermeidung der im Projecte der Kolomea'er Localbahnen in Km. $31\frac{7}{8}$ und $37\frac{7}{9}$ vorgesehenen Übersetzungen des Pruth-Flusses angeregt. — Hienach wäre die Bahnlinie von Dobrotów Km. 30/31 angefangen in westlicher Richtung zwischen dem Südabhange des Hochplateaus aus „Olchowiec“ und dem Pruthflusse aufwärts, dann nach Übersetzung des Łojowiec-Baches am linken Ufer des Łubiznia-Baches zum Anschlusse an die Station Delatyn der Staatsbahnlinie Stanislaw-Woronienka zu führen.

Obschon auf Grund der im Punkte XXI. des Commissionsprotocoles vom 22. April 1895 niedergelegten Erklärungen der Führung der Bahn am linken Pruthfluss-Ufer wesentliche Schwierigkeiten entgegenstehen, indem daselbst die den gedachten Fluss eng begrenzende, den Hochwässern ausgesetzte Rutschlehne passirt werden müsste, deren Stabilisirung kostspielige Versicherungsbauten und Erhaltungsarbeiten erfordern würde, erachtet der löbliche Landesaussschuss laut der an das k. k. Handelsministerium gerichteten Zuschrift vom 28. Mai 1895, Nr. 13.481 dennoch die vorgeschlagene Alternative wegen der hievon erhofften Ersparniss von rund 228.000 fl. beantragen zu sollen.

Bei dem Umstande, als die Frage der Trassenführung bei der politischen Begehung neuerdings an Ort und Stelle unter Bedachtnahme auf die sonstigen Verkehrsbedürfnisse der Gegend commissionell erörtert werden kann, obwaltet vom h. o. Standpunkte kein Anstand, die obige in der vorgelegten General Karte roth, eingezeichnete Trasse zwischen Dobrotów und Delatyn dem Detail-Projecte zugrunde zu legen. —

Hinsichtlich der sonstigen, im Laufe der commissionellen Verhandlung von den einzelnen Partheien gestellten Wünsche wegen Verschiebung der Trasse, sowie über die Lage und Benennung der Stationen hat die Commission sachgemässe, von der k. k. galiz. Statthalterei befürwortete und dem löblichen Landesaussschusse aus der wohldemselben übermittelten Protokollskopie bekannt gewordenen Anträge gestellt. Diese Anträge werden, soweit dieselben durch die Wahl der Alternative zwischen Dobrotów und Delatyn nicht gegenstandslos geworden sind, genehmigt und werden dieselben seitens des löblichen Landesaussschusses bei Verfassung des Detail-Projectes zu berücksichtigen sein.

Hinsichtlich der Theilstrecke Kolomea-Stefanówka wird zunächst bemerkt, dass laut der in den Punkten I, II, III und XII des Commissionsprotocoles vom 26. Februar 1895 niedergelegten Erklärungen die Vertreter der Stadtgemeinde Kolomea und der Marktgemeinde Gwoździec, dann der Gutseigenthümer in Gwoździec und der Bezirks-Ausschuss in Horodenka das Begehren gestellt haben, dass die Trasse zwischen Kolomea und Gwoździec nicht — wie von den Kolomea'er Localbahnen projectirt — über Nazurna, sondern über Podhajezyki geführt werde. Obschon die Commission auf Grund der diesbezüglichen Ausführungen der Vertreter der Concessionswerber, des löblichen Landesaussschusses und des Localbahnamtes die Beibehaltung der Projectslinie innerhalb der obigen Theilstrecke beantragt hat, erachtete der löbliche Landesaussschuss dennoch hinsichtlich der fraglichen Theilstrecke die Vornahme neuerlicher örtlicher Studien als geboten. Das Ergebnis dieser, seitens der Verwaltung der Kolomea'er Localbahnen durchgeführten Studien wurde dem k. k. Handelsministerium von dieser Bahnverwaltung am 30. November 1895 vorgelegt, und geht aus derselben hervor, dass die Alternative über Podhajezyki gegenüber der ursprünglichen über Nazurna geführten Trasse um 0.3 Km. länger wäre und mit Rücksicht auf die ungünstigeren Terrain-

verhältnisse auf einen von den Kolomea'er Localbahnen mit rund 33.000 fl. bewertheten Mehraufwand erfordern würde. Des ungeachtet gibt der löbliche Landesausschuss mit Rücksicht auf die localen Verkehrsbedürfnisse der Variante über Podhajczyki den Vorzug, weil die im Zuge der ursprünglichen Trasse vorgesehene Station Nazurna 5 Km. von der Reichsstrasse entfernt wäre, daher sich dieselbe umsoweniger für die Aufnahme der für die Localbahn bestimmten Personen und Frachten eignen würde, als der Weg von der an der Reichsstrasse gelegenen Ortschaft Podhajczyki nach Kolomea auf der Reichsstrasse nur 11 Km. beträgt.

Es unterliegt daher keinem Anstande, die in der vorgelegten General-Karte roth eingezeichnete Trasse innerhalb der Theilstrecke von Kolomea bis Gwoździec dem Detail-Projecte zugrunde zu legen.

Weitere Änderungen in der Trassenrichtung gegenüber jener des revidirten Projectes werden seitens des löblichen Landesausschusses innerhalb der Theilstrecke von Wierzbowice bis Horodenka, d. i. zwischen Km. 30 und 50, beabsichtigt. Mit diesen, im Grossen und Ganzen zwar nicht wesentlichen Änderungen werden aber die in Bezug auf Lage, Benennung und Zufahrt bereits commissionell festgesetzten Stationen Wierzbowice und Czerniatyn alterirt, daher die hierauf bezüglichen Fragen bei Durchführung der politischen Begehung neuerdings klarzustellen sein werden, wobei im Falle eines anstandslosen Ergebnisses der Stationsfragen gegen die Genehmigung der beabsichtigten Trassenänderungen kein Anstand obwalten würde.

Die übrigen Theilstrecken der in der vorgelegten General-Karte eingezeichneten Trasse fallen mit jenen der dem Projecte der Kolomea'er Localbahnen zugrunde gelegten zusammen, und werden rücksichtlich der vorgebrachten Wünsche der Interessenten die Commissionsanträge sinngemäss zu berücksichtigen sein.

Schliesslich wird bemerkt, dass die Theilstrecke von Km. 57 bis zum Anschlusse an die Station Stefanówka im Zuge der Localbahn Łuzan-Zaleszczyki Km. 65 auf Bukowina'er Territorium zu liegen kommt, und dass die daselbst nächst Km. 60 viel-seits angestrebte Einschaltung einer Haltestelle für Personen- und Frachtenverkehr von der Commission aus öffentlichen Verkehrsrücksichten als gerechtfertigt anerkannt worden ist.

Bei diesem Anlasse wird dem löblichen Landesausschusse eine h. o. eingebrachte Eingabe des Verwaltungsrates der Kolomea'er Localbahnen, womit die h. o. Vermittlung in der Richtung angesprochen wird, dass der genannten Gesellschaft die Kosten des Projectes für die beiden in Rede stehenden Localbahnen von Seite des löblichen Landesausschusses rückvergütet werden zur geeigneten Würdigung und Berücksichtigung mit der Einladung übermittelt, sich in der obigen Angelegenheit mit der genannten Bahnverwaltung unmittelbar in das Einvernehmen setzen und das Ergebnis der einschlägigen Verhandlungen seinerzeit unter Communicatsrückschluss hieher bekannt geben zu wollen.

Aleg. 5. do sprawozd. Wydz. kraj L. 72.767/96.

O d p i s

pisma Wydziału krajowego z dnia 27. lipca 1896 L. 31.594/96
do c. k. Ministerstwa dróg żelaznych w Wiedniu.

Mit Bezug auf die hohe Zusehrift vom 11. Mai l. J. Zl. 1942/L. beehren wir uns dem hohen k. k. Eisenbahnministerium die ergebenste Mittheilung zu machen, dass wir die Ausführung des Detailprojectes der Linie Delatyn-Kolomea-Zaleszczyki

dem bewährten und erfahrenen Ingenieur Herrn Gvalbert von Ziembicki, unter der Aufsicht und mit der Bethheiligung unteres Landeseisenbahnamtes anvertraut haben, und dass die Feldarbeiten bereits in Angriff genommen worden sind.

Trotz der aus der eingetretenen Verspätung in der Erledigung unseres Ansuchens vom 27. Februar 1896 (um Bewilligung zur Vornahme technischer Vorarbeiten der obencitirten Linie) resultirenden Verzögerung der Inangriffnahme der Projectarbeiten, hoffen wir noch vor Eintritt der Winterzeit mit den Feldarbeiten fertig werden zu können, wenn nur die der Wahl der Trasse entgegenstehenden sonstigen Schwierigkeiten einer baldigen günstigen Lösung zugeführt werden könnten.

Die Hauptschwierigkeit bildet die Trassenführung der projectirten Linie zwischen Kolomea und Tłumaczyk und wir vermögen uns nicht mit der ausgesprochenen Ansicht des hohen k. k. Eisenbahnministeriums einverstanden erklären, dass die Entscheidung über die Frage ob „durch die eventuelle Genehmigung der vom Landesauschuss beabsichtigten Trassenführung von Kolomea bis Tłumaczyk concessionsmässig erworbene Rechte der Kolomea Localbahnen in Ansehung ihrer Localbahn von Kolomea nach Szeparowce tangirt würden, jenem Zeitpunkte vorbehalten werden müsse, in welchem das von uns vorzulegende bezügliche Detailprojekt der commissionellen Behandlung unterzogen und der Standpunkt bekannt sein wird welchen die Verwaltung der Kolomea'er Localbahnen gegenüber der fraglichen Trassenvariante einnimmt.

Da nun, wie das hohe k. k. Eisenbahnministerium in derselben Zuschrift vermuthet, gegen die nunmehr von uns beantragte Trassenführung bei Kolomea seitens der Kolomea'er Localbahnen Einwendungen zu gewärtigen sind so laufen wir Gefahr, dass im Falle der Nothgenehmigung durch das hohe k. k. Eisenbahnministerium der von uns projectirten Trasse über Baginsberg, Mariahilf nach Tłumaczyk, abgesehen von dem Kostenverluste der Ausführung des Detailprojectes, eine wesentliche Verzögerung der Concessionsertheilung und des Baubeginnes der fraglichen Localbahn eintreten könnte.

Aus diesem Grunde wäre für uns, schon jetzt die prinzipielle Entscheidung des hohen k. k. Eisenbahnministeriums über die Frage erwünscht, ob durch die von uns projectirte Trassenführung von Kolomea bis Tłumaczyk concessionsmässig erworbene Rechte der Kolomea Localbahnen tangirt werden, oder nicht, Zumal, unserer Ansicht nach, das hohe k. k. Eisenbahnministerium allein befugt ist diese Entscheidung zu treffen und zwar noch vor der Abhaltung der Begehungscommission.

Bevor jedoch das hohe k. k. Eisenbahnministerium in der Lage sein wird schon jetzt eine prinzipielle Entscheidung in dieser Frage zu treffen, so stellen wir an Hochdasselbe das Ergebniss des Ausuchen und geneigte Uebermittlung der Abschrift desjenigen Erlasses des hohen k. k. Handelsministeriums mit welchem der Kolomea'er Localbahngesellschaft die Bewilligung zur Vornahme technischer Vorarbeiten für die Localbahn Delatyn-Kolomea-Stefanówka seiner Zeit ertheilt worden ist.

Was die Frage der den Kolomea'er Localbahnen zu vergüttenden Projektskosten in der geforderten Summe von 33.000 G. ö. W. anbetrifft, so haben wir von der diesbezüglichen Eingabe der Kolomea'er Localbahnen vom 9. März 1896 Nr. 64 Abschrift genommen und retourniren diese (Eingabe in der Anlage) mit dem Bemerkten, dass wir uns mit der genannten Bahnverwaltung unmittelbar ins Einvernehmen setzen und das Ergebniss der einschlägigen Verhandlungen dem hohen k. k. Eisenbahnministerium bekannt geben werden.

Wir bemerken aber schon jetzt, das die eventuelle Kostenvergütung erst nach definitiv durch den Landesauschuss erlangter Concession für den Bau und Betrieb der Localbahn Delatyn-Kolomea-Stefanówka erfolgen könnte und dass wir bei der Bemessung der Höhe dieser Kostenvergütung uns vor Allem nach den diesbezüglichen bestehenden Normen richten werden.

Lemberg, den 27. Juli 1896.

Aleg. 6. do sprawozd. Wydz. kraj. L. 72.767/96.

O d p i s

reskryptu c. k. Ministerstwa kolejowego z dnia 1-go października 1896
L. 7394/I. do Wydziału krajowego we Lwowie.

Die mit der geschätzten Zuschrift vom 27. Juli 1896, Zl. 31.594 hieher erstattete Anzeige, dass die Ausarbeitung des Detailprojectes für die Linie Delatyn-Kolomea-Zaleszczyki dem Ingenieur Albert von Ziembicki übertragen worden ist, wird mit dem Ersuchen zur Kenntniss genommen, den mit dem genannten Ingenieur bezüglich der Aufstellung des Begehungs-Operates vereinbarten Schlussbrief gefälligst hieher zur Einsicht mittheilen zu wollen.

Bezüglich der vom löblichen Landesauschuss projektirten Trassenführung zwischen Kolomea und Tlumaczyk erscheint eine Entscheidung über die Frage, ob durch die Herstellung einer solchen eisenbahnconcessionsmässigen Rechte der Kolomea'er Localbahnen tangirt würden, auch derzeit umsoweniger angängig, als dem Eisenbahnministerium die zur Fällung einer solchen Entscheidung, welche bekanntlich der Anfechtung vor dem Verwaltungsgerichtshofe unterliegt erforderlichen technischen und commerziellen Grundlagen nicht zu Gebote stehen und die Umgaugnahme von der nach, den bestehenden Normen vorgezeichneten vorgängigen Abhaltung der Trassenrevision unter Einvernahme der politischen Landesbehörde etc. allein schon einen gegebenen Falls die s. g. Behebung der h. a. Entscheidung bedingenden Mangel des Verfahrens begründen würde.

Die vom löblichen Landesauschuss gewünschten Abschriften der Erlässe, mit welchem die Actiengesellschaft der Kolomea'er Localbahnen die Bewilligung zur Vorname technischer Vorarbeiten für die Localbahn Delatyn-Kolomea-Stefanówka ertheilt worden ist, folgen im Anschlusse zum gefälligen Amtsgebrauche mit.

Wien, am 1. October 1896.

Der k. k. Eisenbahnminister:
Guttenberg m. p.

Aleg. 7. do sprawozd. Wydz. kraj. L. 72.767/96.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z dnia 31. sierpnia 1896 L. 48.274
do c. k. Ministerstwa kolejowego.

Ein, aus Gutsbesitzern in der Gegend von Truskawiec gebildetes Consortium strebt das Zustandekommen einer Localbahn von Borysław nach Truskawiec nebst einer von dem Endpunkte dieser Localbahn zu den Salinen in Stebnik führenden Schlepfbahn an und hat sich an den gefertigten Landesauschuss um Gewährung einer Unterstützung für dieses Projekt aus dem Landeseisenbahufonde gewendet.

Nachdem nun laut §. 2. des galizischen Landesgesetzes vom 17. Juli 1893 L. G. Bl. Nr. 42 die Förderung einer Bahnunternehmung durch das Land, nach den im §. 1. dieses Gesetzes angegebenen Modalitäten, nur dann eintreten kann, wenn seitens den interessirten Factoren mindestens ein Drittel des Anlagekapitals gesichert wird, so müssen wir bevor wir überhaupt dem Projecte nähertreten die Gewissheit erlange dass dieser Bedingung genüge geschehen ist.

Ueber dies ist die Bethheiligung des Landes an die weitem Bedingung geknüpft, das die Bahnlinie derart gebaut und ausgerüstet wird, wie es ein regelmässiger, den Anforderungen der localen, wirtschaftlichen Verhältnisse angepasster Verkehr erfordert.

Schliesslich haben wir im Interesse des Landeseisenbahnfondes darauf zu sehen dass die voraussichtliche Rentabilität der Bahn eine hinreichende sei, damit die Verzinsung und Filgung der vom Lande gewährten Anleihe aus den Betriebsüberschüssen in Aussicht genommen werden könne.

Erst wenn das gethan, wird dass die vorbezeichneten drei Bedingungen platzgreifen, werden wir in die Lage versetzt werden in Erwägung zu ziehen ob und eventuel in welchem Maasse und wann der Landeseisenbahnfond — welcher gegenwärtig durch die bereits beschlossenen Localbahnen vollständig erschöpft erscheint und nur aus den Betriebsüberschüssen derselben einen Zuwachs erhalten kann — für die Linie Boryslaw-Truskawiec-Stebnik in Mitleidenschaft gezogen werden könne.

Von diesen Gesichtspunkte ausgehend, haben wir an die Concessionswerber die Forderung gestellt uns den Betrag bekannt zu geben welchen die interessirten Factoren für Zwecke des Bahnunternehmens auszubringen im Stande wären und wir erhielten hierauf die Antwort dass die Privatinteressenten und zwar die Mitbesitzer der Gutsherrschaft Truskawiec allerdings nur den zum Bahnbaue nothwendigen Grund und Boden unengeltlich überlassen, dass jedoch die Concessionswerbern bei den hohen betheiligten Ministerium die Bereitswilligkeit wahrgenommen haben nicht nur dieses Bahnprojekt im Sinne der Bestimmungen des Landesgesetzes finanziel zu unterstützen, sondern demselben auch, in Anbetracht der hervorragenden Nutzens welchen der Staatsschatz aus dieser Bahn ziehen wird, eine ausgiebige Subvention im administrativen Wege zugewähren und über dies den Bau einer von der Station Truskawiec nach den Salinen Stebnik führenden Schlepfbahn auf Staatskosten zu übernehmen.

Die Gesammtherstellungskosten, deren Feststellung noch einer Prüfung, die im Zuge ist, bedarf dürften den Betrag von 540.000 G. nicht überschreiten, die Kosten der Schlepfbahn Truskawiec-Stebnik, würden sich auf 24.000 G. per Klm. d. h. für 4 Klm. auf **96.000 G.** stellen.

Es wurde also für die Hauptstrecke ein Betrag von **444.000 G.** verbleiben.

Bevor wir daher über die Aufnahme der angestrebten Localbahn in das Programm der nächsten Landeseisenbahnaction einen Entschluss fassen, ist es uns daran gelegen die Ansichten hoher k. k. Regierung über die Art und Weise und insbesondere über das Mass der Bethheiligung des Staates an dem Bauunternehmen zu kennen und beehren uns an das hohe k. k. Eisenbahnministerium das ergebnste Ersuchen zu richten und den Beschluss der hohen k. k. Regierung in dieser Angelegenheit zu kommen lassen zu wollen.

O d p i s

pisma Wydziału krajowego z dnia 14. stycznia 1896 L. 2905 do c. k.
Ministerstwa dróg żelaznych we Wiedniu.

Z powołaniem się na nasze pismo z 4. lipca 1895 r. L. 41.846 w sprawie wąskotorowej kolei lokalnej Chabówka-Zakopane zbudować się mającej przy finansowaniem współudziale kraju i państwa, mamy zaszczyt oznajmić Wysokiemu c. k. Ministerstwu, iż zastosowaliśmy się do życzenia wyrażonego nam za pośrednictwem c. k. urzędu kolei lokalnych, aby na podstawie dokładnego projektu szczegółowego należyście wykazać koszta budowy, które podane zostały w memoryale dołączonym do odeszwy naszej z dnia 5. marca 1895 r. L. 5.582 celem porównania tras normalnotorowej i wąskotorowej — i zarazem mamy zaszczyt przedłożyć w załączeniu wypracowany przez krajowe biuro kolejowe projekt szczegółowy kolei normalnotorowej z Chabówki do Nowegotargu wraz z objaśniającem sprawozdaniem.

Załączony elaborat obejmuje:

- 1) uzasadnienie techniczne;
- 2) topograficzną kartę szczegółową $\frac{1}{25.000}$;
- 3) plan sytuacyjny $\frac{1}{2.880}$;
- 4) szczegółowy profil podłużny $\frac{1}{2000}$, $\frac{1}{200}$;
- 5) charakterystyczne profile poprzeczne;
- 6) profile podłużne i poprzeczne przełożonych dróg i wód;
- 7) wykaz kierunków;
- 8) wykaz spadków i wzniesień;
- 9) wykaz ramp i przełożeń dróg;
- 10) wykaz stacy i przystanków dla toru normalnego;
- 11) wykaz stacy i przystanków dla toru wąskiego;
- 12) wykaz małych i większych obiektów dla toru normalnego;
- 13) wykaz małych i większych obiektów dla toru wąskiego o trasie dla toru normalnego;
- 14) Wykaz małych i większych obiektów dla toru wąskiego bez względu na tor normalny;
- 15) Nawierzchnia na stacyach dla normalnego toru;
- 16) Nawierzchnia na stacyach dla wąskiego toru;
- 17) Budynki i zaopatrzenie w wodę dla normalnotorowej kolei;
- 18) Budynki i zaopatrzenie w wodę dla wąskotorowej kolei;
- 19) Kosztorys trasy normalnotorowej;
- 20) Kosztorys kolei wąskotorowej z trasą dla normalnego toru;
- 21) Kosztorys kolei wąskotorowej bez względu na projekt normalnego toru;

Nie przedkładamy planu wykupna gruntów i należących do tegoż materyałów, ponieważ takowe potrzebne są tylko do komisji obchodowej i komisji wykupna gruntów i ponieważ zestawienie tychże wymagałoby czasu i pracy i opóźniłoby przedłożenie projektu szczegółowego.

Co się tyczy oznaczenia kosztów budowy, to w myśl powołanego na wstępie porównania kosztów budowy normalnotorowej i wąskotorowej linii, poleciliśmy zestawienie kosztorysy dla trzech projektowanych alternatyw, a mianowicie:

- 1) Dla kolei czysto normalnotorowej, 2) dla kolei wąskotorowej o trasie dla toru normalnego, 3) dla kolei czysto wąskotorowej, bez względu na tor normalny.

Okazuje się tedy że koszta budowy części Chabówka — Nowy targ wyniosą:

1. przy kolei normalnotorowej **2,060.000 zł.**
- 2) przy kolei wąskotorowej z zastosowaniem trasy dla normalnego toru **1,500.000 zł.**

3) przy kolei wązkotorowej bez względu na tor normalny **880.000 zł.**

Gdyby przeto na przedsiębiorstwo wązkotorowej kolei lokalnej Chabówka-Zakopane miał być nałożony obowiązek zbudowania części Chabówka-Nowy-targ jużto jako linii normalnotorowej, jużto jako linii wązkotorowej ale z zastosowaniem trasy dla toru normalnego, to prócz kapitału zabezpieczonego przez państwo, kraj i interesentów, należałoby się postarać jeszcze o dalsze fundusze w kwocie 1,180.000 zł. względnie 620.000 złotych.

W obec tego widzimy się spowodowani, z powołaniem się na motywa przytoczone w memoryale dołączonym do pisma naszego z dnia 5. marca 1895. l. 5582, ponownie wyrazić nasze przekonanie, że jedynie racjonalnym będzie zbudowanie części Chabówka-Nowy-targ jako kolei wązkotorowej, tak pod względem robót podtorowych i nadtorowych jak i pod względem kierunku trasy, i to nawet także i w tym razie gdyby pomieniona część kolei niewątpliwie w przyszłości miała być zbudowaną jako linia normalnotorowa.

Ewentualnemu koncesyonaryuszowi kolei z Węgrami łączyć się mającej przyznaniemby zostało prawo nabycia drogą kupna linii Chabówka-Nowy-targ jako części wązkotorowej kolei lokalnej Chabówka-Zakopane, a to niezależnie od linii Nowy-targ-Zakopane, i bardzo łatwo dałaby się przytem wynaleść taka finansowa kombinacja, na podstawie której pomieniony koncesyonaryusz byłby zabezpieczonym od szkody materialnej ewentualnie z tego zakupna kolei wyniknąć mogącej.

Z powołaniem się na podanie wniesione dnia 24. czerwca 1895. r. przez ubiegającego się o koncesyę Władysława hr. Zamoyskiego, a poparte przez nas pismem z 4. lipca 1895 l. 41.846, mamy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu ek. Ministerstwu uniżoną prośbę, by Wysokie c. k. Ministerstwo raczyło sprawę o której mowa ostatecznie i przychylnie dla nas załatwić.

D. j. w.

Aleg. 9. do sprawozd. Wydz. kraj. L. 72.767/96

Od pis

pisma J. E. Ministra kolejowego z dnia 10 marca 1896 L. 181/1 do J.E. Marszałka krajowego.

Indem ich Euere Excellenz für die mir mit dem sehr geschätzten Schreiben vom 27. Jänner d. J., Z. 6.206 anlässlich meiner Ernennung zum Eisenbahnminister ausgedrückten Wunsche meinen verbindlichsten Dank sage, bitte ich die Versicherung entgegennehmen zu wollen, dass ich es als eine angenehme Pflicht ansehe der Verbesserung der Verkehrsverhältnisse in Galizien überhaupt und der von Lande unternommenen Localbahnaction mein besonderes Augenwerk zuzuwenden und gebe auch ich meinerseits der Hoffnung Ausdruck, dass es dem gedeihlichen Zusammenwirken von Staat und Land gelingen werde, eine Reihe von im wirtschaftlichen und gesamtstaatlichen Interesse wünschenswerten Eisenbahnverbindungen der Realisirung zuzuführen.

Was das von Euer Excellenz speziell angeführte Projekt einer Localbahn von Chabówka nach Zakopane anbelangt, so halte ich gleichfalls die schmalspurige Ausföhrung dieser Linie für in ökonomischer Hinsicht vollkommen begründet und rationell.

Ich habe dem gemäss nicht unterlassen, mich an das Reichs-Kriegs-Ministerium wegen Erlangung der erforderlichen Zustimmung zu wenden und hoffe, dass es mir gelingen werde, diese Angelegenheit im Sinne des löblichen galizischen Landesausschusses und unter den beantragten Modalitäten der Erledigung zuzuführen.

Die sehr verspätete Beantwortung des erwähnten, hoch geschätzten Schreibens bitte ich durch die vielfachen an mich herangetretenen Dienstesgeschäfte gütigst entschuldigen zu wollen.

Indem ich mir schliesslich vorbehalte, Eure Excellenz von dem — wie ich hoffe günstigen — Ergebnisse meiner Intervention bei dem k. u. k. Reichskriegsministerium Mittheilung zu machen, bitte ich Euer Excellenz den Ausdruck meines besonderen Hochachtung entgegenzunehmen mit der ich die Ehre habe zu zeichnen.

Euer Excellenz ergebenster;

Guttenberg m. p.

Aleg. 10. do sprawozd. Wydz. kraj. L. 72.767/96.

O d p i s

pisma J. E. c. k. Ministra kolejowego z dnia 18. maja 1896, L. 3.326/I.
do J. E. Marszałka krajowego.

Im Nachhange zu meinem ergebenen Schreiben vom 10. März 1895, Zl. 181/I. bin ich in der angenehmen Lage Euer Excellenz die Mittheilung machen zu können, dass das k. und k. Reichskriegsministerium für den Fall, wenn in absehbarer Zeit keine Aussicht vorhanden wäre, eine Verbindung der projektirten Localbahn Theilstrecke Chabówka-Neumarkt sei es gegen Szépes-Bela oder in das Arva-Theil herzustellen, zugestanden hat, dass in der erwähnten Theilstrecke vorläufig die Schmalspur zur Anwendung komme; hieran wurde jedoch Seitens des genannten Ministeriums die Bedingung geknüpft dass alle jene Massnahmen getroffen werden, damit insbesondere in technischer Beziehung darauf Rücksicht genommen werde, dass die Ausgestaltung der Theilstrecke Chabówka-Neumarkt in eine normalspurige Hauptbahn 2. Ranges ohne Schwierigkeit und grosse Kosten unverweilt durchgeführt werden könne, sobald der Anschluss nach Ungarn zur Verwirklichung gelangt.

Ich erlaube mir somit Eure Excellenz um die geneigte Verfügung zu bitten, dass behufs Durchführung der Concessionsverhandlung für die Localbahn Chabówka-Zakopane Vertreter des Concessionswerbers und des galizischen Landeseisenbahnamtes ehebaldigst hieher delegirt werden.

Genehmigen Eure Excellenz den Ausdruck meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Opis

(Przekład z niemieckiego).

Protokół

spisany w c. k. Ministerstwie kolei dnia 21. stycznia 1896 r.

(Obecni niżej podpisani).

I. Przedmiot rokowań

stanowi ułożenie warunków potrzebnych do uzyskania przez hr. Szczęsnego Koziębrodzkiego i towarzyszków Najwyższej koncesyi na budowę i eksploatację kolei lokalnej z Borek wielkich do Grzymałowa.

II. Warunkowe przyjęcie dołączonego wzoru dokumentu koncesyjnego jakoteż warunków odnośnych.

Po dokładnem wyjaśnieniu odnośnych kwestyi oświadcza podpisany pełnomocnik ubiegających się o koncesyę imieniem tychże, że są gotowi do objęcia Najwyższej koncesyi na budowę i eksploatację wyżej wymienionej kolei lokalnej na podstawie postanowień zamieszczonych w dołączonych do niniejszego protokołu wzorach dokumentu koncesyjnego jakoteż warunków dotyczących i obowiązujących się przeprowadzić takową pod następującymi warunkami:

1) C. k. Rząd oświadczy po myśli postanowień Art. VI. do IX, ustawy z dnia 19. czerwca 1895 (Dz. u. p. Nr. 83) gotowość zawarcia umowy (której projekt dołącza się do niniejszego protokołu) w przedmiocie objęcia akcyi zakładowych utworzyć się mającego Towarzystwa akcyjnego projektowanej kolei w wysokości 210.000 zł. wa.

2) Wydział krajowy królestwa Galicyi i Lodomeryi zapewni projektowanemu przedsiębiorstwu imieniem tego kraju po myśli postanowień uchwały sejmowej z dnia 8. lutego 1895 gwarancję czystego dochodu potrzebną do oprocentowania i umorzenia pożyczki pierwszeństwa w wysokości 600.000 zł., którą celem dostarczenia potrzebnego na budowę kapitału zaciągnąć koncesyonarysze

Protokoll

aufgenommen im k. Eisenbahn-Ministerium am 21. Jänner 1896.

(Gegenwärtig die Gefertigten).

I. Gegenstand der Verhandlung

ist die Vereinbarung der Bedingungen für die Erwirkung der von den Herrn Graf Felix Koziębrodzki und Genossen angestrebten Allerhöchsten Concession zum Bau und Betriebe der projectirten Localbahn von Borki wielkie nach Grzymałow.

II. Bedingungsweise Annahme der beiliegenden Entwürfe der Aller. Concessions-Urkunde und der Concessionsbedingungen.

Nach eingehender Erörterung der einschlägigen Fragen erklärt der unterzeichnete Bevollmächtigte der Concessionswerber namens derselben die Bereitwilligkeit die Allerhöchste Concession zum Baue und Betriebe der vorgenannten Localbahn auf Grund der Bestimmungen der diesem Protokolle beigehefteten Entwürfe der Allerh. Concessionsurkunde und der Concessionsbedingungen, sowie in Gemässheit der Bestimmungen des gegenwärtigen Protokolls unter der Bedingung übernehmen und durchführen zu wollen, dass:

1) die k. k. Staatsverwaltung sich bereit erklärt in Gemässheit der Bestimmungen im Art. VI. bis IX. des Gesetzes vom 19. Juni 1895, R. G. Bl. Nr. 83 des diesem Protocoll im Entwurfe beigeschlossenen Übereinkommen wegen Übernahme eines Nominalbetrages von 210.000 Gulden in Stammaction der für die projectirte Localbahn zu bildenden Actiongesellschaft abzuschliessen und

2) der Landesausschuss des Königreiches Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthume Krakau namens dieses Landes die Zusage ertheilt, im Sinne des Landtagsbeschlusses vom 8. Februar 1895 dem projectirten Unternehmen die Garantie eines Reinertragnisses entsprechend dem Erfordernisse für die Verzinsung des von den Concessionären bei der Lan-

w banku krajowym królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem księstwem Krakowskiem bądź też w jakiej innej instytucyi finansowej.

III. Rzeczywisty kapitał zakładowy.

Rzeczywisty kapitał zakładowy preliniuje od późniejszego sprostowania w wysokości 870.000 zł. w. a.; z kwoty tej przypada na zakupno taboru 84.000 zł., na procenta interkalarne 24.000 zł. oraz na fundusz rezerwowy 20.000 zł.

Koszta nadzoru budowy przez organa rządowe oznacza się w wysokości 1.800 zł.

Z kwoty 84.000 zł. preliniowanej na zakupno taboru przypada 24.000 zł. na wozy towarowe.

Na wypadek gdyby bądź to inne pozycje kosztorysu przekroczone lub też ze względów ruchu (eksploatacyjnych) odstąpić miano od zakupna wozów towarowych zgadzają się obie strony na to, by oszczędność z tego tytułu uzyskaną — o ileby takowa nie została użyta na pokrycie ewentualnej nadwyżki wydatków — wcielić do wyż w mienionego funduszu rezerwowego; potrzebne zaś wozy towarowe obowiązany będzie dostarczyć zarząd kolei państwowych za uiszczaniem wspólnie omówionej opłaty.

W ogóle należy wszelkie ewentualnie podczas budowy w kapitale zakładowym osiągnięte oszczędności do rzeczonoego funduszu rezerwowego doliczać.

IV. Dostarczenie kapitału.

Imienny kapitał zakładowy ustanawia się w wysokości 900.000 zł.

Dostarczenie tego kapitału imiennego nastąpić ma ten sposób, że jedna trzecia t. j. 300.000 zł. uzyskaną zostanie przez emisję akcji utworzyć się mającego Towarzystwa akcyjnego projektowanej kolei lokalnej po kursie *a pari*, zaś dwie trzecie t. j. 600.000 zł. przez zaciągnięcie (oznaczonej w punkcie II. pod 1. 2) pożyczki pierwszeństwa po kursie nie niższym jak 95%.

Emitować się mające akcje o ile takowe nie będą objęte przez Państwo na mocy dołączonego wzoru umowy — winny być w sposób prawomocny przez interesentów subskrybowane i we właściwym czasie w terminach i ratach statutami Towarzystwa ustanowionych w pełnej ich imiennej wartości wpłacone.

desbank des Königreiches Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthume Krakau oder bei einem anderen Finanz Institute zum Zwecke der Geldbeschaffung aufzunehmenden Prioritätsanlehens von 600.000 Gulden zu gewähren.

III. Effectives Anlagecapital.

Das effective Anlagecapital ist unbeschadet der nachträglichen Richtigstellung inclusive des Betrages von 84.000 ö. W. fl. für den Fahrpark, der Intercallarzinshen per 24.000 fl. und eines Reservefondes von 20.000 fl. mit dem Betrage von 870.000 fl. veranschlagt die Kosten für die staatliche Bauüberwachung sind mit dem Betrage von 1.800 fl. festgesetzt.

In dem oben für den Fahrpark voranschlagten Betrage 84.000 fl. ist von 24.000 fl. für Güterwagen enthalten.

Es wird einverständlich anerkannt, dass für den Fall als bei anderen Posten Überschreitungen sich ergeben sollten oder aus Verkehrsrücksichten von der Anschaffung von Güterwagen abgesehen werden sollte, der hienach in Ersparniss gebrachte Betrag, soweit derselbe nicht zur Bedeckung ähnlicher Mehrkosten heranzuziehen sein wird, dem obigen Reservefonde gutgebracht werden soll, in welchem Falle die Erforderlichen Güterwagen gegen eine zu vereinbarende Vergütung seitens der Staatseisenbahnverwaltung beizustellen sein werden.

Überhaupt sollen auch sonst etwa zu erzielende Ersparnisse an diesen Anlagecapitalen bei der Bauausführung dem obigen Reservefonde zugeführt werden.

IV. Geldbeschaffung.

Das Nominalanlagecapital wird mit dem Betrage von 900.000 fl. festgesetzt und soll die Beschaffung dieses Nominalanlagecapitalen in der Weise erfolgen, dass ein Drittel d. i. ein Betrag von 300.000 fl. durch Ausgabe von Actien einer für die projectirte Localbahn zu bildenden besonderen Actiengesellschaft zum *Paricourse* und zwei Drittel d. i. ein Betrag von 600.000 fl. durch Aufnahme des im Punkte II. Z. 2 bezeichneten Prioritätsanlehens zum *Zahlungscourse* von mindestens 95% aufgebracht werden.

Die auszugebenden Actien sind inso weit dieselben nicht im Sinne des beiliegenden Übereinkommens Entwurfes von der Staatsverwaltung übernommen werden, von den Interessenten in rechtsverbindlicher Weise zu zeichnen und in den seinerzeit durch die Gesellschaftsstatuten festzusetzenden Terminen und Theilbeträgen zum vollen Nennwerte einzuzahlen.

V. Przygotowanie i przeprowadzenie budowy kolei.

Wypracowanie projektu szczegółowego i ułożenie kosztorysu, jakoteż rozdawnictwo budowy i dostaw nastąpić ma po myśli postanowień ułożyc się mających w porozumieniu z Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i to o ile możności przy współudziale Rządu, który wskaże władzę administracyjną powołaną do nadzorowania budowy, oraz przy możliwym zastosowaniu się do norm obowiązujących przy budowach c. k. kolei państwowych.

Rząd zastrzega sobie prawo zatwierdzania umów dotyczących budowy jakoteż warunków budowy i dostaw dla rzeczonyj kolei lokalnej a to ile możności w porozumieniu z Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

VI. Prowadzenie eksploatacyi przez Państwo.

Eksploatacyja tej kolei lokalnej prowadzoną być ma na rachunek koncesyonaryuszów na mocy kontraktu eksploatacyjnego zawrzeć się mającego z Zarządem kolei państwowych.

(Panowie) Ubiegający się o koncesyję oświadczają gotowość przystąpienia do rokowań w przedmiocie zawarcia w §. 10 projektu dokumentu koncesyjnego powołanego kontraktu co do eksploatacyi projektowanej kolei lokalnej przez Państwo a to z uwzględnieniem koniecznego w tym względzie porozumienia się z Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem oraz poddają się orzeczeniu c. k. Ministerstwa kolei na wypadek, gdyby porozumienie się w tym względzie z powołaną do tego władzą administracyjną nie mogło być osiągniętem.

Przy zawieraniu pomienionego kontraktu należy wyjść z tego stanowiska, że

a) własne koszta mające być uiszczone c. k. Zarządowi kolei państwowych na eksploatacyę będą o ile możności na podstawie rzeczywistych kosztów lokalnych, o ile by zaś to było niemożliwem — obliczone będą w sposób jak najprostszj.

b) dotycząca c. k. dyrekcya kolei państwowych ustanowi corocznie w porozumieniu z galicyjskim Wydziałem krajowym preliminarz wydatków; na wypadek zaś gdyby

V. Vorbereitung und Durchführung des Bahnbaues.

Die Aufstellung des Detailprojektes und Kostenvoranschlages sowie die Vergebung des Baues und der Lieferungen für die intendirte Localbahn hat in Gemässheit der mit dem Landesaussschusse des Königreiches Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthum Krakau zu vereinbarenden Bestimmungen thunlichst unter Ingerenz der Regierung, welche die zur Überwachung berufene Verwaltungsstelle bezeichnen wird und womöglich nach den bei Staatseisenbahnbauten üblichen Bedingungen stattzufinden.

Die Regierung behält sich das Recht vor die Bauverträge sowie die Bau- und Lieferungsbedingungen für die in Rede stehende Localbahn thunlichst im Einvernehmen mit dem Landesaussschusse des Königreiches Galizien und Lodomerien mit dem Grossherzogthume Krakau zu genehmigen.

VI. Betriebsführung durch den Staat.

Der Betrieb auf dieser Localbahn soll auf Grund eines mit der k. k. Staatseisenbahnverwaltung abzuschliessenden Betriebsvertrages auf Rechnung der Concessionäre geführt werden.

Die Herren Concessionswerber erklären ihre Bereitwilligkeit unter Berücksichtigung der diesfalls mit dem Landesaussschusse des Königreiches Galizien und Lodomerien mit dem Grossherzogthume Krakau zu treffenden Vereinbarungen wegen des Abschlusses des im §. 10 des Concessionsentwurfes erwähnten Vertrages betreffend die Betriebsführung der projectirten Localbahn durch den Staat mit der Staatseisenbahnverwaltung in Verhandlung zu treten und sich in dem Falle als eine Einigung mit der berufenen Verwaltungsstelle nicht zu erzielen sein sollte, der diesfalls zu treffenden Entscheidung des k. k. Eisenbahnministerium zu unterwerfen.

Bei dem Abschlusse des gedachten Vertrages wird davon auszugehen sein, dass

a) die der k. k. Staatseisenbahnverwaltung aus Anlass der staatlichen Betriebsführung zu vergütenden Selbstkosten soweit als möglich localisirt verrechnet, soweit dies aber nicht thunlich sein sollte, auf möglichst einfacher Verrechnungsgrundlage ermittelt werden sollen;

b) seitens der zuständigen k. k. Staatsbahndirektion im Einvernehmen mit dem galizischen Landesaussschusse alljährlich ein Ausgabe-preliminare festgestellt und im Falle

porozumienie w tym względzie nastąpić nie mogło rozstrzyga c. k. Ministerstwo kolei.

c) Nie można zaliczać przedsiębiorstwu kolei lokalnej należności względnie udziału za koszta centralnego zarządu administracyi c. k. kolei państwowych, współużywania istniejących urządzeń kolei państwowych na stacyi Borki wielkie oraz prowadzenia służby stacyjnej tamże tak długo, dopóki przedsiębiorstwo kolei lokalnej rzeczywiście korzystać będzie z przyznanej przez kraj Galicyę gwarancyi czystego dochodu względnie jak długo nie zostaną opłacone zaliczki z tytułu gwarancyi przez kraj udzielone;

d) na wypadek niedoborów eksploatacyjnych należy zapłatę brakującej kwoty koncesyonaryuszom kredytować przez przeciąg lat pięciu, a po upływie tego czasu nastąpić winno między Wydziałem krajowym, c. k. Zarządem kolei państwowych a pp. koncesyonaryuszami porozumienie co do pokrycia tej kredytowanej należności za eksploatacyę, jakoteż co do ewentualnych dalszych deficytów eksploatacyjnych.

e) w zawrzeć się mającym kontrakcie eksploatacyjnym zastrzeżoną zostanie możliwość innego uregulowania eksploatacyi za obopólną zgodą i w sposób nie prejudycyalny. Co do budowy na stacyi złączenia Borki wielkie postanawia się, że zaliczone zostaną kolei lokalnej ze strony Zarządu kolei państwowych tylko koszta tych budowli na rzeczonyj stacyi złączenia, które ta kolej lokalna dla wjazdu i wyjazdu swoich pociągów i w ogóle dla swoich własnych celów potrzebuje.

VII. Rozwóz materyałów do budowy i eksploatacyi potrzebnych.

Ubiegającym się o koncesyę przyznany zostanie po myśli postanowień Art. I. L 4 ustawy z dnia 31. grudnia 1894, D. u. p. Nr. 2 z r. 1895 przewóz materyałów do budowy i eksploatacyi potrzebnych, jakoteż i taboru dla kolei lokalnej tak podczas trwania budowy jak i podczas eksploatacyi za opłatą zniżoną obowiązującą dla własnych przesyłek administracyjnych (Regiesendungen) c. k. kolei państwowych pod tym warunkiem, że oszczędności w ten sposób osiągnięte przypadną bezpośrednio na korzyść przedsiębiorstwa kolei lokalnej.

als hierüber ein Einvernehmen nicht erzielt werden sollte, die Entscheidung dem k. k. Eisenbahnministerium vorbehalten werde;

c) von der Aufrechnung einer Vergütung oder Beitragsleistung der Localbahnunternehmung für die Central-Verwaltungskosten der Staatseisenbahn-Verwaltung, sowie für die Mitbenützung bestehender Anlagen der k. k. Staatsbahnen in der Station Borki wielkie, sowie für die Besorgung des Stationsdienstes daselbst insolange Umgang genommen werden wird, als seitens des Localbahn-Unternehmens die vom Lande Galizien zu gewährende Erträgnissgarantie thatsächlich in Anspruch genommen wird oder vom Lande geleistete Garantievorschüsse noch aushaften.

d) Für den Fall eines Betriebsdeficites der Fehlbetrag während eines Zeitraumes von fünf Jahren den Concessionären zu stunden sein wird und nach Ablauf dieses Zeitraumes wegen der Bedeckung der bis dahin gestundeten Betriebskosten-Vergütung, sowie der weiter zu gewärtigenden Betriebskostenabgänge durch den Landesausschuss, zwischen demselben und der Staatseisenbahnverwaltung und den Herren Concessionären eine entsprechende Vereinbarung zu treffen sein wird.

e) In dem abzuschliessenden Betriebsvertrage die Möglichkeit einer anderweitigen einverständlichen Regelung des Betriebes in unpräjudizirlicher Weise offen gelassen werde. Bezüglich der Anschlussbauten in Borki wielkie wird festgesetzt, dass seitens der Staatsbahnverwaltung der Localbahnunternehmung nur die Kosten jener Herstellungen in der obigen Anschlussstation anzulasten sein werden, welche die Localbahn für Ein- und Ausfahrt ihrer Züge und ausschliesslich für ihre eigenen Zwecke benöthigt.

VII. Beförderung von Bau- und Betriebsmaterialien.

Den Concessionswerbem wird in Gemässheit der Bestimmungen im Art. I. Z 4 des Gesetzes vom 31. Dezember 1894, R.-G.-Bl. Nr. 2 ex 1895 die Beförderung der Bau- und Betriebsmaterialien sowie der Fahrbetriebsmittel für die Localbahn sowohl während des Baues als des Betriebes zu den für die eigenen Regiesendungen der Staatseisenbahnverwaltung in Geltung stehenden ermässigten Tarifsätzen unter der Bedingung zugestanden, dass die hiedurch erzielten Frachtenersparnisse dem Localbahnunternehmen unmittelbar zu Gute kommen.

VIII. Zastrzeżenia końcowe.

Po zaznaczeniu ze strony reprezentantów Rządu, że do uzyskania Najwyższej koncesyi jakoteż i do zawarcia dołączonej w projekcie umowy potrzebnem jest, by gwarancya czystego dochodu mająca być przyznana przez kraj Galicyę (P. II. L. 3) zapewnioną została przez ostateczną deklaracyę galicyjskiego Wydziału krajowego oraz by udziały interesentów miejscowych (P. IV) wpłacone albo przez solidarną porękę pp. ubiegających się o koncesyę zapewnione zostały, zostaje protokół niniejszy z zastrzeżeniem zatwierdzenia takowego przez Ich Ekscelencyę Pana Ministra kolei oraz Pana Ministra finansów zamknięty, odczytany i podpisany.

L. Wrba m. p.,
k. k. Sectionschef
c. k. szef sekeyjny

Alfred Ressig m. p.,
k. k. Ministerial-Conceipist
c. k. koncepista ministryalny
als Protokollführer
jako protokolant

VIII. Schlussvorbehalt.

Indem seitens der Regierungsvertreter noch hervorgehoben wird, dass mit der Erwirkung der erbetenen Allerhöchsten Concession sowie mit dem Abschlusse des im Entwurfe beiliegenden Übereinkommens erst dann vorgegangen werden könne, wenn die vom Lande Galizien zu gewährende Reinertragsgarantie (P. II Z. 3.) durch eine diesfällige definitive Erklärung des galizischen Landesausschusses und die Beitragsleistungen der Localinteressenten (P. IV.) durch Einzahlung der Beträge oder durch solidarische Haftung der Herren Concessionswerber sichergestellt sein werden, wird das Protokoll unter dem Vorbehalte der hohen Genehmigung Ihrer Exzellenzen des Herrn Eisenbahnministers und des Herrn Finanzministers geschlossen, verlesen und allseits gefertigt.

Für die Concessionswerber
Imieniem koncesyonaryuszów
Dr. Leon Graf Piniński m. p.

Der Director des Landeseisenbah amtes
Dyrektor krajowego biura kolejowe o
K. Zaleski m. p.

Z. 807/I.

Genehmigt
Zatwierdzono

Wien, am 9. März 1896.
Wiedeń, dnia 9. marca 1896.

Der k. k. Eisenbahnminister
C. k. Minister kolei

Guttenberg m. p.

Dokument koncesyjny

na kolej lokalną od Borków wielkich
na Skałat do Grzymałowa.

My Franciszek Józef Pierwszy,

z Bożej łaski Cesarz Austryacki; Król Apostolski Węgierski, Król Czeski, Dalmacki, Kroacki, Sławoński, Galicyjski, Lodomeryjski Illiryski; Arcyksiążę Austryacki, Wielki Książę Krakowski, Książę Lotaryński, Salzburski, Styryjski, Karyntyjski, Kraiński, Bukowiński, Górno- i Dolno-Szląski; Wielki Książę Siedmiogrodzki; Margrabia Morawski; książęcy Hrabia na Habsburgu i Tyrolu itd. itd. itd.

Gdy Hrabia Feliks Koziębrodzki, Hrabia Leon Piniński Dr., Hrabia Michał Baworowski i Dr. Maurycy Rosenstock podali prośbę o udzielenie im koncesyi na wybudowanie i utrzymanie w ruchu kolei lokalnej od stacyi w Borkach wielkich austr. kolei państwa na Skałat do Grzymałowa, przeto ze względu na powszechną użyteczność tego przedsięwzięcia, widzimy się spowodowani nadać rzeczonym koncesyonaryuszom koncesyę niniejszą na zasadzie ustawy o koncesyach na koleje żelazne z dnia 14. września 1854 (Dz. u. p. Nr. 238), jakoteż ustawy z dnia 31. grudnia 1894 (Dz. u. p. Nr. 2. z r. 1895), w sposób następujący:

§. 1.

Nadajemy koncesyonaryuszom prawo wybudowania i utrzymywania w ruchu kolei żelaznej parowej, która wybudowana być ma jako lokalna ze szlakiem normalnym od stacyi w Borkach wielkich austr. kolei państwa na Skałat do Grzymałowa.

§. 2.

Kolei, na którą wydaje się niniejszy dokument koncesyjny, zapewnia się dobrodziejstwa w artykule V. ustawy z dnia 31. grudnia 1894 (Dz. u. p. Nr. 2 z r. 1895) przewidziano.

Concessions - Urkunde

für die Localbahn von Borki wielkie
über Skałat nach Grzymałow.

Wir Franz Joseph der Erste,

von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich; Apostolischer König von Ungarn, König von Böhmen, von Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illyrien; Erzherzog von Oesterreich, Grossherzog von Krakau; Herzog von Lothringen, Salzburg, Steyer, Kärnten, Krain, Bukowina, Ober- und Nieder-Schlesien; Grossfürst von Siebenbürgen; Margraf von Mähren; gefürsteter Graf von Habsburg und Tirol etc. etc. etc.

Nachdem Feliks Graf Koziębrodzki, Dr. Leon Graf Piniński, Michael Graf Baworowski und Dr. Moriz Rosenstock die Bitte um Ertheilung der Concession zum Baue und Betriebe einer Localbahn von der Station Borki wielkie der österr. Staatsbahnen über Skałat nach Grzymałow gestellt haben, so finden Wir Uns bewogen, in Erwägung der Gemeinnützigkeit des Unternehmens den genannten Concessionären diese Concession auf Grund des Eisenbahnconcessionsgesetzes vom 14. September 1854, (R. G. Bl. Nr. 238), sowie des Gesetzes vom 31. December 1894 (R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895), wie folgt, zu ertheilen:

§. 1.

Wir verleihen den Concessionären das Recht zum Baue und Betriebe einer als normalspurige Localbahn auszuführenden Locomotiveisenbahn von der Station Borki wielkie der österr. Staatsbahnen über Skałat nach Grzymałow.

§. 2.

Für die den Gegenstand der gegenwärtigen Concessionsurkunde bildende Eisenbahn werden die im Artikel V. des Gesetzes vom 31. December 1894, (R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895) vorgesehenen Begünstigungen gewährt.

§. 3.

Koncesjonaryusze obowiązani są rozpocząć budowę kolei żelaznej w §. 1 wzmiankowanej niezwłocznie, skończyć najpóźniej w przeciągu roku, licząc od dnia dzisiejszego, gotową kolej oddać na użytek publiczny i utrzymywać w ruchu bez przerwy przez cały okres koncesyjny.

Jako rękojmię dotrzymania powyższego terminu budowy, dać mają koncesjonaryusze na żądanie Rządu stosowną kaucję w papierach obiegowych, w których wolno lokować pieniądze sieroce.

W razie niedotrzymania powyższego zobowiązania, kaucya ta uznana być może za przepadłą.

§. 4.

Do wybudowania kolei koncesjonowanej nadaje się koncesjonaryuszom prawo wyłączenia podług przepisów ustawowych w tej mierze obowiązujących.

Takież samo prawo nadane będzie koncesjonaryuszom do wybudowania wszelkich kolei dojazdowych, których budowę Rząd ze względu na dobro publiczne uznałby za potrzebną.

§. 5.

We względzie budowy kolei koncesjonowanej i ruchu na niej zastosować się powinni koncesjonaryusze do osnowy niniejszego dokumentu koncesyjnego i do warunków koncesyjnych, które Ministerstwo kolei żelaznych ustanowi, jakoteż do istniejących w tej mierze ustaw i rozporządzeń, mianowicie do ustawy o koncesyach na koleje żelazne z dnia 14. września 1854 (Dz. u. p. Nr. 238) i Porządku ruchu kolei z dnia 16. listopada 1851 (Dz. u. p. Nr. 1 z r. 1852), tudzież do ustaw i rozporządzeń, któreby w przyszłości zostały wydane. Pod względem ruchu pozwala się odstąpić od środków bezpieczeństwa i przepisów ruchu, ustanowionych w Porządku ruchu kolei żelaznych i w odnośnych postanowieniach dodatkowych, o ile ze względu na szczególne stosunki obrotu i ruchu, a w szczególności ze względu na zmniejszenie chyżości, Ministerstwo kolei żelaznych uzna to za możebne, a natomiast trzymać się należy osobnych przepisów ruchu, które w tej mierze wyda Ministerstwo kolei żelaznych.

§. 3.

Die Concessionäre sind verpflichtet, den Bau der im §. 1 genannten Eisenbahn sofort zu beginnen, binnen längstens einem Jahre, vom heutigen Tage an gerechnet, zu vollenden und die fertige Bahn dem öffentlichen Verkehre zu übergeben, wie auch während der ganzen Concessionsdauer in ununterbrochenem Betriebe zu erhalten.

Für die Einhaltung des vorstehenden Bautermines haben die Concessionäre über Verlangen der Staatsverwaltung durch Ertrag einer angemessenen Caution in zur Anlegung von Pupillengeldern geeigneten Wertheffecten Sicherheit zu leisten.

Im Falle der Nichteinhaltung der obigen Verpflichtung kann diese Caution als verfallen erklärt werden.

§. 4.

Den Concessionären wird zur Ausführung der concessionirten Eisenbahn das Recht der Expropriation nach den Bestimmungen der einschlägigen gesetzlichen Vorschriften ertheilt.

Das gleiche Recht soll den Concessionären auch bezüglich jener etwa herzustellen den Schlepfbahnen zugestanden werden, deren Errichtung von der Staatsverwaltung, als im öffentlichen Interesse gelegen, erkannt werden sollte.

§. 5.

Die Concessionäre haben sich beim Baue und Betriebe der concessionirten Bahn nach dem Inhalte der gegenwärtigen Concessionsurkunde und nach den vom Eisenbahnministerium aufzustellenden Concessionsbedingungen, sowie nach den diesfalls bestehenden Gesetzen und Verordnungen, namentlich nach dem Eisenbahnconcessionsgesetze vom 14. September 1854 (R. G. Bl. Nr. 238), und der Eisenbahnbetriebsordnung vom 16. November 1851 (R. G. Bl. Nr. 1 vom Jahre 1852), dann nach den etwa künftig zu erlassenden Gesetzen und Verordnungen zu benehmen. In Ansehung des Betriebes wird von den in der Eisenbahnbetriebsordnung und den einschlägigen Nachtragsbestimmungen vorgeschriebenen Sicherheitsvorkehrungen und Verkehrsvorschriften insoweit Umgang genommen werden, als dies mit Rücksicht auf die besonderen Verkehrs- und Betriebsverhältnisse, insbesondere die ermässigte Fahrgeschwindigkeit nach dem Ermessen des Eisenbahnministeriums für zulässig erkannt wird und werden diesfalls die vom Eisenbahnministerium zu erlassenden besonderen Betriebsvorschriften Anwendung finden.

§. 6.

Nadaje się koncesyonaryuszom prawo utworzenia za osobnem zezwoleniem Rządu i pod warunkami, które on ustanowi, Spółki akcyjnej, która wnijść ma we wszystkie prawa i obowiązki koncesyonaryuszów.

Cyfra kapitału zakładowego rzeczywistego, jakoteż imiennego podlega zatwierdzeniu Rządu.

W tym względzie przyjmuje się za zasadę, że oprócz kosztów na sporządzenie projektu, budowę i urządzenie kolei łącznie z kosztami nabycia taboru kolejowego i zapasu materyałów, jakoteż na uposażenie kas i funduszu zasobnego w sumie, którą Rząd ustanowi. rzeczywiście wyłożonych i należycie udowodnionych, z doliczeniem odsetek interkalarnych, rzeczywiście zapłaconych w okresie budowy i straty na kursie rzeczywiście poniesionej przy gromadzeniu kapitału, żadne wydatki jakiegobądź rodzaju nie mogą być liczone.

Gdyby po wybudowaniu kolei jeszcze jakie nowe budowle wystawione lub urządzenia ruchu pomnożone być miały, kosztą przez to poniesione mogą być doliczone do kapitału zakładowego, jeżeli Rząd pozwolił na wzniesienie projektowanych nowych budowli lub pomnożenie urządzeń ruchu i jeżeli koszty będą należycie wykazane.

Cały kapitał zakładowy umorzony być ma w okresie koncesyjnym podług planu amortyzacji przez Rząd zatwierdzonego.

Statut Spółki, jakoteż formularze obligacyj pierwszorzędnych, akcji zakładowych i akcji pierwszorzędnych, które mają być wypuszczone, podlegają zatwierdzeniu Rządu.

§. 7.

Transporty wojskowe przewożone być muszą po cenach taryfowych znizonych. Taryfę wojskową stosuje się do przewozu osób i rzeczy według postanowień, które tak w tej mierze, jak i względem ulg dla podróżujących wojskowych kiedykolwiek na austryackich kolejach państwa obowiązywać będą.

Postanowienia te stosowane będą także do Obrony krajowej i Pospolitego ruszenia obu połów monarchii, do strzelców krajo-

§. 6.

Den Concessionären wird das Recht eingeräumt, mit besonderer Bewilligung der Staatsverwaltung und unter den von derselben festzusetzenden Bedingungen eine Actiengesellschaft zu bilden, welche in alle Rechte und Verbindlichkeiten der Concessionäre zu treten hat.

Die Ziffer des effectiven, sowie des Nominalanlagecapitales unterliegt der Genehmigung der Staatsverwaltung.

Hiebei hat als Grundsatz zu gelten, dass ausser den auf die Projectverfassung, den Bau und die Einrichtung der Bahn einschliesslich der Anschaffung des Fahrparks und der Materialvorräthe, sowie zur Cassendotirung und zur Dotirung des von der Staatsverwaltung zu bestimmenden Reservefonds effectiv verwendeten und gehörig nachgewiesenen Kosten zuzüglich der während der Bauzeit wirklich bezahlten Intercalarzinsen und des etwa bei der Capitalsbeschaffung thatsächlich erwachsenen Coursverlustes keine wie immer gearteten Auslagen in Anrechnung gebracht werden dürfen.

Sollten nach Vollendung der Bahn noch weitere Neubauten ausgeführt oder die Betriebseinrichtungen vermehrt werden, so können die diesfälligen Kosten dem Anlagecapitale zugerechnet werden, wenn die Staatsverwaltung zu den beabsichtigten Neubauten oder zur Vermehrung der Betriebseinrichtungen ihre Zustimmung erteilt hat und die Kosten gehörig nachgewiesen werden.

Das gesammte Anlagecapital ist innerhalb der Concessionsdauer nach einem von der Staatsverwaltung zu genehmigenden Tilgungsplane zu tilgen.

Die Gesellschaftsstatuten, sowie die Formularien der auszugebenden Prioritätsobligationen, Stamm- und Prioritätsactien unterliegen der Genehmigung der Staatsverwaltung.

§. 7.

Die Militärtransporte müssen nach herabgesetzten Tarifpreisen besorgt werden. Für die Anwendung des Militärtarifses auf die Beförderung von Personen und Sachen haben die in dieser Beziehung, sowie rücksichtlich der Begünstigungen reisender Militärs bei den österreichischen Staatsbahnen jeweilig in Kraft stehenden Bestimmungen zu gelten.

Diese Bestimmungen finden auch Anwendung auf die Landwehr und den Landsturm beider Reichshälften, auf die Landes-

wych tyrolskich i żandarmerii, a to nie tylko gdy podróżują kosztem skarbu, lecz także gdy jadą po służbie o własnym koszcie na ćwiczenia wojskowe i zgromadzenia kontrolne.

Koncesjonariusze zobowiązują się przystąpić także do zawartej przez spółki kolei austriackich umowy względem zakupienia i utrzymywania w pogotowiu środków do transportów wojskowych, pomagania sobie nawzajem służbą i swojemi taborami w razie przewożenia większych transportów wojskowych, do przepisów dla kolei żelaznych na wypadek wojny, jakie będą kiedykolwiek obowiązywały, jakoteż do umowy dodatkowej o przewożeniu na rachunek skarbu wojskowego obłożnie chorych i rannych, która weszła w wykonanie od dnia 1. czerwca 1871.

Przepis dotyczący się przewożenia transportów wojskowych kolejami żelaznymi, który kiedykolwiek będzie obowiązywał, tudzież przepisy dla kolei żelaznych na wypadek wojny, jakie będą kiedykolwiek obowiązywały, nabywają dla koncesjonariuszów mocy obowiązującej od dnia otwarcia ruchu na kolei koncesjonowanej. Przepisy rzeczonożego rodzaju, które dopiero po tym terminie zostaną wydane i nie będą ogłoszone w Dzienniku ustaw państwa, staną się dla koncesjonariuszów obowiązującymi wtedy, gdy zostaną im urzędownie podane do wiadomości.

Zobowiązania te ciążyą na koncesjonariuszach tylko o tyle, o ile będzie możliwym dopełnienie ich na kolei drugorzędnej a wskutek tego zbudowanej, urządzonej i eksploatowanej z dozwołonemi ułatwieniami.

Koncesjonariusze zobowiązują się przy obsadzaniu posad mieć wzgląd na wysłużonych podoficerów armii, marynarki wojennej i obrony krajowej w myśl ustawy z dnia 19. kwietnia 1872 (Dz. u. p. Nr. 60).

§. 8.

O ile podobne zniżenia, jakie w §. 7 dla transportów wojskowych są przepisane, mają być udzielane także korpusom straży rywilnej (Straży bezpieczeństwa, Straży skarbowej itp.) lub innym funkcyjonaryuszom publicznym, postanowione będzie w warunkach koncesyjnych.

schützen Tirols und auf die Gendarmerie, und zwar nicht nur bei Reisen auf Rechnung des Arars, sondern auch bei dienstlichen Reisen auf eigene Rechnung zu den Waffenübungen und Controls - Versammlungen.

Die Concessionäre sind verpflichtet, dem von den österreichischen Eisenbahngesellschaften abgeschlossenen Übereinkommen über die Anschaffung und Bereithaltung von Ausrüstungsgegenständen für Militärtransporte, die Leistung gegenseitiger Aushilfe mit Personale und Fahrbetriebsmitteln bei Durchführung grösserer Militärtransporte, ferner den jeweilig in Kraft stehenden Vorschriften für das Eisenbahnwesen im Kriege, sowie dem mit 1. Juni 1871 in Wirksamkeit getretenen Nachtragsübereinkommen bezüglich des Transportes der in liegendem Zustande auf Rechnung des Militärsärars zur Beförderung gelangenden Kranken und Verwundeten beizutreten.

Die jeweilig geltende Vorschrift für den Militärtransport auf Eisenbahnen, dann die jeweilig geltenden Vorschriften für das Eisenbahnwesen im Kriege erlangen für die Concessionäre bindende Kraft mit dem Tage der Eröffnung des Betriebes der concessionirten Bahn. Die erst nach diesem Zeitpunkt zu erlassenden und nicht durch das Reichgesetzblatt kundzumachenden Vorschriften der erwähnten Art treten für die Concessionäre in Wirksamkeit, sobald ihnen dieselben amtlich zur Kenntnis gebracht sein werden.

Diese Verpflichtungen liegen den Concessionären nur insoweit ob, als deren Erfüllung nach Massgabe des secundären Charakters dieser Linie und der demzufolge gewährten Erleichterungen in Bezug auf Anlage, Ausrüstung und Betriebssystem durchführbar erscheint.

Die Concessionäre sind verpflichtet, bei Besetzung von Dienstposten im Sinne des Gesetzes vom 19. April 1872 (R. G. Bl. Nr. 60) auf gediente Unterofficiere des Heeres, der Kriegsmarine und der Landwehr Bedacht zu nehmen.

§. 8.

Inwiefern ähnliche Begünstigungen, wie sie §. 7 bezüglich der Militärtransporte festsetzt, Civilwachkörpern (Sicherheits-, Finanzwache u. dgl.) oder anderen öffentlichen Organen einzuräumen sind, wird in den Concessionsbedingungen bestimmt.

§. 9.

Koncesyą nadaje się z obroną przeciw zakładaniu nowych kolei w myśl §. 9, lit. b) ustawy o koncesyach na koleje żelazne na lat dziewięćdziesiąt (90), licząc od dnia dzisiejszego, a po upływie tego czasu utraci ona moc swoją.

Rząd może także wyrzec wygaśnięcie koncesyi przed upływem przereczzonego czasu, gdyby określone w §. 3. zobowiązania pod względem rozpoczęcia i skończenia budowy, tudzież otwarcia ruchu nie były dopełnione, o ile przekroczenie terminu nie da się usprawiedliwić w myśl §. 11., lit. b) ustawy o koncesyach na koleje żelazne.

§. 10.

Ruch kolei, na którą daje się niniejszy dokument koncesyjny, będzie utrzymywało państwo na rachunek koncesyonaryszów. Warunki tego utrzymywania ruchu określone będą w osobnej umowie, którą w tym względzie Rząd zawrze z koncesyonaryuszami.

§. 11.

Koncesyonaryusze obowiązani są pod warunkami i zastrzeżeniami w artykule XII. ustawy z dnia 31. grudnia 1894 (Dz. u. p. Nr. 2 z r. 1895) podanemi dozwolnić Rządowi na jego żądanie każdego czasu współużywania kolei do obrotu między kolejami już istniejącymi lub dopiero w przyszłości powstać mającymi, na których Rząd ruch utrzymuje, w taki sposób, że Rząd będzie mógł z prawem ustanawiania taryf przesyłać lub pozwolić przesyłać tak całe pociągi jak i pojedyncze wozy koleją współużywaną lub niektórymi jej częściami, za opłatą stosownego wynagrodzenia.

§. 12.

Rząd zastrzega sobie prawo odkupienia kolei koncesyonowanej po jej wybudowaniu i otwarciu na niej ruchu kiedykolwiek, pod następującymi warunkami:

1) Dla oznaczenia ceny odkupu policzone będą czyste dochody roczne przedsiębiorstwa w ciągu ostatnich zamkniętych lat siedmiu przed chwilą odkupu a z nich strącone będą czyste dochody dwóch lat naj-

§. 9.

Die Dauer der Concession mit dem in §. 9, lit. b) des Eisenbahnconcessionsgesetzes ausgesprochenen Schutze gegen die Errichtung neuer Bahnen wird auf neunzig (90) Jahre, vom heutigen Tage an gerechnet, festgesetzt und sie erlischt nach Ablauf dieser Frist.

Die Concession kann von der Staatsverwaltung auch vor Ablauf der obigen Frist als erloschen erklärt werden, wenn die im §. 3 festgesetzten Verpflichtungen bezüglich der Inangriffnahme und Vollendung des Baues, dann der Eröffnung des Betriebes nicht eingehalten werden, sofern eine etwaige Terminüberschreitung nicht im Sinne des §. 11, lit. b) des Eisenbahnconcessionsgesetzes gerechtfertigt werden könnte.

§. 10.

Der Betrieb der den Gegenstand dieser Concessionsurkunde bildenden Bahn wird vom Staate für Rechnung der Concessionäre geführt. Die Modalitäten dieser Betriebsführung werden durch einen zwischen der Staatsverwaltung und den Concessionären abzuschliessenden Betriebsvertrag geregelt.

§. 11.

Die Concessionäre sind unter den im Artikel XII. des Gesetzes vom 31. December 1894, (R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895) angegebenen Bedingungen und Vorbehalten verpflichtet, der Staatsverwaltung über deren Verlangen jederzeit die Mitbenützung der Bahn für den Verkehr zwischen schon bestehenden oder künftig erst herzustellenden, im Staatsbetriebe befindlichen Bahnen derart einzuräumen, dass die Staatsverwaltung berechtigt ist, unter freier Feststellung der Tarife ganze Züge oder einzelne Wagen über die mitbenützte Bahn oder einzelne Theilstrecken derselben gegen Entrichtung einer angemessenen Entschädigung zu befördern oder befördern zu lassen.

§. 12.

Die Staatsverwaltung behält sich das Recht vor, die concessionirte Bahn nach deren Vollendung und Inbetriebsetzung jederzeit unter den nachstehenden Bestimmungen einzulösen:

1) Zur Bestimmung des Einlösespreises werden die jährlichen Reinerträge der Unternehmung während der dem Zeitpunkt der Einlösung vorausgegangenen letztabgeschlossenen sieben Jahre bezieffert,

niepomysłniejszych, poczem obliczony będzie średni dochód czysty pozostałych lat pięciu.

2) Gdyby jednak odkupienie miało nastąpić przed upływem siódmego roku ruchu, lub gdyby średni dochód czysty w myśl postanowień ustępu 1. obliczony, nie wynosił najmniej takiej sumy rocznej, któraby wyrównała racie rocznej potrzebnej na programowe oprocentowanie i spłaceniu obligacji pierwszorzędnych za zezwoleniem Rządu w obieg puszczonej z doliczeniem raty rocznej na oprocentowanie cztery od sta kapitału akcyjnego przez Rząd zatwierdzonego i na umorzenie go w ciągu całego okresu koncesyjnego, natenczas suma roczna, powyżej oznaczona, przyjęta jako dochód czysty, wziąć się mający za podstawę do wymierzenia ceny odkupu.

3) Wynagrodzenie, które ma być zapłacone, będzie polegało na tem, że w ciągu pozostałych lat okresu koncesyjnego płacić się będzie koncesyonaryuszom kwoty potrzebne do programowego oprocentowania i umorzenia obligacji pierwszorzędnych aż do zupełnego umorzenia takowej, w umówionych terminach płatności, natomiast za kapitał akcyjny płacić się będzie dochód średni w myśl ustępu 1. po strąceniu tych kwot pozostały, a względnie, o ileby zachodził jeden z przypadków w ustępie 2. przewidzianych, sumę roczną tamże wzmiankowaną w ratach półrocznych z dołu dnia 30. czerwca i 31. grudnia każdego roku płatnych.

4) Państwo zastrzega sobie, że wolno mu będzie w każdym czasie zamiast niepłatnych jeszcze rat rocznych zapłacić kapitał wyrównywający sumie obligacji pierwszorzędnych w chwili odkupu nie umorzonych jeszcze według zatwierdzonego planu umorzenia z doliczeniem zdyskontowanej przez potrącenie odsetek od odsetek po cztery od sta na rok wartości kapitałowej rat, które oprócz kwot na programowe oprocentowanie i umorzenie pożyczki mają być według postanowień ustępu 3. półrocznie płacone.

Gdyby państwo zamierzało w taki sposób spłacić kapitał, wolno mu będzie użyć do tego podług własnego wyboru gotówki lub obligacyi długu państwa. Obligacye długu państwa liczone będą po kursie średnim, jaki obligacye długu państwa tego samego rodzaju, notowane urzędownie na giełdzie

hievon die Reinerträge der ungünstigsten zwei Jahre abgeschlagen und wird sodann der durchschnittliche Reinertrag der übrigen fünf Jahre berechnet.

2) Sollte jedoch die Einlösung vor Ablauf des siebenten Betriebsjahres erfolgen oder der in Gemässheit der Bestimmungen im Absatze 1 ermittelte durchschnittliche Reinertrag nicht wenigstens einen Jahresbetrag erreichen, welcher der zur planmässigen Verzinsung und Tilgung der mit Genehmigung der Staatsverwaltung ausgegebenen Prioritätsobligationen erforderlichen Annuität zuzüglich jener Annuität gleichkommt, welche zur vierprocentigen Verzinsung des von der Staatsverwaltung genehmigten Actienkapitals und zur Tilgung des letzteren innerhalb der ganzen Concessionsdauer nothwendig ist, so wird der vorhin bezeichnete Jahresbetrag als das der Bemessung des Einlösungspreises zugrunde zu legende Reinerträgnis festgesetzt.

3) Die zu leistende Entschädigung hat darin zu bestehen, dass den Concessionären während der noch übrigen Concessionsdauer die zur planmässigen Verzinsung und Tilgung der Prioritätsobligationen erforderlichen Beträge bis zur vollständigen Rückzahlung der ersteren zu den planmässig festgesetzten Fälligkeitsterminen, dagegen das nach Abzug dieser Beträge verbleibende Durchschnittserträgnis im Sinne des Absatzes 1, beziehungsweise insofern einer der im Absatze 2 vorgesehenen Fälle eintritt, die daselbst angeführte Annuität für das Actiencapital in halbjährigen, am 30. Juni und 31. December jedes Jahres nachhinein fälligen Raten ausbezahlt wird.

4) Dem Staate wird das Recht vorbehalten, wann immer anstatt der noch nicht fälligen jährlichen Zahlungen eine Capitalszahlung zu leisten, welche dem Betrage der im Zeitpunkte der Einlösung nach dem genehmigten Tilgungsplane noch ungetilgt aushaftenden Prioritätsobligation zuzüglich des zu vier Procent per Jahr, Zins auf Zins gerechnet, discountirten Capitalswertes der nach den Bestimmungen im Absatze 3 ausser den zur planmässigen Verzinsung und Tilgung der Prioritätsobligationen erforderlichen Beträgen halbjährig zu leistenden Zahlungen gleichkommt.

Falls der Staat sich zu dieser Capitalszahlung entschliesst, hat er die Wahl, dieselbe in Barem oder in Staatsschuldverschreibungen zu leisten. Die Staatsschuldverschreibungen sind dabei mit jenem Course zu berechnen, welcher sich als Durchschnitt der an der Wiener Börse während des unmittelbar vorausgegangenen Semesters amt-

wiedeńskiej, będą miały w ciągu półroczu bezpośrednio poprzedzającego.

5) Przez odkupienie kolei i od dnia tego odkupienia wchodzi państwo za wypłatą ceny odkupu bez dalszego wynagrodzenia w posiadanie wolne od ciężarów i używanie kolei niniejszem koncesyonowanej ze wszystkimi do niej należącymi ruchomościami i nieruchomościami, licząc tu także tabor wozowy i zapasy materiałów, jakoteż fundusze obrotowe i zasobne z kapitału zakładowego utworzone, o ileby te ostatnie za zezwoleniem Rządu nie były już użyte stosownie do swego przeznaczenia.

§. 13.

Gdy koncesya utraci moc swoją i od tego dnia, w którym to nastąpi, wchodzi państwo bez wynagrodzenia w wolne od ciężarów posiadanie i używanie ruchomych i nieruchomych przynależności, licząc tu także tabor wozowy i zapasy materiałów, jakoteż fundusze obrotowe i zasobne z kapitału zakładowego utworzone, w rozmiarze wzmiankowanym w §. 12, ustęp ostatni.

Tak wtedy gdy koncesya moc swoją straci, jak i w razie odkupienia kolei (§. 12.), zatrzymają koncesyonaryusze na własność fundusz zasobny, utworzony z własnych dochodów przedsiębiorstwa i należące się im aktywa obrachunkowe, tudzież te osobne zakłady i budynki z własnego majątku wzniesione lub nabyte, do których zbudowania lub nabycia Rząd upoważnił koncesyonaryuszów z tym wyraźnym dodatkiem, że nie mają stanowić przynależności kolejowej.

§. 14.

Rząd ma prawo przekonywać się, czy budowa kolei i jej urządzenia ruchu są we wszystkich częściach wykonane odpowiednio celowi i trwale, tudzież zarządzić, żeby wadom w tym względzie zapobieżono lub takowe usunięto.

Rząd ma także prawo wglądania w zarząd przez wydelegowanego do tego funkcyjonusza, a w szczególności nadzorowania w wszelki sposób, jaki uzna za stosowny, aby budowy wykonano zgodnie z projektem i kontraktami i wydelegowania do nadzoru

lich notirten Geldeurse der Staatschuldverschreibungen gleicher Gattung erhibt.

5) Durch die erfolgte Einlösung der Bahn und vom Tage dieser Einlösung tritt der Staat gegen Ausbezahlung des Einlösendepreises ohne weiteres Entgelt in das lastenfreie Eigenthum und in den Genuss der gegenwärtig concessionirten Bahn mit allen dazu gehörigen beweglichen und unbeweglichen Sachen, einschliesslich des Fahrparks und der Materialvorräthe sowie der etwa aus dem Anlagecapitale gebildeten Betriebs- und Reservefonde, soweit letztere nicht mit Genehmigung der Staatsverwaltung bereits bestimmungsgemäss verwendet worden sind.

§. 13.

Bei dem Erlöschen der Concession und mit dem Tage des Erlöschens tritt der Staat ohne Entgelt in das lastenfreie Eigenthum und in den Genuss der concessionirten Bahn und des sämmtlichen beweglichen und unbeweglichen Zugehørs, einschliesslich des Fahrparks der Materialvorräthe und der etwa aus dem Anlagecapitale gebildeten Betriebs- und Reservefonde in dem im §. 12, letzter Absatz, bezeichneten Umfange.

Sowohl beim Erlöschen dieser Concession, als auch bei der Einlösung der Bahn (§. 12) behalten die Concessionäre das Eigenthum des aus dem eigenen Ertragnisse der Unternehmung gebildeten Reservefondes und der etwaigen Abrechnungsguthaben, dann auch jener aus dem eigenen Vermögen errichteten und rücksichtlich erworbenen besonderen Anlagen und Gebäude, zu deren Erbauung oder Erwerbung die Concessionäre von der Staatsverwaltung mit dem ausdrücklichen Beisatze ermächtigt wurden, dass die Sachen kein Zugehör der Eisenbahn bilden.

§. 14.

Die Staatsverwaltung ist berechtigt, sich die Überzeugung zu verschaffen, dass der Bau der Bahn sowie die Betriebseinrichtung in allen Theilen zweckmässig und solid ausgeführt werde, und anzuordnen, dass Gebrechen in dieser Beziehung hintangehalten und rücksichtlich beseitigt werden.

Die Statsverwaltung ist auch berechtigt, durch ein von ihr abgeordnetes Organ Einsicht in die Gebarung zu nehmen und insbesondere die projects- und vertragsmässige Bauausführung durch auf Kosten der Concessionäre zu entsendende Aufsichtsorgane

nad tem funkcyonaryuszów na koszt koncesyonaryuszów.

W razie utworzenia się Spółki akcyjnej, komisarz przez Rząd ustanowiony będzie miał także prawo bywania na posiedzeniach Rady zawiadowczej lub innej reprezentacji, przedstawiającej grono kierujące Spółki, jakoteż na walnych zgromadzeniach, ile razy uzna to za potrzebne, i zawieszania wszelkich takich uchwał lub zarządzeń, któreby się ustawom, koncesyi lub statutowi Spółki sprzeciwiały albo były szkodliwe publicznie-mu dobru; w przypadku jednak takim komisarz winien rzecz przedstawić natychmiast Ministerstwu kolei żelaznych do decyzji, która wydana ma być niezwłocznie i będzie dla Spółki obowiązująca.

§. 15.

Nadto zastrzega sobie Rząd prawo, że gdyby pomimo poprzedniego ostrzeżenia dopuszczono się ponownie naruszenia lub zaniedbania obowiązków, w dokumencie koncesyjnym, warunkach koncesyjnych lub ustawami przepisanych, będzie temu zapobiegał środkami odpowiadającymi ustawom, a według okoliczności unieważni koncesyą jeszcze przed upływem czasu, na który została nadana.

Ostrzegając surowo, aby nikt nie czynił nic przeciwnego postanowieniom koncesyi niniejszej i nadając koncesyonaryuszom prawo uciekania się do Naszych Sądów w sprawach o wynagrodzenie udowodnionej szkody, rozkazujemy wyraźnie wszystkim Władzom, do których to należy, aby nad koncesyą i wszystkimi postanowieniami w niej zawartemi, ściśle i troskliwie czuwały.

W dowód czego wydajemy niniejszy list, pod Naszą większą pieczęcią, w Naszem głównem i rezydencyjnym mieście Wiedniu, dnia dwudziestego trzeciego miesiąca marca w roku zbawienia tysiąc ośmset dziewięćdziesiątym szóstym, Naszego panowania czterdziestym ósmym.

auf jede ihr geeignet erscheinende Weise zu überwachen.

Im Falle der Bildung einer Actiengesellschaft hat der von der Staatsverwaltung bestellte Commissär auch das Recht, den Sitzungen des Verwaltungsrathes oder der sonst als Gesellschaftsvorstand fungirenden Vertretung, sowie den Generalversammlungen, so oft er es für angemessen erachtet, beizuwohnen und alle etwa den Gesetzen, der Concession oder den Gesellschaftsstatuten zuwiderlaufenden, beziehungsweise den öffentlichen Interessen nachtheiligen Beschlüsse und Verfügungen zu sistiren; in einem solchen Falle hat jedoch der Commissär sogleich die Entscheidung des Eisenbahnministeriums einzuholen, welche ohne Aufschub erfolgen und für die Gesellschaft bindend sein soll.

§. 15.

Der Staatsverwaltung wird ferner das Recht vorbehalten, wenn ungeachtet vorausgegangener Warnung wiederholt eine Verletzung oder Nichtbefolgung einer der in der Concessionsurkunde, in den Concessionsbedingungen oder in den Gesetzen auferlegten Verpflichtungen vorkommen sollte, die den Gesetzen entsprechenden Massregeln dagegen zu treffen und nach Umständen noch vor Ablauf der Concessionsdauer die Concession für erloschen zu erklären.

Indem Wir jederman ernstlich warnen, den Bestimmungen dieser Concession entgegen zu handeln und den Concessionären das Recht einräumen, wegen des erweislichen Schadens vor Unseren Gerichten auf Ersatz zu dringen, ertheilen Wir sämmtlichen Behörden, die es betrifft, den gemessenen Befehl, über die Concession und alle darin enthaltenen Bestimmungen strenge und sorgfältig zu wachen.

Zu Urkund dessen erlassen Wir diesen Brief, besiegelt mit Unserem grösseren Insiegel in Unserer Reichshaupt- und Residenzstadt Wien, am dreiundzwanzigsten Tage des Monates März im Jahre des Heils Eintausendachthundertneunzig und sechs, Unserer Reiche im achtundvierzigsten.

Franz Joseph m. p. L. S.

Badeni m. p.

Guttenberg m. p.

Biliński m. p.

Projekt warunków koncesyjnych

dla parą poruszanej kolei lokalnej z Borek wielkich do Grzymałowa.

I. Budowa i urządzenie.

1. Ogólne postanowienia.

Projektowaną kolej z Borek wielkich do Grzymałowa należy wybudować i urządzać jako jednotorową kolej lokalną o szerokości 1435 m, tymczasowej najwyższej chyżości 25 kilometrów na godzinę z zastosowaniem normalnego profilu światła (des lichten Raumes) przepisanego dla austriackich kolei reskryptem c. k. Ministra handlu z dn. 1. sierpnia 1892 L. 32.904 (Dziennik rozporządzeń c. k. Ministra handlu dla kolei i żeglugi Nr. 87 z r. 1892.)

Wykonanie budowy i urządzenie eksploatacy nastąpić winno przy zastowaniu się do poniżej oznaczonych warunków na podstawie zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo kolei projektu szczegółowego, jakoteż na podstawie innych planów budowlanych i warunków budowy i dostawy oraz po myśli szczególnych przez pomienione Ministerstwo wydać się mających przepisów.

O zatwierdzenia przez c. k. Ministerstwo kolei zastrzeżone postanowieniami niniejszych warunków koncesyjnych postarać się należy zawsze w porę, przed rozpoczęciem odnośnej budowy, lub przed uskuteczniieniem zakupna.

Koncesyonaryusze obowiązani są podczas trwania budowy i eksploatacy poddać się wszelkim ze względów ogólnych czynionym zarządzeniom c. k. Ministerstwa kolejowego jakoteż i innych państwowych władz nadzorczych oraz stosować się do obowiązujących ogólnych przepisów budowlanych i policyjnych.

Co się tyczy robotników przy budowie kolei zatrudnionych to koncesyonaryusze obo-

Concessions - Bedingnisse

für die normalspurige Localbahn mit Dampftrieb von Borki wielkie nach Grzymałów.

I. Bau und Ausrüstung.

1. Allgemeine Bestimmungen.

Die projectirte Bahn von Borki wielkie nach Grzymałów ist als eingleisige Localbahn mit einer Spurweite von 1435 Meter für eine vorläufige Maximalfahrgeschwindigkeit von 25 Kilometer per Stunde unter Einhaltung des mit dem Erlasse des k. k. Handelsministers vom 1. August 1892, Z. 32.904 (Verordnungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Eisenbahn und Schiffahrt Nr. 87 ex 1892) für die österreichischen Eisenbahnen vorgeschriebenen Normalprofiles des lichten Raumes herzustellen und auszurüsten.

Die Ausführung des Baues und die Einrichtung des Betriebes hat unter Beobachtung der nachstehend festgesetzten Bedingnisse auf Grund der vom k. k. Eisenbahnministerium zu genehmigenden Detailprojekte, sonstigen Baupläne, Bau- und Lieferungsbedingnisse, sowie in Gemässheit der von demselben zu erlassenden besonderen Vorschriften zu erfolgen.

Die zufolge der Bestimmungen dieser Concessionsbedingnisse vorbehaltenden Genehmigungen des k. k. Eisenbahnministeriums sind stets rechtzeitig noch vor der Durchführung der betreffenden Herstellungen und Anschaffungen einzuholen.

Die Concessionäre haben während des Baues und Betriebsführung allen seitens des k. k. Eisenbahnministeriums aus öffentlichen Rücksichten zu stellenden Anforderungen, sowie den Anordnungen anderer staatlicher Aufsichtsbehörden Folge zu leisten und sich nach den bestehenden allgemeinen Bau- und Polizeivorschriften zu benehmen.

In Betreff der beim Baue der Bau der Bahn verwendeten Arbeiter obliegt den Con-

wiązani są do takiej samej pośredniej opieki, jaka praktykowaną jest ze strony c. k. zarządu kolei państwowych z mocy ogólnych postanowień przy rozdawnictwie państwowych robót kolejowych.

Zatwierdzenie kierownika budowy ustanowionego przez koncesjonaryuszów względnie przez przedsiębiorstwo zastrzega się c. k. Ministerstwu kolejowemu.

2. Trasa.

Mająca być budowaną kolej lokalna Borki wielkie — Grzymałów o długości około 31 kilometrów zaczyna się na stacji Borki wielkie linii Lwów — Podwołoczyska c. k. austr. kolei państwowych i przecinając miejscowości Chodaczków mały i Kołodziejówka prowadzi przeważnie w kierunku południowo-wschodniem aż do Skałatu.

Następnie zwraca się ku południowi i dotykając gminę Ostapie dochodzi do końcowego punktu w północnej stronie miejscowości Grzymałów, gdzie założoną będzie stacja tejże nazwy.

Zmiany w powyżej ustanowionej trasie kolejowej nastąpić mogą tylko za zezwoleniem c. k. Ministerstwa kolejowego.

Drobniejsze zboczenia w zatwierdzonym projekcie o ile udowodnionem zostanie przyzwolenie na to interesowanych stron, jakoteż politycznej władzy powiatowej, są dopuszczalne należy jednak zawiadomić o takowych w porę przed ich wykonaniem c. k. Ministerstwo kolei względnie ustanowiony przez takowe organ nadzorujący budowę.

3. Połączenia z istniejącymi kolejami i wzajemne używanie wozów.

Koncesjonaryusze obowiązują się starać się o porozumienie z c. k. Zarządem austr. kolei państwowych w przedmiocie budowy i urządzeń ubezpieczających (punkt 11 ustęp trzeci z końca) jakie z powodu połączenia się kolei lokalnej ze stacją Borki wielkie c. k. kolei państw. wykonać należy, jakoteż w przedmiocie współużywania pomienionej stacji złączenia, wreszcie w przedmiocie służby eksploatacyjnej dla ruchu przechodowego, przyczem należy starać się o możliwe ułatwienia dla ruchu osobowego przy przejściu z kolei lokalnej na obcą.

cessionären die gleiche mittelbare Fürsorge welche in dieser Beziehung von Seite der k. k. Staatseisenbahnverwaltung zufolge der allgemeinen Bedingnisse für die Vergebung staatlicher Bahnbauarbeiten geübt wird.

Die Bestätigung des von den Concessionären, beziehungsweise von der Bauunternehmung zu bestellenden Bauleiters bleibt dem k. k. Eisenbahnministerium vorbehalten.

2. Trasse.

Die zu erbauende, circa 31 Kilometer lange Localbahn Borki wielkie-Grzymałów beginnt in der Station Borki wielkie der Linie Lemberg-Podwołoczyska der k. k. österreichischen Staatsbahnen und führt in vorwiegend südöstlicher Richtung ziehend unter Berührung der Ortsgebiete von Chodaczków mały und Kołodziejówka nach Skałat.

Sodann wendet sich die Trasse nach Süden, berührt das Ortsgebiet von Ostapie und erreicht ihren Endpunkt in einer im Norden des Ortes Grzymałów anzulegenden gleichnamigen Station.

Änderungen der im Vorstehenden festgesetzten Bahntrasse können nur mit Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums vorgenommen werden.

Geringfügige Abweichungen gegenüber den genehmigten Projecten, in Ansehung deren die Zustimmung der berührten Parteien, sowie der politischen Bezirksbehörde nachgewiesen werden kann, sind zulässig und bedürfen lediglich der rechtzeitig noch vor der Ausführung zu erstattenden Anzeige an das k. k. Eisenbahnministerium, respective an das von diesem bestellte Bauaufsichtsorgan.

3. Anschlüsse an bestehende Bahnen, gegenseitige Wagenbenützung.

Die Concessionäre verpflichten sich, wegen der aus Anlass der Einmündung der Localbahn in die Station Borki wielkie der k. k. Staatsbahnen herzustellenden baulichen und Sicherungsanlagen (Punkt 11, drittletzter Absatz) sowie wegen Mitbenützung des genannten Anschlussbahnhofes, ferner wegen Einrichtung des Betriebsdienstes beim Übergangsverkehre eine Vereinbarung mit der k. k. Staatseisenbahnverwaltung anzustreben, wobei für thunlichste Erleichterung des Personenverkehres beim Übergange von der eigenen auf die fremde Bahn Sorge zu tragen ist.

Projekt dotyczący jakoteż umowę mającą się zawrzeć w tym przedmiocie należy przedłożyć c. k. Ministerstwu kolei do zatwierdzenia, przyczem poddają się koncesyonaryusze orzeczeniu tegoż, na wypadek gdyby porozumienie z zarządem kolei państwowej nastąpić nie mogło.

Niemniej poddają się koncesyonaryusze orzeczeniu c. k. Ministerstwa kolejowego, gdyby nie zostało osiągniętem porozumienie z zarządem sąsiednich kolei krajowych w przedmiocie ewentualnego wzajemnego używania taboru (wagonów).

4. Połączenia z kolejami niższego rzędu oraz z kolejami dowozowymi.

Koncesyonaryusze obowiązani są zezwalać na łączenie się kolei niższo-rzędnych (lokalnych i najniższego rzędu (oraz kolei dowozowych (górnicych, przemysłowych i lasowych) a to w sposób jak najmniej uciążliwy dla eksploatacji kolei lokalnej za zwrotem rzeczywiście poniesionych kosztów własnych.

W razie gdyby porozumienie między interesowanymi przedsiębiorstwami co do warunków łączenia się takich kolei, jakoteż co do współużywania istniejących urządzeń kolei lokalnej oraz w przedmiocie urządzenia służby eksploatacyjnej dla ruchu przechodowego wreszcie co do wzajemnego używania taboru nie nastąpiło, przysłuża ustanowienie tych warunków c. k. Ministerstwu kolejowemu.

Przy umowach co do połączeń kolei dowozowych należy trzymać się o ile możności zasadniczych postanowień zawartych w odnośnym formularzu c. k. kolei państwowych; zamieszczone zmiany należy przy przedłożeniu umowy c. k. Ministerstwu kolei uzasadnić.

5. Wykupno gruntów.

Powierzchnia stale pod kolej zakupić się mających gruntów obejmować ma prócz właściwego korpusu kolejowego także wszelkie potrzebne do bezpiecznego istnienia oraz do regularnej eksploatacji urządzenia poboczne, jakoteż po każdej stronie kolei pewien pas ochronny, którego szerokość stosownie do konstrukcji korpusu kolejowego

Das bezügliche Project und das hierüber etwa abgeschlossene Übereinkommen sind dem k. k. Eisenbahnministerium zur Genehmigung vorzulegen und unterwerfen sich die Concessionäre dem Ausspruche desselben, falls eine Einigung mit der Verwaltung der k. k. Staatseisenbahnen nicht erzielt werden könnte.

Ebenso unterwerfen sich die Concessionäre der Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums, wenn mit der Verwaltung der inländischen Nachbarbahnen ein Einverständnis über die eventuelle gegenseitige Wagenbenützung nicht erzielt werden sollte.

4. Anschluss von Eisenbahnen niederer Ordnung und von Schleppbahnen.

Die Concessionäre sind verpflichtet, die Einmündung von Eisenbahnen niederer Ordnung (Local- und Kleinbahnen), dann von Schleppbahnen (Bergwerks-, Industrie- und Waldbahnen) auf die für den Betrieb der Localbahn mindest lästige Art gegen Vergütung der erwachsenden Selbstkosten zu gestatten.

Falls über die Bedingungen der Einmündung solcher Bahnen, sowie über die Mitbenützung bestehender Anlagen der Localbahn und die Einrichtung des Betriebsdienstes im Übergangsverkehre, endlich über die gegenseitige Wagenbenützung ein Einverständnis zwischen den beteiligten Unternehmungen nicht zustandekommen sollte, bleibt die Festsetzung dieser Bedingungen dem k. k. Eisenbahnministerium vorbehalten.

Bei den Vereinbarungen für den Anschluss von Schleppbahnen soll thunlichst auf die grundsätzlichen Bestimmungen des bezüglichen Formulars der k. k. Staatseisenbahnverwaltung Bedacht genommen werden; beabsichtigte Abweichungen hievon sind bei Vorlage der Vereinbarungen an das k. k. Eisenbahnministerium zu erläutern.

5. Grunderwerb.

Die definitiv für die Bahn zu erwerbenden Grundflächen haben nebst dem eigentlichen Bahnkörper auch alle zu dessen sicherem Bestand oder zur geregelten Betriebsführung erforderlichen Nebenanlagen, sowie auf jeder Seite der Bahn einen Schutzstreifen zu umfassen, dessen Breite je nach der Construction des Bahnkörpers, insbe-

wego, a w szczególności z uwzględnieniem pochyłości stoku, oznacza się na 0·5 do 1 m.

Przy stacyach należy o ile możności wywłaszczyć taką powierzchnię by wystarczyć mogła na ewentualne powiększenie takowych w przyszłości.

Do takich założeń (budowli) kolejowych (ubezpieczenie brzegów i t. p.) które mają być utrzymywane przez kolej a które nie są dostępne ani ze strony kolei ani też od dróg publicznych, należy zapewnić na zawsze swobodny dostęp dla organów kolejowych.

6. Podtorze.

Promienie łuków szlaku bieżącego nie mogą być mniejsze jak 200 metrów.

Wyjątki pod tym względem dopuszczalne są tylko w wypadkach szczególnymi okolicznościami uzasadnionych i wymagają zatwierdzenia c. k. Ministerstwa kolejowego.

Co się tyczy łuków przejściowych, długości prostych między przeciwłukami, następnie co się tyczy rozszerzenia toru w łukach oraz podniesieniu zewnętrznej krawędzi szyn w tychże wreszcie co do zastosowania złamań spadków przestrzegać należy przepisów wydanych w tej mierze przez urząd kolei lokalnych w c. k. Ministerstwie kolei.

Zastosowanie krzywych przejściowych w łukach o promieniu od 600 m. zaczawszy nastąpić ma przy użyciu za podstawę stałej (Constante) 3000 m.

Największą przeciętną pochyłość na przestrzeniach będących miarodajnymi dla zdolności przewozu na kolei (Leistungsfähigkeit der Bahn (oznacza się na 20 promille (‰)).

Na łukach nastąpić winno zmniejszenie tej pochyłości kolei, a to w myśl przepisów wydanych przez c. k. Ministerstwo kolei o ułożeniu niwelety kolei.

Stacje i przystanki wraz z torami bocznymi zakładać należy o ile możności w poziomie, a spadek na stacyach nie powinien w zasadzie przenosić 2·5 ‰.

Wyjątki od tej reguły wymagają zatwierdzenia c. k. Ministerstwa kolei.

sondere mit Rücksicht auf die Böschungsverhältnisse desselben, mit 0·5 bis 1·0 Meter zu bemessen ist.

Bei den Stationen ist rücksichtlich des Umfanges der für die Bahn zu erwerbenden Grundflächen auf die Ermöglichung einer zukünftigen Vergrößerung dieser Anlagen thunlichst Bedacht zu nehmen.

Zu solchen Bauanlagen (Uferschutzbauten etc.), welche von der Bahn zu erhalten sind und von dieser oder von bestehenden öffentlichen Wegen nicht zugänglich sind, ist der jederzeit ungehinderte Zutritt für die Bahngane zu sichern.

6. Unterbau.

Die Halbmesser der Bögen in der freien Bahn dürfen nicht weniger als 200 Meter betragen.

Ausnahmen hievon sind nur in einzelnen, durch besondere Umstände begründeten Fällen zulässig und unterliegen der Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Bezüglich der Übergangscurven, dann der Längen der Zwischengeraden bei Contrabögen, ferner hinsichtlich der Spurerweiterung in Bögen und der Überhöhung des äusseren Schienenstranges in denselben, schliesslich betreffs Anordnung der Gefällbrüche sind die vom k. k. Eisenbahnministerium erlassenen diesbezüglichen Vorschriften massgebend.

Die Anordnung der Übergangscurven in den Bögen vom Halbmesser 600 Meter angefangen hat unter Zugrundelegung der Constante 3000 zu erfolgen.

Als grösste durchschnittliche Neigung der für die Leistungsfähigkeit der Bahn massgebenden Strecken wird 20 Promil festgesetzt.

In den Bögen hat eine Ermässigung der Bahnneigung im Sinne der vom k. k. Eisenbahnministerium hinausgegebenen Vorschrift über die Legung der Bahnnivellette zur Ausführung zu gelangen.

Die Stationen und Haltestellen mit Nebengeleisen sind womöglich horizontal anzulegen, und soll die Neigung der Bahn in denselben in der Regel 2·5 Promill nicht übersteigen.

Ausnahmen hievon unterliegen der besonderen Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Najmniejszy odstęp między torami stacyjnemi mierzony od środka do środka wynosić ma w ogólności 4·5 metrów, zaś na stacyach przeznaczonych do krzyżowania pociągów, jakoteż dla torów między którymi umieszczone są żurawie wodne oraz w remizach dla lokomotyw odległość ta wynosić ma co najmniej 4·75 metrów.

Odległość od środka toru magazynowego do środka najbliższego toru służącego dla przejazdu pociągów wynosić ma 4·75 metrów.

Korona podtoża wynosić ma tak w nasypach jak i w przekopach 4·0 metrów.

Jeżeli wykonane będą bankiety kamienne, które zarazem służyć mają za mury rowów, to zewnętrzna górna krawędź plantu kolejowego odległą być musi co najmniej o 1·8 metrów od osi toru.

Pochyłość nasypów i przekopów stosować należy do rodzaju materyału.

Wszystkie nasypy ze względu na osiadanie się wykonać należy z pewną nadwyżką i rozszerzeniem korony nasypu zastosowanemi do wysokości nasypu i układu terenu.

Nadto przy łukach o promieniach o 300 metrach i mniejszych należy koronę nasypu odpowiednio rozszerzyć.

W zwykłych przekopach jakoteż w przekopach o murach oporowych i okładzinowych lub też o obustronnych rowach muryrowanych dno (Sohle) rowów bocznych musi być co najmniej 0·30 m. szerokie, zaś w wykopach w skale co najmniej 0·40 m.

W wykopach skalnych głębszy niż 5 metrów należy normalną szerokość dna rowu powiększyć stosownie do każdorazowej głębokości przekopu.

Normalna głębokość rowów bocznych winna być tak oznaczoną, iżby odległość między stopą szyny a dnem rowu wynosiła co najmniej 0·5 metra.

Stoki przekopów i nasypów winny być obsiane, względnie odpowiednio zabezpieczone, tak aby ich trwałość była zapewnioną.

Der geringste Abstand der Geleise in den Stationen, von Mitte zu Mitte gemessen, hat im allgemeinen 4·5 Meter, bei Geleisen mit zwischenliegenden Wasserkrahen, ferner in Locomotivremisen 4·75 Meter zu betragen.

Der Abstand von der Mitte eines Magazinsgeleises zu jener des nächstliegenden, durchlaufenden Fahrgeleises ist gleichfalls mit 4·75 Meter zu bemessen.

Der Unterbau hat in der Regel sowohl bei Dämmen, als in Einschnitten eine Kronenbreite von 4·0 Meter zu erhalten.

Wenn Steinbankette zur Ausführung gelangen, welche gleichzeitig als Grabenmauern dienen, hat die Entfernung der äusseren Oberkante des Bahnplanums von der Geleisaxe mindestens 1·8 Meter zu betragen.

Das Böschungsverhältnis der Dämme und Einschnitte ist entsprechend der Materialbeschaffenheit zu wählen.

Alle Aufdämmungen sind mit Rücksicht auf eintretende Setzungen mit einer der Dammhöhe und Materialbeschaffenheit angemessenen Überhöhung und Erbreiterung der Dammkrone auszuführen.

Ausserdem haben auch alle Bahnstrecken in Krümmungen von 300 oder weniger als 300 Meter Radius eine entsprechende Erbreiterung der Bahnkrone zu erhalten.

In gewöhnlichen Erdeinschnitten, sowie in Einschnitten mit Futter-, beziehungsweise Verkleidungsmauern oder beiderseitigen Grabenmauern muss die Sohle des Seitengrabens, eine Breite von mindestens 0·30 Meter, in Meter, in Felseinschnitten eine Breite von mindestens 0·40 Meter erhalten.

In Felseinschnitten von mehr als 5 Meter Tiefe ist die normale Sohlenbreite des Seitengrabens der jeweiligen Einschnittstiefe angemessen zu vergrössern.

Die normale Tiefe des Seitengrabens ist derart zu bemessen, dass der Abstand von der Schienenunterkannte bis zur Grabensohle in allen Fällen mindestens 0·5 Meter beträgt.

Die Böschungen der Einschnitte und Aufdämmungen sind zu besämen und eventuell angemessen zu versichern, so dass deren Haltbarkeit gewährleistet erscheint.

W tych miejscach gdzie korpus kolejowy z powodu bocznych wód płynących narażony jest na zalanie musi być korona podłoża wzniesioną w zasadzie co najmniej 1·0 metr ponad miejscowy najwyższy stan wody.

Przy zakładaniu, obliczeniu i wykonaniu mostów kolei, przejazdów nad koleją oraz mostów na drogach dojazdach obowiązują przepisy odnośne wydane przez c. k. Ministerstwo handlu rozporządzeniem z dn. 15. września 1887, Dz. u. p. Nr. 109, względnie przy zastosowaniu lanego żelaza także rozporządzenie z dn. 29. stycznia 1892, Dz. u. p. Nr. 18, nadto należy także przestrzegać wydanych w r. 1892 we Wiedniu nakładem c. k. nadwornej i państwowej drukarni „zasadniczych postanowień o dostarczeniu i wykonaniu żelaznych mostów w układzie zatwierdzonym przez c. k. Ministerstwo handlu“.

Obliczenia konstrukcyj, żelaznych dla kolei dokonać należy na podstawie obciążenia unormowanego §. 3. lit. a) i b) wyżej wspomnianego rozporządzenia, z zastosowaniem redukcji 20% (procentowej) przewidzianej punktem h) §. 3.

Przyczółki wszystkich mostów i przepustów wykonane być winny z muru.

Przejazdy zbudowane być mogą z drzewa na murowanych cokółkach (Sockeln).

Przy obiektach czwartych sięgających do korony podłoża o rozpiętości do 1·5 metra włącznie (mierząc w kierunku kolei) mogą być zastosowane drewniane konstrukcje; przy otwartych obiektach o większej rozpiętości należy używać żelaznych konstrukcji.

Odstęp najniżej umieszczonych części konstrukcyj przy otwartych obiektach musi w zasadzie wynosić co najmniej 1 metr pod nadmiejscowy najwyższy stan wody na rzekach i dzikich potokach.

Wysokość światła przy przejazdach nie może wynosić mniej niż 4·0 m. na drogach rządowych, krajowych i powiatowych, jakoteż i na wszystkich innych w obrębie fortów położonych drogach, na wszystkich zaś innych publicznych drogach nie mniej jak o

In jenen Strecken, wo der Bahnkörper der Inundirung durch seitliche Wasserläufe ausgesetzt ist, muss die Unterbankrone in der Regel mindestens 1·0 Meter über den localen höchsten Wasserstand gelegt werden.

Bei der Anlage, Berechnung und Ausführung der Eisenbahnbrücken, Bahnüberbrückungen und Zufahrtsstrassenbrücken, ist die hinsichtlich solcher Objektsherstellungen erlassene Verordnung des k. k. Handelsministeriums vom 15. September 1887, R. G. Bl. Nr. 109, beziehungsweise bei Verwendung von Flusseisen auch die Verordnung des k. k. Handelsministeriums vom 29. Jänner 1892, R. G. Bl. Nr. 28, massgebend; ferner sind in jedem Falle die im Jahre 1892 im Verlage der k. k. Hof- und Staatsdruckerei in Wien erschienenen „Grundsätzlichen Bestimmungen für die Lieferung und Aufstellung eiserner Brücken in der vom k. k. Handelsministerium genehmigten Fassung“ zu beobachten.

Den Berechnungen für die Eisenconstruction der Bahn können die im §. 3, lit. a) und b) der erstgenannten Verordnung normirten Belastungen mit der in lit. h, Absatz 1 des §. 3 angeführten 20procentigen Ermässigung zugrunde gelegt werden.

Die Wiederlager aller Brücken und Durchlässe sind aus Mauerwerk herzustellen.

Überfahrten können aus Holz auf gemauerten Sockeln herrgestellt werden.

Bei den bis zur Bahnkrone reichenden, offenen Unterbauobjecten bis einschliesslich 1·5 Meter Einzellichtweite (in der Bahnrichtung gemessen), dürfen Tragconstructionen von Holz angewendet werden; bei allen offenen Unterbauobjecten mit grösseren Lichtweiten sind Eisenconstructionen zu verwenden.

Der Abstand der tiefsten Theile der Tragconstruction offener Unterbauobjecte von dem localen, höchsten Wasserstande soll bei Flüssen und Wildbächen in der Regel mindestens 1·0 Meter betragen.

Die lichte Höhe der Durchfahrten hat bei Reichs-Landes- und Bezirksstrassen, sowie bei allen Strassen im Bereiche befestigter Plätze nicht unter 4·0 Meter, bei sonstigen öffentlichen Fahrwegen nicht unter 3·2 Meter und insoweit nur Verkehrszwecke

3·2 m., a o ile kwestya komunikacji w rachubę wchodzi, wysokość, ta nie ma nigdy wynosić więcej niż 4·5 metra.

7. Nawierzchnia.

Dla nawierzchni użyte być mają drewniane progi poprzeczne i szyny z lanej stali systemu XX. c. k. austr. kolei państwowych o wadze 23·0 kg. na metr bieżący należy zatem na długość jednej szyny 9 metr. używać tak w prostych, jak i w łukach o promieniach po nad 800 m. 12 sztuk progów i 8 sztuk płytek podkładowych.

Rozdział materiału drobnego w łukach mniejszych wymaga osobnego zatwierdzenia c. k. Ministerstwa kolejowego.

Szerokość przyzmatu szutru wynosić ma tak dla nasypów jak i przekopów bez murów przy rowach 3·0 metry mierząc w wysokości stopy szyny.

Grubość pokładu szutru poniżej stopy szyn wynosić winna tak dla nasypów jak i przekopów co najmniej 0·25 metra; wymiar ten obowiązuje na łukach od podstawy wewnętrznej szyny.

8. Budynki.

Wszystkie budynki wykonać należy w rozmiarach odpowiadających potrzebom ruchu z uwzględnieniem postanowień krajowych przepisów budowlanych oraz zgodnie z wymogami interesów miejscowych.

Budynki główne na stacyach oraz wszelkie budynki przeznaczone na pomieszczenie personelu kolejowego wykonane być winny z kamienia, lub cegły, zresztą zaś odpowiednio do miejscowych warunków zastosowane.

O ile w zatwierdzonych kontraktach budowy oraz warunkach odnośnych nie zostaną zamieszczone odrębne szczegółowe postanowienia, wykonać można mniejsze poczekalnie na stacyach, budynki dla służby pociągowej oraz warsztatowej z muru pruskiego, poczekalnie na przystankach jakoteż budynki dla służby towarowej z muru pruskiego, lub z drzewa, nakoniec budki strażnicze o ścianach z belek.

in Frage kommen. auch nie mehr als 4·5 Meter zu betragen.

7. Oberbau.

Der Oberbau ist mit Holzquerschwellen und im allgemeinen nach dem Oberbausysteme XX. der k. k. Staatsbahnen mit Flusstahlschienen von 23·0 Kilogramm Gewicht per laufendes Meter auszuführen.

Es sind sonach auf eine Schienenlänge von 9 Meter 12 Stück Schwellen und in Geraden, sowie in Bögen bis exclusive 800 Meter Radius 8 Stück Unterlagsplatten zu verwenden.

Die Vertheilung des Kleinmateriales in sonstigen Bögen unterliegt der besonderen Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Der Schotterkörper hat sowohl auf Dämmen, als in Einschnitten ohne Grabenmauern eine Breite von 3·0 Meter, in der Höhe der Schienenunterkante gemessen, zu erhalten.

Die Stärke des Schotterbettes unterhalb der Schienenunterkante hat auf Dämmen und in Einschnitten mindestens 0·25 Meter zu betragen, und gilt dieses Mass in Bögen vom Fusse der inneren Schiene.

8. Hochbauten.

Sämmtliche Hochbauten sind in einem den Verkehrsdürfnissen entsprechenden Ausmasse unter Bedachtnahme auf die Bestimmungen der Landesbauordnung und im Einklange mit den localen Interessen herzustellen.

Die Aufnahmsgebäude der Stationen, sowie alle für die Unterbringung des Bahnpersonales bestimmten Hochbauten sind in Stein- oder Ziegelbau, im übrigen aber den localen Verhältnissen angemessen zu erbauen.

Kleinere Warteräume in den Stationen, sowie die Hochbauten für den Zuförderungs- und Werkstättendienst können aus Riegelmauerwerk, Warteräume in Haltestellen, ferner die Hochbauanlagen für den Güterdienst aus Riegelmauerwerk oder ganz aus Holz endlich Wärterhäuser auch aus Blockwänden hergestellt werden.

Wszystkie budynki z muru pruskiego, lub drzewa mają otrzymać podmurowanie.

Domki strażnicze lub budynki na pomieszczenie (ambulanten) personalu na przetrzeni mogą być tylko w tych miejscach na linii wykonane, gdzie to w poszczególnych wypadkach c. k. Ministerstwo kolejowe zarządzi lub też o ile nie da się skutecznie pomieszczenie personalu na linii w najętych lokalach, w którym to względzie należy się porozumieć z Zarządem c. k. kolei państw.

9. Ograniczenie i ogrodzenie kolei.

Wykonanie ogrodzenia stacyi kolei (linii), jakoteż rogatki na drogach ogranicza się tylko do tych miejsc, gdzieby ruch kolejowy lub przytykający właściciele mogli być na niebezpieczeństwo narażeni.

Wszystkie przyjazdy w poziomie (szyn) opatrzone będą po obydwu stronach toru tablicami ostrzegawczymi z napisem: „Baczność na pociąg“.

Nadto przy tych przejazdach na których znaczniejszy ruch się odbywa, lub które są tak położone, że zdaleka są niewidzialne należy umieścić po jednej lub po obu stronach rampy w odległości 200 metrów słupy ostrzegawcze (Avisosäulen) dla maszynistów.

Na wszystkich głównych punktach załamania spadków kolei umieścić należy tablice wskazujące stosunek pochyłości.

Przy punktach załamania krótkich spadków, lub też takich pochyłościach, które nieznacznie tylko się różnią od przeciętnej pochyłości zastosowanej na dotyczącej przestrzeni odpada potrzeba tablic oznaczających spadki.

Wzdłuż kolei w odstępach od 100 do 100 metrów należy umieścić słupki, lub kamienie hektometryczne, względnie w odstępach od 1000 do 1000 metrów kamienie kilometryczne.

Ostateczne granice własności kolei należy oznaczyć kamieniami granicznymi (granicznikami),

10. Stacje.

Odległość, długości i ilość torów stacyi i przystanków, jakoteż odległość i wydajność stacyi wodnych, następnie stosunek ewentualnego założenia wojskowych ramp do ładowania oraz dróg dojazdowych do

Alle in Riegelmauerwerk oder Holz ausgeführten Bahngeläude haben eine Untermauerung zu erhalten.

Wärterhäuser oder Unterkunftshäuser für das ambulante Streckenpersonale gelangen in der freien Bahn nur dort zur Ausführung, wo solche durch das k. k. Eisenbahnministerium in speciellen Fällen angeordnet werden, oder sofern für die Unterkunft des Streckenpersonals nicht durch Einmietung Vorsorge getroffen werden kann, worüber mit der k. k. Staatseisenbahnverwaltung das Einvernehmen zu pflegen sein wird.

9. Abschluss und Abtheilung der Bahn.

Die Ausführung von Stations- und Bahneinfriedungen, sowie von Wegschraken wird auf solche Stellen beschränkt, wo eine Gefährdung des Bahnverkehrs oder der Anrainer zu befürchten steht.

Alle Wegübersetzungen in Schienenhöhe erhalten beiderseits des Geleises Warnungstafeln mit der Inschrift: „Achtung auf den Zug!“

Ausserdem sind bei solchen Übersetzungen, welche stärker benützt werden oder bei welchen die Fernsicht beschränkt ist, auf eine Entfernung von 200 Meter je nach den örtlichen Verhältnissen einerseits oder beiderseits der Rampe Avisosäulen für den Locomotivführer aufzustellen.

An allen Hauptbruchpunkten der Bahneigungen sind Neigungszeiger anzubringen.

Bei den Bruchpunkten kurzer Zwischenneigungen oder solcher Zwischenneigungen, welche von der durchschnittlichen, in der betreffenden Strecke angewendeten Bahneigung nicht wesentlich abweichen, können Neigungszeiger entfallen.

Längs der Bahn sind in Abständen von 100 zu 100 Meter Pföcke oder Steine, beziehungsweise von 1000 zu 1000 Meter Kilometersteine zu versetzen.

Die definitiven Grenzen des Bahneigenthums sind durch Grenzsteine zu markieren.

10. Stationen.

Die Entfernung, Länge und Geleiszahl der Stationen und Haltestellen, sowie die Entfernung der Wasserstationen, ferner das Anlageverhältnis etwaiger Militär-Verladerampen und deren Zufahrtsstrassen ist

nich oznaczy się w myśl wskazówek danych w tej mierze przez c. k. Ministerstwo kolei.

Sporządzenie projektów szczegółowych dla mających się wykonać na stacjach nawierzchni, urządzeń do dostarczenia wody ubezpieczeń oraz budynków nastąpić ma w porozumieniu z Zarządem c. k. kolei państwowych.

O ileby porozumienie w tym względzie nie nastąpiło, poddają się koncesyonarysze decyzji c. k. Ministerstwa kolei.

Wszystkie stacje i przystanki o stałych posterunkach służbowych zaopatrzone być muszą w wychodki dla podróżnych.

Dla przystanków wybudować należy kryte poczekalnie, o ileby nie odstąpiono na razie od tego na mocy postanowień komisji reambulacyjnej.

Nazwy stacji i przestanków uwidocznić należy przez odpowiednie napisy.

Na budynkach głównych (Aufnahmsgebäude) nazwy te umieszczone być mają na głównym froncie, względnie na werandzie oraz po obu bokach budynku.

11. Urządzenia eksploatacyjne (dla służby ruchu).

Kolej zaopatrzyć należy w telegraficzną linię dla korespondencji lub telefoniczną i włączyć do takowej wszystkie stacje.

W razie, gdyby te przewody telegraficzne budowane być miały przez organa rządowe na koszt koncesyonaryszów, obowiązani są takowi odnieść się w tej sprawie we właściwym czasie do c. k. Dyrekcji poczt i telegrafów we Lwowie.

Dla eksploatacji ruchu dostarczone być winny przepisane regulamimem sygnałowym optyczne i akustyczne przyrządy sygnałowe.

Warunki urządzenia sygnałów i zabezpieczenia zwrotnic jakie wykonane być mają z powodu połączenia się kolei lokalnej w stacji złączenia, należy objąć po myśli punktu 3. tychże warunków umową zawrzeć się mającą z c. k. Zarządem kolei państwowych.

Kolej zaopatrzoną być ma we wszystkie części inwentarza potrzebne dla służby ruchu, konserwacji, parowoźnictwa i warsztatowej, jakoteż w odpowiednie rezerwowe materiały. Co do dostarczenie tych przed-

nach Massgabe der diesfalls seitens des k. k. Eisenbahnministeriums ergehenden Weisungen zu bemessen.

Die Verfassung der Detailprojecte für die in den Stationen herzustellenden Oberbau-, Wasserbeschaffungs-, Sicherungs- und Hochbauanlagen hat im Einvernehmen mit der k. k. Staatseisenbahn-Verwaltung zu erfolgen.

Insoferne hierüber eine Einigung nicht erzielt werden sollte, unterwerfen sich die Concessionäre der Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Sämmtliche Stationen und Haltestellen mit permanenten Dienstposten haben Passagieraborte zu erhalten.

In Haltestellen ist ein gedeckter Warteraum herzustellen, insoferne nicht auf Grund der bei der politischen Begehung getroffenen Bestimmungen hievon vorläufig abgesehen wird.

Die Namen der Stationen und Haltestellen sind durch entsprechende Aufschriften ersichtlich zu machen. Bei Aufnahmegebäuden ist dieser Name sowohl an der Hauptfront, beziehungsweise an den Veranden, als auch an den beiden Seiten anzubringen.

11. Betriebseinrichtungen.

Die Bahn ist mit einer Telegraphensprechleitung oder Telephonleitung zu versehen, in welche sämmtliche Stationen einzuschalten sind.

Für den Fall, als diese Leitung durch Staatsorgane auf Kosten der Concessionäre hergestellt werden sollte, haben sich dieselben rechtzeitig an die k. k. Post- und Telegraphen-Directionen in Lemberg zu wenden.

Für den Betrieb sind die durch die Signalordnung vorgeschriebenen optischen und akustischen Signalmittel beizustellen.

Die anlässlich der Einmündung der Localbahn in die Anschlussstation herzustellende Signal- und Weichensicherungsanlage ist in die laut Punkt 3 dieser Bedingungen mit der k. k. Staatseisenbahnverwaltung abzuschliessende Vereinbarung einzubeziehen.

Die Bahn ist mit dem für den Betriebs-, Bahnerhaltungs-, Zugförderungs- und Werkstättendienst erforderlichen Inventargegenständen, sowie mit den entsprechenden Reservematerialien auszurüsten und

miotów i materiałów należy porozumieć się z Zarządem kolei państw.

Co się tyczy rodzaju rozmiarów tego inwentarza zastrzega się niezależnie od postanowień zawartych w tej mierze w kontrakcie eksploatacyi z c. k. Zarządem kol. państw., decyzję c. k. Ministerstwu kolejowemu.

12. Tabor.

Dostarczenie potrzebnego taboru (lokomotywy, wozów osobowych, służbowych, towarowych) uskuteczniomem będzie przez Zarząd c. k. kolei państw. na koszt koncesyonaryuszów po myśli warunków ustanowić się mających w odnośnym kontrakcie eksploatacyjnym.

Obciążenie jednej osi lokomotywy w kompletnie załadowanym stanie nie może przekraczać 10-ciu ton.

Przedłożenie szkiców dla taboru z podaniem odnośnych danych nastąpić powinno przed sporządzeniem planów dla obiektów i nawierzchni.

13. Uwzględnianie krajowych wyrobów.

Wszelkie materiały budowlane, następnie szyny i inne części składowe kolei, jakoteż cały tabor i wyposażenie kolei sprawać należy wyłącznie w krajowych wyrobniach i fabrykach.

Przy rozdawnictwie taboru oraz urządzenia należy szczególniejszą uwagę na to zwrócić, by materiały będące w użyciu, oraz części składowe inwentarza pochodziły z krajowych źródeł.

Wyjątek w tym względzie może być przez c. k. Ministerstwo kolei o tyle tylko przyznany, o ile udowodniomem zostanie, że krajowe wyrobnie i fabryki nie są w stanie wykonać odnośnych zamówień pod takimi warunkami co do ceny, jakości i terminu dostawy, jak to oferują zagraniczne wyrobnie lub fabryki.

haben die Concessionäre wegen Beschaffung dieser Gegenstände und Materialien mit der k. k. Staatseisenbahnverwaltung das Einvernehmen zu pflegen.

Hinsichtlich der Art und des Ausmasses dieser Inventargegenstände und Reservematerialien bleibt unbeschadet der Bestimmungen, welche hierüber in dem mit der k. k. Staatseisenbahnverwaltung abzuschliessenden Betriebsvertrage zu treffen sein werden, die Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums vorbehalten.

12. Fahrbetriebsmittel.

Die Beistellung der erforderlichen Fahrbetriebsmittel (Locomotiven, Personenzüge, Dienstwagen, Lastwagen) erfolgt durch die k. k. Staatseisenbahnverwaltung auf Kosten der Concessionäre und in Gemässheit der im bezüglichen Betriebsvertrage festzustellenden Bedingungen.

Die Belastung einer Locomotivachse darf im vollausgerüsteten Zustande 10 Tonnen nicht überschreiten.

Die Vorlage der schematischen, mit den erforderlichen Angaben versehenen Skizzen der Fahrbetriebsmittel hat vor der Verfassung der Projectspläne für die Unterbaubjecte und den Oberbau zu erfolgen.

13. Berücksichtigung inländischer Werke.

Alle Baumaterialien, ferner die Schienen und sonstigen Bahnbestandtheile, sowie sämtliche Fahrbetriebsmittel und Ausrüstungsgegenstände sind ausschliesslich aus inländischen Werken oder Fabriken zu beschaffen.

Bei der Vergebung von Fahrbetriebsmitteln und Ausrüstungsgegenständen ist insbesondere auch darauf Bedacht zu nehmen, dass die einzelnen, zur Verwendung gelangenden Materialien oder Bestandtheile inländischen Bezugsquellen entstammen.

Eine Ausnahme von diesen Bestimmungen kann von Seite des k. k. Eisenbahnministeriums insoferne zugestanden werden, als nachgewiesen werden sollte, dass inländische Werke oder Fabriken nicht in der Lage wären, die bezüglichen Lieferungen unter den gleichen Bedingungen hinsichtlich des Preises, der Qualität und der Lieferzeit, wie diese von ausländischen Werken oder Fabriken angeboten werden, zu bewerkstelligen.

14. Przestrzeganie interesów bezpieczeństwa własności kolejowej przy zakładaniu, utrzymywaniu, używaniu i spuszczeniu stawów.

Koncesjonariusze obowiązani są zastosować się w tym względzie do postanowień reskryptu c. k. Ministerstwa handlu z d. 23. maja 1894 l. 13130 (Dz. rozp. ek. Ministerstwa handlu dla kolei żelaznych i żeglugi N. 138 z r. 1894)

15. Postępowanie z wykopaliskami archeologicznymi oraz z zabytkami sztuki i historii.

O archeologicznych i historycznych zabytkach, które by podczas robót budowlanych znalezione zostały, należy zawiadomić b. zzwłocznie c. k. centralną komisję dla badania i utrzymywania zabytków historyi i sztuki we Wiedniu.

W wypadkach tych obowiązani są koncesjonariusze przestrzegać postanowień c. k. Ministerstwa handlu z dnia 6. maja 1889 L. 18032 oraz z dnia 7. września 1894 L. 48166 (Dz. rozp. c. k. Ministerstwa handlu dla kolei żelaznych, żeglugi Nr. 60 z r. 1889, względnie Nr. 128 z r. 1894) oraz zastosować się ściśle do zarządzeń wspomnianej c. k. komisji centralnej.

16. Ewentualne wcielenie kolei lokalnej w linię przechodową.

Koncesjonariusze obowiązują się, w razie gdyby w przyszłości kolej bądź to tylko na pewnych pojedynczych przestrzeniach albo na całej swej długości przez przedłużenie względnie przez złączenie się z kolejami obcymi wciągnięta została do sieci kolei przechodowej, wykonać te wszystkie zmiany i uzupełnienia kolei tak na przestrzeni jak i na stacyach, oraz jeżeli to się okaże potrzebnem także i w urządzeniach eksploatacyjnych i taborze, jakie c. k. Ministerstwo kolei uzna za potrzebne zarządzić.

W przedmiocie pokrycia odnośnych wydatków zawartą będzie w stosownym czasie osobna umowa z c. k. Administracją państwową.

14. Wahrung der Interessen der Sicherheit des Eisenbahnbestandes bei der Anlage, Erhaltung, Benützung und Auflassung von Teichen.

Die Concessionäre haben diesfalls den Bestimmungen des Erlasses des k. k. Handelsministeriums vom 23. Mai 1894, Z. 13.130 (Verordnungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Eisenbahnen und Schifffahrt Nr. 138 ex 1894) zu entsprechen.

15. Behandlung von archäologischen und kunsthistorischen Fundgegenständen.

Archäologische und kunsthistorische Funde, welche bei den Bauarbeiten gemacht werden sollten, sind sofort der k. k. Centralcommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale in Wien anzuzeigen.

Die Concessionäre haben diesfalls den Bestimmungen der Erlässe des k. k. Handelsministeriums vom 6. Mai 1889, Z. 18032, und vom 7. September 1894, Z. 48166 (Verordnungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Eisenbahnen und Schifffahrt, Nr. 60 ex 1889, beziehungsweise Nr. 128 ex 1894), zu entsprechen und den Anordnungen der genannten k. k. Centralcommission gewissenhaft Folge zu leisten.

16. Eventuelle Einbeziehung der Localbahn in eine Durchzugslinie.

Die Concessionäre verpflichten sich, falls die Bahn in der Folge entweder bezüglich einzelner Theilstrecken oder in ihrer ganzen Länge, durch eine Fortsetzung derselben oder durch Anschluss fremder Bahnen in den Trassenzug einer Durchzugslinie einbezogen werden sollte, alle jene Änderungen und Ergänzungen an der Bahn, sowohl in der freien Strecke, als auch in den Stationen, ferner wenn erforderlich, bei den Betriebseinrichtungen und dem Fahrparke auszuführen, welche seitens des k. k. Eisenbahnministeriums aus diesem Anlasse etwa angeordnet werden sollten.

Betreffs Bedeckung der diesbezüglichen Kosten wird seinerzeit eine besondere Vereinbarung mit der k. k. Staatsverwaltung zu treffen sein.

II. Prowadzenie ruchu (exploatacja).

1. Taryfy osobowe i towarowe.

Taryfy dla przewozu osób i towarów, klasyfikacja towarów i wszelkie uboczne postanowienia dotyczące transportów podlegają zatwierdzeniu c. k. Ministerstwa kolejowego; przy ustanawianiu tychże taryf należy mieć na uwadze z jednej strony interes publiczny a z drugiej dostateczną rentowność przedsiębiorstwa kolejowego.

Część I taryfy austr.-węg. kolei żelaznych, zawierająca wspólne postanowienia co do przewozu przesyłek zwyczajnych i pospiesznych, jakoteż co do transportów żywego towaru, pojazdów i zwłok znajdzie na żądanie c. k. Ministerstwa kolejowego zastosowanie również i na koncesyonowanej linii.

Koncesyonaryusze obowiązani są również poddać się zarządzeniom w przedmiocie przystąpienia do ewentualnie ustanowić się mającej części I taryfy dla ruchu osobowego.

Pobierać się mające należności za przewóz osób i towarów, oraz wszelkie należności uboczne obliczać należy w walucie krajowej w obiegu będącej, i bez doliczania dodatku na agio.

Skoro tylko we dwóch po sobie następujących latach eksploacyjnych, czysty dochód kolei wyniesie co najmniej 6% (procent) kapitału zakładowego, w takim razie może c. k. Ministerstwo kolejowe zarządzić odpowiednie obniżenie dotychczas obowiązujących jednostek taryfowych.

C. k. Ministerstwu kolejowemu zastrzega się także prawo, poczynić w interesie austriackiego przemysłu młynarskiego — w stosownym czasie zarządzenia w przedmiocie taryfowania zboża i mąki.

2. Taryfy wyjątkowe.

W razach wyjątkowych oraz na wypadek nadzwyczajnej drożyzny środków żywności dla ludzi i zwierząt domowych w krajach w Radzie państwa reprezentowanych przysłuży Ministrowi kolejowemu prawo obniżyć przyjęte ceny jednostkowe przewozu w miarę zachodzącej potrzeby.

3. Świadczenia dla zakładów pocztowych.

Koncesyonaryusze obowiązani są przewozić pocztę i służbę pocztową wszystkimi

II. Betrieb.

1. Personen- und Gütertarife.

Die Tarife für den Personen- und Gütertransport, die Waarenclassification und alle auf den Frachttransport bezüglichen Nebenbestimmungen unterliegen der Genehmigung des Eisenbahnministeriums, wobei einerseits auf die öffentlichen Rücksichten, anderseits auf eine ausreichende Rentabilität des Bahnunternehmens Bedacht genommen werden soll.

Der die gemeinsamen Bestimmungen für den Transport von Eil- und Frachtgütern, sowie von lebenden Thieren, Fahrzeugen und Leichen enthaltende Tariftheil I der österr. ung. Eisenbahnen wird über Verlangen des k. k. Eisenbahnministeriums auch auf die gegenwärtig concessionirte Localbahn Anwendung zu finden haben. Auch werden die Concessionäre sich den Anordnungen wegen des Beitrittes zu einem eventuell zu erstellenden Tariftheil I für den Personenverkehr zu fügen haben

Die einzuhelbenden Fahr- und Frachtpreise und sonstigen Gebühren dürfen nur in der jeweiligen gesetzlichen Landeswährung ohne Agiozuschlag berechnet werden.

Sobald die Bahn in zwei aufeinanderfolgenden Betriebsjahren ein Reinerträgnis von mindestens 6 Procent des Anlagecapitals geliefert hat, kann das k. k. Eisenbahnministerium eine verhältnismässige Herabsetzung der bis dahin in Kraft gestandenen Tarifsätze anordnen.

Dem k. k. Eisenbahnministerium bleibt ferner vorbehalten, im geeigneten Zeitpunkte, die im Interesse der österreichischen Mühlenindustrie etwa gebotenen Verfügungen hinsichtlich der tarifarischen Behandlung von Getreide und Mehl zu treffen.

2. Nothstandstarife.

In Fällen eines Nothstandes und aussergewöhnlicher Theuerung von Lebensmitteln für Menschen und Nutzthiere in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern ist der Eisenbahnminister berechtigt, nach Erfordernis die einschlägigen Frachtpreise herabzumindern.

3. Leistungen für die Postanstalt.

Die Concessionäre sind verpflichtet, die Post und die Postbediensteten mit allen

regularnymi pociągami osobowymi i mieszczonymi.

Za te jakoteż i za wszelkie inne świadczenia dla celów pocztowych mają koncesyonaryusze prawo do pobierania umiarkowanego i w drodze ugody oznaczyć się mającego wynagrodzenia.

Ustanowienie rozkładów jazdy dla pociągów do przewozu poczty służących nastąpić winno wedle istniejących w tej mierze przepisów i za zatwierdzeniem władzy nadzorczej.

Gdyby się okazała potrzeba przeznaczania na stacjach osobnych lokali dla celów służby pocztowej, natenczas zawartą być winna osobna umowa w przedmiocie wynagrodzenia za używanie lokalności, jakie na ten cel koncesyonaryusz obowiązany jest dostarczyć.

Wewnętrzne urządzenie, czyszczenie, oświetlenie, jakoteż i opalanie tych lokalności należy do Zarządu poczt.

Korespondencye w sprawach Zarządu kolei prowadzone między Dyrekcją lub naczelnikiem przedsiębiorstwa kolejowego z podwładnymi organami, lub też między tymi ostatnimi, mogą być przewożone przez służbę kolejową.

4. Świadczenia dla państwowych zakładów telegraficznych.

Koncesyonaryusze zobowiązują się przewozić telegraficzne potrzebne do prowadzenia ruchu (exploatacyi) i sygnalizacyi bądź na własny koszt, bądź też za pośrednictwem Zarządu państwowych telegrafów wybudować, urządzić i utrzymywać, oraz zezwolić na używanie tych przewodów telegraficznych dla prywatnej i państwowej korespondencyi za skromnem w porozumieniu ustanowić się mającem wynagrodzeniem.

Administracyi państwowej przysłuża prawo założenia oddzielnych przewodów na gruntach przez koncesyonaryuszów nabytych lub też na innych pod kolej z jętych gruntach a to bez jakiegokolwiek wynagrodzenia i w razie zaś urządzenia samoistnego przewodu dla celów kolejowych przysłuża tejże administracyi państwowej prawo umieścić druty państwowego przewodu telegraficznego na słupach przez kolej postawionych.

Koncesyonaryusze obowiązani są bez żadnego wynagrodzenia współdziałać przy

fahrplanmässigen Personen- und gemischten Zügen zu befördern.

Für diese, sowie für sonstige Leistungen zu Zwecken der Postanstalt, können die Concessionäre ein angemessenes, im Wege der Vereinbarung festzustellendes Entgelt in Anspruch nehmen.

Die Feststellung der Fahrpläne der zur Postbeförderung benützten Züge hat nach dem jeweilig bestehenden Vorschriften mit Genehmigung der Aufsichtsbehörde zu erfolgen.

Sollten für die Ausübung des Postdienstes in den Stationen besondere Localitäten erforderlich werden, so wird eine besondere Vereinbarung bezüglich der in Form eines Miethzinses zu leistenden Entschädigung für die Benützung dieser von den Concessionären beizustellenden Räumlichkeiten zu treffen sein.

Die innere Einrichtung, Reinigung, Beleuchtung und Beheizung dieser Räumlichkeiten obliegt der Postverwaltung.

Correspondenzen, welche in Beziehung auf die Verwaltung der Eisenbahn zwischen der Direction oder dem Vorstande der Eisenbahn-Unternehmung und ihren untergeordneten Organen oder von diesen untereinander geführt werden, dürfen durch die Bediensteten der Bahnanstalt befördert werden.

4. Leistungen für die Staatstelegraphenanstalt.

Die Concessionäre übernehmen die Verpflichtung die für den Bahnbetrieb und die Signalisirung erforderlichen Telegraphenleitungen auf eigene Kosten entweder nach Anordnung oder durch Vermittlung der Staatstelegraphenanstalt herzustellen, einzurichten und zu erhalten und diese Telegraphenleitungen gegen eine zu vereinbarend billige Entschädigung auch für Staats- und Privatcorrespondenz verwenden zu lassen.

Der Staatsverwaltung steht es frei, selbstständige Leitungen auf dem von den Concessionären eingelösten oder sonst für Bahnzwecke benützten Grund und Boden ohne jede Vergütung oder Entschädigung anzulegen und im Falle der Anlegung einer selbstständigen Bahnbetriebsleitung diese Dräthe der Staatstelegraphen an den Stützpunkten dieser Leitung anzubringen.

Zur Beaufsichtigung und Instandhaltung solcher Staatslinien, insoweit diese

nadzorowaniu i utrzymywaniu takich państwowych linii telegraficznych — o ile czynności te nie wymagają specjalnych wiadomości fachowych.

Następnie obowiązani są koncesjonariusze przewozić materiały i rekwizyta dla państwowych zakładów telegraficznych na linii koncesyonowanej wedle taryfy obowiązującej dla przesyłek wojskowych, jak najmniej przechowywać odnośne przedmioty na stacjach bez żadnego wynagrodzenia.

Nakoniec obowiązani są koncesjonariusze poddać się rozporządzeniom, jakie wydane być mają w drodze administracyjnej celem uregulowania stosunku państwowych zakładów telegraficznych wobec kolei lokalnych.

5. Bezpłatny przewóz funkcyjaryuszów państwowych przy podróżach służbowych.

Urzednicy, funkcyjaryusze i słudzy państwowi, którzy jadą koleją z polecenia władz wykonywujących nadzór nad administracją i prowadzenia ruchu na kolejach lub też celem strzeżenia interesów państwa z tytułu koncesyi lub też z powodu upadłości i wykażą się celem wylegitymowania się urzędowym certyfikatem c. k. Ministerstwa kolejowego, przewożeni być muszą wraz z ich pakunkami bezpłatnie.

6. Przewóz straży cywilnej.

Dla przewozu straży cywilnej (straży bezpieczeństwa, straży skarbowej i t. p.) stosować się winny analogiczne ułatwienia taryfowe, jakie przy transportach wojskowych obowiązują.

7. Przewóz szupaśników i więźniów.

Szupaśnicy, więźniowie i inne przymusowo na koszt publiczny transportowane osoby oraz eskorta tychże, ta ostatnia i przy powrocie, przewożeni być winni za uiszczaniem opłaty zniżonej, obowiązującej każdorazowo na c. k. kolejach państwowych.

Dla tego rodzaju transportów, które umieszczone być muszą w osobnych przedziałach, ustanowić należy w porozumieniu z powołanymi władzami pewne stałe dni i pociągi.

letztere nicht besondere Fachkenntnisse erfordert, haben die Concessionäre durch das Bahnpersonale unentgeltlich mitzuwirken.

Die Concessionäre sind ferner verpflichtet, auf der concessionirten Bahn die Materialien und Requisiten der Staatstelegraphen-Anstalt nach den für Militärtransporte giltigen Tarifsätzen zu befördern, in den Stationen unentgeltlich zu lagern und zu verwahren.

Die Concessionäre sind schliesslich verpflichtet, sich bezüglich der concessionirten Bahn auch der in Aussicht genommenen, im Verordnungswege durchzuführenden Regelung der Beziehungen der Staatstelegraphenanstalt zu den Localbahnen zu unterwerfen.

5. Unentgeltliche Beförderung von Staatsbediensteten bei Dienstreisen.

Staatsbeamte, Angestellte und Diener, welche im Auftrage der die Aufsicht über die Verwaltung und den Betrieb der Eisenbahnen führenden Behörden oder zur Wahrung der Interessen des Staates infolge der Concession oder aus Gefällsrücksichten die Eisenbahn benützen und sich mit dem vom k. k. Eisenbahnministerium zum Zwecke ihrer Legitimation auszustellenden ämtlichen Certificaten ausweisen, müssen sammt ihrem Reisegepäck unentgeltlich befördert werden.

6. Beförderung der Civilwachkörper.

Für die Beförderung der Civilwachkörper (Sicherheitswache, Finanzwache etc.) haben die für Militärtransporte geltenden ermässigten Tarifsätze analoge Anwendung zu finden.

7. Beförderung von Schüllingen und Sträflingen.

Schüllinge, Sträflinge und sonstige auf öffentliche Kosten zwangsweise zur Beförderung gelangende Personen sowie deren Escorte, letztere auch auf der Rückfahrt, sind zu der hiefür jeweilig bei den k. k. Staatsbahnen geltenden ermässigten Fahrgebühr zu befördern.

Für derlei Transporte, welche stets in abgesonderten Coupes untergebracht werden müssen, sind mit den competenten Behörden bestimmte Tage und Züge zu vereinbaren.

8. Przesyłki dla państwowych zakładów chowu koni.

Dla przesyłek przeznaczonych dla państwowych zakładów chowu koni jakoteż i dla eskorty tychże — o ile nie będą ustanowione osobne ułatwienia — obowiązują zmniejszone taryfy wojskowe.

9. Ustawowe uregulowanie taryf i świadczeń na cele publiczne.

Uregulowanie taryf osobowych i towarowych (L. 1—2) jakoteż i świadczeń na cele publiczne (L. 3—8) zastrzega się każdorazowo ustawodawstwu.

Takiemu uregulowaniu winni się koncesjonarysze poddać.

8. Sendungen für Zwecke der Staatspferdezuchtanstalten.

Die für Zwecke der Staatspferdezuchtanstalten veranlassten Sendungen und deren Begleitung genießen, insoweit hiefür nicht besondere Begünstigungen festgesetzt sind, die für Militärtransporte geltenden ermässigten Tarifsätze.

9. Gesetzliche Regelung der Tarife und öffentlichen Leistungen.

Die Regelung der Personen- und Frachttarife (Z. 1—2) sowie der Leistungen für öffentliche Zwecke (Z. 3—8) bleibt der Gesetzgebung jederzeit vorbehalten. Einer solchen Regelung haben die Concessionäre sich zu unterwerfen.

Wien, am 10. August 1896.

Für den k. k. Handelsminister:

Guttenberg m. p.

Alegat 14. do sprawozd. Wydz. kraj. L. 72.767/96.

Odpis

protokołu koncesyjnego z dnia 24. marca 1896 w sprawie kolei Łupków-Cisna.

Protokoll

aufgenommen im k. k. Eisenbahnministerium am 24. März 1896.

Gegenwärtig die Gefertigten.

I. Gegenstand der Verhandlung

ist die Vereinbarung der Bedingungen für die Ertheilung der, von der Herren Hermann Ritter Czecz von Lindenwald und Stanislaus Klucki angestrebten Concession zum Baue und Betriebe der schmalspurigen Kleinbahn mit Dampftrieb von einem Punkte der Staatbahnlinie Przemyśl-Łupków zwischen Łupków und Komańcza nach Cisna.

II. Bedingungsweise Annahme der beiliegenden Entwürfe.

Nach Erörterung der einschlägigen Fragen erklären die unterzeichneten Herren Concessionswerber sich bereit, die angestrebte Concession für die Schmalspurbahn Łupków-Cisna in Gemässheit der Bestimmungen der diesem Protocolle beigehefteten Entwürfe der seinerzeit hinauszugehenden einschlägigen Kundmachung des Eisenbahnministeriums, sowie der technischen Concessionsbedingungen für dieselbe unter der Bedingung annehmen und durchführen zu wollen, dass seitens des Landesauschusses des Königreiches Galizien und Lodomerien in bindender Form die Zusicherung ertheilt wird, einen Nominalbetrag von 465.000 fl. in Prioritätsactien für die genannte Bahn zu bildenden Actiengesellschaft zum Course von mindestens 95% zu übernehmen.

III. Effective Anlagekosten.

Die effectiven Anlagekosten für die genannte Kleinbahn werden vorläufig mit 676.500 fl. inclusive eines Betrages von 110.000 fl. für Fahrpark von 19.000 fl. für Intercalarzinsen und eines effectiven Reservefondes von 22.100 fl. mit der der Massgabe veranschlagt, dass das effectiv angewendete Anlagecapital nach Fertigstellung der Bahn gehörig nachzuweisen ist, u. dass etwa erzielte Ersparnisse gegenüber dem Voranschlage entweder vom Anlagecapitale in Abzug zu bringen oder dem obgedachten Reservefonde zuzuweisen sein werden.

IV. Geldbeschaffung.

Die Beschaffung dieses effectiven Anlagecapitales soll erfolgen durch Ausgabe von auf Inhaber lautenden Actien einer für die in Rede stehende Eisenbahn zu bildenden Actiengesellschaft im Gesamtbetrage von 700.000 fl. und zwar von mit einer 4 perzentigen Vorzugsdividende ausgestatteten Prioritätsactien im Nominalbetrage von 465.000 fl., welche in Gemässheit des Beschlusses des Galizischen Landtages vom 8. Februar 1895 seitens des Landes Galizien zum Course von 95% übernommen werden sollen und von Stammactien im Nominalbetrage von 235.000 fl. für welche während der Bauzeit Intercalarzinsen nicht gezahlt und welche von den Localinteressenten *al pari* übernommen werden sollen.

Die Concessionswerber übernehmen die solidarische Haftung für die volle Zeichnung und rechtzeitige Einzahlung des Stammactiencapitales unter den mit dem galizischen Landesauschusse zu vereinbarenden, bezw. in dem Gesellschaftsstatute festzusetzenden Bedingungen.

V. Pauschalirung der Kosten der staatlichen Bauaufsicht.

Die mit dem Betrage von 1900 fl. pauschalirten Kosten für die durch staatliche Organe zu bewirkende Bauaufsicht und Collaudirung sind von den Concessionären, bezw. von der zu bildenden Actiengesellschaft an die Staatsverwaltung in den von derselben zu bestimmenden Terminen und Theilbeträgen zu vergüten.

VI. Kosten der Station zwischen Łupków und Komańcza.

Hinsichtlich der Kosten dieser behufs Anschlusses der Kleinbahn an die k. k. Staatsbahnen herzustellenden Station wird einverständlich anerkannt, dass die Herstellung der schmalspurigen Anlagen zu Lasten des Anlagecapitales der Kleinbahn, die Herstellung der normalspurigen Anlagen zu Lasten des États der k. k. Staatsbahnen zu erfolgen habe.

VII. Betrieb.

Der Betrieb auf dieser Kleinbahn soll auf Grund eines mit der Staatseisenbahnverwaltung abzuschliessenden Betriebsvertrages auf Rechnung der Concessionäre geführt werden.

Die Herren Concessionswerber erklären ihre Bereitwilligkeit unter Berücksichtigung der diesfalls mit dem galiz. Landesauschusse zu treffenden Vereinbarungen wegen des Abschlusses des im §. 12 des beiliegenden Entwurfes der Kundmachung erwähnten Vertrages betreffend die Betriebsführung der projectirten Kleinbahn durch

die Staatseisenbahnverwaltung mit eben dieser Verwaltung in Verhandlung zu treten und unterwerfen sich in dem Falle als eine Einigung mit der berufenen Verwaltungsstelle nicht zu erzielen sein sollte, der diesfalls zu treffenden Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Bei dem Abschlusse des gedachten Vertrages wird davon auszugehen sein, dass

a) die der k. k. Staatseisenbahnverwaltung aus Anlass der staatlichen Betriebsführung zu vergütenden Selbstkosten soweit als möglich localisirt verrechnet, soweit dies aber nicht thunlich sein sollte, auf möglichst einfacher Verrechnungsgrundlage ermittelt werden sollen.

b) alljährlich seitens der zuständigen k. k. Staatsbahndirektion im Einvernehmen mit dem galizischen Landesauschusse und den Concessionären ein Ausgabepräliminare festgestellt und im Falle als hierüber ein Einvernehmen nicht erzielt werden sollte, die Entscheidung dem k. k. Eisenbahnministerium vorbehalten bleiben soll;

c) von der Aufrechnung einer Vergütung oder Beitragsleistung der Kleinbahnunternehmung für die Centralverwaltungskosten der Staatseisenbahnverwaltung, sowie für die Mitbenützung bestehender Anlagen der k. k. Staatsbahnen in der Anschlussstation, sowie für die Besorgung des Stationsdienstes daselbst — ausnahmsweise und ohne Präjudiz für künftige Fälle — in Berücksichtigung des Umstandes, dass der Staat an diesen Bahnunternehmen finanziell nicht theilhaftig ist, insolange und insoweit Umgang genommen werden wird als der Reinertrag des Bahnunternehmens nicht zur vierprozentigen Verzinsung und planmässigen Tilgung des gesammten Anlagecapitals des Unternehmens hinreicht.

d) Im Falle eines Betriebsdeficites der Fehlbetrag während eines Zeitraumes von fünf Jahren den Concessionären zu stunden sein wird und nach Ablauf dieses Zeitraumes wegen der Bedeckung der bis dahin gestundeten Betriebskosten — Vergütung, sowie der weiter zu gewärtigenden Betriebskostenabgänge durch den Landesauschuss zwischen demselben und der Staatseisenbahnverwaltung und den Concessionären eine entsprechende Vereinbarung zu treffen sein wird.

e) In dem abzuschliessenden Betriebsvertrage die Möglichkeit einer anderweitigen einverständlichen Regelung des Betriebes in unpräjudizirlicher Weisen offen gelassen werde.

VIII. Beförderung von Bau und Betriebsmaterialien.

Den Concessionswerbern wird in Gemässheit der Bestimmungen in Art. I. Z. 4 des Gesetzes von 31. Dezember 1894 R. G. Bl. Nr. 2. ex 1895 die Beförderung der Bau- und Betriebsmateriele sowie der Fahr- Betriebsmittel für die Localbahn sowohl während dts Baues als des Betriebs zu den für die eigenen Regiesendungen der Staatseisenbahnverwaltung in Geltung stehenden ermässigten Tarifsätzen unter der Bedingung zugestanden, dass die hiedurch erzielten Frachtenersparnisse dem Localbahnunternehmen unmittelbar zu Gute kommen.

IX. Schlussvorbehalt.

Indem seitens der Regierungsvertreter bezüglich der Bestimmungen der gegenwärtigen Protokolls die hohe Genemmigung, Ihrer Excellenzen des Herrn Eisenbahn-Ministers und des Herrn Finanzministers vorbehalten wird, wird derselbe geschlossen, verlesen und gefertigt.

Dr. Zdenko Ritter v. Forster m. p.
k. k. Ministerialsecretär.

Alfred Ressig m. p.
k. k. Ministerial-Conceptist als Schriftführer

Die Concessionswerber:

Herman Ritter Czeez v. Lindenwald m. p.
Stanislaus Klucki m. p.

Der Director des galizischen Landeseisenbahnnamtes:

Kazimir Zaleski m. p.

Z. 3. 066I.

Wird genehmigt.

Wien am 5. Juni 1896.

Der k. k. Eisenbahnminister:

(L. S.)

Guttenberg m. p.

O d p i s

koncesyi na wąskotorową kolej Łupków-Cisna z dnia 30. października 1896
(Dz. u. p. Nr. 201).

Kundmachung des Eisenbahnministeriums vom 30. October 1896 betreffend die Concessionirung einer schmalspurigen Kleinbahn Łupków-Cisna.

Das k. k. Eisenbahnministerium hat auf Grund und in Gemässheit der Bestimmungen des Gesetzes über Bahnen niederer Ordnung vom 31. December 1894, R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895, im Einvernehmen mit den beteiligten k. k. Ministerien und dem k. k. Reichskriegsministerium dem Gutsbesitzer Herman Ritter Czecz von Lindenwald in Kozy im Vereine mit dem k. u. k. Majora. D. und Gutsbesitzer Stanislaus Klucki in Kozy die angesuchte Concession zum Baue und Betriebe einer schmalspurigen Kleinbahn mit Dampftrieb von einem geeigneten Punkte der Staatsbahnlinie Przemysł-Łupków zwischen Łupków und Komańcza nach Cisna unter den in Folgenden näher festgesetzten Bedingungen und Modalitäten ertheilt.

§. 1.

Für die concessionirte Eisenbahn werden die im Artikel V. des eingangsbezogenen Gesetzes angeführten finanzielle Begünstigung gewährt.

Die Dauer der im Artikel V, l. d, des obigen Gesetzes vorgesehener Befreiung von der Erwerb- und Einkommensteuer, von der Entrichtung der Couponstempel Gebühren, sowie von jeder neuen Staatsteuer, welche etwa durch künftige Gesetze an deren Stelle eingeführt werden sollte, wird mit fünfzehn Jahren, vom heutigen Tage an gerechnet, festgesetzt.

Bezüglich der eventuellen Umwandlung des Personen-Fahrkartenstempells in eine Perzentualgebühr hat die Bestimmung im Artikel XX., zweiter Absatz, des vorangeführten Gesetzes Anwendung zu finden.

§. 2.

Die Concessionäre sind verpflichtet, den Bau der in Eingange bezeichneten Eisenbahn sofort zu beginnen, binnen längstens einem und einem halben Jahre, vom heutigen Tage an gerechnet, zu vollenden und die fertige Bahn dem öffentlichen Verkehre zu übergeben, wie auch während der ganzen Concessionsdauer in ununterbrochenem Betriebe zu erhalten.

Für die Einhaltung des vorstehenden Baulermine haben die Concessionäre über Verlangen der Staatsverwaltung durch Erlag einer Caution von dreitausend (3000) Gulden in zur Anlegung von Pupillengeldern geeigneten Wertheffecten Sicherheit zu leisten.

Im Falle der Nichteinhaltung der obigen Verpflichtung kann diese Caution als verfallen erklärt werden.

§. 3.

Den Concessionären wird zur Ausführung der concessionirten Eisenbahn das Recht der Expropriation nach den Bestimmungen der einschlägigen gesetzlichen Vorschriften ertheilt.

Das gleiche Recht soll den Concessionären auch bezüglich jener etwa herzustellenden Schleppbahnen zugestanden werden, deren Errichtung von der Staatsverwaltung als im öffentlichen Interesse erkannt werden sollte.

§. 4.

Soweit zur Anlage der concessionirten Bahn öffentliche Strassen in Anspruch genommen werden, haben die Concessionäre die Zustimmung der zur Erhaltung dieser Strassen verpflichteten, bezw. jener Behörden oder Organe einzuholen, welche zur Ertheilung der Zustimmung zur Benützung der Strasse nach den bestehenden Gesetzen berufen sind.

§. 5.

Die Concessionäre haben sich beim Baue und Betriebe der concessionirten Bahn nach dem Inhalte der gegenwärtigen Concessionsurkunde und nach den vom Eisenbahnministerium aufgestellten technischen Concessionsbedingungen, sowie nach den diesfalls bestehenden Gesetzen und Verordnungen, namentlich nach dem Eisenbahn-Concessionsgesetze vom 14. September 1854, R.-G.-Bl. Nr. 238, und der Eisenbahn-Betriebsordnung vom 16. November 1851, R.-G.-Bl. Nr. 1 vom Jahre 1852, soweit dieselben in Gemässheit der Bestimmungen im Abschnitte B. des Gesetzes vom 31. Dezember 1894, R.-G.-Bl. Nr. 2 ex. 1895, auf Kleinbahnen Anwendung finden, dann nach den etwa künftig zu erlassenden Gesetzen und Verordnungen zu benehmen.

§. 6.

Den Concessionären wird das Recht eingeräumt, mit besonderer Bewilligung der Staatsverwaltung und unter den von derselben festzusetzenden Bedingungen eine Actiengesellschaft zu bilden, welche in alle Rechte und Verbindlichkeiten der Concessionäre zu treten hat.

Die Ausgabe von Prioritätsobligationen, welche nur auf die gesetzliche Landeswährung lauten dürfen, zum Zwecke der Ausführung der Fortsetzungsstrecke nach Kalnica oder behufs Rückzahlung des bevorrechteten Theiles des Anlagecapitals bleibt im Sinne des Gesetzes vom 31. Dezember 1894, R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895, auf Grund besonderer Genehmigung der Staatsverwaltung vorbehalten.

Dagegen wird den Concessionären das Recht eingeräumt, Prioritätsactien, welche bezüglich ihrer Verzinsung und Tilgung den Vorrang vor den Stammactien geniessen, bis zu dem von der Staatsverwaltung festzusetzenden Betrage auszugeben.

Die Dividende, welche, bevor für die Stammactien der Anspruch auf Dividende eintritt, den Prioritätsactien gebührt, wobei jedoch eine Nachzahlung aus den Erträgen späterer Jahre nicht stattzufinden hat, darf nicht höher als mit 4 Percent bemessen werden.

Die Ziffer des effectiven, sowie des Nominal-Anlagecapitals unterliegt der Genehmigung der Staatsverwaltung.

Das gesammte Anlagecapital ist innerhalb der Concessionsdauer nach einem von der Staatsverwaltung zu genehmigenden Tilgungsplane zu tilgen.

Die Gesellschaftsstatuten, sowie die Formularien der auszugebenden Stamm- und Prioritätsactien unterliegen der Genehmigung der Staatsverwaltung.

§. 7.

Die Concessionäre sind verpflichtet, dem von den österreichischen Eisenbahn-Gesellschaften abgeschlossenen Übereinkommen über die Anschaffung und Bereithaltung von Ausrüstungsgegenständen für Militärtransporte, sowie die Leistung gegenseitiger Aushilfe mit Personale und Fahrbetriebsmitteln bei Durchführung grösserer Militärtransporte beizutreten.

Ferner sind die Concessionäre verpflichtet, bei Besetzung von Dienstposten im Sinne des Gesetzes vom 19. April 1872, R. G. Bl. Nr. 60, auf gediente Unterofficiere des Heeres, der Kriegsmarine und der Landwehr Bedacht zu nehmen.

§. 8.

Staatsbeamte, Angestellte und Diener, welche im Auftrage der die Aufsicht über die Verwaltung und den Betrieb der Eisenbahnen führenden Behörden oder zur Wahrung der Interessen des Staates in Folge der Concession oder aus Gefällrücksichten die Eisenbahn benützen und sich mit den vom k. k. Eisenbahnministerium zum Zwecke ihrer Legitimation auszustellenden amtlichen Certificaten ausweisen, müssen sammt ihrem Reisegepäck unentgeltlich befördert werden.

§. 9.

Die Concessionäre sind verpflichtet, die Post, sowie die Bediensteten der Post- und Telegraphen-Verwaltung mit allen fahrplanmässigen Zügen zu befördern.

Für diese, sowie für sonstige Leistungen zu Zwecken der Postanstalt können die Concessionäre ein angemessenes, im Wege der Vereinbarung festzustellendes Entgelt in Anspruch nehmen.

Correspondenzen, welche in Beziehung auf die Verwaltung der Eisenbahn zwischen der Direction oder dem Vorstande der Eisenbahn-Unternehmung und ihren untergeordneten Organen oder von diesen untereinander geführt werden, dürfen durch die Bediensteten der Bahnstalt befördert werden.

§. 10.

Die Dauer der Concession mit dem im §. 9. lit. b des Eisenbahn-Concessionsgesetzes ausgesprochenen Schutze gegen die Errichtung neuer Bahnen wird auf sechzig (60) Jahre, vom heutigen Tage an gerechnet, festgesetzt, und sie erlischt nach Ablauf dieser Frist.

Die Concession kann von der Staatsverwaltung auch vor Ablauf der obigen Frist als erloschen erklärt werden, wenn die im §. 2. festgesetzten Verpflichtungen bezüglich der Inangriffnahme und Vollendung des Baues, dann der Eröffnung des Betriebes nicht eingehalten werden, sofern eine etwaige Terminüberschreitung nicht im Sinne des §. 11. lit. b des Eisenbahn-Concessionsgesetzes gerechtfertigt werden könnte.

§. 11.

Das §. 8. des Eisenbahnconcessionsgesetzes vom 14. September 1854, R. G. Bl. Nr. 238, normirte staatliche Heimfallsrecht findet in Ansehung der concessionirten Eisenbahn keine Anwendung.

§. 12.

Der Betrieb der den Gegenstand dieser Concessionsurkunde bildenden Bahn wird vom Staate für Rechnung der Concessionäre geführt.

Die Modalitäten dieser Betriebsführung werden durch einen zwischen der Staatsverwaltung und den Concessionären abzuschliessenden Betriebsvertrag geregelt.

§. 13.

Die Staatsverwaltung ist berechtigt, sich die Überzeugung zu verschaffen, dass der Bau der Bahn, sowie die Betriebseinrichtung in allen Theilen zweckmässig und solid ausgeführt werde, und anzuordnen, dass Gebrechen in dieser Beziehung hintangehalten und rücksichtlich beseitigt werden.

§. 14.

Der Staatsverwaltung wird das Recht vorbehalten, wenn ungeachtet vorausgegangener Warnung wiederholt eine Versetzung oder Nichtbefolgung einer der in der Concessionsurkunde, in den Concessionsbedingungen oder in den Gesetzen auferlegten

Verpflichtungen vorkommen sollte, die den Gesetzen entsprechenden Massregeln dagegen zu treffen und nach Umständen noch vor Ablauf der Concessionsdauer die Concession für erloschen zu erklären.

Guttenberg m. p.

D. j. w.

Aleg. 16. do sprawozd. Wydz. kraj. L. 72.767/96.

Od p i s

pisma Wydziału krajowego z dnia 1. września 1896, L. 53.236
do c. k. Ministerstwa kolejowego we Wiedniu.

Mit Bezug auf den hohen Erlass von 14. August d. J. Zl. 7167 in Betreff der materiellen Förderung, beziehungsweise Einbeziehung des vom Fürsten Andreas Lubomirski und Consortes angestrebten Localbahnprojectes Przeworsk-Bachórz in die Localbahnaction des Landes Galizien, beehren wir uns einem hohen k. k. Eisenbahnministerium die ergebenste Mittheilung zu machen, dass wir in Anbetracht der Wichtigkeit der geplanten Localbahn für die Förderung des landwirthschaftlichen und industriellen Interesses einer entwickelungsfähigen Gegend und insbesondere für die Hebung der in unserem Lande weitzurückgebliebenen Zuckerindustrie, die Absicht haben der Linie Przeworsk-Bachórz in unseren Localbahn-Programme die erste Stelle nach dem bereits von Landtage beschlossenen Localbahnen einzuräumen und uns demnach mit dem Fürsten Andreas Lubomirski ausgearbeiteten Bahnprojecte ernstlich zu befassen gedenken.

Um vor allem die Gewissheit zu erlangen, dass die Finanzierung des gedachten Bauunternehmens in sicherer Aussicht genommen werden kann, haben wir den Concessionswerber aufgefordert, im Sinne des §. 2. des Landesgesetzes vom 17. Juli 1893. L. G. Bl. Nr. 42, betreffend die Förderung des Eisenbahnwesens niederer Ordnung, sich über das voraussichtliche Ausmass der finanziellen Betheiligung der interessirten Faktoren, dh. der Bezirke, Gemeinden, Gutsgebiete und Privatpersonen, zu vergewissern.

Daraufhin wurde uns seitens des Concessionswerbers eine Zusammenstellung der von den interessirten Faktoren zugesicherten finanziellen Beiträge im Betrage von 140.000 G. mit der Erklärung vorgelegt, dass noch ein weiterer Betrag von 40.000 G. in sicherer Aussicht steht, so dass die Beitragsleistung der Interessenten in *al pari* zu übernehmenden Stammactien den Betrag von rund 180.000 G. erreichen dürfte.

Nachdem dieser Gesamtbetrag beiläufig den zehnten Theil der Gesamtkosten decken dürfte und eine wesentlich weiter gehende Beitragsleistung seitens der Interessenten nicht erwartet werden kann, würde das Zustandekommen der projectirten Localbahn von der Ausgiebigkeit der Subvention des Staates und des Landes abhängen, welche zusammen genommen $\frac{9}{10}$ der Gesamtkosten zu betragen hätten.

Da nun die Beitragsleistung des Landes in keinem Falle $\frac{2}{3}$ der Gesamtkosten, in Prioritätsobligationen übersteigen kann, so müsste die Beitragsleistung des Staates abzüglich jener der Interessenten, beiläufig 420.000 fl. in Stammactien betragen, damit an die Ausführung des Bahnprojectes auch nur gedacht werden könne.

Nachdem die projectirte Linie, welche von der Station Przeworsk der Karl Ludwig Bahn ausgehend, voraussichtlich mit der Zeit zur Station Sanok der Trans-

wersalbahn verlängert werden würde, eine grosse Bedeutung von militärischen und Landespolitischen Gesichtspuncte aus — haben dürfte, glauben wir dass die h. k. k. Regierung das Opfer von einigen hunderttausend Gulden nicht scheuen wird um das Zustandekommen dieser auch für die allgemein staatlichen Interessen äusserst wichtigen Bahnverbindung zu ermöglichen.

Sobald uns eine zu willfährige Erklärung des k. k. Eisenbahnministeriums zukommt, werden wir sofort die Rentabilität der geplanten Bahn einer eingehenden Prüfung unterziehen und im Falle eines günstigen Ergebnisses in ernstliche Erwägung ziehen ob und wann wir dem hohen Landtage einen Vorschlag in Betreff der Ertheilung einer finanziellen Unterstützung aus Landesmitteln zu ertheilen in der Lage sind.

Laut der uns von Concessionswerber gemachten Mittheilung hofft derselbe, auf Grund der zwischen ihm und den beteiligten hohen k. k. Ministerien in Wien gepflogenen Verhandlungen und in Anbetracht der Wichtigkeit der von ihm projectirten Localbahn für die allgemeinen und Staatsinteressen, auf die Ertheilung einer finanziellen Unterstützung aus Staatsmitteln in der Höhe von mindestens 500.000 fl. ö. W. zuversichtlich rechnen zu dürfen worauf wir zu bemerken die Ehre haben, dass dieser Betrag kaum hinreichen dürfte.

Dies vorausgeschickt ersuchen wir ergebenst das hohe k. k. Eisenbahnministerium uns baldigst seinen hohen Beschluss bekannt geben u. eventuell eine Einladung zur mündlichen Austragung der Angelegenheit zukommen zu lassen.

SPRAWOZDANIE

z czynności

Departamentu V. Wydziału krajowego

za czas od listopada 1895 do listopada 1896 roku

z alegatami I. — VII.

SPRAWOZDANIE

o

Wydział Krajowy

1917

Departament V.

Szef departamentu dr. Franciszek Hoszard, członek Wydziału krajowego.

Wydatki na cele zdrowia publicznego. **Al. I.** W roku 1895 wydał fundusz krajowy na cele zdrowia publicznego kwotę 1,152.674. Kwota ta jest większą od kwoty preliminowanej budżetem o 77.762 zł. od kwoty wydanej w r. 1894 większą o 114.771 zł. a od kwoty wydanej w 1878 roku większą o 345.724 zł.

W szczególności wypłacił fundusz krajowy:

z Rubr. III. za koszta leczenia	1,026.494 zł.
„ „ IV. za szczepienie ochronne	72.259 „
„ „ V. za leki podczas epidemii	16.653 „
„ „ VI. na zasiłki dla zakł. leczn.	4.900 „
„ „ IX. na dotacye zakładów	124.414 „
Razem	<u>1,244.720 zł.</u>

Na to wpłynęło:

z Rubr. IV. Nadwyżka od szpit. w Krakowie	51.498 zł.
„ „ „ od zakład. w Kulparkowie	28.951 „
„ „ V. Zwroty od szpitali prowincjonalnych	10.586 „
„ „ „ „ gmin	445 „
„ „ XI. „ „ za rachunki aptekarskie	566 „
Razem	<u>92.046 zł.</u>

Po strąceniu tej kwoty, która weszła do dochodów od wyplaconych 1,244.720 zł. pozostaje czysty wydatek 1,152.674 zł. W porównaniu z r. 1894 wyplacono w r. 1895 z rubr. III. funduszu krajowego za koszta leczenia ubogich o 87.336 zł. więcej; z rubr. IV. o 1743 zł. więcej z rubr. VI. (zakł. dobr.) o 500 mniej, z rubryki zaś V., za koszta podczas epidemii i urządzania okręgów sanitarnych o 6504 zł. więcej, wreszcie w rubr. XI., na dotacye zakładów o 27.008 więcej; wogóle zaś o 122.091 zł. więcej.

W dochodach wpłynęło do funduszu krajowego nadwyżek od szpitala św. Łazarza w Krakowie o 20.436 zł. więcej aniżeli w r. 1894, od zakładu obłąkanych w Kulparkowie o 352 zł. więcej aniżeli w roku poprzednim. Zwroty od gmin za zaległe koszta leczenia z lat przed rokiem 1875, kiedy jeszcze gminy ponosiły połowę kosztów leczenia za swoich ubogich wynosiły o 155 zł. mniej niż było preliminowano i o 176 zł. więcej aniżeli w r. 1894.

W porównaniu z rokiem 1878 wynik wydatków rzeczywistych w roku ubiegłym był o 345.724 zł. większym, a to dlatego że nasze zakłady lecznicze liczyły o 28.827 chorych więcej niż w r. 1878 a dni leczenia było także o 902.557 więcej.

Al. II. Wszystkie szpitale publiczne w kraju rozporządzały 4432 łózkami. Chorych pielęgnowano we wszystkich naszych zakładach leczniczych 55.615 to jest o 3.932 więcej, aniżeli w roku poprzednim. Dni leczenia było 1,487.300 to jest o 60.975 więcej, aniżeli w r. 1894. Umarło 4.393. W szczególności odsetek śmiertelności chorych wynosił w szpitalach krajowych 8.4, u położnic wraz z ginekologicznymi 1.2, u obłąkanych 11.2. U dzieci 21.0, w szpitalach prowincjonalnych 67 a wogóle we wszystkich zakładach leczniczych 7.8%. Cała kuracya chorego trwała przeciętnie w zakładach krajowych 21.5, w prowincjonalnych 22.8, w zakładach po-

łożnic 18,0, w zakładach dla obłąkanych 155, w szpitalach dla dzieci 27,8 dni. Ilość chorych leczonych dziennie wynosiła w szpitalach krajowych 1.212, w prowincjonalnych 176, w zakładach położnic 126, w zakładach dla obłąkanych 783, w szpitalach dla dzieci 184, we wszystkich zaś zakładach leczniczych 4.074.

Wydatki wynosiły z pominięciem szpitali dla dzieci 928.242 zł.; z tych przypada na szpitale krajowe 330.678, na zakłady położnic 39.877, na zakłady obłąkanych 223.778, na szpitale prowincjonalne 333.909. Oprócz tego subwencyonował fundusz krajowy szpitale dla dzieci kwotą 35.498 zł.

Cała kuracja chorego kosztowała przeciętnie w szpitalach krajowych 16 zł. 12 ct., w prowincjonalnych 11 zł. 81 ct., w zakładach położnic 15,52, w zakładach dla obłąkanych 121 zł. 42 ct. Koszt dnia leczenia wynosił: w krajowych 74,7, w prowincjonalnych 51,7, w zakładach położnic 86,1, w zakładach obłąkanych 78,2. Żywienie chorych kosztowało w szpitalach krajowych 25,2 ct dziennie, w prowincjonalnych 19,2, w zakładach położnic 24,3, w zakładach dla obłąkanych 27,9.

W 1895 r. wypłacił fundusz krajowy za utrzymanie podrzutków i placę żywicieli 25.904 zł. 60 ct a mianowicie:

za	4	dzieci	we	Lwowie	. . .	117	zł.	84	ct
"	22	"	w	Krakowie	. . .	1.167	"	20	"
"	320	"	w	Wiedniu	. . .	24.080	"	91	"
"	8	"	w	Pradze	. . .	538	"	65	"

Zapomogi dla położnic udzielono we Lwowie 5.670 zł., w Krakowie 3.282 zł.

Al. III.

Wykaz (Al. III.) wydatków w trzech naszych zakładach krajowych w r. 1895 porównuje te wydatki, które wpływają na koszty właściwego utrzymania chorego i dają dokładny obraz gospodarności zarządu. Okazuje się z niego że utrzymanie chorego kosztowało najtaniej w szpitalu św. Łazarza w Krakowie, wynosiło bowiem 73,01 zł., następnie w szpitalu lwowskim koszt wynosił 78,04, a w końcu w zakładzie dla umysłowo chorych w Kulparkowie 81,79. Żywienie samo w szpitalu św. Łazarza kosztowało 26,39 t. j. taniej, aniżeli w r. 1894 o 0,39 ct.; w szpitalu lwowskim 25,29 czyli taniej o 2,12 ct., nareszcie w zakładzie kulparkowskim 27,37 to jest o 1,27 ct. taniej aniżeli w poprzednim roku.

Dla porównania kosztu wiktuałów w trzech zakładach krajowych Al. IV. załączamy wykaz (Al. IV.)

Wydatki
na koszt
leczenia
ubogich.

Al. V.

Wydatki z Rubryki III. budżetu krajowego na koszty leczenia ubogich, które wynosiły w r. 1872 — 247.514 zł., a w r. 1875, to jest po przyjęciu kosztów leczenia w całości na fundusz krajowy — 292.611 zł. w dwadzieścia cztery lata urosły do kwoty 1,026,494 to jest o 71,5% (Alegat V.) W ciągu tego czasu ilość chorych pielęgnowanych w tych szpitalach urosła o 72%, a ilość dni leczenia o 69%. Takie wzrastanie wydatków jakkolwiek bardzo znaczne w stosunku do budżetu krajowego ujawnia się we wszystkich prowincjach Monarchii, jako następstwo wzrastania ludności, zwiększanie się wskutek tego ilości ubogich, polepszenie stanu szpitali i podwyższenie taks tak w zagranicznych jak w krajowych szpitalach. Jednak porównując kraj nasz z Czechami i Styryą można się przekonać że wzrost ten jest daleko mniejszy u nas aniżeli w tych prowincjach. Na dowód tego przytaczamy wykaz porównawczy za pięć lat ostatnich, zrobiony w naszym biurze statystycznym

Koszta leczenia ubogich chorych od r. 1888 do r. 1892 podług Oesterreichische Statistik „Sanitätswesen“															
Rok i rodzaj szpitala	Galicya					Czechy					Styrya				
	Łiósó szpít.	Leczone	Dni leczenia	Koszt	Na dzień	Łiósó szpít.	Leczone	Dni leczenia	Koszt	Na dzień	Łiósó szpít.	Leczone	Dni leczenia	Koszt	Na dzień
Szp. powsz.	25	36.526	854.170		0.62	62	58.776	1,353.068		0.80	13	20.623	528.693		0.69
Zakł. obłak.	2	1.803	215.827		0.79	4	3.956	996.802		0.69	1	1.204	307.022		0.83
Zakł. położ.	2	1.177	25.102		1.03	1	3.202	62.586		.36	1	479	10.306		1.07
1888	29	39.006	1,095.099	733.637		67	65.934	2,412.456	1.449.834		15	22.306	846.021	272.715	
Szp. powsz.	26	38.381	934.488		0.60	62	61.686	1,393.388		0.73	13	21.032	536.498		0.72
Zakł. obłak.	2	1.400	229.781		0.81	4	4.452	1,103.272		0.61	1	1,243	328.852		0.81
Zakł. położ.	2	1.416	27.147		0.91	1	3.105	63.112		1.37	1	518	10.535		1.70
1889	30	41.197	1,191.416	807.205		67	69.243	2,559.772	1,388.604		15	22.793	875.885	293.011	
Szp. powsz.	26	39.989	904.195		0.64	66	64.557	1,519.651		0.75	13	23.141	580.494		0.70
Zakł. obłak.	2	1.514	215.649		0.72	4	4.498	1,095.952		0.70	1	1,300	344.781		0.74
Zakł. położ.	2	1.411	22.943		1.03	1	3.304	62.504		1.33	1	518	11.400		0.99
1890	30	42.914	1,142.787	847.135		71	72.359	2,678.107	1,364.835		15	24.959	936.675	302.299	
Szp. powsz.	26	42.980	981.944		0.62	66	66.070	1,484.069		0.75	14	24.635	624.654		0.77
Zakł. obłak.	2	1.630	257.573		0.83	5	4.848	1.169.503		0.70	1	1,313	352.068		0.74
Zakł. położ.	2	1.668	27.116		0.88	1	3.346	65.240		1.34	1	638	13.864		1.02
1891	30	46.288	1,266.633	851.239		72	74.264	2,718.812	1,304.036		16	26.586	990.586	326.012	
Szp. powsz.	26	45.659	1,016.604		0.64	68	70.065	1,522.554		0.85	14	26.496	671.603		0.79
Zakł. obłak.	2	1.652	268.519		0.84	5	5.614	1,275.231		0.78	2	1,564	364.841		0.77
Zakł. położ.	2	1.530	25.484		0.99	1	3.440	70.092		1.34	1	594	11.478		1.05
1892	30	48.841	1,310.607	859.226		74	79.119	2,867.867	1.531.723		17	28.654	1,047.922	357.979	
od 1888—1892 przyrosło	1	9.831	215.508	125.589		7	13.185	455.421	81.880		2	6.348	201.901	85.264	
% przyrostu	—	25.24	19.68	17.10			20.00	18.88	5.65			28.46	23.37	31.28	

Z tego wykazu widać, że w Czechach mających ludność mniejszą jak w Galicyi o 830 tysięcy, wydatek na szpitale jest prawie o trzy razy tak wielkim jak u nas, a w Styryi, mającej ludność pięć razy mniejszą, wydatek jest tylko o 2½ razy niższy.

Czy te wydatki na szpitale wydały należyte rezultata odpowiadają także cyfry. W całym kraju śmiertelność wynosiła w 1873 r., 56.8 na tysiąc

w 1893 28.1 „ „

We wszystkich szpital. w Galicyi umierało w 1873 r. 124 na tysiąc.

w 1895 „ 78 „ „

Śmiertelność więc obniżyła się o 4.6%.

Dla porównania stosunków szpitalnych i wydatków na zakłady lecznicze w różnych prowincjach monarchii załączamy następującą tablicę ułożoną w statystycznym biurze Wydziału krajowego.

Tablica ta (na str. 6.) ułożona na podstawie „Oesterreichischen Statistik“ herausgegeben von der k. k. statistischen Central-Commission.

Jeden szpital w Galicyi przypada na 22.300 ludności, według rosyjskiego centralnego komitetu statystycznego w europejskiej Rosyi jeden szpital przypada na 20 tysięcy ludności.

Okólnik
c. k. Namie-
stnictwa
w sprawie
zaległych
kosztów
leczenia.

Załatwiając sprawozdanie komisji sanitarnej z czynności Wydziału krajowego Wys. Sejm na posiedzeniu 31. stycznia 1896 powziął uchwałę, wzywającą c. k. Rząd, aby polecił organom podwładnym ściągać bezwzględnie wykazywane zaległe koszta leczenia. Z tego powodu c. k. Namiestnictwo wydało dnia 27. marca 1896 L. 20.636 okólnik do Starostw, przypominając im okólniki z r. 1881 i 1886 i polecając starać się usilnie aby sprawy kosztów leczenia z wszelkim możliwym pospiechem były traktowane i utrzymywane w Starostwie w ewidencji, aż do merytorycznego ich załatwienia, a to w celu zapobieżenia temu, aby sprawy, których ostateczne załatwienie natrafia na przeszkody, nie poszły w zapomnienie i odwołkę. LW. 22.719/96.

Prowincye	Ilość zakładów dla chorych			Ilość łóżek			Ludność w 1892 roku	Jedno łóżko przypada na mieszkańców	Wydatki krajowe w sociejszem znaczeniu	Koszta leczenia ubogich chorych	Wydatek na jednego mieszkańca	Koszt dnia leczenia	Procent śmiertelności
	Powszechne szpitale	Prywatne	Razem	Powszechne szpitale	Prywatne	Razem							
Dolna Austrya . . .	31	66	97	8.273	2.845	11.118	2,705.120	243	8,161.550	433.956*)	0.16	1.25	10.1
Górna "	7	38	45	1.061	1.066	2.127	788.383	371	1,053.144	100.049	0.13	0.97	6.8
Salcburg "	3	15	18	320	461	781	173.880	223	506.366	22.320	0.13	1.14	6.9
Styrya	17	51	68	3.346	1.468	4.814	1,288.444	268	5,074.986	357.959	0.28	0.79	6.3
Karyntya	5	12	17	838	245	1,033	360.201	333	1,093.564	52.245	0.15	0.65	6.1
Kraina	3	10	13	596	290	886	499.235	563	884.196	82.428	0.17	0.52	8.1
Tryest	3	3	6	1.398	165	1.563	157.734	101	3,072.029	403.076	2.56	0.92	10.0
Gorycyja i Gradyska	4	2	6	500	185	685	220.534	322	225.133	64.007	0.28	0.65	10.2
Istrya	3	1	4	420	14	434	314.144	724	365.440	66.709	0.21	0.86	6.1
Tyrol	28	23	51	3.057	820	3.877	922.491	235	813.114	73.470	0.08	0.87	6.6
Czechy	74	85	159	10.053	1.995	12.048	5,875.140	488	13,705.827	1,531.723	0.26	0.85	3.3
Morawa	15	54	69	3.663	1.309	4.972	2,291.492	461	6,082.926	711.605	0.31	0.85	8.0
Szląsk	4	19	23	434	459	893	614.063	688	663.064	173.605	0.28	1.10	9.2
Galicja	30	54	84	3.737	1.453	5.190	6,704.517	1292	6,791.229	859.226**)	0.13	0.61	8.4
Bukowina	6	2	8	452	71	523	656.139	1255	203.358	68.167	0.10	0.93	6.2
Dalmacja	9	—	9	634	—	634	534.934	844	523.274	15.406	0.03	0.78	7.3
Razem	242	435	677	38.782	12.846	51.628	24,106.481	467	49,219.230	5,015.951	0.21	0.91	8.4

*) Koszta szpitala powszechnego w Wiedniu nie są wliczone, jako zakładu niekrajowego.

***) Ogólny wydatek na szpitale.

W sprawie
ściągnięcia
kosztów
leczenia.

Z powodu specjalnego wypadku odezwą z dnia 18. września 1895. L. 56.475 odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa z zażaleniem, że wielu c. k. Starostów odmawia egzekucji własnych orzeczeń, wydanych co do obowiązku ponoszenia kosztów leczenia, odsyłając fundusz krajowy z pretensjami swemi do drogi sądowej, a to z powodu mylnej interpretacji re-skryptu ministeryalnego z d. 14. grudnia 1872. L. 16.961. intymowanego okólnikiem c. k. Namiestnictwa z 31. grudnia 1872. L. 60.088. W skutek tego c. k. Namiestnictwo celem zapobieżenia powtarzania się w przyszłości podobnych wypadków, wydało okólnik do wszystkich c. k. Starostów, wskazując im, że jeżeli obowiązek ponoszenia kosztów leczenia opiera się na prawie publicznem, względnie na orzeczeniu władzy administracyjnej, na ten czas orzeczenie podobne po myśli §. 3. ces rozp. z 20. kwietnia 1854. dz. p. p. Nr. 96 w drodze politycznej egzekucji ma być bezwzględnie wykonane. Rozporządzenie zaś ministeryalne z d. 14. grudnia 1872. L. 16.961 tyczy się tylko zwrotu kosztów leczenia od osób do tego według ustawy cywilnej obowiązanych, w których to wypadkach ingerencya c. k. Starostw ogranicza się na wezwanie obowiązane do zapłacenia kosztów leczenia, a gdyby on odmówił zapłacenia, natenczas należy stronę skarżącą odesłać z jej pretensją na drogę sądową. (LW. 521/96).

Oddanie czę-
ści szpitala
św. Łazarza
na szkołę
położnych.

Dnia 1. stycznia b. r. na polecenie nasze oddał Dyrektor szpitala św. Łazarza część oddziału położniczo ginekologicznego Dziekanowi Wydziału lekarskiego uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie na cele szkoły położnych. Część ta zawiera 29 łóżek. LW. 656/96.

W sprawie
odbierania
umysłowo-
chorych
z zakładu.

Zdarzało się często, że gminy, które umysłowo chorym przyznały prawo swojszczyzny i dla nich świadectwo ubóstwa i przynależności wystawiły, gdy Dyrekcyja zakładu dla umysłowo-chorych w Kulparkowie domagała się odebrania chorego z Zakładu wzbraniały się odebrać, wskazując inną gminę, jako gminę przynależności. Podobne postępowanie narażało fundusz krajowy na znaczne straty, gdyż chory, nie kwalifikujący się do dalszego leczenia, dopokąd zakwestyonowane prawo jego przynależności nie zostanie sprawdzone, musi być utrzymywany kosztem funduszu krajowego w Zakładzie dla umysłowo-chorych.

Dla zapobieżenia na przyszłość podobnemu nieprawidłowemu postępowaniu c. k. Namiestnictwo, na prośbę naszą, wydało okólnik do wszystkich starostów, aby wezwali natychmiast wszystkie zwierzchności gminne,

aby jak najdokładniej sprawdzały prawo przynależności osób umysłowo-chorych, przyjętych na leczenie do Zakładu w Kulparkowie, w razie bowiem gdy gmina uzna raz dotyczącego chorego za przynależnego, musi go następnie na żądanie Dyrekcyi tegoż Zakładu odebrać z Zakładu, względnie zwrócić funduszowi krajowemu kosztą jego odstawienia z Zakładu do gminy. Wszelkie następne przedstawienia, że chory do innej gminy przynależy, ten skutek odniosą, że wprawdzie chory zostanie zatrzymany w Kulparkowie aż do ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy jego przynależności, lecz gmina, która mu pierwotne prawo przynależności przyznała, stosownie do §. 43. ustawy z 3. grudnia 1863. Dz. u. p. Nr. 205, obowiązana będzie ponieść kosztą jego utrzymania w Zakładzie kulparkowskim za czas od terminu wyznaczonego przez Dyrekcyę Zakładu do odebrania chorego. L. W. 7.510/96.

W sprawie
kliniki
chirurg.
uniwersy-
tetu lwow-
skiego.

C. k. Namiestnictwo we Lwowie odezwą z d. 6. lutego 1896. roku uwiadomiło nas, że p. Minister wyznań i oświecenia oświadczył reskryptem z 12. stycznia 1896. do L. 21.917, że preliminowane na kwotę około 10.000 zł. kosztą budowy drugiej (aseptycznej) sali operacyjnej przy budującej się na koszt krajowego funduszu klinice chirurgicznej Wydziału lekarskiego c. k. uniwersytetu we Lwowie, nie mogą być przyjęte na etat państwowy ministerstwa oświecenia, albowiem projektowana dobudowa, której potrzebę J. E. p. Minister w obec przedstawionych okoliczności istotnie uznaje, nie jest spowodowaną specjalnymi wymogami nauki klinicznej, lecz w pierwszej linii okazuje się potrzebną i wskazaną ze względu na interesa szpitalno-hygieniczne i sanitarne. O ile zaś wybudowanie takiej drugiej sali operacyjnej względnie wykładowej ma także służyć do celów klinicznych, to w tej mierze stosowny udział skarbu państwa w kosztach budowy został już ustalonym w umowie zawartej z Wydziałem krajowym, zatwierdzonej reskryptem ministeryalnym z 2. lipca 1891. r. L. 11.788. Stosownie do postanowień tej umowy przyzwolono już kwotę 50 tysięcy zł. na rok 1895. tytułem pierwszej raty na kosztą budowy klinicznych.

W następstwie tej odpowiedzi c. k. Namiestnictwo wezwowało nas, abyśmy sprawę budowy drugiej sali operacyjnej w pawilonie kliniki chirurgicznej ponownie wzięli pod rozwagę i oświadczyli się, czy i o ile sala ta będzie wybudowaną na koszt funduszu krajowego.

W odpowiedzi na tę odezwę oświadczyliśmy, że Wydział krajowy z powodów przytoczonych w odezwie z d. 11. kwietnia 1895. do L. 24.366, nie może zarządzić budowy drugiej, względnie trzeciej sali operacyjnej w klinice chirurgicznej kosztem funduszu krajowego. Do motywów uzasadniających to postanowienie, a zawartych w powyższej odezwie, dodaliśmy, że umowa z c. k. Administracją Państwa w przedmiocie budowy klinik, której poszczególne warunki poprzedziły wszechstronne studia i opinie kół fachowych, w ustępie co do ubikacyj potrzebnych dla kliniki chirurgicznej, nie nakłada na Wydział krajowy obowiązku budowy sali aseptycznej. Gdy zaś zapewniony art. XIII. tej umowy udział Skarbu państwa w kosztach budowy i adaptacji klinik, wyrażony w ogólnej kwocie 150.000 zł. stanowi tylko częściowe pokrycie kosztów budowy i urządzeń klinik ściśle w granicach tej umowy wykonać się mających, przeto niepodobna rozciągnąć tej subwencji na pokrycie kosztów wynikających z żądań dodatkowych, umową nieobjętych, zwłaszcza gdy jak to oznajmiłszy c. k. Namiestnictwu uwzględnienie zmian i ulepszeń proponowanych w odezwie z 23. stycznia 1895. L. 4.632 spowodowało już przekroczenie przez W. Sejm kredytu uchwalonego na budowę klinik. Nadto podnieśliśmy, że sali takiej nie posiadają inne kliniki, a tem mniej szpitale i że według zdania, zasiągniętego również ze strony fachowych znawców, urządzenie jej nie jest koniecznem dla celów szpitalnych, a pożądanem być może chyba tylko ze względów dydaktycznych, a więc ściśle klinicznych. L. W. 10.483/96.

Klinika
położ.-ginek.
w Krakowie.

C. k. Radca Namiestnictwa p. T. Szawłowski przybył do Wydziału krajowego z zapytaniem, czy Wydział krajowy uznaje konieczność budowy zakładu dla położnic w Krakowie, czy i kiedy zamierza wystąpić przed Wysokim Sejmem z projektem tej budowy, a nareszcie czy w tym budynku

i pod jakimi warunkami mogłaby być pomieszczoną klinika położniczo-ginekologiczna uniwersytetu krakowskiego i szkoła akuszerok. Zgodnie z opinią Wydziału krajowego Dr. Hoszard oświadczył, że Wydział kraj. nie zamierza w najbliższym czasie iść do Sejmu z żądaniem o fundusze na tę budowę, ponieważ wydatki na budowę klinik i domu administracyjnego przy lwowskim szpitalu, tudzież subwencye na budowę niektórych szpitali prowincjonalnych obciążają budżet szpitalny w tak wysokim stopniu, iż nie ma nadziei, aby Sejm na tę budowę fundusz zawotował. Skoro jednak Wysoki Sejm przychyli się do udzielenia kredytu na te budowy, samo z siebie rozumie się, że w niej znajdą pomieszczenie tak klinika położniczo-ginekologiczna jak i szkoła akuszerok pod warunkami w swoim czasie bliżej określić się mającymi. Delegat c. k. Namiestnictwa oświadczenie to przyjął do wiadomości. LW. 72.785/95.

O surowicy antydiftery-
tycznej. Petycyę L. 259 prof. Dra Bujwida o przyznanie subwencji rocznej w kwocie 2.000 zł. w zamian za dostarczanie na potrzeby szpitali krajowych bezpłatnie surowicy przeciwdifterytycznej do 3.000 dawek rocznie, Wysoki Sejm odstąpił nam do załatwienia. Oznajmiliśmy prof. Bujwidowi, iż zawezwaliśmy zarządy wszystkich szpitali krajowych i prowincjonalnych, aby w razie potrzeby zakupywały surowicę przeciwbłoniczną w jego zakładzie higienicznym. LW. 11.431/9.

Odnowienie kontraktu. Na przedstawienie Dyrekcji szpitala św. Łazarza w Krakowie przedłużaliśmy umowę na rok jeden z Towarzystwem Opieki szpitalnej dla dzieci w sprawie pomieszczenia mamek i osesków w szpitalu św. Ludwika. LW. 67.752/96.

Rezultaty szczepienia. C. k. Namiestnictwo uwiadomiło nas, że na podstawie obliczeń z całego kraju wynik przyjmowania się krowianki w roku ubiegłym był następujący: 1. Zakład Kretowicza: wynik pomyślny u szczepionych 97,8% u rewakcyonowanych 86,8%; 2. Zakład Kubickiego: Wynik pomyślny u szczepionych 94,6%, u rewakcyonowanych 84,1%; 3. Zakład Dra Barańskiego: Wynik pomyślny u szczepionych 92,9%, u rewakcyonowanych 78,4%. LW. 18.200/96.

Szkoła dozorczyń. Dnia 7. stycznia b. r. w obec posłów: Trzecieckiego, Marchwińskiego, Pohoreckiego, Gołuchowskiego, Jordana, Jaklińskiego i Hoszarda odbyły się egzamina siedmiu uczenic szkoły dozorczyń urządzonej przy lwowskim szpitalu: trzy z nich otrzymały stopień uzdolnienia znakomitego, a cztery uzdolnienia bardzo dobrego, w końcu zaś lipca b. r. jeszcze sześć dozorczyń po egzaminie uznane zostały za kwalifikujące się do obsługi chorych.

Koszta pielęgnowania pokąsanych przez wściekle zwierzęta. W ciągu dwóch lat od czasu urzędzenia przez prof. Dra Bujwida w Krakowie zakładu szczepień ochronnych od wściekliczyny, korzystało z leczenia 144 osób i wszystkie, z wyjątkiem dwóch spóźnionych przypadków u dzieci, zostały zdrowe. Wysoki Sejm wyznaczył w r. 1896. stałą roczną subwencję dla zakładu w kwocie 600 zł., oraz jednorazowy zasiłek w kwocie 400 zł. na pokrycie kosztów pierwszego urzędzenia.

W dalszym ciągu dla wyjaśnienia, jak postępować należy co do kosztów pielęgnowania pokąsanych przez zwierzęta wściekle, uwiadomiliśmy Dyrektora szpitala św. Łazarza, iż pokąsani mają być utrzymywani za takse taką samą, jak inni chorzy w szpitalu, a to na koszt prawnie do tego zobowiązanych. Zakład zaś produkcji szczepianki, otrzymując subwencję od Wysokiego Sejmu, nie ma prawa żądać od szpitala wynagrodzenia za szczepienie. LW. 22.160.

Czynsz za ubikacje zajęte pod szkołę położniczą we Lwowie. Dnia 21. kwietnia 1896. do L. 25.862 odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie u c. k. Skarbu Państwa potrzebnego funduszu na zapłatę czynszu za lokalności zajęte na wyłączny użytek c. k. szkoły położniczych (w nowozbudowanym krajowym zakładzie położniczym, otwartym od marca 1895. roku, a mianowicie: 1. z tytułu czynszu za salę wykładową z przyległymi ubikacjami, tudzież za dwa pokoje inspekcyjne

rocznie 360 zł.; 2. za opał i oświetlenie tychże ubikacyj 150 zł.; 3. za mydło, karbol i sublimat używane do mycia rąk rocznie 150 zł.; czyli ogółem 660 zł. rocznie, od dnia zajęcia powyższych ubikacyj przez c. k. szkołę położnych. Nie żądaliśmy natomiast żadnego odszkodowania za pościel i sprzęty szpitalne, używane przez uczennice szkoły, tudzież zwrotu za zniszczone naczynia. C. k. Namiestnictwo uwiadomiło nas, że żądanie nasze przedstawiło ministerstwu z poparciem.

Okręgi
sanitarne.

Na posiedzeniu dnia 17. stycznia 1896. Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do utworzenia w r. 1896. dalszych 23 okręgów sanitarnych. Wskutek tego odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa z prośbą o opinię w myśl §§. 4. i 5 ustawy o gminnej służbie zdrowia (Dz. u. kr. 1891. Nr. 17). Po porozumieniu z c. k. Namiestnictwem ustanowiliśmy dalszą seryę okręgów sanitarnych w następujących powiatach i miejscowościach:

Powiat	Biała	siedziba okręgu	Buczkowice
"	Buczacz	"	"
"	Chrzanów	"	"
"	Drohobycz	"	"
"	Gródek	"	"
"	Jasło	"	"
"	Jarosław	"	"
"	Kołomyja	"	"
"	Łańcut	"	"
"	Lwów	"	"
"	Myślenice	"	"
"	Nadwórna	"	"
"	Nisko	"	"
"	Rawa	"	"
"	Rzeszów	"	"
"	Tarnopol	"	"
"	Tłumacz	"	"
"	Trembowla	"	"
"	Wadowice	"	"
"	Zydaczów	"	"
			Koropiec
			Alwernia
			Medenice
			Lubień wielki
			Krempna
			Pruchnik
			Peczeniżyn
			Grodzisko
			Jaryczów
			Myślenice i Sułkowice
			Mikuliczyn
			Nisko
			Niemirów
			Błażowa i Głogów
			Czernichów
			Ottynia
			Strusów i Janów
			Zator
			Zurawno i Nowe Sioło.

Najniższa płaca lekarza okręgowego, którą ponosi Wydział powiatowy, ustanowiona jest na 500 zł. rocznie, ryczałt zaś na podróże urzędowe, który pobierają lekarze okręgowi z funduszu krajowego, wynosi mniej więcej stosownie do warunków miejscowych 300 zł. rocznie. Ogłoszenie konkursu i nominację dokonuje Wydział powiatowy; zatwierdzenie zaś nominacji i asygnację ryczałtów — Wydział krajowy.

W sprawie
klinik kra-
kowskich.

W dwu latach poprzednich mieliśmy zaszczyt przedstawić początek pertraktacyj c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia w sprawie klinik krakowskich (str. 21. spr. W. kr. Dep V. za r. 1893 i str. 12. spr. Dep. V. z r. 1894). W dalszym ciągu tej sprawy c. k. Namiestnictwo, w odezwie z d. 1. marca 1896 l. 94.764, powiada, że przyrzeczenie zwracania na rzecz klinik akademickich w Krakowie rzeczywistych kosztów utrzymania i leczenia chorych w szpitalu św. Łazarza danem było przez Wydział krajowy pod następującymi warunkami: 1. Aby prowizorium ustanowione co do kliniki położniczej potrwalo dopóty, dopóki klinika ta nie zostanie przeniesioną na grunt szpitala, 2. aby projekt połączenia administracji kliniki chirurgicznej ze szpitalem odłożonym został aż do czasu, w którym także reszta klinik po wybudowaniu ich w obejściu szpitala, będzie mogła być oddaną pod zarząd szpitalny C. k. Namiestnictwo zaznacza, iż Ministerstwo wyznań i oświecenia w reskrypcie z d. 20. września 1894 l. 14.772. uważa że obu tym warunkom stało się zadość. Co się zaś tyczy twierdzenia Wydziału krajowego, że dalsza budowa klinik fakultetu lekarskiego tak bardzo potrzebna została zaniechaną, zdanie to polega na mylnych w tej mierze informacjach, bo pominawszy klinikę chirurgiczną, która umieszczoną już jest w gmachu w pobliżu szpitala św. Łazarza, jest obecnie w toku sprawa budowy kliniki okulistycznej i kliniki chorób wewnętrznych. Projekt ogólny budowy kliniki okulistycznej już został zatwierdzony reskryptem c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia z d. 3.

września 1895. l. 172. tak, że spodziewać się należy, że budowa ta, jeżeli nie w tym jeszcze roku, to prawdopodobnie z wiosną 1897 rozpoczętą zostanie. Również wypracowano już projekt budowy kliniki wewnętrznej na gruncie zwanym „na Blichu“ i przedłożono projekt ten 18 stycznia 1896 l. 92.402 ex 1895 c. k. Ministerstwu do zatwierdzenia. Dalej zaznacza c. k. Namiestnictwo, że co do budowy krajowego domu porodowego, względnie kliniki położniczo-ginekologicznej dla lekarzy i akuserek, to jakkolwiek budowa ta ze względu na finansowe położenie kraju na razie przez Wydział krajowy odroczoną została, to jednak nie należy uważać sprawy budowy kliniki tej za zaniechaną, ale raczej spodziewać się, że pertraktacje w sprawie przeprowadzenia budowy tej w krótkim czasie na nowo podjętymi zostaną.

Ze względu więc na przedstawiony powyższy stan rzeczy c. k. Namiestnictwo prosi, aby sprawę opłacania przez fundusz krajowy, a względnie szpitalny rzeczywistych kosztów pielęgnowania chorych w klinikach lekarskiej, chirurgicznej, okulistycznej i ginekologicznej Wydział krajowy ponownie wziął pod rozwagę i zawiadomił c. k. Namiestnictwo o swej decyzji. LW. 16.589/96.

W odezwie naszej do c. k. Namiestnictwa z d. 5. maja br. do l. 16.589. oznajmiliśmy, iż z powodów przytoczonych w naszej odezwie z d. 8. listopada 1895 r. l. 32.356 Wydział krajowy tak długo nie będzie mógł przedłożyć Wys. Sejmowi wniosku na opłacanie kosztów leczenia ubogich w c. k. klinikach krakowskich w wysokości rzeczywistych kosztów utrzymania chorych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie — dopóki od tylu lat projektowana budowa nowych gmachów klinicznych nie będzie dokonana.

W sprawie zwrotu kosztów leczenia w szpitalach zagranicznych.

Przy rozprawach nad Rubr. III. budżetu wydatków na rok 1896 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu zbadanie przyczyn wzrostu wydatków na koszty leczenia, ponoszone z funduszu krajowego w szpitalach zagranicznych, a względnie rewizję postanowień obowiązujących w tym kierunku. Po bardzo ścisłym zbadaniu faktu mamy zaszczyt złożyć następujące sprawozdanie.

Wedle cyfrowego przedstawienia rzeczy przez Oddział rachunkowy, wzrost kosztów leczenia, ponoszonych z galicyjskiego funduszu krajowego jest tylko naturalną i nieuniknioną konsekwencją zwiększenia liczby chorych leczonych w szpitalach pozakrajowych, tudzież podwyższenia taksy, wreszcie coraz to nowego uznawania szpitali za powszechne i publiczne.

Największą cyfrę kosztów leczenia, względnie podwyższenia tych kosztów przedstawia szpital powszechny w Wiedniu: podczas bowiem gdy w roku 1893 wynosiły te koszty 20 185 zł., 1894 roku 23.250 zł. wzrosły w roku 1895 do sumy 32.717 zł., ale i tutaj, przyczyną wzrostu cyfry zapłaconych kosztów nie jest brak ścisłego przestrzegania przepisów lub dokładnej kontroli, lecz szybszy postęp likwidacji rachunków.

Na skutek wniosków ankiety, zwołanej dla zbadania przyczyn zwiększania się ciężaru ponoszonego przez fundusz krajowy galicyjski z tytułu kosztów leczenia Wydział krajowy rozporządzeniem do l. 53.156/93 wydał wszechstronne zarządzenia, mające na celu obostrzenie kontroli i postępowania w tym względzie, i tak: a) Odniesiono się do ordynarjatów metropolitalnych o zalecenie urzędów parafialnym ścisłego badania prawdziwości i świadectw ubóstwa, przedkładanych tymże do zatwierdzenia. b) ścieśniono termin przedkładania opinii lekarskich o potrzebie dłuższego leczenia chorych w szpitalach pozakrajowych z 90 dni na 42. c) W 1895 roku w skutek rewizyj orzeczeń lekarskich o potrzebie leczenia chorych w szpitalach zagranicznych zarządzone wydalenie 134 chorych, którzy na podstawie rozp. Min. spraw. wewn. 1869 r. l. 1.713 nie kwalifikowali się do szpitalnego leczenia. d) Polecono badanie w wypadkach gdy gmina przynależności i zamieszkania chorego są różne, czy tenże w jednej albo drugiej nie posiada majątku lub krewnych do zapłaty kosztów zobowiązanych. e) wreszcie odniesiono się do c. k. Starostw i c. k. Namiestnictwa o wykonanie ścisłej kontroli nad pisarzami gminnymi, którzy zazwyczaj

wydają świadectwa ubóstwa imieniem naczelników gmin i zagrożenie surowemi karami za jakiegokolwiek nadużycia w tym kierunku.

Badanie rachunków, przedkładanych przez szpitale pozakrajowe do likwidacyi, dokonywane bywa przez oddział rachunkowy z największą skrupulatnością tak co do cyfry jak i dokładności dokumentów mających uzasadniać żądanie pokrycia z funduszu krajowego wykazanych kosztów.

Zauważyć tu wszakże należy, iż największy kontyngent chorych, leczących się w szpitalach pozakrajowych, a przeważnie w wiedeńskim dostarczają starozakonni przedstawiający się z reguły jako ubodzy a przynależni do kraju naszego, badanie zaś stosunków majątkowych, względnie przedkładanych świadectw ubóstwa następuje też najwięcej trudności co do tej kategorii chorych. Doświadczenia poczynione przy ściąganiu kosztów leczenia, które niejednokrotnie i o c. k. sądy oprzeć się musiały, dostarczyły rozlicznych dowodów przebiegłości w ukrywaniu istotnego stanu majątkowego sposobami wobec których wszelkie środki prawne i administracyjne okazują się bezsilnemi.

Jednym z głównych środków do uchylania się od wszelkiej odpowiedzialności z tytułu kosztów leczenia, które inni chorzy, względnie ich krewni z mocy przepisów ustawy ponosić są obowiązani i ponoszą, jest zawieranie małżeństw nie według ustawy cywilnej lecz z rytuału mojżeszowego, co uwalnia małżonków od ponoszenia kosztów leczenia i od uprawnień przynależności żony do gminy, która stwierdziła przynależność męża. Na skonstatowanie faktu zawarcia nieprawego ślubu ubywa wszelka dalsza akcja, choćby skonstatowaną była zamożność obowiązowanego do zapłaty. Skierowanie zaś usiłowań do ściągania kosztów od rodziny, z natury rzeczy bardzo ntrudnione i skomplikowane, nie przynosi zazwyczaj żadnych rezultatów dodatnich.

Prócz powyższych niewłaściwości, powodujących straty funduszu krajowego w kosztach leczenia nie można zamilczeć, że właśnie chorzy wyznania mojżeszowego należą do kategorii nadużywających najbardziej dobrodziejstw opieki szpitala i to właśnie w zakładach zakrajowych. Zdarzają się bowiem bardzo często i takie wypadki, iż mając jakiegokolwiek interesa w danej miejscowości do załatwienia, które wymagają przedłużenia pobytu, połączonego oczywiście z kosztami, starają się pozorując choroby o przyjęcie do szpitala choćby na parę tygodni, lub w razie rzeczywistej choroby o dłuższy pobyt w rekonwalescencji, zamiast leczyć się w jednym ze szpitali krajowych, gdzie taksa jest o wiele niższą, a kontrola bardziej ścisłą.

Cyrkularz o symulantach przysłany nam do L. 12.565/96 przez c. k. Namiestnictwo, wykazuje na 92 nadużywających opieki szpitala 40 żydów.

Takim nieuchwytnym sposobem nadużyć i wyzyskiwania nie zdoła zapobiedz obowiązek przedkładania opinii lekarskich nawet w terminie najbardziej skróconym. Zanim bowiem zwróci parere lekarskie z Wydziału krajowego z nakazem choćby natychmiastowego wydalenia chorego ze szpitala upływa sporo czasu, za który kosztu leczenia zapłacić potrzeba.

Celem choćby częściowego zapobieżenia podniesionym wyżej nadużyciom odnieśliśmy się do zarządów szpitali zakrajowych z usilną prośbą ażeby przy zgłaszaniu się chorych, przynależnych do Galicji jaknajściślej badano potrzebę przyjęcia do szpitala, a ewentualnie gdy rodzaj choroby na to zezwala zwracanie ich do jednego z najbliższych szpitali krajowych. Tej samej skrupulatności żądaliśmy przy wystawianiu opinii lekarskich o potrzebie dłuższego leczenia, które już 40 dnia pobytu chorego w danym zakładzie wysyłane być winny, z wyraźnym oznajmieniem czy stan choroby dopuszcza przeniesienie chorego do jednego z naszych zakładów z konwojem lub bez tego. Przytem domagaliśmy się również unikania choćby najmniejszej zwłoki przy rekonwaleskowaniu chorych, zdarzają się bowiem i takie wypadki, iż lekarz ordynujący wystawia opinię o stanie choroby, w której wymienia też czy chory może być transportowany w terminie zastrzeżonym tj. w 42 dniu leczenia, zarząd szpitala jednak wysyła te opinie dopiero po upływie 8 a nawet 14 dni od daty wysta-

wienia, przezco udaremioną zostaje możność bezzwłocznego zarządzenia ze strony Wydziału krajowego jak z danym chorym postąpić należy.

Wreszcie odnieśliśmy się ponownie do c. k. Namiestnictwa o wydanie c. k. Starostom i zwierzchnościom gmin stosownych poleceń, ażeby przy dochodzeniu przynależności i stosunków majątkowych chorych leczonych w szpitalach zakrajowych zarządzały jaknajściślej badania o ile wystawiane świadectwa ubóstwa polegają na wiarygodnych danych, tudzież wszechstronnem stwierdzeniu, że dany chory nie posiada ani w gminie zamieszkania, ani w gminie przynależności żadnego majątku, lub krewnych obowiązanych do ponoszenia kosztów. Przypuszczać bowiem można, że przy praktykowanym nacisku jaki zazwyczaj zarządy szpitali pozakrajowych wywierają na c. k. Starostwa, gdy się rozchodzi o pozyskanie potrzebnych dokumentów do likwidacji kosztów leżenia ubogich do naszego kraju przynależnych, na usiłowanej szybkości załatwienia cierpi nierzadko tegoż ścisłość i dokładność. Zwierzchności gminne bowiem wobec urzędników i posłańców karnych, a przytem wolne od troski co do odpowiedzialności z tytułu kosztów leczenia (która do roku 1875 obowiązywała) zbyt pochopnie postępują przy wydawaniu świadectw ubóstwa i przynależności, powierzając zazwyczaj czynność tę pisarzom gminnym.

Nakoniec zwróciliśmy się i do ordynaryatów metropolitalnych z prośbą o ponowienie okólnika w powyższym kierunku, który już w r. 1893 na skutek odniesienia się Wydziału krajowego wydanym został. LW. 11.437/96. Jak c. k. Namiestnictwo tak i oba konsystorze na prośby nasze dały odpowiedź przychylną.

Podrzutki.

JO. księżna Marya z hr. Potulickich Ogińska, jak już zdaliśmy relację w roku przeszłym (str. 16. spraw. za r. 1894) oświadczyła gotowość przyjęcia pewnej ilości podrzutków przynależnych do Galicyi, a wychowywanych w wiedeńskim zakładzie podrzutków (Landes-Findel-Anstalt) i wychowania tychże w majątku swoim Bobrku, około Oświęcima, aż do ukończenia 10 roku życia, obiecując opiekować się temi dziećmi do pewnego stopnia i po terminie. W skutek tego, przedewszystkiem zapytaliśmy niższo-austryacki zakład podrzutków czy nie będzie się sprzeciwiał odbieraniu dzieci przynależnych do Galicyi, a otrzymawszy odpowiedź przychylną, ułożyliśmy warunki kontraktu między Wydziałem krajowym a JO. ks. Ogińską. Wysokość wynagrodzenia z funduszu krajowego oznaczono na 15 ct. dziennie od dziecka czyli 4 zł. 50 ct. miesięcznie to jest tyle ile płacono zakładowi podrzutków w Wiedniu za dzieci od 3 - 10 roku życia, gdyż ks. Ogińska oświadczyła gotowość przyjmowania dzieci tylko po ukończonym 2 roku życia.

Jednocześnie zamianowaliśmy delegatem Wydziału krajowego JW. Antoniego hr. Wodzickiego, posła do Rady państwa i na Sejm krajowy dla wykonywania kontroli nad sposobem utrzymania i wychowania tych dzieci, jak nie mniej dla prowadzenia rachunków, prosząc go aby o spostrzeżeniach poczynionych przy tej sposobności zawiadomił nas pisemnie LW. 2.801/96. Jednocześnie wystosowaliśmy odezwę do Wydziału krajowego w Wiedniu w celu uwiadomienia o upoważnieniu, które daliśmy JO. ks. Ogińskiej odbierania corocznie najmniej 10 dzieci z Zakładu podrzutków w Wiedniu.

Ponieważ koszt utrzymania podrzutków w zakładach zagranicznych corocznie się zwiększa (w 1892 kosztowało za jedno półrocze 6.893 w 1893 za 2 półrocze 14.332, a w 1894 za trzy półrocza 24.081 zł.) odnieśliśmy się do JW. p. Henryka Wielowiejskiego, posła do Rady państwa w Wiedniu z prośbą o zbadanie systemu wychowywania galicyjskich podrzutków w wiedeńskim zakładzie, jakoteż o rozpoczęcie pertraktacyj z niższo-austryackim Wydziałem krajowym, któreby doprowadziły do stanu umożliwiającego jaknajwiększe zaoszczędzenie wydatków połączonych z utrzymywaniem dzieci niesłubnych galicyjskich w zakładzie wiedeńskim, tem więcej, iż przekonano się, iż z ustawy 29. lutego 1868 r. Nr. 15. D. p. p. bardzo często korzystają izraelitki, które zawarły związki małżeńskie według rytuału mojżeszowego i podają się za kobiety stanu wolnego, a odbywszy półóg

w zakładzie położnic, umieszczają w zakładzie podrzutków swe dzieci na wychowanie kosztem funduszu krajowego galicyjskiego LW. 8.476/96. JW. p. Wielowiejski zadania tego podjął się chętnie, a stosownie do wskazówek, które nam udzieli zarządźmy co należy dla oszczędzenia wydatków z funduszu krajowego Dnia 30. października br. L 67.769 prosiliśmy niższo-austryacki Wydział krajowy, aby polecił zakładowi podrzutków wydawać ks. Ogińskiej te dzieci chrześcijańskie, które wybierze zastrzegając aby chorowitych nie wysyłano.

Petycyę
Izby lekar-
skiej w Kra-
kowie zmia-
nę instrukcyi
dla lekarzy
miejskich.

Uchwałą z dnia 24. stycznia 1896 L. 5.513. odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę Izby lekarskiej Zachodnio-galicyjskiej w sprawie rewizyę ustawy z d. 2. lutego 1891. Nr. 17. z poleceniem zbadania, a następnie w szczególności zastanowienia się czy zachodzi konieczna potrzeba wprowadzenia jakich zmian w tej ustawie, a gdyby w istocie tak było, aby odpowiednie wnioski na następującej sesyi sejmowej przedłożył.

Po szczegółowem zbadaniu petycyi powyższej w porozumieniu z Namiestnictwem Wydział krajowy oświadcza na poszczególne petita co następuje:

ad 1. Ponieważ czynności lekarzy miejskich w miastach objętych ustawą z 13. marca 1889 wymagają wiadomości specjalnych z higieny, badania mikroskopem i z bakterjologii, słuszną jest rzeczą, iżby przy obsadzeniu posad lekarzy miejskich w miastach objętych ustawą z 13. marca 1889, uwzględniano przedewszystkiem kandydatów wykazujących się świadectwem ze złożonego egzaminu fizykalnego. W tym celu nie zachodzi jednak potrzeba zmiany ustawy z 2. lutego 1891, albowiem już według obecnego brzmienia §. 7. teje mają pierwszeństwo między kandydatami ci, którzy wykazą się dwuletnią służbą w szpitalu powszechnym lub egzaminem fizykalnym; zaś według §. 51. ustawy krajowej z 13. marca 1889 d. u. kr. Nr. 24. oznacza Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem kwalifikacyą urzędników gmin tejej ustawie podlegających.

ad 2. W obec zachodzących wielkich różnic pomiędzy miastami, objętymi powyższą ustawą tak co do zaludnienia jak i zamożności musi być pozostawionem uznaniu reprezentacyi tych miast, jaką płacę lekarzom miejskim wyznaczyć zechcą. Jakkolwiek bowiem obecna płaca roczna tychże lekarzy jak i lekarzy okręgowych jest w istocie bardzo niska, to jednak zauważyć należy, iż ustawa oznaczając kwotę najniższej płacy nie krępuje przez to bynajmniej możności przekroczenia owego minimum przez władze ustanawiające płace lekarzy, a w dość licznych wypadkach Wydziały powiatowe w oznaczeniu płac lekarzy okręgowych znacznie takowe podwyższyły.

ad 3. Ponieważ w praktyce okazało się, iż instrukcyja dla lekarzy gminnych okręgowych, wydana na zasadzie postanowień §. 14. ustawy z d. 2. lutego 1891 Nr. 17., jest niewystarczającą dla lekarzy miejskich w 30 miastach, objętych wyżej powołaną ustawą, przeto po otrzymaniu zapowiedzianych przez c. k. Namiestnictwo odpowiednich wniosków w tym kierunku, wprowadzone zostaną stosowne zmiany i uzupełnienia tej instrukcyi w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

ad 4. W myśl instrukcyi wydanej na mocy rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z 18. grudnia 1876 l. 926. i z 10. października 1888 l. 48.887 lekarze miejscy wszystkich większych miast, a więc i w 30 miastach, w których dotyczy ustawa z 13. marca 1889, mają obowiązek badania prostytutek dwa razy tygodniowo, przeto nie zachodzi potrzeba żadnej zmiany w tym względzie.

Co się wreszcie tyczy ustanowienia taks dla lekarzy miejskich za oględziny szupaśników, uznaje Wydział krajowy, iż wskazaniem byłoby wyznaczyć ryczałtowe wynagrodzenie za te czynności, które to wynagrodzenie do rocznej pensyi lekarzy wliczonemby zostało. W tym celu, oraz z uwagi na odmienne stosunki, jakie pod tym względem zachodzą pomiędzy miastami, udał się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa o udzielenie opinii w tym kierunku. LW. 51.966/96. Odpowiedzi oczekujemy.

Petycja
Heleny
Stachów
posługaczki
lwowskiego
szpitala.

Przy rozprawach nad Rubr. XI. wydatków budżetu krajowego na rok 1896 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę: „W załatwieniu petycji L. S. 547. Heleny Stachów, byłej posługaczki w szpitalu lwowskim udziela się jej jednorazową zapomogę w kwocie 60 zł. i poleca się Wydziałowi krajowemu co do udzielenia stałego zaopatrzenia po najbliższej sesyi przedstawić odpowiednie wnioski“.

W wykonaniu powyższego polecenia Wydział krajowy ma zaszczyt przede wszystkim nadmienić, że Helena Stachów wniosła pierwotnie t. j. pod 29. sierpnia 1895 do LW. 56.415 prośbę do Wydziału krajowego o udzielenie zaopatrzenia, względnie przedłożenia wniosku w tej mierze Wys. Sejmowi. Gdy atoli zażądana opinia od Dyrektora szpitala o pełnieniu służby i zachowaniu się Heleny Stachów wypadła dla niej niekorzystnie, postanowił Wydział krajowy uchwałą z d. 21. września 1895 l. 59.472 zwrócić prośbę powyższą Helenie Stachów bez skutku, która następnie wniosła pod d. 10. stycznia 1896 do l. 5.547 petycję swą wprost do Wys. Sejmu, uzyskując zapomogę i polecenie do Wydziału krajowego wyżej przytoczne. Z uwagi na okoliczność, że wedle sprawozdania Dyrektora szpitala Helena Stachów usuniętą została ze służby za krnąbrne i zuchwałe zachowanie się, a nadto upominaną była kilkakrotnie za wynoszenie ze szpitala gotowych potraw, Wydział krajowy uchwalił nie przedstawiać Wysokiemu Sejmowi do uwzględnienia petycji Heleny Stachów o przyznanie jej dożywotniego zaopatrzenia LW. 54.123/96.

W sprawie
normy pie-
legnowania
w c. k.
Szkołe po-
łożnych
w Krakowie

Jego Ekscelencya Pan Minister wyznań i oświecenia reskryptem z d. 12. czerwca 1896 l. 11.659 oświadczył, że gotów jest przyjąć na fundusz naukowy nadwyżkę kosztów pielęgnowania położnic i dostarczenia środków desyntyfikacyjnych, jaka się okaże w oddziale położniczym szpitala św. Łazarza w Krakowie, wskutek urządzenia w tym oddziale nauki dla akuszerki J. E. zarazem polecił, aby celem oznaczenia kwoty tej nadwyżki wydatków, wszystkie potrzeby, przewyższające rzeczywiste koszta normalnego dnia pielęgnowania szpitalnego położnic w pomienionym oddziale położniczym utrzymywane były w odpowiedniej ewidencji, zaś staraniem profesora będzie zaprowadzić jaknajściślejszą oszczędność i unikać wszelkich zbędnych wydatków, tak aby ogólna kwota roczna nadwyżki wydatków, mająca się z tego tytułu zwrócić przez fundusz naukowy funduszowi szpitalnemu nie przewyższała w żadnym razie kwoty osmiuset zł. Skoro tylko nabyte zostaną dostateczne doświadczenia co do przeciętnej wysokości tej nadwyżki kosztów, ma być wzięta pod rozwagę kwestya ustanowienia stosownego ryczałtu tych datków z funduszu naukowego, bądź to w pewnej ogólnej kwocie rocznej, bądź to w formie mającego się opłacać pewnego stałego dodatku za każdy dzień pielęgnowania położnic.

C. k. Namiestnictwo komunikując nam ten reskrypt d. 17. sierpnia l. 54.551 upraszało, abyśmy objawili nasze zdanie w tej sprawie i podali warunki, a względnie nadesłali c. k. Namiestnictwu zarys zawrzeć się mającej umowy. LW. 54.271.

Po porozumieniu się z Dyrektorem szpitala św. Łazarza w Krakowie, odpowiedzieliśmy (LW. 57.685/96) c. k. Namiestnictwu, że oznaczenie z góry ryczałtu rocznego, jakiby fundusz naukowy miał dodawać celem pokrycia nadwyżki kosztów pielęgnowania położnic w c. k. szkole położnych jest wprost niemożliwym, nadwyżka ta bowiem zależeć będzie od stopnia żądań kierownika szkoły, które mogą być najrozmaitsze. Dla tego też uczyniliśmy wniosek, aby wydatki c. k. szkoły położnych były prowadzone w osobnej ewidencji, a po ukończeniu roku szkolnego nadwyżka wydatków, powyżej kosztów prawidłowego szpitalnego dnia pielęgnowania w oddziale położniczym, była wykazywana do zwrotu z funduszu naukowego, rzeczą zaś kierownika szkoły byłoby baczyć na to, aby nadwyżka ta kwoty 800 zł. rocznie nie przykroczyła (o stanie rzeczy każdego czasu w kancelaryi zarządu może zasięgnąć wiadomości). Proponowane postępowanie okazało się praktycznym i dla obu stron wygodnym odnośnie do c. k. kliniki chorób skórnych i wenerycznych, a nawet zachęcało kierownika tej kliniki do przestrzegania możebnej oszczędności. Tem odpo-

wiedniejszem będzie odnośnie do c. k. szkoły położnych, gdzie według zapytań i żądań kierownika wysokość kosztu pielęgnowania i leczenia ze względu na różne sposoby zastosowania współczesnej aseptyki i antyseptyki i t. p. wahać się może w bardzo obszernych granicach. Czy zaś nie będzie wskazaniem w przyszłości, celem uproszczenia rzeczy, oznaczyć na podstawie doświadczenia lat kilku ryczałt roczny, tego obecnie powiedzieć nie można.

Depozyta.

Na częściowe pokrycie kosztów leczenia poleciliśmy zarządowi szpitalów ściągać kwoty odpowiednie z depozytów chorych wyższych tylko nad 5 zł. z wyjątkiem jeżeli chory pozostawał tylko jeden dzień w leczeniu, w takim bowiem razie ta drobna należność ma być ściągniętą z depozytu, ażeby uniknąć korespondencyi dla ściągnięcia stosunkowo tak niskiej kwoty. (LW. 23.710.).

Budowa domu dla zakaźnych w Rzeszowie.

W załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego o potrzebie rozszerzenia przestrzeni w szpitalu powszechnym w Rzeszowie, powziął Wysocki Sejm na posiedzeniu z dnia 24. stycznia 1896 r. następującą uchwałę: Sejm Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem zezwala na powiększenie przestrzeni w szpitalu powszechnym w Rzeszowie i najęcie za odpowiednim czynszem osobnego domu na pomieszczenie chorych, dotkniętych zakaźnymi chorobami. W czasie budowy domu dla zakaźnych c. k. Starostwo rzeszowskie wstrzymało roboty na tej podstawie, że według zdania p. Starosty sale o trzech łózkach w rozmiarach projektowanych są za duże i nieodpowiednie dla domu zakaźnego. Udał się przeto do c. k. Namiestnictwa i uzyskaliśmy polecenie, aby Starostwo nie stawiało trudności co do budowy pawilonu dla zakaźnych. Okoliczność ta jednak spóźniła budowę domu tak, iż w tym roku ukończonym nie będzie. (LW. 6548/96).

Subwencya dla zakładu dla nieuleczalnych

Na ostatniej sesyi Wys. Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy petycję Sióstr Józefitek we Lwowie o subwencję lub bezprocentową pożyczkę 10.000 zł. na dokończenie nowego budynku dla chorych nieuleczalnych. Po zbadaniu stanu rzeczy Wydział krajowy postanowił wziąć za punkt wyjścia wniosków swych pierwszą alternatywę petycyi, z pewną atoli modyfikacją co do żądanej sumy, zwłaszcza gdy postanowienie to zapewniając zakładowi bezzwrotną, a więc o wiele skuteczniejszą pomoc materyjalną, nie pozostanie z drugiej strony bez korzyści dla funduszu krajowego. Po przeprowadzonych przez Wydział krajowy rokowaniach z zastępcą zgromadzenia SS. Józefitek zobowiązał się zakład w razie udzielenia bezzwrotnej subwencji w kwocie 6 tysięcy zł. utworzyć stałe dwa łóżka do dyspozycyi Wydziału krajowego, względnie szpitala lwowskiego, czyli żywić i pielęgnować bezpłatnie w zakładzie dwóch chorych rekonwalescentów, odsyłanych do zakładu ze szpitala, którzy jako niekwalifikujący się do dalszego leczenia szpital opuścić muszą, jakkolwiek jeszcze dalszej opieki dla nabrania sił potrzebują. Ponieważ chorzy tego rodzaju stanowią bardzo uciążliwy balast dla szpitala i jego celów czysto- leczniczych, który prawie stale jest przepełniony, Wydział krajowy był zniewolony zawrzeć w r. 1891 umowę z zakładem dla nieuleczalnych, mocą której zakład ten za opłatą 40 ct. od osoby przyjmował rekonwalescentów, względnie chorych, nie kwalifikujących się do leczenia w szpitalu, celem dalszego pielęgnowania. Utworzenie tedy stałych dwóch miejsc w zakładzie dla nieuleczalnych, celem bezpłatnego utrzymania chorych powyższej kategorii, odsyłanych ze szpitala lwowskiego, będzie również z korzyścią dla funduszu krajowego.

Z tych powodów Wydział krajowy przedstawia osobne sprawozdanie do Wysockiego Sejmu z wnioskiem przyznania Zgromadzeniu SS. Józefitek bezzwrotnej subwencji w kwocie 6.000 zł. na dokończenie zakładu dla nieuleczalnych pod warunkiem bezpłatnego utrzymywania na zawsze w tym zakładzie dwóch rekonwalescentów, odsyłanych ze szpitala lwowskiego. Przyznać się mająca subwencya ma być płatna w dwóch równych ratach po 3.000 zł. w latach 1897 i 1898.

W sprawie
pouczeń dla
lekarzy
okręgowych.

C. k. Namiestnictwo w odezwie 4. maja b. r. l. 35.954 uwiadomiło nas, że przy sposobności wizytacji powiatów przez organa rządowe, c. k. lekarz inspekcyjny zauważał, że lekarze okręgowi nie są dostatecznie pouczeni co do ich obowiązków i prosił o stosowne w tej mierze zarządzenie. Odpowiedzieliśmy na to, że już w odezwie naszej z d. 17. kwietnia l. 20.830, przy sposobności wprowadzenia nowej seryi okręgów, zwróciliśmy uwagę c. k. Namiestnictwa na potrzebę wywierania ściślejszej kontroli nad czynnościami lekarzy okręgowych, prosząc zarazem o udzielenie swej opinii w tym kierunku. Nie przesądzając tej opinii, wyraziliśmy zdanie nasze, iż uważamy za potrzebne zobowiązać lekarzy okręgowych do składania w pewnych odstępach czasu sprawozdań z dokonanych czynności urzędowych, że kontrolę, nad należytem funkcjonowaniem okręgów pod względem ogólnym powinni spełniać Prezesowie Rad powiatowych lub ich zastępcy, pod względem zaś lekarskim mogliby im używać pomocy swej dla skuteczności zarządzeń lekarze powiatowi przy poparciu ze strony c. k. Starostw. Przytem zażądaliśmy od c. k. Namiestnictwa udzielenia nam 100 egzemplarzy drukowanej instrukcyi i rozporządzenia wykonawczego dla rozesłania lekarzom okręgowym, albowiem brak tychże jest powodem częstych reklamacyj tak ze strony Wydziałów powiatowych jak i lekarzy LW. 30.625/96. C. k. Namiestnictwo w odezwie z d. 16. czerwca l. 45.274/96 oświadczyło, iż podziela zapatrywanie nasze i że inspektorowie sanitarni podczas lustracji powiatów kontrolować, a względnie pouczać będą lekarzy okręgowych, jak owe obowiązki wykonywać, lekarzom zaś powiatowym będzie wskazane, w jaki sposób nadzór nad lekarzami okręgowymi sprawować mają.

Wskutek tego wydaliśmy okólnik do Wydziałów powiatowych, w których znajdują się okręgi sanitarne, wzywając do polecenia lekarzom okręgowym, aby w końcu każdego roku składali szczegółowe sprawozdania co do stanu i postępu stosunków sanitarnych i co poczyniono dla usunięcia wad i nieprawidłowości, a zarazem poleciliśmy Wydziałom powiatowym i lekarzom okręgowym, w jaki sposób ma być dokonywana kontrola czynności sanitarnych dla należytego zastosowania się (LW. 39.009/96).

Szpital
w Tarnopolu.

Na posiedzeniu dnia 21. stycznia b. r. Wysoki Sejm dał zezwolenie na budowę nowego gmachu szpitalnego w Tarnopolu na 100 łóżek. Na częściowe pokrycie kosztów tej budowy polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu zaciągnąć pożyczkę w kwocie 38.900 zł., ubezpieczyć się mającą na hipotece tego budynku, a odsetki z tej sumy i raty amortyzacyjne spłacać przez podwyższenie taksy tego szpitala pod warunkiem, że fundusz szpitala będzie intabulowanym właścicielem. C. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 22. sierpnia 1896. uwiadomiło nas, że Jego c. k. Apostolska Mość raczył najwyższem postanowieniem z d. 9. sierpnia 1896. najmiłoścwiej zatwierdzić uchwałę Sejmu, dotyczącą zaciągnięcia tej pożyczki. Po przejrzeniu planów nowego Zakładu, przedstawionych przez Magistrat i wskazaniu potrzeby niektórych zmian, poleciliśmy przystąpić do licytacji na budowę, a dla dozoru robót wybrać osobną komisję, do której wyznaczylismy dwóch delegatów z naszej strony. Budowa zacznie się na wiosnę z powodu spóźnienia wszystkich formalności, jakie są wymagane przed budową.

W sprawie
kliniki psy-
chiatrycznej
w Krakowie

Na podstawie uchwały ankiety, zwołanej w r. 1891. dla zbadania urządzeń Zakładu kulparkowskiego i oddziału obłąkanych w Krakowie, Wydział krajowy udał się do c. k. Namiestnictwa z prośbą o przedstawienie i poparcie u c. k. Rządu potrzeby zaprowadzenia na wszechnicy w Krakowie, a w przyszłości i we Lwowie kliniki psychiatrycznej, tudzież zaliczenia psychiatry do studyów obowiązkowych medycznych.

Wskutek tej odezwy c. k. Namiestnictwo uwiadomiło, że J. E. p. Minister wyznał i oświecenia okazał się skłonny do przedstawienia u Najw. Tronu wniosku o utworzenie nadzwyczajnej katedry psychiatry i neuropatologii, względnie o zaprowadzenie nauki klinicznej w tych przedmiotach na krakowskim wydziale lekarskim. Co do Lwowa, to rokowania będą podjęte później, gdy będzie w toku aktywowanie nauk klinicznych

w lwowskim Wydziale lekarskim. C. k. Namiestnictwo zapytało nas w końcu, czy kraj byłby skłonny wystawić budynek dla kliniki psychiatrycznej, oraz urządzić i utrzymywać tę klinikę w warunkach podobnych jak to postanowiono co do kliniki lwowskiego wydziału lekarskiego.

Odpowiadając na odezwę tę daliśmy wyraz naszemu przekonaniu, iż skoro przy projektowanej reformie uniwersyteckich studyów lekarskich psychiatria zostanie uznana za przedmiot obowiązkowy, to i na uniwersytetach w Krakowie i we Lwowie sprawa kliniki psychiatrycznej będzie traktowaną na równi jak na innych uniwersytetach monarchii, to jest że koszta erylowania, urządzenia i utrzymania kliniki będą pokryte z państwowego funduszu edukacyjnego. W tejsze odezwie oświadczyliśmy, że ze względu na znaczną ilość umysłowo-chorych, znajdujących się w kraju i nie mogących być dla braku miejsca leczonymi, w niedalekiej przyszłości będziemy zmuszeni prosić Wysoki Sejm o kredyt na postawienie nowego, obszerniejszego znacznie budynku na pomieszczenie oddziału dla obłąkanych z zachodniej części kraju. Wobec jednak wielkich wydatków, jakie spadły na kraj w skutek uzupełnienia lwowskiego uniwersytetu fakultetem medycznym, sprawa budowy zakładu dla obłąkanych musi być odłożoną na czas późniejszy, kiedy kraj będzie mógł ponieść ten wydatek bez zbytniego obciążenia budżetu. Lecz nim kwestya tej budowy będzie poruszona, zwróciliśmy uwagę na inną stronę sprawy. Obecnie wymaga się od zakładu dla umysłowo chorych w celach leczniczych, aby przy zakładzie był znaczny kompleks gruntu, na którym choroby mogłyby zajmować się rolnictwem, wpływającym bardzo skutecznie na uspokojenie chorych i na przeprowadzenie ich do równowagi umysłowej. Ta okoliczność wymaga budowy zakładu dla obłąkanych za miastem i w dość znacznem od niego oddaleniu, gdyż w fortecy takiej jaką jest Kraków miejsca odpowiedniego pod względem obszaru nie ma. Położenie zaś zakładu w bliskości większego miasta, jak doświadczenie pouczyło, ze względu kosztu utrzymania jest niekorzystnem. Interes więc kraju wymaga budowania podobnego zakładu dla obłąkanych przy jednym z mniejszych miast Galicyi, a w takim razie i gdyby nawet zbudowano go poza obrębem Krakowa, zakład dla celów neukowych byłby stracony. Dla tego też wyraziliśmy się, iż mamy nadzieję, że urządzenie i utrzymanie kliniki psychiatrycznej będzie pokryte z państwowego funduszu edukacyjnego. Zanim to nastąpi, wystarczyć może dla celów naukowych materiał zgromadzony na oddziale chorób umysłowych w Krakowie, który możemy ustąpić na klinikę na tych samych warunkach, na jakich przyjęliśmy do szpitala św. Łazarza klinikę chorób syfilityczno-skrónych.

Odpowiedź naszą J. E. p. minister Wyznań i Oświecenia zakomunikował Wydziałowi lekarskiemu uniwersytetu Jagiellońskiego z żądaniem, aby grono profesorów sprawę tę ponownie wzięło pod rozwagę bliższą i przedstawiło warunki, umożliwiające prowizoryczne zaprowadzenie klinicznej nauki psychiatrii. Ponieważ Wydział lekarski oświadczył się nawet przeciw prowizorycznemu zaprowadzeniu nauki klinicznej z psychiatrii w teraźniejszym pawilonie dla chorób umysłowych w szpitalu św. Łazarza, znajdując go zupełnie nieodpowiednim do tego, J. E. p. Minister odpowiedział, że nie pozostaje nic innego, jak odłożyć sprawę zaprowadzenia nauki klinicznej z psychiatrii aż do czasu, kiedy budowa nowego, równocześnie także dla celów naukowych urządzanego krajowego zakładu dla obłąkanych w Krakowie, ewentualnie z pomocą odpowiedniej subwencji, będzie mogła być przeprowadzoną. LW. 63.422/96.

Zdrojowiska
krajowe.

Komisya sanitarna Wys. Sejmu w sprawozdaniu swem z czynności V. Departamentu Wydziału krajowego umieściła następującą uwagę: „Od pięciu lat obowiązuje uchwaloną przez Wys. Sejm ustawa zdrojowa. Czas to dostateczny, by w zupełności weszła w życie; obiecywano sobie po niej wiele dobrego, spodziewano się, że dzielnie wesprze rozwój naszych zdrojowisk, gdy jednak w kraju nic o rezultatach ustawy nie wiadomo, komisya sanitarna z obowiązku swego chciała się wywiązać i zbadać doroczne sprawozdania komisji zdrojowych i tętno życia w tych instytucjach. Archiwa Wydziału krajowego nie dostarczyły komisji materiału pożądanego.

„Wykonanie tej uchwały oddano na wyraźne żądanie c. k. Namiestnictwu, zezwalając, aby przewodniczącym komisji w każdym zdrojowisku był delegat c. k. Namiestnictwa. Tam więc należy się zwrócić z zapytaniem, jakie ustawa w wykonaniu wydała dodatnie rezultaty. Komisya wyraża życzenie, aby Wydział kraj. postarał się o szczegółowe z pięciolecia w każdym zdrojowisku sprawozdanie komisji zdrojowych i na rok przyszły w sprawozdaniu swem wiadomościami temi z Sejmem się podzielił, a nadto aby wszedł z c. k. Namiestnictwem w rokowania w tym kierunku, aby ta władza corocznie w wielu egzemplarzach rozpowszechniała sprawozdania obszerne o naszych zdrojowiskach i uzdrowiskach. Komisji sanitarnej wydaje się rzeczą ważną uzyskanie takiej rządowej publikacji. Obecnie wiele chorych nie jedzie do wód krajowych, bo nie dowierza temu, co zarządy zdrojowisk same o swych zakładach głoszą. Bezstronne rządowe sprawozdania i zestawienia byłyby nową i ważną do wód krajowych atrakcją. Namiestnictwo zaś łatwiej obecnie spełnić może nasze żądania, gdyż posiada wskutek świeżych uchwał Rady państwa zwiększony centralny sanitarny personal. Wysoki Sejm chętnie oddał wykonanie ustawy krajowej w ręce Rządu, dziś ma poniekąd prawo oczekiwać w zamian wydatnej pomocy w rozwoju zdrojowisk. W publikacjach rządowych pragnęlibyśmy wyczytać wszystko, co ważne dla chorego do wód jadącego, zatem spostrzeżenia meteorologiczne, opis właściwości leczniczych i szczegółowy opis warunków bytu. Sądzimy że na rok obecny, najdalej przyszły uda się Wydziałowi krajowemu wyjednać w c. k. Namiestnictwie wydawanie takiego sprawozdania“.

Podaliśmy to do wiadomości Prezydium c. k. Namiestnictwa z prośbą o zawiadomienie, czy posiada sprawozdania wszystkich komisji zdrojowych i o udzielenie nam takowych, a ewentualnie o zarządzenie przedkładania rocznych sprawozdań. LW. 19.721/06. Na odezwę naszą nie otrzymawszy żadnej odpowiedzi, ponowiliśmy zapytanie. LW. 69.750/96. Ze sprawozdania jednak c. k. Rady zdrowia z r. 1894. wyjmujemy następujące dane o zdrojowiskach krajowych.

„W r. 1894. było w Galicyi 13 zakładów zdrojowych, posiadających koncesye. Bawiło w nich ogółem 18.100 osób, o 614 mniej, niż w r. 1893. Gości było: w Krynicy 4.623, w Zakopanem 3.259, Szczawnicy 2.717, Iwoniczu 1.809, Lubieniu 1.343, Rabce 1.116, Rymanowie 1.091, Truskawcu 994, Żegiestowie 436, w Wysowej 256, Swoszowicach 250, Morszynie 167, w Szkle 38 osób. Z tych 18.100 bawiło w zdrojowiskach krócej niż 6 dni 2.423 osób, dłużej zaś niż ten termin osób 15 677. Wód mineralnych wysłano w r. 1894. ze wszystkich zdrojowisk 156.078 flaszek, a w szczególności: z Szczawnicy 60.000 flaszek, z Iwonicza 38.664, z Żegiestowa 20.575, z Krynicy 19.469, z Wysowy 11.500, z Rymanowa 3 870, z Rabki 2.000. Soli mineralnych wysłano: z Iwonicza 2 016 $\frac{h}{g}$, z Rabki 1.500, Rymanowa 412. Ługu wysłano z Iwonicza 632 $\frac{h}{g}$, z Rymanowa 294 $\frac{h}{g}$. Borowiny z Krynicy 900, z Iwonicza 320, z Rymanowa 188 $\frac{h}{g}$.

W r. 1892. bawiło w czeskich zdrojowiskach 72.936 osób, w wyśzo-austryackich 37.377, w tyrolskich 30.970, w dolno-austryackich 25.060, w styryjskich 22.965, w galicyjskich 19.204. Nasz kraj więc zajmował szóste miejsce pod względem frekwencyi gości, tak jak i w roku poprzednim.

Przybudowa
w szpitalu
w Białej.

Uchwałą d. 24. stycznia 1896. Wysoki Sejm zezwolił na powiększenie przestrzeni szpitala powszechnego w Białej kosztem 3.415 zł. z funduszu rezerwowego szpitala. O tej uchwale uwiadomiliśmy Zwierzchność gminną 9. lutego L. 6.537, a odsyłając zatwierdzone plany i kosztorysy, poleciliśmy przystąpić do przybudowy czterech sal w prawem skrzydle. Burmistrz miasta, p. Rozner, poddał sprawę tę ponownie pod rozpatrzenie Rady gminnej, która większością głosów oświadczyła się przeciwko temu budowaniu i wniosła do nas pierwszego czerwca przedstawienie, żeby zamiast nakazanej przybudowy Wydział krajowy udzielił kapitału potrzebnego do wybudowania lewego skrzydła kosztem 18 tysięcy. Na to odpowiedziliśmy 8. czerwca LW. 35.357, że podobną propozycyę poparlibyśmy przed

Wysokim Sejmem w takim tylko razie, gdyby gmina pokryła połowę kosztów projektowanej budowy. W przeciwnym razie poleciłismy ograniczyć się do budowy, na którą Wysoki Sejm dał swe zezwolenie. 22. października b. r. Magistrat doniósł, że w przedmiocie projektowanego rozszerzenia szpitala tamtejszego nie można było dotychczas stanowczej powziąć decyzji, gdyż miejski urząd budowniczy nie mógł z powodu przeciążenia innemi sprawami wygotować jeszcze dotychczas nowych planów i kosztorysów. W końcu Magistrat donosi, że sprawa ta zostanie na najbliższem posiedzeniu załatwiona i nam przedłożona, LW. 67.533.

W sprawie objęcia szpitala dla dzieci w Krakowie na fundusz krajowy.

W wypełnieniu uchwały powziętej przez Wysoki Sejm w dniu 24. stycznia 1895. w przedmiocie objęcia szpitala św. Ludwika w Krakowie na rzecz kraju, Wydział krajowy przedstawił warunki podane przez Towarzystwo opieki szpitalnej.

Wyczerpująca jednak i gruntownie opracowana opinia Dyrektora szpitala św. Łazarza wykazała, że objęcie szpitala św. Ludwika przez kraj nie tylko pociągnęłoby za sobą znacznie większe wydatki na utrzymanie, niż płacony ryczałt, ale nadto wymagałoby znacznych wkładów inwestycyjnych. W uwzględnieniu tych okoliczności, a nadto w przekonaniu, iż podwyższenie ryczałtu korzystniejszym będzie dla funduszu krajowego, aniżeli przyjęcie szpitala na rzecz kraju, Wysoki Sejm podniósł ten ryczałt z 14 tysięcy zł. rocznie na 16 tysięcy, a jednocześnie polecił Wydziałowi krajowemu, aby zbadał i szczegółowo uzasadnił wysokość kosztów, jakiego pociągnęło za sobą przyjęcie szpitala św. Ludwika w Krakowie na rzecz kraju, oraz wysokość potrzebnych w tym szpitalu wydatków inwestycyjnych i ażeby wyniki tych badań na najbliższej sesji Sejmowi przedłożył.

Zbadanie wysokości kosztów poleconem było ponownie Dyrektorowi szpitala św. Łazarza, który przedstawił przybliżony preliminarz z uwagą, że zestawienie preliminarza na podstawie przeciętnej z trzech ostatnich lat i według formularzy przyjętych dla szpitali krajowych, jak tego żądaliśmy, jest niewykonalne, albowiem szpital św. Ludwika prowadził wydatki według odmiennych rubryk, nieodpowiadających rubrykom budżetów krajowych zakładów, a niektóre wydatki załatwiał w krótkiej drodze sposobem zwykłego „gospodarstwa domowego“. Co do nadwyżki wydatków dla c. k. kliniki, szpital św. Ludwika oznaczyć nie może, gdyż nigdy wydatków tych nie prowadził w osobnej ewidencji; ale na pierwszy rzut oka wydaje się, że dotacya rządowa, gdy się uwzględni wartość czynszu za nabikacje kliniczne, salę wykładową, nadwyżkę kosztów leczenia i pielęgnowania jest za niską; dokładniej zaś o tem może pouczyć tylko doświadczenie choćby jednego roku.

Wobec powyższych okoliczności Dyrektor szpitala św. Łazarza proponuje zażądania ścisłej i poprawnej rachunkowości od szpitala św. Ludwika przynajmniej w ciągu roku, aby otrzymać jasny obraz kosztów utrzymania szpitala.

Ze względu iż sprawa ta, od chwili uchwalenia wyższego ryczałtu nie była poruszoną przez Towarzystwo opieki szpitalnej dla dzieci w Krakowie, że Towarzystwo przystąpiło już do budowy domu gospodarskiego, że jakkolwiek nie ma pewnych cyfrowych dat, lecz bezspornie jak nasz oddział rachunkowy obliczył, utrzymanie szpitala św. Ludwika kosztem kraju będzie kosztować drożej niż obecnie, odpadną bowiem dochody otrzymywane od osób prywatnych, ze względu nakoniec, że prawie wszędzie zakłady lecznicze dla dzieci są utrzymywane przez Towarzystwa dobroczynne, sądzimy, iż będzie korzystniejszym i odpowiedniejszym pozostawić nadal szpital św. Ludwika w zarządzie Towarzystwa, dając mu przez podniesioną w roku przeszłym subwencję stałą, możność wypełniania przyjętych zadań. LW. 69.980/96.

W sprawie uznania szpitala lubaczowskiego za powszechny.

W załatwieniu sprawozdania komisji sanitarnej o petycyi Rady powiatowej w Cieszanowie o uznanie szpitala powiatowego w Lubaczowie za powszechny i publiczny, na posiedzeniu 25. stycznia 1896. r. Wysoki Sejm powziął następującą uchwałę:

„Sejm upoważnia Wydział krajowy na podstawie artykułu II. ustawy

z dnia 12. grudnia 1869. r. dz. u. kr. Nr. 8. z r. 1870. do uznania szpitala w Lubaczowie za powszechny i publiczny pod warunkiem:

a) Jeżeli Rada powiatowa cieszanowska umontuje szpital stosownie do przyjęć się mającego aktu fundacyjnego. opatrzy szpital we wszystkie potrzebne przyrządy i sprzęty, bieliznę i pościel na 40 łóżek, a z tego się wykaże przed Wydziałem krajowym.

b) Jeżeli wykaże się Rada powiatowa cieszanowska przed Wydziałem krajowym legalizowanym aktem fundacyjnym na rzecz szpitala w Lubaczowie zatwierdzonym przez Wysokie c. k. Namiestnictwo, jako najwyższą władzę fundacyjną.

c) Jeżeli c. k. Namiestnictwo potwierdzi, że lokalności szpitalne odpowiadają obowiązującym sanitarno-policyjnym przepisom.

d) Wreszcie, jeżeli Rada powiatowa cieszanowska zabezpieczy koszta utrzymania w pierwszym półroczu.

Do 20. listopada b. r. Rada powiatowa cieszanowska nie spełniła tych warunków i dlatego szpitalowi lubaczowskiemu nie przyznaliśmy dotychczas praw szpitala powszechnego i publicznego. LW. 9.831/96.

Ruch
chorych.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Ruch chorych w lwowskim szpitalu w r. 1895 według oddziałów był następujący:

Oddziały szpitalne	Ilość łóżek	Leczone	Dni leczenia chorych	Średni pobyt	Łóżko było zajęte dni	Śmiertelność		Lecząco dziennie	
						Licz-bowa	‰		
O d z i a ł	I. chorób wewn. razem z zakaźnymi	138	2555	28874	11.3	209	334	13 ‰	79
	II. „	110	2082	30185	14.4	274	287	13.7	82
	III. „	39	1043	11950	11.4	306	79	7.5	32
	Chirurgiczny	190	2691	60736	22.5	319	147	5.4	166
	Kiłowo-skórny męski	150	1838	43192	23.4	287	3	0.1	118
	„ kobiecy	105	1500	38172	25.4	363	13	0.8	104
	Oczny	103	1405	32505	23.1	315	2	0.1	89
Położniczo-gynekolog.	140	1759	24154	13.6	176	20	1.1	65	
Ogółem	975	14650*	269768	18.3	276	885	6.0	739	
Szpital św. Zofii dla dzieci	110	1088	33543	30.8	304	231	21.2	91	
Razem	1085	15738	303311	19.2	248	1116	7.0	830	

* Suma właściwie wynosi 13.638, bo w cyfrze 14.650 znajduje się 1012 przeniesionych z jednego oddziału na drugi.

Z raportów Inspektora szpitali wyjmujemy następujące ustępy.

Rok ubiegły będzie pamiętnym w dziejach szpitala lwowskiego, oddano bowiem w rozporządzenie szpitala dwa nowe budynki: jeden na zakład położniczo-ginekologiczny, drugi zaś dla dotkniętych chorobami zakaźnymi. Pierwszy z nich otwarty d. 19. marca 1895 pod względem budowy i wewnętrznego urządzenia nie ustąpi żadnemu zakładowi podobnemu w Europie; drugi zaś może pomieścić wygodnie zaledwie 30 chorych, jest to jednak wielkiem dobrodziejstwem dla szpitala, który zakaźnych swoich mieścił dotychczas w odnajętym od szpitala św. Zofii dla dzieci budynku. Postęp nie ograniczył się na tem jedynie. W ogrodzie szpitalnym, tam gdzie dawniej znajdowała się szopa na wół rozwalona na różne gospodarskie rupiecie, stanęła altana z pruskiego muru dla chorych chirurgicznych 14 łóżek, dotkniętych różą i ciężkimi przypadkami zapalenia tkanki podskórnej; cały korytarz szpitalny na parterze został wyłożony szamotowemi cegielkami dającymi możność utrzymania większej czystości. Dla portjera urządzone dogodną i ładną lożę, opaloną z wewnątrz, a po-

mieszczoną tak, że nadzwyczaj jest łatwym dozór nad wszystkimi wchodzącymi osobami. Pokój dyżurnego lekarza przekształcono bardzo dobrze i praktycznie. Między oddzielnymi pawilonami i budynkami gospodarskimi urządzono dogodne komunikacje obsadzone drzewkami i ładne ogródki. Jednym słowem szpital zupełnie odnowił się, a jednak ulepszenia te nie wywołały przekroczenia pozwolonych przez Wysoki Sejm kredytów w budżecie, gdyż nowy rządca, człowiek nader rzutki, pomysłowy, energiczny i pracowity, wykonał to niewielkim kosztem, posilkując się starym materiałem i gotówką uzyskaną ze sprzedaży różnych rzeczy wybrakowanych w szpitalu.

Apteka szpitalna, niedawno urządzona, wygląda bardzo dobrze. Poleciłem prowizorowi, aby zwracał uwagę, czy nie przepisują się takie leki, które mogą być zastąpione tańszymi i donosił o tem p. Dyrektorowi szpitala. Podnoszono kilkakrotnie potrzebę zaprowadzenia nocnych dyżurów w aptece. Badając tę sprawę przekonałem się, że dyżury takie nie mają żadnego praktycznego celu. W nocy mogą być potrzebne tylko środki do powstrzymywania krwiotoków, środki uspakajające i kojące ból, nareszcie — chirurgiczna pomoc. Dla zabezpieczenia tej ostatniej mieszka w szpitalu jeden z lekarzy pomocniczych oddziału chirurgicznego i ma w swoim rozporządzeniu cały arsenał chirurgiczny i wszelkie środki aptekarskie, mogące być potrzebnymi na razie. Lekarz dyżurny pozostający dzień i noc w szpitalu, w kancelaryi swojej ma małą apteczkę leków najpotrzebniejszych, a na każdym oddziale, pod kluczem Sióstr Miłosierdzia znajdują się takie same leki. Gdyby nareszcie okazała się potrzeba pomocy apteki szpitalnej w szpitalu, są stale dwie Siostry Miłosierdzia, pracujące w aptece, które wiedzą gdzie jaki lek się znajduje. Zresztą aptekarz mieszka o kilka minut drogi od szpitala i w razie nagłym w każdej chwili może być wezwany. Doświadczenie zaś poucza, że potrzeba aptekarza w nocy jest do tego stopnia rzadką, iż nocny dyżur byłby tylko męczarnią dla ludzi, którzy aby obsłużyć taki wielki szpital mają bardzo wiele pracy we dnie.

W izbie, gdzie się odbywa dezynfekcja rzeczy chorych, w łazienkach i w magazynie bielizny znalazłem wszystko w porządku.

Badając zajęcia urzędników w kancelaryi szpitalnej zwróciłem uwagę na bezużyteczność wymaganego przez nasz oddział rachunkowy przepisywania protokołu stanu, który zajmuje pięciu urzędników przez pięć miesięcy i kosztuje do 600 zł. Jeżeli sprawdzanie protokołu jest tak koniecznie potrzebne, dokonać tego można bez przepisywania, przez urzędnika Wydziału krajowego, wysłanego do szpitala na dni kilka. Siły kancelaryjne szpitala, marnowane w sposób tak bezużyteczny, mogłyby być obrócone na inne, pożyteczniejsze prace, naprzykład na ściąganie załatwionych kosztów leczenia.

Od samoplacących szpital otrzymał w r. 1894 20.000 zł., w roku zaś 1895 o pięć tysięcy więcej. W kancelaryi szpitalnej pracuje 13 ludzi.

W magazynach kuchennych wszystkie produkta znalazłem w najlepszym gatunku, ale potrawy przygotowane w nich w kuchni, nie zadowolniły mnie, bo pod względem smaku wiele pozostawiały do życzenia. Ponieważ od pp. lekarzy słyszałem utyskiwania na kuchnię i nie smaczne przygotowanie jadła, przeto sprawę tę poddałem dyskusji z p. Dyrektorem i rządca. Obaj są tego przekonania, że jedynym sposobem polepszenia kuchni, byłoby sprowadzenie dobrej kucharki z dwoma pomocnicami z Morawy lub z Czech i oddanie im kuchni szpitalnej, pod dozorem jednej Siostry Miłosierdzia. Obecnie jest cztery Siostry; zaoszczędzonoby wydatek na trzy Siostry. Jestem zdania, iż należałoby spróbować choć rok jeden, aby przekonać się, czy nie ustaną te ciągłe skargi.

Ludownia szpitalna jest już napełniona i zawiera 50 sążni sześciennych lodu.

Na oddziale położniczo-gynekologicznym znalazłem 63 położnic wraz z brzemiennymi i 23 gynekologicznych. Od początku roku było 211 położnic i 76 dotkniętych chorobami kobiecymi. Uskarżano się mocno na

brak wody, a w skutek tego na niemożność udzielania takiej ilości kąpeli jaka jest potrzebną.

Na oddziale chirurgicznym w dniu inspekcji było 100 chorych mężczyzn i 76 kobiet. Lekarzy na tym oddziale jest 11 i od początku br. do 11. lutego dokonano tu 131 większych operacji. Dla zmniejszenia ilości chorych na tym oddziale zaprowadzono ambulatoryjne leczenie i od 1. czerwca 1895 do 1. stycznia 1896 dano pomoc 663 chorym, a od 1. stycznia do 11. lutego 108 chorym. Jeszcze zaszło ważne ulepszenie na tym oddziale: urządzono oddział chorób usznych i laryngologicznych, którym pod kierownictwem i kontrolą prymaryusza, zajmują się Dr Trzcieniecki i Reinhold. Takich chorych w roku przeszłym leczono 338 a w r. b. 38. Muszę oddać sprawiedliwość p. Dr. Ziembickiemu, że na oddziale jego młodzi lekarze korzystają nadzwyczajnie wiele, bo tu się odbywają najtrudniejsze operacje i prawie kaźden z lekarzy pod okiem prymaryusza dokonuje te operacje, tak że wychodząc ze szpitala jest już uzbrojony na wszelkie ewentualności jakie spotkać go mogą w prywatnej praktyce. W roku ubiegłym na oddziale tym zrobiono zwyż 1200 większych operacji z wynikiem nadzwyczajnie dodatnim.

Na oddziale kilowym męskim było 132 chorych. Przepelnienie ogromne ale na te rady niema, bo ambulatoryjne leczenie na tym oddziale jest niemożliwe. Na jednej z większych sal prawdopodobnie w skutek wygięcia się belek podłoga nieco opuściła się; potrzeba ją będzie zbadać przez budowniczego.

Na oddziale obserwacyjnym i chorób nerwowych było tylko 25 chorych. Oddział ten potrzebuje aparatu elektrycznego dla stałego prądu bo dawny zepsuł się i nie daje się naprawić należycie.

Byłoby bardzo pożądanem, aby w tym roku w ogrodzie szpitalnym można było wybudować drugą altanę dla chorych mężczyzn, bo już istniejąca oddała bardzo wiele usług chorym i szpitalowi.

Na oddziale pierwszym chorób wewnętrznych znalazłem 92 chorych. Porządek i czystość wzorowe; powietrze we wszystkich salach czyste, nawet w sali tyfusowej, gdzie zazwyczaj tego z trudnością tylko dopiąć można.

Na drugim oddziale chorób wewnętrznych było 112 chorych; przepelnienie ogromne; na oddziale było bardzo wiele dotkniętych influenżą.

Na oddziale kilowo-skórnym kobiet znalazłem 111 chorych;

Na oddziale ocznym 85 chorych. Na tym ostatnim p. prymarjusz dokonał przy mnie operacji katarakty urazowej z nadzwyczajną szybkością i zręcznością charakteryzującą tego znakomitego lekarza. Na oddział ten codziennie przychodzi 60-65 ambulantów, co stanowi rocznie do 2.000 ludzi.

Na oddziale chorób zakaźnych znalazłem jedną chorą dotkniętą ospą i 13 z tyfusem wysypkowym. Oddział ten oddalony od szpitala połączony jest z nim telefonem, aby w każdej chwili można wezwać pomocy dyżurnego lekarza.

W prosektorium i w chemicznem laboratorium znalazłem wszystko w porządku.

W pralni było 30 praczek, które zaledwo mogą podolać nawałowi pracy, bo dziennie pierze się około 2.000 sztuk. W ubiegłym styczniu wyprano 48 sztuk. Susznia jest niedostateczną dla tak wielkiej ilości bielizny, a wilgotne powietrze nie pozwala suszyć na podwórzu. Wszystkie mechaniczne przyrządy w pralni są w porządku i nie potrzebują ani odnowy ani naprawy. Po przeniesieniu pralni do nowobudującego się domu administracyjnego, obecne jej pomieszczenie będzie przeznaczone na pomieszczenie dla dozorey domu, dla urzędnika pracującego w izbie przyjęcia, na pomieszczenie parobków i na stolarnię. Studnia obok pralni wykopana daje obfitą ilość wody. Dom zajęty obecnie na pralnię potrzebować będzie gruntowej naprawy, bo sufity i podłogi już zgniły, a ściany popękały.

Żywnienie chorych w r. 1895 było o 2.19 ct. tańsze od żywienia w r. 1894; wynosiło bowiem wraz z chlebem i winem 22.63 zł.

Na radzie Wydziału krajowego dnia 18. lutego uchwalono: 1. raport inspektora przyjąć do wiadomości. 2. Przepisywanie protokołu stanu

chorych zaniechać, zato polecić oddziałowi rachunkowemu, ażeby kontrolę w szpitalu załatwiał przez swego urzędnika. 3. Wizytatorkę Sióstr Miłosierdzia zawezwać, ażeby do kuchni przeznaczyla siostry, które gotować umieją; Dyrektora zaś zawezwać, aby tak on sam, jak rządca i dyżurny lekarz codziennie sprawdzali dobroć wiktury chorych. 4. Doktorowi Ziembickiemu wyrazić uznanie.

Stypendystki zakładu położnic wniosły do Wydziału krajowego podanie o oddanie im na pomieszkowanie jednej sutereny w zakładzie położnic i odpowiednie tej sutereny urządzenie. Prośbę tę uwzględniliśmy i poleciliśmy Dyrekcji zaopatrzyć tę ubikację w dwa łóżka, dwa stoły i dwa krzesła jaknajskromniejszej konstrukcyi, według wzoru urządzeń szpitalnych. LW. 68.345/95.

Stowarzyszenie dla żywienia chorych wyznania mojżeszowego, leczonych w lwowskim szpitalu krajowym, wniosło prośbę do Wydziału krajowego o udzielenie pomocy na wyżywienie każdego chorego izraelity po 10 ct. dziennie, ze względu, że dostarczanie przez stowarzyszenie chorym wiktury rytualnie sporządzonego zmniejsza wydatki krajowe na utrzymanie szpitala. Na Radzie 28. kwietnia uchwalono udzielić 150 zł. pomocy z funduszu dyspozycyjnego a zarządowi szpitala polecić utrzymanie wykazu chorych, karmionych przez stowarzyszenie. LW. 26.103/96.

Z wykazów lekarskich, przedstawionych przez Dyrekcję, szpitala wyjmujemy następujące dane: Na 13.638 chorych leczonych w zakładzie liczbowo pielęgowano najczęściej dotkniętych chorobami wenerycznymi (1953), skórniemi (1529), oczu (1303), chorobami krwi (1180), narządu oddechania (916), trawienia (732). Na gruźlicę chorowało 664 (zmarło 238), na choroby układu nerwowego 711, choroby narządu płciowego 556, na nowotwory 370, choroby narządu krążenia krwi 247, na rany 235, choroby organów moczowych 216. Z chorób zakaźnych — na tyfus 198 (zmarło 24), na cholere 3 (zmarło 2), dyfteryę 24 (zmarło 3), na ospę 34 (zmarło 8), skarlatynę 79 (zmarło 29), różę 94 (zmarło 4), dysenteryę 21 (zmarło 4). Najwyższy stan chorych 27 marca — 903, najniższy 28. września 584.

W ciągu r. 1895 odmówiono przyjęcia do zakładu 279 osobom, jużto dla braku objawów chorobowych, jużto dla nieuleczalności choroby, a temsamem braku kwalifikacyi do leczenia szpitalnego, wreszcie takim osobom, które zgłaszając się do szpitala z chorobą umysłową były już poprzednio leczone w zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie.

Porównanie ruchu chorych w 1874 i 1895 przedstawia następujące dane:

w 1874 leczono 5435 w ciągu 146.486 dni, średni pobyt 26.29, procent śmiert. 10.80%
 „ 1895 „ 12.456 „ 253.124 „ „ „ 20.32 „ 7.43%

Na oddziale położnic:

w 1874 leczono 368 w ciągu 3.323 dni, średni pobyt 22.61 procent śmiert. 5.78%
 „ 1895 „ 1182 „ 16.644 „ „ „ 14.08 „ 0.80%

W tym ostatnim oddziale w 1895 r. było dokonane 185 operacyi, a na oddziale gynecologicznym 102. Na oddziale ocznym zrobiono 554 większych operacyi, w tej liczbie wydobyto soczewkę z oka 135 razy.

W ubiegłym roku do kostnicy szpitala dostarczono 1403 zwłok z pośród tej liczby dokonano 948 sekcyi naukowych.

Zestawienie wydatków w ciągu ostatnich sześciu lat w szpitalu lwowskim przedstawia się jak następuje:

R o k	Ilość chorych	Dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kuracja chorych kosztowała		Dzień leczenia kosztował	Żywienie z pieczywem i winem
				zł.	ct.		
1890	11.456	235.656	181.285	15	82	76·9	23·9
1891	12.539	253.610	190.830	15	21	75·2	27·4
1892	13.027	269.863	280.914	16	03	77·3	28·0
1893	12.409	254.471	200.638	16	16	78·8	28·3i
1894	12.172	247.817	198.289	16	29	80·0	27·4i
1895	13.638	269.768	210.529	15	43	78·4	25·29

Szpital św. Łazarza w Krakowie.

Ruch
chorych.

Ruch chorych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie w r. 1895 był następujący:

Nazwa oddziałów	Ilość łóżek	Leczone	Dni leczenia	Średni pobyt	Jedno łóżko było zajęte dni	Śmiertelność		Leczone dziennie
						liczb.	%	
Od chorób wewnętrznych i zakaźnych . . .	250	4.000	80.588	20.1	522	750	18.7	2207
Od chorób chirurgicznych	126	1.721	46.344	26.9	367	112	6.5	1269
Od chorób ocznych	20	208	7.805	37.5	390	—	—	21.3
Od chorób położniczo-ginekolog.	60	1.034	22.173	21.4	369	12	1.1	60.7
Od chorób syfilit.	195	2.478	62.286	25.1	319	6	0.2	170.6
Od chorób umysł.	115	479	46.936	97.9	408	67	13.9	128.5
Razem	766	9.920	266.132	26.8	347	947	9.5	729.1
Szpital św. Ludwika dla dzieci	108	1.059	28.502	26.9	263	190	18.1	78.0
Szpital św. Ludwika oddz. osesków	12	265	5.277	19.9	439	86	32.4	14.7
Razem	986	11.244	299.911	26.6	304	1223	10.8	821

Nieprzyjęto w ciągu r. 1895 mężczyzn 470, kobiet 552, a razem 1022. Najwyższy stan był 21. marca i wynosił 778, najniższy 630 d. 6. lipca.

Według relacji Inspektora szpitali w r. 1895 dokonano w zakładzie następujących zmian i zarządzeń pod względem administracyjnym i gospodarczym. Z funduszu preliminowanego na sprzęty, oprócz uzupełnienia zużytych i reparacji popsutych, zrobiono we własnym zarządzie 35 żelaznych łóżek i dwa żelazne łóżka dla epileptyków; sto sztuk ramek drewnianych z oszkleniem do przepisów o zachowaniu się chorych w szpitalu, które umieszczono we wszystkich salach i kurtyarzach, stołów kuchennych 5 sztuk i tyleż na oddziały, 2 umywalnie, 8 szafek drewnianych i szafę dębową dla apteki, biurko dębowe dla kancelaryi zarządu, 4 szafek żelaznych przed łóżka dla oddziału chirurgicznego, dwa pulpity dla kancelaryi zarządu; nareszcie sprowadzono z Wiednia wagę apteczną, do której zrobiono postument we własnym zarządzie. Z rubryki na utrzymanie budynków, oprócz zwykłych konserwacyjnych robót murarskich, stolarskich, ślusarskich, ciesielskich i zduńskich, powtarzających się corocznie dla utrzymania całości i czystości wykonano w r. 1895: a) Odnowiono stary gmach szpitalny w całej dwupiętrowej długości od strony podwórza, to jest od strony południowej i wschodniej i dorobiono dwadzieścia okien z okuciem i oszkleniem w miejsce zupełnie spruchniałych; gmach więc cały dawniej obdarty z tych stron i brudny, przedstawia się w zupełnie dobrym stanie; b) przerobiono dawną trupiarnię na mieszkanie dla odźwiernego, składające się z pokoju i kuchni; c) stosownie do zezwolenia Wysokiego Wydziału krajowego zaprowadzono gaz w dwóch kancelaryach oddziałów chorób wewnętrznych dla celów badań mikroskopowych; d) w gmachu administracyjnym wyrzucono frontowe zużyte kamienne schody i dano nowe, zużyte zaś przerobiono i osadzono przed kościołem od strony wchodu na miejsce drewnianych, zupełnie spruchniałych; e) w sali przyjęcia chorych ułożono posadzkę kamionkową, odnowiono całą ubikację i postawiono nowy piec kafilowy; f) w kuchni oddziału położniczo-ginekologicznego ułożono posadzkę z płyt cementowych w miejsce zupełnie spruchniałej podłogi. g) w korytarzu oddziału położniczo-ginekologicznego położono posadzkę kamionkową w miejsce podłogi zupełnie zniszczonej. Rurociągi

wodne w tymże korytarzu poprowadzone pokryto płytami żelaznemi. We framugach siennych tegoż korytarza zrobiono cztery szafy zamykane dla przechowywania bielizny, sprzętów i naczyń; *h*) w kuchni oddziału syfilitycznego na drugim piętrze położono posadzkę z płyt marmurowych w miejsce zniszczonej podłogi; *i*) przed frontem domu administracyjnego przebrukowano zajazd i uzupełniono go nowym brukiem; *k*) przed pawilonem chirurgicznym od strony południowej, po prawej stronie, ułożono trotuar z płyt kamiennych i urządzono ściek wody deszczowej, zaś od strony zachodniej położono bruk z dzikich kamieni. Całą przestrzeń podwórza przekopano i urządzono gazony, które już są obsiane trawami, a w części zasadzone krzewami; *l*) przerobiono 16 sztuk latryn na system za otworzeniem drzwi splókiwanych; *m*) zrestaurowano gruntownie desyngfektor, który jest obecnie używany do desyngfekcyi rzeczy zakażonych; *n*) urządzono laboratorium bakteryologiczne w pawilonie chirurgicznym; *o*) urządzono kancelaryę parafialną i bibliotekę szpitalną w ubikacyi obok apteki w starym gmachu; *p*) adoptowano mieszkanie dla asystenta szkoły położnych w ubikacyi oddziału skór nego; *q*) postawiono werandę naprzeciw pawilonu chirurgicznego. Węgla kamiennych do pieców i pod kotły parowe szpital otrzymuje po cenie 60 ct. za 100 *kg* z kopalni Szczerca, a po 66 ct. za 100 *kg* z kopalni Königsgrubbe. Pralnia wyprała w r. 1895 brudnej bielizny 361.675 *kg* czyli 765.640 sztuk kosztem 5.280 zł. 12 ct., zatem pranie jednej sztuki kosztuje 0.689 ct. Płótna sprowadzono z Koryzyny, płócienka z Andrychowa, a koce białe w ilości 150 sztuk z Glinny-Nawaryi od Knauera. Koce te jednak nie są tak dobre, jak sprowadzane z Morawy, bo tkanina jest bardzo nierówna.

Szpital św. Łazarza wskutek napływu chorych i nieustannego wzmaganania się dni leczenia zaczyna cierpieć na brak bielizny. Koszul naprzykład niema już nawet na cztery zmiany, kiedy powinno być najmniej na sześć na 766 łózek. P. Dyrektor mówił mi, że na rok przyszedł będzie prosić o wstawienie do budżetu oprócz zwyczajnej kwoty, jeszcze nadzwyczajną.

Kancelarya w porządku. Potrzeba będzie prędzej przysłać polecenie nieprzepisywania protokołu stanu chorych, bo tu już przystąpiono do tej roboty. Według wykazu zaległych kosztów leczenia w szpitalu św. Łazarza w Krakowie i w zakładzie św. Ludwika dla dzieci, zestawionego na podstawie niesprawdzonych jeszcze przez Oddział rachunkowy Wydziału krajowego rachunków, właściwa zaległość kosztów leczenia w 1895 roku wynosiła 80.562 zł. 13 1/2 ct., od obcokrajowych uzyskano 2.836 zł. 61 ct. Polecilem p. Rządu, aby ułożył praktyczniejsze relewy, nie zużywające tyle papieru jak obecnie, a któreby były równie dostępne dla kontroli i przedstawił je do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu.

P. Jakliński prowadzi aptekę wzorowo. Czynność jego nie ogranicza się na ekspedycyowaniu leków i na prowadzeniu rachunków, bo mając ciągle na względzie zaoszczędzenie funduszu szpitalnego, zwraca uwagę pp. lekarzy ordynujących i Dyrektora, jeżeli jakikolwiek lek drogi, mogący być zastąpiony innym, tańszym, jest często używany. Tym sposobem szpital zawdzięcza mu corocznie oszczędność na lekach, aptekarz zaś ma uznanie u lekarzy, którzy chętnie idą za jego radami i wskazówkami. W r. 1895 z przeznaczonych na leki w budżecie 4.700 zł. było tylko wydano 4.017, a zaoszczędzono 683 zł. Ze względu więc na bardzo wielką pracowitość p. Jaklińskiego, który pracuje nieraz w aptece po 16 godzin dziennie, ze względu na małą płacę i obóstwo tego urzędnika, Dyrektor szpitala chce prosić Wydział krajowy o podwyższenie płacy jego o 150 zł. rocznie ad personam, bo pracą swoją przynosi funduszowi szpitalnemu pięciokrotnie większe korzyści, aniżeli to podwyższenie płacy.

Szkoła położnych pomieściła się w szpitalu dobrze; prof. Mars doskonale ją urządził, ale miejsca posiada zbyt mało, tak, że 80 akuszererek, które tu obecnie pobierają naukę, zaledwo obrócić się mogą w tych salach, które są oddane do użytku szkolnego.

W spiżarni szpitalnej wszystkie wiktuały bardzo dobrej jakości, a co ważniejsza że pomimo to są bardzo tanio zakupione dzięki zapobie-

gliwości Rządu. Jedzenie dla chorych zrobione było dobrze; pieczywo przyrządza się tu znakomicie.

Mur odgraniczający realność szpitalną od sąsiadów, w niektórych miejscach jest kompletnie zrujnowany i wkrótce runie; sztachety, którymi odgraniczył się zakład anatomii patologicznej od ogrodu szpitalnego są tak niskie, że z łatwością można je przeleźć i nie ma wątpliwości, że szkody w ogrodzie szpitalnym będą bardzo wielkie. Do budowy altany dla chorych chirurgicznych na lato, rządca przystąpi z początkiem wiosny.

W szpitalu św. Łazarza w dniu inspekcji znalazłem 780 chorych; przepełnienie prawie we wszystkich oddziałach wielkie tak, że potrzeba chorych pomieszczać na ziemi, na siennikach, pomimo wielkiej ilości leczonych ambulatoryjnie. Największe jednak przepełnienie na oddziałach wewnętrznych. Wskutek powiększenia taksy leczenia na I. i II. klasie, potrzeba będzie ulepszyć nieco urządzenie wewnętrzne tych klas. Ulepszenie to będzie kosztować do 1.000 zł., które jednak w jednym roku mogą być pokryte zwiększoną taksą, gdyż przy tej samej ilości chorych, jaka była w r. 1895 dochód zwiększył się według rachunku Dyrektora o 4.000 zł.

Na oddziale chirurgicznym w roku ubiegłym dokonano 1229 operacji większych, w bieżącym zaś roku 153. Ambulatoryjnie zaś leczono na oddziale w roku ubiegłym 672, w bieżącym zaś 129. Na oddziale tym zaprowadzono puszkę, do której majątniejsi chorzy, leczeni ambulatoryjnie, za opatrunek otrzymany w szpitalu wrzucają 30 ct.; pieniądze te służą dla zakupna materyałów na opatrunki dla ambulatoryjnych chorych ubogich, a także na kupno alkoholu do mycia rąk w czasie operacji.

Podnoszę z najwyższym uznaniem znaczenie posiedzeń lekarskich, na których młodszy lekarze przedstawiają ważniejsze wypadki przez nich na oddziałach obserwowane, do wiadomości ogólnej i przedyskutowują się w gronie lekarskim bezpretensyjnie, ale gruntownie, bo i starsi lekarze przyjmują udział w dyskusji. Duszą tych posiedzeń są p. Dr. Obaliński, Pareński, a przede wszystkim p. Dyrektor, który wszystkiemi kieruje w szpitalu, wszystko wie i prowadzi zakład do wytkniętego przeznaczeniem swem celu. Posiedzenia te bardzo kształcą młodych lekarzy, rozwijają w nich chęć do pracy naukowej i zawodowej i czynią, że szpital jest tak pożytecznym dla kształcących się, jak i kliniki uniwersyteckie.

W szpitalu św. Ludwika znalazłem zwyczajnie sto chorych dzieci. Ambulatoryjnie leczono w roku przeszłym 5350 chorych, w roku bieżącym już 541. Użycie limfy przeciwdyfterycznej daje świetne wyniki. Zakład prof. Bujwida dostarcza doskonałej limfy po 1 zł. za dawkę. Jest to dawka wystarczająca w przypadkach lżejszego i średniego natężenia choroby do wyleczenia. Przypadki ciężkie wymagają podwójnej dawki. W roku przeszłym zakupiono limfy prawie za 1.000 zł. Szpital ten pod względem administracyjno-gospodarczym i leczniczym pod kierunkiem tak znakomitego i energicznego prof. Jakubowskiego rozwija się nieustannie i nieustąpi pod względem wewnętrznego urządzenia żadnemu z zagranicznych. Śmiertelność w tym szpitalu w porównaniu z r. 1894 zmniejszyła się nadzwyczajnie, spadła bowiem z 30·1% na 18·1%, to jest o 12%.

Na oddziale umysłowo chorych, gdzie jest zaledwie 115 łóżek etatowych, znalazłem 124 chorych, a codziennie przychodzą żądania przyjęcia, którym dla braku miejsca zadość uczynić niepodobna.

Na radzie Wydziału krajowego 3. marca uchwalono wyrazić uznanie Dyrektorowi i Rządu. Aptekarzowi Jaklińskiemu udzielić remuneracji 100 zł. Zaniechać przepisowywania protokołu stanu chorych.

Po zamianowaniu Dr. Henryka Jordana zwyczajnym profesorem w uniwersytecie Jagiellońskim i objęciu przez niego kierownictwa krakowskiej c. k. kliniki ginekologiczno-położniczej, w myśl statutu szpitala św. Łazarza w Krakowie, mianowaliśmy go prymaryuszem oddziału położniczo-ginekologicznego w szpitalu z płacą roczną 650 zł. LW. 69.595/95.

W r. 1895 poniósł szpital ciężką stratę przez śmierć zasłużonego i znakomitego profesora okulistyki w uniwersytecie Jagiellońskim Dra Łucyana Rydla, który był zarazem prymaryuszem oddziału chorób ocznych szpitala. Zastępczo kierowali oddziałem tym Prof. Dr. Rydiger i Doc. Dr.

Sroczyński, obecnie zaś kieruje nowomianowany profesor okulistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego Dr. Wiherkiewicz.

Aparat desynfekcyjny, na który Wys. Sejm zezwolił wstawić do preliminarza budżetu szpitalnego 3.500 zł., już jest urządzony i rozmiary jego pozwalają poddać desynfekcyi odrazu całe łóżko z pościelą, nadto przedmioty odrażone wychodzą z aparatu osuszone za pomocą gorącego powietrza. Aparat ten będzie ważnym uzupełnieniem urządzeń szpitalnych pod względem zdrowotnym.

Przy pawilonie chirurgicznym stanęła także w b. r. przyzwolona przez Wys. Sejm weranda kryta, która dozwoli chorym w porze letniej przebywać stale na świeżem powietrzu, nadto będzie mogła służyć na pomieszczenie chorych podczas robót konserwacyjnych w salach chorych.

Na przedstawienie Dyrektora szpitalu św. Łazarza w Krakowie zezwoliliśmy, aby lekarze praktykanci szpitalni mogli być przydzielani do szpitala św. Ludwika dla nabycia wiadomości w zakresie chorób dziecięcych na przeciąg sześciu miesięcy; czas tam spędzony policzony im będzie do służby w szpitalu św. Łazarza odbytej. Przydzielanie praktykantów do szpitala św. Ludwika ma się odbywać za porozumieniem z Dyrekcyą tegoż szpitala. LW. 69.970/96.

Rada miasta Krakowa uchwałą z d. 16. kwietnia 1891 zezwoliła, ażeby szpital św. Łazarza składał zwłoki osób zmarłych w tymże szpitalu, w szpitalu św. Ludwika lub w zakładach klinicznych, po ich sekcjonowaniu, w miejskim domu przedpogrzebowym na cmentarzu w Rakowicach za opłatą po 150 zł. rocznie z góry w ciągu 10 lat. Umowy formalnej nie zawarto, gdyż magistrat uznał ją za zbytęcną. Ponieważ przy nowym zakładzie anatomii patologicznej jest osobna sala, która służy za dom przedpogrzebowy i gdzie są składane wszystkie zwłoki przed wywiezieniem ich na cmentarz, udaliśmy się do magistratu miasta Krakowa o zwolnienie od warunków używania przedpogrzebowego domu miejskiego na lat 10 i już nie wstawiamy do budżetu kwoty 150 zł. na ten cel przeznaczony. LW. 65.809/96.

Z wykazów lekarskich wyjmujemy następujące dane: Na 9920 leczonych w szpitalu św. Łazarza dotkniętych gruźlicą było 988, a z tych zmarło w zakładzie 277, dotkniętych różnemi nowotworami było 411, z których zmarło 66; z chorobami układu nerwowego 486, z których zmarło 90, z chorobami narządu pokarmowego 641 (zmarło 65), z chorobami dróg moczowych 274 (zmarło 70), z chorobami narządów płciowych niewenerycznych 573 (zmarło 6), wenerycznych 1437, skórnych 74 (zmarło 3); zakaźnych 613 (zmarło 61). Dur plamisty (60 przypadków) groźnie panował w lutym i w marcu, a przypadki zejścia śmiertelnego z powodu choroby tej dotyczyły przeważnie ludzi zdrowych, silnie zbudowanych i dobrze odżywionych; u ludzi zaś wątłych, lichy zbudowanych i odżywionych przebieg był o wiele łagodniejszy. Jeden z dozorców zaraził się w szpitalu i umarł na tą chorobę; 5 przypadków ospy miało przebieg łagodny, gdyż dotknięci byli szczepieni, lecz nie rewakcywowani. Przypadki żołądkowo-kiszkowe, z powodu cholery na kresach wschodnich Galicyi, były traktowane jako podejrzone z największą ostrożnością; przebieg ich jednak w ogóle był bardzo łagodny. Większych i mniejszych operacyj na oddziale chirurgicznym dokonano 1212. Na oddziale chorób krtani leczono 98 chorych. Na oddziale położniczym dokonano operacyj 83, ginekologicznym 45. W prosektoryum dokonano 1032 sekcyj naukowych. Chemik szpitalny dokonał 633 rozbiorów w celach leczniczych, oraz 4 rozbiory wina i mleka.

Ponieważ Dr. Paszkowski, prymaryusz oddziału I. A. chorób wewnętrznych jest złożony ciężką chorobą, prawdopodobnie nieuleczalną, zastępstwo jego poruczonem zostało prymaryuszowi drugiego oddziału chorób wewnętrznych, profesorowi Drowi Pareńskiemu. LW. 57.688/96.

Docentowi laryngologii w Uniwersytecie Jagiellońskim i asystentowi w oddziale dla chorób krtani w szpitalu św. Łazarza Drowi Al. Baurowiczowi, daliśmy pozwolenie odbywania wykładów z zakresu chorób górnych dróg oddechowych w kancelaryi oddziału krtaniowego z warun-

kiem, aby się zastosował do wskazówek Dyrektora, zmierzających do przestrzegania porządku domowego. LW. 58.725/96.

Zestawienie wydatków w ciągu ostatnich sześciu lat w szpitalu św. Łazarza w Krakowie przedstawia się tak:

R o k	Ilość chorych	Dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kura-cya chorego kosztowała		Dzień leczenia kosztował	Żywienie z pieczywem i winem kosztowało
				zł	ct.		
1890	7.575	196.901	175.169	23	12	88.9	29.23
1891	8.285	215.543	173.875	20	98	80.6	28.83
1892	8.745	219.036	178.286	20	38	81.0	29.77
1893	9.456	230.890	176.379	18	65	76.3	27.51
1894	9.426	250.909	184.857	19	61	73.6	26.78
1895	9.920	266.132	194.309	19	58	73.01	26.39

Zakład dla umysłowo chorych w Kulparkowie.

Ruch chorych w zakładzie dla umysłowo-chorych w Kulparkowie w ostatnich sześciu latach był następujący:

Rok	Ilość łóżek	Leczono	Dni leczenia	O p u ś c i ł o z a k ł a d					Śmiertelność		Średni pobyt	Leczono dziennie
				Wy-leczonych	Nie-wyleczon.	Za-rewersem	Do in-nych zakł.	Zbie-gło	Licz-bowa	%		
1890	572	1.196	215.149	200	149	104	11	1	144	12.0	180.0	589
1891	572	1.274	218.180	224	203	98	10	2	137	10.7	171.1	597
1892	572	1.310	229.993	230	186	95	5	3	151	11.5	176.	640
1893	572	1.342	234.597	230	231	72	14	6	170	12.6	174.	643
1894	572	1.342	232.411	112	178	72	14	6	154	11.4	173.	636
1895	572	1.364	239.198	242	178	95	12	4	141	10.3	175.	655

Z raportu inspektora szpitali przytaczamy następujące wyjątki;

„W dniu inspekcji znalazłem w zakładzie 664 chorych, a mianowicie 327 kobiet i 337 mężczyzn, z których 3 jest pielęgowanych na klasie pierwszej, 54 na klasie drugiej, a 607 na klasie trzeciej. W leczeniu chorych źle odżywionych w ostatnim czasie zaczęto używać z bardzo dobrym skutkiem wstrzykiwań solucyi arsenikowej Faulera, a na oddziale chorych kobiet wszystkie niespokojne są trzymane w łóżku, gwałtowne zaś są zawijane w wilgotne prześcieradła aż do uspokojenia. Jest to nowy sposób leczniczy, zalecony przez jednego z psychiatrów niemieckich i jak mogłem sądzić na razie jest bardzo skuteczny, bo nieporównanie większy spokój panuje na tym oddziale, aniżeli było poprzednio. Dyrektor ma zamiar, jeżeli doświadczenie okaże się zadowalniającem, wszystkie separatki zamienić na pokoje dla chorych, potrzebujących odosobnienia i znieść zupełnie zamykanie szalowych do separatek. Zdumiewającym jest fakt, iż są chorzy, leżący w łóżku po lat kilka i u żadnego z nich niema odleżyn. Na oddziale kobiet i na oddziale mężczyzn jest kilka osób, które niegdyś popełniły zbrodnię w szale namiętności i są obecnie zupełnie zdrowe, lecz tak ich najbliżsi, jak również gminy odebrać z zakładu nie chcą. Potrzeba jednak obmyśleć dla nich coś przecie, zostawać bowiem latami całami wśród obłąkanych niepodobna, bo nareszcie dostaną rzeczywiście obłądu. Jedna z nich w złości podpaliła chatę męża, druga zabiła dwoje dzieci swoich, lecz obecnie są zupełnie spokojne i zdrowe na umyśle, tylko nikt ich z zakładu odebrać nie życzy. Zakład posiada 40 łóżek siatkowych dla epileptyków i skłonnych do samobójstwa. Łóżka te zakupiono w Wiedniu

i w Pradze po 40 zł. za sztukę. Dyrektor starał się robotę tych łóżek oddać ślusarzom krajowym, ale musiał odstąpić od tego zamiaru, bo próba okazała się zbyt kosztowną i za jedno łóżko zapłacono 60 zł. Dzięki naprawom, dokonany w kaloryferach w pawilonach dla niespokojnych, wszystkie pokoje obecnie ogrzewają się dobrze. W magazynie wiktuałów produkta znalazłem najlepszej jakości; oglądałem przywiezione na dzień następny mięso i uznałem je za zupełnie odpowiednie. W kuchni próbowałem wszystkie potrawy, przyrządzenie było dobre i smaczne, chleb w własnej piekarni wypieczony — doskonały. W kuchni są dwie książki, w których codziennie lekarz dyżurny zapisuje uwagi, dotyczące przyrządzenia żywienia chorych i dostawy mięsa. W ubiegłym roku w zakładzie kulparkowskim postawiono nowy stojący kocioł parowy, a także rezerwoar na wodę dla nowego kotła, objętości dwa metry sześciennie; postawiono budynek nowy dla trzeciego kotła na miejscu, gdzie dawniej stał budynek piły cyrkularnej; postawiono nowy budynek dla piły cyrkularnej, zmieniono koryta dachowe na głównym budynku; dano nową podłogę betonowo-mozaikową w łazienkach oddziału męskiego, w kuchni i korytarzu po stronie oddziału męskiego od kuchni do łazienek; dano nową podłogę betonową w krowiarni; kupiono pięć wanien miedzianych do łazienek oddziału męskiego; sprawiono 41 łóżek żelaznych i 48 materacy drucianych.

W dalszym ciągu opatrywałem gospodarstwo krowie zakładu i trzodą chlewną: ta ostatnia wynosi 90 sztuk; krów zakład ma 26 i dziennie otrzymuje z nich do 170 litrów mleka. Bielizny zakład posiada mało, ale do budżetu 1896. r. wstawiona kwota dozwoli usunąć ten brak tak ważny. Dla naprawy podartej bielizny zakład ma dwie szwaczki i część chorych posyła się do tej pracy. W końcu uważam za obowiązek zwrócić uwagę Wysokiego Wydziału krajowego na zasługi Dra Kruszyńskiego, sekundaryusza na oddziale chorych kobiet, który od tak długiego czasu kieruje tym oddziałem, a taktem swym, spokojem i pracowitością zyskał uznanie tak chorych, jak i przełożonych swoich i obecnie gorąco dopomaga Dyrektorowi do wprowadzenia nowego sposobu leczenia szalowych, o którym wspominałem wyżej.

Na Radzie dnia 18. lutego uchwalono: 1. Wezwać Dyrektora, aby w swoim czasie zdał sprawę o skutkach trzymania niespokojnych w łóżkach; 2. zapytać Sądu wyższego, co robić ze zbrodniarzami wyleczonymi i 3. Kruszyńskiemu dać 200 zł. remuneracji.

Z innych spraw Zakładu notujemy następujące:

Na miejsce Dra Michała Plucińskiego, który z powodu chorobliwego stanu podał się do emerytury, mianowaliśmy Dra Kolbergera Władysława prymaryuszem zakładu. LW. 422/96. Sekundaryuszem zaś Dra Juliana Woszczyńskiego.

W r. 1895. używano chorych do roboty w różnych warstatach, w ogrodach, w krowiarni, praczkarni, kuchni, do szycia i naprawy bielizny i t. d. w ogólnej liczbie 307 w ciągu 18.280 dni i zapłacono im w myśl statutu (§. 22) — 748 zł. 36 ct. Uszyto bielizny nowej i naprawiono starej sztuk 13.041.

Za 10-letnią nienaganną służbę dozorczyńni Katarzyna Sebda otrzymała uchwaloną przez Wysoki Sejm nagrodę 10 dukatów, które doręczył jej szef Departamentu sanitarnego wobec zgromadzonego personelu lekarskiego i urzędniczego, tudzież dozorczyń i chorych, podczas urządzanej w tym celu uroczystości, połączonej z muzyką, tańcami i przekąską dla chorych.

C. k. Sąd krajowy wyższy we Lwowie, rozporządzeniem z d. 5. listopada 1895 L. 16.065 zarządził, aby każdy do zakładu przyjęty chory, był przez lekarzy sądowych badany, a gdyby to do dni 30 uczynionem nie było, ma być wprost c. k. Sąd wyższy o tem we Lwowie uwiadomiony.

W roku 1895 leczono według form chorobowych: na niedołęstwo umysłowe 11 na osłabienie umysłu wrodzone 32, zadumę 42, szaleństwo gwałtowne 28, obłąkanie ostre (amentia) 362; pomieszanie zmysłów (paranoia) 187, chorobę umysłową okresową 40, niedołęstwo umysłu następowe 272, chorobę umysłową z porażeniem 152, z padaczką 103, z macien-

nictwem 25, z nerwicami 12, na obłąd opileczy 88, symulantów 4. Obcokrajowych leczono 21; chorych izraelitów leczono 261, zbrodniarzy różnych kategorii 66, a mianowicie mężczyzn 44, a kobiet 22. Dni leczenia było według I. klasy 1281, według II. 17896; — według III. 220021. Razem 239.193. Najwyższy stan chorych był 10. lipca 702, a najniższy dnia 1. stycznia 614; leczono przeto przeciętnie 655 chorych dziennie. Chory pozostawał przeciętnie 175 dni w zakładzie, a utrzymanie jednego chorego kosztowało 133 zł. 22 ct.

Wypadki.

W roku ubiegłym przybyło do zakładu 17 chorych z różnymi obrażeniami ciała, ze zderciem naskórka, pochodzącym od krępowania powrozami, z sińcami od pobicia, z różnymi ranami i ze złamaniem obojczyka i żeber. O wypadkach, które groziły zdrowiu lub życiu chorych donoszono natychmiast prokuratorji, o wszystkich zaś wogóle Dyrekcya zakładu składała raporta Wydziałowi krajowemu. Z liczby tych 17 chorych 5 zmarło w zakładzie wkrótce po przybyciu do zakładu.

Z wypadków zapisanych w księdze, a które się stały w samym zakładzie notujemy, że chorzy uszkodzili chorych 9 razy, nie było jednak ani jednego wypadku śmiertelnego. Chorzy pobili posługę 3 razy. Uszkodzeń przypadkowych było 6. Nareszcie 5 zbiegło z zakładu lub z roboty w polu; z nich 2 wróciło do zakładu.

Gospodarstwo.

Gospodarstwo zakładowe składało się z następujących działów: Gospodarstwo polne, ogrodowe, mleczne, trzody chlewnej, zakupno wołów, zakupno baranów. Wyniki były następujące. 1. Gospodarstwo polne. Czysty dochód z pola po odtrąceniu podatku gruntowego, ubezpieczeń budynków gospodarczych i produktów od ognia wynosił 840 zł. 77 ct. 2. Gospodarstwo ogrodowe przyniosło czystego dochodu 641 zł. 50 ct. 3. Gospodarstwo mleczne po strąceniu wydatków wykazało w czystym dochodzie 1182 zł. 79 ct. W ciągu roku wyrobiono we własnym zarządzie 155 kil. masła i 61 kil. sera; do wydatków przyjęto nie tylko utrzymanie krów, lecz także i służby i wszelkie reparacye w krowiarni w ciągu roku dokonane. 4. Gospodarstwo trzody chlewnej przyniosło czystego zysku 1582 zł. 94 ct. bez uwzględnienia, że produkt rzeźny przez cały rok rachowano taniej od cen targowych. 5. Zakupno wołów. W roku 1895 zakupiono 12 sztuk wołów, które po obrobieniu roli i wywiezienia nawozów sprzedano; czysty zysk z tego działu wynosił kwotę 120 zł. 6. Zakupno baranów. W roku ubiegłym zakupiono 229 sztuk baranów, które zabito i spożytkowano w zakładzie. Dział ten pomijając, że mięso obliczało się niżej ceny targowej nie przyniósł czystego dochodu, a przeciwnie stratę 8 zł. 2 ct., z powodu spadku ceny skórek baranich, w chwili bowiem rozpoczęcia bicia baranów skórki ceniono wyżej i według tych cen normowano cenę mięsa, przy sprzedaży zaś projektowanej ceny za skórki osiągnąć nie było można.

Oprócz sprawienia trzeciego stojącego kotła parowego i lepszego umieszczenia piły cyrkularnej, używanej do piłowania drzewa, naprawiono dach na budynku głównym. Przerobienie koryt zapobiegło nagromadzeniu się i stagnacyi śniegu w czasie zimy, powodujące zaciekanie sufitów.

Podłogę i sklepienia łazienek naprawiono. Zrobiono podłogę betonową w kuchni i w korytarzu od kuchni do oddziału męskiego. Tego rodzaju podłogi nie tylko że dają się czysto utrzymać lecz będąc trwałe zmniejszają koszt konserwacyi, gdy podłogi z desek wymagają częstej reparacyi. Wskutek pojawienia się zarazy zrzutu cieląt, w krowiarni, całą podłogę zerwano i zastąpiono ją podłogą betonową. Dało to możność utrzymania większego porządku i ułatwiło całkowite zmywanie podłogi, czego dawniej robić nie było możności.

Wyprano bielizny zakładowej 221.317 sztuk, bielizny zaś Sióstr Miłosierdzia 17.602 sztuk.

W październiku b. r. Dyrektor zakładu doniósł, że cztery rezerwoary w wieży, z których cały zakład otrzymuje wodę wskutek rdzawienia żelaznej blachy są w takim stanie iż grożą przedziurawieniem. Wydelegowaliśmy przeto komisję złożoną z rzeczoznawców dla zbadania stanu

rzeczy i przedstawienia czy rezerwoary te mogą jeszcze służyć czas jakiś, czy też mają być zastąpione natychmiast nowymi. Komisya doniosła że blacha rezerwoarów, po 19-letniem użyciu jest tak przeżarta rdzą, że w niektórych miejscach, z dawnych 4 cm. grubości pozostało nie więcej nad 1·5 a nawet i mniej, zwłaszcza w górnych dwóch rezerwoarach, dostarczających wodę do głównego budynku, gdyż rezerwoary te były z początku oszalowane. O naprawie ich przez łatanie - mowy być nie może. Komisya zaproponowała wyczyszczenie za pomocą drucianych szczotek bocznych stron rezerwoarów na zewnątrz, dolnej zaś strony na wewnątrz a następnie wysmarowanie tych miejsc masą Dra Grafa z Berlina (Schuppenpancerfarbe) która wytrzymuje działanie nawet morskiej wody. Rzeczoznawcy mają przekonanie, że poprawione tym sposobem rezerwoary wytrzymają jeszcze do 1898 r., w którym muszą być zmienione Aby jednak nie być zaskoczonymi niespodziewanie poleciliśmy Dyrektorowi zakładu porozumieć się z różnemi firmami tak zagranicznymi jak i krajowemi, aby mieć możność w razie potrzeby jaknajrychlej i najkorzystniej dla funduszu krajowego przystąpić do zmiany rezerwoarów. Według obliczenia rzeczoznawców zupełna zmiana rezerwoarów starych nowymi z ustawieniem będzie kosztować do 2.100 zł. Małe rezerwoary w pawilonach dla niespokojnych, które się psuć zaczynają, mogą być naprawione blachą wziętą z rezerwoarów na wieży umieszczonych. LW. 66.261.

Zestawienie wydatków w ciągu ostatnich lat sześciu w zakładzie kulparkowskim wykazuje następujące cyfry:

R o k	Ilość chorych	Dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kura-cya chorego kosztowała		Dzień leczenia kosztował	Żywnienie z pieczywem i winem kosztowało
				zł.	ct.		
1890	1.196	215.149	155.109	129	68	72·1	25·42
1891	1.274	218.180	173.445	136	77	79·5	28·59
1892	1.310	229.993	190.860	145	70	75·9	31·2
1893	1.342	234.597	183.827	123	42	78·3	29·6
1894	1.342	232.422	188.727	140	63	81·1	28·64
1895	1.364	239.198	195.627	143	42	81·7	27·37

Szpitale prowincjonalne.

Ruch
chorych.

Ruch chorych w szpitalach prowincjonalnych i wydatki na ich utrzymanie w ciągu ostatnich sześciu lat były następujące:

Rok	Łóżek	Chorych	Dni leczenia	Średni pobyt	Jedno łóżko było zajęte dni	Umarło		Ilość leczonych dziennie	Wydatek roczny na wszystkie szpitale	Koszt leczenia jednego chorego	Koszt dnia leczenia	Żywnienie
						liczbowo	%					
1890	1784	22.856	564.402	24·8	316	1535	6·7	1546	290.507	ztr. 12·71	51·4	18·6
1891	1782	24.182	579.400	23·9	324	1677	6·9	1587	290.080	11·99	50·0	20·0
1892	1784	25.814	600.061	23·2	336	1928	7·4	1644	303.716	11·73	50·6	21·4
1893	1876	25.623	608.108	23·7	324	1914	7·4	1666	296.794	12·53	48·8	18·4
1894	1899	26.571	634.287	23·8	334	1955	7·3	1737	321.594	12·10	50·7	19·9
1895	1901	28.281	664.901	22·8	350	1913	6·7	1776	333.889	11·81	51·7	19·2

Inspektor szpitali przedstawił ogólne sprawozdanie o stanie szpitali prowincjonalnych i o środkach usunięcia w nich istniejących braków dla użytku ankiety, mającej na celu ułożenie ustawy, normującej stosunki szpitalne. Sprawozdanie to przedstawiamy na czele relacji szczegółowych o szpitalach na prowincyi.

„Przedewszystkiem, powiada inspektor, uważam za konieczne przedstawić krótki pogląd na historyczny rozwój tych szpitali, tym sposobem bowiem rozjaśni się wiele rzeczy, które bez tego nie mogłyby być zrozumiałemi.

„Wysoki Rząd, oddając w r. 1866 szpitale lwowski i krakowski w zarząd Wydziału krajowego, zaznaczył, że co do reszty publicznych szpitali w Galicyi, „kierunek administracyjny tych szpitali na Wydział krajowy przejść nie może, nie narusza to jednak wpływu, który Wydziałowi krajowemu na zakłady gminne na mocy ustawy gminnej przysługuje. Wpływ ten, według ustępu III. protokołu oddawczego, miał być tylko doradczy, w ważniejszych sprawach, które krajowa władza polityczna miała mu komunikować.

„Dlatego też do r. 1869 szpitale prowincjonalne zostawały pod dozorem, czyli właściwie zarządem c. k. Starostw. Stan tych szpitali w wielu miejscach był prawdziwie okropny. Nietylko w mniejszych, ale i w wielkich miastach (n p. w Przemysłu) nie było nawet rozdziału chorych według płci, a pielęgnowanie i leczenie było niżej krytyki; w wielu szpitalach ordynującymi lekarzami byli chirurdzy, słowa nierozumiejący ani po polsku, ani po rusku; chorych na tyfus powrozami przywiązywano do łóżka, aby wstać nie mogli w czasie silnej gorączki, rany opatrywano kapuścianymi liśćmi, leki kosztowały drożej, aniżeli żywność chorych (Sambor), śmiertelność była niesłychanie wielka (w 1873 r. 13·3%); niektóre szpitale były kompletnie obrabowane przez rządców (Sanok), a z 21 szpitali tylko trzy: w Tarnowie, Tarnopolu i Stanisławowie, posiadały własne fundusze, a i to w tym ostatnim Starostwo pozwoliło gminie zaciągnąć pożyczkę z funduszu szpitalnego, pożyczki zaś tej szpital dotychczas odebrać nie może, bo sprawa ta znajduje się w Trybunale administracyjnym.

„W takim to stanie szpitale z rąk c. k. Rządu przeszły w nieograniczony zarząd gmin, wskutek reskryptu Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 22. stycznia 1869 l. 360, jako zakłady gminne z zupełnem usunięciem wpływu Rad powiatowych i Wydziału krajowego. Gminy, nie mając najmniejszego pojęcia o właściwościach szpitali i wymaganiach leczniczych, prowadziły dalej dawną gospodarkę, połączoną z nadużyciami urzędników, przedsiębiorców i służby niższej

„Ze względu na interes chorych, których już wówczas pielęgnowano do tysiąca dziennie, ze względu na fundusz krajowy, który płacił za kosztą pielęgnowania zwyż 150.000 złr. rocznie (jako połowę kosztów leczenia ubogich; drugą połowę ponosiły gminy), nareszcie ze względu na dobro samych zakładów, które szły ku ruinie i zupełnemu upadkowi, Wysoki Sejm w końcu 1869 r. uchwalił dwie ustawy, które otrzymały sankcję

Najwyższą: pierwsza z nich oddawała kierunek administracyjny i wpływ na sprawy ekonomiczne Wydziałowi krajowemu, druga zaś ustanawiała Rady szpitalne, jako ciała doradcze, opiekuńcze i kontrolujące, zostawiając jednak wykonywanie zarządu szpitalnego, jak dotąd, gminie, a to do takiego stopnia, że w instrukcyi Inspektora szpitali, wydanej przez Wydział krajowy, w §. 4 wstawiono polecenie: „wystrzegać się wkraczania w zakres działania władz zarządzających“. Dlatego też obowiązek Inspektora w pierwszych latach ograniczał się jedynie na pisaniu sprawozdań, co znalazł w szpitalach; trutynowanie zaś rachunków, kontrola zarządu ekonomicznego, a nawet badanie budżetów zostały oddane urzędnikom oddziału rachunkowego Wydziału krajowego, którzy nigdy tych szpitali nie widzieli i którzy jedynie na podstawie sumarycznych zamknięć rachunkowych obliczali wysokość taksy szpitalnej.

„Objęcie kierunku administracyi szpitali prowincjonalnych przez Wydział krajowy wlało nowe życie w te instytucye; a podniesienie taksy wszędzie, gdzie potrzeba było odnowić lub wzmocnić inwentarze bielizny i sprzętów, usunięcie nieudolnych i niedbałych lekarzy i rządców, a mianowanie na ich miejsce ludzi energicznych i sumiennych polepszyło stosunki szpitalne.

„Zwierżchności gminne, pouczane przy każdej inspekcji co i jak należy robić w szpitalach, aby te ostatnie odpowiadały przeznaczeniu swemu, otrzymawszy środki materyalne w podwyższonej taksie, chętnie zajęły się nimi. Wszędzie nakazano z reszt kasowych tworzyć rezerwowe sumy, przeznaczane dla ułatwienia gospodarstwa, wydane zostały pierwsze instrukcye dla szpitali, które ujednostajniły zarząd nimi. Budowy i przybudowy nowe zaczęto dokonywać powoli, częściowo, zapomocą zaliczek i pożyczek, splecalnych z zapasów istniejących, z nadwyżek taks i z różnych drobnych zapisów. Do 21 istniejących szpitali przybyły trzy nowe: w Podhajcach, Sokalu i w Żywiecu, a w dwóch miejscach: w Sanoku i Stryju, zbudowano nowe szpitale wskutek zezwolonej przez Wysoki Sejm dla każdego z nich pożyczki, splecalnej z podwyższonej taksy. Tym sposobem 19 szpitali doprowadzono pod wszelkimi względami do należytego stanu.

„Znaczne jednak powiększenie wydatków wskutek przyjęcia na fundusz krajowy całkowitych kosztów leczenia ubogich chorych zaniepokoiło Sejm, następstwem czego było wydanie w r. 1881 polecenia, aby na przyszłość nie rozszerzano przestrzeni szpitali bez zezwolenia Sejmu.

W latach 1882—1886 zniżył Wydział krajowy taksy leczenia we wszystkich prawie szpitalach do ostatecznych granic i polecił używać fundusze rezerwowe na zaspokojenie zwyczajnych bieżących wydatków. Wskutek tego została n. p. taksa leczenia w szpitalu przemyskim zniżoną z 48 ct. dziennie na 33 ct. dopóty, dopóki cały fundusz rezerwowy, wynoszący 18.000 złr. nie został wyczerpany.

„To zniżenie taks i zniesienie funduszów rezerwowych, tudzież utrudnienia w przyjmowaniu chorych były tak ciężkim ciosem dla szpitali, że w ciągu sześćdziesięciu lat (1881—1886) gospodarstwo ich, podniesione bardzo znacznie w pierwszym peryodzie, zostało znacznie zachwiane, a we frekwencyi nastąpiła stagnacya: w 1881 r. ilość dni leczenia, która w 1880 r. wynosiła 403.000, spadła na 345.000, a w 1882 r. na 318.000, a koszta leczenia za ubogich (Rubr. III.) z 224.499 złr. (w 1880 r.) na 174.258 złr. Wskutek braku gotówki szpitale zaczęły zadłużać się u dostawców i u gmin, od których zażądano, aby szpitalom udzielały zaliczek, zwrotnych z kwartalnych rachunków. W niektórych szpitalach, gdzie zarząd nie dość energicznie ścigał koszta leczenia, dług zaciągnięty u gmin doszedł do 5 lub 6 tysięcy (Stryj, Jasło, Sambor, Kołomyja i t. d.). Gminy, otrzymując pożyczone pieniądze tylko kapaniną, po kilkaset złr. przy każdym kwartalnym rachunku, odmówiły dalszych zaliczek i zniechęciły się zupełnie do szpitali, tak, że nawoływania Wydziału krajowego przestały skutkować, gminy bowiem, obarczone długami, nie chciały i rzeczywiście nie mogły nic robić dla szpitali.

„Wydział krajowy, przekonawszy się, że przyjęty system potrzebuje modyfikacyi, polecił oddziałowi rachunkowemu znowu przejrzeć taksy i podwyższyć je tam, gdzie jest konieczna potrzeba, a z powodu braku

sum rezerwowych musiał zacząć udzielać szpitalom zaliczek z funduszu krajowego. Jednocześnie wydał nową instrukcję, wprowadzającą w życie komitety szpitalne, dla zapewnienia więcej energicznego zarządu miejscowego. Zmiany te przyczyniły się do ponownego podnoszenia się szpitali, ale przyszłość ich zostanie zapewnioną tylko wtedy, gdy będzie wydana ustawa, która unormuje wszystkie stosunki szpitalne.

„Ogół szpitali na prowincyi można podzielić na trzy kategorie:

I. Zakłady uporządkowane zupełnie i niepotrzebujące żadnych nadzwyczajnych środków dla utrzymania ich w dobrym stanie:

1) w Brodach, 2) w Drohobyczu, 3) w Przemyśle, 4) w Rzeszowie, 5) w Sanoku, 6) w Sokalu, 7) w Tarnowie, 8) w Żółkwi i 9) w Żywcu.

II. Zakłady potrzebujące pewnych nakładów na ich naprawę:

1) w Białej konieczną jest przybudowa chociażby kilku sal,
 2) w Bochni — naprawa całego domu i budowa domu dla zakaźnych,
 3) w Brzeżanach — całe nowe wewnętrzne urządzenie,
 4) w Jasle — naprawa dachu.
 5) w Kołomyi — naprawa całego budynku,
 6) w Podhajcach — wybudowania pomieszczenia dla Sióstr Miłosierdzia i dla zakaźnych,
 7) w Stanisławowie — naprawa całego budynku,
 8) w Stryju — naprawa latryn,
 9) w Wadowicach — urządzenie wewnętrzne nowego budynku,
 10) w Zaleszczykach — potrzeba przybudowy dla rozszerzenia szpitala,
 11) w Złoczowie — naprawa gospodarskich zabudowań.

III. Zakłady potrzebujące większych środków dla przyprowadzenia ich do zupełnego porządku:

1) w Nowym Sączu, 2) w Tarnopolu, 3) w Śniatynie i 4) w Samborze potrzebne są nowe budynki.

„Po tym wstępie historycznym przystąpię do sprawozdania o administracji i gospodarstwie i coby należało zrobić dla usunięcia pewnych niedogodności i braków w szpitalach naszych na prowincyi.

1. Administracya. Bardzo dobrze się stało, że zarząd i kierownictwo szpitali, które dawniej sprawowała Rada miejska, wskutek wydanej przez Wydział krajowy nowej instrukcyi, przeszły na tak zwany komitet szpitalny, pod przewodnictwem burmistrza, bo obecnie jest osoba odpowiedzialna za szpital, wtedy gdy dawniej jej nie było. Większość komisyi sanitarnej Wysokiego Sejmu w tym roku zgodziła się na to, aby w komitecie szpitalnym na przyszłość było trzech członków: burmistrz, delegat Wydziału krajowego i dyrektor szpitala i żeby ten ostatni był wykonawcą uchwał komitetu. Taki zarząd będzie najodpowiedniejszy, bo opieka gminy, a ewentualnie Rady powiatowej będzie zapewnioną; do Rady wejdzie delegat Wydziału krajowego, który, jako zupełnie niezawisły członek, będzie pośrednikiem między lekarzem i burmistrzem w razie różnicy zapatrywań; lekarz zaś, w którego interesie jest największy rozwój szpitala, będzie odpowiedzialnym za wszystko, co się stanie w zakładzie. Większa ilość członków w komitecie nie jest pożądaną, bo zrobiłaby ciało administracyjne ciężkiem.

2. Gospodarstwo. W szpitalach prowincjonalnych gospodarstwo jest nieporównanie oszczędniejsze, aniżeli w zakładach krajowych, dlatego przedewszystkiem, że dyrektor, czyli prymaryusz tego zakładu, nieustannie musi mieć przed oczyma budżet, którego przekroczyć nie powinien, bo dochód takiego szpitala jest ograniczony, wtedy, gdy w szpitalach krajowych budżet obchodzi nie prymaryuszów, a samego tylko dyrektora, obowiązane go do śledzenia, aby przekroczeń nie było.

Szpitala, w których są Siostry Miłosierdzia, odznaczają się większą schludnością, ale nie tańszem gospodarstwem; owszem żywienie chorych jest tańszem tam, gdzie są rządcy, bo sam wikt Sióstr jest kosztowniejszy. Gospodarstwo Sióstr daje jedynie pewność, że obawiać się o nadużycia nie potrzeba.

Koniecznym jest zaprowadzenie w każdym szpitalu funduszu rezerwowego, bez czego żadne gospodarstwo iść dobrze nie może. Zresztą tak nakazuje reskrypt ministra spr. wewn. z r. 1857. W tym celu przy układaniu budżetu należy polecić zarządom, aby co kwartał z kosztów leczenia odkładano od 50 do 100 złr. na książeczkę Kasy oszczędności i żeby tej sumy nie wydawano na potrzeby zwykłe. Obrachowanie taksy leczenia według przecięcia zamknięć rachunkowych z trzech lat ostatnich, jak nakazuje wyżej wspomniane rozporządzenie ministra spr. wewn. 1857 r., nie jest praktyczne, bo zamknięcia rachunkowe nie mogą dać wskazówki, jakie są rzeczywiste potrzeby szpitali na przyszłość. Jeżeli więc ten proceder ma być zostawiony i na przyszłość, potrzeba będzie polecić zarządom szpitali, aby przy zamknięciach rachunkowych jednocześnie przedstawiano wykaz potrzeb szpitalnych, które nie mogą być pokryte z sumy, przypadającej z trzechletniego przecięcia. Zmiana tego zwyczaju jest łatwa, bo późniejsza ustawa z dnia 12. grudnia 1869 o nadzorze nad szpitalami mówi: „Wysockość należytości za leczenie i pielęgnowanie chorych, jakoteż wszystkie zmiany tej należytości ustanawia Wydział krajowy za porozumieniem się z c. k. polityczną władzą krajową“.

3. Przepelnienie naszych szpitali prowincjonalnych stało się ich chroniczną chorobą i wzrastać będzie nieustannie, bo liczba szpitali, a w nich liczba łóżek w kraju naszym jest za mała w stosunku do ludności, jeden bowiem szpital powszechny przypada u nas na 237.000 ludności, wtedy gdy w Czechach jeden szpital obsługuje 81.000 ludności, w Styryi 80.000. Jedno łóżko w szpitalach naszych przypada na 1.400 ludności, w Czechach na 511 ludności, w Styryi na 278. W ostatnich czasach stworzono w kraju „okręgi sanitarne“. Instytucya ta prawdopodobnie mocno się przyczyni do zwiększenia przepelnienia szpitali powszechnych, w braku gminnych, bo leczenie ubogich w wypadku ciężkiej słabości na miejscu jest wprost niemożliwe, gdyż pomieszkania naszych włóścian nie nadają się do pielęgnowania chorych. Jedynym ratunkiem na przepelnienie byłoby tworzenie większej ilości szpitali prowincjonalnych, z których każdy posiadałby najmniej 40—60 łóżek, bo w mniejszych koszta administracyjne są zbyt wielkie, a zatem taksa leczenia musiałaby być znacznie wyższą. Ale temu postępowaniu stoi najwięcej na przeszkodzie sama budowa szpitali, wymagania bowiem władzy zatwierdzającej plany są tak wielkie, że obecnie nie ma sposobu postawić budynku na 50 łóżek taniej, aniżeli za 50.000 złr., wtedy gdy jeszcze niedawno budowaliśmy szpitale na 80—100 łóżek za 23—30 tysięcy*).

Utrudnieniem wielkiem przy budowie szpitali jest długi czas potrzebny, nim plany przez odnośną władzę zatwierdzone zostaną. W Tarnopolu szpital stanąłby już przed ośmiu laty i kosztem o połowę tańszym, aniżeli teraz będzie kosztować; w Samborze gmina przed ośmiu laty powzięła uchwałę, aby zaciągnąć pożyczkę 25.000 na budowę szpitala, w nadziei, że Sejm udzieli brakującej reszty. Korespondencya tycząca się uchwalenia planu budowy ciągnęła się tak długo, że gmina zniechęcona te 25 tysięcy przeznaczyła na budowę koszar. W Wadowicach bardzo długie zatwierdzenie planów spóźniło budowę o rok cały, a w ciągu roku tego dawny budynek szpitalny stał się niemożliwym na pomieszczenie chorych.

4. Budowa szpitali. W Czechach i w Dolnej Austrii koszta budowy i przebudowy szpitali powszechnych ponoszą ci, którzy zakład utworzyli lub w zarząd swój przyjęli. W Styryi zaś do ponoszenia kosztów

*) Kupiono prywatne domy i przekształcono na szpitale: w 1872 r. w Bochni na 53 łóżek za 11.700 złr.; w Sokalu w 1874 r. na 73 łóżek za 16.500 złr.; w Śniatynie w 1874 r. na 24 łóżek za 4.500 złr. Postawiono nowe budynki: w Podhajcach w 1873 r. na 60 łóżek za 13.700 złr.; w Żółkwi w 1874 r. na 40 łóżek za 8.184 złr.; w Stryju w 1876 r. na 99 łóżek za 25.000 złr.; w Sanoku w 1879 r. na 80 łóżek za 26.000 złr.; w Brodach w 1887 r. na 70 łóżek za 28.000 złr.; w Żywcu w 1889 r. na 70 łóżek za 32.000 złr.; w Rzeszowie w 1887 r. na 100 łóżek za 42.000 złr.; w Drohobyczu w 1878 r. na 80 łóżek za 48.000 złr.

budowy i przebudowy jest obowiązany szpital sam; przeto w wypadku potrzeby Wydział krajowy udziela pożyczki, którą szpital spłaca z taksy leczenia. Tak też postępował i nasz Wydział krajowy z początku i zdaje się nie ma innego wyjścia w zastosowaniu do starych szpitali, przy których przyjęciu w zarząd kraju nie zastrzeżono się co do ponoszenia tych kosztów. W innych zaś szpitalach w formie fundacyjnym będzie zastrzeżone, że instytucja, która prosi o przyznanie szpitalowi praw powszechności, przyjmuje też na siebie obowiązek przebudowywania, dobudowywania i budowy nowej.

5. Ściąganie kosztów leczenia. Jest to część gospodarstwa szpitalnego, która była powodem największych nadużyć tak w szpitalach przez rządów, jak w magistratach i starostwach przez urzędników. Przebieganie roczne dochód od samopłacących we wszystkich szpitalach prowincjonalnych wynosi 15.748 złr., a od zagranicznych 8.189 złr. Te ostatnie ściągają się przez Wydział krajowy. Opłata samych pisarzy dziennych, zajmujących się ściąganiem zaległych kosztów i dochodzeniem stanu majątkowego, w 24 szpitalach wynosi rocznie zwykły 8.000 złr., a razem z wydatkami kancelaryjnymi i kosztami kontroli dojdzie do 12.000 złr. Ze względu, że w szpitalach prowincjonalnych leczą się tylko ludzie ubodzy, czy nie lepiej byłoby zaniechać poszukiwania stanu ich majątkowego, a urządzić w szpitalach dwie klasy, różniące się pod względem wiktów. Każdy, kto będzie w stanie, zapłaci chętnie za lepszy wikt podwójną taksę. Kontrola będzie łatwa, odpadnie ogromna dzisiejsza korespondencja, wynosząca obecnie w niektórych szpitalach do 12.000 numerów, i znikną nadużycia, które obecnie odkryć można tylko przypadkowo. Gdyby jednak nie zgodzono się na to, to czy nie należałoby tak, jak jest we Francji i w Królestwie polskim, postarać się o wydanie ustawy, aby każdy obywatel kraju miał książeczkę legitymacyjną przynależności do gminy, z oznaczeniem jego majątkowych i innych stosunków; wtedyby także korespondencja zmniejszyła się ogromnie.

6. Część lekarska. Pod względem leczniczym szpitale prowincjonalne nie ustępują krajowym. Wszelkie operacje, nawet uważane za najtrudniejsze, dokonują się w szpitalach, chociaż niektóre z nich posiadają dość ubogie arsenały chirurgiczne. Rezultaty leczenia można widzieć z procentu śmiertelności, który w prowincjonalnych szpitalach wynosi 6·7%, zatem jest niższym prawie o dwa procenty od obu zakładów krajowych, a o cztery od szpitala św. Łazarza w Krakowie. Płaca lekarzy w szpitalach prowincjonalnych jest nadzwyczajnie mała w stosunku do pracy, która zajmuje każdemu z nich cały poranek, to jest właśnie wtedy, gdy miejscowa i pozamiejscowa ludność szuka zwykle porady lekarskiej i daje zarobek lekarzom. Jeden z naszych prymaryuszów (w Przemysłu) pobiera rocznie 1.000 złr., jeden (w Tarnowie) 900 złr., trzech po 800 złr., siedmiu po 700, a 11 po 600 złr. Sekundaryusze zaś pobierają od 300 do 400 złr. rocznie.

7) Powody zwiększania się wydatków z III. rubryki budżetu krajowego: „Koszta leczenia ubogich“. Od chwili objęcia szpitali powszechnych w zarząd Wydziału krajowego i pierwszego wysłania Inspektora szpitali dla zdania sprawy o stanie tych szpitali w r. 1871 ilość ludności w kraju wzrosła o 22%. Ubóstwo wskutek zwiększenia się ludności, a małego rozwoju przemysłu także się zwiększyło, nie więc dziwnego, że z ubóstwem przybyły częstsze choroby Szpitale nasze, dawniej tak smutną sławę mające, w miarę rozwoju ich zaczęły zyskiwać coraz to większe zaufanie, z powodu ludzkiego postępowania, starannego leczenia i zdrowego a dobrego wiktów, ludność dawniej stroniąca od szpitali, obawiająca się ich jak największego nieszczęścia, teraz zaczęła garnąć się do nich. Niemało też przyczynia się do zwiększenia ilości leczących się wprowadzenie do zarządów szpitali zakonnic, gdyż to nadaje szpitalom tło religijne, szanowane przez lud nasz; dalej łatwe otrzymanie świadectw ubóstwa, ustanowienie okręgów sanitarnych i działające na wyobraźnię ludu zdumiewające nieraz wyleczenia, zwłaszcza chorób chirurgicznych, które dawniej prowadziły zwykle do fatalnego końca. Jak rosły wydatki kosztów leczenia ubogich w szpitalach prowincjonalnych wykazuje następująca tabliczka:

Rok	Ilość leczonych chorych	Dni leczenia	Koszt leczenia ubogich	Rok	Ilość leczonych chorych	Dni leczenia	Koszt leczenia ubogich
1872	9.201	139.833	116.540	1884	14.136	380.029	193.386
1873	7.115	126.153	100.165	1885	14.879	391.786	206.915
1874	6.268	164.188	120.728	1886	15.186	419.753	216.754
1875	7.721	176.795	140.049	1887	16.634	402.144	209.825
1876	6.974	195.579	143.777	1888	25.140	412.948	219.567
1877	11.417	236.982	191.940	1889	18.621	464.999	242.077
1878	11.025	309.665	210.237	1890	18.395	513.888	267.941
1879	10.724	287.319	201.532	1891	18.634	521.030	270.625
1880	13.392	278.347	224.499	1892	19.820	502.662	257.072
1881	12.586	253.239	174.258	1893	20.910	557.779	284.137
1882	11.838	439.625	170.183	1894	21.591	552.446	292.661
1883	12.974	523.709	193.911	1895	23.708	610.694	324.826

Ludność w ciągu tych 24 lat wzrosła o 22°/. Ilość chorych szukających opieki szpitalnej powiększyła się o 61·2°/, dni leczenia o 77·2°/, koszta zaś leczenia urosły o 64·2°/.

Biała. Szpital w Białej cierpi na nieustanne przepełnienie, a ilość chorych, przy 98 etatowych łóżkach, niekiedy dochodzi liczby 130. Świadczy to dobitnie o konieczności rozszerzenia szpitala, na które Wysoki Sejm zezwolił. Byłem u p. Burmistrza, aby dowiedzieć się, kiedy zamysła przystąpić do tej budowy. P. Burmistrz oświadczył, że plany zostały już oddane budowniczemu i że na najbliższem posiedzeniu rady gminnej uchwała Wysokiego Sejmu będzie podana do wiadomości, a z wczesną wiosną 1896 r. przystąpi do budowy.

Ponieważ wiele chorych samopłacących żąda lepszego wikt, na propozycję więc Dyrektora komitet będzie prosić o zezwolenie na ustanowienie wyższej klasy za opłatą 1·50 złr. od osoby dziennie. Wiktuwały w spiżarni znalazłem były dobre, a z wikt chory są zupełnie zadowoleni. Czystość i porządek w szpitalu są utrzymane należycie, a chorzy obsłużeni bardzo dobrze. W magazynie znalazłem bielizny nie wiele: koszul jest tylko na cztery zmiany, a prześcieradeł nie ma nawet trzech zmian na etatową liczbę łóżek. Z koców Knauera szpital jest niezadowolony, bo tkanina jest nierówna i rzadka. Ze względu, że większość chorych tu leczonych jest przyzwyczajona do picia kawy na śniadanie, a normą ustanowione poranne pożywienie, według obrachunku dokonanego przez przełożoną Sióstr i Dyrektora szpitala, kosztuje to samo co kawa, zezwoliłem na udzielanie chorym kawy na śniadanie, z zastrzeżeniem, że dzienny koszt żywienia, który obecnie wynosi od 22 do 23 ct. dziennie na osobę, nie powiększy się. Siostra, prowadząca rachunki szpitalne, spełnia tę czynność bardzo gorliwie i energicznie, tak że zaległości kosztów leczenia zmalały bardzo znacznie. Według podanego mi rachunku z 9.113 złr. zaległych kosztów leczenia od obcokrajowych funduszków należy się tylko 5.296 złr., które niebawem będą ściągnięte.

O działalności prymariusza szpitala pod względem leczniczym musiałbym powtórzyć to samo, co pisałem w roku przeszłym. Jest to jeden z najlepszych chirurgów polskich i bardzo szczęśliwy w najtrudniejszych operacjach; pod tym względem ma uznanie nie tylko ludności okolicznej, ale i lekarzy. To też przyjemnie popatrzeć, jaki przyjaźny stosunek łączy leczonych w szpitalu z ich lekarzem, bo dr. Bogdanik nie żałuje ani swego czasu, ani swej pracy dla zakładu i w całej Galicyi nie ma ani jednego szpitala, w którymby obserwacje lekarsko-naukowe prowadziły się z taką ścisłością i drobiazgowością, jak tu. W 1895 r. dokonano w szpitalu większych operacyj 124, mniejszych zaś 212; w roku bieżącym większych 22, mniejszych 41. Ambulatoryjnie leczono w roku ubiegłym 784, w bieżącym 118. W roku ubiegłym kupiono ładny mikroskop dla badań dyagnostycznych za 305 złr., bardzo dobrą centryfugę dla badań osadu moczu za 19 złr.

i przyrząd do prędkiego ogrzewania wody za 20 złr. Stosunek Dyrektora szpitala do przełożonego gminy obecnie jest lepszy i p. Burmistrz oświadczył przez przełożoną Siostr miłosierdzia, że wszelkie żądania jego pod względem szpitala poprze w Radzie gminnej jak najmocniej.

Na Radzie dnia 10. marca uchwalono zapytać komitetu szpitalnego i Rady szpitalnej, czy uznają potrzebę zaprowadzenia I. klasy dla chorych za opłatą dzienną 1 złr. 50 ct., lub wyżej. Po otrzymaniu potwierdzającej odpowiedzi zezwolono na zaprowadzenie wyższej klasy z płaćą po 1 złr. 50 ct. za dzień leczenia.

Bochnia. Dla przekonania się o stanie budynku zwiedziłem cały szpital bardzo starannie od strychu do piwnic i znalazłem, iż budynek potrzebuje dość wiele i kosztownych napraw a drewniana oficyna, w której mieści się rządca i gdzie się znajdują różne gospodarskie składy jest tak zbutwiała, że prawdopodobnie w krótkce potrzeba będzie zastąpić ją nową. Potrzeba też wybudować domek dla zakaźnych i wykopać studnię, bo wozienie wody w beczkach wymaga stałego utrzymania dwóch parobków, a pomimo to szpital nigdy niema dostatecznej ilości wody na kąpiele i do prania. Ponieważ w Bochni niema ani jednego studniarza, a znawcy miejscowi twierdzą, że w miejscu, gdzie stoi szpital znaleźć wody nie można, chociaż w dziesięciu krokach za murem otaczającym szpital na południe znajduje się studnia z dobrą wodą, prosiłem p. Burmistrza aby sprowadził z bliskiego Krakowa studniarza i zasięgnął jego opinii fachowej tak co do możliwości otrzymania wody, jak i do kosztu wykopu. Dawne, już mocno zniszczone od starości łóżka drewniane, muszą być zastąpione żelaznami, arsenał zaś chirurgiczny potrzebuje także odnowy i dopełnienia. Na to wszystko szpital posiada 1000. zł. zapasu. Ze względu więc, iż dotychczas taksa ustanawiała się na podstawie zamknięć rachunkowych, które przedstawiają tylko ilość wydatków w przeszłych latach, a zupełnie nie uwzględniają inwestycji potrzebnych w przyszłości, prosiłem p. Burmistrza, aby zestawił wszystkie potrzeby szpitala bocheńskiego, kazał zrobić kosztorys tych inwestycji i przedstawił go razem z zamknięciami rachunkowymi, da to bowiem możność ocenienia które potrzeby są najwięcej naglące, a także czy i o ile potrzeba będzie podwyższyć takse leczenia chorych.

W szpitalu, w magazynach i składach znalazłem czystość i porządek należyty, wiktuały dobre, przygotowanie potraw czyste i smaczne, a pożywienie dostateczne. Zbadałem ponownie powody wielkiej śmiertelności w szpitalu, która wynosi 12·3%. Okazuje się, że ludność okoliczna unika szpitala ile może i udaje się doń w wypadkach zupełnie beznadziejnych, lub przywozi i podrzuca pod bramę szpitalną ludzi konających, aby uniknąć kosztów pogrzebu. W roku ubiegłym na 90 umarłych w szpitalu według relacji dyrektora było 20 przywiezionych w stanie konania. Z 55 chorych, których znalazłem w zakładzie w dzień inspekcji połowa była tuberkulicznych lub z uwięciem starczym; w 1895 r. na 731 chorych leczonych w szpitalu było 74 dotkniętych suchotami, z innych zaś chorób ciężkie wady serca i choroba Brighta przeważały. W przeszłym roku kupiono dla szpitala stół operacyjny roboty krakowskich majstrów za kwotę 116 zł., ale z braku pomieszczenia niema osobnego pokoju do operacji, które muszą być dokonywane w obec innych chorych.

Zaległości kosztów leczenia, według wykazu udzielonego mi przez sekretarza magistratu w końcu 1895 roku wynosiły zaledwo 926 zł.

P. Burmistrz bardzo życzy sobie, aby zarząd szpitala objęła Rada powiatowa, upatrując w tem polepszenie przyszłości jego i mówił mi, iż w tym duchu zrobił przedstawienie do Wydziału krajowego, na które jeszcze odpowiedzi nieotrzymał.

Na Radzie 10 Marca uchwalono: odpis sprawozdania przesłać burmistrzowi z wezwaniem do usunięcia usterek.

Brzeżany. Magistrat miasta Brzeżan przedstawił niedawno wykaz różnych potrzeb dla nowobudującego się szpitala, prosząc Wydział krajowy o udzielenie mu zaliczki w kwocie 2.500 zł, spłacalnej w siedmiu latach, gdyż suma zebrana ze składek w mieście i okolicy i wynosząc obecnie około 2.500 zł. nie jest wystarczająca. Wykaz przysłany, został przejrany

we Lwowie, a ponieważ cena wielu przedmiotów okazała się zbyt wysoką zredukowano ją do 3.000 zł. Po przyjeździe do Brzeżan obejrzałem stary szpital, aby się przekonać co może być zużytkowaniem w nowym i wspólnie z Dyrektorem zakładu, który wszystkie chwile swobodne, zostające mu od pracy zawodowej, poświęca szpitalowi i jest duszą zakładu pod wszystkimi względami, bo i leczy i kancelaryę prowadzi i zagląda do gospodarstwa — rozpatrzyłem raz jeszcze cały wykaz. Ze wspólnej tej narady wypadło, że p. Dyrektor jeszcze osobiście będzie we Lwowie, zamówi tam wszystkie przedmioty, które można znacznie taniej dostać aniżeli w Brzeżanach, jednym słowem użyje wszelkich środków, aby wewnętrzne urządzenie nowego zakładu kosztowało jak najtaniej, a jednak odpowiadało potrzebom szpitala na prowincyi. Szpital lwowski może mu dać najlepsze wskazówki co do tych źródeł z których otrzymują się przedmioty najtaniej i najpraktyczniej zrobione.

Nowy budynek szpitalny jest już pod dachem i przedstawia się świetnie. Budowany na 60 łóżek, będzie mógł w razie potrzeby pomieścić sto chorych. Wyprawa zewnętrzna i wewnętrzna, okna i drzwi są zrobione, ale niema ani podłóg, ani schodów, pieców, obrukowania, ani urządzenia kuchni, pralni, latryn, łazienek i wodociągów. Jeżeli dalej będzie tak pozwoli postępować budowa, (bo do obecnej chwili, chociaż już wiosna nastąpiła — nic się nie robi), to wątpię aby w tym roku szpital mógł być przeniesiony do nowego budynku. Niepodobna też udać się do nikogo z prośbą o przyspieszenie — bo to dar z łaski, a tymczasem szpital mieści się w budynku najnieodpowiedniejszym, płacąc bajecznie drogo za najem, bo 1.000 zł. rocznie.

W szpitalu znalazłem 48 chorych; przepełnienie tu ustawiczne. Nie przedstawiam braków budynku, gdyż o tem pisałem w poprzednich sprawozdaniach, zresztą byłoby to rzeczą bezużyteczną, bo o naprawie ich obecnie mowy być nie może. Czystość i porządek w szpitalu wzorowe. Książki gospodarskie prowadzone są według wzorów instrukcyi, tak że każdego dnia można zamknąć rachunki i przekonać się ile w każdej pozycji budżetu wydano i ile jeszcze pozostało do końca roku. Protokół stanu chorych prowadzi sam Dyrektor nadzwyczajnie akuratanie i czynność ta z zachowaniem wszystkich przepisów, zajmuje mu parę godzin czasu dziennie. W spiżarni wszystkie produkta w bardzo dobrej jakości; magazyn bielizny znacznie się powiększył; pranie bielizny czyste.

Zaległości kosztów leczenia wynoszą 2.837 zł. Prosiłem p. Burmistrza, aby nieustannie nalegał na prędsze ściąganie tych kosztów, które obecnie stanowią jedyny rezerwowy kapitał szpitala. Pielęgnowanie chorych bardzo staranne. Śmiertelność wynosi 7%, co ze względu na nadzwyczajnie nieodpowiednie higieniczne warunki uważać należy za mały procent. Sekundaryusz szpitala chirurg Schenker jest umierający, zastępuje go Dr. Adam Kowenicki, jeden z młodych wolno praktykujących lekarzy szkoły krakowskiej, bezpłatnie. Jednego z chorych na egipskie zapalenie oczu, przysłanego prze starostę, jak niekwalifikującego się do szpitalnego leczenia, poleciłem wydalić z zakładu. Ordynacja lekarstw jest oszczędna, gdyż wynosi na dzień i na osobę 5.2 ct.

Na Radzie dnia 28 kwietnia uchwalono: przyjąć do wiadomości.

Brod y. Niegdyś najnędniejszy szpital w Galicyi, dziś pod względem ładu, czystości i porządku jak i wewnętrznego urządzenia należy do najlepszych zakładów leczniczych. Dzięki zapobiegliwości prezesa Rady powiatowej p. Sala i umiejętności p. Dyrektora nieustannego utrzymywania równowagi budżetowej, niema tu żadnej naglącej potrzeby, tak że nawet niska taksa 48 ct. jest wystarczająca na pokrycie bieżących potrzeb, a na wydatki większe szpital posiada w kasie oszczędności kapitalik wynoszący 3.857 zł. Do oszczędności tej doszło się wielką starannością lekarzy pracujących w szpitalu. Dla uchronienia od przepełnienia zakładu urządzono ambulatorium, w którym udzielono w roku przeszłym pomocy prawie 5.000 chorym, a dla oszczędzenia na lekach i opatrunkach, sami lekarze przyrządzają proszki, różne dekokta i maście. Dyrektor przepatruje każdy najmniejszy wydatek zarządcy i decyduje czy wydatek ten ma być zrobiony czy nie, a codziennie przebywa prawie całe przedpołudnie w szpitalu, pomi-

mo bardzo małego stosunkowo wynagrodzenia za tę pracę. To też muszę zwrócić uwagę, że pomiędzy lekarzami szpitalnymi, wszędzie prawie spotykam wielkie rozgoryczenie z powodu nieuregulowania ich stosunku służbowego i niepewności, co się z nimi stanie na starość, albo z ich rodzinami w wypadku ich śmierci. Wprawdzie dotychczas postępowano z nimi, jak gdyby byli urzędnikami krajowymi, lecz żadne prawo nie gwarantuje im co przyszłość przyniesie.

Chorych w szpitalu znalazłem 68 na 70 etatowych łóżkach. Żywnienie dobre, wiktuały należytej dobroci. Dzienny koszt żywienia wynosi 17.5 ct. na chorego. Książki zarządu w zupełnym porządku i prowadzą się według form przepisanych instrukcją. Bielizna z Korczyny jest dobra, ale koce od Knauera zawiodły oczekiwania, są źle tkane i sypią się, a porównania nawet nie wytrzymują z kocami sprowadzonymi z Morawy.

W roku przeszłym naprawiono i polakierowano dach żelazny, ogrodzono część ogrodu sztachetami, zniesiono zrujnowaną lodownię, sprawiono przyrząd do stałego prądu, a także przyrząd Potain'a do przemywania żołądka, krzesło bardzo wygodne do przenoszenia chorych, a drugie krzesło do badania; oddzielny budynek w którym znajdują się kiłowe kobiety przeprowadza się do porządku. Ze względu, iż w Brodach używają przeważnie naftę rosyjską, źle oczyszczoną i eksplodującą, Dyrektor kazał oświetać szpital świecami parafinowymi, które mniej przedstawiają niebezpieczeństwa pod względem pożaru, a kosztują taniej.

W tym roku i następnych potrzeba będzie przystąpić powoli do zamiany pieców kamiennych, które się już przepaliły, źle grzeją i potrzebują znacznych i kosztownych napraw. Zaległości kosztów leczenia nieznaczne, wynoszą bowiem około 800 zł. Zarządca uskarżał się na nasz oddział rachunkowy, że robi zbyt wielkie trudności przy trutynowaniu świadectw, bo przy najmniejszej omyłce, chociaż jest widocznem, że od chorego nie uzyskać nie można, odsyła rachunki po kilka razy, żądając nowych dochodzeń, które zwykle nie doprowadzają do niczego, kosztują wiele pracy i mnożą zaległości, pozbawiając szpital potrzebnej gotówki.

Przy szpitalu tym jest zawsze kilku młodych lekarzy, którzy ukończywszy studia medyczne kształcą się w praktyce pod kierunkiem doświadczonego dyrektora.

Szpital w 1895 roku miał 639 zł., od samopłacących. Dezynfektor wspólny z gminą.

Na radzie dnia 27. Marca uchwalono: przyjęc do wiadomości.

Dr o h o b y c z. Jak wiadomo z poprzednich relacyj moich szpital drohobycki jest położony za miastem, na pustkowiu, a w szpitalu mieszka tylko rzadca, człowiek obowiązkowy, pracowity i sumienny ale styranym wiekiem i prawie zupełny głuchy. Ludność okoliczna, z której przeważnie rekrutują się dozorecy i dozorczyne szpitalne jest bardzo zdemoralizowana z powodu łatwiejszego zarobku, jaki znaleźć można w centrach produkcji nafty i wosku ziemnego. Dla tego też dozorecy w tym szpitalu zmieniają się nader często, ku wielkiej rozpaczce lekarzy, którzy nie mogą przysposobić sobie posługi umiejącej pielęgnować chorych i chcącey poświęcić się temu zawodowi. Opieka zwierzchności gminnej jest prawie żadna, bo Burmistrz jest w Radzie państwa prawie ustawicznie, a zastępca jego w roku przeszłym zaledwo cztery razy zwołał komitet szpitalny, to jest raz na kwartał. Z tego widać, jak jest wielka potrzeba oddania zarządu szpitala jakiemu stowarzyszeniu zakonnemu, które by podjęło się dozoru i pielęgnowania chorych. Opiera się temu zwierzchność gminna bez żadnych słusznych powodów, bo pensjonując rzadcę i oddając mu następnie prowadzenie kancelaryi zakładu za wynagrodzeniem, nie robi się mu żadnej krzywdy, wprowadzając zaś siostry zakonne, otrzymujemy to co głównie jest koniecznem dla odpowiedniejszego leczenia chorych. Z tego więc względu ponawiam prośbę o wprowadzenie służby zakonnej do zarządu szpitala pomimo oporu gminy. Wprawdzie pociąga to za sobą pewien koszt, ale korzyści wypływające z tego są tak znaczne, że pomimo kosztów Wysoki Sejm nieustannie zaleca wprowadzenie w szpitalach posługi zakonnej.

W szpitalu znalazłem 74 chorych, a w tej liczbie 36 syfilitycznych tak kobiet jak mężczyzn. Już sama ta wysoka cyfra chorych kiłowych

wskazuje, że dozór w zakładzie powinien być bardzo czynnym i nieustannym. Chorzy tej ostatniej kategorii skarżyli się na głód wieczorem, bo na wieczerzę otrzymują tylko porcyę zupy. W skutek tego prosiłem komitet szpitalny aby ludziom niegorączkującym dodawano na wieczerzę jarzynę jaką, do której lud nasz jest tak przywykły. W ogóle jednak na samo je dzenie chorzy nie skarżyli się, a wiktuały w spiżarni znalazłem należytej dobroci. Ponieważ szpital nie posiada żadnej piwnicy, a z tego powodu nie może mieć zapasów jarzyn, poleciłem aby jeden pokój w suterenie, gdzie obecnie są przechowane rzeczy chorych obrócić na skład jarzyn: a odzienie chorych przenieść na strych i ulokować w miejscu zaszalowanem i pod zamknięciem.

Prosiłem też komitetu szpitalnego, ażeby urządził zlew w pralni i łazienkach, komnikujący się z kanałem, obecnie bowiem zużyta wodę muszą nosić do kanału konewkami, co zabiera wiele czasu i jest bardzo uciążliwym zwłaszcza w porze zimowej.

Bielizny szpital posiada dosyć; poleciłem kupować na koszule i kaletsony nieco grubsze płótno. Narzędzi chirurgicznych szpital posiada ilość dostateczną. Dyrektor zakładu Dr. Lechowski darował szpitalowi piękny mikroskop, kosztujący 300 zł. i urządza w jednej z separatek gabinet do badań bakteryologicznych. W roku przeszłym p. Dyrektor zrobił dar szpitalowi z przyrzędu Paquelin'a, który także drogo kosztuje.

Książki w kancelaryi prowadzą się dobrze, ale zaległości mnożą się wskutek opieszłości Starostw, szpital ma w zaległości 2.000 zł., przeważnie ze starostwa drohobyckiego. Rządca szpitala skarżył się, że jeszcze w Lipcu 1890 r., żądał ściągnięcia od przedsiębiorcy Klimczaka kosztów leczenia za robotnika jego Ozyasza Haschdorfera, który w czasie służby u niego był uszkodzony. Pomimo częstych urgensów starostwo nie dawało przez pięć lat żadnej odpowiedzi, a w dniu tym gdy zwiedzał szpital przysłało wiadomienie, że Klimczak umarł, a więc niema z kogo ściągnąć należności szpitalnej. Toż samo miało się stać z wielu pretensjami do przedsiębiorcy Libermana, który obecnie zbankrutował i nie może zapłacić za leczonych w szpitalu robotników. Tymczasem szpital ciągle walczy z brakiem pieniędzy i lekarze już trzy miesiące nie otrzymują płacy.

I tu musiałem dać polecenie p. Dyrektorowi, aby z liczby przysłanych z komisji asenterunkowej trachomatycznych przyjął do szpitala tylko tych, w których choroba jest powikłana z innem cierpieniem, a resztę odesłał do domów, z poleceniem przychodzenia do szpitala dla ambulatoryjnego leczenia.

W roku przeszłym prosiłem p. budowniczego miejskiego, aby przy dorocznych konserwacyjnych robotach polecił zrzucić attykę ze szpitala, gdyż jest ona powodem gromadzenia się śniegu i lodu w zimie i zaciekania w lecie, próśby mojej nie spełniono, a tylko naprawiono nieco attykę, a wskutek tego znowu woda zacieka i psuje budynek.

Na radzie 13. Marca uchwalono wezwać burmistrza, ażeby wziął pod rozwagę, czy nie należałoby wprowadzić do pielęgnowania chorych Sióstr Serafitek, rodziny Maryi, lub Sióstr Miłosierdzia i napisać do Namiestnictwa, ażeby wezwało starostę do rychlejszych odpowiedzi na pisma szpitala.

Jasło. Wskutek nadzwyczajnych wydatków, spowodowanych wprowadzeniem do zarządu Sióstr Miłosierdzia, szpital jasielski wpadł w kłopoty finansowe, z których z początku ratował się zaliczkami, otrzymanymi z Wydziału krajowego i od miasta, a następnie Wydział krajowy podniósł mu taksę o kilka centów. Zaliczki otrzymane z Wydziału krajowego w obecnej chwili wynoszą 4.150 zł., od miasta zaś 1.050 zł., razem więc 5.200 zł. Z każdego kwartalnego rachunku oddział rachunkowy ściąga 200 zł., a miasto 100 zł.; nim więc polepszenie bytu szpitala nastąpi w skutek podwyższenia taksy, szpital nie przyjdzie do równowagi finansowej i będzie miał ciągle największe trudności z dostawcami, a w kasie nigdy pieniędzy nie będzie na najpotrzebniejsze wydatki. Wskutek tego p. Burmistrz prosił mnie, abym się wstawił do Wydziału krajowego, czy nie możnaby zamiast 800 zł. rocznie ściągać tylko połowę, bo 800 zł. z 11.863 zł., które szpital otrzymuje rocznie na potrzeby swoje, jest tak wielką kwotą, że gospodarstwo jeszcze przez długie lata uporządkować się nie da. Wezwałem przełożoną

Siostr Miłosierdzia do jak największej oszczędności, bo rozpatrując się w wydatkach i w jej gospodarstwie, przekonałem się, że nie umie gospodarować z kredką w rękę, a panu Dyrektorowi poleciłem często wglądać w wydatki i żeby powstrzymywał wszelkie zakupna, które będzie można odłożyć do lepszych czasów i żeby zwrócił uwagę na żywienie, które w tym szpitalu jest droższe, aniżeli w innych, bo bez wina wynosi 24.6 na dzień i osobę. Jest to drożej przynajmniej o 4 ct., aniżeli w innych szpitalach, w których są Siostry Miłosierdzia, a cztery centy w Jasle stanowią 1.000 zł.

Dawny rządcą szpitala, który po objęciu zarządu przez Siostry Miłosierdzia prowadził korespondencje z władzami i gminami o ściąganie kosztów leczenia, starzec sterany wiekiem i chorobą, podał się do dymisji. Emerytura jego, która wyniesie zwyż 500 zł, znów zacięży na budżecie szpitalnym, bo potrzeba będzie nająć innego pisarza.

Kancelarya szpitalna w porządku. Zaległe kosztą leczenia wynoszą zaledwo 570 zł. Magazyny, składy, spiżarnie i sale chorych są utrzymane porządnie. Wiktuały w spiżarni w bardzo dobrym gatunku. Bieliznę dla chorych z płótna zakupionego w Krośnie, szyją same Siostry Miłosierdzia. W roku przeszłym przełożona Siostr Miłosierdzia zakupiła magiel za 200 zł. Koce od Knauera okazały się tak nieodpowiedniami, że szpital nie może sprowadzać od niego na przyszłość. Czystość wszędzie wzorowa. Książki gospodarskich wydatków i inwentarze prowadzą się należycie.

Chorych w szpitalu znalazłem 120 przy 100 łózkach etatowych. Większa część chorych są to nędzarze, dotknięci chorobami, spowodowanymi złem odżywianiem się, niedostateczną odzieżą i nieodpowiednim pomieszkaniem, albo starcy, którzy przyszl koniec życia w szpitalu. Starostwo jasielskie przysłało do szpitala 12 ludzi dotkniętych egipskiem zapaleniem oczu do leczenia. Ponieważ szpitale nie są odpowiednim miejscem do pielęgowania i leczenia podobnych chorych, owszem przedłużają tylko czas leczenia, poleciłem przy sobie zbadać wszystkich tych chorych, zostawić w szpitalu pięciu, a siedmiu z trachomą niepowikłaną wypuścić natychmiast ze szpitala dla braku miejsca. Ambulatoryjnie tu się leczą przeważnie oczni chorzy, a bywa ich 6 do 10 dziennie. Pielęgowanie chorych staranne, koszt leków bardzo umiarkowany.

Na radzie d. 10. Marca uchwalono: z kwartalnych rachunków ściągać tylko po 100 zł. zamiast 200. Wezwać Siostry za pośrednictwem p. Burmistrza do oszczędności w żywieniu.

Kołomyja. Zakład ten także cierpi na przepełnienie, ilość bowiem łózek nie wystarcza na pomieszczenie wszystkich zgłaszających się po pomoc lekarską. Szczególnie jest wielka cyfra leczonych na kiżę: zwykle połowa chorych tu leczonych, cierpi na tę chorobę, a co smutniejsza, że najczęściej przychodzą w okresach późniejszych, kiedy leczenie jest już bardzo trudne, bo choroba przenikła w głębsze tkanki organizmu. Stąd też przeciętny pobyt chorych w szpitalu wynosi 27.3 dni, a zatem jest dłuższy, aniżeli w innych szpitalach. Za to cyfra śmiertelności jest mała (4.9%). W dniu inspekyi znalazłem 82 chorych, przy 70 etatowych łózkach: nadliczbowi leżeli na sienikach rozciągniętych na ziemi. Badałem wszystkich chorych, aby się przekonać, czy nie ma takich, którychby można było wydalić ze szpitala, ale nie znalazłem. Było czterech z uwiadem starczym, ale w takim stanie, iż o wydaleniu ich mowy być nie mogło, bo sił nie mają do chodzenia i dni ich są już policzone, ludzkość więc nie pozwala ich wywalić. Dwie Siostry miłosierdzia, obsługujące chorych, zapadły na tyfus wysypkowy, ale obecnie już wyzdrowiały.

Dyrektor szpitala, który z oszczędności przez lat kilkanaście obchodził się bez sekundaryusza, wobec ciągłej i wielkiej ilości chorych, prosi o danie mu pomocnika. Ze względu, iż sam dyrektor jest człowiekiem starszego wieku, uznaję, że prośba jego jest zupełnie słuszna i zasługuje na uwzględnienie.

Gospodarstwo szpitalne jest dobre. Żywienie wszystkich osób w szpitalu znajdujących się, to jest chorych, posługi i Siostr Miłosierdzia kosztowało w roku przeszłym i obecnie kosztuje 16 ct. dziennie. Szpital utrzymuje z odpadków jedną krowę i trzy świnki. Rachunki i książki gospo-

darce są utrzymane dobrze i w formie przepisanej instrukcją. W szpitalu mało bielizny, szczególnie przy większym stanie chorych. Szyciem bielizny zajmują się same Siostry.

P. Burmistrza prosiłem, aby nakazał naprawić dach w domku, gdzie mieszkają Siostry, dać nowe sztachety z frontu budynku, gdyż istniejące są zupełnie zniszczone, podłogę w stajni i naprawić obdarte w budynkach tynki.

Ściąganie kosztów leczenia za ostatnie lata idzie dość energicznie; pisarz szpitalny, podług oświadczenia p. Dyrektora, jest bardzo pilny, pracowity i pełni obowiązek swój należycie, ale za dawne lata jest jeszcze około 4 tysięcy zaległości, dla których ściągnięcia p. Burmistrz wziął osobnego pisarza. Prosiłem, aby przynaglono tę robotę, bo szpital pieniędzy nie ma a taksa obecna 46 ct. jest za niska i nie może pokryć wszystkich potrzeb szpitala. To też p. Burmistrz mówił mi, że przy zamknięciach rachunkowych przedstawi, jakie są naglące potrzeby szpitala i będzie prosić o podwyższenie taksy.

Na Radzie dnia 24 Kwietnia uchwalono: zezwolić na zaprowadzenie sekundaryusza, ale dopiero od 1. Stycznia 1897. Uregulować takse, skoro zamknięcie rachunków za r. 95 nadejdzie.

Podhaje. Obiecana kilkakrotnie budowa domu dla Sióstr Miłosierdzia i dla zakaźnych dotychczas nie przyszła do skutku, dla braku funduszów. Jakkolwiek w akcie fundacyjnym nie ma wzmianki, aby powiat budując szpital, zobowiązał się do dobudowy lub przybudowy, z uwagi jednak, że Rada powiatowa sama wprowadziła do szpitala Siostry Miłosierdzia, które nie mają nietylko odpowiedniego, ale zdrowego pomieszczenia, wypadłoby zażądać od Rady powiatowej, aby zajęła się urządzeniem lepszego pomieszczenia dla Sióstr, które obecnie zajmują całą lewą stronę parteru, gdzie dawniej mieściło się kilkanaście łóżek dla chorych. Takie żądanie zmusi Radę powiatową do zajęcia się tą sprawą i do odszukania potrzebnych na to funduszów, bez udawania się do Wysokiego Sejmu o pomoc.

Szpital podhajecki obecnie jest zagospodarowany bardzo dobrze; po naprawieniu dachu i podłóg w roku przeszłym, budynek jest w dobrym stanie i odpowiadałby swemu przeznaczeniu, gdyby nie było tego nieustannego przepełnienia, które stanowi prawdziwą plagę szpitala. Przeciętna roczna cyfra wskazuje, iż leczy się dziennie 63 osoby na 60 etatowych łóżkach, a właściwie jest tu miejsce zaledwo na 40 łóżek, według zasad higieny. Nie znalazłem ani jednego chorego, któryby nie kwalifikował się do szpitalnego leczenia; średni zaś pobyt chorych wynosi 20 dni, co wskazuje, że Dyrektor nie trzyma dłużej nad potrzebę leczących się w szpitalu; zaś ambulatoryjnie leczy się tu do 2000 osób. W roku ubiegłym dokonano w szpitalu większych operacji 80, w bieżącym zaś 35, a pomiędzy temi były takie, które zaliczają się do bardzo trudnych. Dyrektor należy do zręcznych i szczęśliwych operatorów, a zapobiegliwość jego i staranie o chorych nie pozostawia nic do życzenia, tak samo jak gospodarstwo Sióstr i pielęgnowanie przez nich chorych. Żywnienie tych ostatnich wraz z żywieniem posługi i Sióstr Miłosierdzia w roku przeszłym kosztowało 15 ct. dziennie na osobę wraz z pieczywem. Zakład z odpadków otrzymuje 5 świń i dwie krowy. Książki prowadzą się zgodnie z instrukcją. Zaległości kosztów leczenia w końcu r. 1895 wynosiły 2987 zł. pomimo, iż ta część gospodarstwa jest bardzo starannie i energicznie prowadzona. Od płacących za siebie ściągnięto w ubiegłym roku zaledwo 635 zł., a zatem ściągnięta suma nie pokrywa wydatków na utrzymanie urzędnika, który się tam znajduje. Że z pieniędzmi od samopłacących robią się jakieś dziwne manipulacje w starostwie buczańskim, świadczy załączony odpis odezwy starostwa: wysłane 13. grudnia 1895 pieniądze przyszły do Podhajec zaledwo 13. kwietnia 1896, to jest były w drodze 4 miesiące, a jak z kuponu widać, przeleżały cały ten czas w starostwie.

Arsenał chirurgiczny jest dostateczny i utrzymany w porządku. W przeszłym roku sprawiono stół operacyjny.

Przed wyjazdem z Podhajec widziałem się z Marszałkiem powiatowym p. Lityńskim i z prezesem Rady szpitalnej Baronem Błażowskim,

którym mówiłem o konieczności zbudowania nowego domu dla Sióstr Miłosierdzia i dla zakaźnych. Obiecali mi obaj, że zajmą się szczerze tą sprawą, i w możliwie krótkim czasie przedstawią ją Radzie powiatowej z wnioskiem użycia do tego celu sum karnych, które tu wynoszą do 6 tysięcy złotych.

Na Radzie 24. Kwietnia uchwalono: Wezwać Wydział powiatowy do lepszego umieszczenia Sióstr Miłosierdzia i zakaźnych. Zapytać starostwo w Buczaczu o wyjaśnienie nieregularności przesyłek kosztów leczenia.

W relacji z d. 23. Lipca Wydział powiatowy odpowiedział, że z powodu budujących się dróg w powiecie, będąc znacznymi zobowiązaniami zaangażowany, nie może na razie nawet myśleć o budowie oddzielnego domu na pomieszczenie Sióstr Miłosierdzia i zakaźnych chorych swojemi funduszami, których źródłem jest wyłącznie dodatek do podatków, których dalej podwyższać nie jest możebne i wskazane. LW. 50.232/96.

Prze myśl. Po Lwowskim i krakowskim szpital przemyski zajmuje trzecie miejsce wśród szpitali powszechnych, ilość bowiem dni leczenia, pomimo urzędzenia ambulatorium, wzrasta nieustannie i już doszła do 67.606 w roku ubiegłym, tak, że przeciętna ilość chorych pielęgowanych dziennie dochodzi do 180 na 175 łóżkach etatowych, to jest wyż 60 chorych na każdego z trzech lekarzy, którzy obsługują szpital. Szczególnie jest wielka ilość syfilitycznych kobiet z powodu stojącego tu garnizonu. Ilość dotkniętych tą chorobą wynosi przeciętnie po 90 dziennie. To też p. Burmistrz ma zamiar prosić o zezwolenie powiększenia etatu lekarskiego, jeszcze o jednego lekarza pomocniczego, przeznaczonego przeważnie dla tych ostatnich. Wątpliwości nie podlega, że takie powiększenie etatu lekarskiego wpłynie korzystnie na zmniejszenie wydatków leczenia, obecnie bowiem, z powodu wielkiej ilości kiłowych, wizyta lekarska na tym oddziale, odbywa się dwa razy tygodniowo, lub co drugi dzień, jeżeli pracy na innych oddziałach jest mniej; przy częstszem oglądaniu, przeciętny pobyt chorych tej kategorii zmniejszy się, a zatem i wydatki będą mniejsze

W dniu inspekcji chorych w szpitalu znalazłem 194. Ambulatoryjnie leczy się tu przeciętnie do 15 dziennie, a mianowicie 10 na oczy, a 5 na inne choroby. Dr. Ciechański zajmuje się chorymi ocznymi i już nie jedną operację dokonał w szpitalu szczęśliwie. Ważniejszych operacji chirurgicznych w roku ubiegłym dokonano 59, w tym zaś roku 12. Leczenie dyfteryji za pomocą surowicy, otrzymanej z laboratorium Dra Bujwida, daje bardzo dobre wyniki, na 8 bowiem chorych dzieci leczonych w szpitalu, umarł 1 tylko. Według relacji prymaryusza, użycie Airołu w chorobach kiłowych oddaje wielkie usługi i skraca leczenie. W szpitalu nie znalazłem ani jednego dotkniętego chorobą zakaźną. Z powodu wypadku cholery azjatyckiej, na żądanie rządowych inspektorów lekarskich spalono 6 koców, 10 sienników i tyleż prześcieradeł i poszewek z wyspkami. Zganiłem ten postępek, bo szpital posiada bardzo dobry desinfektor, a wygotowanie bieleziny w gorącej wodzie, po poprzedniem namoczeniu jej w 5% roztworze kwasu karbolowego, jak przepisuje ministeryalne rozporządzenie, było dostateczne.

Prosiłem p. Burmistrza, aby od aptekarzy tutejszych zażądał większego nad 10% opustu, wydatek bowiem, na leki w roku ubiegłym wynosił 3 686 zł., a na sanitarne potrzeby 988 zł., gdyby zaś nie chcieli tego, poleciłem p. prymaryuszowi zmienić ordynację w taki sposób, aby zmusić aptekarzy do opustu. Brak tu dobrej posługi przy chorych, dlatego też p. Burmistrz na przedstawienie Dyrektora szpitala, będzie prosić o pozwolenie przyjęcia do szpitala nadzorczyńni z liczby tych, które ukończyły kurs w szpitalu lwowskim w tym roku. Według zdania mego, będzie to bardzo korzystnem i dla chorych i dla administracji.

W roku ubiegłym w szpitalu przemyskim były zrobione następujące ulepszenia: 1. przeniesiono kuchnię do obszerniejszego lokalu i urządzono ją stosownie do zwiększonej ilości chorych; dawną zaś kuchnię przekształcono na pokój dla chorych, gdzie może stanąć wygodnie 5 łóżek. 2. Do trupiarni dobudowano salę sekcyjną, której poprzednio szpital nie posiadał. 3. Naprawiono wodociąg, sprowadzający wodę do kuchni i pralni, a zároveň zepsute kotły. 4. Kupiono desyinfektor kosztem 425 zł. u Rechnow-

skiego i zbudowano szopę na pomieszczenie jego. 5. Drugą szopę, postawiono na pomieszczenie karawanu. 6. Zaprowadzono w szpitalu telefon łączący zakład z pomieszkaniem Dyrektora i magistratem. 7. Zaszalowano schody prowadzące na pierwsze piętro, ścianką oszkloną, przez co usunięto przeciagi, które były bardzo wielkie.

W tym roku potrzeba będzie odnowić dach i przynajmniej część okien zbutwiały, a także urządzić katafalk na wystawę ciał i naprawić karawan. Według zamknięć rachunkowych, szpital posiada 5.200 zł. rezerwowego kapitału, z którego te naprawy dokonane być mogą.

W kancelaryi wszystkie książki znalazłem w porządku. Zaległości kosztów leczenia wynoszą 10.063 zł., a mianowicie: Należytości nieudokumentowanych 7.350, od samopłacących 2.456 od obcokrajowych 237; zaległości są przeważnie z lat ostatnich, a zatem ściągalne; zaległości zaś od 1882—1890 wynoszą 227 zł. Jak na taki szpital, zaległość nie jest zbyt wielka.

W całym szpitalu znalazłem wielką czystość i porządek; inwentarz sprzętów i bielizny jest zupełnie dostateczny nawet na zwiększoną ilość chorych. Płótno dostarczone w roku ubiegłym z Krosna — bardzo dobre. Narzędzia chirurgiczne są sprowadzane od Georgeona ze Lwowa, który w zupełności zadowalnia szpital; gaza jodoformowa przygotowuje się w szpitalu. W spiżarni wszystkie wiktuały znalazłem należytej dobroci; chorzy z wiktus są zadowoleni. Koszt dzienny żywienia wynosił od 17—18 ct. na chorego. Rządca szpitala jest nadzwyczaj pracowity, gorliwy, energiczny i zapobiegliwy człowiek, a zarazem bardzo oszczędny w wydatkach, tak, że taksa 45 ct. dziennie, pomimo, że szpital nie ma braków, jest wystarczająca. Przejrzałem zamknięcia rachunkowe szpitala za rok ubiegły i przekonałem się, że wszystkie wydatki są usprawiedliwione i że dalszemu porządnemu gospodarstwu nie grozi żadne niebezpieczeństwo.

Na Radzie d. 13 Marca uchwalono: zawezwać p. Burmistrza, ażeby powtórnie wziął pod rozważenie, czy nie należałoby wprowadzić do obsługi chorych Sióstr Serafitek lub Sióstr Rodziny Maryi.

Według doniesienia p. Burmistrza, w czerwcu, 4 Siostry Serafinki zostały do szpitala wprowadzone.

Rzeszów. W szpitalu rzeszowskim w dniu inspekcji znalazłem 112 chorych na 100 etatowych łózkach. W tej liczbie było 36 syfilitycznych i 18 ocznych. Dyrektor szpitala zaprowadził bardzo pożyteczny zwyczaj: każdy z dwóch lekarzy pomocniczych i on sam, w osobnej książce, wpisują każdodzienną czynność swą w szpitalu; książka ta daje dokładny obraz czynności każdego lekarza. a w końcu roku jest bardzo pożyteczną przy układaniu rocznych wykazów. W innej zaś książce, znajdującej się w kuchni, Dyrektor wpisuje jakie były potrawy i czy były dobrze przygotowane. Rezultaty leczenia w roku ubiegłym były bardzo piękne, procent bowiem śmiertelności, pomimo, iż było wiele chorych przywiezionych do szpitala w stanie konania, wynosił zaledwo 4.6%. Dłuższy aniżeli w innych szpitalach średni pobyt chorych w zakładzie (28.2) pochodzi stąd, że leczenie chorych ocznych jest zwykle długotrwałe i że często pojawiająca się róża w szpitalu nieraz nie pozwala czas dość długi na przedsięwzięcie chirurgicznych operacyj z obawy zakażenia operowanego. Urządzenie oddziału ocznego w tym szpitalu, jak donosiłem w roku przeszłym, jest wielkiem dobrodziejstwem dla całej okolicy. W roku 1895 dokonano było 67 ocznych operacyj, a pielęgnowano w szpitalu 178, ambulatoryjnie zaś 843 chorych na oczy, razem więc 1021.

Zaległości kosztów leczenia od roku 1888—1895 włącznie wynoszą 6.891 zł. Wobec indolencyi pp. Starostów większa część tych zaległości spoczywa po starostwach, które mimo nieustannych urgensów ze strony zarządu szpitala, przeciągają sprawy w nieskończoność. Rządca mówił mi, że w roku przeszłym w kancelaryi szpitalnej wyszło zwyż trzynastu tysięcy numerów dotyczących ściągania kosztów leczenia i urgensów i prosił, aby mu dać jakakolwiek pomoc kancelaryjną, bo bez drugiego pomocnika nie w stanie jest podobać takiemu nawałowi pisaniny. Prosiłem p. Burmistrza aby mu dał na miesiąc albo na dwa pomocnika dla wyrobienia zaległości.

Finansowy stan tego szpitala przedstawia się dość smutnie z powodu spłacania udzielonych z Wydziału krajowego zaliczek: Szpital bowiem mający 21.362 zł. rocznego wydatku musi płacić 4.290 zł. rocznie dla spłaty długu. Wprawdzie podniesiono takse o 3 ct., to jest dochód szpitala zwiększył się o 1.200 zł. (40 tysięcy dni leczenia), ale w każdym razie dochód ten nie może pokryć rat i znowu potrzeba będzie prosić o zaliczkę. Dla tego też wnoszę, aby wszystkie zaliczki, udzielone szpitalowi zesumować razem i spłatę rozłożyć na czas dłuższy, a mianowicie ściągając kwartalnie po 400 zł. t. j. rocznie 1.600 zł.; w ten sposób ureguluje się nieco gospodarstwo i przywróci się równowaga budżetowa.

Przejrzałem zamknięcia rachunkowe za rok 1895; w dochodach było 26 944₃₃, w wydatkach 26.945₄₉. Suma zaś kwartalnych rachunków przedstawionych do Wysokiego Wydziału krajowego wynosiła 20.158₅₈; zestawienie same tych cyfr wykazuje, że koniecznie potrzeba zmniejszyć raty zaliczek i pozwolić dług spłacić nie w dwóch, ale w pięciu latach. Z tychże zamknięć rachunkowych widać, że koszt żywienia w roku 1895 wynosił na dzień i na chorego 20.2 ct., a leki 9.9 wraz z sanitarnymi wydatkami.

Na Radzie dnia 3. Marca uchwalono: ściągając zaliczki ratami po 400 zł. kwartalnie.

Sambor. Sprawa samborskiego szpitala, przedstawiona w tym roku Wysokiemu Sejmowi, nie doczekała się żadnej decyzji, tymczasem jest to rzecz bardzo ważna, bo ludna okolica tutejsza potrzebuje koniecznie szpitala powszechnego, dokąd mogłaby posyłać swoich chorych, a gmina samborska jest tak obdłużona i tak uboga pod względem majątkowym, że nie może przyłożyć się do budowy, która będzie kosztować do 100 tysięcy, a po odtrąceniu kosztu obecnego budynku do 90 tysięcy zł. Są trzy sposoby dojścia do rezultatu pożądanego: 1. Udzielenie subwencji w kwocie 90 tysięcy z fundusów krajowych, bo ani gmina ani powiat nie dać nie mogą. 2. Wstawienie do funduszu krajowego rocznie 5 tysięcy zł., dla pokrycia pożyczki zaciągniętej na budowę szpitala. 3. Wyjednanie u ministra spraw wewnętrznych po porozumieniu z Ministrem finansów zezwolenia urządzenia loteryi tak jak dla szpitala Rudolfa lub Czerwonego krzyża, przeznaczonej wogóle na przyszłe budowy i rozszerzenie szpitali tak powszechnych, jak i krajowych. Ten ostatni sposób, gdyby się dał urzeczywistnić byłby najlepszy, bo nie potrzebuje znacznej ofiary ze strony funduszu krajowego i zapewnia powodzenie, bo losy loteryjne, nie wysokiej ceny, (np. 10 zł.), a przedstawiające szanse wygrania pewnych kwot miałyby pokup w kraju i zagranicą i natychmiast mogłby dać dość znaczny kapitał na pokrycie kosztów budowlanych.

W każdym razie jednak potrzeba coś zrobić, bo zostawić dalej szpital w obecnem położeniu niepodobna, gdyż napływ chorych, a zwłaszcza kiłowych, których przysyła starostwo do leczenia, jest tak wielki, że w dniu inspekcji w szpitalu znalazłem 66, a przed kilku dniami było 80, wtedy gdy miejsca niema i na 40, dla tego też prawie wszyscy chorzy, znajdujący się na salach wenerycznych, są dotknięci saliwacją, której zwalczyć niepodobna, bo powietrze jest przesiąknięte parami merkurjusza.

Po przyjeździe starałem się dowiedzieć jak stoi sprawa nadużyć popełnionych wrzekomo przez Rządcę, którą p. starosta przesłał do Prokuratorji. Dyrektor szpitala przedstawił mi urzędową odpowiedź sądu na zapytanie, jakiego rodzaju toczy się śledztwo przeciwko rządcy szpitala. Odpowiedź z dnia 31. Stycznia 1896 r. L. 754 opiewała: „C. k. Sąd obwodowy w Samborze uwiadamia Dyrekcyę, że p. Mikołaj Rewak nie był nawet notowany w sądowych indeksach karnych“, a dodać należy, że nie był też wzywany i jako świadek w tej sprawie, gdyż jak sędzia osobiście powiedział Dyrektorowi — cała rzecz była oparta na plotkach chłopskich, podsłuchanych przez żandarmeryę.

W szpitalu znalazłem wszędzie czystość należyłą; bielizna dobra i w dostatecznej ilości, koce tylko są już bardzo stare, wytarte i potrzebują zmiany. Wiktuwały w spiżarni dobrej jakości; przygotowanie potraw smaczne i chorzy z wiktury są zadowoleni; koszt żywienia w roku 1895 z winem i pieczywem 20 ct. na dzień i chorego. W roku przeszłym wybudowaną została w głębi ogrodu trupiarnia, składająca się z dwóch pokojów, przeznaczonych jeden

na wystawę ciał, drugi na sekcye. Dawna komórka, która zamieniona została na drewnię, kąpielarnia — na pomieszkowanie stróża, a dawna trupiarnia — na maglownię i na skład rupieci. Łazienki są urządzone w jednym z pokojów parterowych. Wilgoć w domu szczególnie w lewej jego stronie — wielka. Książki w kancelaryi rządcy w porządku; zaległości kosztów leczenia wynoszą zaledwo 912 zł. Rządca uskarżał się, że kasa chorych w Samborze dłużną jest szpitalowi zwyż 400 zł., ale wszelkie starania dla ściągnięcia tej sumy były dotychczas bezskuteczne. Arsenal chirurgiczny w porządku. Samopłacący w roku ubiegłym zapłacili szpitalowi 834 zł. Oprócz prymaryusza i sekundaryusza w szpitalu pracują jeszcze dwaj młodzi lekarze dla nabrania praktyki.

Na Radzie dnia 20. Marca uchwalono: Wezwać zarząd szpitala aby się udał z zażaleniem na kasę chorych do władzy rządowej; wezwać powtórnie Radę miejską, ażeby przedłożyła szkic i plan finansowania nowego budynku lub umieszczenia szpitala w innym, pod zagrożeniem, że jeżeli tego nie zrobi do końca roku 1896, Wydział krajowy porobi stosowne kroki, ażeby szpitalowi gminnemu w Samborze odebrać cechę szpitala powszechnego i publicznego. Zawiadomić o tem Starostę i Radę szpitalną (LW. 12.141).

Sanok. Po otrzymaniu zezwolenia na konwersję długów i zaciągnięcia w tym celu pożyczki dziesięcioletniej, zwierchność gminna zaczęła pertraktacje z Bankiem hipotecznym i otrzymała już promesę na pożyczkę, która da możność szpitalowi uregulować gospodarstwo swoje i mniejszemi jak dotychczas ratami spłacić dług swój. Pożyczka ta jest 5 procentowa. Oprócz tego szpital ma jeszcze w kapitale rezerwowym 1 000 zł. z legatu ś. p. Skibińskiego, który nie został naruszony; tym sposobem finansowa strona jest uporządkowana, tem więcej, że szpital nie ma żadnych większych napraw, ani budowli, które najbardziej naruszają równowagę budżetową. W roku bieżącym przyjdzie tylko poprawić rynwy, parkan otaczający zakład z tylnej strony, uszczelnić i wypokostować podłogi i obrukować lepiej cały zakład naokoło, dla należytego skierowania ścieków.

Chorych znalazłem 64. Pytani czy są zadowoleni z wikt, oświadczyli, że wikt jest dobry i smacznie przyrządzony. Z książki kontroli wiktu przekonałem się, że pp. lekarze dobre żywienie chorych ustawicznie mają na oku i dość często odsyłają dostawcom pieczywo i mięso, skoro je uznają za nieodpowiednie. W spiżarni wszystkie produkta dobrej jakości; pomimo to wikt chorych w ubiegłym roku kosztował wraz z winem 14.14 ct.; w tym zaś roku, wskutek podrożenia niektórych produktów, wikt chorych jest nieco droższy, a mianowicie 15 ct.

Książki w kancelaryi rządcy prowadzą się wzorowo. Zaległości kosztów leczenia po strąceniu ostatniego kwartału, wynoszą zaledwo 1.900 zł. W salach, w latrynach, w magazynach i składach znalazłem należytą czystość i porządek.

Pielęgnowanie chorych staranne. Śmiertelność wynosi zaledwo 4.1%, jest to najniższy procent ze wszystkich szpitali prowincjonalnych. Wydatki na leki i na sanitarne potrzeby są bardzo umiarkowane (5.6 ct.) Służba dobra.

Doskonała studnia, w której woda była zawsze smaczna i obfita, w skutek wykopania w sąsiednich koszarach głębszej studni daje teraz wody mało i w jakości nieodpowiedniej do picia.

Ponieważ w ciągu roku w jednej i tej samej sali nastąpiły trzy wypadki tężca i wypadki śmiertelne, salę desinfekcyowano należycie, a wszystkich chorych chirurgicznych przeniesiono do innej sali. Jest to przypadek ciekawy z tego względu, że tężec nie należy do chorób zakaźnych, wymagających odosobnienia.

Na radzie dnia 10. Marca uchwalono: przyjąć do wiadomości.

Sącz Nowy. W nieobecności prymaryusza Dra Czaplńskiego, który otrzymawszy stypendium wyjechał za granicę dla kształcenia się w chirurgii i położnictwie, szpitalem kieruje Dr. Ed. Zieliński, sekundaryusz, przy pomocy wolnopracującego lekarza Dra Ameisena.

W pierwszym dniu badałem tylko gospodarstwo i prowadzenie ksiąg tak w zakładowej kancelaryi, jak i ksiąg gospodarczych, prowadzonych przez przełożoną Siostr Miłosierdzia. Muszę oddać sprawiedliwość p. Runge, prowadzącemu czynności kancelaryjne, że obowiązki swe spełnia bardzo gorliwie, bo zaległości kosztów leczenia znacznie zmalały. Niestety nie tak łatwo zatrzeć ślady nadużyć ostatniego rządcy, ścięganego przez sądy, bo wiele jest dokumentów zatraconych, a może i zniszczonych dla zatarcia zbrodni. Poleciłem zebrać wszystkie wątpliwe pozycje i dokumenta jakie jeszcze znaleźć będzie można i przedstawić Wysokiemu Wydziałowi krajowemu na decyzję, czy choć część poniesionej straty nieodzyska szpital, bo pomimo wprowadzenia Siostr Miłosierdzia do zarządu i oszczędności we wszystkich gałęziach gospodarstwa, nie tak łatwo usunąć wszystkie braki i niedostatki, a tych jest bardzo wiele, przede wszystkim zaś ogromny brak bielizny, tak, że przy obecnym wysokim stanie chorych (59), jedna zmiana jest na chorych, a druga w praniu, reszta zaś tak zniszczona, że użytą być nie może. Przełożonej Siostr wskazałem jak mają być prowadzone ksiąжки gospodarskie dla łatwej kontroli i prędkiego zorientowania się w gospodarstwie szpitalnem.

W spiżarni znalazłem produkta dobre, a chorzy z wiktury są zupełnie zadowoleni. W całym zakładzie czystość wzorowa; zaufanie ludności do zakładu wzmacnia się i dla tego szpital jest nieustannie przepełniony.

Pod względem leczniczym Dr. Czapliński wprowadził szpital na bardzo dobre tory pod wszelkimi względami. Wprawdzie zakupno narzędzi lekarskich i opatrunków w początku kosztowało drogo, ale następnie przez wprowadzenie podręcznej apteczki i przygotowywanie leków przez lekarzy samych, wydatek na leki obniżył się bardzo, tak że w przecięciu prawdopodobnie będzie niższym, aniżeli w innych szpitalach prowincjonalnych. W roku ubiegłym sprawiono piękny stół operacyjny kosztem 120 zł., zebranych ze składek, (przyczem Rada powiatowa dała 70 zł.,) kupiono szafę na narzędzia za 60 zł. i przyrząd do umieszczania płynów dezynfekcyjnych. Jeden tylko sterylizator, sprowadzony z Berlina, z powodu zbytnej drogocności (280 marek), a bardzo niewymyślnego urządzenia nie został przyjęty i będzie odesłany fabrykantowi. Szafa na podręczną apteczkę znajduje się w kancelaryi lekarskiej. Wizyta lekarska zaczyna się o pół do dziewiątej, kończy się zaś w południe a często i po pierwszej gdy są operacje, albo gdy jest wiele ambulantów, liczba których rocznie przenosi 2.000 Z tego można przekonać się, że praca lekarzy jest bardzo wyczerpująca, a źle płatna. Pielęgnowanie zaś chorych pod względem lekarskim niepozostawia nic do życzenia, zaległości bowiem operacyjnych, pomimo odjazdu Dyrektora — niema, a dokonane rękoczynny są wykonane i opatrzone według obecnych wymogów chirurgii. P. Burmistrza prosiłem aby wszelkie zakupna dla szpitala były poruczone przełożonej Siostry Miłosierdzia, która przez trzynaście lat była przełożoną zakładu w Czerwonogrodzie i przez wiele lat w filii Hofmana we Lwowie, a zatem zna gospodarstwo szpitalne znakomicie. Takie oddanie całego gospodarstwa w ręce Siostr Miłosierdzia zdemie z Magistratu nieraz słyszany zarzut, że wszelkie dostawy do szpitala robią radni i nie zawsze z korzyścią dla funduszu szpitalnego.

Jak wysoko szpital nowosądecki stanął pod względem chirurgicznym świadczą następujące cyfry.

Ogółem wykonano w ciągu 18 miesięcy na chorych stałych operacji 354, na przychodnich 149 a razem 503. W tej liczbie było: operacji nowotworów dobrotliwych 91, tu należy operacja wola (Struma) 36 razy, operacji nowotworów złośliwych 9, laparatomia 10, laparatomia modo Bardenheuer 2, amputacja kończyn 14, sequestrotomia 7, wyskrobywanie 25, złamań leczono 9, hermotomij wykonano 25, vulnera 20, abscessy zimne 9, Varia 97, operacji położniczych 18.

Na radzie dnia 10. Marca uchwalono: wezwać Sąd do odpowiedzi jak stoi sprawa byłego rządcy Pająkowskiego. Zapytać p. Burmistrza czy nie uznaje za stosowne powierzyć zakupno materiałów dla szpitala, przełożonej Siostr Miłosierdzia.

Śniatyn. Szpital śniatyński jest jednym z tych zakładów, dla których zwykłymi środkami nie wiele da się zrobić, ma bowiem tylko 24 łó-

żek, z których zaledwie 15 jest stale obłożonych, dochody więc jego wynoszą 3000 zł., które muszą wystarczyć na żywienie i leczenie chorych, opał, światło, bieliznę, utrzymanie rządcy i czterech sług. Ma się rozumieć że wskutek tego szpital jest ubogi i że garnie się do niego przeważnie biedna ludność miejscowa, i także sama z okolic, których nie stać na wyjazd do większych i zasobniejszych szpitali. W roku ubiegłym na 312 leczonych należało do Śniatyna 149 chorych, a do okolicy 163; w tej liczbie było 106 izraelitów i 196 chrześcijan. Wydział krajowy otrzymawszy w r. 1870 z rąk rządu szpital śniatyński do najwyższego stopnia zaniedbany, chciał zastosować do niego te same środki, które posłużyły do rozwoju innych szpitali powszechnych, ale w sprawie najważniejszej — obsadzenia posady lekarza zakładowego spotkał się z niespodziewanym oporem gminy, która nawet przegrawszy rekurs w Trybunale administracyjnym, a pobudzana przez ludzi złej woli i mających własny tylko interes na oku nie chciała słuchać rozporządzenia Wydziału krajowego. Wydział krajowy udał się do c. k. Namiestnictwa z prośbą odjęcia szpitalowi temu charakteru powszechności. Namiestnictwo jednak posłało odezwę tę do zaopinowania miejscowego fizyka i na podstawie relacji jego prosił tej odmówił. Od tego czasu lekarzem szpitalnym jest lekarz miejski, któremu, jako niezatwierdzonemu przez Wydział krajowy szpital pensyi nie płaci. Jest to jedyny zakład leczniczy który od tej chwili, gdy przeszedł pod zarząd i kierunek Wydziału krajowego, nie miał jeszcze nigdy więcej nad 6.000 dni leczenia.

Przybyłem do szpitala w dniu w którym odbywał się wybór nowego burmistrza i na trzeci dzień po śmierci rządcy. Nie było nawet z kim mówić o przyszłych losach szpitala. Chorych, przeważnie chirurgicznych znalazłem 15. Muszę oddać sprawiedliwość lekarzowi miejskiemu P. Dr. Mehrerowi iż szpital jest utrzymany czysto i porządnie, a pielęgnowanie chorych sumienne i staranne. Większa połowa chorych byli izraelici. Żywienie chorych dobre, a chorzy pytani przezemnie oświadczyli, iż z wiktów są zadowoleni. W roku ubiegłym wikt kosztował na dzień i osobę 19·8 ct. Bielizny szpital posiada mało. Śmiertelność w r. 1895 ze względu na procent była najniższą ze wszystkich prowincjonalnych szpitali, wynosiła bowiem 3.5%; średni czas pobytu chorych był 18.3 dni.

Na Radzie 24. Kwietnia uchwalono przyjąć do wiadomości.

Sokal. Szpital sokalski pod względem budowy należy do lepszych zakładów leczniczych na prowincyi, na nieszczęście jest za mały dla pomieszczenia wszystkich zgłaszających się do leczenia. Przeciętnie w roku 1895 leczono tu 75 chorych na 73 etatowych łóżkach, a zatem bywało czasem w zakładzie zwyż 100 chorych. Niema tu też nieco większego ogrodu dla rekonwalescentów, a w skutek dawnych starań Starostwa, aby szpital położony wśród miasta, przenieść w więcej oddalone miejsce, Rada powiatowa, mając środki, upuściła możność nabycia za tanie pieniądze sąsiedniego ogrodu, któryby zaokrąglił realność szpitalną, dałby możność rozszerzenia zakładu z czasem a zarazem niezmiernieby podniósł wartość budynku. Obecnie zaś gdy ogród przeszedł w drugie ręce, cena gruntu tak się podniosła, że o nabyciu tego ogrodu zdaje mi się mowy być nie może. Dowiedziawszy się jednak, iż szpital ma intabulowane prawo światła od strony tego ogrodu dla jednego okna, poleciłem zacząć pertraktacye z właścicielem o prawo światła jeszcze dla trzech okien, szpital bowiem posiada dwa pokoje z drugorzędnym światłem, a jeden słabo oświetlony jednym oknem z podwórza, w skutek czego wentylacya w tych pokojach jest prawie żadna. Sądzę, że właściciel nie będzie mógł stawić wygórowanych wymagań o wynagrodzenie bo czy jest służebnictwo na jedno okno czy na cztery, to dla niego wszystko jest jedno. Dla szpitala zaś będzie to bardzo dogodnym i polepszym pomieszczeniem chorych. Oprócz tego prosiłem Wydział Rady powiatowej: 1. O zarządzenie, aby druki książek szpitalnych były takie jak nakazuje instrukcyja szpitalna, odmienne bowiem prowadzenie tych wykazów w następstwie wywołuje nieporozumienia i uciążliwe korespondencye dla wyjaśnienia tych nieporozumień. 2. Towarzystwo tkackie „Prządka“ w Krośnie w roku ubiegłym przysłało płótno daleko gorsze aniżeli w latach poprzednich. Prosiłem więc o zażądanie od Towarzystwa próbek, ozna-

czonych numerami z wykazaniem szerokości płótna i cenę za sztukę 35 metrów; na przyszłość zaś nie kupować inaczej jak według tych próbek, wybranych przez znawców, sztuki zaś nieodpowiadające tym próbkom odsyłać nazad do fabryki. 3. Obecny pisarz szpitalny prowadzi książki niedbale; za trzy dni ostatnie nie było zapisano do protokołu stanu, żadnego chorego. Jest to zaniedbanie karygodne, szpital bowiem może ponieść szkody. Prosiłem więc zwrócić uwagę na pełnienie obowiązków przez pisarza i w wypadku gdyby się zaniedbywał na przyszłość uwolnić go ze służby szpitalnej.

W spiżarni wiktuały znalazłem bardzo dobrej jakości, a potrawy przygotowane w kuchni dobre i smaczne. Dzienny koszt żywienia wynosi około 15 ct na osobę. Chorych było 73, ilość postugi zmniejszoną została z 9 na 8. Pielęgnowanie chorych, czystość i porządek należyty; śmiertelność mała (4·9%); stosunek lekarzy do chorych — jaknajlepszy, a pełnienie obowiązków tak przez lekarzy jak i przez rządce — wzorowe. Ordynacja lekarska oszczędna. Ilość narzędzi chirurgicznych dostateczna. Zaległości kosztów leczenia z końcem roku 1895 wynosiły 3.382 zł. Stan kasy w dniu inspekcji był 921 zł. w gotówce, a w obligacjach 6.202 zł. W roku ubiegłym, oprócz zwykłych rocznych reperacyj, szpital otoczono nowym wysokim parkanem z bardzo ładną bramą wjazdową kosztem 400 zł.

Na radzie 12. Maja uchwalono: wezwać Wydział powiatowy 1. ażeby traktował z sąsiadem o prawo światła, 2. ażeby druki książek były zgodne z instrukcją, 3. żeby nie kupowano płótna gorszego od próbek, 4. pisarza napomnieć.

Stanisława w w. Inspekcję zacząłem o godzinie pół do siódmej z rana, w chwili gdy z pewnością nikt się nie spodziewał lustratora i wszystko znalazłem w wzorowym porządku. Chorych było 116, wśród których — 40 syfilitycznych.

Przedewszystkiem zwiedziłem gospodarstwo, zbadałem książki rachunkowe i zarządowe, zajrzałem do magazynów i składów. Gospodarstwo Sióstr Miłosierdzia idzie bardzo porządnie i nie znalazłem nic niezgodnego z instrukcjami i zarządzeniami Wydziału krajowego. Nic się tu nie marnuje: kości z kuchni, stare szmaty, rzeczy po zmarłych, sprzedają się i dochód idzie na ulepszenie gospodarstwa. Zakład utrzymuje 4 świnki, gospodarstwo to jednak znacznie się rozszerzy, gdy skończy się kontrakt dzierżawny na grunta należące do szpitala, obecnie wynajęte (9 morgów). W prowadzeniu książek wprowadziłem niektóre zmiany ułatwiające kontrolę i ewidencję. Wizytatorka już parę razy uskarżała się przedemną, że Siostry Miłosierdzia w Stanisławowie mają wiele trudności w dogodzeniu lekarzowi pomocniczemu, który ma wikt w szpitalu i że z tego powodu doznają wiele zmarwień. Zgodnie z jej prośbą i z opinią zastępcy burmistrza upraszam o zezwolenie zamiany wikt in natura na relutum. Wyniesie to 200 zł. rocznie, czyli 16 zł. 60 ct. miesięcznie. (Lekarz pomocniczy ma 400 zł. płacy i pomieszkanie). Ta zamiana raz nazawsze usunie wszelkie nieporozumienie i powody do niezadowolenia.

Pielęgnowanie chorych bardzo staranne i ludzkie; wszelkie nabytki nauki leczenia są tu zastosowane. Na podstawie rozp. Min. spr. wewn. z r. 1869 L. 1713 lekarze ordynujący niepowinni przyjmować chorych dotkniętych chorobami nieuleczalnymi lub przewłocznymi, niewymagającymi koniecznie opieki szpitalnej, z wyjątkiem jeżeli choroba ich przedstawia przemijające, szczególnego starania lekarskiego wymagające pogorszenie lub objawy bezpośrednio życiu zagrażające. Wypełniając to zarządzenie, poleciłem wydalić ze szpitala pięć osób, dotkniętych egipskiem zapaleniem oczu (trachoma) i strupami woszczynowemi (favus), których starostwo stanisławowskie przysłało do leczenia, tem więcej że szpitalne leczenie egipskiego zapalenia oczu jest zupełnie bezskuteczne, choroba ta bowiem potrzebuje pozostawania na czystym powietrzu.

Narzędzia chirurgiczne są utrzymane w należyтым stanie. Ordynacja leków bardzo oszczędna, a wielu z nich przyrządza się w samym szpitalu przez Siostry Miłosierdzia, według wskazówek lekarzy. Wiktuały w spiżarni należytej dobroci; żywienie chorych bez zarzutu; koszt jego na osobę wynosi 16 ct. dziennie.

Sprawy dotyczące ściągania kosztów leczenia, według świadectwa Dyrektora szpitala, załatwiają się z wielką akuratacją i troskliwością. To też koszta ściągnięte od samopłacących w r. 1895 wynosiły kwotę 2538 zł. wtedy, gdy w r. 1894 było zaledwo 900 zł. Pisarz szpitalny nie widząc żadnej przyszłości przed sobą, prosił o przeprowadzenie go ze Stanisławowskiego do lwowskiego szpitala, gdzie z czasem może zostać urzędnikiem. Uznaje że żądanie jego jest słusznem i potrzeba będzie przy układaniu nowej ustawy dla szpitali, uregulować stanowisko tych ludzi, w przeciwnym bowiem razie nie będziemy w stanie otrzymać dobrych pracowników, tem więcej, że pisemnej pracy w szpitalach prowincjonalnych jest bardzo wiele.

Sprawa obsadzenia posady sekundaryusza przy szpitalu będzie wkrótce przedstawiona Wysokiemu Wydziałowi krajowemu. Zastępca burmistrza mówił mi, że przedstawi do wyboru Wysokiego Wydziału krajowego. Tenże zastępca mówił mi, że jeżeli zostanie obrany burmistrzem, zajmie się natychmiast osobiście sprawą ukończenia pretensyi szpitala do gminy według myśli Wydziału krajowego, tem więcej, że J. E. p. Marszałek powiedział mu, że w takim razie gminie mogą być przyznane pewne ulgi jak co do ilości, tak i co do sposobu spłaty.

Na Radzie 5. Maja uchwalono: przyjąć do wiadomości.

S tryj. W obecnym Dyrektorze szpital stryjski zyskał nietylko dobrego prymaryusza ale i dobrodzieja, gdyż swoim kosztem sprawił wiele rzeczy dla szpitala potrzebnych, nie czekając na to kiedy się znajdą potrzebne do tego fundusze. W ten sposób ściany w sali operacyjnej zostały polakierowane, zakupiono stół operacyjny, sterylizator, filtr, stojaki do płynów desyfekcyjnych i wiele narzędzi chirurgicznych, których szpital nie posiadał. W szpitalu odbywają się wszelkie operacje tak małe jak i najtrudniejsze, z bardzo pięknym wynikiem, śmiertelność bowiem w szpitalu w roku 1895 wynosiła zaledwie 5·8%. W bieżącym zaś roku, w ciągu dwóch pierwszych miesięcy zrobiono 38 operacyj. W dniu inspekcji znalazłem 84 chorych, z których połowa była dotknięta kiłą.

Staraniem Sióstr Miłosierdzia i dobroczynnością prywatnych osób, prawie bez wydatków ze strony szpitala, została urządzona kaplica w zakładzie, sprawiono ornaty świąteczne i żałobne dla księży, kosztem zwyż 700 złr.

Ze względu na wielki brak bielizny i koców dla chorych, przełożona Sióstr kupiła kilkadziesiąt tanich kocyków, które nie długo posłużą szpitalowi, są bowiem bardzo słabe i nie wiele dają ciepła.

Żywienie chorych dobre, wiktuały odpowiedniej doł roci. Siostry trzymają trzy sztuki nierogacizny i dwie krowy, z których dochód idzie na potrzeby szpitalne. Koszt żywienia jednak jest bardzo wysoki, wynosi bowiem zwyż 22 ct. na dzień i chorego. Przełożona uniewiniała się tem, że wiele zrobiła w roku przeszłym zapasów, które będą się użytkować w roku bieżącym. Dla oszczędności w wydatkach na leki urządzono podręczne apteczki pod kluczem dozorujących Sióstr Miłosierdzia.

Przejrzałem książki rachunkowe Sióstr Miłosierdzia, wskazałem jakie rachunki mają być prowadzone koniecznie, a jakie zaniechane, aby zbytnio nie obarczać zakonnie niepotrzebną pisaniną; poleciłem przełożonej, aby żadnego większego wydatku nie robiła bez pozwolenia Komitetu szpitalnego, a zwłaszcza z tej sumy, którą otrzymuje jako dochód z gospodarstwa szpitalnego. Ściąganie kosztów leczenia odbywa się bardzo starannie i zaległości obecnie wynoszą zaledwo 1704 zł.

W całym budynku czystość wzorowa. Jakkolwiek szpital znajduje się w finansowych kłopotach, jednak po rozmówieniu się i naradzeniu z Burmistrzem i Dyrektorem szpitala przyszedłem do przekonania, że powoli kłopoty te zaczną się zmniejszać i że tylko pierwsze chwile są trudne do przebycia, ale powoli wszystko przyjdzie do porządku, zwłaszcza iż przełożona Sióstr dała mi obietnicę, że będzie starać się o jaknajwiększą oszczędność we wszystkich gałęziach gospodarstwa i nie będzie zakupywać bez uchwały Komitetu. Prosiłem też p. Burmistrza, aby kazał przygotować wykaz tych kilkunastu pozycyj, które są nieściągalne z braku dokumentów i przedstawił Wys. Wydziałowi z prośbą o zezwolenie odpisania z rachunków

jeżeli oddział Rachunkowy uzna że niepodobna je przyjąć na fundusz krajowy.

Na Radzie d. 13. Marca uchwalono przyjąć do wiadomości.

Tarnów. W kancelaryi szpitala wszystkie książki znalazłem w porządku. Zaległość kosztów leczenia od r. 1888 do 1895 wynosiły 7360 zł., po odtrąceniu jednak przedstawionych w czwartym kwartale kosztów leczenia, pozostaje w zaległości zaledwo 2.228 zł. Jest to bardzo nie wiele, jeżeli weźmiemy na uwagę, iż jest to jeden z największych szpitali naszych prowincjonalnych. Śledztwo sądowe skierowane przeciwko rządcy i ciągnące się już od siedmiu miesięcy widocznie nie nie wykazało, bo rządcę nie wzywano jeszcze ani razu dla dania jakichkolwiekby wyjaśnień.

W magazynie bielizny znalazłem czystość i porządek należyty; w roku ubiegłym zakupiono z Krośna płótna za 500 zł.; z płótna zarząd jest zadowolony. Wiktuały w spiżarni — średniej dobroci: chorzy pytani w salach oświadczyli, że z żywienia są zadowoleni; dzień żywienia kosztuje 16 ct. Pranie chemiczne nie oddziaływa niekorzystnie na trwałość bielizny. Prosiłem p. Dyrektora, aby pozwalał używać chorych do różnych robót w zakładzie, zwłaszcza leczonych kosztem funduszu krajowego, jak na to zezwala §. 105 instrukcyi. P. Dyrektor oświadczył mi, że zrobić tego nie może ze względu na §. 106, w którym kobiet kiłowych zabroniono używać do robót poza salą i w kuchni. Objasniłem, że kiłowych rzeczywiście nie należy używać w kuchni ze względu na bezpieczeństwo, ale inne chore weneryczne nie tylko można, ale i potrzeba zajmować, bo z nudów posuwają się do zbytów. P. Dyrektor oświadczył mi, że robi to jedynie na pisemne polecenie Wysokiego Wydziału krajowego. Upraszam o polecenie, bo najmowanie ludzi do robót, które mogą być tak łatwo dokonane przez chorych, jest bardzo kosztowne.

Prosiłem też p. Dyrektora, aby zamiast drogiego, a lichego wina dla chorych używał wódki osłodzonej, która oddaje też same usługi, ale jest mniej kosztowną. Szpital potrzebuje stołu operacyjnego, zastosowanego do obecnych wymagań chirurgii i zakupna większych ilości instrumentów chirurgicznych. Poleciałem sprawdzić inwentarz lekarski, słyzałem bowiem, że wiele narzędzi brakuje i żeby zrobiono wykaz potrzebnych instrumentów.

Część szpitala przeznaczona dla zakaźnych jest zupełnie dokładnie oddzielona od pomieszczenia innych chorych, składa się ona z czterech pokoiów, mogących pomieścić 18 łóżek i z osobnej latryny. Jest to pomieszczenie więcej jak dostateczne na szpital, mający w leczeniu 118 chorych dziennie, zwłaszcza jeżeli tam będą pomieszczeni tylko dotknięci tyfusem plamistym, ospą, skarlatyną, dyfteryą i różą. Przednia ściana pawilonu tego, zwrócona na zachód jest zawilgocona mocno, a sala gdzie się mieszczą kobiety kiłowe bardzo zimna. W tym roku ma być to poprawione a suma potrzebna znajduje się w budżecie, jak zarówno i kwota na wypokostowanie podłóg.

Bardzo jest potrzebnem przerobienie kotła, dostarczającego gorącą wodę do łaźni, obecny bowiem jest tak mały, że nawet 10 kąpiel dziennie niepodobna dać chorym. Koniecznem jest także przekształcenie latryn w dawnym skrzydle, które są niżej wszelkiej krytyki, ale na te dwie ostatnie naprawy szpital w tym roku niema żadnych środków.

Dowiedziawszy się, że sekundaryusz Dr. Pilzer nie przychodzi nigdy na poobiedne wizyty, wymawiając się od tego stanem zdrowia, poleciałem p. Dyrektorowi, aby oświadczył mi, że wizyty poobiedne są jego obowiązkiem, że jeżeli obowiązku tego spełniać nie może, aby porzucił lepiej służbę szpitalną, był bowiem mianowany drugim pomocniczym lekarzem dla tego, że jeden sekundaryusz nie mógł podołać pracy.

P. Burmistrz prosił, aby w szpitalu wyznaczycy choć jeden pokój dla umysłowo chorych, dopóki nie będzie napisana historia choroby. Stanowczo mu odmówiłem ze względu na rozkład sal szpitalnych i znaczne wydatki, któreby musiał ponieść zakład na urządzenie separtek i na zorganizowanie dozoru.

Na radzie 3. Marca uchwalono: 1) polecić p. Dyrektorowi, ażeby przeznaczał do robót gospodarskich w szpitalu chorych wenerycznych z wyjątkiem kiłowych. 2) Polecieć spisanie inwentarza, narzędzi chirurgicznych i przed-

łożyć Wydziałowi krajowemu wraz z wykazem tych, które sprawiłyby należało. 3) Dr. Pilzera wezwać, aby bezwarunkowo odbywał poobiednie wizyty w szpitalu, do czego z mocy instrukcyi jest obowiązany.

Tarnopol. W dniu inspekcyi w szpitalu było 95 chorych na 75 etatowych łózkach. Ciasnota tak wielka, że w salach niepodobna było przejść pomiędzy łózkami, aby zbliżyć się do chorego dla rozmówienia się z nim. Z tego powodu chorzy tu są tak pomieszani, że tyfusowi i dotknięci różą, leżeli obok świeżo operowanych, a w sali syfistycznych kobiet na dwónastu łózkach spało 25 chorych dziewcząt. W skutek takich smutnych stosunków zakażenia w samym szpitalu są dość częste i człowiek który przyszedł do szpitala, aby w dni kilka pozbyć się świerzbu, zaraziwszy się tyfusem, przeleżał w zakładzie parę miesięcy, lub rozstał się z życiem. To też i śmiertelność tu jest znacznie większa aniżeli w innych, okolicznych szpitalach i w roku 1895 wynosiła 8·2%. Pomimo tak niekorzystnych warunków operacje tu odbywają się na salach wobec wszystkich chorych lub w małej kancelaryi lekarskiej, gdzie trudno się obrócić operującemu, bo niema pokoju, gdzieby to można dokonać w sposób mniej narażający chorego na niebezpieczeństwo.

W kancelaryi książki znalazłem w porządku; zaległości kosztów leczenia z końcem 1895 roku wynosiły 2.773 zł. Najtrudniej otrzymać odpowiedź względem dochodzenia majątkowego chorych ze starostwa skałackiego i buczackiego, urzęda te bowiem nie tylko miesiącami, ale latami całemi nie odpowiadają na wielokrotne wezwania, utrudniając czynność ściągania kosztów leczenia. Samopłacący w ubiegłym r. przynieśli szpitalowi 1468 zł.

Bielizny szpital posiada ilość dostateczną i w dobrym stanie. Płótno zakład sprowadza z Krośna. Pranie odbywa się tuż obok kuchni, w ciągu dwóch dni w każdym tygodniu.

W szpitalu wszystkie wiktuały znalazłem bardzo dobre, dostawa bowiem produktów żywienia jest tu ciągle pod ścisłą kontrolą lekarzy i burmistrza. Chorzy pytani we wszystkich salach oświadczyli, iż są z wiktusadowoleni. Koszt dzienny żywienia chorych stale wynosi 19.5 ct. na chorego.

W roku ubiegłym w szpitalu dokonano tylko zwykłe bielenie i nieuniknione reperacje, szkoda bowiem wydatków na gruntowniejszą naprawę takiej rudery. Stosownie do otrzymanego zezwolenia Wysokiego Wydziału krajowego sprawiono tu stół operacyjny, ale używać go będzie można chyba w przyszlým szpitalu. Pielęgowanie chorych sumienne i staranne, a ilość ambulatoryjnie leczonych w ciągu ubiegłego roku wynosiła zwyż 1500 ludzi

Zamknięcia rachunkowe tego szpitala w r. 1895 wykazują iż koszt utrzymania jednego chorego wynosił 60.12 ct. wtedy, gdy taksa wynosi 45 ct. dziennie. Suma zaś wszystkich wydatków szpitalnych wynosiła 16.540 zł Żywienie chorych i 8 służby wynosi z winem 6106₆₄, a zatem jeden dzień kosztował w roku ubiegłym 20.6, koszt leków 1518 zł. t. j. 5.5 na dzień i chorego.

Po zlustrowaniu szpitala udałem się do p. Burmistrza i tam wspólnie z delegatem Wydziału krajowego do komitetu budowlanego i z budowniczym miejskim rozpatrzyliśmy jeszcze raz plany budowy nowego szpitala i omówiliśmy wiele szczegółów, aby uchylić możliwe nieporozumienia. Robienie szczegółowych planów i kosztorysów, według zdania p. budowniczego miejskiego zajmie jeszcze około dwóch miesięcy, tak, że do budowy nie można będzie przystąpić wcześniej jak z początku lipca. Radziłem więc, aby dla uniknienia straty czasu jaknajprędzej przystąpiono do regulacyi terenu na placu budowy, do robót ziemnych i do wykopania studni, które to czynności muszą być dokonane przed rozpoczęciem budowy.

Na radzie 27. Marca uchwalono: Odnieść się do c. k. Namiestnictwa z prośbą, ażeby wezwało starostwa w Skałacie i Buczacu do raźniejszych odpowiedzi w sprawach szpitalnych LW. 19397/96.

Wadowice. Trudno nawet przedstawić sobie nie widząc jaki jest smutny stan szpitala wadowickiego i chorych w nim znajdujących się. Jest to nędza w całym znaczeniu i nie wiem czy jakikolwiek dom przy-

tułku może być nędzniejszym nad ten szpital. Dom, w którym się ten zakład mieści, sprzedany na licytacji, dostał się w ręce człowieka, który niema możliwości zapłacić ofiarowanej ceny, jest więc właściwie bez właściciela, od którego możnaby wymagać koniecznych napraw. Piwnice wodą zalane do połowy wysokości, ściany mokre prawie do parapetów okiennych, piece zepsute i dymiące, okna i drzwi nie domykające się, zimno w salach, brak bielizny i porządnych koców dla przykrycia chorych — oto stan w jakim znalazłem ten szpital. Nic więc dziwnego, że śmiertelność w nim jest największą ze wszystkich szpitali prowincjonalnych i w roku 1895 doszła do 13.1%. Przeciętny zaś pobyt chorych wynosił 33.0 dni. Lekarz ordynujący, zapytany skąd pochodzi ta ostatnia okoliczność, odpowiedział, że często nie może znaleźć wśród kolegów pomocników dla dokonania operacji, a sekundaryusza w szpitalu niema. I nic dziwnego, że nie chcą przychodzić lekarze z pomocą tam gdzie żadnej porządnej operacji wykonać nie można, bo niema dostatecznej ilości narzędzi chirurgicznych, a stół operacyjny zastępują dwie deski zbite pod kątem i umocowane na starem drewnianem łożku. W oczekiwaniu wybudowania nowego szpitala nic się prawie nie robiło dla starego, a z powodu trudności, które ciągle stawiało c. k. Namiestnictwo i przerabiania planów, budowa nowego szpitala odwlekła się prawie na trzy lata. Urządzenia higieniczne postępowe, których tak ściśle trzyma się c. k. Rada zdrowia, mają tę wadę, że są drogie i nieprzystępne. Dla tego też w społeczeństwie wyjątkowo biednem jakie jest nasze coraz to częściej słyszeć się dają głosy przeciwko zbyt drogim urządzeniom higienicznym, bo chociażby były najlepsze chęci i zupełne przekonanie o potrzebie danych urządzeń sanitarnych, to jednak w wielu razach koszta tych urządzeń ponieść nie jest się w stanie i potrzeba przyjąć obojętnem milczeniem wszystkie te naukowe wywody, pozwalając specjalistom debatować ad libitum, a robiąc tylko to na co stać może. Tym sposobem odwlekła się budowa szpitala w Tarnopolu na wiele lat z niemałą szkodą chorych, tym sposobem upuszczono możność zbudowania szpitala w Samborze, którego rada gminna w r. 1888 powzięła uchwałą zaciągnięcia pożyczki w kwocie 25 tysięcy zł, a spotkawszy tyle trudności ze strony Rady zdrowia uchwałę swą cofnęła, z tego też powodu tak powoli idzie sprawa budowy nowego szpitala w Wadowicach, a bardzo prawdopodobnie, że znaczna suma 48 tysięcy zł. przeznaczona na wybudowanie szpitala na 40 łóżek będzie niewystarczającą, przynajmniej na wewnętrzne urządzenia i znowu sprawa przeniesienia chorych do lepszego budynku może się odwlec na czas dłuższy. Murarskie i ciesielskie roboty w czterech już gotowych budynkach są już ukończone z wyjątkiem zewnętrznej i wewnętrznej wyprawy. Suma zaś 24 tysięcy zł przysłana z Wydziału krajowego jest złożoną w tutejszej kasie oszczędności do wiosny. O ile sądzić można było z zewnątrz (bo wszystkie wejścia na wewnątrz są zabite), budowa jest przeprowadzona dobrze. Zostały jeszcze roboty stolarskie, lakiernicze, szklarskie, zduńskie i wewnętrzne urządzenia, które zdaje się, że wcześniej jak w jesieni nie mogą być ukończone. W szpitalu znalazłem 31 chorych, po większej części bardzo ciężko. Ponieważ szpital leży dość daleko za miastem i brak w nim odpowiedniego pomieszczenia, rządcą przychodzi tylko na czas pewny do zakładu, a cały dzień chorzy są pod opieką dwóch dozorców. Żywienie chorych, oddane w przedsiębiorstwo jest dość drogie, bo wynosi prawie 30 ct. na dzień i chorego. Chorzy pytani we wszystkich salach, oświadczyli, że z wiktury są zadowoleni i skarżyli się tylko na zimno. Poleciłem więcej palić w piecach, ale nie na wiele to się przyda wobec złego stanu pieców i potrzeby otwierania okien dla wentylacji, bo są w salach chorzy zanieczyszczający się. Ponieważ p. Burmistrz wyjechał do Przemyśla dla obejrzenia elektrycznego oświetlenia tego miasta, zostawiłem do niego list, prosząc, aby kazał kupić więcej koców dla nakrycia chorych, a zarazem ażeby obrachował już teraz czy przysłane pieniądze wystarczą na zupełne wykonanie budowy nowego szpitala i doniósł o tem Wysokiemu Wydziałowi krajowemu.

Na Radzie dnia 3. Marca uchwalono wezwać p. Burmistrza, ażeby przedłożył prawdopodobny wykaz kosztów dokończenia budynku szpitalnego i wewnętrznego urządzenia.

Zaleszczyki. Po przyjeździe do Zaleszczyk natychmiast zwiedziłem dom wynajęty dla Sióstr Miłosierdzia od 1. Maja b. r. na mieszkanie. Dom ten jest oddalony o 150 kroków od szpitala i posiada trzy dość niskie pokoiki, spiżarnię i kuchnię; pomieszczenie więc jest dostateczne i odpowiednie, dopóki nie znajdzie się lepsze i bliżej szpitala położone. Ponieważ jednak Siostry żądały w samym szpitalu pokoiku dla dyżurnej, Dyrektor kazał na ten cel przerobić składzik koło kuchni. Potrzeba jednak koniecznie prosić Wizytatorki, by jaknajprędzej przysyłała Siostry Miłosierdzia, bo Dyrektor słyszał od osoby przysłanej dla opatrzenia pomieszczenia, że mogą one objąć zarząd nie wcześniej jak w końcu lipca, tymczasem dla dobra szpitala byłoby koniecznem, by zarząd jego objęły przynajmniej w połowie Maja.

Urząd podatkowy tutejszy nie zrozumiał dobrze zarządzenia Wydziału krajowego, dotyczącego udzielania kwartalnych zaliczek: Wydział krajowy polecił wydawać zaliczkę po każdym minionym kwartale, nim będą przedstawione przez zarząd odpowiednie rachunki, w kwocie wynoszącej $\frac{2}{3}$ zwykłych kosztów leczenia. Urząd zaś podatkowy w księgach swych i w odezwie do szpitala zaznacza, że jest to zaliczka na przyszły kwartał, a nie za miniony. Ponieważ po pewnym czasie mogłoby z tego wynikać nieporozumienie potrzeba będzie dać urzędowi podatkowemu wyjaśnienie, aby poprawił w księzkach swoich. Zarządowi poleciłem, aby zrobił oficjalne przedstawienie do Wydziału krajowego, inaczej bowiem straci 1500 złr. które mu wypłaca się z początku każdego kwartału.

Po wprowadzeniu Sióstr Miłosierdzia rządca zajmie posadę pisarza, (bo doskonale zna całą manipulacją dotyczącą kosztów leczenia) z płacą 500 złr. rocznie, wszystkie zaś inne pobory jego ustana. Do tego zaś czasu Dyrektor sam będzie prowadzić wszystkie rachunki gospodarskie i wypłacać dostawcom, jak to czynił dotychczas, jednak ze względu iż to mu zabiera bardzo wiele czasu, prosi o przyspieszeniu oddania zarządu szpitala Siostrą Miłosierdzia.

Szpitalne gospodarstwo, od chwili gdy Dyrektor wziął go w swoje ręce, jest zupełnie dobre, szpital bowiem popłacił wszystkie swoje dawne długi dostawcom i obecnie żadnych długów niema i wypłaca wszystko gotówką.

W szpitalu znalazłem 83 chorych na 52 etatowych łóżkach; sale w których może się pomieścić najwyżej 7—8 łózek, mieszczą 16 i 17 chorych. Leczenie bardzo staranne i ludzkie; rezultaty leczenia dobre; operacyj większych i mniejszych dokonano w szpitalu w roku ubiegłym 133. Syfilitycznych chorych znalazłem prawie połowę. O kilku nieuleczalnych (encephalitis), lekarz kazał już oddawna napisać do gmin, ale dotychczas odpowiedzi niema. Męską służbę przy chorych Dyrektor zastąpił żeńską.

Zywnienie chorych dobre i tanie, wynosi bowiem około 16 ct. dziennie na osobę, a w ostatnim kwartale 15. Zapasy spiżarniane bardzo dobre, mięso niezłe. Bielizny dość mało zwłaszcza przy obecnym przepełnieniu, ale w oczekiwaniu przybycia Sióstr Miłosierdzia, Dyrektor nie chciał kupować nowego płótna. Zaległości kosztów leczenia są bardzo niewielkie (do 300 złr.). Od samopłacących w ubiegłym kwartale otrzymano 102 złr.

Na Radzie 5. Maja uchwalono: Wyjaśnić rozporządzenie Wydziału krajowego co do wyplaty należitości kwartalnej.

Złoczów. W drodze do Złoczowa spotkałem jednego z mieszkańców tego miasta, który zaczął wywodzić żale na nadużycia, mające się dzieć w szpitalu złoczowskim, a mianowicie że chorzy są źle żywieni, że służba jest zła, dozór słaby, że chorzy po kilka tygodni leżą, w tej samej bieliznie, dlatego też w zakładzie nieczysto, że bielizna na chorych podarta, że rządca szpitala jest stary, niedołężny i nadużywający zaufania przełożonych i że jego należałoby usunąć a przyjąć Siostry Miłosierdzia. Co do pierwszych zarzutów, mogąc sam się przekonać naocznie, zostawiłem sprawdzenie ich do chwili inspekcyi, a co do rządcy zażądałem aby mi podał fakta konkretne, bo oskarżenie ogólnikowe stawia mnie w niemożności zrobienia żadnego użytku z zakomunikowanych uwag. Ale żadnych faktów mówiący, jakkolwiek człowiek bardzo poważany w mieście, podać mi nie mógł, z wyjątkiem tego tylko, że Rządca postawił sobie domek w mieście

i kupił jakąś starą rudę. Obie te realności jak sprawdziłem są mocno obdłużone, a dług spłaca się czynszem.

Przybyłem do Złoczowa w godzinie w której jeszcze nigdy nie zwiedzałem szpitala, bo przed wieczorem. Nie pozwoliłem iść za sobą nietylko rządcy i starszemu dozorczy ale nawet posługaczom i obeszłem wszystkie sale, badając chorych czy są zadowoleni z wiktury i z posługi, czy nie mają jakiej skargi na pielęgnowanie ich. Żaden chory skargi nie zaniósł ani na zarząd, ani na posługę, a w ogóle wszyscy z wiktury byli zadowoleni, w jednej tylko sali syfilitycznych mężczyzn dwóch chorych skarżyło się na niesmaczne przygotowanie jadła, gdyż czasami jest za słone, a czasami niedosłone, ale i ci nie skarżyli się na niedostateczność wiktury.

W chwili przyjazdu mego do szpitala zmieniano bieliznę na chorych i na pościeli; widziałem przeto dwie zmiany bielizny: wycofaną z użycia i oddawaną do noszenia chorym. Obie zmiany były zużyte do wysokiego stopnia, a niektóre przedstawiały łaty na łacie, w magazynie zaś była jeszcze jedna zmiana zupełnie nowej i czystej bielizny, sprawiona w 1894 r. która jeszcze na chorych nie była. Rządca przedstawił że jest wielki brak bielizny, zmuszający do ciągłego jej łatania i że w roku przeszłym z powodu braku pieniędzy, gdyż taksa jest zbyt niska, nie sprawiono nowej.

Chorych znalazłem 100 na 80 etatowych łózkach. Przepelnienie więc bardzo wielkie przeważna jednak część chorych byli ludzie starzy, styranie wiekiem i dotknięci chronicznymi słabościami, którym jednak przyjęcia do szpitala odmówić było niemożna. Jednego tylko ze strupem woszczynowatym (favus), poleciłem wydać jako niekwalifikującego się do szpitalnego leczenia. Dyrektor oświadczył że w całym zakładzie niema ani pluskiew ani pcheł, ani innego robactwa i przypisywał to działaniu środków desinfekcyjnych używanych w szpitalu. Co do posługaczy szpitalnych — niska płaca nie przywiązuje ich do służby, tak że dozorczy zmieniają się niestannie i korzyści z nich wielkiej osiągnąć nie można.

Książki w zarządzie prowadzą się dobrze; gospodarka oszczędna; wiktury odpowiedniej dobroci, a wikt chorych dziennie kosztuje 18 ct. Zaległości kosztów leczenia wynosiły z końcem 1895 roku 1607 zł. Szpital ma kapitał 3000 w zapisie ś. p. Wojdy, z którego pobiera corocznie procentu 200 zł.

Cały zakład z powodu braku potrzebnych środków na restaurację chylił się ku upadkowi. I tak dach na oficynie i na gospodarskich przybudowaniach zgnił i przecieka, okna w szpitalu są stare, spróchniałe i potrzebują zmiany; potrzeba naprawić asfaltową podłogę w pralni, kupić kilkanaście łóżek żelaznych, kilkadziesiąt koców w zamian zużytych ze starości bielizny ilość większą, stół operacyjny, nieco sprzętów i t. d. Ponieważ spis potrzeb szpitala przedstawiają zarządcy zawsze przy budżetach, to jest wtedy, gdy na podstawie trzechletnich przecięć zamknięć rachunkowych taksa już została ustanowiona i zmienić jej nie można, poleciłem p. Dyrektorowi i Rządce, ażeby zestawili wszystkie potrzeby szpitala z wymienieniem co każda rzecz będzie kosztować i przedstawili przy zamknięciach rachunkowych za r. 1895, aby przy sprawdzaniu taksy możnaby ją podnieść do potrzebnej wysokości, w przeciwnym bowiem razie szpital ten, dawniej uważany za wzorowy, usunie się zupełnie na drugi plan i wywoła skargi na zaniedbanie jego.

Pod względem leczniczym muszę zaznaczyć że Dr. Wysocki jest codziennie w szpitalu, że ordynacja jego jest nader oszczędna, a wyniki leczenia tak chirurgicznych jak i wewnętrznych chorób są bardzo dobre. Śmiertelność w tym szpitalu w ubiegłym roku wynosiła tylko 5.9%. Że częste przepelnienie szpitala nie odbija się niekorzystnie na leczeniu chorych świadczy to że stosunki higieniczne szpitala są stokroć lepsze jeszcze aniżeli te w jakich lud nasz żyje.

Na Radzie dnia 15. Marca uchwalono zażądać jak najrychlejszego przedłożenia rachunków z r. 1895. Wezwać Wydział powiatowy do usunięcia usterek.

Żółkiew. Trzy większe inwestycje są potrzebne dla szpitala w Żółkwi: zrobienie kanału odprowadzającego wszystkie wody gospodarcze zakładu do rzeki, podmurowanie oficyny i budowa domku dla rządcy. Pierwsza najważniejsza sprawa już była poruszana kilkakrotnie przez Staro-

stwo i c. k. Namieśnictwo, lecz zawsze zostawała usuwana wobec wielkich wydatków, do których gmina przyczynić się nie chciała, chodziło bowiem o zbudowanie kanału na przestrzeni tysiąca kilkuset metrów długości. Od czasu poruszenia tej sprawy po raz pierwszy, zaszły dość znaczne zmiany, a mianowicie łąka leżąca za szpitalem która dawniej była bagnem, została zdrenowana i drewny podchodzą na kilkadziesiąt sążni do samego szpitala. Ponieważ chodzi tu tylko o wody deszczowe, wody z kąpieli i prania, prosiłem p. Burmistrza, aby kazał inżynierowi zrobić obrachowanie: co by kosztowało doprowadzenie drenów do samego szpitala i osuszenia gruntu leżącego na zachód od zakładu i przedstawiającego niewysychające bagno, bo na nim znajduje się nawet źródło, z którego woda sączy się ustawicznie, zalewając teren sąsiedni. Zdaje się, że takie zdrenowanie nie będzie kosztować więcej niż kilkaset zł.

W drewnianej oficynie, w której znajduje się cały oddział chorych kobiet, naprawa podmurowania jest konieczną, bo wkraśl się grzyb i zniszczył dolne części budynku, postawionego przed 18 laty; nie będzie to zresztą kosztować tak wiele i zdaje się nie zbytnio obarczy budżet szpitala.

Domek, w którym obecnie mieszka rządca, ze starości jest już tak zniszczony, że pomimo napraw corocznych, niebezpiecznie w nim mieszkać i zdaje się, że potrzeba będzie zburzyć go, a dla rządcy nająć pomieszkanie gdzieś w pobliżu, albo postawić na jego miejsce nowy budynek. Budowa ta jest konieczną, bo czy zostanie rządca, czy przyjdą zakonnice — miejsca dla nich w samym budynku szpitalnym nie ma. Domek taki będzie kosztować około 4 tysięcy. Dłużej zaś nad rok, a najdalej nad dwa czekać nie można, budynek bowiem jest w takim stanie, że może stać się nieszczęście.

W szpitalu znalazłem 103 chorych na 100 etatowych łózkach. Czystość i porządek wszędzie wzorowe. Z rządcy wszyscy są zadowoleni, jest bowiem bardzo sumiennym, pracowitym, energicznym i lubiącym porządek. Wszystkie magazyny, składy i całe obejście szpitalne czyste i schludne, w spiżarni wiktuały bardzo dobre, — widać, że oko gospodarskie jest wszędzie. Wikt chorych dobry i smacznie przygotowany, a koszt żywienia chorego dziennie z winem w roku ubiegłym wynosił zaledwo 18 ct. na osobę. Bielizny z wyjątkiem ręczników i prześcieradeł jest dosyć. W kancelaryi książki prowadzą się według instrukcyi. Zaległości kosztów leczenia wynosiły w początku stycznia b. r. 2278 zł. 27 ct. Z tej liczby do dnia inspekcyi wyrobiono już 1491 zł. 75 ct., a zatem z końcem kwietnia zaległości wynosiły zaledwo 786 zł. 52 ct., na które składają się prócz zawikłanych, jeszcze bardzo wiele spraw o pobicia, gdzie trzeba oczekiwać wyroków sądowych, aby wynikię koszta można dochodzić. Od samopłacących w roku 1895 ściągnięto 767 zł. Szpital ma kłopot ze starostwami, które wydawszy orzeczenie, że leczący się może zapłacić koszta leczenia, nie chcą ściągać tych kosztów na podstawie zarządzenia e. k. Namieśnictwa z d. 4. Grudnia 1895 r. Jedną z takich spraw przedstawiam w kopii dla porozumienia się z c. k. Namieśnictwem, które uwiadomiło Wydział krajowy, że wydało okólnik do starostwa, nakazujący im ściąganie należności za leczenie, stosownie do ich własnych orzeczeń.

Pielęgnowanie i leczenie chorych bardzo staranne. Średni pobyt chorych 21.2 dni. Śmiertelność w 1895 roku wynosiła 6.6%, w szpitalu odbywa się bardzo wiele chirurgicznych operacyj ze skutkiem dodatnim. Lekarz ordynujący jest w całym znaczeniu Dyrektorem szpitala i gospodarzem. Narzędzia chirurgiczne w porządku; w roku przeszłym dla oszczędzenia wydatków na opatrunek sprowadzono z Berlina sterylizator za 60 zł.

Na Radzie 19. Maja uchwalono: wezwać Magistrat, ażeby dał opinię co do potrzeby kanału lub zdrenowania, tudzież podmurowania oficyny.

Żywiec. Szpital żywiecki może służyć przykładem, co jest w stanie zrobić samorząd, kierowany ręką ludzi energicznych, rozumnych i oddanych spełnieniu swego obowiązku. Budynek szpitalny stanął ofiarnością powiatu i ludzi dobrej woli, rozszerzył się także ofiarnością Rady powiatowej, a teraz nieustannie ulepsza się i powiększa w miarę zebranych środków i wymogów sanitarnych obecnego czasu. W ubiegłym roku dla ułatwienia komunikacyi szpitala z miastem, ułożono dogodny chodnik z płyt

kamiennych, ogród przed frontem budynku otoczono siatką drucianą; zakupiono dla szpitala przyrząd elektryczny do stałego prądu, założono w szpitalu oddział dla dzieci z sześciu łóżek, pomieszczony razem z oddziałem chorych kobiet; jest to nowość stanowiąca wielkie dobrodziejstwo dla miasta i okolicy; są tu też dwie sale dla chorych na oczy; jednym słowem, zakład pod względem lekarskim rozwinął się znakomicie, tem więcej, że Dyrektor szpitala Dr. Idziński jest bardzo zdolnym chirurgiem, więc i ta część terapii uprawia się z wielkim powodzeniem.

Przepatrywałem plan domku, który Rada powiatowa zamierza wystawić w tym roku z różnych oszczędności na podwórzu szpitalnem. W domku tym będzie się mieścić lodownia, której szpital nie posiadał dotychczas, skład na słomę, wozownię i chlewki dla kilka sztuk nierogacizny, utrzymywanej z odpadków gospodarczych w zakładzie. Będzie to kosztować około 1900 zł. W przyszłości, jak słyszałem, Rada powiatowa zamierza rozszerzyć nieco łazienki, obecne bowiem są niewystarczające na pomieszczenie większej ilości wani, następnie wybudować osobny dom na kuchnię i pralnię, bo ta ostatnia mieści się teraz w suterrenach, bardzo często zalewanych wodą, co nieraz wprowadza zakład w wielki amaras pod względem dostarczenia chorym czystej bielizny, nareszcie z czasem może się dać wybudować osobny oddział dla zakaźnych. W Żywcu niczego nie potrzeba żądać dwa razy, bo każda fachowa rada jest wysłuchana i w miarę możliwości wykonana.

Ilość chorych zwiększa się tu nieustannie, tak, że szpital pielęgnuje niekiedy 110 chorych, chociaż etatowa liczba łóżek wynosi zaledwo 70. W roku ubiegłym dokonano tam 150 operacyj chirurgicznych. Obecnie jest konieczną potrzebą udzielenia pomocy lekarskiej Dyrektorowi, bo szpital dotychczas pomimo 25 tysięcy dni leczenia, sekundaryusza nie posiadał, a roboty w szpitalu jest bardzo wiele. Czystość w zakładzie i porządek wzorowe; wiktuały w spiżarni bardzo dobre, a przyrządzanie pożywienia chorym — smaczne. W roku ubiegłym wikt wszystkich osób w szpitalu razem wzięty kosztował 23.6 dziennie na chorego. Kancelarya pełni swe zadanie bardzo dobrze, a zaległości kosztów leczenia wynoszą z końcem 1895 r. zaledwo 260 zł. P. Marszałek powiatowy będzie prosić Wydział krajowy o zezwolenie na oszczędności szpitalnych udzielenia urzędnikowi powadzającemu korespondencye szpitalne pewnej remuneracyi za gorliwość, bo jemu to zakład zawdzięcza ściągnięcie tak wielkiej ilości zaległych kosztów leczenia. Obecnie urzędnik ten pobiera 150 zł. rocznego wynagrodzenia. Ordynacya lekarska jest bardzo oszczędna, bo większa część leków przyrządza się w szpitalu przez Siostry Mił. W roku ubiegłym wydano na leki 766 zł. a na sanitarne 428 zł., przypada więc na dzień i na chorego mniej 5 ct. dziennie.

Na Radzie dnia 10. Marca uchwalono: wezwać Wydział powiatowy do rozpisania konkursu na posadę sekundaryusza z płacą roczną 400 zł.

Co do rezultatów ogólnych leczenia i gospodarstwa w szpitalach prowincjonalnych, okazuje się, że w roku 1895 leczono o 1710 osób więcej, aniżeli w roku poprzednim w ciągu 30714 dni leczenia więcej; umarło 1913, to jest 6.7%, wtedy, gdy w szpitalach krajowych procent śmiertelności wynosił 8.4%. Przeciętny pobyt chorego w szpitalu był 22.8 dni. leczono dziennie 1776 t. j. o 135 mniej, aniżeli było łóżek w szpitalach. Ogólny wydatek roczny na wszystkie szpitale prowincjonalne w r. 1895 był 333 889, a zatem utrzymanie jednego chorego kosztowało 11.81; koszt dzienny utrzymania chorego 51.7, żywienia 19.2; przeciętna taksa wynosiła od dorosłych 53.7 ct., od dzieci 29.8 ct. (Al. VI).

Al. VI.

Dochody szpitali prowincjonalnych wynosiły w r. 1895 — 371.269; z tego fundusz krajowy tytułem zwrotu kosztów leczenia za ubogich chorych zapłacił 304.717 zł., samopłacący 24.828 zł.; obce fundusze 6.931, nareszcie szpitale miały własnych dochodów 41.793. (Aleg. VII).

Al. VII.

W końcu przedstawiamy tablice budżetów szpitali prowincjonalnych na rok 1897 (Aleg. VIII).

Zakłady subwencyonowane.

1. *Zakład dla nieuleczalnych św. Jozefa* rośnie i rozwija się z każdym rokiem. W roku bieżącym zarząd jego buduje już trzeci budynek piętrowy, który pomieści około 50 łóżek, a kosztować ma do 37.000 zł., tak że cały zakład będzie mógł pomieścić przeszło 100 łóżek dla nieuleczalnych i rekonwalescentów. Dochody tego zakładu w r. 1895 wynosiły 8.128 zł. wydatki zaś 8.924 zł. 98 ct. niedobór 798 zł. 92 ct., Siostry pokryły z własnych funduszków. Zakład utrzymywał w roku 1895 nieuleczalnych 60, rekonwalescentów ze szpitala 241, z tych zmarło 6 osób, wszyscy razem byli w zakładzie przez dni 23.136, przeto całe utrzymanie chorego, wraz z administracją zakładu kosztowało dziennie 38.5 ct. Cztery łóżka są ufundowane przez hr. Czarkowską-Golejewską, która na to ofiarowała 20 tys. zł. Dzienny koszt żywienia chorych i Sióstr wynosił 29.2 ct.

2. *Szpital Sióstr Miłosierdzia w Rozdole* subwencyonowany przez Wysoki Sejm kwotą 250 złr. rocznie pielęgnował w roku 1895 chorych 256 w ciągu 5.440 dni leczenia, oprócz tego utrzymywał zakład 23 sieroty, a na naukę szkolną przychodziło 196 dziewcząt, na naukę robót 166. Dochody zakładu wynosiły 3.258 zł. 26 ct, wydatki zaś 4005 zł. 78 ct.

3. *Szpital Sw. Zofii dla dzieci.* Leczył w ubiegłym roku 1.088 dzieci, przeważnie z miasta Lwowa w ciągu 33.545 dni i 3.200 ambulantów. W roku ubiegłym pielęgnowano w szpitalu 195 oseków. Śmiertelność ogólna wynosiła 21.2%. Szpital jest subwencyonowany kwotą 16 tysięcy. W roku przeszłym zakład otrzymał legat w wysokości 10.000 od spadkobierców ś. p. Czajkowskiego.

4. *Lecznica powszechna we Lwowie.* W roku ubiegłym, jak w latach poprzednich udzielono porady lekarskiej 10.476 chorym, a przeszło 30.000 ordynacyj; oprócz tego dokonano u tychże chorych wiele operacji chirurgicznych. Za opał, światło, służbę, lokal i t. d. lecznica płaci około 2500 zł. rocznie. Uwzględniając, że lecznica nie ma żadnych własnych dochodów i jest ograniczoną jedynie do subwencji miasta i Wysokiego Sejmu, działalność zaś jej jest bardzo pożyteczną dla funduszu krajowego, gdyż zmniejsza ilość chorych ubogich, którzyby musieli być leczeni w szpitalu, instytucja ta zasługuje w zupełności na poparcie jej nową subwencyą.

5. *Szpital S. Ludwika dla dzieci w Krakowie* leczył wraz z odeskami 1.324 dzieci w ciągu 33.779 dni. Leczone dziennie 92. Przeciętny pobyt dziecka w szpitalu wynosił 25.5 dni. Śmiertelność liczbowa 276; procentowa 20.9. Koszt roczny utrzymania zakładu 19.410 zł. Żywienie 17 ct. leki i sanitarne 6.3. Leczone ambulatoryjnie 5.350 Na utrzymanie dzieci szpital otrzymał z funduszu krajowego 14.000 zł., a na utrzymanie oseków 5.498 zł.

6. *Zakład dla Ciemnych we Lwowie.* Zamknięcia rachunkowe za rok 1895 wykazały w dochodach 12.255 zł. 56 ct. (w tej kwocie 2.000 zł. subwencji z funduszu krajowego). Wydatki wynosiły 12.185 zł. 91 $\frac{1}{2}$; nadwyżka dochodów 69 zł. 84 $\frac{1}{2}$. Preliminowano na rok 1896 w dochodach 11.800 zł. w wydatkach 12.810; niedobór 1010 ma być pokryty z nadzwyczajnych przychodów lub z funduszu budowy nowego domu zakładowego, który wynosi 104.505 zł.

7. *Galicyjski zakład głuchoniemych we Lwowie.* W roku 1895 opuściło zakład 8 chłopców i 8 dziewcząt, przyjęto chłopców 14, dziewcząt 7; Razem 21. W roku szkolnym 1895/6 w internacie było chłopców 46, dziewcząt 32, razem 78. Dochodzących na naukę było chłopców 2, dziewcząt 2, razem 4. Stan zdrowotny w zakładzie był bardzo pomyślny: dziatwa wcale nie chorowała, co nie mało przyczyniło się do dobrych postępów w naukach. Przybyły w zakładzie nowej konstrukcyi, bardzo dobre ławki szkolne. Przychody zakładu wynosiły 19.971 zł.; rozchody zaś 20.126 zł. Majątek czysty wynosił w końcu grudnia roku ubiegłego 244.941 zł. Roczna subwencya Wysokiego Sejmu wynosiła 8.900 zł.; gminy miasta Lwowa 2000 zł., i 10 sążni drzewa opałowego.

P o r ó w n a n i e

rzeczywistych wydatków na cele zdrowia publicznego w roku 1895. z takimiż wydatkami w latach 1894 i 1878.

Rubryka	Pozywa	Zamknięcie rachunków				1895.			1894.			1878.	
		W y d a t k i				Wydano zł.	Preliminowano zł.	Różnica zł.	Wydano zł.	Różnica zł.	Wydano zł.	Różnica zł.	
III.	34	Koszta leczenia	1,026.494	880.000	+146.494	939.158	+87.336	498.585	+527.909				
IV.	35 a, b.	" szczeplenia	72.259	71.500	+ 759	70.516	+ 1.743	57.219	+ 15.040				
V.	36 — 37 a.	" sanitarne	16.653	22.000	— 5.347	10.149	+ 6.504	57.474	— 40.821				
VI.	38	Zasłki dla zakładów dobroczynności (leczniczych):											
	39	Szpital SS. Miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie	900 zł.										
	48	Szpital SS. Miłosierdzia w Nowosiólkach	300 "										
	49	Zakład św. Józefa we Lwowie	1.000 "										
	51	Kolonja lecznicza w Rymanowie	300 "										
	50	" " w Rabce	300 "										
XVII.	348	Lecznica lwowska	1.000 "										
	347	Towarzystwo ratunkowe w Krakowie	300 "										
	361	" " we Lwowie	300 "										
		Dr. Bujwid w Krakowie na prowadzenie szpitali ochronnych od											
		wścieklizny i przygotowanie surowicy przeciwdyfter. (jednoraz.)	500 "										
XI.	152	Dotacje zakładów:				4.900	—	5.400	+ 3.302				
	153	Kraków	—	3.392	— 3.392	—	—	36.658	— 36.658				
	149	" " podrzutki	3.282	3.140	+ 142	3.306	— 24	—	+ 3.282				
		Lwów: oddział chorych	81.580	80.051	+ 1.529	30.212	+ 51.368	17.902	+ 63.678				
		" " położnic	33.764	26.645	+ 7.119	58.072	— 24.308	13.703	+ 20.061				
	151	" " podrzutki	5.788	6.326	+ 462	5.816	— 28	11.400	— 5.612				
	150	Kulparków	—	1.292	— 1.292	—	—	151.243	— 151.243				
		Razem	1,244.720	1,098.246	+146.474	1,122.629	+122.091	845.782	+398.938				
IV.	8	Docho dy	Wpłynęło	Preliminowano	Różnica	Wpłynęło	Różnica	Wpłynęło	Różnica				
	9	Nadwyżka od szpitala w Krakowie	51.498	5.934	+45.564	31.062	+20.436	—	+ 51.498				
	10	" " we Lwowie	—	—	—	—	—	—	—				
	12	" " Zakładu w Kulparkowie	28.951	—	+28.951	28.599	+ 352	—	+ 28.951				
V.	13	Zwroty od szpitali prowincjonalnych	10.586	16.200	— 5.614	24.213	—13.627	9.406	+ 1.180				
		" " gmin	445	600	— 155	269	+ 176	28.714	— 28.269				
	44	" " za rachunki aptekarskie	566	600	— 34	583	+ 17	712	— 146				
		Razem	92.046	23.334	+68.712	84.726	+ 7.320	38.832	+ 53.214				
		Wydatek rzeczywisty	1,152.674	1,074.912	+77.762	1,037.903	+114.771	806.950	+345.724				

W y k a z

wydatków w trzech szpitalach krajowych za rok 1895.

L. p.	Poszczególnienie	Lwów	Kraków	Kulpar- ków	Lwów	Kraków	Kulpar- ków
		Ilość dni leczenia w roku 1895.			na dzień leczenia przypada		
		269.768	266.132	239.198	ct.	ct.	ct.
		zł.	zł.	zł.	ct.	ct.	ct.
1	Żywienie chorych (Rubr. VII. poz. 33a—g)	68.224	70.233	65.392	25.29	26.39	27.37
2	Bielizna (Rubr. VII. poz. 40a—b)	9.264	8.131	14.283	3.43	3.06	5.97
3	Pranie	8.120	5.280	5.263	3.01	1.98	2.20
4	Opał sal	7.866	6.214	9.031	2.92	2.33	3.77
5	Oświetlenie	2.196	3.986	2.122	0.81	1.49	0.89
6	Leki i apteka (sprawdzanie recept)	8.801	7.130	1.310	3.26	2.67	0.55
7	Koszta sanitar. i instrum. chirurg.	9.635	8.864	5.266	3.57	3.33	2.20
8	Sprzęty	2.087	1.974	3.326	0.77	0.74	1.39
9	Słoma do sienników	800	661	793	0.30	0.25	0.33
10	Utrzymanie kapelanów i kaplicy . .	1.724	1.209	1.881	0.64	0.45	0.78
11	Utrzymanie koni	—	680	1.932	—	0.26	0.81
12	Utrzymanie ogrodów, pol i folwark.	158	937	14.732	0.06	0.35	6.15
13	Koszta pogrzebowe (prosektoryum)	1.250	293	274	0.46	0.11	0.11
14	Utrzymanie budynków <small>(asekuracja, kominia- rze i drogi)</small>	6.121	4.829	7.173	2.27	1.81	2.99
15	Utrzymanie Dyrektora lekarzy i akuserek <small>(wikt. lekarzy, doz. i akusz.)</small>	28.248	21.932	11.007	10.47	8.24	4.60
16	Koszta zarządu	11.405	12.144	9.525	4.26	4.57	3.98
17	Utrzymanie Sióstr Miłosierdzia . .	5.331	6.409	5.432	1.98	2.41	2.27
18	Służba wyższa i niższa	20.515	18.556	29.540	7.61	6.97	12.34
19	Czynsze	—	—	—	—	—	—
20	Koszta kancelaryjne	1.163	1.106	421	0.43	0.42	0.18
21	Wodociągi i maszyna par. (Maszynista)	—	1.347	1.862	—	0.52	0.78
22	Pensye i emerytury	11.031	6.714	1.199	4.09	2.53	0.50
23	Zaopatrzenia, dary z łaski i odpra- wy kwartałów pośmiertnych	199	1.000	100	0.07	0.38	0.05
24	Remuneracye i zapomogi	3.000	900	600	1.12	0.34	0.25
25	Odsetki od kapitałów dłużnych . .	1.760	—	—	0.65	—	—
26	Zapisy	—	109	—	—	0.04	—
27	Podatki i daniny	14	1.770	116	0.01	0.67	0.05
28	Wydatki w sprawach patronatu . .	—	—	60	—	—	0.03
29	Dyety i koszta podróży	—	138	18	—	0.03	0.01
30	Utrzymanie dzieci na oddziale położ.	26	466	—	0.01	0.18	—
31	Różne wydatki	1.591	1.297	2.959	0.55	0.49	1.24
	Razem	210.529	194.309	195.627	78.04	73.01	81.79
	Do tego:						
	Zaliczki na płace (rubr. I. poz. 10 a)	1.024	834	1.754			
	Utrzymanie dzieci, osesków i ma- mek w szpitalu	16.000	19.498	—			
	Urządzenie wewn. zakładu położnic	22.500	—	—			
	Nadzwyczajne budowle i urządzenia mechaniczne	128.779	—	13.014			
	Ogólny wydatek	378.832	214.641	210.395			

Ruch chorych i koszta w naszych zakładach leczniczych w roku 1895.

Poszczególne		Ilość				% śmiertelności	Średni czas leczenia d n i	Wydatki na chorych		Koszta					Taksa	
		łóżek dla chorych	chorych	zmarłych	dni leczenia					całej kuracji jednego chorego		jednego dnia leczenia	jednego dnia wiktury chorych i służby	sanitarne leki i narzę- dzia chirur- giczne za 1 dzień	od dorosłych	od dzieci
								zł.	ct.	zł.	ct.					
A. Szpitale powszechnie:																
krajowy	we Lwowie	835	12.102	865	245.614	7.1	20.3	186.976	90 ^{1/2}	15	45	76.1	25.0	7.05	80	40
"	w Krakowie	591	8.407	868	197.023	10.3	23.4	143.701	59	17	09	72.9	25.4	6.00	63/80	—
Suma A.		1.426	20.509	1.733	442.637	8.4	21.6	330.678	49 ^{1/2}	16	12	74.7	25.2	6.80	—	—
B. Szpitale prowincjonalne:																
gminny	w Białej	98	1.240	75	35.296	6.0	28.4	19.225	27	15	50.4	54.4	24.6	5.9	57	30
"	" Bochni	55	731	90	16.222	12.3	22.1	8.695	83 ^{1/2}	11	89.5	53.6	17.1	5.3	51	30
"	" Brodach	70	1.011	71	23.256	7.0	23.0	11.185	62 ^{1/2}	11	06.3	48.0	16.2	5.4	48	30
"	" Brzeżanach	50	706	50	17.247	7.0	24.4	9.881	89	13	99.7	57.2	18.0	5.2	56	30
"	" Drohobyczu	80	780	60	18.505	7.6	23.7	8.607	34	11	03.5	46.5	14.3	2.8	53	28
"	" Jaśle	100	1.070	72	23.919	6.7	22.3	14.072	85 ^{1/2}	13	15.5	58.8	25.1	5.7	54	34
"	" Kołomyi	70	950	47	26.016	4.9	27.3	12.489	82	13	14.7	48	18	8.6	46	25
powiatowy	" Podhajcach	60	1.117	76	23.047	6.8	20.6	10.025	59	8	97.5	43.5	15.0	2.9	53	30
gminny	" Przemyślu	175	3.001	209	67.606	6.9	22.5	32.581	18 ^{1/2}	10	85.6	48.1	19.7	7.1	45	24
"	" Rzeszowie	100	1.394	64	39.358	4.6	28.2	28.752	03 ^{1/2}	17	03.8	60.3	20.2	10.	54	28
"	" Samborze	60	781	51	21.044	6.6	26.9	12.500	24	16	00.5	59.4	18.7	11.4	60	30
"	" Sanoku	80	788	33	18.983	4.1	24.0	11.251	73 ^{1/2}	14	27.8	59.2	18.9	8.4	60	30
"	" Sączu Nowym	60	757	40	18.640	5.2	24.6	10.418	15	13	76.2	55.8	16	5.2	59	30
"	" Sniatynie	24	310	11	5.694	3.5	18.3	2.968	91	9	57.7	52.1	18.1	8.4	56	30
"	" Stanisławowie	120	1.976	110	44.705	5.5	22.6	19.177	09	9	69.4	42.8	14.7	5.6	52	40
"	" Stryju	99	1.372	80	30.173	5.8	21.9	20.653	37 ^{1/2}	15	05.3	68.4	27.1	9.4	70	35
powiatowy	" Sokalu	73	2.002	100	27.557	4.9	13.7	13.451	37	6	71.8	48.8	17.1	8.6	53	30
gminny	" Tarnopolu	75	1.183	98	27.512	8.2	23.2	14.522	37	12	27.5	52.7	20.1	5.6	45	26
"	" Tarnowie	140	2.078	206	43.232	9.9	20.8	22.029	72	10	60.1	50.9	19.4	4.8	49	28
"	" Wadowicach	30	288	38	9.519	13.1	33.0	5.202*)	41 ^{1/2}	18	06.3	54.6	23.1	5.9	68	42
"	" Zaleszczykach	52	829	47	21.215	5.6	25.5	9.322	23 ^{1/2}	11	24.5	43.9	18.9	8.3	49	25
powiatowy	" Złoczowie	80	1.052	63	21.755	5.9	20.6	10.263	04 ^{1/2}	9	75.5	47.1	21.9	3.7	48	25
gminny	" Żółkwi	80	1.869	125	39.628	6.6	21.2	18.580	27	9	94.1	46.8	18.4	6.3	50	25
powiatowy	" Żywcu	70	996	97	24.772	9.7	24.8	13.050	26	13	10.2	52.6	21.5	5.9	54	30
Suma B.		1.901	28.281	1.913	644.901	6.7	22.8	333.908	63	11	80.6	51.7	19.2	6.5	53.7	29.8
C. Zakłady położnicze:																
krajowy	we Lwowie	140	1.536	20	24.154	1.3	15.7	24.576	65	16	00	101.7	24.8	5.1	80	—
"	w Krakowie	60	1.034	12	22.173	1.1	21.4	15.300	04	14	79.6	69.0	23.6	3.4	63	—
Suma C.		200	2.570	32	46.327	1.2	18.0	39.876	69	15	52	86.1	24.3	4.3	—	—
D. Zakłady dla obłąkanych:																
krajowy	w Kulparkowie	560	1.364	141	239.198	10.3	175.3	188.175	51	137	95.8	78.20	27.3	2.7	80	—
"	w Krakowie	115	479	67	46.936	13.9	97.9	35.602	35	74	32	75.85	30.9	2.4	80	—
Suma D.		675	1.843	208	286.134	11.2	155.2	223.777	86	121	42	78.20	27.9	2.6	—	—
E. Szpitale dla dzieci:																
	Szpital św. Zofii we Lwowie	110	1.088	231	33.522	21.2	30.8	16.000	—	14	70.5	47.7	—	—	—	—
	Szpital św. Ludwika w Krakowie	108	1.059	190	28.502	18.1	26.9	14.000	—	13	22	49.1	—	—	—	—
	Oddział osesków w Krakowie	12	265	86	5.277	32.4	19.9	5.498	06	20	84	104.1	—	—	—	—
Suma E.		230	2.412	507	67.301	21.0	27.8	35.498	06	14	71	52.8	—	—	—	—
Razem A, B, C, D, E.		4.432	55.615	4.393	1,487.300	7.9	26.7	963.739	73 ^{1/2}	17	32.8	64.8	—	—	—	—

*) W sumie tej nie są zawarte koszta na budowę poniesione a z tego powodu wynika różnica w zestawieniu zamknięć wykazana.

W y k a z

wydatków z funduszu kraj Rubr. III. na kosztą leczenia w szpitalach krajowych, prowincjonalnych w kraju, wojskowych i zagranicznych za czas od r. 1872 do r. 1895.

R o k	Ilość chorych					Ilość dni leczenia					Wyplacono z rubryki III.						Do tego zwroty rozmaite	Razem wydatki	Od tego dochody	Czysty wydatek
	w szpitalach										szpitalom									
	krajo- wych	prowin- cyonal- nych	kli- nice	woj- sko- wych	zagra- nicznych	krajowych	prowin- cyonal- nych	klinice	woj- sko- wych	zagra- nicznych	krajo- wym	prowin- cyonal- nym	klinice	woj- sko- wym	zagra- nicznym	Razem				
z ł o t e w a l u t y a u s t r y a c k i e j																				
1872	3.667	9.201	431	236	1.560	139.833	279.940	14.365	6.915	82.859	75.863	116.560	8.166	2.182	47.999	250.770	301	251.071	3.557	247.514
1873	3.660	7.115	229	135	942	126.153	222.742	8.049	4.743	46.570	91.327	100.165	4.840	1.668	37.893	235.893	221	236.114	3.143	232.971
1874	5.126	6.268	487	122	1.306	164.188	203.815	15.962	3.957	47.880	138.725	120.728	9.078	1.518	35.498	305.547	1.558	307.105	45.765	261.340
1875	6.196	7.721	288	154	1.318	176.795	235.939	10.294	4.624	53.229	148.445	140.049	5.131	1.838	39.364	334.827	1.409	336.236	43.625	292.611
1876	6.076	6.974	528	83	1.678	195.579	228.833	20.620	2.359	79.217	165.775	143.777	13.771	939	43.670	367.932	2.256	370.188	15.074	355.114
1877	7.752	11.417	495	215	1.611	236.982	374.822	19.948	5.368	74.621	193.915	191.940	12.195	2.152	40.768	440.970	1.173	442.143	12.176	429.967
1878	10.593	11.025	552	223	1.922	309.665	355.992	22.331	4.708	84.301	229.795	210.237	13.532	1.867	48.647	504.078	937	505.015	6.430	498.585
1879	11.401	10.724	563	275	2.883	287.319	343.559	22.921	5.718	134.966	240.527	201.532	24.241	2.670	73.017	541.987	7.133	549.120	11.265	537.855
1880	10.431	13.392	551	221	2.513	278.347	403.115	19.782	5.044	127.010	236.980	224.499	12.974	2.018	61.331	537.802	4.982	542.784	7.637	535.147
1881	10.556	12.586	491	172	2.315	253.239	345.764	17.136	3.826	111.621	226.982	174.258	12.811	1.531	75.338	490.920	12.711	503.631	16.155	487.476
1882	13.592	11.838	512	150	2.300	439.625	318.277	18.127	3.186	121.412	375.276	170.183	22.329	1.275	65.609	634.672	8.687	643.359	9.598	633.761
1883	20.705	12.974	643	164	2.362	523.709	373.183	20.645	3.630	172.582	454.912	193.911	24.178	1.442	69.940	744.383	13.656	758.039	41.483	716.556
1884	28.014	14.136	664	184	2.677	671.165	380.029	20.934	4.435	142.211	550.192	193.386	24.106	1.774	72.421	841.879	10.072	851.951	29.030	822.921
1885	19.409	14.879	624	160	2.508	523.493	391.786	31.565	3.281	123.479	426.734	206.915	30.948	1.313	64.973	730.933	8.477	739.410	39.724	699.686
1886	18.133	15.186	870	248	2.510	551.762	419.753	27.046	4.311	134.722	442.679	216.754	28.632	1.725	66.875	756.665	9.831	766.496	39.050	727.456
1887	18.475	16.634	714	352	2.716	567.076	402.144	22.807	4.013	151.550	448.232	209.825	29.506	1.605	71.016	760.184	10.244	770.428	37.044	733.384
1888	19.200	25.140	895	282	2.944	579.981	412.948	27.920	3.387	148.450	441.216	219.567	28.731	1.355	77.864	768.733	8.036	776.769	43.132	733.937
1889	19.310	18.621	1.139	310	3.233	629.481	464.999	26.117	3.235	169.396	474.886	242.077	28.490	1.671	95.017	842.141	12.995	855.136	47.931	807.205
1890	19.529	18.395	1.075	297	3.273	653.105	513.888	31.401	2.697	129.653	495.144	267.941	31.244	1.511	85.953	881.793	13.332	895.125	47.990	847.135
1891	18.915	18.634	1.161	131	4.103	611.957	521.030	33.984	1.233	232.246	469.470	270.625	33.662	707	111.154	885.618	11.895	897.513	46.274	851.239
1892	21.391	19.820	2.066	6	3.589	657.416	502.662	64.240	140	173.130	496.783	257.072	44.067	81	98.130	896.133	12.952	909.085	49.859	859.226
1893	21.231	20.910	899	—	3.201	691.900	557.779	28.828	—	131.365	525.430	284.137	30.115	—	87.349	927.031	11.703	938.736	45.970	892.766
1894	22.893	21.591	935	1	3.721	710.893	552.446	33.623	5	182.900	537.780	292.661	32.972	3	105.649	969.065	13.556	982.621	43.463	939.158
1895	22.944	23.708	789	—	5.701	755.430	610.694	30.160	—	283.270	565.833	324.826	21.190	—	155.987	1,067.836	8.297	1,076.133	49.639	1,026.494
Suma	359.199	348.889	17.601	4.121	62.886	10,735.093	9,416.139	588.805	74.815	3,138.640	8,452.591	4,973.625	526.909	32.845	1,731.462	15,717.792	186.416	15,904.208	735.014	15,169.194

W y k a z

spotrzebowanych ważniejszych produktów i innych artykułów gospodarczych w trzech zakładach krajowych w r. 1895/6 z oznaczeniem miary, wagi i przeciętnej ceny.

P r o d u k t a	Lwów	Kraków	Kulparków	Lwów		Kraków		Kulpar- ków	
	Dni leczenia			C e n y					
	269.768	266.132	239.198	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Mięsa wołowego kilogr.	31.082·5	31.283	47.157·5	—	48	—	51·5	—	49
„ cielęcego „	21.540·25	24.260	23.107	—	48	—	47	—	49
„ wieprzowego „	„	—	5.822·5	—	„	—	„	—	43
„ baraniego „	„	—	3.199	—	„	—	„	—	38·47
Masła „	3.891·8	4.479	2.131·09	—	85·4	—	67·5	—	83·07
Smalcu „	754	1.192	2.688·46	—	65·5	—	59·7	—	60·69
Słoniny „	6.578	5.811	6.416·84	—	65·5	—	56	—	56·42
Mleka niezbianego litr	149.670	125.381	65.788	—	7	—	6·37	—	7
„ zbieranego „	45.550	47.275	„	—	3·5	—	4·56	—	—
Mąki pszennej Nr. 1 klg.	10.50	20.64	2.760	—	12	—	12·1	—	12·5
„ „ „ 2 „	10.294	—	4.284·77	—	11·5	—	10·7	—	12·04
„ „ „ 4 „	—	6.627	7.306·88	—	—	—	10·2	—	11·55
„ „ „ 5 „	4.200	3.536	—	—	9·7	—	10·8	—	—
„ kukurudzianej „	3·068	—	3.783·78	—	9·56	—	—	—	8·7
„ hreczanej „	2.500	—	—	—	11·8	—	—	—	—
Bułek „	31.742	41.549	30.197·26	—	13·12	—	10·85	—	12·5
Chleba „	49.767·89	46.013	102.877·5	—	10·04	—	8·84	—	7·64
Cukru „	6.331·5	5.866	4.573·29	—	29·5	—	28·5	—	30·85
Kawy „	2.479·5	1.988	1.692·43	1	70	1	52	1	55·75
Ryżu „	6.746	5.181	9.976·70	—	18·5	—	17·75	—	14·7
Krup jęczmiennych „	4·205	7.738	8.016·46	—	10·8	—	8·91	—	10·4
„ jaglanych „	2·681	3.746	5.912·15	—	10·8	—	11·79	—	9·7
„ hreczanych „	4·489	123	4.486·49	—	15·9	—	15·75	—	14·9
„ pszennych „	„	5.523	—	—	„	—	12·97	—	—
„ perłowych „	4.253	2.934	3.819·198	—	14·8	—	10·16	—	10·6
„ krakowskich „	388	1.227	304·32	—	24	—	26·58	—	—
Nafty litrów „	8.967	7.452	10.730	—	18·5	—	19·25	—	19
Centnarów owsa (100 kil.)	„	2.382	12.753	—	„	6	74	5	—
„ siana „	„	7.400	79·420	—	„	2	10	1	50
„ słomy „	52.224	23.044	110.057	1	50	2	68	1	40
„ węgla „	273.100	26.342	635.440	1	08	—	60	1	14
Mydła kilogramów	1.741	4.640	1.388·59	—	33·5	—	26	—	30
Drzewa bukowego metr.	1.244	—	1.626	3	95	—	—	3	58
„ brzoźowego „	634	—	—	3	00	—	—	—	—
„ sosnowego „	340	288	1.328	2	70	3	32	2	46·5
Wina biały i czerwony litr.	4.959	6.212	1.689·5	—	40	—	35·58	—	39·19
Ziemniaków cent. (100 k.)	140.416	154.539	182.757	1	90	1	70	1	92·4

W y k a z

dochodów rzeczywistych w szpitalach prowincjonalnych w roku 1895, według zatwierdzonych zamknięć rachunkowych.

L. porz.	Szpitale	z kosztów leczenia od						Dochody własne i rozmaite		Razem	
		galicyjskiego funduszu krajowego		obcych funduszy krajowych		samo-płacących		zł.	ct.	zł.	ct.
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.				
1	Biała . . .	11.893	82	3.629	37	2.982	62	627	79	19.133	60
2	Bochnia . . .	8.277	48	64	77	359	74	296	95	8.998	94
3	Brody . . .	11.250	80	71	56	604	63	1.336	10 ¹ / ₂	13.263	09 ¹ / ₂
4	Brzeżany . . .	9.178	14	9	52	629	09	81	85 ¹ / ₂	9.898	60 ¹ / ₂
5	Drohobycz . . .	7.957	23	4	77	908	29 ¹ / ₂	102	21 ¹ / ₂	8.972	51
6	Jasło . . .	11.863	25	13	50	332	64	27	47 ¹ / ₂	12.236	86 ¹ / ₂
7	Kołomyja . . .	12.929	07	112	50	1.044	78	745	49 ¹ / ₂	14.831	84 ¹ / ₂
8	Podhajce . . .	11.276	43	9	01	625	93	558	36	12.469	73
9	Przemysł . . .	30.832	31	126	—	3.384	78	3.746	72	38.089	81
10	Rzeszów . . .	18.803	02	174	97	970	12	20	90	19.969	01
11	Sambor . . .	11.705	30	22	31	792	06	1.311	91 ¹ / ₂	13.831	58 ¹ / ₂
12	Sanok . . .	10.685	58	26	40	1.158	56	364	06	12.234	60
13	Sącz nowy . . .	7.540	13	—	—	1.045	45	1	93	8.587	51
14	Śniatyn . . .	2.667	10	159	50	357	15	162	30	3.346	05
15	Sokal . . .	16.495	63	—	—	50	—	550	55	17.096	18
16	Stanisławów . . .	16.839	04	419	90	2.135	20	746	67	20.140	81
17	Stryj . . .	17.221	80	642	71	2.153	60	1.520	14 ¹ / ₂	21.538	25 ¹ / ₂
18	Tarnopol . . .	11.866	97	71	63	1.531	08	2.749	85 ¹ / ₂	16.219	53 ¹ / ₂
19	Tarnów . . .	19.605	15	232	66	1.347	62	2.046	61	23.232	04
20	Wadowice . . .	5.914	54	—	—	—	—	22.396	10	28.310	64
21	Zaleszczyki . . .	8.295	50	595	26	213	29	62	81	9.166	86
22	Złoczów . . .	10.725	61	234	48	340	56	2.017	63 ¹ / ₂	13.318	28 ¹ / ₂
23	Żółkiew . . .	19.107	41	—	—	797	79	22	27	19.927	47
24	Żywiec . . .	11.785	44	310	60	1.063	46	295	83	13.455	33
	Razem . . .	304.716	75	6.931	42	24.828	44 ¹ / ₂	41.792	54 ¹ / ₂	378.269	16

Budżety

szpitali prowincjonalnych zatwierdzonych przez Wydział krajowy na rok 1897.

Poszczególnienie	Biała	Bochnia	Brody	Brzeżany	Drohobycz	Jasło	Kołomyja	Przemysł	Podhajce	Rzeszów	Sambor	Sanok	Sącz nowy	Śniatyn	Sokal	Stryj	Stani- sławów	Tarnopol	Tarnów	Wadowice	Zale- szczyki	Złoczów	Żółkiew	Żywiec
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Dochody.																								
Z własnych dochodów:																								
z dóbr, realności i gruntów, legatów, zapisów, datków, odsetek od papierów wartościowych etc. etc.	428	104	202	30	40	—	22	208	38	18	—	—	—	53	427	—	46	171	—	—	55	230	13	—
Z kosztów leczenia:																								
od galicyjskiego funduszu krajowego	11.317		9.855			13.419	12.056			22.900		10.800	10.000		13.000		23.400	11.169			10.800	19.500		11.880
od samopłacących	2.673	9.352	432	10.580	9.800	737	500	30.150	10.600	1.000	12.000	—	900	2.961	800	21.000	23.400	1.043	21.930	10.200	—	—	—	1.242
od obcych funduszy krajowych	5.375		90			22	50		150	100	—	—	60		—		10		50			65		324
Różne dochody	20	—	10	10	—	—	—	—	—	6	—	50	—	10	13	—	—	—	—	—	—	—	—	25
Suma dochodów	19.813	9.456	10.589	10.620	9.840	14.178	12.628	30.358	10.788	24.024	12.000	10.900	10.960	3.024	14.240	21.000	23.456	12.421	21.980	10.200	10.855	11.015	19.513	13.471
Wydatki.																								
Czynsz najmu	—	—	—	1.000	1.350	—	—	—	—	1.600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—
Konserwacje zwykłe	300	300	510	—	300	350	—	370	400	100	100	102	300	95	300	200	625	260	400	—	100	209	200	420
Budowy nadzwyczajne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—	—	—	300	—	—	600	—	—	—	150	—
Podatki	25	4	12	—	430	3	3	2	20	6	5	—	—	2	—	20	15	—	34	—	5	1	3	3
Asekuracja od ognia	49	28	20	15	20	18	25	35	21	8	15	24	15	31	30	25	25	—	23	25	20	35	100	19
Czyszczenie kominów	20	9	33	60	25	15	12	30	23	40	15	45	25	—	10	58	50	—	80	25	7	20	30	20
Czyszczenie i desinfekcja kanałów	20	85	140	60	80	18	100	70	150	80	65	30	45	4	250	70	50	—	70	50	35	20	75	20
Żywność dla chorych i t. d.	8.438	2.847	5.250	3.900	3.300	6.500	5.394	13.881	3.900	7.670	4.300	3.850	3.620	1.295	5.822	7.100	9.800	5.943	8.400	3.900	5.000	5.100	8.530	5.856
Wino	400	130	15	50	80	200	60	400	90	240	200	60	—	15	120	150	—	286	500	150	130	200	65	260
Lekarstwa	1.000	750	692	630	370	1.000	1.835	3.500	700	2.200	1.600	900	750	360	1.300	1.200	1.620	1.349	1.500	750	1.000	650	1.365	996
Sanitarne	1.000	150	250	170	225	120	120	900	225	800	200	350	120	50	500	500	400	250	335	200	525	65	780	360
Bielizna, pościel, odzież	1.500	241	666	625	400	100	486	573	512	400	450	700	200	90	600	700	1.500	771	930	—	290	100	120	1.000
Pranie	150	40	60	50	60	90	50	200	200	130	200	100	80	15	60	100	70	198	150	200	50	40	250	100
Sprzęty	400	126	170	—	200	50	241	230	350	871	80	122	40	70	100	120	500	155	350	—	90	360	100	520
Opał	420	500	900	350	340	900	650	1.300	620	1.235	500	650	450	180	550	500	1.300	640	1.365	350	360	510	1.300	600
Oświetlenie	300	75	112	60	80	80	120	280	70	178	160	150	150	20	150	110	135	118	250	100	50	114	265	230
Słoma	100	55	30	20	15	75	40	150	40	100	70	125	25	10	150	40	100	57	115	50	35	34	70	110
Potrzeby kancelaryjne	150	75	150	100	65	100	45	220	80	150	140	90	60	20	200	100	200	42	215	50	70	70	150	100
Instrumenta chirurgiczne	200	50	60	50	60	50	250	120	100	200	50	50	100	86	60	100	250	65	100	100	60	25	100	300
Placa lekarza ordynującego	800	600	700	600	600	700	500	1.000	600	800	600	600	600	—	700	700	800	700	900	600	700	600	800	600
" " pomocnika	400	450	350	300	350	400	400	800	300	800	350	300	400	—	400	400	800	350	900	—	350	360	400	400
" akuszerki i cyrulika	120	35	60	—	30	25	10	152	15	80	—	40	100	—	20	60	50	—	20	50	5	30	30	12
" rządcy i Sióstr Miłosierdzia	480	500	500	320	500	320	320	1.096	320	700	550	500	320	300	500	320	480	500	500	320	320	500	600	400
" pisarza (kontrl.) i kasyera	220	80	120	600	—	120	550	500	600	160	100	50	500	—	500	320	480	500	500	320	320	500	600	400
" dyurnistów	—	60	300	—	100	360	120	720	—	435	—	240	—	—	—	500	600	—	—	—	—	—	120	200
" kapelana	80	40	50	50	50	—	40	120	75	50	—	50	—	—	80	—	—	547	730	—	300	60	240	—
" służby szpitalnej niższej	600	1.034	480	408	478	504	480	1.308	222	1.284	600	678	480	312	700	813	1.260	624	1.116	300	308	648	672	420
Sprawdzanie recept i zw. k. adm.	18	10	12	10	11	15	100	36	12	25	12	15	60	2	15	10	200	16	224	—	10	50	15	15
Odprawy, prowizye i emerytury	167	352	—	—	—	714	—	250	—	377	289	160	584	—	—	1.117	560	—	—	140	513	—	—	—
Remuneracje	25	70	—	35	100	60	30	100	40	—	35	—	35	—	50	50	—	80	—	—	—	35	—	40
Relutum za mieszkanie, wikt i opał	—	—	—	—	—	—	100	180	486	—	240	—	—	—	—	—	—	360	—	—	—	—	—	—
Splata długu w kapitale	—	300	—	720	10	800	—	—	125	2.000	—	940	1.600	—	—	3.179	1.200	—	—	—	—	800	1.250	—
" odsetek	—	—	—	—	—	—	177	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Koszta pogrzebowe	240	140	130	130	145	200	200	340	120	200	70	99	150	5	250	150	150	158	117	100	50	125	200	160
Różne drobne	500	25	25	10	6	60	40	20	25	180	70	65	50	10	120	100	40	180	100	40	7	80	40	100
Suma wydatków	18.122	9.161	11.797	10.323	9.780	13.947	12.321	29.060	10.441	23.149	11.066	11.585	10.859	2.972	13.517	18.842	23.395	14.003	21.515	9.960	10.640	10.891	18.070	13.341

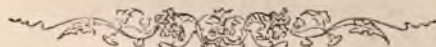
SPRAWOZDANIE

z czynności

Departamentu VI. Wydziału krajowego

za czas od 1. listopada 1895 po koniec października 1896

z 7 alegatami.

Departament VI.

Szef Departamentu: Dr. Damian Sawczak, Członek
Wydziału krajowego.

W zakresie czynności tego departamentu zaszły o tyle zmiany, że do spraw załatwianych w tym departamencie, a wyszczególnionych w poprzednim sprawozdaniu z czynności za czas od 1. grudnia 1894 po koniec października 1895, przydzielone mu zostały w bieżącym roku niektóre sprawy, załatwiane dotąd przez inne departamenta, a mianowicie sprawy wychodźstwa, fundusze dla inwalidów wojskowych z c. i k. armii, fundacya jubileuszowa Cesarza Franciszka Józefa I. z r. 1888 ku wyposażeniu miejsc bezpłatnych dla galic. młodzieży polskiej i ruskiej w c. i k. wyższych zakładach wojskowych, miejsca funduszowe w c. i k. zakładach wojskowych na podstawie dawniejszych aktów fundacyjnych; księgi hipoteczne, wnioski ustawodawcze w tym przedmiocie, opinia co do zezwolenia na wydzielanie z dóbr tabularnych, zmianę wpisu do ksiąg publicznych; fundacya ś. p. Kosvitzkiego dla poprawionych skazańców; sprawy katastru gruntowego; zwierzchni nadzór nad oddziałem manipulacyjnym w Wydziale krajowym, nadzór nad gmachem Wydziału krajowego, ewentualnie najem lokalności dla rozmieszczenia biur Wydziału krajowego, konserwacya gmachu, zabezpieczenie potrzeb gospodarczych i kancelaryjnych Wydziału krajowego; — natomiast odpadły z tego departamentu sprawy policji ogniowej i straży ochotniczej pożarnej.

W czasie od 1. listopada 1895 po koniec października 1896 wpłynęło do departamentu VI. 6711 exhibitów, z których wszystkie zostały załatwione.

Sprawy terytoryalne.

Kreowanie nowych
sądów.

Odezwą z 11. lutego 1896 l. pr. 1330 zawiadomiło c. k. Prezydum Namiestnictwa we Lwowie Wydział krajowy, że według odezwy Prezydum wyższego Sądu krajowego we Lwowie z dnia 3. lutego 1896 l. 1277 zażądało c. k. Ministerjum sprawiedliwości z powodu ogłoszenia ustawy o nowym procesie eywilnym i normie jurysdykcyi, jakoteż ze względu na stan prac legislacyjnych około w związku z temi ustawami pozostającego projektu ustawy o postępowaniu egzekucyjnym — od c. k. Prezydum wyższego Sądu krajowego we Lwowie obok wniosków pod względem przyszłego ustroju sądów, także opinii o potrzebie kreowania nowych sądów (kolegialnych i powiatowych) w kraju i określiło do przedłożenia tych wniosków termin do 15. kwietnia 1896.

Ministerstwo położyło nacisk na to, ażeby przy dochodzeniach, w których miejscowościach i z jakimi okręgami miałyby powstać nowe sądy, starano się osiągnąć porozumienie z interesowanymi władzami politycznymi, skarbowymi i autonomicznymi i odnośne wnioski o ile możności do tego stopnia przygotowane, aby na wypadek, gdy Ministerstwo na podstawie zebranego materiału poszczególne wnioski uwzględnić zechciało, w tym krótkim przeciągu czasu, jaki do wprowadzenia nowego procesu jeszcze pozostaje, bez przeszkody mogło nastąpić faktyczne aktywowanie sądów do utworzenia proponowanych.

Gdy wobec tak krótkiego przez Ministerstwo wyznaczonego czasu porozumienia się władz (politycznych, skarbowych, sądowych i autonomicznych) w drodze pisemnej było prawie niemożliwym, przeto Prezydium wyższego c. k. Sądu krajowego zaproponowało dla przyspieszenia decyzji i dla ułatwienia zadania władzom bezpośrednie porozumienie się delegatów władz w sprawie tej interesowanych na posiedzeniu komisyjnym, na któremby referent wyższego Sądu krajowego, ze sprawami obznajomiony, przedstawił delegatom stan rzeczy, a komisya zdanie swoje wypowie, które w protokole obrad wraz z odrębnymi zdaniami pojedynczych członków komisji przedłożone zostanie Ministerstwu sprawiedliwości.

Wydział krajowy uchwałą z 14. lutego zgodził się na proponowany sposób traktowania sprawy kreowania nowych sądów w Galicyi wschodniej i wyznaczył na delegata swego do odbyć się mającej konferencyi Członka Wydziału krajowego, do którego departamentu dotyczące sprawy należą.

Wspomniana konferencya delegatów krajowych władz centralnych odbyła się w wyższym c. k. Sądzie krajowym we Lwowie na dniu 28. lutego i 30. marca 1896, na których zgodnie z przedłożonemi wnioskami i na podstawie przeprowadzonych dochodzeń zgodzono się na kreowanie nowych sądów powiatowych:

- 1) w Strussowie pow. Trembowla,
- 2) w Zawałowie pow. Podhajce,
- 3) w Bołszowcu pow. Rohatyn,
- 4) w Kozłowie pow. Brzeżany,
- 5) w Pomorzanach pow. Złoczów,
- 6) w Wełdzirzu pow. Dolina,
- 7) w Tartakowie pow. Sokal,
- 8) w Jaryczowie pow. Lwów,
- 9) w Uścierykach pow. Kossów,
- 10) w Krasnej pow. Kałusz,
- 11) w Jabłonowie pow. Kołomyja,
- 12) w Ławocznem pow. Stryj,
- 13) w Łomnej pow. Turka,
- 14) w Podkamieniu pow. Brody,
- 15) w Strzeliskach pow. Bóbrka,
- 16) w Ihrowicach pow. Tarnopol i
- 17) w Jagielnicy pow. Czortków.

Nie zgodzono się zaś na kreowanie nowych sądów powiatowych:

- 1) w Jezierzanach pow. Borszczów,
- 2) w Horozance pow. Podhajce,
- 3) w Gołogórach pow. Złoczów,
- 4) w Chyrowie pow. Sanok,
- 5) w Magierowie pow. Rawa,
- 6) w Ciśnie pow. Lisko,
- 7) w Tyrawie wołoskiej pow. Sanok,
- 8) w Jaśliskach pow. Sanok,
- 9) w Komańczy pow. Sanok,
- 10) w Rożnowie pow. Śniatyn.

Co do reaktywowania nowego sądu powiatowego w Jazłowie zgodzili się na to delegaci Dyrekcji skarbu i Wydziału krajowego, a jedynie na wniosek delegata c. k. Namiestnictwa rozwiązanie tej kwestyi zostało odroczone aż do czasu pomnożenia starostw w byłym obwodzie czortkowskim. Odezwą atoli z 1. września 1896 l. 18116 zawiadomił c. k. wyższy Sąd krajowy we Lwowie Wydział krajowy, że opinią wyższego Sądu krajowego z 28. marca 1896 l. 11572, z którą także Prezydium tegoż sądu się zgodziło, zalecono Ministerstwu sprawiedliwości między innymi także utworzenie nowego, czyli reaktywowanie istniejącego niegdyś sądu powiatowego w Jazłowie. Odezwą powyższą zawiadomił zarazem c. k. wyższy Sąd krajowy Wydział krajowy, że opinie swoje, względnie wnioski na pomnożenie sądów powyżej wyliczonych przedłożył Ministerstwu sprawiedliwości sprawozdaniem prezydyalnym z dnia 5. kwietnia 1896 l. 11572, na które jednak dotychczas nie nastąpiła jeszcze decyzja c. k. Ministerstwa.

Na konferencji delegatów władz centralnych z 28. lutego 1896 zgodzono się dalej na kreowanie nowych sądów obwodowych w Czortkowie i w Żółkwi.

Przeważna ilość wymienionych wyżej sądów powiatowych należy do rzędu tych, o które Wysoki Sejm niejednokrotnie uchwałami swojemi u c. k. Rządu się upominał i tak:

1) Za Bolszowcami oświadczył się Wysoki Sejm 20. stycznia 1887 i 4. lutego 1895. Utworzeniu sądu w tej miejscowości sprzeciwiało się dotychczas Ministerstwo z powodu, że Bolszowce leżą na krańcu powiatu, a nie w środku tegoż.

Z powodu uchwały Wysokiego Sejmu z 4. lutego 1895 Wydział krajowy zarządził badania w kierunku przez Ministerstwo sprawiedliwości wskazanym, mianowicie, czyli oprócz Bolszowiec nie ma jakiej innej miejscowości korzystniejszej położonej, któraby się na sąd nadawała. Wydział powiatowy i Rada powiatowa w Robatynie zarządziły dochodzenia i odpowiedziały, że innej miejscowości nie ma. Akta tej sprawy przesłane zostały odezwą z 23. listopada 1895 l. 73048 na żądanie wyższemu Sądowi krajowemu we Lwowie.

2) Za Jabłonowem oświadczył się Wysoki Sejm już raz uchwałą z 8. maja 1893, zalecając c. k. rządowi utworzenie tego sądu.

3) Co do Jagielnicy wniesioną była za utworzeniem sądu w tej miejscowości petycja do Wysokiego Sejmu w r. 1895. Wysoki Sejm połączył sprawę tej petycji ze sprawą utworzenia sądu w Jazłowie, gdzie już raz sąd powiatowy był zaprowadzony, skąd atoli w r. 1880 przeniesiony został na skutek uchwały Wysokiego Sejmu z 29. maja 1873 do Złotego Potoku.

Odezwą z 31. maja 1892 Sąd wyższy krajowy we Lwowie oświadczył się za reaktywowaniem sądu w Jazłowie, z powodu czego Wydział krajowy sprawozdaniem z 5. sierpnia 1892 przedstawił Wysokiemu Sejmowi wniosek zgodny z propozycją wyższego Sądu krajowego, które atoli nie weszło na porządek dzienny.

Uchwałą z 31. stycznia 1895 z powodu petycji gminy Jagielnicy Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu przeprowadzić dochodzenie, czy należy oświadczyć się za Jagielnicą, czy za Jazłowcem. Obecnie akta tej sprawy znajdują się w wyższym Sądzie krajowym.

4) Za utworzeniem sądu w Pomorzanach oświadczył się Wysoki Sejm uchwałą z 12. listopada 1889.

5) Za sądem w Strussowie oświadczył się Wysoki Sejm jeszcze uchwałą z 26. marca 1892, a akta również na żądanie przesłane zostały wyższemu Sądowi

6) Za utworzeniem sądu w Jezierzanach oświadczył się Wysoki Sejm uchwałą z 10. września 1881 i 9. maja 1893.

W roku 1895 oznajmiło Ministerstwo, że nie przychyliło się do tego żądania.

O utworzenie sądu w Jaryczowie petycyonowały strony do Wysokiego Sejmu w r. 1894, za Tartakowem w r. 1894, za Wetzirzem Wydział powiatowy w Dolinie w r. 1889 i 1894, za Podkamieniem w r. 1895, za Kozłowem w r. 1890.

Z miejscowości, za któremi oświadczyli się delegaci władz centralnych, nie ubiegały się nigdy w Wysokim Sejmie o kreowanie sądów powiatowych Uścieryki, Krasna, Ławoczne, Łomna, Strzeliska i Ithrowice; — natomiast Gołogóry, Wielkie Oczy, Cisna, Magierów, Chyrów, przeciw którym właśnie oświadczyli się delegaci krajowych władz centralnych, petycyonowały niejednokrotnie do Wysokiego Sejmu o kreowania w tych miejscowościach c. k. sądów powiatowych.

Petycja gminy Sułkowice o utworzenie nowego sądu powiatowego w Sułkowicach.

Uchwałą z 30. stycznia 1896 Wysoki Sejm przekazał tę petycję Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesji sejmowej.

W wykonaniu tej uchwały Wydział krajowy zarządził dochodzenie pod dniem 11. lutego 1896 LW. 7900 za pośrednictwem Wydziałów powiatowych w Myślenicach i Wadowicach, a następnie odniósł się do wyższego Sądu krajowego w Krakowie o opinię w tej sprawie.

Wynik przeprowadzonego dochodzenia wykazał, że przeciw ustanowieniu sądu powiatowego w Sułkowicach oświadczyły się Rady powiatowe w Myślenicach i Wadowicach, a to z powodu, że tak interesowane gminy, jakoteż obszary dworskie z małym wyjątkiem przeciw ustanowieniu takiego sądu się zdeklarowały. W powiecie wadowickim wszystkie gminy, z wyjątkiem Herbutowie i Izdebnika, które leżą bliżej Sułkowic, są przeciwne temu sądowi, ponieważ miałyby znacznie dalej do Sułkowic, niż obecnie do Kalwaryi i nie łączą ich żadne stosunki handlowe ze Sułkowicami, a wszystkie grawitują do Kalwaryi. W powiecie myślenickim tylko gminy Biertowice, Jasienica i Rudnik warunkowo oświadczyły się za zaprowadzeniem sądu w Sułkowicach, reszta gmin zaś tego sobie nie życzy.

Wyższy Sąd krajowy w Krakowie odezwą z 14. lipca 1896 l. 10525 oznajmił, że na razie nie uznaje potrzeby utworzenia nowego sądu powiatowego w Sułkowicach.

Wobec takiego stanu rzeczy petycja gminy Sułkowice wniesiona do Wysokiego Sejmu o utworzenie sądu powiatowego w Sułkowicach nie okazuje się uzasadnioną i dlatego Wydział krajowy uchwalił jej wobec Wysokiego Sejmu nie popierać.

Petycja gminy Rudnik i okolicznych miejscowości o utworzenie nowego sądu powiatowego w Rudniku.

Uchwałą z 27. stycznia 1896 Wysoki Sejm przekazał tę petycję Wydziałowi krajowemu z poleceniem wszechstronnego zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesji.

Na skutek odniesienia się naszego w tej sprawie do wyższego c. k. Sądu krajowego w Krakowie otrzymaliśmy od tego Sądu pod dniem 25. lutego 1896 l. 2974 opinię, że w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości, oraz w interesie ludności uznaje potrzebę utworzenia nowego sądu powiatowego z siedzibą w Rudniku dla 14 gmin i obszarów dworskich i że przedstawił c. k. Ministerstwu sprawiedliwości wniosek na utworzenie sądu powiatowego w tej miejscowości. Tylko co do gminy Przedzel zachodziła sprzeczność, gdyż sąd powiatowy i starostwo oświadczyły się za pozostawieniem tej gminy przy Nisku, zaś Wydział powiatowy i Prezydium Sądu obwodowego za przydzieleniem jej do Rudnika. Z powodu tego zarządziliśmy dalsze dochodzenie co do przydzielenia gminy Przedzel, a wynikiem takowego było, iż i Wydział krajowy odezwą z 25. kwietnia 1896 LW. 21553, do c. k. wyższego Sądu krajowego w Krakowie wystosowaną, oświadczył się za przydzieleniem gminy Przedzel do przyszłego sądu powiatowego w Rudniku.

Petycja gm. Podkamień koło Brodów o utworzenie nowego sądu z siedzibą w Podkamieniu.

Uchwałą z 31. stycznia 1896 Wysoki Sejm przekazał tę petycję Wydziałowi krajowemu do zbadania w porozumieniu się z c. k. władzami sądowymi i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesji.

Przeprowadzony w myśl tej uchwały wynik dochodzenia przesłaliśmy wyższemu Sądowi krajowemu we Lwowie pod dniem 25. kwietnia 1896 LW. 22280, a to stosownie do uchwały delegatów władz centralnych z 30. marca 1896, którzy oświadczyli się za utworzeniem sądu powiatowego w Podkamieniu.

Petycja gminy i obszaru dworskiego w Lubli o wyłączenie tej miejscowości z pod jurysdykcji c. k. sądu powiatowego w Frysztaku, a przydzielenie do c. k. sądu miejsko-delegowanego w Jaśle.

Z powodu uchwały Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1896 Ls. 1466, którą przekazał tę petycję Wydziałowi krajowemu do zbadania przytoczonych w petycji okoliczności, oraz zapytania odnośnych władz rządowych i autonomicznych zarządziliśmy pod dniem 18. lutego 1896 LW. 11053 dochodzenie przez Wydział powiatowy w Jaśle, a następnie odnieśliśmy się o zdanie do władz sądowych i Prezydium Namiestnictwa.

Władze sądowe, t. j. wyższy Sąd krajowy w Krakowie, Prezydium Sądu obwodowego w Jaśle i Sądy powiatowe we Frysztaku i Jaśle, oświadczyły się przeciw żądaniu gminy Lubli, z powodu, że okręg sądowy jasielski, który jest już obecnie znacznie większym od frysztackiego, przy przydzieleniu tak dużej gminy jak Lubla, przeszło 2.000 ludności, byłby znacznie powiększonym; Sąd krajowy wyższy w Krakowie oznajmił przeto, iż ze względu na prawidłowy tok spraw sądowych nie może popierać petycji tej gminy. Wręcz odmiennego zdania były władze administracyjne, t. j. Starostwo, Wydział powiatowy wraz z Radą powiatową, które w tej okoliczności, że okręg sądu powiatowego we Frysztaku ma należeć do starostwa w Strzyżowie, które już zostało utworzone, a dokąd gmina Lubla ma 23 kilometrów, podczas gdy do Jasła tylko 15 kilometrów, uważają petycję tej gminy za zupełnie uzasadnioną. Wobec tej sprzeczności zdań między władzami sądowymi a administracyjnymi Prezydium Namiestnictwa, zapytywane w tej sprawie o zdanie, odezwał z 11. lipca 1896 l. pr. 5931 oznajmiło Wydziałowi krajowemu, że z powodu uzasadnionych zarzutów przeciw uwzględnieniu powyższej petycji przez wszystkie władze sądowe I. i II. instancji nie może oświadczyć się za przychylnem załatwieniu petycji gminy i obszaru dworskiego w Lubli, które to zdanie i Wydział krajowy z tych samych przyczyn podziela.

Petycja gminy Tartakowa o utworzenie tamże sądu powiatowego.

Z powodu uchwały Wysokiego Sejmu z 20. stycznia 1896 Ls. 188, przekazującej Wydziałowi krajowemu petycję tę do dalszego zbadania z poleceniem, ażeby postarał się o przyspieszenie stanowczego załatwienia tej sprawy i wnioski swe na najbliższej sesji sejmowej przedłożył, Wydział krajowy ma zaszczyt oznajmić, o czem już na wstępie zawiadomił, że na posiedzeniu delegatów władz centralnych krajowych z 28. lutego 1896 r. oświadczone się za utworzeniem c. k. sądu powiatowego w Tartakowie, przeto wszelkie dalsze badanie i dochodzenie ze strony Wydziału krajowego było zbyteczne. O tem zawiadomiono też Wydział powiatowy w Sokalu pod dniem 11. lutego 1896 LW. 5219 dla zakomunikowania tej uchwały petycyonującej gminie.

Petycja gminy i obszaru dworskiego w Wielkich Oczach o utworzenie sądu powiatowego w Wielkich Oczach.

Uchwałą z 18. lutego 1896 Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu tę petycję do zbadania i postawienia wniosku na najbliższej sesji sejmowej.

Rozporządzeniem z 18. lutego 1896 l. 11060 zarządziliśmy zbadanie tej sprawy przez Wydział powiatowy w Jaworowie.

Dotychczas mimo przynagieł naszych z 26. maja, 22. lipca i 19. września b. r. LW. 29135, 41698, 55759 nie otrzymaliśmy żadnej odpowiedzi od Wydziału powiatowego w Jaworowie.

Petycja Zwierzchności gminnej w Baranowie o utworzenie nowego sądu powiatowego z siedzibą w Baranowie.

Petycę tę Wysoki Sejm przydzielił Wydziałowi krajowemu uchwałą z 27. stycznia 1896 Ls. 856.

W tej sprawie zarządziliśmy dochodzenie przez Wydziały powiatowe w Mielcu i Tarnobrzegu rozporządzeniem z 11. lutego b. r. LW. 7343, a wynik jest taki, że tylko niektóre gminy i obszary dworskie tak w jednym, jak i drugim powiecie oświadczyły się za przydzieleniem do Baranowa, w większej atoli ilości oświadczyły się przeciw temu przydzieleniu.

Rada powiatowa mielecka na posiedzeniu z 11. marca 1896, tudzież Wydział powiatowy uchwalili, że ustanowienie sądu powiatowego w Baranowie nie uważa za rzecz konieczną i zaznaczyła zarazem, że przydzielenie gmin z powiatu mieleckiego do powiatu tarnobrzeskiego byłoby dla ludności tych gmin w sprawach administracyjnych i podatkowych nadzwyczaj uciążliwym; uchwała zapadła jednogłośnie; natomiast Rada powiatowa w Tarnobrzegu na posiedzeniu w dniu 5. sierpnia 1896 postanowiła przez wzgląd na utworzyć się mający c. k. sąd obwodowy w Tarnobrzegu poprzeć petycę gminy Baranowa o utworzenie sądu powiatowego. Zażądaliśmy jeszcze opinii władz sądowych, a w szczególności wyższego Sądu krajowego w Krakowie, który odezwą z 3. listopada 1896 l. 16416 oznajmił Wydziałowi krajowemu, że na podstawie przeprowadzonego przez tenże wyższy Sąd dochodzenia zachodzi istotna potrzeba utworzenia sądu powiatowego w Baranowie i że miejscowość ta nadaje się na siedzibę sądu powiatowego i że już w sprawozdaniu swem z 8. lutego 1896 l. 34 przedłożył c. k. Ministerstwu sprawiedliwości wniosek na utworzenie sądu powiatowego w Baranowie, w skład którego miałyby wejść 19 gmin powiatu tarnobrzeskiego i mieleckiego, obszaru 224.095 klm. i z ludnością 14.175. Do wniosku tego skłoniło wyższy Sąd krajowy to, że za tem oświadczyły się sądy powiatowe w Tarnobrzegu i Mielcu, Wydział powiatowy w Tarnobrzegu, Starostwo w Mielcu, Sąd obwodowy i Prezydium Sądu obwodowego w Rzeszowie i że sądy powiatowe w Tarnobrzegu i Mielcu są przeciążone pracą, a mimo wydzielenia pozostanie jeszcze przy sądzie powiatowym w Tarnobrzegu 32.041 ludności, a przy sądzie powiatowym w Mielcu 31.294 ludności.

Wobec tego stanu rzeczy, gdy sprawę założenia nowego c. k. sądu powiatowego w Baranowie przedłożono już c. k. Ministerstwu sprawiedliwości z przychylnym wnioskiem, nie zachodzi potrzeba dalszej akcyi ze strony Wydziału krajowego w tym względzie.

Petycja gminy miasta Alwerni w pow. chrzanowskim o utworzenie sądu powiatowego.

Uchwałą z 24. stycznia 1896 Wysoki Sejm odstąpił tę petycę c. k. Rządowi do możliwego uwzględnienia. Ponieważ atoli sprawa ustanowienia sądu powiatowego w Alwerni nie była badaną przez władze autonomiczne, przeto Wydział krajowy zarządził pod dniem 11. lutego 1896 LW. 7044 dochodzenie przez Wydział powiatowy w Chrzanowie, wynik którego był ten, iż za przydzieleniem do nowo utworzyć się mającego sądu oświadczyło się 13 rad gminnych i 7 obszarów dworskich, przeciw zaś 3 gminy i 4 obszary dworskie. Również oświadczyła się za utworzeniem sądu powiatowego w Alwerni Rada powiatowa, oraz Wydział powiatowy w Chrzanowie. Akta dochodzenia odstąpiliśmy odezwą z 29. maja 1896 LW. 29136 wyższemu Sądowi krajowemu w Krakowie do dalszego urzędowania, na co nie otrzymaliśmy jeszcze odpowiedzi.

Petycja Zwierzchności gminnej miasteczka w Ujściu solnem o utworzenie nowego sądu powiatowego z siedzibą w tej miejscowości.

Stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z 23. stycznia 1896 Ls 391, którą przekazał petycę tę Wydziałowi krajowemu do wszechstronnego zbadania w pozozumieniu z c. k. władzami sądowymi i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesji sejmowej, zarządziliśmy na dniu 11. lutego 1896 LW. 6210 docho-

dzenie przez Wydział powiatowy w Bochni, a po przedłożeniu nam przez tenże Wydział powiatowy zebranego materiału przesłaliśmy odezwą z 10. czerwca 1896 LW. 34632 wyższemu Sądowi krajowemu w Krakowie akta dochodzenia dla objawienia w tej sprawie swojej opinii.

Odezwą z 27. października 1896 l. 15912 oznajmił tenże Sąd, iż opierając się na sprawozdaniu Prezydum Sądu krajowego w Krakowie z 7. października 1896 nie uznaje potrzeby utworzenia sądu powiatowego w Ujściu solnem, — wobec czego i Wydział krajowy nie może tej sprawy z pomyślnym skutkiem popierać.

Petycja gminy Lanckorony o utworzenie sądu powiatowego w Lanckoronie.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1896 Ls. 1516, przekazującej Wydziałowi krajowemu petycję tę do zbadania i postawienia wniosku na najbliższej sesji sejmowej, zarządziliśmy dochodzenie na dniu 18. lutego 1896 LW, 11059 przez Wydziały powiatowe w Wadowicach i Mysłenicach. Rady powiatowe z obu tych powiatów, jakoteż Rady gminne z wyjątkiem kilku gmin, leżących bliżej Lanckorony, nie uznały potrzeby utworzenia nowego sądu powiatowego w Lanckoronie i nie chcą do niego należeć.

Wyższy Sąd krajowy w Krakowie, zapytany w tej sprawie o zdanie, odezwą z 14. lipca 1896 l. 10526 zawiadomił również Wydział krajowy, że nie uznaje potrzeby utworzenia nowego sądu powiatowego w Lanckoronie. Na tej podstawie Wydział krajowy uchwalił petycji gminy Lanckorona o utworzenie tamże c. k. sądu powiatowego przed Wysokim Sejmem nie popierać.

Petycja gminy miasteczka Gołogóry o utworzenie sądu powiatowego w Gołogórach.

Petycja ta przekazana została Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1896 Ls. 1481 z poleceniem zbadania sprawy petycją objętej i złożenia sprawozdania na najbliższej sesji. Stosownie do tej uchwały zarządziliśmy zbadanie rzeczy rozporządzeniem z 18. lutego 1896 LW. 11057 przez Wydziały powiatowe w Złoczowie i Przemyślanach, który to ostatni sprawozdaniem z 31. marca b. r. przedłożył nam uchwałą Rady powiatowej w Przemyślanach z 26. marca 1896, którą oznajmiła, iż sprzeciwia się stanowczo wyłączeniu miejscowości Pleników, Ciemierzynce, Wiśniowczyk i Łonie i przyłączeniu ich do sądu w Gołogórach.

Z Wydziału powiatowego w Złoczowie nie otrzymaliśmy dotychczas żadnej odpowiedzi; zaznaczamy tylko, że delegaci centralnych władz krajowych na posiedzeniu z 28. lutego 1891 postanowili jednogłośnie nie ustanawiać nowego sądu powiatowego w Gołogórach, wobec czego sprawa ta stała się bezprzedmiotową.

Petycja mieszkańców miasteczka Strzeliska nowe o ustanowienie sądu powiatowego.

Petycja ta została jako niezalatwiona przez Wysoki Sejm uchwałą z 8. lutego 1896 przekazana Wydziałowi krajowemu do zalatwienia.

Rozporządzeniem z 3. marca 1896 LW. 14088 zarządziliśmy dochodzenie przez Wydział powiatowy w Bóbrce, który sprawozdaniem z 18. czerwca b. r. l. 1413 oznajmił, że z wyjątkiem jednej tylko gminy wszystkie inne oświadczyły się za przyłączeniem ich do nowo utworzyć się mającego sądu w Strzeliskach nowych, za czem też oświadczyła się Rada powiatowa na posiedzeniu z 14. września 1896.

Wreszcie oznajmiamy, że za utworzeniem sądu powiatowego w Strzeliskach nowych oświadczyli się delegaci krajowych władz centralnych na posiedzeniu z 30. marca 1896 i na tej podstawie c. k. wyższy Sąd krajowy we Lwowie przedłożył w tym względzie przychylny wniosek c. k. Ministerstwu sprawiedliwości, przez co uważamy sprawę ustanowienia tego sądu z naszej strony za zalatwioną.

Petycja gminy miasteczka Korczynna o utworzenie nowego sądu powiatowego z siedzibą w Korczynie.

Petycę tę przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu uchwałą z 27. stycznia 1896 Ls. 665 do wszechstronnego zbadania w porozumieniu z władzami sądowymi i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesji sejmowej.

W tej sprawie zarządziliśmy dochodzenie pod dniem 11. lutego 1896 LW. 7342 przez Wydziały powiatowe w Krośnie i Brzozowie, z którego miały być wydzielone 2 gminy: Malinówka i Jabłonica, dla przyszłego sądu w Korczynie. Atoli obie te gminy wraz z obszarami dworskimi nie życzą sobie tego przydziału, a również i Rada powiatowa w Brzozowie na posiedzeniu z 1. czerwca 1896 oświadczyła się jednogłośnie przeciw wyłączeniu gmin i obszarów dworskich Malinówki i Jabłonicy z powiatu brzozowskiego.

Co do powiatu krośnieńskiego to Rada powiatowa uchwałą z 20. sierpnia 1896 nie uznała potrzeby utworzenia nowego sądu powiatowego w Korczynie, a to ze względu na bliską odległość Korczyny od Krosna i oświadczenie się większej ilości gmin przeciw otwarciu tego sądu; natomiast tak Rada powiatowa, jakoteż Wydział powiatowy uznają potrzebę utworzenia sądu powiatowego w Jedliczu, jako oddalonego o 12 kilometrów od Krosna i położonego przy stacji kolejowej.

O opinię w tej sprawie odnieśliśmy się do wyższego Sądu krajowego w Krakowie, ale odpowiedź jeszcze nie nadeszła.

Petycja Wydziału powiatowego w Łańcucie o utworzenie c. k. sądu powiat. w Kańczudze.

Petycja ta nie została przez Wysoki Sejm załatwioną, lecz uchwałą z 8. lutego 1896 wraz z innemi niezalatwionemi Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazaną.

Petycę tę Wydział krajowy odezwą z 3. marca 1896 LW. 14259 przesłał wyższemu Sądowi krajowemu w Krakowie, jako zostającą w związku ze sprawą utworzenia sądu powiatowego w Żołyni, co do której akta już poprzednio temuż Sądowi przesłane zostały. Odpowiedź na powyższą naszą odezwę jeszcze nie nadeszła.

Petycja gmin Kahujów, Werbiż, Honiatycze o wydzielenie z okręgu sądowego w Komarnie.

Petycja ta jako niezalatwiona przekazaną została uchwałą z 8. lutego 1896 Ls. 1103 Wydziałowi krajowemu.

Wskutek tego zarządził Wydział krajowy na dniu 6. marca 1896 LW. 15098 dochodzenie przez Wydział powiatowy w Rudkach, które dotychczas jest w toku i z tej przyczyny nie mogliśmy do merytorycznego załatwienia tej sprawy przystąpić.

Petycja gmin powiatu łańcuckiego o przeniesienie siedziby urzędowej c. k. starostwa z Łańcuta do Przeworska.

Rozporządzeniem z 6. marca 1896 LW. 15099 zwróciliśmy tę petycę Wydziałowi powiatowemu w Łańcucie celem zawiadomienia interesowane gminy, że ona nie została przez Wysoki Sejm załatwioną.

Petycja gminy i obszaru dworskiego w Łapanowie o utworzenie tamże sądu powiatowego.

Między niezalatwionemi petycjami Wysoki Sejm uchwałą z 8. lutego 1896 przekazał Wydziałowi krajowemu także petycę gminy i obszaru dworskiego w Łapanowie do załatwienia. Ponieważ Wydziałowi krajowemu wiadomem było, że c. k. Sąd krajowy wyższy w Krakowie zajmuje się wypracowaniem wniosku dla c. k. Ministerstwa w sprawie pomnożenia sądów powiatowych, przeto Wydział krajowy odezwą z 3. marca 1896 LW. 14089 przesłał tę petycę wyższemu Sądowi krajowemu, a równocześnie zarządził zbadanie sprawy, tą petycją objętej, przez Wydział powiatowy w Bochni.

Sprawozdaniem z 13. maja 1896 l. 1608 Wydział powiatowy przedłożył nam 22 uchwał Rad gminnych i obszarów dworskich, które się oświadczyły za utworzeniem sądu powiatowego w Łapanowie; również Rada powiatowa na posiedzeniu z 21. lutego 1896 oświadczyła się za tem.

Uchwały te odstąpiliśmy również wyższemu Sądowi krajowemu, jednak tenże dotychczas nie zdołał załatwić ze swej strony

dochodzenia w sprawie utworzenia tego sądu, o czym zawiadomił Wydział krajowy odezwą z 29. września 1896 l. 14614.

Petycyja Zwierzchności gminnej Skała i sąsiadnich o utworzenie nowego sądu powiatowego w Skale.

Petycyę tę Wysoki Sejm nie załatwił i ehwałą z 8. lutego 1896 przydzielił ją Wydziałowi krajowemu między petycyami niezalatwionemi, o czym zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Borszczowie rozporządzeniem z 3. marca 1896 LW. 14095 celem zawiadomienia petycyonującej gminy.

Petycyja gminy i obszaru dworskiego w Chocimierzu o wyłączenie z okręgu politycznego w Horodence i okręgu sądowego w Obertynie, a przyłączenie do okręgu sądowego i polityczn. w Tłumaczu.

W tej sprawie zarządził Wydział krajowy dochodzenie rozporządzeniem z 6. marca 1896 LW. 14050, które dotychczas nie zostało ukończone.

Petycyja gminy Chrewt i okolicznych gmin i obszarów dworskich o kreowanie w tej miejscowości sądu powiatowego.

Petycyę tę przesłaliśmy odezwą z 3. marca 1896 l. 14597 wyższemu Sądowi krajowemu we Lwowie do możliwego użytku przy dochodzeniach w sprawie kreowania nowych c. k. sądów powiatowych.

Petycyja gmin Horożanka i Byszów o kreowanie nowego sądu powiatowego w Horożance zamiast w Zawałowie.

Petycyja Rady gminnej w Uhnowie o utworzenie sądu obwodowego w Uhnowie.

Petycyja Rady gminnej miast. Potylicza przeciw utworzeniu sądu obwodowego w Żółkwi lub Sokalu, a za utworzeniem sądu obwodowego w Rawie ruskiej.

Wobec jednogłośnej uchwały centralnych władz krajowych, że nowy c. k. sąd obwodowy ma być ustanowiony w Żółkwi, Wydział krajowy nie zarządził w tych sprawach żadnego dochodzenia, lecz tylko zawiadomiono interesowane gminy za pośrednictwem dotyczących Wydziałów powiatowych, że petycyje ich nie zostały przez Wysoki Sejm załatwione.

Petycyja Rady gminnej m. Magierowa przeciw utworzeniu sądu obwodowego w Żółkwi lub Sokalu, a za utworzeniem takiego sądu w Rawie ruskiej.

Petycyja Rady gminnej m. Lubycezy o utworzenie sądu obwodowego w Rawie ruskiej.

Petycyja Zwierzchności gminnej w Nowosiólkach o utworzenie c. k. starostwa w Busku.

Petycyja Zwierzchności gminy miast. Założenie o utworzenie c. k. starostwa w Załóżcach.

Petycyje te jako niezalatwione przez Wysoki Sejm przesłaliśmy c. k. Prezydium Namiestnictwa do dalszego zarządzenia.

Sprawa ustanowienia Trybunału pierwszej instancji między Wisłą a Sanem.

Uchwałą z 7. lutego 1896 l. 1443 Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, aby co do wyboru najwłaściwszej miejscowości na siedzibę sądu obwodowego dla północno-wschodniej części kraju pomiędzy Wisłą a Sanem, uzupełnił badania w kierunku wskazanym w sprawozdaniu komisji prawniczej do l. 1373/74 a w szczególności aby zażądał nzupełnienia opinii c. k. Sądu obwodowego w Tarnowie i opinii c. k. Namiestnictwa oraz odpowiednie wnioski na następnej sesyi przedłożył.

Poleceniu temu Wydział krajowy uczynił zadość na dniu 21. lutego 1896 i odniósł się w powyższej sprawie do Prezydium Namiestnictwa, do Prezydium wyższego Sądu krajowego w Krakowie i Sądu obwodowego w Tarnowie.

W odpowiedzi na to wezwanie zawiadomiło nas Prezydium sądu obwod. w Tarnowie odezwą z 7. marca 1896 l. 1045, że wnioszek tegoż sądu z 25. lutego 1893 l. 692 względem utworzenia nowego trybunału I. instancji pomiędzy Wisłą a Sanem z siedzibą w Mielcu uczynionym był bez liczenia się z utworzeniem takiego trybunału w Bochni, któreby przyłączenie powiatów sądowych w Brzesku, Radłowie i Wójniczu do tarnowskiego sądu obwodowego unieemożliwiło i że na wypadek utworzenia trybunału w Bochni, również i zdaniem Prezydium sądu obw. w Tarnowie, tylko Tarnobrzeg na siedzibę nowego trybunału między Wisłą a Sanem się kwalifikuje; a to tak ze względu na swe geograficzne położenie względem innych do okręgu tego trybunału włączyc się mających powiatów, jak ze względu na to, że połączonym jest koleją z zachodnią granicą proponowanego swego okręgu (Mielec)! — Kolej ta sięga również we wschodnim kierunku tego okręgu do Rozwadowa, z chwilą zaś oczekiwanego połączenia koleją Rozwadowa z Przeworskiem, — dosięgnie również wschodniej granicy tego okręgu i wtedy opozycya dalszych powiatów sądowych w Nisku i Ulanowie przeciw przyłączeniu ich do Tarnobrzegu straci na znaczeniu, żadna zaś inna miejscowość wziętych w rachubę 6 powiatów sądowych na siedzibę spólnego trybunału I. instancji dla tychże w równej mierze się nie nadaje, wobec czego i niewątpliwej konieczności podzielenia obecnego okręgu sądu obwodowego w Rzeszowie w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości egoistyczne zarzuty, przez reprezentacye Kolbuszowy, Mieleca i Niska przeciw Tarnobrzegowi podnoszone a względnie żądania tychże utrzymania status quo na wzgląd nie zasługują.

Prezydium wyższego sądu krajowego w Krakowie odezwą z 14. kwietnia 1896 l. 2480 odpowiedziało, że w sprawie utworzenia sądu kolegiального w okolicy między Wisłą a Sanem żadne dotąd nie zaszły okoliczności, któreby mogły wpłynąć na zmianę opinii wypowiedzianej w piśmie z 7. marca 1893 l. 3460 i 16. stycznia 1894 l. 92, która to opinia również za Tarnobrzegiem się oświadczyła.

Ze strony Prezydium c. k. Namiestnictwa żądana opinia mimo kilkakrotnych naszych przypomnień, nie została dotychczas nadesłaną i dlatego sprawa ta ostatecznie nie mogła być załatwioną.

Sprawa utworzenia Trybunału I. inst. w Żółkwi lub Sokalu i petycye gmin i Wydziałów powiatowych w Żółkwi i w Sokalu w powyższej sprawie.

Uchwałą z 27. stycznia 1896 l. 284 Wysoki Sejm oznajmił, iż uznając utworzenie trybunału I. instancji w stosownej miejscowości dawnego obwodu żółkiewskiego za koniecznie potrzebne odstępuje petycye Wydziałów powiatowych oraz Rad miejskich w Żółkwi i Sokalu Wydziałowi krajowemu do zbadania.

Wydział krajowy na swem posiedzeniu z 6. marca 1896 z uwagi, że na konferencyi delegatów c. k. Namiestnictwa, c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu, Wydziału krajowego i wyższego Sądu krajowego odbytej na dniu 28. lutego 1896 uchwalono jednogłośnie oświadczyć się za kreowaniem nowego c. k. sądu obwodowego w Żółkwi i że taki wniosek c. k. Ministerstwu sprawiedliwości już przedłożono, postanowił nie przedsiębrać dalszego badania tej sprawy przez wys. Sejm w powyższej uchwale poleconego, lecz ograniczyć się tylko na przyjęciu powyższej uchwały delegatów centralnych władz krajowych do wiadomości i na zdaniu o tem sprawy Wys. Sejmowi w niniejszem zprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego.

Sprawa utworzenia Trybunału I. inst. w Czortkowie, oraz petycje gmin miasta Buczacza i Zaleszczyk o utworzenie c. k. sądów obwodowych w Buczaczu i Zaleszczykach.

Z powodu wniesionych petycji gmin miasta Buczacza i Zaleszczyk o utworzenie sądu obwodowego w Buczaczu i Zaleszczykach, Wysoki Sejm uchwałami z 8. lutego 1896 Ls. 1273 i 1464 polecił Wydziałowi krajowemu wszechstronne zbadanie tych petycji, zasiągnięcia opinii władz rządowych i autonomicznych i przedłożenie sprawozdania wraz z wnioskiem na najbliższej sesji sejmowej. Wydział krajowy rozporządzeniami z 18. lutego 1896 Ls. 11.655 i 11058/96 odniósł się w tej sprawie do Wydziałów powiatowych w Buczaczu, Czortkowie, Borszczowie, Husiatynie, Trembowli i Zaleszczykach, jako tych, które tą sprawą są bezpośrednio interesowane. Ze wszystkich tych Wydziałów powiatowych nadeszły sprawozdania a wynik jest taki, że za utworzeniem sądu obwodowego w Buczaczu oświadczyły się tylko Rada powiatowa w Buczaczu i miasteczka tegoż powiatu, Monasterzyska i Złoty Potok, — za Zaleszczykami Rada powiatowa z Wydziałem powiatowym w Zaleszczykach, z miasteczkami powiatu zaleszczyckiego t. j. Zaleszczyki i Tłuste, natomiast Reprezentacye powiatowe w Borszczowie wraz z Radami gminnymi w Borszczowie i Mielnicy dalej Reprezentacye powiatowe w Husiatynie z Radami gminnymi w Husiatynie i Kopeczycach, dalej Reprezentacya powiatowa w Czortkowie z Radą gminną w Czortkowie, wreszcie Rada powiatowa w Trembowli wraz z Radą gminną w Budzanowie oświadczyły się przeciw utworzeniu sądu obwodowego w Buczaczu lub Zaleszczykach a natomiast żądają przydzielenia proponowanych okręgów sądowych do sądu obwodowego w Czortkowie.

Za Czortkowem nie było w ostatniej sesji sejmowej wniesionej żadnej petycji i z tego powodu co do utworzenia sądu obwodowego w Czortkowie Wys. Sejm żadnego Wydziałowi krajowemu nie dawał polecenia. Jakkolwiek od r. 1873 począwszy, Wys. Sejm upominając się o inne sądy obwodowe, niejednokrotnie oświadczał się za utworzeniem sądu obwodowego w Czortkowie a to uchwałami z 15. grudnia 1873, 4. maja 1875, 5. października 1878, 24. lipca 1880, 6. października 1882, 15. października 1884 wreszcie z 9. maja 1893.

Delegaci krajowych władz centralnych na konferencji z 28. lutego 1896 odbytej w wyższym sądzie krajowym we Lwowie, oświadczyli się za utworzeniem sądu obwodowego w Czortkowie i odnośny wniosek c. k. Ministerstwu sprawiedliwości przedłożono. Wreszcie wyższy Sąd krajowy we Lwowie w wyczerpującym swem sprawozdaniu do Ministerstwa sprawiedliwości z 28. marca 1896 l. 2596, którego odpis (Lw. 47190/96) znajduje się w naszych aktach, oświadczył się za kreowaniem sądu obwodowego tylko w Czortkowie, a to ze względu na terotyryalne jego położenie oraz ze względu, że rozchodzi mu się tylko o rozdzielenie dzisiejszego okręgu sądu obwodowego w Tarnopolu, który jest największym sądem obwodowym w Galicyi wschodniej. Tem samym oświadczył się wyższy c. k. Sąd krajowy we Lwowie przeciw utworzeniu sądu obwodowego w Buczaczu lub Zaleszczykach, które to zdanie i Wydział krajowy w zupełności podziela i o tem zdaje sprawę wys. Sejmowi.

Petycja gminy miasta Jaworowa o utworzenie c. k. sądu powiatowego w Jaworowie.

Petycję tę przekazał Wys. Sejm uchwałą z 8. lutego 1896 l. 1450 Wydziałowi krajowemu z poleceniem wszechstronnego zbadania stanu rzeczy, zasiągnięcia opinii władz rządowych i autonomicznych i przedłożenia wniosku na najbliższej sesji.

W wykonaniu tej uchwały Wydział krajowy rozporządzeniem z 18. lutego 1896 Lw. 4054 zarządził dochodzenie przez Wydziały powiatowe w Jaworowie, Cieszanowie, Rawie i Mościskach z powodu, że do przyszłego sądu obwodowego w Jaworowie proponowane były sądy powiatowe Jaworów, Krakowiec i Wielkie Oczy z powiatu Jaworowskiego, Cieszanów i Lubaczów

z powiatu Cieszanowskiego, Niemirów z powiatu Rawskiego i Sądowa Wisznia z powiatu Mościskiego.

Na wezwanie powyższe odpowiedziały Reprezentacye powiatowe w Mościskach, Rawie i Cieszanowie, a tylko od Wydziału powiatowego w Jaworowie mimo kilkakrotnych przypomnień i pism, dotychczas żadnego nie otrzymaliśmy sprawozdania.

Wynik zaś dochodzeń w 3 powiatach t. j. w Mościskim, Rawskim i Cieszanowskim jest taki, że Rada powiatowa w Mościskach na posiedzeniu z 10. marca 1896 uchwaliła nie popierać petycyi gminy miasta Jaworowa i objawiła zdanie, że w obecnych warunkach wcale nie zachodzi potrzeba kreowania nowego sądu obwodowego z siedzibą w Jaworowie, oraz, że w interesie znacznej części ludności swego powiatu sprzeciwia się stanowczo przydzieleniu c. k. Sądu powiatowego w Sądowej Wiszni do obrębu utworzyć się mającego nowego Sądu obwodowego w Jaworowie, czemu sprzeciwiała się również Rada gmiuna miasta Sądowej Wiszni na posiedzeniu z 26. marca 1896.

Wydział powiatowy w Rawie sprawozdaniem z 11. maja 1896 l. 292 oznajmił, iż najmocniej się sprzeciwia petycyi gminy Jaworowa, ponieważ Wydział powiatowy petycyonował już trzy razy do c. k. wyższego Sądu krajowego o utworzenie Trybunału I. instancyi w Rawie, a gmina Rawa poczyniła już pewne kroki zamierzające do urzeczywistnienia tego projektu i już sam wzgląd lokalny przemawia za Rawą a nie za Jaworowem.

Wydział powiatowy w Cieszanowie zaś sprawozdaniem z 2. października 1896 l. 1459 zawiadomił nas, że tak Rady gminne w Lubaczowie i Cieszanowie, jakoteż Rada powiatowa na posiedzeniu z 9. października 1896 oświadczyły się nieprzychylnie w sprawie petycyi gminy miasta Jaworowa, a to przez wzgląd na stosunki miejscowe, ekonomiczne i społeczne.

Ponieważ nie otrzymaliśmy jeszcze wyniku dochodzeń z powiatu Jaworowskiego, przeto niniejsza sprawa do merytorycznego załatwienia nie jest jeszcze dojrzałą.

Petycyja gminy miasta Myślenice i Rady powiatowej tamże o utworzenie sądu obwodowego w Myślenicach i Wydziału pow. w Nowym Targu o utworzenie sądu kolegijskiego w Nowym Targu.

Uchwałą z 30. stycznia 1896 Wys. Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu te petycyje do zbadania i postawienia wniosku na najbliższej sesyi sejmowej.

Zarządziliśmy dochodzenie na dniu 11. lutego 1896 Lw. 7899 przez Wydziały powiatowe w Myślenicach, Wieliczce, Nowym Targu i Limanowie, a to z przyczyny, że w skład nowego sądu obwodowego proponowane zostały sądy powiatowe z tych 4 powiatów politycznych, t. j. sąd powiatowy w Myślenicach, Jordanowie, Makowie, Dobczycach, Nowym Targu, Mszanie dolnej i Czarnym Dunajcu.

Niezależnie od powyższych petycyi o ustanowieniu Sądu kolegijskiego w Myślenicach, wniósł Wydział powiatowy w Nowym Targu pod dniem 1. maja 1896 podanie do Wydziału krajowego o utworzenie sądu kolegijskiego w Nowym Targu z prośbą o poparcie tej sprawy w Wys. Sejmie i u c. k. Rządu. W skład tego sądu obwodowego miałyby wchodzić 3 dotychczasowe sądy istniejące w powiecie Nowotargkim t. j. w Nowym Targu, Czarnym Dunajcu i Krościenku, — dalej jako 4. utworzyć się mający sąd w Poroninie, a nadto sąd powiatowy w Jordanowie i Mszanie z okręgów Sądów obwodowych w Wadowicach i Nowym Sączu.

W powyższych sprawach Wydział powiatowy w Limanowej zawiadomił nas, iż Rada powiatowa na posiedzeniu z 15. czerwca 1896 oświadczyła się za pozostawieniem gmin i obszarów dworskich, należących do okręgu sądu powiatowego w Mszanie dolnej przy c. k. Sądzie obwodowym w Nowym Sączu na wypadek utworzenia w Myślenicach sądu obwodowego, a to z powodu, że okolica w Mszanie dolnej ma z Nowym Sączem

bardzo dobre kolejowe połączenie a żadnego z Myślenicami. Wydział powiatowy w Wieliczce oznajmił w sprawozdaniu z 21. lipca 1896 l. 3689, że połączenie c. k. sądu powiatowego w Dobczycach do ewentualnego c. k. sądu obwodowego w Myślenicach, nie leży w interesie mieszkańców Dobezye i okolicy, a to z powodu utraconego połączenia z Krakowem.

Ponieważ powiat Nowotargski z powodu wniesionego wyżej podania o utworzenie sądu obwodowego w Nowym Targu, temsamem nie chce należeć do okręgu sądowego w Myślenicach, przeto za utworzeniem sądu obwodowego w Myślenicach, pozostał tylko Wydział i Rada powiatowa w Myślenicach wraz z gminami tego powiatu.

Natomiast wyższy Sąd krajowy w Krakowie, do którego Wydział krajowy zwrócił się w tej sprawie o objawienie swego zdania nad obu petycjami, odezwą z 9. czerwca 1896 l. 8725 zawiadomił Wydział krajowy, że już w sprawozdaniach swych z dnia 22. lutego 1896 l. 9501 i 1206 wystosowanych do c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z powodu przygotowań do zaprowadzenia nowej procedury cywilnej na zasadzie dochodzeń wówczas przedsięwziętych, wyraził swoją opinię przeciw utworzeniu sądu kolegiального w Myślenicach a natomiast za utworzeniem takiego sądu w Nowym Targu z powiatów sądowych Czarny Dunajec, Krościenko, Mszana dolna, Nowy Targ i Jordanów. Zarazem oznajmił tenże wyższy Sąd krajowy, że przy tej opinii także obecnie pozostaje i nie znajduje potrzeby do zarządzania dalszych dochodzeń. Odezwą zaś z 29. lipca 1896 l. 11330 ndzielił nam w odpisie sprawozdanie swoje z 22. lutego 1896 l. 9501 i l. 1206 do c. k. Ministerstwa sprawiedliwości, w którym podane są zarazem motywa za utworzeniem Sądu kolegiального w Nowym Targu a nie w Myślenicach. — Motywa są te, że Myślenice za blisko leżą Krakowa a proponowane dla Myślenic okręgi sądów powiatowych w Nowym Targu i Czarnym Dunajcu za daleko są położone od Myślenic, ażeby do nich mogły być przydzielone, i że wogólności potrzeba utworzenia sądu obwodowego w Nowym Targu jest dostatecznie uprawiedliwiona położeniem górskim i dalekimi odległościami poszczególnych miejscowości. Za Nowym Targiem zresztą oświadczył się już Wys. Sejm w uchwale z 15. grudnia 1873 r.

Gdy zatem c. k. wyższy Sąd kraj. w Krakowie przedłożył już akta w sprawie założenia c. k. Sądn obw. w Nowym Targu Ministerstwu sprawiedliwości, przeto Wydział krajowy nie miał już nic więcej do zarządzania ze swej strony w powyższej sprawie.

Petycja Rady gminnej w Rawie o utworzenie c. k. sądu obwodowego w Rawie.

Petycja nie została przez Wys. Sejm załatwioną, o czym zawiadomiliśmy rozporządzeniem z 3. marca 1896 l. 14091 interesowaną gminę przez Wydział pow. w Rawie ruskiej, a wobec oświadczenia się delegatów centralnych władz krajowych za kreowaniem nowego c. k. Sądn obwodowego w Żółkwi, sprawa ta stała się bezprzedmiotową.

Uchwała Wys. Sejmu z 20. stycznia 1896, którą oświadczył się za utworzeniem nowego sądu powiat. bądź w Łącku, bądź w Kamienicy i uchwała Wys. Sejmu z 8. lutego 1896, którą odstąpił c. k. Rządowi protest gminy Łącko i kilku okolicznych gmin przeciw utworzeniu sądu powiatowego w Kamienicy.

Na obie powyższe uchwały nie nastąpiła dotychczas rezolucja ze strony c. k. Rządu, a tylko na żądanie Prezydium wyższego Sądu krajowego w Krakowie przesłaliśmy odezwą z 12. lutego 1896 LW. 10075 akta dochodzenia tej sprawy dotyczące.

Uchwała Wys. Sejmu z 20. stycznia 1896, którą oświadczył się za wydzieleniem gminy Czyżowice z okręgu sądowego w Sądowej Wiszni, a za przydzieleniem do okręgu sądowego w Mościskach.

Również i w tej sprawie decyzja c. k. Rządu dotychczas nie nastąpiła, tylko odezwą z 15. maja 1896 LW. 30421 prześleliśmy na żądanie akta c. k. wyższemu Sądowi krajowemu we Lwowie.

Uchwały Sejmu z poprzednich lat.

Petycja gminy Radomyśla i innych gmin o utworzenie sądu powiatowego w Radomyślu.

Uchwałą z 9. lutego 1895 Ls. 1090 Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu petycję gminy miasteczka Radomyśla nad Sanem i gmin okolicznych o utworzenie w obrębie c. k. starostwa w Tarnobrzegu nowego sądu powiatowego z siedzibą w Radomyślu, lub przynajmniej o przeniesienie siedziby dzisiejszego sądu z Rozwadowa do Radomyśla.

W wykonaniu tej uchwały zarządziliśmy pod dniem 12. marca 1895 LW. 12178 dochodzenie przez Wydział powiatowy w Tarnobrzegu, który w sprawozdaniu swem z 30. października 1895 l. 2338 oznajmił, że utworzenie nowego sądu powiatowego w Radomyślu nad Sanem w powiecie tarnobrzeskim jest nie tylko potrzebnem, ale także ze wszech miar wskazanem, albowiem gminy do tego sądu przydzielić się mające, a dotychczas do sądu powiatowego w Rozwadowie należące, oddzielone są od Rozwadowa, siedziby dotychczasowego sądu, rzeką Sanem, co utrudnia komunikację, zwłaszcza, że na rzece San przeprawa jedynie zapomocą promów się odbywa, które bardzo często nie funkcjonują.

Na poparcie tego twierdzenia Wydział powiatowy przedłożył uchwały 14 Rad gminnych, z tych 9 gmin wraz z obszarami dworskimi oświadczyło się za Radomyślem, t. j. te gminy, które leżą po prawej stronie Sanu, zaś 5 gmin, które leżą po lewej stronie Sanu, oświadczyło się za Rozwadowem. Rada powiatowa na posiedzeniu z 30. października 1895 oświadczyła się za utworzeniem sądu w Radomyślu obok istniejącego w Rozwadowie. Zebrany materiał wraz z sprawozdaniem Wydziału powiatowego udzieliliśmy wyższemu Sądowi krajowemu w Krakowie, który odezwą z 29. lipca 1896 l. 11634 zawiadomił Wydział krajowy, że w sprawozdaniu swem do c. k. Ministerstwa wyraził swoją opinię przeciw utworzeniu nowego sądu powiatowego w Radomyślu, a to z powodu nasuwających się trudności pod względem katastralnego i politycznego podziału gmin w skład proponowanego sądu wchodzić mających, które na razie nie łatwo dałyby się usunąć.

Aktów zaś udzielonych wyższemu Sądowi z powodu przedłożenia ich Ministerstwu nie zwrócono Wydziałowi krajowemu, z tego powodu nie mogliśmy zarządzić dalszego dochodzenia w tej sprawie.

Petycja gmin Podciemne, Kuhajów, Zagórze i Wołków o wyłączenie ich z okręgu sądu powiatowego w Winnikach, a przydzielenie do okręgu sądu powiatowego m. d. we Lwowie.

W sprawie tej przedkładamy osobne sprawozdanie (LW. 59370/96) stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z 12. stycznia 1895.

Utworzenie nowych c. k. sądów powiat. w Ottynii i Podwołoczyskach.

Rozporządzeniem c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z 21. listopada 1894 l. 24099 utworzono na podstawie §. 2. ustawy z 11. czerwca 1868 Nr. 59 Dz. p. p. w okręgu c. k. sądu obwodowego w Tarnopolu nowy sąd powiatowy z siedzibą urzędową w Podwołoczyskach, oraz w okręgu c. k. sądu obwodowego w Stanisławowie nowy sąd powiatowy z siedzibą urzędową

w Ottynii. O ustanowienie tych sądów Wysoki Sejm wzywał c. k. Rząd rezolucją z 9. maja 1893.

Oba te sądy atoli dotychczas nie rozpoczęły jeszcze swojej działalności urzędowej.

Utworzenie nowych c. k. starostw w Podgórzu i Strzyżowie.

Odezwą z 20. listopada 1896 l. 11044 zawiadomiło c. k. Prezydum Namiestnictwa Wydział krajowy, że Jego Ces. i Kr. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 28. września 1895 zezwolić na utworzenie dwóch nowych starostw, a to w Podgórzu dla należących obecnie do politycznego powiatu w Wieliczce okręgów sądowych Podgórze i Skawina i w Strzyżowie, dla należącego obecnie do politycznego powiatu w Rzeszowie okręgu sądowego Strzyżów, oraz dla należącego do politycznego powiatu w Jaśle okręgu sądowego Frysztak.

Nowo utworzone starostwa powiatowe w Podgórzu i Strzyżowie rozpoczęły wedle zawiadomienia tegoż Prezydum z 21. sierpnia 1896 l. 8500 swe urzędowanie z dniem 15. września 1896.

Ze strony Wydziału krajowego zawiadomiliśmy rozporządzeniem do L.W. 10323/96 dotyczące Wydziału powiatowe o utworzeniu nowych starostw w Podgórzu i Strzyżowie z tem oznajmieniem, że dotychczasowe okręgi Rad powiatowych w Wieliczce, Rzeszowie i Jaśle nie ulegną żadnym zmianom.

Utworzenie nowych c. k. urzędów podatkowych.

Na mocy Najwyższych postanowień z dnia 26. lipca i 5. września 1896 zostały utworzone nowe urzędy podatkowe, a zarazem i sądowe urzędy depozytowe w Delatynie, Skawinie, Niepołomicach, Budzanowie, Nowem siole, Miłowce i Żabiu, o czem zawiadomieni zostaliśmy obwieszczeniem Prezydum c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu. Nowe te urzędy podatkowe rozpoczęły swoją czynność z dniem 1. grudnia 1895.

Żandarmerya.

Uchwała z 20. stycznia 1896 w sprawie rozszerzenia gmachu żandarmeryi we Lwowie.

Odezwą z 3. września 1896 l. 9039. zawiadomiło nas c. k. Prezydum Namiestnictwa, że Jego ces. i król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z 13. sierpnia 1896 zatwierdzić uchwałę Sejmu krajowego z 20. stycznia 1896, którą wys. Sejm odstępując od udzielonego Wydziałowi krajowemu uchwałami z 23. października 1889 i 19 marca 1892 upoważnienia do zaciągnięcia pożyczki w kwocie 19.000 zł. upoważnił go do zaciągnięcia w banku krajowym pożyczki hipotecznej w wysokości 100.000 zł., na budowę domu do zakwaterowania c. k. żandarmeryi we Lwowie.

Uchwałą powyższą z 20. stycznia wysoki Sejm upoważnił zarazem Wydział krajowy do przeprowadzenia budowy skrzydła wedle przedłożonych szkiców.

W wykonaniu tej uchwały Wydział krajowy zarządził przede wszystkim wypracowanie szczegółowych planów i kosztorysów a następnie po przedłożeniu takowych przystąpił do wykonania budowy. — Na podstawie wypracowanych warunków budowy rozpisaliśmy w granicach ułożonego kosztorysu oferty na poszczególne działy robót. Przedewszystkiem zabezpieczone zostały roboty osobno murarskie, kamieniarskie, ciesielskie i blacharskie a następnie roboty stolarskie, ślusarskie i lakiernicze. Budowę rozpoczęto w pierwszych dniach lipca br., a budynek przed zimą stanie pod dachem.

Co do zaciągnięcia pożyczki w Banku krajowym, to Wydział krajowy uzyskał na podstawie uchwały wys. Sejmu promesę od Banku krajowego a po otrzymaniu wiadomości o udzieleniu tej uchwały Najwyższej Sankeyi zarządziliśmy zrealizowanie jej pożyczki w Banku krajowym.

Magistratowi lwowskiemu wypłaciliśmy 14.000 zł., za zakupiony od niego grunt z realności pod Nk. 71 $\frac{1}{4}$, funduszu św. Łazarza własnej, potrzebny pod budowę skrzydła, a odnośny kontrakt został już przez obie strony podpisany.

Sprawy bieżące żandarmerji.

Z dniem 1. maja 1896 został stan żandarmerji w Galicyi na mocy reskryptu c. k. Ministerstwa obrony krajowej z 7 kwietnia 1896 Nr. 8572 zmniejszonym o 3 oficerów t. j. po jednym oficerze przy oddziałowych komendach w Nowym-Sączu, Samborze i Buczacu.

Z powodu tego nastąpiła odpowiednia redukcya mieszkań oficerskich w Samborze oraz Buczacu a to przez odnajęcie zbędnych mieszkań partyom prywatnym.

Wedle tabeli dyslokacyjnej z 1. lipca 1896 wynosi stan żandarmerji w Galicyi 5 oficerów sztabowych — 35 względnie po potrąceniu 3 — 32 oficerów niższych stopni, 2583 żandarmów i 481 posterunków. — W porównaniu z rokiem przeszłym ilość posterunków wzrosła z 470 na 481 posterunków, co mimo tego nie wpłynęło na pomnożenie ilości żandarmów, — gdyż do nowo utworzonych posterunków przydzielono żandarmów z innych posterunków, które zostały zmniejszone.

Z dniem 1. stycznia 1896 r. podniesiony został przez Wydział krajowy na żądanie komendy żandarmerji wyznaczony z funduszu krajowego ryczałt na utrzymanie i uzupełnienie sprzętów i pościeli dla oficerów c. k. żandarmerji w Galicyi, mianowicie postanowieniem swem z 29. listopada 1895 przyznał Wydział krajowy ten ryczałt w tej wysokości, w jakiej przyznane są w innych krajach koronnych, mianowicie w wysokości $\frac{2}{3}$ (dwóch trzecich) części tej dotacyi, którą fundusz krajowy utrzymuje [z powodu nowej ustawy żandarmskiej z 23. grudnia 1894] ze Skarbu Państwa t. j.

dla oficerów sztabowych rocznie po	64 złr.
dla rotmistrzów po	48 „
dla poruczników po	43 „
dla wachmistrzów rachunkowych i woźnych po	13 „

Fundusz propinacyjny.

Zmiany w Dyrekcji gal. funduszu propinacyjnego.

Z powodu rezygnacji JE. hr. Stanisława Badeniego, marszałka krajowego z godności członka c. k. Dyrekcji galicyjskiego funduszu propinacyjnego z ramienia Wydziału krajowego — Wydział krajowy w zastosowaniu §. 4 ustawy z 22. kwietnia 1889 alinea druga powołał na dniu 8. lutego 1895 LW. 71.982 na to miejsce na peryod sześcioletni dr. Zdzisława Marchwickiego, zaś na zastępcę w miejsce p. Marchwickiego p. Stanisława Brykczyńskiego posta na Sejm krajowy.

Odmówienie zastępowania funduszu propinacyjnego miast przez c. k. Prokuratorję skarbu.

C. k. Prokuratorja skarbu we Lwowie w myśli §. 22. ustawy z 30 grudnia 1875 i reskryptu c. k. Ministerstwa skarbu z 8 lipca 1869 Nr. 21455 zastępywała dotychczas zawsze Wydział krajowy względnie fundusz propinacyjny specjalny miast w wypadkach, w których rozchodziło się o ściąganie w drodze sądowej zaległości tego funduszu a to na podstawie wydawanego w każdym specjalnym wypadku c. k. Prokuratorji skarbu przez Wydział krajowy pełnomocnictwa.

Odezwą atoli z 19. czerwca 1895 l. 26546 c. k. Prokuratorja skarbu odmówiła dalszego zastępstwa Wydziału krajowego względnie funduszu propinacyjnego miast na tej podstawie, że wedle art. II ustępu ustawy z 22 kwietnia 1889 N. 30 D. u. k. zarząd i zastępstwo tego rodzaju funduszy propinacyjnych należy do Wydziału krajowego.

Odezwaniami z 3. listopada i 17. grudnia 1895 LW. 76217 i 80657 staraliśmy się przekonać c. k. Prokuratorę skarbu, że na zasadzie art. II. ustęp 2 ustawy z 22. kwietnia 1889 Nr. 30 D. u. k. nie może się nsuwać od zastępstwa spraw propinacyjnych miast, ponieważ ustęp ten mówi jedynie o zarządzie funduszów propinacyjnych miast, nie zaś o ich zastępstwie i wykazaliśmy, że c. k. Prokuratora skarbu jest obowiązana na mocy §. 2. ustęp 3. rozporządzenia c. k. Ministerstwa skarbu z 16. Intego 1851 Nr. 34 D. pp. zastępywać wszelkie fundusze zostające pod bezpośrednią administracją władz rządowych lub utrzymujące dotacje ze Skarbu państwa, a fundusze propinacyjne miast należą właśnie, do funduszów dotowanych ze Skarbu państwa, jak tego dowodem §. 42 ustęp 2 ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 nr. 30 D. u. k. i §. 27 ustawy z dnia 20. czerwca 1888 Nr. 95. D. u. p.

Mimo tego nzasadnienia c. k. Prokuratora skarbu oznajmiła, że zaległości funduszu propinacyjnego miast nie są zaległościami funduszu krajowego, a kwota 1,000.000 zł., ustawą z 20 czerwca 1888 Nr. 95. D. p. p. ustauowiona, nie może być uważaną za dotację państwową w ścislem tego słowa znaczeniu, z tego powodu ściąganie należności funduszu propinacyjnego, miast nie należy do jej ustawodawczego zakresu działania.

Z powodu tego zapatrywania. Wydział krajowy pod dniem 10 stycznia 1896 LW. 49 392 odniósł się w tej sprawie z przedstawieniem do c. k. Ministerstwa skarbu z kąd dotychczas nie otrzymał jeszcze odpowiedzi.

Inne sprawy funduszu propinacyjnego miast.

W roku 1895 wynosiły w funduszu propinacyjnym miast wedle zamknięcia rachunków:

Dochody	206.540 zł. 5 ct.
Wydatki	2.359 „ 89 „

Kapitał propinacyjny wszystkich miast uprawnionych ulokowany w papierach publicznych.

wynosił	1,730.191 zł. 82 ct.
w gotówce	6.784 „ 82 ¹ / ₂ „

Z powodu wzrastających zaległości z tytułu opłat propinacyjnych od szynkarzy, odniósł się Wydział krajowy (LW. 7867/96) do c. k. Namiestnictwa celem wezwania Starostw o ich energiczniejsze ściąganie.

Petycja Kółka rolniczego w Choczni w sprawie koncesyi na wyszynk wina u Antoniego Sikory.

Uchwałą z 8 lutego 1896 r. Wysoki Sejm odstąpił tę petycę c. k. Rządowi do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Odezwą z 25. kwietnia 1896 L. 2384/pr. Prezydium c. k. Namiestnictwa zawiadomiło Wydział krajowy, że c. k. Namiestnictwo decyzją z 22. kwietnia 1896 l. 29520 nie uwzględniło rekursu zarządu Kółka rolniczego w Choczni i zatwierdziło rezolucyę c. k. Starostwa w Wadowicach z dnia 8 grudnia 1895 l. 25792, którą odmówiono temuż zarządowi udzielenie koncesyi na wyszynk wina mający się prowadzić przez zastępcę Antoniego Sikorę w domu pod Nr. 324 w Choczni jako nzasadnioną w postanowieniach §. 18 i 23 ustawy przem., ponieważ potrzeba miejscowa tego nie wymaga, lokal na wyszynk przeznaczony do tego celu jest nieodpowiedni a wyznaczony na zastępcę Antoni Sikora nie daje dostatecznej gwarancyi, że będzie ściśle przestrzegać obowiązujących przepisów policyjno-sanitarnych.

Sprawy szupasowe.

W roku 1896 dokończono likwidację kosztów szupasowych za rok 1893 i przeprowadzono takąż likwidację za rok 1894 czego wynikiem było wykazanie do zwrotu funduszowi krajowemu od gmin i funduszków innych krajów:

część w łącznej kwocie	11.386 zł. 92 ct
z ogólnej sumy kosztów szupasowsnia w kw.	39.156 „ 72 „

Taka sama likwidacja za rok 1895 jest w toku.

Zabezpieczono w drodze licytacyjnej dostawę odzieży szupasowej na lato 1897—1899 w Krakowie, Przemyślu i Lwowie.

Odstąpioną przez Wys. Sejm uchwałą z 6. lutego 1897 l. s. 1166 petycję gminy Muszyna (LW. 12671|96), o subwencje na cele szupaśnictwa, załatwiono udzieleniem tejże gminie jednorazowego zasiłku w kwocie 50 zł., z powodu nadzwyczajnego wydatku wynikającego z ustawy szupasowej.

Sprawy odnoszące się do statutu krajowego i ordynacyi wyborczej.

Uchwalone przez wysoki Sejm na posiedzeniu z 8. lutego 1896 ustawy, a to ustawa zmieniająca §. 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861 r. i ustawa zmieniająca §. 3 sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 pomnażające ilość posłów ze Lwowa z 4 na 6, a z Krakowa z 3 na 4 uzyskała pod dniem 23. maja 1896. Najwyższą Saukęę.

Powyższą uchwałą z 8. lutego 1896 powziął zarazem wys. Sejm następującą uchwałę: „petycje miast Bochni, Buczacza, Złoczowa, Wieliczki i Wadowic o pomnożenie liczby posłów z miast, tudzież petycję rektora szkoły politechnicznej we Lwowie o przyznanie rektorowi tej szkoły głosu wirylnego w Sejmie, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na następnej sesji sejmowej.“ Uchwałą z 8. lutego 1896 przekazał nadto wys. Sejm Wydziałowi krajowemu niezatwierdzone przez siebie petycje gminy miasta Podgórze, Sanoka i Jasła o przyznanie im prawa wyboru osobnego posła do Sejmu kraj.; wreszcie petycję Towarzystwa politechnicznego we Lwowie o przyznanie głosu wirylnego rektorowi politechniki we Lwowie.

Jakkolwiek w sprawie pomnożenia liczby posłów z miast znajduje się dostateczny materiał w aktach i sprawozdaniach Wydziału krajowego, jakie w tej kwestyi niejednokrotnie wys. Sejmowi przedkładał a w szczególności w sprawozdaniu z 18 listopada 1891 LW. 50.508/91 to jednak mając na względzie powołaną na wstępie uchwałę Wysokiego Sejmu, zajął się Wydział krajowy obecnie ponownie zbadaniem, czy i którym miastom należałoby przyznać prawo wyboru osobnego posła na Sejm krajowy, uwzględniając obecne stosunki co do opłacanych podatków, ludności, inteligencji i ilości wyborców w miastach i w pozostałym okręgu wyborczym.

Rezultat tych badań, znajduje się w aktach Wydziału krajowego.

Gdy jednak wys. Sejm dopiero na ostatniej swej sesji dokonał częściowej zmiany statutu krajowego i sejmowej ordynacyi wyborczej, a Wydział krajowy nie sądził, by zamiarem wysokiego Sejmu było już na najbliższej sessyi ponownie przystępować do dalszej częściowej zmiany statutu krajowego, niemniej

z uwagi, iż sprawa zmiany statutu krajowego i sejmowej ordynacji wyborczej będzie zapewne w niedalekiej przyszłości przedmiotem obrad wysokiego Sejmu z powodu uchwalonej reformy wyborczej w Radzie Państwa, Wydział krajowy większością głosów uchwalił na teraz nie przedkładać Wysokiemu Sejmowi wniosków na powiększenie liczby posłów z miast a tem samem i na przyznanie głosu wirylnego rektorowi politechniki lwowskiej.

Sprawa granicy kraju przy Morskiem Oku.

W sprawie granicy kraju przy Morskiem Oku uzyskał Wydział krajowy za pośrednictwem c. i k. generalnego konsulatu austriackiego w Warszawie z aktów warszawskiego archiwum głównego a w szczególności z aktów Czerskich „Inscriptiones Lib. II. perpetuitatis fol. 225, uwierzytelniony odpis dokumentu z r. 1602, wykazujący, że w r. 1602 sporne terytoryum około Morskiego Oka należało do Galicyi.

Wydział krajowy przesłał ten dokument c. k. Prezydium Namiestnictwa celem przedłożenia go JE. Panu prezydentowi ministrów w ślad tutejszego memoriału z 30. marca 1894 l. 17001 a zarazem upraszał o wyjednanie w Ministerstwie, ażeby delegat kraju miał udział w obradach poprzedzających wydanie wyroku sądu polubownego, a już poprzednio upominał się, aby delegat kraju był dopnszczony do komisji mieszanej, gdyby taka komisya miała się zebrać na spornem terytoryum.

Na wystosowane w tej sprawie pisma Wydziału krajowego z 22. lutego i 24 lipca 1896 LW. 9693 i 47575 nie otrzymaliśmy dotychczas rządowej odpowiedzi.

Sprawy dotyczące ludności izraelickiej, indemnizacyi i służebnictw.

W sprawach tych departament VI. w ubiegłym peryodzie czasu, niniejszem sprawozdaniem objętem, nie miał nic do załatwienia.

Sprawy wojskowe.

Pospolite ruszenie.

Rezultat starań w r. 1896. o uwolnienie funkcyjaryuszów autonomicznych od służby w pospolitem ruszeniu na wypadek mobilizacyi, przedstawia się następująco:

Proponowano		Z tej liczby uzyskało uwolnienie		Nie zostało uwolnionych wcale
C. k. komendzie obrony krajowej	w ilości	po koniec marca 1897	do 15 dnia mobilizacyjnego	
we Lwowie . . .	109	95	—	14
w Krakowie . . .	101	62	37	2
w Przemyślu . . .	44	15	28	1
Ogółem . . .	254	172	65	17

Galicyjski fundusz inwalidów wojskowych.

Z funduszu tego pobiera obecnie wsparcia dożywotnie 58 inwalidów wojskowych z r. 1866. z których 2 pobierają te wsparcia w kwocie 20 zł. rocznie reszta zaś w kwocie 25 zł.

Ogółem wynoszą wsparcia te roczną kwotę 1440 zł.

Fundacya ku wsparciu ocalałych w wojnie z r. 1866 żołnierzy, przynależnych do dawnego powiatu Niżankowickiego.

Z fundacyi tej pobierają obecnie trzej inwalidzi wsparcia dożywotnie w rocznych kwotach po 36 zł. czyli razem 108 zł.

Fundacya jubileuszowa im. Najjaśniejszego Pana dla utrzymania kształcejących się w zakładach wojskowych (w akademiach wojskowych).

Na rok szkolny 1896/7 opróżnionych zostało w fundacyi tej pięć miejsc bezpłatnych. Na skutek rozpisane go konkursu zgłosiło się na powyższe miejsca 15 kandydatów, a z tych obdarzeni zostali na mocy Najwyższego postanowienia Jego Ces. król. Apostolskiej mości z dnia 29 czerwca 1896. i w myśl propozycji Wydziału krajowego:

Egon Busek, Stanisław Wagner, Władysław Niemczewski, Franciszek Źródłowski i Adam Łahaciński.

Ponieważ jednak z wymienionych kandydatów Wagner i Niemczewski wstępnego egzaminu nie złożyli, zatem w miejsce ich powołano do akademii wojskowej Karola Boldeskula i Gustawa Waydowicza, na ten wypadek przeznaczonych.

Galicyjskie miejsca funduszowe w ek. wojskowych zakładach wychowawczych i naukowych.

Miejsce tych bezpłatnych wakowało na rok 1896/7 sześć.

Skutkiem rozpisane go konkursu zgłosiło się o te miejsca 46 kandydatów, a z tych przyjęci zostali w myśl propozycji Wydziału krajowego i na mocy Najwyższego postanowienia Jego Ces. król. Apostolskiej Mości z dnia 29 czerwca 1896.: Karol Dierżykraj Morawski, Emil Krukowicz Przedrzymirski, Roman Leliwa Źurowski, Artur Mogiła Stankiewicz, Franciszek Kościuszka Ożegalski i Stanisław Bogucki.

Nadto skutkiem dalszego opróżnienia się miejsce powołano na takowe wybranych na ten cel: Aleksandra Rożankowskiego, Otmara Schmidta i Erwina Kosowskiego.

Sprawy tyczące się ustawodawstwa cywilnego i karnego.

a) Uchwałą z dnia 1. Lutego 1896: w ustępie IV. i V: wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd: aby zastanowił się bliżej nad reformą postępowania sądowego w sprawach nie spornych, mianowicie zaś postępowania spadkowego, a w związku z tem nad reformą notaryatu i wniósł dotyczące projekta nstaw, oraz by wniósł w Radzie Państwa nowelę do ustawy karnej zaostrzającą i rozszerzającą przepisy przeciw lichwie. O decyzjach Rządu co do powyższej uchwały Wysokiego Sejmu nie otrzymał dotąd Wydział krajowy żadnej wiadomości.

b) Również nie nadeszła dotąd ze strony c. k. Rządu odpowiedź na uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 31. Stycznia 1896. o wydanie nstawy znoszącej opłatę za doręczanie pism sądowych i o umieszczenie w przyszłej ustawie karnej takich postanowień, któreby tamowały nadmierne nieuzasadnione a częstokroć swawolne wnoszenie skarg o obrazę czci.

Podwody.

c) Z powodu powtarzających się ciągle w kraju ntyskiwań na nieprawidłowe stosowanie przepisów obowiązujących obecnie o dostarczaniu podwód odniósł się Wydział krajowy załączoną w odpisie odezwą z dnia 28. Marca 1893. Nr. 16067 do c. k. Namiestnictwa z prośbą ażeby — zanim sprawa ta w drodze ustawodawczej uregulowaną zostanie zechciało w kierunkach

Alegat 1.

w tejsze odezwie wskazanych przypomnieć dotyczącym władzom wykonywanie rzeczonych przepisów i polecieć ścisłe przestrzeganie takowych.

Alegat 2.

C. k. Namiestnictwo czyniąc zadość temu żądaniu Wydziału krajowego wydało pod dniem 19. Czerwca 1896. L. 30909 do c. k. Starostw załączony w odpisie okólnik, /, który Wydział krajowy w odpowiedniej liczbie egzemplarzy zakomunikował pod dniem 7. Lipca b. r. do Nr. 42671 Wydziałom powiatowym z poleceniem doręczenia takowego każdej gminie w powiecie.

Co do ustępu powołanej odezwy Wydziału krajowego odnoszącego się do c. k. żandarmeryi nadmienilo c. k. Namiestnictwo, że nie mając wiadomości o konkretnych wypadkach zmuszania przez żandarmeryę dostarczycieli podwód do dalszej jazdy poza wyznaczoną stacyę, nie widziało się spowodowanem do wydania specjalnych w tej mierze zarządzeń.

Sprawy dotyczące podatków i należności prawnych.

a) Wydział krajowy nie otrzymał dotąd wiadomości o decyzji c. k. Rządu nad uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 4. lutego 1896. wzywającą c. k. Rząd, ażeby nie brał w rachubę podwyższenia podatku od spirytusu.

b) Również niewiadomo dotąd Wydziałowi krajowemu, czy i jaką decyzją powziął c. k. Rząd wskutek wezwania go uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 27. stycznia 1896., ażeby wziąć pod ścisłą rozagę, czyli i pod jakimi warunkami dałyby się wprowadzić ulgi przy poborze podatku konsumcyjnego przy obrocie mięsnym dla stron nie trudniących się przemysłem tej kategorii, w tych wypadkach, w których mięso pochodzi z bydlat dorzniętych wskutek nieszczęśliwego wypadku.

c) Wniesione do Wysokiego Sejmu w ubiegłej scsyi a niezalatwione petyce gmin: Reniów, Chałupki dusowskie, Sokolniki i Załucze o opust w podatkach gruntowych względnie o zaliczenie gruntów do niższych klas podatkowych, przesał Wydział krajowy podaniem 6. marca 1896. do LW. 14.071 c. k. krajowej Dyrekeyi skarbu we Lwowie z prośbą o możliwe uwzględnienie.

Alegat 3.

Odpowiedź w tym względzie otrzymaną dołączamy w odpisie /, z nadmienieniem, że o takowej zawiadomiliśmy równocześnie petentów za pośrednictwem odnośnych Wydziałów powiatowych.

d) Na skutek zawiadomienia c. k. Komisji krajowej otworzonej na podstawie ustawy z dnia 1. stycznia 1895, Dz. pr. p. Nr. 3. dla przeprowadzenia rewizyi katastru podatku gruntowego o rozpoczęciu przez nią swej czynności, wydał Wydział krajowy do wszystkich Wydziałów powiatowych załączony w odpisie /, okólnik z dnia 31. lipca 1896. LW. 48.699.

Alegat 4.

e) W zalatwieniu uchwały Wysokiego Sejmu z d. 27. stycznia 1896. którą odstąpioną została c. k. Rządowi do zbadania i możliwego uwzględnienia petycyi Zwierzehności gminnej w Czerwonej Woli o zastanowienie egzekucyi prowadzonej przeciw włościanom za podatki rządowe już rzekomo zapłacone, oznajmiło Wydziałowi krajowemu c. k. Prezydym Namiestnictwa odezwą z dnia 25. Września 1896 L. 9.969., że zarządono obrachunek indywidualny, który wykazał u kontrjebentów tej gminy zaległość podatkową po koniec r. 1886 w kwocie 3.639 zł. 15 ct. w. a. Na wniosek c. k. krajowej Dyrekeyi skarbu z dnia 20. lutego 1896 l. 127.750, zezwoliło Wyokie c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z dnia 29. kwietnia 1896 do l. 9.935, aby z zaległości podatkowych wypośrodkowanych przy indywidualnym obrachunku część po koniec roku 1886 w łącznej kwocie 1.703 zł. 92¹/₂ ct. w której się mieszczą także zdefraudowane pieniądze

podatkowe, z tytułu niemożebności ściągnięcia odpisano; natomiast co do pozostałej reszty zaległości podatkowych za lata 1887 i 1888 w kwocie 2.184 zł. 41 ct. poleciło, aby dalsze kroki egzekucyjne celem ściągnięcia ich na razie wstrzymać, a tymczasem zbadać, czy te zaległości przy pojedynczych kontrybucjach nie uległy już przedawnieniu prawa ściągania. Wskutek powyższego reskryptu Wysokie c. k. Ministerstwo skarbu wydało c. k. krajowej Dyrekcji skarbu odpowiednie zarządzenia w celu odpisania zaległości podatkowych, w kwocie 1703 zł. 92¹/₂ ct. i zbadania, czy pozostałych zaległości ze względu na przedawnienie prawa ściągania, nie należałoby odpisać, a zarazem uchyliło nałożone orzeczeniem Starostwa z dnia 17. października 1894 l. 30.083, na byłych kolektantów podatkowych zwroty a mianowicie zwrot Semena Bożańskiego w kwocie 1.255 zł. 34 ct. i zwrot Stefana Bochny w kwocie 226 zł. 43 ct. wyjąwszy zwrotu kosztów komisyjnych nałożonych na tychże do niepodzielnej ręki w kwocie 191 zł. 34 ct.

f) Gdy w jednym z dzienników lwowskich pojawiła się korespondencya donosząca o rażących nadużyciach egzekutorów podatkowych przy ściąganiu podatków w gminie Mikołajowie powiatu Brodzkiego, odniósł się Wydział krajowy po zbadaniu stanu rzeczy na miejscu za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Brodach, odezwą z dnia 24. marca 1896 LW. 18.962 do c. k. Prezydium kraj. Dyrekcji skarbu z prośbą o wdrożenie ze swej strony dochodzeń w powyższej sprawie, w razie udowodnienia winy o pociągnięcie nadużywających władzę egzekutorów do surowej odpowiedzialności, wreszcie o zarządzenie, ażeby podobne nadużycia podkopujące wprost byt materyalny ludu wiejskiego i oddziaływające nań nader demoralizująco, w przyszłości nie działy się.

Pismem z dnia 30. marca 1896 l. 1.048 oznajmiło Wydziałowi krajowemu c. k. Prezydium krajowej Dyrekcji skarbu, że w sprawie powyższej zarządziło przedłożenie aktów przedmiotowych, a zarazem wdrożyło pociągnięcie winnych do odpowiedzialności. Zarazem poruszenie tej sprawy ze strony Wydziału krajowego przyjęło c. k. Prezydium krajowej Dyrekcji skarbu do wiadomości z całą wdzięcznością i zapewniło Wydział krajowy, że sprawie tej poświęci należyta uwagę, a winnych do przykładowej odpowiedzialności pociągnie.

g) Uchwałą z dnia 1. lutego 1896. wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd:

1) „ażeby w jak najkrótszym czasie przedłożył do konstytucyjnego traktowania projekt ustawy o należytościach prawnych;

2) ażeby przy ułożeniu tej nowej ustawy uwzględnił zasadę, że spadki po ascendentach i descendentach, których czysta wartość 500 zł. nieprzenosi mają być wolne w zupełności od opłaty skarbowej;

3) ażeby w razie niemożności przedłożenia w najkrótszym czasie projektu obejmującego całość nowej ustawy o należytościach prawnych, przedłożyć co rychlej do konstytucyjnego traktowania nowelę zmieniającą ustawę z dnia 31. Marca 1890. Dz. n. p. Nr. 53. w kierunku wyżej wskazanym; wreszcie

4) aby przy opracowaniu powyższych projektów ustaw, przyznał dalsze ulgi w należytościach od przeniesienia własności realności włościańskich i małomiejskich i to nie tylko z okazji nabycia na wypadek śmierci, lecz także i przy czynnościach prawnych między żyjącymi“.

O decyzji c. k. Rządu nad powyższą uchwałą Wysokiego Sejmu nieotrzymał Wydział krajowy dotąd żadnej wiadomości.

h) W załatwieniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 23. stycznia 1896. wzywającej c. k. Rząd do polecenia c. k. urzędowi wymiarowemu, ażeby stosowały się ściśle do przepisu §. 56. ustawy z dnia 23. maja 1883 Nr. 83. Dz. pr. p., w przewidzianych paragrafem tym wypadkach zawsze tylko pojedynczą należytość

prawną (przenośną) przypisywały i ściągaly, aby wpłacaną należycie w dokładnej utrzymywały ewidencji tak, iżby po złożeniu odpisu dokumentu prawnego, co do tego samego przedmiotu ponowny wymiar nie miał już miejsca, wreszcie, aby przypis podwyższonej należycie według §. 80. ces. pat. z dnia 9. lutego 1850. Nr. 50. Dz. ust. p. wtedy tylko miał miejsce, jeżeli zamiar ukrócenia Wysokiego skarbu przez zatajenie interesu jest udowodnionym; otrzymał Wydział krajowy odezwę c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 20. września 1896 l. 9.840, której odpis pod /dołącza.

Alegat 5. Odpis eshib.
L.W. 59771/96

i) O uchwale sejmowej z dnia 15. stycznia 1896., mocą której Wysoki Sejm uznał petycję Wydziału powiatowego w Tlumaczu o wyjednanie zmiany przepisu §. 11. reskr. min. skarbu z 3. maja 1850. l. 181 Dz. p. p. za załatwioną rozporządzeniem Prezydium c. k. krajowej Dyrekcji skarbu z 20. kwiet. 1895. l. 1.419, zawiadomił Wydział krajowy pod dniem 11. Lutego 1896. do LW. 4.691., tenże Wydział powiatowy jakoteż równocześnie wszystkim Wydziałom powiatowym podał do wiadomości powołane rozporządzenie krajowej Dyrekcji skarbu, zalecając zakomunikowanie takowego i Zwierzchnościom gminnym.

j) Co się tyczy dalej wymiaru należycie prawnych od dekretów nominacyjnych urzędników i służ krajowych, dokonywanego bezpośrednio przez Wydział krajowy, to:

1) w II. półroczu 1895. wymierzono 1.054 zł. 19 ct. zaś

2) w I. półroczu 1896, wymierzono 2.040 zł. 38 ct. Z kwot tych pokrył fundusz krajowy na mocy odnośnych uchwał Wysokiego Sejmu tytułem połowy tych należycie; ad 1) kwotę 381 zł. 78 ct. ad 2) kwotę 873 zł. 75 ct.

k) Nakoniec zaznacza Wydział krajowy, co następuje:

Z powodu przejścia prawa propinacyi z dniem 1. stycznia 1890. na własność kraju względnie krajowego funduszu propinacyjnego nadpłacił Wydział krajowy w zastępstwie fundacyi stypend. śp. Samuela Głowińskiego z tytułu należycie ekwiwalentowej wymierzonej na IV. dziesięciolecie od prawa propinacyi w Winnikach za rok 1890. kwotę 530 zł. 46 ct. Wydział krajowy zażądał w r. 1892., po myśli §. 77. ustawy z dnia 9. lutego 1850. Dz. ust. p. Nr. 50. od c. k. Władz skarbowych zwrotu nadpłaconej wyżej kwoty. Gdy jednak Władze skarbowe w toku instancyi temu żądaniu odmówiły, wniósł Wydział krajowy w r. 1895. zażalenie do c. k. Trybunału administracyjnego, które też uwieńczone zostały pomyślnym skutkiem i rzeczona fundacya odzyskała tytułem kapitału kwotę 530 zł. 46 ct. tytułem zaś odsetek odszkodowania kwotę 170 zł. 14 ct. czyli razem 700 zł. 60 ct. w. a.

Również uzyskał Wydział krajowy w drodze rekursu powzięcie przez c. k. krajową Dyrekcję skarbu zasady, że dekrety nominacyjne służ krajowych przez Wydział krajowy wydawane podlegają należycie wedle poz. tar. 40 d, ustawy z 13. grudnia 1862. Dz. ust. p. Nr. 89. nie zaś jak tego władza skarbową dotąd żądała, ustępowi a. tejsze pozycyi taryfy. Skutkiem tego orzeczenia wymiar należycie od pomienionych dekretów obliczać się będzie na przyszłość wedle skali II., a nie jak dotąd, wedle skali III. zatem w znacznie mniejszych kwotach.

Zakłady pracy przymusowej i poprawczej.

Odnosnie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 9. lutego 1895 i ostatniego sprawozdania tutejszego z czynności, Wydział krajowy ma zaszczyt oznajmić, że wedle odezwyc c. k. Namiestnictwa z dnia 25. lutego 1890 l. 13132 „JE. pan minister

„spraw wewnętrznych przyjął z zadowoleniem do wiadomości projekt urządzenia w kraju Osady poprawczej dla nieletnich chłopów; nie może jednak na razie oznaczyć wysokości subwencji państwowej na częściowe pokrycie kosztów urządzenia, nieodmawiając w zasadzie z uwagi na postanowienie §. 2 ustawy z 24. maja 1885 Dz. p. p. Nr. 90 przyznania subwencji, a to z powodu, że przedłożone plany budowy zawierają tak liczne braki, tak, iż ich przyrobienie okazuje się konieczne, a obliczenie potrzebnych kosztów budowy nieda się, choćby tylko w przybliżeniu „uskutecznić“.

Otrzymawszy powyższą rezolucję zarządził Wydział krajowy w myśl udzielonych równocześnie reskryptem c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z 1. lutego L. 24696 wskazówek — stosowne przerobienie rzeczonych planów i kosztorysu, i po uskutecznieniu tej czynności przedłożył sprawę ponownie c. k. Ministerstwu do ostatecznego oświadczenia się w myśl uchwały Wysockiego Sejmu z 9. lutego 1895,

W końcu oznajmiło c. k. Namiestnictwo w powołanej wyżej odezwie swej, że projekt statutu regulaminu domowego dla osady poprawczej, o której mowa, wzięty będzie pod rozprawę przez c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych dopiero po ponownem przedłożeniu sprawy. Zarazem poleciło c. k. Ministerstwo c. k. Namiestnictwu przedłożyć sobie tabelaryczne zestawienie wszystkich w ostatnich trzech latach (1893, 1894 i 1895) przez galicyjskie sądy ukaranych wedle ustawy z 24. maja 1885 Dz. p. p. Nr. 89 i za przekroczenia §§. 237, 269—272 ustawy karnej męzkich młodzieńców w wieku od 10—18 roku życia. W tej mierze c. k. Namiestnictwo odniosło się do c. k. wyższych Sądów krajowych we Lwowie i Krakowie o udzielenie tych wykazów.

Zapomogi i subwencye.

Z rubr. XVII. funduszu krajowego dla pogorzalców:

O prześciu do porządku dziennego uchwałą Wysockiego Sejmu z dnia 6. Lutego 1896 nad petycją Seńka Nebesnego z Pleaszowic o zapomogę, zawiadomił Wydział krajowy petenta pismem z 28. lutego b. r. LW. 13131.

Również zawiadomił Wydział krajowy w pismach swoich z dnia 3. marca 1896 L. 14087, 14257 i 14258 Mafteja Kozaka z Romanowa, Jakóba Bilińskiego z Sielca, Ignacego Wasilkowskiego i Ignacego Barwińskiego z Tustogłówn, że Wysoki Sejm nie załatwił petycyj ich wniesionych o zapomogę.

Na skutek przekazanej uchwałą Wysockiego Sejmu z 28. stycznia 1896 Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycji Zwierzchności gminnej w Wiśniowczyku powiat Przemyślany udzielił Wydział krajowy dla pogorzalców tej gminy zapomogę w kwocie 100 zlr.

Zresztą na skutek wniesionych tu bezpośrednio prośb 19 gmin udzielił Wydział krajowy dla pogorzalców tychże wsparcia w łącznej kwocie 1945 zł.

z rubr. VI.

Uchwalone przez Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 5. lutego 1896 zasiłki, a mianowicie:

a) dla Zakładu staruszek i kalek w Krakowie na Blichu im. hr. Sołtykowej w kwocie 100 zlr.

b) dla Komitetu opiekującego się domem pracy dla sierót i staruszek w Krakowie w kwocie 500 zlr. (I. rata);

c) dla Towarzystwa Miłosierdzia pod godłem „Opatrzność“ we Lwowie w kwocie 1.200 zlr.;

d) dla Stowarzyszenia opieki nad uwolnionymi więźniami we Lwowie w kwocie 100 zł. asygnował Wydział krajowy rozporządzeniami swojemi z dnia 21. lutego i 14. marca 1896 do L. 11319, 11511, 15247 i 11503.

Krajowe opłaty konsumcyjne.

a) O uchwałach Wysokiego Sejmu z dnia 31. Stycznia i 1. Lutego 1896. mocą których przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego nad prośbami Lejzera Schiffa i Dawida Forgacza, tudzież Mojżesza Rebhuna, dzierżawców poboru kraj. opłat konsumcyjnych wniesionych o opust czynszu dzierżawnego, zawiadomił Wydział krajowy petentów pismami z dnia 11. Lutego 1896. do L. 8275 i 8640. zaś pismem z dnia 3. Marca 1896 L.W. 14093. zawiadomił Lejzora i Lejbę Strassbergów, że prośby ich o zwrot kaucyi utraconej z powodu niedotrzymania kontraktu o dzierżawę poboru kraj. opłat konsumcyjnych zawartego Wysoki Sejm nie załatwił.

b) Wiadomo Wysokiemu Sejmowi z ostatniego sprawozdania z czynności Wydziału krajowego, że dzierżawcy poboru krajowych opłat konsumcyjnych żalą się w licznych podaniach do Wydziału krajowego wnoszonych na braki i wątpliwości zachodzące w rozporządzeniu wykonawczem do ustawy o poborze kraj. opłat konsumcyjnych, z powodu których to niedokłaoności pobór rzeczonych opłat i wykonywanie kontroli pod tym względem doznają w praktyce licznych trudności, a dzierżawcy ci — żaląc się na brak poparcia tak w samej ustawie jak i ze strony władz ku temu powołanych (Starostw) — żądają opustu czynszów lub rozwiązania kontraktów i zalegają z powodu rzekomych strat z ratami czynszowemi.

Otóż dla zapobieżenia temu niepomyślnemu dla funduszu krajowego stanowi rzeczy — ułożył Wydział krajowy na podstawie studyów dokonanych w innych krajach naszej monarchii gdzie istnieje pobór krajowych opłat konsumcyjnych — projekt nowego rozporządzenia wykonawczego do ustawy o poborze rzeczonych opłat przyjmując do tego projektu przeważnie zasady zawarte w takimże rozporządzeniu w Karyntyi obowiązującym, które jest krótsze i zwięzłe, tem samem usuwa trudności i wątpliwości pod względem rozumienia przepisów, a nadto wzmacnia znaczenie i ułatwia kontrolę przy wykonywaniu poboru kraj. opłat konsumcyjnych.

Projekt powyższy przedłożył Wydział krajowy pod dniem 3. Marca 1896. do L.W. 73223/1895 c. k. Namiestnictwu z prośbą o przyjęcie takowego.

Dotychczas jednak nie otrzymał Wydział krajowy decyzji c. k. Namiestnictwa w niniejszej sprawie.

c) Co się tyczy dochodu z dzierżawy poboru z kraj. opłat konsumcyjnych to takowy w uwzględnieniu sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 10. Stycznia 1896. L.W. 2456. komisji budżetowej Wys. Sejmu przedłożonego — przyjęty w budżecie na rok 1896. w sumie 834.000 zlr. zmniejszył się dalej w ciągu roku 1896. po dziś dzień skutkiem zawarcia jednego nowego kontraktu, tudzież skutkiem opustów czynszów których Wydział krajowy po przeprowadzonym dochodzeniu zmuszony był dozwolić, o kwotę łączną 851 zlr.

Co się tyczy zaś dochodu wyżej oznaczonego a preliminowanego na rok 1897. w sumie także 834.000 zlr. to nie jest dziś rzeczą pewną, czyli dochód ten w tej kwocie w r. 1897. utrzyma się. Z końcem bowiem r. 1897. gasną kontrakty zawarte o dzierżawę poboru kraj. opłat konsumcyjnych w powiecie Buczackim (19 kontraktów) w powiecie Samborskim (1) i w powiecie Czortkowskim (1). Czyszn roczny na podstawie tych 21 kontraktów umówiony — wynosi obecnie sumę łączną 30.045 zł. 46 ct. Nie jest przeto rzeczą pewną, czy czynsz w tej samej kwocie da się uzyskać na r. 1897. okaże to wynik licytacyi, którą Wydział krajowy rozpisal.

Na koniec zaznaczamy, że zaległości w czynszach dzierżawnych wynoszą po dziś dzień:

za rok 1895. kwotę	4175 zł. 24 ct.
za rok 1896 po koniec	
3 kwartału kwotę	26.957 „ 33 „
Razem	<u>31.132 zł. 57 ct.</u>

Celem przymusowego ściągnięcia tych zaległości wdrożył Wydział krajowy przeciw debentom stosowne kroki sądowe popierając takowe w dalszych stopniach egzekucyi aż do zupełnego zaspokojenia pretensyj funduszu krajowego.

Emigracya włościańska.

Na posiedzeniu z dnia 3. Lutego 1896 powziął Wysok Sejm następujące uchwały:

A) „I. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby i nada czuwał nad ruchem emigracyjnym w kraju, zbierał wiadomości o jego rozmiarach i kierunkach, a o ile w tem dostrzeże wpływ ekonomicznie i społecznie szkodliwych czynników, aby w porozumieniu z c. k. Rządem starał się o jak najbardziej sprężyste ukrócenie działania tych czynników,

II. W szczególności wezwie Wydział krajowy Reprezentacye tych powiatów, gdzie wzmaga się ruch emigracyjny do Brazylii, ażeby wskazały środki, zastosowane do miejscowych potrzeb i okoliczności, które mogłyby ruchowi temu skutecznie przeciw działać“.

B) Wzywa się c. k. Rząd:

„1) aby w granicach ustaw obowiązujących rozciągnął najściślejszą kontrolę nad agentami emigracyjnymi, tudzież ażeby z całą surowością zachodzące nadużycia i wyzyskiwanie karał;

2) aby wniósł nowelę do ustawy karnej, podciągającą pod sankcyę karną nieuprawnione zajmowanie się pośredniczeniem w wychodźtwie, tudzież nakłanianie do wychodźstwa środkami kłamliwymi; i

3) aby w drodze właściwej postarał się o dodanie ces. i król. kouzulowi w Genui, tudzież poselstwu w Rio-Janeiro dla opieki nad wychodźcami z Galicyi funkcyonaryuszów, którzy mogliby z nimi porozumiewać się w języku rodzinnym.

Stosownie do powyższych uchwał Wysokiego Sejmu odniósł się Wydział krajowy pod niem 5. Czerwca 1896 do LW. 9816 do ek. Prezydium Namiestnictwa z prośbą o zawiadomienie, czy i jakie postanowienia powziął ek. Rząd na skutek przytoczonych wyżej ad B. rezolucyj Wysokiego Sejmu, oraz upraszał Wydział kraj. ek. Prezydium Namiestnictwa o udzielenie mu urzędowych wiadomości o obecnym ruchu emigracyjnym w naszym kraju, o losach emigrantów, tudzież o wyniku starań władz rządowych, zmierzających ku zapobieżeniu niesumiennej i wyzyskującej agitacyi, do bezmyślnego wychodźstwa lud nakłaniającej.

Równocześnie w wykonaniu powołanej wyżej ad II. uchwały Wysokiego Sejmu wezwał Wydział krajowy 27 Wydziałów powiatowych we wschodniej części kraju (Bóbrka, Brody, Buczac, Borszczów, Brzeżany, Czortków, Cieszanów, Husiatyn, Jarosław, Jaworów, Kamionka, Lwów-Podhajce, Przemysłany, Rawa, Rohatyn, Rudki, Skalat, Sokal, Stanisławów, Tarnopol, Trembowla, Złoczów, Żółkiew, Zbaraż, Zaleszczyki i Żydaczów), w których ruch emigracyjny do Brazylii wzmagał się, ażeby sprawą emigracyi w powiecie najgorliwiej zajęły się, wszechstronnie ją zbadały i wnioski swe mające na celu zapobieżenie ruchowi emigracyjnemu Wydziałowi krajowemu przedłożyły.

Wreszcie, ponieważ stosunki naszych emigrantów w Brazylii ani nam, ani c. k. Rządowi nie są dokładnie znane, wyde-

legował Wydział krajowy do Brazylii kosztem funduszu krajowego, pp. Dr. Józefa Siemiradzkiego, profesora c. k. Uniwersytetu lwowskiego i ks. Jana Wolańskiego. gr. kat. proboszcza z Ostrowczyka w pow. Trembowelskim z poleceniem, ażeby delegaci zbadali tamże na miejscu, wszczególności w Stanach brazylijskich. Parana, Rio Grande de Sul, Sta Catharina i S. Paulo, stosunki wychodźców galicyjskich a to: tak pod względem ekonomicznym jak i społecznym, zwiedzając w tym celu osady emigrantów, ilustrując stan ich przybycia do Brazylii, przekonując się o obecnem położeniu wychodźców materyalnem i moralnem, o widokach bytu ich w Brazylii na przyszłość i t. d. i ażeby ze swej misji zdali Wydziałowi krajowemu dokładnie sprawę, poczem stosownie do otrzymanych wiarogodnych informacji można będzie doradzić Wysokiemu Sejmowi a względnie c. k. Rządowi, jakie ma zająć stanowisko wobec ludności, chcącej emigrować.

Powyżsi nasi delegaci wyjechali do Brazylii w pierwszych dniach lipca b. r. a są oczekiwani z powrotem na początku roku 1897.

Powołane wyżej uchwały Wysokiego Sejmu w sprawie emigracyi powzięte, tudzież podjęte w następstwie tych uchwał, kroki ze strony c. k. Rządu i Wydziału krajowego, przyniosły dotąd następujące rezultaty:

1) Starania c. k. Rządu:

a) Odezwą z dnia 29. Maja 1896 L. 5062 oznajmiło c. k. Prezydum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu, że według reskryptu J. E. p. Ministra spraw wewnętrznych z dnia 9. Maja 1896 L. 2654 konsulatu w Genui przydzielony został urzędnik, władający językiem polskim i ruskim.

Co do rezolucyj Wysokiego Sejmu wymienionych powyżej pod poz. 1. i 2. zauważyło c. k. Prezydum Namiestnictwa, że p. Minister sprawiedliwości już z powodu analogicznych wniosków posła hr. Pinińskiego i towarzyszy oświadczył w Radzie Państwa, że jest gotów wnieść nowelę do ustawy karnej, któraby zawierała przepisy przeciw nakłanianiu do wychodźstwa i nieuprawnionemu wykonaniu agencji emigracyjnych i zarządzić dochodzenia względem wydania środków zaradczych przeciw marnotrawieniu nieruchomości przez wychodźców. Wreszcie dodało c. k. Prezydum Namiestnictwa, że władze polityczne w Galicyi z całą energią starają się o wykrycie i ukaranie pokątnych agentów emigracyjnych, i wypadki, w których to się powiodło, są liczne; zaś koncesyowanego agenta emigracyjnego niema dotychczas w Galicyi, są tylko subagenci zagranicznych firm żeglugi zamorskiej.

b) Odezwą z dnia 20. Września 1896 L. 9829, oznajmiło dalej c. k. Prezydum Namiestnictwa, że c. k. Ministerstwo spraw zagranicznych reskryptem z d. 22. Czerwca b. r. l. 33509 poleciło tak c. i k. Poselstwu jak c. i k. Konsulatowi w Rio de Janeiro, pp. prof. Dr. Siemiradzkiego i Ks. Wolańskiego przyjąć jak najuprzejmiej; popierać ich zadanie, ułatwiać zbieranie informacji, polecić ich władzom lokalnym a za pośrednictwem rządu centralnego władzom prowincjonalnym i wogóle dopomagać im radą i czynem, tudzież poleceniami do innych c. i k. misyj w Brazylii. Co do kwestyi przydzielenia jednej z misyj w Brazylii urzędnika władającego językiem polskim lub ruskim Ministerstwo spraw zagranicznych spodziewa się, że niebawem będzie mogło do Konsulatu w Rio przydzielić urzędnika władającego obu tymi językami.

c) Odezwą z dnia 5. Listopada 1896. L. 11.519 oznajmiło w dalszym ciągu c. k. Prezydum Namiestnictwa, że c. k. Ministerstwo spraw zagranicznych c. i k. Konsulatowi generalnemu w Rio de Janeiro przydzieliło władającego językiem polskim

tyt. wicekonsula sekretarza kancelaryjnego I. kl. Adama Grünberga, którego przeznaczono szczególnie do załatwiania spraw emigrantów galicyjskich tak w urzędzie jak na komisyaeh w tych miejscach okręgu konsularnego, gdzie emigracya galicyjska się koncentruje. Zaś wedle odezwy e. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 5. Listopada 1896. L. 11.329 do Konsulatu generalnego w Genui przydzielono e. i k. wicekonsula Starka, a utworzenie Konsulatu w Paranie jest w toku.

d) Zarazem odezwaniami z dnia 12. i 25. Czerwea b. r. LL. 6.135 i 6.351 zakomunikowało e. k. Prezydium Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu streszczenie raportów e. i k. Poselstwa w Petropolis i e. i k. Konsulatu w Rio de Janeiro, zawierających opis położenia wychodźców galicyjskich w Brazylii, w szczególności pomieszczonych w schroniskach na Ilha das Flores i w Pinheiro. Streszczenie to ujęte w formę listu poleciło e. k. Prezydium Namiestnictwa zamieścić w numerach 133, 134, 142, 262, 264 i 265 „Gazety Lwowskiej“ z r. b. ku przestrodze naszej ludności i w tym samym celu przesłało je e. k. Starostwom dla ogłoszenia w gminach wiejskich. Z powodu braków i nieprawidłowości wymienionych w raportach, Poselstwo i Konsulat czyniły przedstawienia u Rządu brazylijskiego. O wyniku tych przedstawień nie otrzymało wprawdzie e. k. Namiestnictwo urzędowej wiadomości; wiadomo mu jednak z telegramów dziennikarskich, że prezydent rzeczypospolitej brazylijskiej zwiedził schronisko na wyspie kwiatów i zarządził usunięcie najgorszych braków.

2) Dotychczasowy rezultat kroków poczynionych w sprawie emigracyi ze strony Wydziału krajowego.

1 Na skutek powołanej wyżej odezwy Wydziału krajowego z dnia 5. Czerwea b. r. L.W. 9.816 udzieliło mu e. k. Prezydium Namiestnictwa odzwą z dnia 5. Listopada 1896. L. 11.329 następujących wyjaśnień w sprawie emigracyi do Brazyli:

Wychodźtwa włościan naszych wzmagało się w r. b. aż do miesiąca Maja, od tego czasu zaczęło się zmniejszać, tak że dziś uważać je można jako już, a przynajmniej chwilowo nieistniejące. Najważniejszą przyczyną ustania wychodźtwa był bezwątpienia zakaz lądowania wychodźców galicyjskich, wydany przez rząd brazylijski, a w jego następstwie wydany w lecie b. r. przez rząd włoski, ale już po kilku dniach cofnięty, zakaz przewozu wychodźców z Galicyi jak niemniej zaprzestanie wydawania bezpłatnych kart przejazdnych ze strony towarzystwa żeglugi parowej. Równie wielki wpływ miały bezprzeecznie także opowiadania wychodźców, którzy powróciwszy z Brazylii nie mieli dość słów na oddanie swego nieszczęsnego położenia w tym kraju i służyli jako przykład odstrasający.

Przypuszczać także należy, że żywioły niespokojne i niezadowolone, które jak wiadomo stanowiły główny kontygent wychodźców wyczerpały się. Wyjeżdża wprawdzie od czasu do czasu po kilka rodzin do Ameryki północnej, Teksas lub Kanady, ale są to dotychczas objawy sporadyczne. Ogółem do Brazylii wyjechało rodzin 3.820, a osób 18.475 a to z 29 powiatów, z których jeden tylko leży w Galicyi zachodniej. Załączony % wykaz zawiera obraz ruchu emigracyjnego według powiatów i miesięcy.

Alegat 6. Odpis wykazu osób, które wyemigrowały do Brazylii

Alegat 7. Odpis wykazu osób ukaranych

Co do tłumienia oszukańczych i w ogóle nieuprawnionych agitacyj za emigracyę udzieliło e. k. Prezydium Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu załączony % w odpisie wykaz osób bądź przez władze polityczne, bądź przez władze sądowe pociągniętych do odpowiedzialności i nadmienilo, że o agitacyi agentów okręgowych z północnych niemieckich miast portowych, którzy w ciągu roku bieżącego rozwinęli skrzętniejszą czynność, niż agenci

włoscy, zdało w czasie właściwym sprawę c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych.

2) Co się tyczy okólnika Wydziału krajowego z dnia 5. Czerwca br. LW. 9816 wystosowanego do 27. Wydziałów powiatowych wyżej wymienionych, w sprawie wychodźstwa i obmyślenia środków ku zapobieżeniu takowego zmierzających, to utrzymane w tej mierze odpowiedzi streszczają się następująco:

W wielu powiatach jak: Bóbrka, Brzeżany, Jaworów, Kamionka, Lwów, Rohatyn, Rudki, Stanisławów, Sokal, Skala, Trembowla, Złoczów, ruch emigracyjny obecnie ustał, w innych powiatach sporadycznie tylko objawia się. Jako przyczynę ustania ruchu tego należy uważać przedewszystkiem lepsze urodzaje i złe wiadomości z Brazylii odstrasżające od wychodźstwa.

Jako główne powody emigracji ludu naszego do Brazylii przytaczają Wydziały powiatowe: w pierwszym rzędzie zły stan, ekonomiczny w kraju i nędza ludu skutkiem

a) upadku rolnictwa;
b) braku przemysłu i fabryk, tudzież łatwej komunikacji z istniejącymi ogniskami handlu i przemysłu, braku bliskich rynków na zbyt produktów,

c) braku dla włościan rychłego i taniego kredytu;

d) braku pracy i zarobku, szczególnie w porze zimowej; wreszcie

e) skutkiem klęsk elementarnych i nieurodzajów.

Niepomiernie przyczyniają się dalej do emigracji:

f) brak należytej oświaty u ludu, co powoduje jego nieporadność, ociężałość i lenistwo, wyzyskiwanie go przez żywioly nieuczciwe (lichwa, pijaństwo), tudzież nieufność ludu do inteligencji wskazującej mu środki zmierzające do polepszenia bytu jego;

g) agitacye niesumienne,

h) nadmierne rozdrobnienie własności mniejszej,

i) wygórowane podatki i przeciążanie innemi rozlicznymi opłatami,

j) urojona nadzieja łatwych a nadzwyczajnych zysków w Brazylii, wreszcie

k) przeludnienie.

Jako środki zaś, mające powyższemu złemu stanowi rzeczy zaradzić, wskazują Wydziały powiatowe oczywiście podniesienie kraju (ludności wiejskiej) pod względem oświaty, ekonomicznym i handlowym, zalecając:

1) W szkolnictwie ludowem przyjąć nauki praktyczne, ucząc rolnictwa, sadownictwa pszczelnictwa, przemysłu domowego;

2) starać się o podniesienie chowu bydła, świń, drobiu, mleczarstwa; pouczać włościan o tych gałęziach gospodarstwa, zakupywać buhaje dla gmin;

3) zmianą systemu gospodarowania;

4) ułatwianie ludności nabywania ziemi na własność, założenie w tym celu Towarzystwa ochrony ziemi;

5) wzbronienie rozdrabniania gruntów i wprowadzić komasację gruntów;

6) zachęcać gminy do przystępowania do Towarzystwa gospodarskiego, przy oddziałach tegoż Towarzystwa utworzyć składy nasion, nawozów i narzędzi rolniczych;

7) tworzyć i popierać Kółka rolnicze;

8) melioracye nieużytków pod kulturę w ogólności, wszczęgólności uregulowanie dla kultury nieruchomości majątków gminnych;

9. utworzenie funduszu na subwencye dla tych gmin, które zechcą same u siebie szutrowane drogi budować;

10) zakładanie kas pożyczkowych (Reiffeisena);

11) utworzyć w Banku krajowym mały kredyt dla włościan, tani i szybki;

- 12) popierać drobny przemysł domowy;
- 13) stworzyć łatwe i wygodne środki komunikacyjne;
- 14) dostarczać ludności zarobku przy robotach publicznych;
- 15) zaprowadzić przymusową asekurację od ognia;
- 16) sprawiedliwe klasowanie gruntów;
- 17) odpisanie zaległych podatków i ulżenie ciężarom podatkowym, zniżyć podatek gruntowy i opłaty spadkowe; uregulować inspektoraty podatkowe;
- 18) organizację pisarzy gminnych, wreszcie zalecają
- 19) przeciwdziałać agitacji emigracyjnej, o tyle, że należałoby ująć emigrację we właściwe ramy, nstanawiając agencję emigracyjną pod nadzorem i kontrolą Wydziału krajowego i ustanawiając agentów w Brazylii, czuwających sumiennie nad emigrantami.

Z zebranego jak wyżej materiału okazuje się, że ruch emigracyjny w kraju naszym sam z siebie zmniejszył się, a nawet we wielu powiatach obecnie w zupełności ustał a to z powodu, lepszych urodzajów, z przyczyny niepomysłnych wiadomości z Brazylii o położeniu emigrantów tamże, i skutkiem energicznego ścigania ze strony c. k. Władz rządowych pokątnych agentów, namawiających lud do lekkomyślnego wychodźstwa.

Co się tyczy dalszych wskazanych wyżej przez Rady powiatowe środków zaradczych do wstrzymania ruchu emigracyjnego, mianowicie podniesieniu oświaty u ludu i podniesienie kraju pod względem ekonomicznym, przemysłowym i handlowym, to w tym względzie tak Wydział krajowy jak i Wysoki Sejm dokładał i dokłada wszelkich w granicach zasobów finansowych kraju możliwych starań około podniesienia dobrobytu w kraju; czego dowodem niechaj będą następujące dane budżetów krajowych 5 działów administracji krajowej w ostatnich 20 latach:

Na rok	Preliminowano				
	Na cele wyszktał- cenia i oświaty	Na komu- nikacje	Na budowy wodne i melioracje	Na cele rolnictwa i górnictwa	Na popie- ranie re- kodziel i prze- mysłu
	z ł o t y e h				
1876	461.729	886.334	12.500	—	—
1880	510.891	827.003	13.500	—	—
1887	544.244	881.661	145.390	230.491	96.480
1890	1,006.313	793,184	204.770	236.652	109.726
1896	2,236.115	1,419.151	507.134	535.557	163.143

Dalszą zatem akcyę w oznaczonym kierunku pozostawić należy na razie działalności ekonomicznej Wydziałów powiatowych, wskazanej w §. 21 nstawy o reprezentacji powiatowej, co też Wydział krajowy po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z 17. stycznia 1896, okólnikiem swym z 17. marca i 10. kwietnia 1896 LW. 4626 i 11080, o których bliżej mowa w sprawozdaniu z czynności Departamentu I-go — Wydziałom Rad powiatowych przypomniał, kładąc w szczególności nacisk:

- 1) na opiekę nad interesami ludności rolniczej w obrębie powiatu;

- 2) na opiekę nad rozwojem przemysłu w powiecie;
- 3) na czuwanie nad stosunkami handlowymi powiatu;
- 4) na sprawy finansowe i kredytowe;
- 5) na komunikacje w powiecie;
- 6) zalecając wreszcie asekurację ogniową i ochronę od pożarów, tudzież propagandę ubezpieczeń na życie w masach ludności.

Podając powyżej do wiadomości Wysokiemu Sejmowi, i oczekując sprawozdania delegatów wysłanych do Brazylii celem zbadania położenia emigrantów naszych tamże, Wydział krajowy w myśl powołanej na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu — czuwać będzie nadal nad ruchem emigracyjnym w kraju i tej tak ważnej a do rozwiązania trudnej sprawy nie spuści z oka.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z dnia 28 marca 1896 l. 16.067
do c. k. Namiestnictwa.

Wiadomo Świątnemu c. k. Namiestnictwu z wielokrotnych uchwał Wysokiego Sejmu, domagających się u c. k. Rządu zmianę przepisów o podwodach, tudzież z zastosowanych w tym samym przedmiocie do Świątnego c. k. Namiestnictwa pism Wydziału krajowego, a w szczególności z pism de dno 29. grudnia 1896 LW. 74876, z dnia 14. listopada 1888 LW. 49000 i z dnia 19. grudnia 1890 LW. 53216, że przepisy o podwodach obecnie obowiązujące, były od lat dawnych powodem do licznych na nieutyskiwań.

Żalono się mianowicie w petycyach tak do Wydziału krajowego jak i do Wysokiego Sejmu wnoszonych a) że przepisy o podwodach pochodzące z najdawniejszych lat nie odpowiadają stosunkom obecnym b) że stopa wynagrodzenia temi przepisami za dostarczone podwody ustanowiona, jest zbyt niską i nieodpowiednią tutejszo krajowym stosunkom ekonomicznym c) że obowiązek dostarczania podwód in natura nałożony dotychczasowymi przepisami na właścicieli zaprzęgów jest dla nich często zbyt dotkliwym ciężarem, d) że wreszcie przepisy o podwodach nie są należycie przestrzegane i wykonywane, zdarza się bowiem n. p. często, że do dostarczania podwody bywa ten sam właściciel zaprzęgu z uszczerbkiem dla gospodarstwa swojego rolnego i wydawniejszego zarobku, kilka razy w roku pociągany.

Skargi powyższe dotąd nie ustają, dawały się bowiem w ostatnich czasach bądźto na wiecach ludowych, bądźto na zgromadzeniach wyborów poselskich i na innych t. p. zbraniach słyszeć głosy, że przepisy o podwodach nie są jednakowo stosowane, że obowiązek dostarczania podwód nie bywa równomiernie rozkładany, że w szczególności w wykonywaniu obowiązku tego, nie biorą udziału obszary dworskie względnie, do obowiązku tego nie bywają one przez dotyczące władzę pociągane.

Wprawdzie wiadomo Wydziałowi krajowemu z ostatniej odezwy Świątnego c. k. Namiestnictwa z dnia 9. lipca 1891 L. 45767, że sprawa ustawowego uregulowania podwód jest w toku; zanim jednakże Wysoki c. k. Rząd projekt odnośnej ustawy przedłoży do konstytucyjnego traktowania i ustawa ta wydana zostanie, sądzi Wydział krajowy, że wspomnianym wyżej żałobom dałoby się w części już teraz zapobiedz, gdyby obowiązujące obecnie przepisy o podwodach były ściśle a przy tem i względnie ile możności wykonywane. Mianowicie w kierunku tym chodziłoby o to:

1) Ażeby zasada wypowiedziana w rozporządzeniu ministeryalnem z 15. stycznia 1849 Dz. ust. p. Nr. 88, że każdy obywatel kraju posiadający bydło zaprzężne lub juczne ma dostawić takowe do wykonania służby publicznej, jako podwodę była stosowaną nie tylko do gmin ale i do obszarów dworskich; gdyż wedle §. 7. ustawy o obszarach dworskich takowe winne są wypełniać w swoim obrębie wszelkie obowiązki i powinności gminy.

2) Ażeby na zasadzie §. 82. ustawy gminnej podwody kolejno wymagane były, ażeby zatem zachowaną była zasada równomiernego rozkładu obowiązku dostarczenia podwody na wszystkich członków gminy względnie obszaru dworskiego.

3) Ażeby zwierzchności gminne i Przełożeni obszarów dworskich wzywając właścicieli zaprzęgów do dostarczenia podwody, postępowały przytem względnie t. j. ażeby o ile możności nie pociągały do wypełnienia rzeczzonego obowiązku takich właścicieli zaprzęgów, którzy li tylko w ten sposób utrzymują się z zarobku, lub też zaprzęgu potrzebują nieodzownie w danej porze do uprawy roli, zwózki siana, zboża, i t. p. czynności; w ostatecznym wypadku ażeby dozwalały po myśli dalszego postanowienia §. 82 ustawy dminnej powołanemu do dostarczenia podwody wykupić się od tego obowiązku z uzasadnionej przyczyny.

4) Ażeby Naczelnicy gmin względnie przełożeni obszarów dworskich, prowadzili należycie przepisane dla utrzymania porządku spisy właścicieli bydła zaprzężonego i jucznego oraz dzienniki dostarczanych podwód.

5) Ażeby wedle postanowienia powołanego wyżej reskryptu ministerjalnego z roku 1849, podwoły tylko do wykonywania służby publicznej, więc tylko dla tych, którzy się znajdują w służbie publicznej i rzeczywiście są w wykonaniu tej służby, były dostarczane; ażeby zatem władze ku temu powołane (c. k. Starostwa, Zwierzchności gminne) badały w każdym poszczególnym wypadku ściśle, czy podwoda się należy i ażeby nie asygnowały podwód prawnie nie należących się.

6) Ażeby podwoły nie bywały dalej użyte jak do następującej stacyi i w teźby były zmieniane i ażeby nie były obładowywane większym ciężarem jak przepisano w rozporządzeniu ministerjalnym z 31. grudnia 1875 Dz. ust. p. Nr. 4 ex 76, wreszcie

7) ażeby wojskowość i żandarmerya stosowały się do reskryptu c. k. Ministerstwa obrony krajowej z 18. marca 1873 l. 1257 polecającego im ściśle przestrzeganie postanowień prawnych przy używaniu podwód.

Gdy obszary dworskie wedle ustępu 1. wyżej powołanego zdaniem Wydziału krajowego obowiązane są do dostarczania podwód na równi z innymi członkami gminy a tego obowiązku w wielu miejscowościach wcale nie wypełniają, a nawet do jego wypełniania nie bywają wzywane szczególnie dla dostarczenia podwód dla urzędników i żandarmeryi i gdy dalej, często się zdarza, że wbrew obowiązującym przepisom używa się podwód na dalszą odległość jak tylko do następnej stacyi, przeto Wydział krajowy ma zaszczyt przedewszystkiem zapytać się Światne c. k. Namiestnictwo, czy obszary dworskie są obowiązane dostarczać podwód dla wojska, żandarmeryi i urzędników, kto w każdym specjalnym wypadku ma o tem rozstrzygać czy podwoły ma dostarczyć gmina czy obszar dworski i czy nie byłoby właściwem by w każdej miejscowości na każdy rok ułożoną została przez gminę i obszar dworski wspólnie, lista zaprzęgów w kolei alfabetycznej przez Starostwo zatwierdzone, a nakoniec jakie obowiązują przepisy tych właścicieli zaprzęgów w gminie i na obszarze dworskim, którzy posiadają większą ilość zaprzęgów. Również uważa Wydział krajowy za konieczne, wyjaśnienie pytania dlaczego zmusza się czasem dających podwoły osobliwie dla żandarmeryi do dalszej jazdy, jak tego obowiązujące przepisy wymagają.

Wydział krajowy wyraża nadzieję, że światne c. k. Namiestnictwo uzna zgodnie z zapatrywaniem Wydziału krajowego potrzebę przypomnienia swoim organom podwładnym, jako też i władzom wojskowym ażeby we wskazanym, wyżej kierunku, przestrzegały ściśle przepisów o podwołach i wyda w tej mierze stosowne rozporządzenie. Wreszcie uprasza uprzejmie Wydział krajowy światne c. k. Namiestnictwo o oznajmienie mu swojego postanowienia w niniejszej sprawie.

Lwów dnia 28. marca 1896.

Alegat 2. do sprawozdania z czynności Dep. VI. Wydziału krajowego.

O d p i s.

Okólnik c. k. Namiestnictwa do wszystkich PP. c. k. Starostów.

Pismem do c. k. Namiestnictwa wystosowanym poruszył Wydział krajowy niektóre kwestye, tyżące się wykonania obowiązujących przepisów o powinności dostarczania podwód na cele publiczne.

Kwestye te powstały po części wskutek wątpliwości co do sposobu zastosowania odnośnych przestarzałych przepisów wobec zaszytych odtąd zmian w ustroju administracyjnym gmin i wyłączonych z ich związku samoistnych obszarów dworskich, a po części także w skutek podniesionych zażaleń stron do tej pretaacyi obowiązanych, które to zażalenia skierowane są przeciw niejednolitemu traktowaniu spraw

podwodowych, a mianowicie przeciw nierównemu i niesprawiedliwemu rozkładowi tego ciężaru jakoteż przeciw przeciążeniu części stron obowiązanych wskutek zupełnego, prawnie nieuzasadnionego zwolnienia od tego obowiązku innych.

Jakkolwiek stauoweze unormowanie i uporządkowanie sprawy co do obowiązku dostarczania podwód tak dla wojska jakoteż na cele publiczne w ogóle jest w toku u wysokich c. k. władz centralnych i niebawem spodziewać się można uregulowania tej sprawy w drodze ustawodawczej, to ze względu na jej ważność i dla ochrony obowiązanych od możliwych pregrawacyi, na razie koniecznym jest najściślejsze przestrzeganie obowiązujących w tej mierze przepisów i czuwania powołanych do tego władz nad ściśłem wykonaniem tych przepisów przez organa niższe, a mianowicie przez władze miejscowe.

W tym celu przypomina się Panu c. k. staroście następujące prawidła, które i nadal służyć mają za podstawę przy rozpoznaniu i rozstrzyganiu kwestyi spornych co do obowiązku dostarczania podwód:

Obowiązek ten opiera się na Ces, patencie z dnia 25- listopada 1784 (zb. ust. Pillera strona 360), na dekrete kancl. nadw. z dnia 24. sierpnia 1817, (zbiór ustaw Ces. Franciszka z r. 1817. Nr. 121), dekrete gubernialnym z dnia 27 sierpnia 1820, l. 35.129, (zb. ust. prow. Nr. 104 ex 1820) i na rozporządzeniu ministeryalnym z dnia 11. lutego 1849, Dz. ust. p. Nr. 88.

Tem ostatniem rozporządzeniem wypowiedziano ogólną zasadę, że obowiązek dostarczania podwód na cele państwowe ciąży na każdym obywatelu państwa, posiadającym zwierzęta zaprzężne lub juczne, a w końcowym ustępie tego rozporządzenia zaznaczono, że przyznane posiadaczom dawniejszych gruntów dominikalnych uwolnienie od dostarczania podwód zostaje uchylone. Według tego rozporządzenia w związku z postanowieniami §. 7. ustawy o obszarach dworskich z 12. sierpnia 1866. nie ulega zatem żadnej wątpliwości, że każdy posiadacz zwierząt zaprzężnych lub jucznych, zamieszkałych bądź w gminie bądź to na obszarze dworskim obowiązany jest do dostarczania podwód na cele państwowe. A gdy wnoszone zażalenia przeważnie tyczą się niedopełniania obowiązku w mowie będącego przez osoby na obszarze dworskim zamieszkałe, przeto ściśle przestrzeganie powyższej zasady w przyszłości usunie jeden z głównych powodów zażaleń i utyskiwań.

Dalszym powodem zażaleń jest **nierównomierny rozkład ciężaru na obowiązanych**. I w tym kierunku daje ustawa gminna podstawę do stanowczego usunięcia nieprawidłowości, gdyż §. 82 ust. gm. postanawia, że posługi i roboty mają być wykonywane kolejno.

Celem przestrzegania tej zasady w praktyce byłoby do życzenia, aby tak naczelnik gminy jak przełożony obszaru dworskiego utrzymywali dokładny spis osób posiadających zaprzęgi względnie zwierzęta zaprzężne lub juczne, i uwidaczniali w nim zmiany zaszele w stanie bydła, co tem łatwiej przyjdzie im dopełnić, ileż już ustawa o asenterunku koni dla wojska z dnia 16. kwietnia 1873, i przepisy wykonawcze do tej ustawy z dnia 18. marca 1891, Dz. p. p, Nr. 35. wkładają na nich obowiązek utrzymywania takich spisów.

Na podstawie tych spisów winien naczelnik gminy w porozumieniu z przełożonym obszaru dworskiego ułożyć wspólną listę roczną, i na podstawie tej listy winien nastąpić układ między gminą a obszarem dworskim tak co do kolei dostarczać się mających podwód, jak i co do stosunku, z jakim pociągani być mają do pełnienia tego obowiązku ci właściciele zaprzęgów, którzy posiadają większą ilość tychże. Wreszcie winien być w każdej gminie łącznie z obszarem dworskim prowadzony dziennik dostarczonych podwód, w którym ma być uwidocznione: władza asygnująca podwodę i dzień asygnaty, nazwisko dostarczającego podwodę, nazwisko osoby względnie oddziału wojska, dla którego podwodę dostarczono, miejsce przeznaczenia i przestrzeń drogi odbyć się mającej, wreszcie kwota uiszczona za podwodę i nazwisko odbiorcy. Przytem zwraca się uwagę na postanowienie §. 87 ust. gmin, według którego w wypadku, jeśli obowiązany do dostarczenia podwoły, zaniedba wykonać ciężący na nim z kolei obowiązek, ma być potrzebna podwoda najęta na koszt ociągającego się i koszt ten od niego ściągnięty.

C. k. Starostwo jako władza powołana do czuwania nad prawidłowem wykonywaniem przepisów o dawaniu podwód na cele państwowe winno mieć zawsze pieczę i przekonywać się o należytem utrzymywaniu wskazanego porządku w Gminach i na obszarach dworskich swego powiatu; tam zaś, gdzie ten porządek nie jest utrzymywany, już przy zawiadomieniu o potrzebie dostarczenia podwód, w każdym poszczególnym wypadku, mieć ma na oku równomierny obowiązek gminy i obszaru dworskiego, ewentualnie przeciw zaniedbującym swój obowiązek służbowy naczelnikom

gmin i przelożonym obszarów dworskich postąpić według przepisów ustawy gminnej i ustawy o obszarach dworskich, a wnoszone zażalenia rozstrzygać w toku instancyi.

Według powołanego wyżej rozporządzenia ministeryalnego z r. 1849 podwody mają być dostarczane tylko do wykonania służby publicznej, z czego wynika, że władza asygnująca podwodę winna mieć zawsze na oku i przekonywać się, czy osoba żądająca podwody jest do tego w danym wypadku uprawnioną, gdyż w razie nienależnego wydania asygnaty na podwodę odpowiedzialną jest po myśli okólników z 17. Lipca 1813 i 23. Syczynia 1818 l. 1045. Co do tego, kto i kiedy uprawniony jest do żądania podwody, obowiązują szczegółowe przepisy, według których mają to prawo: oddziały wojska w marszu, oficerowie i inne strony wojskowe w służbie za marszrutą, c. k. Sądy karne do transportowania więźniów (według okólnika guber. z dnia 13. Lutego 1835, l. 4035 zb. ust. prow. Nr. 31 ex 1835), urzędnicy państwowi a to według §. 8. rozp. minist. z dnia 3. Lipca 1854. Nr. 169, dz. u. p. tylko w interesie służby rządowej w wypadkach w tym § określonych i w szczegółowych przepisach podanych, wreszcie według rozp. minist. z dnia 28. września 1850 l. 4885 żandarmerya za asygnacją c. k. Władzy politycznej, potwierdzającą potrzebę podwody, a w razach nagłej potrzeby za potwierdzeniem zwierzchności gminnej.

W zażaleniach podnoszą także tę niewłaściwość, że dostarczyciele podwód bywają częstokroć osobliwie przez c. k. żandarmeryę zmuszani do dalszej jazdy po za miejsce w asygnacie wyznaczone. W tej mierze ma być przestrzeganą norma, że podwoda winna być użyta tylko do następnej stacyi podwodowej, która ma być każdym razem w asygnacie wymienioną. W tej asygnacyi winna być także oznaczoną przestrzeń drogi i przypadająca należytość. Jeśliby jednak nzywający podwodę żądał od dostarczyciela dalszej jazdy w takim razie winna co do wynagrodzenia za dalszą jazdę nastąpić dobrowolna umowa. Tu przypomina się Panu c. k. Staroście intymowane tutaj okólnikami z dnia 3. czerwca 1893 l. 44406 i z dnia 30. lipca 1795 l. 64205 rozporządzenia c. k. Ministerstwa obrony krajowej z dnia 26. Maja 1893 l. 11304/2986 II. a. i z 25. lipca 1895 l. 17315/3871 II. b. co do wynagrodzenia na podstawie dobrowolnej umowy za podwody dostarczone przy marszach wojska w dowolnych kierunkach (freizügige Märsche).

Dalej zwraca się uwagę na rozporządzenie ministeryalne z dnia 31. grudnia 1875, Dz. u. p. Nr. 4 z r. 1876, którem w wykazie B) ustanowiono prawidłowe obciążenie pakunkami parokonnego wozu podwodowego na 280 kilogramów.

Nakoniec co do wysokości wynagrodzenia za podwody, odsyła się do rozporządzenia ministeryalnego z dnia 10. listopada 1891, Dz. u. p. Nr. 173, według którego należytość ta wynosi od konia i kilometra 3 centy.

Poleca się Panu c. k. Staroście, aby czuwał nad ścisłym stosowaniem przytoczonych przepisów obowiązujących co do dostarczania i używania podwód na cele państwowe, kontrolował przy każdej sposobności organa podwodowe, dostrzeżone nieprawidłowości niezwłocznie usuwał względnie podawał do wiadomości. Władz kompetentnych, a przestrzegając ścisłe obowiązujących przepisów dążył w granicach tychże do możliwego ulżenia obowiązany w dostarczaniu podwód.

Lwów, dnia 19. czerwca 1896.

Sługuszeko w. r.

Alegat 3. do sprawozdania z czynności Dep. VI. Wydziału krajowego.

O d p i s

odezwyc c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie z dnia 20. kwietnia 1896 L. 25.531 do Wydziału krajowego we Lwowie.

Na szacowną odezwę z dnia 6. Marca 1896 l. 14071 ma zaszczyt oznajmić c. k. krajowa Dyrekcyja skarbu iż 1) petycę Zwierzchności gminnej w Reniowie o odpisa-

podatku gruntowego z powodu zalania sianozęci przez wodę spuszczoną ze stawu w Załoścach przekazano Starostwu w Brodach do ośmownego załatwienia z uwagi, iż odpisanie podatku w myśl §. 1 ust. z dnia 6 czerwca 1888. Dz. pr. p. Nr. 81. może nastąpić tylko wówczas, gdy szkoda zgłoszona w przepisany terminie została przez wodę powstałą wskutek wypadku elementarnego. 2) petycją gminy Chałupki dosowskie o odpisanie, względnie zniżenie podatku z pastwiska gminnego z powodu zalania go w roku 1893, tudzież o odpisanie podatku szkód przez myszy w roku 1894 i 1895 zrządzonych przesłano Starostwu w Przemyślu z poleceniem, aby tę Zwierzchność o ile się rozchodzi o odpisanie podatku z pastwiska gminnego odesłało do reskryptu wys. Ministerstwa skarbu z 24 października 1894 l. 47.236 intymowanego tut. reskryptem z dnia 6. listopada 1894 l. 102.182. O ile zaś rozchodzi się o odpisanie podatku szkód, zrządzonych przez myszy w latach 1894 i 1895 oznajmiło pomienionej gminie, iż szkoda z r. 1894, (jeżeli w ogóle miała miejsce) nie została zgłoszoną zatem także nie została zlikwidowaną zgłoszona, zaś w roku 1895 szkoda została w swoim czasie zlikwidowaną, a decyzja co do przynania odpisania podatku za rok 1895 nastąpi niebawem ze strony Wys. c. k. Ministerstwa skarbu. 3) petycje gmin Sokolniki powiatu Tarnobrzeg i Załucze powiatu Śniatyn o zaliczenie gruntów do niższych klas przesłano geometrom ewidencyjnym do zbadania na miejscu usterek w zaszacowaniu gruntów. D. j. w.

Alegat 4. do sprawozdania z czynności Dep. VI. Wydziału krajowego

C. k. Komisya krajowa utworzona na podstawie ustawy z dnia 1. stycznia 1895, dz. pr. p. nr. 3 dla przeprowadzenia rewizji katarstru podatku gruntowego rozpoczęła w myśl ustawy z dnia 12. lipca 1896 dz. pr. p. nr. 121 swą czynność w gmachu c. k. Dyrekcji skarbu we Lwowie.

Wedle §. 15. ustawy z dnia 12. lipca 1896 dz. u. p. nr. 121. pomieniona c. k. Komisya krajowa rozstrzygając ostatecznie celem usunięcia możliwych błędów i omyłek, o zaliczeniu pojedynczych parcel gruntowych do rozmaitych klas bonitacyjnych obowiązana jest także przy tej czynności swojej brać pod rozwagę doniesienia podawane jej w tym względzie ze strony innych organów, jak naprzykład: Wydziału krajowego, Reprezentacyj gminnych, Towarzystwu gospodarczych i t. d.

Wydział krajowy zwraca zatem uwagę Wydziału powiatowego na powyższy stan rzeczy z tem, że na mocy powołanego wyżej postanowienia ustawy przysługuje tak Wydziałowi powiatowemu, jak i Zwierzchnościom gminnym i Przełożonym obszarów dworskich prawo ewentualnego wnoszenia do rzeczonyj c. k. Komisji krajowej uzasadnionych przedstawień lub zażaleń dotyczących się klasyfikacji gruntów, czy to wszystkich w pewnej gminie lub powiecie lub też tylko pojedynczych parcel.

Zarazem jednak zwracamy uwagę Wydziału powiatowego, że zażalenia takie tylko wtedy skutek odnieść mogą, jeżeli są należyście uzasadnione.

Lwów, dnia 31. lipca 1896.

Marszałek krajowy:

S. Badeni.

Członek Wydziału krajowego:

Chamiec

Alegat 5. do sprawozdania z czynności Dep. VI. Wydziału krajowego.

O d p i s

reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 8. września 1896
L. 10.729 wystosowanego do krajowej Dyrekcji Skarbu we Lwowie.

Unter Rückschluss der Beilagen des Berichtes vom 27. Februar 1896, Z. 18842, betreffend den Beschluss des galiz. Landtages vom 23. Jänner 1896 in Gebärenbemes-

sungs-Angelegenheiten, wird die k. k. Direction angewiesen, auf die genaue Beobachtung der Bestimmung des §. 56. des Gesetzes vom 23. Mai 1883 R. G. B. Nr. 83, sowie darauf ihr besonderes Augenmerk zu richten, dass die von nicht heurkundeten Besitzübertragungen vorgeschriebenen Gebühren in Evidenz gehalten werden, so, dass falls nachträglich über eine solche bereits vergebürte Besitzübertragung eine Urkunde ausgefertigt und zur Gebührenbemessung angezeigt werden sollte, von derselben keine wiederholte Gebührevorschreibung stattfinde. In dieser Weise wird den Vorschriften des Gesetzes und dem in Sinne desselben gefassten Landtagsbeschlusse Genüge geschehen. Nur der Schlusssatz dieses Resolutionsbeschlusses ist in dem Gesetze nicht völlig begründet, dadurch die Bestimmung des §. 56. des Gesetzes vom 23. Mai 1883, R. G. Bl. Nr. 83. eine Erweiterung der im §. 44. des Geb. Ges. festgesetzten Frist zur Anzeige nicht bewirkt worden und der Sinn der gedachten Gesetzesstelle vielmehr dahin geht, dass ungeachtet der Unterlassung der rechtzeitigen Anzeige beim Zutreffen der in dieser Gesetzesstelle gegebenen Voraussetzung von der im §. 80. des Geb. Ges. vorgesehenen Gebührenerhöhung Umgang zu nehmen sei.

In allen Fällen also, in welchen die Voraussetzung des §. 56. des Gesetzes vom 23. Mai 1883, R. G. Bl. Nr. 83, nicht zutrifft, ist allerdings die Bestimmung des §. 80. in Umwendung zu bringen.

Alegat 6. do sprawozdania z czynności Dep.

osób, które wyemigro

Liczba porz.	Powiat	Do 31. paździer. 1895			listopad 1895			grudzień 1895			styczeń 1896			luty 1896		
		z gmin	rodzin	osób	z gmin	rodzin	osób	z gmin	rodzin	osób	z gmin	rodzin	osób	z gmin	rodzin	osób
1	Bórbka	56	167	832	—	—	—	3	11	50	10	31	150	4	12	48
2	Borszezów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Brody	16	97	474	4	16	53	—	—	—	7	10	43	1	2	13
4	Brzeżany	34	163	720	14	70	352	2	10	45	—	—	—	1	4	17
5	Buczacz	—	—	—	3	13	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Cieszanów	—	—	—	—	—	—	1	2	3	—	—	—	1	—	1
7	Czortków	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	14
8	Dolina	—	—	—	1	5	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Husiatyn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Jarosław	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Jaworów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kamionka	32	150	1249	2	8	42	—	—	—	—	—	—	4	1	10
13	Lwów	14	84	392	—	—	—	2	—	2	3	14	74	4	16	95
14	Podhajce	10	—	132	7	19	98	—	—	—	3	16	62	3	12	50
15	Przemysłany	43	164	951	—	—	—	2	3	9	—	—	—	—	—	—
16	Rawa	5	10	65	1	5	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Rohatyn	11	42	122	6	12	48	4	8	28	—	—	—	11	50	206
18	Skałat	3	6	25	—	—	—	13	50	234	7	16	53	1	1	4
19	Śniatyn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Sokal	11	28	126	7	28	133	5	5	31	1	—	2	—	—	—
21	Stanisławów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Tarnopol	39	165	773	—	—	—	—	—	—	12	75	387	16	33	164
23	Tłumacz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Trembowla	17	90	241	10	30	75	10	9	73	9	45	202	3	5	18
25	Zaleszczyki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—
26	Zbaraż	—	—	—	23	58	294	6	22	118	2	5	24	1	4	20
27	Złoczów	87	414	2140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	18
28	Żółkiew	5	12	71	3	6	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Łańcut	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Razem	—	1.592	8.363	—	270	1222	—	120	593	—	212	1.000	—	147	678

VI. Wydziału krajowego roku 1896.

k a z

wały do Brazylii.

marzec 1896			kwiecień 1896			maj 1896			czerwiec 1896			lipiec 1896			sierpień 1896			wrzesień 1896			Razem	
z gmin	rodzin	osób	z gmin	rodzin	osób	z gmin	rodzin	osób	z gmin	rodzin	osób	z gmin	rodzin	osób	z gmin	rodzin	osób	z gmin	rodzin	osób	rodzin	osób
1	3	10	6	12	52	6	15	80	4	9	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	260	1 306
—	—	—	2	4	11	7	15	58	5	5	15	12	22	77	—	—	—	6	11	38	57	199
11	19	76	18	37	175	14	25	133	3	3	12	3	3	6	—	—	—	—	—	—	212	985
2	3	16	3	5	42	24	62	318	4	7	36	5	6	26	1	—	1	1	—	2	330	1 575
—	—	—	5	16	51	13	39	193	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	309
2	2	3	1	—	1	15	29	169	7	19	73	8	13	57	3	4	9	—	—	—	69	316
1	—	1	5	11	61	4	11	54	1	6	39	1	3	18	—	—	—	—	—	—	34	187
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	29
2	7	27	6	11	58	12	17	73	13	22	118	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57	276
—	—	—	—	—	—	18	34	88	24	43	137	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	226
—	—	—	—	—	—	1	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
—	—	—	—	—	—	3	5	19	2	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	166	1.330
—	—	—	—	—	—	3	5	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	119	578
2	2	7	2	8	33	3	15	57	7	14	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86	492
1	—	1	1	2	13	6	20	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	189	1.046
—	—	—	—	—	—	7	17	70	8	12	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	205
—	—	—	5	18	90	7	11	57	1	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	143	561
—	—	—	16	51	244	21	48	218	8	17	92	8	10	45	—	—	—	1	1	6	200	921
—	—	—	1	2	5	1	—	2	1	2	5	—	—	—	1	—	1	—	—	—	4	13
—	—	—	7	25	123	13	23	92	18	25	124	2	2	7	—	—	—	—	—	—	136	658
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	9	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	40
7	15	91	18	57	268	27	95	489	21	60	297	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	2 469
—	—	—	1	1	7	3	7	23	1	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	35
—	—	—	7	16	55	12	38	161	9	27	135	6	11	41	1	3	6	1	3	13	277	1.020
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	15	45	7	20	79	—	—	—	—	—	—	35	127
1	3	8	1	1	5	4	7	37	7	25	134	—	—	—	2	12	41	—	—	—	137	681
—	—	—	1	1	5	8	17	70	9	29	149	—	—	—	—	—	—	—	—	—	465	2.382
—	—	—	—	—	—	11	78	279	5	22	95	2	8	30	—	—	—	—	—	—	126	502
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	22	—	—	—	—	—	—	5	22
—	54	240	—	278	1 299	—	634	2.833	—	376	1 722	—	103	408	—	19	58	—	15	59	3.820	18.475

W y k a z

osób ukaranych za nieuprawnione pośredniczenie w sprawach wychodźstwa lub za oszustwa popełnione na wychodźcach.

L. porząd.	Powiat	Władza polityczna ukarała			Oddano sądowni osób	Uwaga
		osób	grzywną w kwocie łącznej	aresztem dni		
1	Bóbrka	2	50	14	—	
2	Borszczów	3	—	16 $\frac{1}{2}$	—	
3	Brody	11	—	95	5	
4	Brzeżany	13	800	14	5	wszysey uwolnieni
5	Buczacz	6	120	29	2	z tych zasądzony 1
6	Cieszanów	—	—	—	—	
7	Czortków	2	15	3	—	
8	Dolina	—	—	—	—	
9	Husiatyn	22	100	180	—	
10	Jarosław	—	—	—	30	23 uwolnionych
11	Jaworów	—	—	—	1	uwolniony
12	Kamionka	21	—	182	—	
13	Lwów	—	—	—	5	
14	Podhajce	5	255	14	2	
15	Przemysłany	3	—	34	2	
16	Rawa	2	—	6	21	
17	Rohatyn	8	—	41	11	z tego zasądzonych 4
18	Skalat	8	—	3—14	5	uwolniono 5
19	Śniatyn	—	—	—	—	
20	Sokal	6	niepodano		1	
21	Stanisławów	2	—	28	—	
22	Tarnopol	19	250	99 $\frac{1}{2}$	3	
23	Tlumacz	—	—	—	—	
24	Trembowła	5	—	39 $\frac{1}{2}$	14	z tych ukarano 4
25	Zaleszczyki	1	—	3	—	
26	Zbaraż	39	—	449	—	
27	Złoczów	16	5	103	1	
28	Żółkiew	7	2	23	—	
	Razem	210	1,597	1,386 $\frac{1}{2}$	108	